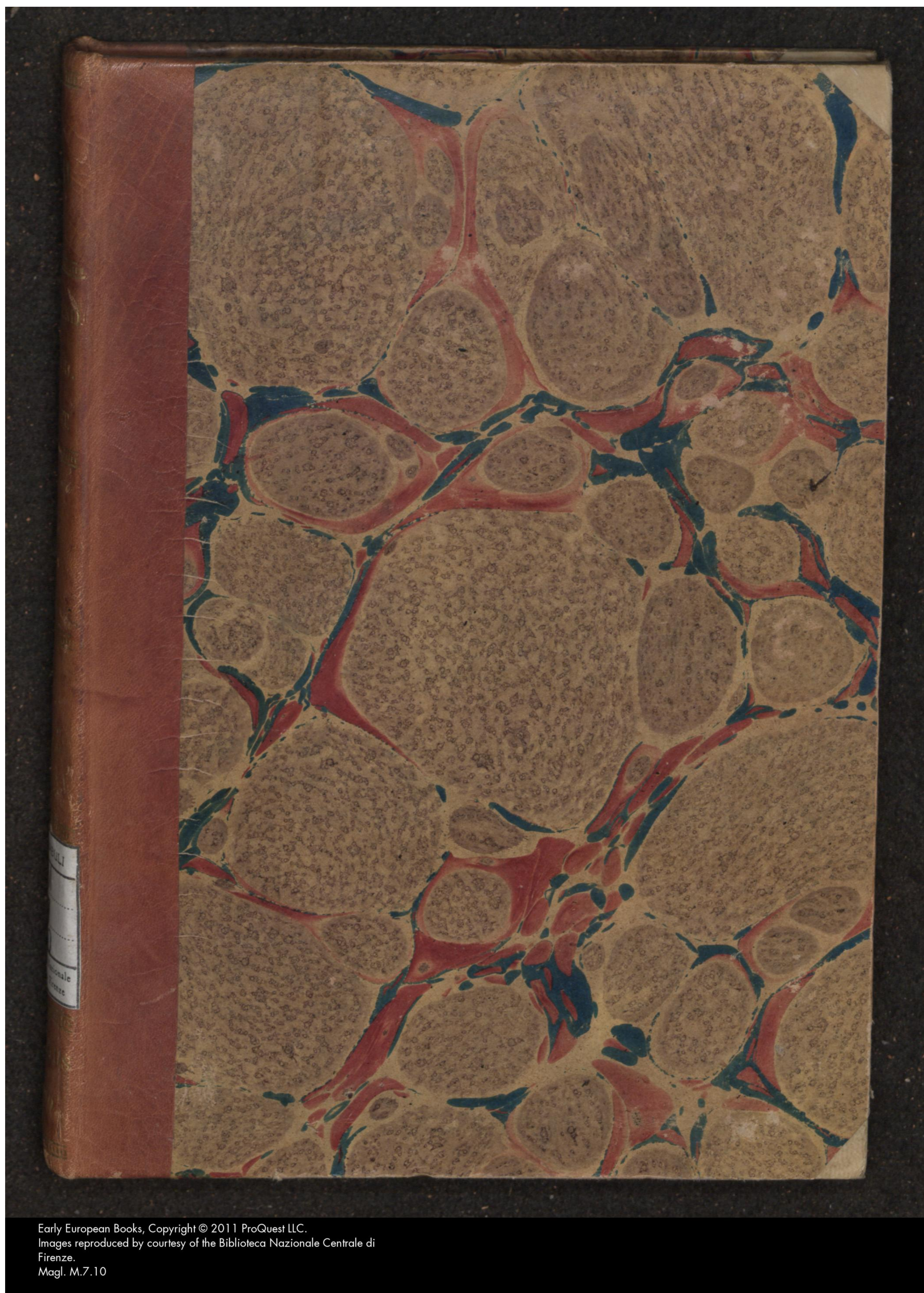
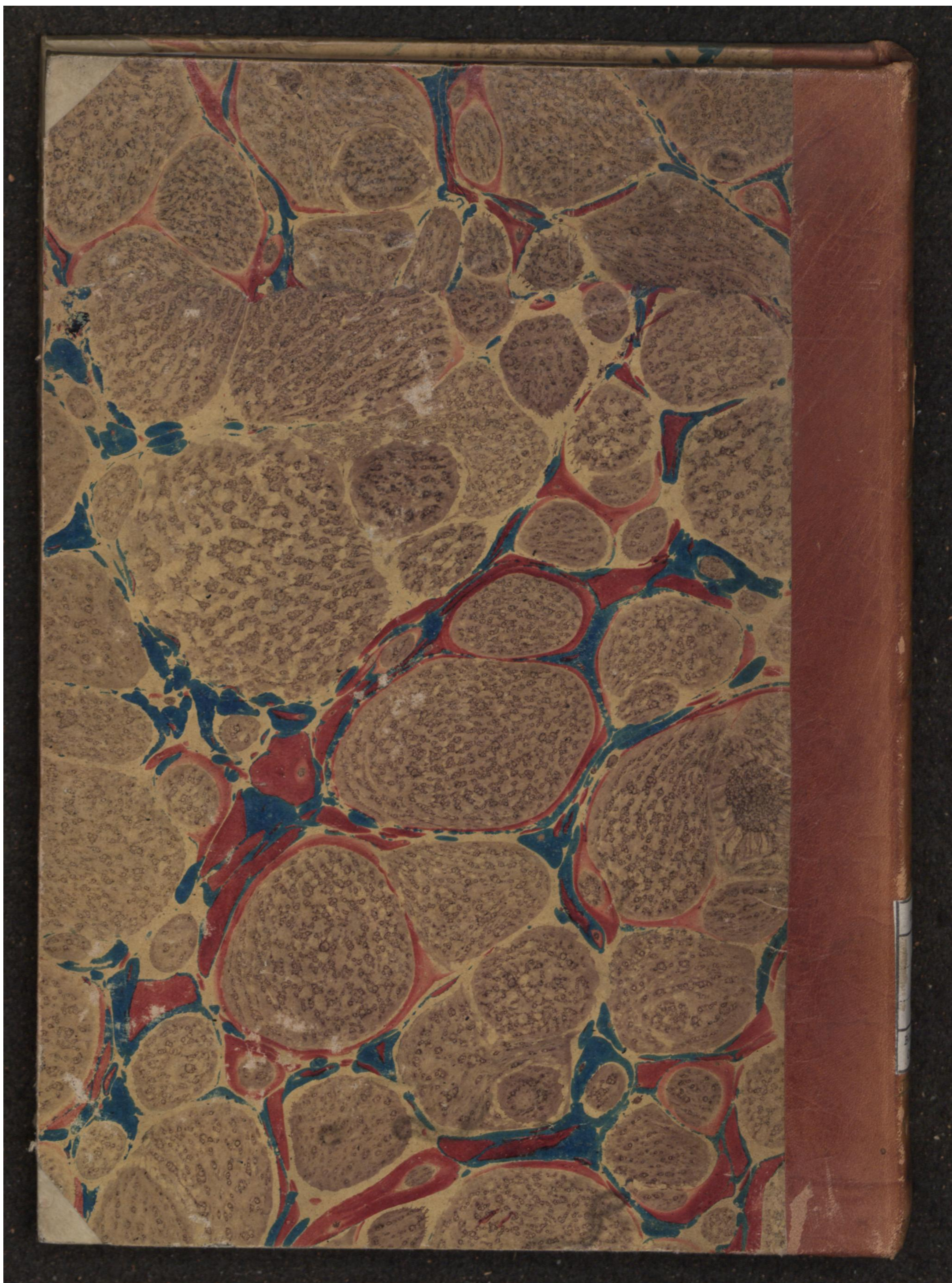

VIII
COMPENDI
THEOL.
VERIT.
133
INCUNABULI
M
7
10
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze
VENETIIS
1500

Compendium theologice veritatis

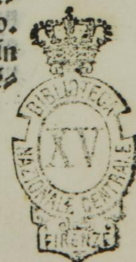
¶ In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Incipit prologus super Compendiū theologice veritatis.

Veritatis theologice sublimitas, cum superni sit splēdoris radius illuminans intellectū et regaliū deliciarū conuiuiū reficiens: affectū de magnorum theologorum scriptis breue compendiū colligere dignū duxi. quo et euitetur fastidij prolixitas. et tū ad inuestiganda plurima via detur et occasio sapiēti. Theologia certe sciarum ē princeps omnium et regina. cui artes cetere tanquam pedissequę famulātur. Nā de naturis rerum illa solū ad vsū suū accepit. de quibus sibi speculū fabricare valeat in quo conspiciat conditorē. Hec dicitur scia sciarum que sup omnē speculationē philosophicam extollitur: et dignitate ac vtilitate omnibus anfertur. Ipsa enim philosophia ē que in naturalē et rōnalē et moralē distinguitur. Philosophia quidē naturalis licet doceat cognoscere creaturas. nō tamē creatorē. Rōnalis vero licet doceat concludere hominibus. nō tamē diabolo resistere. Et moralis licet doceat acquirere virtutes cardinales: nō tamē docet acquirere charitatē. nostra vero philosophia. scilicet veritas theologica hec omnia operatur. Docet enim deū cognoscere. diabolo resistere: et charitatis exercitijs insudare. Hec est diuinorum pigmentorum apotheca delectabilis super mel et fauum. Hec quoque thesaurus desiderabilis super aurum et lapidē preciosū. Hec ē fons de loco voluptatis egrediēs ecclesie militātis irrigās paradisū. Deniqꝫ presens scriptū in septem libellos distinxi. et singulas in vnoquoque mānis rubricis proprijs assignaui. Primus est de natura deitatis. Secundus de operibus conditoris. Tertius de corruptela peccati. Quartus de humanitate christi. Quintus de sctificatiōe gratiarum. Sextus de vtute sacramentorum. Septimus de vltimis temporibus. et de penis malorum et de premijs bonorū. Sicubi ergo in hoc scripto deuiaui parcatur mihi quia ignorās feci. vbi vero recte processi laudetur gratia iesu christi. ad cuius honorē et btissime matris eius presens opusculū compilaui.

Quod deus est. Capitulū primū.
Quod vnus deus est. 2
Quod vnum solum principiū est. 3
Quod pater est. 4
Quod filius est. 5
Quod filius est imago patris. 6
Quod spiritus sanctus est. 7
Quod spūs sanctus amor pris et filij est. 8
Quod spiritus sanctus charitas et donum sanctorum est. 9
Quod in trinitate personarum vnitas essentie est. 10
Quod multipliciter trinitas est. 11
Quod equalitas personarum est. 12
Quod inter essentiā et personā dria est. 13
De immensitate dei. 14
De infinitate dei. 15
De icomprehensibilitate dei. 16
De circūspectibilitate dei. 17
De eternitate dei. 18
De incommutabilitate dei. 19
De simplicitate dei. 20
De excellentia dei. 21
De nationibus dei. 22
De nominibus dei. 23
Quod deus ineffabilis est. 24
De ideis et libro vite. 25
De appropriatis diuinis personis. 26
De potentia dei. 27
De virtute miraculorum. 28
De scientia dei. 29
De predestinatione. 30
De prescientia et reprobatione. 31
De voluntate dei. 32
De iustitia dei. 33
De misericordia dei. 34

¶ Quod deus est. Cap. 1.

Deū eē multis modis oñditur. Hoc enim fides recta testatur. Sacra scriptura loquitur. Comparatio rerum ad ipsum idipsum indicat. Sancti predicant. Creature clamāt. Rō naturalis dictat. Prio igitur deū eē fides testatur. quia fides catholica credit deū. credit in deum: et credit deo. Credere deū. est credere ipsū. Credere in deum. est credēdo amare deum. et credē

do in eum ire. membris eius incorpora-
ri. Credere aũt deo. ẽ credere vbis ipsi⁹.
Primũ ⁊ tertiũ maloꝝ ⁊ bonoꝝ ẽ. ſꝫ ſm
bonoꝝ tantũ. qꝛ credere deum ⁊ credere
deo bonis ⁊ malis cõe ẽ. ſed ĩ deũ credẽ
bonoꝝ ſpãliter ẽ. Deus itaqꝫ ſolus ha-
bet eſſe ꝑfectũ. Illud enĩ ꝑfectũ ẽ cui⁹ ni-
hil ẽ extra ipſum. vnde qꝛ eſſe noſtrũ hꝫ
aliqd extra ſe ĩꝑfectũ ẽ. Deeſt enĩ nobis
aliqd qḋ de nr̃o iã p̃teriſt. vł qḋ futuꝝ ẽ.
Diuinũ aũt eẽ cũ ſimul totũ ſit. nec qcq̃
de eo p̃teriit. aut futurũ ſit ꝑfectũ eſt. Se
cũdo deũ eẽ ſcriptura loq̃r. ps. Ab eter
no ⁊ vſqꝫ in eternũ tu es. Exodi tertio.
Qui ẽ miſit me. Joãnes Dama. Uidetur
oĩbus ꝓncipalius eoꝝ q̃ de deo dicũtur
noĩbus eẽ. q eſt. Tertio deũ eẽ reꝝ ꝯpa-
ratio ad ipm̃ facta ĩdicat. Etenĩ de⁹ hãbꝫ
ꝙ noſtrũ eẽ ſuo cõparatũ nihil ẽ: imo de⁹
ſuo p̃ſentiali eẽ dat oĩbus eẽ ita ꝙ ſi ſe re
bus ſubtraheret. ſic̃ de nihilo facta ſũt:
ſic in nihilũ defluerent. Gregorius. Oĩa
hũana q̃ iuſta ⁊ pulchra ſũt dei iuſtitie ⁊
pulchritudini cõparata. nec recta nec pul
chra ſũt. nec oĩo ſũt. Quarto ſãcti ꝑdicãt.
Anſelmus ĩ ꝓſol. Credim⁹ deũ eẽ aliqd
quo nihil mai⁹ cogitari poſſit. Dio⁹. Eſſe
oĩum ẽ ſupſubſtãtialis diuinitas. ſꝫ hoc
intelligitur cãliter non formalit̃. Auguſti
nus. illud maxĩe habet eẽ qḋ maxime di-
ſtat a non eẽ. qḋ ſcilicet nõ habet eẽ poſt
eẽ nec eẽ poſt nõ eẽ. nec põt cogitari non
eẽ. Quinto deũ eẽ creature clamãt. Oĩa
nãqꝫ ſuo mõ dicũt qm̃ ip̃e fecit nos ⁊ nõ
ip̃i nos. qa ip̃e de⁹ ẽ vox nature qua oĩa
pulchra teſtant̃ ip̃m pulcherrimũ. dulcia
dulciſſimũ. ſublimia altiſſimũ. pura pu-
riſſimũ. fortia fortiſſimũ. ⁊ ſic de aliis. qꝛ
ſicut in patria deus eſt ſpeculũ ĩ quo re-
lucẽt creature. ſic ĩ via ecõtrario creature
ſũt ſpeculũ quo creatorẽ nr̃ꝫ ſpeculamur.
Unde apoſto. Uidem⁹ nũc ꝑ ſpeculũ in
enigmate. Idem. Inuiſibilia dei ꝑ ea que
ſcã ſunt cognoſcunt̃. Sexto deum eẽ rõ
naturalis dĩtat. q̃ ꝑ effectũ ĩ cognitionẽ
aĩe ꝑuenit. Omne nãqꝫ creatũ ĩdiget alio
vt ſit. ⁊ iteꝝ illud alio vt ſit. ⁊ ita ẽ ĩ infini

tũ ꝓcedere. vel erit ibi circulus. Uel ꝑue
niet̃ ad aliqd qḋ ſit cã oĩuꝫ. Circulus nõ
eſt in rebus ſingulis. qm̃ oporteret aliqd
eẽ ꝓus vel poſterius. nec erit ꝓceſſus in
ĩfinitũ. qꝛ vniuerſitas creaturaꝝ tota cã-
ta eſt: ſiue ſit finita ſiue ĩfinita. ergo indi-
get alio vt ſit. ⁊ qḋ erit extra vniuerſitatẽ
cãtoꝝ. ⁊ hoc de⁹ ẽ a quo fluũt oĩa bona.

¶ Quod vnus deus eſt. Cap. 2.

Nũ deũ eſſe oñdit̃ auctoritate.
v Uñ in deutro. 32. Uidete ꝙ ego
ſũ ſolus. ⁊ nõ ẽ alius de⁹ p̃ter me.
Apoſtolus. Un⁹ de⁹ vna fides vnũ baptiſ
ma. Boeti⁹. Si dici põt vniſſimũ ẽ. Idẽ
ẽ ſemꝑ ĩ vno mõ nihil in ſe niſi ſe hꝫ. hoc
vere vnũ ẽ in quo null⁹ ẽ numer⁹. nullũ ĩ
eo aliud ẽ preter id qḋ eſt. Idẽ oñditur ⁊
rõne. qꝛ ſimplex forma diuinitatis. ſi non
eẽt vna ⁊ eodẽ numero. ſꝫ cõicabilis plib⁹
vt forma forti ⁊ platoni iam ꝯheretur ab
aliquo addito ad eſſe ſingulare. ⁊ ita cõ-
poneret̃ alteri. nec eſſet ſimpliciſſima qḋ
falſum eſt. qꝛ in ſũmo bono nulla põt fie
ri adiectio cũ ſit oĩo ſimplex. Nota vnũ
ſumitur ꝓut eſt principiũ numeri. ſic deo
cõuenit. Alio mõ prout cõuertit̃ cũ ente
ſic deo cõuenit potius q̃ alicui creature.
qꝛ cum vnũ ſit indiuiſũ in ſe: ⁊ diuiſũ ab
aliis. excepto deo ſolo nihil in quo nõ in-
telligat̃ aliqua diuiſio. vel actualis. vł po
tẽtialis. Cũ vnitas vel numerus aliqs de
deo dr̃ nihil ponit vt quidã dicunt. ſꝫ tã-
tũ priuat. vnde cũ dr̃ deus vnus ẽ. intelli
gitur ꝙ nõ ſunt plres. Aliqḋ ſingulare nõ
eſt vnũ trib⁹ modis. ſ. pluralitate ſm ſpẽs
diuerſas. ſicut angeli. ⁊ ſtelle. q ⁊ q̃ ſit idẽ
genere. ſed differũt ſpecie vel mutabilita
te ſm ꝙ vnus hõ plres dr̃. qui mõ ſan⁹ eſt.
mõ eger. mõ diues. mõ pauper. vel ꝓpa-
gatiõe ſm eandẽ ſpẽm. ꝓut vn⁹ hõ plures
eſt in filiis q ꝓpagant̃ ab ipſo. ſed nihil p̃
dictoꝝ in deo ẽ. De primo enĩ ꝯriũ habe
mus in ſymbolo Atha. Hec eſt fides ca-
tholica. vt vnũ deũ in trinitate ⁊ trinitatẽ
ĩ vnitate veneremur. De ſcḋo ps. Ipſi ꝑi
bunt tu aũt ꝑmanebis. Ber. Nõ ex tem-
pore alteratiõnẽ hꝫ deus. nõ in ſubſtãtia

alteritatē. Leo papa simplicis diuinitatꝭ
nāe nihil addi vl' minui pt. De tertio. ps.
Nō erit in te deus recēs. Recēs ē recen
ter formatū vel natū. Diuinitatē tria gn̄a
hominū multiplicāt. s. idolatre. ps. Oēs
dij gētiū demōia. Nigromātici q attri-
buūt vtutem caracterib⁹. ⁊ h⁹i stultitijs.
Carnales hoies vt gulosi colētes vētrē.
Apo. Quoꝝ de⁹ vēter ē. Et auari q super
oia pecuniā amāt. Apo. Auaritia q̄ ē ido
loꝝ seruit⁹. Est itaqꝫ in deo vera vnitas
ꝑpt simplicitatē imutabilitatē ⁊ singula
ritatē: ⁊ ꝓpter vnitatis create silitudinē
q: sicut vnitas a nullo descendit. ⁊ omnis
pluralitas ad omnia descendit. sic deus
a nullo. ⁊ oia ab ipso. Itē sicut vnitas de
se gignit vnitatē. ita deus pr̄ de se gignit
alteꝝ se. s. filium. vt dicit Aug. i. alterū si-
milē sibi: vel alteꝝ a se. Hoc nomē deus
tripliciter accipit̄. s. nālr adoptiue ⁊ nūcu
patiue. Primo mō soli deo ꝯuenit. Secū
do mō ꝯuenit bōis hoib⁹ q diuine bonita
tis ꝑticipes sūt ꝑ grāꝫ ꝓuidētie. vl' doctri
nam ⁊ ꝑtātem p̄latiōis ⁊ ꝑtātē miraculo
rū. ps. Ego dixi dij estis. ⁊ filij excelsi oēs.
Tertio mō dij dicūt̄ idola. sed solo noie:
q: res nois. s. diuinitas. non illis ꝯuenit.
Prio mō nō hēt nomen deus plurale ꝑ
se. cū sit vnus solus deus verus. nec diui
nitas recipiat distinctionē sed scḋo ⁊ ter-
tio mō plurale habet.

¶ Qꝛ vnū solum principiū est. Cap. 3.

s Icut vnus deus ē. sic vnū solum
principiū est. qḋ oñdit̄ multipli-
ci rōe. Primo sic. qm̄ si duo sunt
p̄ncipia. vnū. s. sūme bonuꝫ. ⁊ aliud sūme
malū. aut cōicant existentia p'se. vt sortes
⁊ plato sil' sunt i esse: aut nō cōicāt. Si er
go alteꝝ illoꝝ erit ens per aliud. ⁊ ita nō
erunt duo principia. Si sic. cuꝫ existētia ꝑ
se sit bonū. malū plus eēt malū. si nō hē-
ret aliqḋ bonū. ergo nō est sūme malū. q:
si eēt per se hr̄et hoc ipsū eē qḋ est bonuꝫ
sūme malū nunꝗ̄ eēt. Preterea i creatu
ris quattuor iueniūt̄. s. multitudo: ordo:
impfectio: ⁊ ꝯnexio. ꝺm qḋlibet istoꝝ ꝓ-
batur tm̄ vnū eē principiū. Ois. n. multi-
tudo ꝺm dio. ab vnitate trahit originem.
ergo necesse est ois multitudinis vnū est
principium. Itē ois ordo cum hēat pri⁹
⁊ posterius. oꝫ ꝙ vnū hēat principiū. Itē
ꝺm Boetiū. Oē imperfectū ab aliquo tra
hit originē. supple ꝑfecto. ⁊ hoc est deus
noster. Itē ois ꝯnexio diuersoꝝ cām hēt
sue ꝯnexiōis ⁊ ꝯseruationis ad vnū. ⁊ h⁹
est deus. Itē si eēt vnum sūme malū a q̄
oia mala essent. sequeret̄ ꝙ ꝺm corp⁹ xp̄s
eēt ab illo malo principio. cum in eo fue
rit malū pene. qḋ absurdū est dicere. Ex
p̄dictis pꝫ ꝙ deus est principiū ⁊ sūmū.
⁊ vnū solum principiū. tum rōne dignita
tis. tum rōne antecessionis. tum ratione
causalitatis.

¶ Qꝛ pr̄ est. Cap. 4

Ternū patrē esse ꝑ hoc ostēdit̄ ꝙ
c cum sit deus potentissim⁹. sapiē
tissimus. ⁊ optim⁹. potest. scit. et
vult se sūme cōicare. hoc est maiestatꝭ sue
plenitudinē alteri dare. ergo deus pr̄ ab
eterno filium sibi equalē genuit. cui diui
nitatis sue eēntiam cōicauit. Dicit. n. dn̄s
in Isaia. Si ego qui gn̄ationem alijs tri
buo: ipse sterilis ero: quasi dicat nō. Pr̄
eni multipliciter dr̄. dr̄ eniꝫ pr̄ eterna ge
neratiōe. Isaias. Generationē eius quis
enarrabit. Predestinatōe. Ephe. j. Grā
vobis ⁊ pax a deo pr̄e q predestiauit vos
in adoptionē filiorum. Creatiōe. deutro.
Nūquid nō ipse est pater tuus qui posse
dit fecit ⁊ creauit te. Fecit inꝗ̄ ꝺm corp⁹.
creauit ꝺm aiam. possedit ꝺm vtrūqꝫ. Re
demptiōe. Isa. Tu dn̄e pater nr̄: ⁊ redē-
ptor noster: a seculo nomen tuū. Sacr̄ali
regeneratiōe. prima Petri. Bn̄dict⁹ de⁹
⁊ pater domini nostri iesu christi qui re-
generauit nos. fidei istructiōe. Jo. j. De
dit eis potestatē filios dei fieri. his q cre-
dunt in nomine dei vel eius. Grāe adop-
tione. Roma. Accepistis spūꝫ adoptio
nis filioꝝ in quo clamamus. abba pater.
Glorie collatiōe. Gala. Itaqꝫ iam nō est
seruus. sed fi. ꝙ si fi. ⁊ he. per deum. i. per
opera dei. Opera nostra magis sunt per
deum vite eterne meritoria ꝗ̄ per nos.
Primo mō sumitur pater personaliter.

⁊ iste modus soli patri conuenit. Quarto mō. s. redemptiōe. nō solū effectiue sumitur: sed ēt per mysterij exhibitionē. Sumit̄ ēt ꝑsonalr̄. ⁊ iste modus soli filio cōuenit ſm ꝙ modus redēptionis fuit per mortē filij. Oēs alij modi simul trib⁹ ꝑsonis ꝯueniūt: q2 indiuisa sūt opera trinitatis: nisi forte aliquis illoꝝ modoꝝ ꝯueniat alicui persone ꝑ appropriationē. Circa gn̄ationē nota q̄ttuor ꝓpōnes in q̄bus videri poterit: vtrū eēntia diuina generet vel generet̄. Prima hec ē. eēntia gn̄at essentiā. Secūda hec. eēntia generat personaꝫ. Tertia hec. ꝑsona gn̄at essētiā. Quarta hec. persona gn̄at personā. Harꝫ ꝓpōnum tres ꝑme false sūt. quarta aūt va ē. Est eni regula i theologia ꝙ eēntia diuina nō gn̄at nec gn̄at̄. dicendū tn̄ ꝙ pr̄ virtute essentie existētis in se gn̄at ⁊ ꝙ filio per generatiōem cōicatur essentia sicut ⁊ spiritui sancto per ꝓcessiōem.

¶ Qr filius est. Cap. 5.

c Um sint correlatiua pr̄ ⁊ filius ꝑ easdē rōnes ostēditur filium esse eternū. per quas ⁊ ostensū est patrem eē eternuꝫ. Preterea iter oēs emanatiōes ꝑfectissima est gn̄atio qua penitus assimilat̄ genit⁹ genitori qđ emanatiōes alie nō faciūt. Cum igit̄ copiosissimo fonti bonitatis ꝯpetat emanatio ꝑfectissima. cōstat ꝙ persona q̄ pr̄ est qui est fons totius bonitatis generat filiū equalem sibi cui cōicat sue plenitudinem maiestatis. Aliquis est filius dei per gratiā vniōis vt christus homo. Aliquis per veritatē natiuitatis. vt xp̄s inquātum deus: Aliquis per adoptionē. vt sancti. Aliquis per creatiōem vt queuis creatura. De filio dei dicit Athanasius i altercatiōem cōtra arrium. ꝙ ipse dr̄ sēsus quo cūcta cogitantur. sapientia qua cogitata disponūtur. virtus qua disposita perficiunt̄. lumē quo perfecta clarescunt. verbum quo clarificata nunciant̄. Filius ergo dei dr̄ sapientia pr̄is. nō ꝙ pater sapiens sit sapientia genita. sed q2 filium genuit cui appropriat̄ sapiētia. Vn̄ pater dr̄ oia fecisse in sapiētia. i. in filio dei. vel cum sapientia q̄ est filius. qm̄ indiuisa sunt opera trinitatis. Unde hec ꝓpō in. notat subauctoritatem in filio qui hoc ipsum habet a patre ꝙ res creat. Generaliter enim verum est ꝙ quicquid habet persona. vel operatur: hoc habet a deo a quo est. Qualiter autēꝫ filius sit de patre nota ꝙ hec ꝓpō de. qn̄qꝫ notat causam efficiētem vt cuꝫ dicitur christ⁹ cōceptus de spiritu sācto. qn̄qꝫ cāꝫ mālem. vt cum dicitur christus natus ex maria virgine. qn̄qꝫ idētitatem essentie. vt cum dicitur filius natus de patre. qn̄qꝫ trāsubstātiatiōem. vt cum dicitur corpus christi fit de pane. qn̄qꝫ ordinē ſꝫ ꝙ dr̄ creatura fieri de nihilo.

¶ Qr filius est imago pr̄is. Cap. 6.

i Mago triplex est. s. equalitatis. imitatiōis. ⁊ repn̄tatiōis. Primo mō filius est imago pr̄is. Secundo mō hō factus est ad imaginē dei. Tertio mō mundus dicitur speculuꝫ. vel imago dei. Est igitur imago nō ad imagineꝫ sicut filius. Nam hec ꝓpō ad. dicit differētiam ⁊ distantiā iter imaginem ⁊ imaginatum. hoc aūt nō cadit i filium. vn̄ bene dicitur imago patris sed nō ad imaginem. ⁊ est imago ad imagineꝫ. sicut hō ⁊ angel⁹. Et est aliud non imago ſꝫ ad imaginem. vt mūdus qui proprie nō dicitur imago: sed vestigiuꝫ creatoris. q2 lꝫ trinitatem representet. non tamen imitat̄ nec est capax ei⁹ sicut hō. Est tn̄ mūd⁹ ad imaginē dei factus. q2 deus aliud exēplar nō habuit. ad cuius similitudineꝫ creaturas faceret: nisi seipsum. Est imago genita vt filius. ⁊ est imago creata. vt homo ⁊ angelus. ⁊ est imago facta vt statua Herculis que ipsum representat. Ex his patꝫ ꝙ esse imaginem conuenit creatori ⁊ creature. Creator quidem. q2 filio qui est imago patris. Creature vō cōuenit tam corporali q̄ꝫ spirituali: q̄ꝫ etiā ꝯposite. Proprie tn̄ loquendo dr̄ ꝙ creatura corporal̄ est creatoris vestigium. vn̄ apo. Inuisibilia dei per ea que facta sunt ⁊c̄. Ibi hec ꝓpositio per. non dicit medium disponēs

inquantū creatura cōſideratur i ſe. ſed ex citans inquantum eſt ſimilitudo creatoris. q2 nō diſponit ad cognitionē creatoris. imo per talem modū potius impediret cognitionē. cum inter creatorē ⁊ creaturam maior ſit diſſimilitudo ꝙ̄ ſimilitudo. Creatura vō ſpiritualis dr̄ creatoris ſimilitudo. Ezechi. Tu ſignaculuꝫ ſimilitudinis ⁊c̄. ⁊ hoc ideo q2 in angelo ꝑpter nature ſimplicitatem expreſſioꝛ eſt ſimilitudo ad deum ꝙ̄ in homine. Creatura vō compoſita. i. homo dicitur imago dei. Gene. faciamus hominem ad imaginem ⁊ ſimilitudinem noſtram. ⁊ hoc iō quia in homine inueniuntur plures trinitates ꝙ̄ in angelo. vnde quo ad hoc potius dicitur imago trinitatis. Filius dei poſſidet triplicē excellentiam. ſicut innuit apo. ad Heb. Qui cum ſit ſplendoꝛ glorie ⁊ figura ſubſtantie eius poꝛtanſq3 oīa verbo virtutis ſue. ¶Primam .ſ. reſpectu patris a quo pꝛoducitur. ⁊ ſic eſt ſplēdoꝛ glorie paterne. Eſt enim vt ait Dio. fontalis radius in ſe manifeſtans gloriā paternam. Secundam reſpectu ſpirit⁹ ſancti quem pꝛoducit ex ſe ⁊ ſic eſt figura .i. ſimilitudo ſubſtantie patris. Et. n. alia ꝑſona ab ipſo ſicut a patre. quam perſonā quidem nō accepit ſpūs ſanctus a patre ſicut ⁊ filius. Tertiam reſpectu creaturarum que per eum pꝛoducūt. ⁊ ſic eſt poꝛtans oīa verbo virtutis ſue. ¶Propter pͥncipiū dr̄ verbū filius patris qm̄ perfecte loquitur bonitatē ⁊ ſūmā patris liberalitateꝫ. qui nihil habere voluit qd̄ filio ſuo nō cōicaret. Iſtud eſt verbuꝫ eſſentialiter ⁊ eternaliter genitū tempoꝛaliter ꝓmiſſū a pꝛophetis ⁊ apoſtolis pꝛedicatū. ab angelo in incarnatiōem nunciatum. ¶Propter ſecūdum dicitur filius imago pr̄is: ꝗ̄uis tres perſone ſint equales in eternitate in maieſtate ⁊ poteſtate. tamē fili⁹ dicitur potius imago patris ꝙ̄ ſpūs ſāct⁹. q2 non ſolum habet cōuenientiam int᷑ cū patre i eſſentie idētitate. ſicut ⁊ ſpūs ſanctus. ſed ēt habet cōuenientiam extra cuꝫ pr̄e ex eo qd̄ ſicut a patre ꝓcedit filius: ſic a filio ſpūs ſāct⁹. ſed a ſpiritu ſancto nullus. ¶Nam ſc̄m rōnem intelligendi reſpectus h⁹i relationū ſūt extrinſec⁹ exiſtētes q2 poti⁹ ab aliquo ſunt ꝙ̄ i aliquo. Intelligentia enim relationum ad hoc ad qd̄ refertur aliquid reſpicit. vnde ſi patrem non habeo filius nō ſū. ⁊ ecōuerſo. ¶Propter tertiuꝫ dicit᷑ filius virtus pr̄is. Coꝛ. ¶Nos aūt pꝛedicamus chꝛiſtū dei virtutem ⁊ dei ſapiam. inuenitur etiaꝫ imago trinitatis in nobis. vꝫ i memoꝛia. itelligētia. ⁊ voluntate. vel in mente. vl' notitia ⁊ amoꝛe. in quibus per oꝛdinem patri ⁊ filio ⁊ ſpūi ſancto aſſimilamur. ¶Nota etiā ꝙ imago dicitur relatiue ad illud cui⁹ ſimilitudinē gerit ⁊ ad qd̄ imitandū facta eſt. Hoc aūt contingit dupliciter. quātuꝫ ad ſpeciem ⁊ ſignum ſpeciei. ⁊ ſic imago hominis eſt in filio ſuo qui ipſum in humana ſpecie ⁊ figura imitatur. ⁊ hec eſt ꝑfecta imago. quantum ad ſignum tantū. ⁊ non ad virtutem ſpeciei. ſic imago hominis eſt ſtatua lapidea. ⁊ hec eſt imperfecta imago. ¶Primo modo filius ē imago patris. ſicut in natura cōicans. Secūdo modo imago dei eſt in homine. lꝫ minus perfecte.

¶Q2 ſpūs ſanctus eſt. Cap. 7.

Emanatio duplex eſt in diuinis. Una per modū nature. Alia per modū voluntatis. Illa que ē per modū nāe eſt gn̄atio hꝫ ꝙ fili⁹ ē a pr̄e. Illa que eſt ꝑ modū voluntatis. hec dicitur ꝓceſſio appꝛopꝛiate. ¶Propꝛie vō dr̄ ſpiratio ſc̄m ꝙ ſpūs ſanct⁹ eſt a patre. iccirco aūt hec emanatio ꝑ modū voluntatis dr̄ eē. q2 ſpūs ſanct⁹ amoꝛ ē. Amoꝛ aūt hꝫ volūtatē eſt. ¶Procedit aūt ſpūs ſāct⁹ a pr̄e mediate ⁊ imediate. Mediate. q2 fili⁹ ipꝫ ſpirat qui hoc hꝫ a patre. imediate vō. q2 ipſe pater ipſū ſpirat.

¶Q2 ſpūs ſcūs amoꝛ pr̄is ⁊ filij ē. Ca. 8.

Spiritus ſanctus amoꝛ dei eſt. et hoc tripliciter. vꝫ eēntialr̄. pſōalr̄ ⁊ exēplarit̄. Eſſentialiter dicitur ſpiritus ſanctus amoꝛ. inquātū ipſe cum patre ⁊ filio vnus deus eſt. ipſi enim tres

inquantum sunt vnum in essentia diligūt se amore essentiali qui appropriatꝰ spiritui scō. ¶Personaliter vero dr̄ spiritꝰ sanctus amor inquantum ipe ē nexus pr̄is ⁊ filij. ¶Pater enim ⁊ filius diligūt se amore ꝓcedēte q non est pater. nec filiꝰ. s3 spiritus sanctus. De hoc nexu dicit augustinus. Est ieffabilis quidē cōplexus in illa trinitate nō genitus. s3 genitoris genitiq3 suauitas ingenti largitate pfundens omnes creaturas ꝓ captu eaꝝ. Exemplariter quoq3 dr̄ spūs sanctus amor: quoniā amoris gratuiti q ē in nobis spiritus sanctus nō solū efficiēs ē. s3 etiā exēplar atq3 finis. Amor eni q est in nobis a spū sancto ē efficienter. ⁊ hoc inquantu3 ipse spiritus sanctus est deus. Exēplariter āt est in nobis. inquātū ipe spūs sanctꝰ ē ꝓcedens p modū amoris a pr̄e ⁊ filio. S3 finalr̄ est in nobis amor. iquātū spūs sanctus a quo amor nr̄ ē h3 rōnē ꝑmi boī in qđ tēdit amor nr̄. Notādū ꝙ amor q est spūs scūs ex mō ꝓcedēdi ē nexꝰ. s. trinitatis. s3 pp ipam ꝓcessionē ē distinctꝰ a pr̄e ⁊ filio. pp nē vo diuine pfectionē ē psona ⁊ suppositū. pp dinā vo simplicitatē ipe ē deus ⁊ sūme bonꝰ. Igitur spūs sctūs est amor quo pater ⁊ filius se diligūt. Cum autem dicitur pater ⁊ filius diligūt se spiritu sancto. i. amore qui est spūs scūs. ⁊ h3 hoc propositio est vera. sed intelligatur sic. si diligūt se spū sancto. i. p spūm sanctū. vel per amorē q est spūs sctūs. ⁊ s̄m hoc nō ē ꝯcedēda. esset enim intellectꝰ ꝙ spūs sanctꝰ esset principiū i trinitate: qđ falsum ē. q2 a patre filioq3 ꝓcedit. q2 nō ē ibi aliqd respectu cꝰ hec dictio. p. dicat ibi principium. Est enim regula ꝙ hec dictio. p. sp dicit rōnem ꝑncipij respectu alicuiꝰ positi i locutōe. sic qñ dr̄ pater operatur creaturas p filiū. ibi notatꝰ rō ꝑncipij i filio respectu operis. Similit̄ hoc ꝯcedi tur. filiꝰ opatur p patrē. nā ibi notatꝰ rō principij in patre. ⁊ hoc duplici respectu s. respectu filij. ⁊ respectu operis.

¶Qr̄ spiritus sanctus, charitas ⁊ donu3 sanctorum est. Cap. 9.

Cum iueniatꝰ in scripturis sepius ꝙ spūs sanctus charitas ⁊ donū dr̄. diligēter notādū est q̈lit̄ hoc debeat intelligi. ⁊ vtrū spūs sanctus sit charitas qua nos deū ⁊ ꝓximū diligamꝰ. Vñ notādū est ꝙ amor siue charitas tribus modis sumit̄. Uno mō effectiue. ⁊ sic absq3 dubio verū ē ꝙ spūs scūs amor est quo diligimus deū. q2 spūs sctūs operatur in nobis habitū ⁊ modū charitatis. Alio mō sumitur exēplarit̄ sic ēt spūs est charitas qua diligimus deū ⁊ ꝓximum. Charitas. n. que ē spūs scūs ē exēplar nr̄e charitatꝭ. Tertio mō sumit̄ charitas formalit̄ p modū iherētie. ⁊ sic charitas dr̄ v̄tutis hitus i aīa quo diligimꝰ deū ⁊ ꝓximū. Et s̄m hunc mō3 spūs sanctus nō dr̄ charitas nec ꝯtrariatꝰ dictū Aug. li. đ tri. ca. 6. Eade3 charitas qua nos diligit deus. ⁊ nos ipm. q2 l3 veꝝ sit. tñ aliter ⁊ aliter ē. nā deus diligit nos ea formaliter. nos vero ipm diligimꝰ efficiēter ⁊ exemplariter nō formaliter. nā oē eē ⁊ agere ē a forma iherēte agēti q̄ ē ꝑncipiū agendi ⁊ forma sicut caliditas igni. Sciēdu3 tñ ꝙ spūs scūs datꝰ cū datꝰ eiꝰ donū q2 spiritus sctūs ē amor ⁊ primū donū. posteriꝰ āt nō datur siñe priori. ¶Preterea corpus mysticū ē vnū per amorē: cū. n. nihil creatū sit vnū in diuersis pticularibus o3 ꝙ mēbra corpis mystici vniantꝰ vno amore icreato q ē spūs scūs. Ite3 s3 Aug. Totū malū hoīs ē vti fruēdis ⁊ frui vtēdis. ꝯstat g° ꝙ oppositū ē totū bonū eiꝰ. s. frui fruendis ⁊ vti vtēdis. S3 ad fruēdū eo q̄ fruēdū ē reqrit̄ pñtia eiꝰ fruibilis: ⁊ ēt dispositio debita fruēdi: vñ reqritur pñtia spūs sci ⁊ eiꝰ donū. s. amor quo iherea t̄ ei: verūtñ cū datꝰ nobis spūs scūs nō incipit eē i loco nouo. s3 nouo mō p ꝓductionē noui effectus ⁊ noui respectus. ex quo creatura se h3 alit̄ ad spūm scū3 q̄3 prius. q2 ē i ipa vt i cognoscēte ⁊ amāte ipm. qđ nō fuit prius. Ex iam dictis p3 ꝙ in iustificatōe duplex charitas nobis datꝰ. s. creata ⁊ increata: illa qua diligimꝰ: ⁊ illa qua diligimur. vel datꝰ nobis charitas icrea-

ta qua diligim⁹ effectiue ⁊ creata qua di
ligimus formalit᷑: qꝛ nostrũ diligere ipse
creat. Ex his colligit᷑: qꝛ lʒ de⁹ sit vbiqꝫ p
eẽntiã pñtiã ⁊ potẽtiã: nõ tñ hẽt᷑ ab oib⁹
hoibus p gratiam. Missio spũs sci du-
plex ẽ sicut ⁊ filij. Una visibilis: sicut ap-
paruit sup xp̄m i colũba. ⁊ sup apostolos
in linguis igneis: Alia inuisibilis q̃ mittit᷑
i mẽte ad scificãdã creaturã. ⁊ ista missio
fit ad ibabitatiõnẽ creature rõnalis. sʒ p
oꝛ fit ad ibitationẽ demõstrãdã alijs. Eo
mõ filij duplex ẽ missio. s. visibilis vt icar
natio: ⁊ inuisibilis vt ẽ in eterna mẽtis illu
minatio. Notãdũ ꝙ missio filij ⁊ spũs scti
inseparabilia sunt sʒ dicit᷑ filij qñ mẽs per
gratiã illuminat᷑ ad deũ cognoscẽdũ. dr̄
spũs scti. qñ affectus accendit᷑ ad deum
amandum. Sciẽdũ ẽ ꝙ soli⁹ pr̄is ẽ mitte
re ⁊ nõ mitti. cũ. n. pater a nullo ꝓcedat
nusq̃ mitti dicitur: qꝛ võ filius ꝑduxit ⁊
ꝑducit᷑. iõ mittit ⁊ mittit᷑. Spũs vero sã
ctus ꝑducit᷑ eternaliter. sʒ nõ ꝑducit᷑ nisi
ex ipe᷑iõ ipi⁹ ẽ ꝓpꝛiũ mitti ⁊ ñ mittere: ni
si respcũ creature: vt ad conuersionẽ ppl'i
dicunt᷑ apostoli missi a spũ scõ nisi forte
dicat᷑ mittere hoiem assumptũ. Sʒ spiri
tus sanctus mittere dicit᷑ inq̃tũ cũ patre
⁊ filio idẽ ẽ in eẽntia trinitatis: nõ inq̃tũ
ꝑsona. sic ẽt fili⁹ mittit seip̄m. vnde Aug.
li. de trini. Intelligamus illã incarnatio-
nẽ: ⁊ ex virgine natiuitatẽ i qua intelligit᷑
fili⁹ missus vna eadẽqꝫ opatione pr̄is ⁊
filij inseparabilit᷑ eẽ factã. nõ sepato etiã
spũ scõ. Ex his pʒ ꝙ hec sũt ipꝛopꝛie expo
nẽde. Spiritus sanctus mittit se. ⁊ mittit
filiũ. ⁊ fili⁹ mittit se ip̄m. nisi intelligatur
inquãtũ ẽ de virgine nat⁹. Hec aũt ẽ rõ.
qꝛ mittere dicit auctoritatẽ rõne ꝑductio
nis eterne. Quib⁹ modis datus est spiri
tus sanctus i signo visibili. Sciẽdũ ꝙ in
igne apparuit spũs sctũs. vt calefaceret
frigidos. Et i linguis vt doceret ignaros
Et i sono vt terreret rebelles. Apparuit
ẽt i alijs trib⁹ mõis. s. in nube tpe Moy
si vt ductoꝛ ei⁹ colũna nubis eẽt. sic legit᷑
Isa. 16. 63. Itẽ i colũba sup baptizatum
xp̄ʒ ad ññdẽdã gr̄e plenitudinẽ q̃ in ip̄o
erat. Itẽ in flatu p⁹ resurrectiõeʒ ad signi
ficãdã vnificatõeʒ affect⁹. qꝛ flat⁹ ab inte
rioꝛi ꝓcedit. Datus ẽ igr̄ spũs sctũs bis
post resurrectionẽ. s. in t̄ra pp dilectionẽ
ꝓximi. ⁊ de celo pp dilectionem dei. vel
datus est i terra ad relaxãda peccata alio
rũ. Jo. 20. In su. in eos. ⁊ dixit. Accipite
spm̄ sanctum. quoꝝ remi. ⁊c̃. Dat⁹ ẽ d̄ ce
lo repẽte ad robur. ⁊ ad opationẽ miracu
loꝝ. de his duob⁹ psalm⁹. Uerbo dñi ce
li firmati sͭ quo ad pꝛimũ. ⁊ spũ oris eius
ois virtus coꝝ quo ad secũdũ. Tertia fu
it collatio spũs sancti apostolis facta añ
passionẽ qñ fuerunt baptizati. ibi. n. inuit᷑
coꝝ baptism⁹ vbi dr̄. Qui lotus est nõ in
diget. nisi vt pedes lauet. In signũ pꝛedi
ctoꝝ ter inungit᷑ hõ ad significandaʒ hãc
triplicẽ spũs sancti missioneʒ. s. in baptis
mo. in cõfirmatiõe. ⁊ in moꝛte. Quadru
plicẽ effectum cõsecuti sũt apl'i ex pꝛesen
tia spiritus sancti. Primo eloquentiã in
linguis. Secũdo audaciam i toꝛmentis.
Tertio efficaciã in miraculis. Quarto ꝓ
tectionẽ a vitijs. qꝛ post pẽtecostẽ nõ pec
cauerunt moꝛtaliter. Accipiũt ⁊ mõ vtilit᷑
spiritũ peccatoꝛes in igne ad purganduʒ
Mat. j. Et baptizabit vos in spũ ⁊ igne.
Item penitentes ad ꝑficiendũ. ps. Spi-
ritus tuus bon⁹ deducet me. Iteʒ ꝑfecti
ad sanctificãdũ. Ro. Qui dedit nobis pi
gnus spũs sancti. Item beati ad fruẽdũ.
ps. Renuit ꝯso. aia mea ⁊c̃. Item tribu-
lati ad ꝯsolandũ. Ro. Nõ accepistis spi
ritum seruitutis iteꝝ in timoꝛe ⁊c̃. Item
ignoꝛantes ad instruendũ. Jo. paraclitus
aũt spũs sanctus queʒ mittet pater i noie
meo ipse vos ⁊c̃. Quo tpe datus sit spũs
sanct⁹ attendendũ ẽ ꝙ in die quinq̃gesi-
ma. vt ostendat᷑ actoꝛ esse remissiõis. naʒ
ãnus iubileus seruiebat remissioni. Ue-
nit ẽt i die dñica vt esset dies pꝛimus re-
nouatiõis qui fuit ẽt creatõis. Dat⁹ quo-
qꝫ fuit tertia hoꝛa. qꝛ dr̄ pꝛimus homo i
hoꝛa tertia perdidisse gr̄am. vnde conue
niens fuit ꝙ eadeʒ hoꝛa apostolis red-
deret᷑. Item alia ratione datus est hoꝛa
tertia. s. vt ostenderet᷑ ꝙ etiaʒ nobis hoꝛa

tertia daṫ grã dei. Sũt eni tres hore mo
rales.ſ.ↄtritio.ↄfeſſio. ⁊ ſatiſfactio. De
hoc noie ſpũs ſancti ſciẽdũ ẽ ꝙ põt eẽ cir
cũlocutio vnius ꝓprij nois. ⁊ tũc ↄuenit
tm̃ ꝑſone tertie i trinitate. vel pñt iſte di
ctões ſumi diuiſim. ⁊ ſic q̃libet triũ ꝑſo⸗
naꝝ eſt ſpũs ſanctus. Spũs ſctũs habet
multa noia. dr̃ eni ſpũs a ſpirãdo actiue
eo ꝙ ſpiret. Jo.2. Spũs vbi vult ſpi.⁊
ſm hunc modũ hoc nomẽ ſpũs cõe ẽ oi
bus tribus ꝑſonis. ſʒ ſpiritui ſcõ ↄuenit
ꝑ appropriationẽ. Alio mõ dr̃ ſpũs a ſpi
rãdo paſſiue eo ꝙ ſpireṫ. ⁊ hoc mõ ꝓꝑuʒ
eſt ſpũi ſãcto.q ꝓcedere dʒ ꝑ modũ ſpi⸗
ratiõis.nõ ſolũ ẽt dr̃ ſpũs.ſʒ addiṫ ſctũs.
qꝛ ſctũs idẽ ẽ ꝙ mũdus vel firmus vel ſi
ne terra. Jſta ãt nõ ſolũ cõueniũt ei quo
ad ſe.ſed in cõparatiõe quo ad nos.nã ꝑ
grãʒ ſpũs ſancti a peccatis mũdamur.in
bonis firmamur.a terrenis ſeparamur.
Sanctus ergo nõ ſolũ ẽ i ſe.ſʒ qꝛ nos ſan
ctos faċ ea ſanctitate de q̃ dicit Dio. Sã
ctitas ẽ ab oi imũditia libera ⁊ ꝑfecta.⁊
oĩno imaculata mũditia. ¶Preterea ſpũs
ſanctus vocaṫ nexus vnitas ⁊ amplexus.
⁊ hoc ꝓut cõpatur ad patrẽ ⁊ filiũ. Jtem
dr̃ donũ altiſſimi. ⁊ hoc ꝓut cõpatur ad
nos.qꝛ oẽ datũ optimũ. ⁊ oẽ do. ꝑ de.ẽ
deſcẽdẽs ⁊c̃. Jteʒ dr̃ fons viuus.qꝛ ſep⸗
tẽplici riuo donoꝝ nob̃ fluit. Jſa. Spũs
ſapiẽtie ⁊ itellectus. ſpũs ↄſilij ⁊ fortitu
dinis. ſpũs ſcie ⁊ pietatis. ⁊ ſpũs timo⸗
ris dñi. Jtẽ dr̃ ignis.qꝛ affectũ accendit.
Jtẽ dr̃ charitas nõ ſolũ.qꝛ eſt amor pr̃is
⁊ filij.ſʒ qꝛ nos amãtes facit. Jtẽ dr̃ ſpũa
lis vnctio.qꝛ oẽs tribulatiões mũdanas
ſuaues facit ⁊ iocundas ſm illud. Jn la
bore reqes.in eſtu tẽperies ⁊c̃. Jtẽ diciṫ
dextere dei digitꝰ.qꝛ ſiċ oẽs corpales res
digito demonſtrãṫ.ita ꝑ ſpũm ſcm̃ oſten
dunṫ res ſpũales oculo ſpũali. Jtẽ dr̃ pa
clytus.qꝛ ↄſolatiões mẽtibꝰ iſert. Jtem
magiſtroꝝ optimus.qꝛ intellectũ ad dei
cognitionẽ.⁊ ſui ipſius illuminat.

¶Qr in trinitate perſonarũ vni
i tas eſſentie eſt. Cap. 10.

In vnitate nature diuine tres ſũt
ꝑſone.q̃rũ prima ẽ a nulla. 2ª ẽ ꝑ gnãtio
nẽ a ſola ꝑma.3ª eſt ꝑ cõeʒ ſpiratiõʒ a pri
ma ⁊ ſcda. Jſtud tñ ſic ẽ ꝙ trinitas ꝑſona
rũ nõ excludit ab eẽntia vnitatẽ: ſimplici
tatẽ: imenſitatẽ: eternitatẽ. ⁊ icõmutabili
tatẽ. hꝰ rõ ꝑ h̃ pʒ.qꝛ q credẽt deũ ñ poſſe
ſe ſũme cõicare negaret i eo potẽtiã. Qui
ṽo crederet hoc eum poſſe. ſʒ neſcire.ne
garet i eo ſapientiã. Qui crederet eũ hoc
poſſe ⁊ ſcire.ſʒ nolle.negaret in eo boni⸗
tatẽ. Cũ igiṫ pater potuerit.ſciuerit.⁊ vo
luerit.ſe ſũme cõicare hoc fecit eternaliṫ
ſ.hñdo dilectionẽ ⁊ dilectũ.hoc eſt filiũ ⁊
ſpm̃ ſcm̃. ¶Preterea omne bonũ ẽ ſui dif
fuſiuũ.vt dicit Dio.vñ cũ paṫ ſit fons bo
nitatꝭ emanatio erit ab ipſo ꝑfectiſſima
q̃ eſt gnãtio. Erit etiã emanatio iocũdiſ⸗
ſima q̃ ẽ ꝑ modũ benignitatis ⁊ liberali⸗
tatis.hec ãt emanatio amor ẽ.q eſt ſpũs
ſcũs a pr̃e ⁊ filio ꝓcedẽs. Et hñ dr̃ amor
emanatio liberalitatꝭ.qꝛ amor ꝑmuʒ do
nũ eſt qđ a liberalitate ꝓcedit. cuʒ ſit do
nũ intriſecũ i ipo dãte.i quo.ſ. amore oĩa
alia donantur. Hec beata trinitas tribus
modis nobis inoteſcit. Jpa eni pʒ i ſcrip
turis.oñdiṫ i figuris.relucet in creaturis.
¶Prio inquãtũ btã trinitas pʒ in ſcriptu
ris.vñ Leo papa. Credimꝰ ſãctã trinita⸗
tẽ pr̃eʒ ⁊ filiũ ⁊ ſpm̃ ſcm̃.vnũ deũ oĩpotẽ
tẽ.vniꝰ ſubẽ.vniꝰ eẽntie.vniꝰ ptãtis. Jtẽ
Jſa. Audiuit ſeraphin ter dicentia. San
ctus in laudẽ beate trinitatꝭ.ſubiũgentia
in ſingulari. dñs deꝰ ſabbaoth. ꝑꝑ con⸗
feſſionẽ vnitatꝭ diuine. Si g̊ nõ eẽnt tres
ꝑſone nõ dicereṫ in Geñ.faciamꝰ hoiem
ad ſimilitudinẽ nr̃aʒ.ſʒ meã.et tũc ſi eẽnt
tres ꝑſõe ⁊ ñ vna ſuba. ñ dicẽṫ ad imagi
nẽ.ſʒ ad imagieſ nr̃as. Ad id oñdẽdũ põi
tur i ꝑs. ter ds.cũ dr̃. Bñdicat nos ds
ds nr̃ bñdicat nos ds.⁊ tñ ſolũ põiṫ h̃ ꝓ
nomẽ eũ.vbi ſubiũgiṫ.⁊ metuãt eũ oẽs fi
nes terre. Jtẽ Jere.i.ah.ah.ah. dñe deꝰ.
ecce neſcio loqui. Vide ꝙ ah triplicauit.
⁊ in ſingulari dixit. dñe deꝰ.qđ notat tri
nitatẽ ⁊ vnitatẽ. Jtẽ Apoſto. Ex quo oĩa
ꝑ quẽ oĩa.i quo oĩa. ipſi gloria in ſecula.
Et nota ꝙ hec ꝑpoſitio.ex.dicit auctẽʒ in

eẽ a nullo. hoc aũt patri cõuenit q est pn^m sine pn°. Sed hec ꝑpositio. p. notat opatioñe. siue mediũ. ꝛ esse ab alio. vñ p hoc intelligitur filius q est pn^m de pn°. Hec aũt prepositio. in. notat ꝯseruatioñe. ꝛ eẽ ab alijs. ꝛ ꝓpterea cõpetit spũi scõ. q ẽ cõtinẽtia oĩs boni. Ostendit etiã beata trinitas in figuris. Signatur enim per tres amicos Job. Itẽ per tres angelos quos abrahaz hospitio recepit. tres. vidit ꝛ vnũ adorauit. Itẽ per tres digitos quib⁹ appenditur moles terre. Itez per tres ciuitates refugit eq̃li spatio se distãtes. Item per tria difficilia ad inuestigãduz. Item per tres ciuitates quas vidit Ezechi. Relucet quoqꝫ in creaturis vestigium beate trinitatis. Cognoscitur enim in magnitudine creaturaꝝ potentia patris. in dispositione sapientia filij. in ornatu bonitas spiritus sancti. Itez i quolibet indiuiduo inuenies vtutem spẽm ꝛ vtilitatẽ. quoꝝ pmum ꝯuenit patri. 2^m filio. 3^m spũi scõ. Item in sole vides essentiam splendorez ꝛ calorem. in quibus patrez ꝛ filiũ ꝛ spm scm̃ cognosces. Itẽ in anima ꝓm memoriam. intellectum. ꝛ voluntatem. conside ra personarũ trinitatem ꝛ vnitatez subẽ. Item in hierarchia celesti superiori deus est in thronis vt maiestas. in cherubin vt veritas. in seraphin vt charitas. p que notatur personarũ trinitas. Itẽ in vtutibus theologicis. s. fide spe charitate idẽ intellige. Item in tribus dotibus anime. s. cognitione. cõprehẽsione. ꝛ delectatiõe. Notandum ãt ꝙ aliter relucet deus in creaturis viatoribus. aliter in beatis. Ex^m de speculo in quo alio mõ vr̃ a nobis not⁹. ꝛ aliter ignotus. nam notum videtur in speculo. ignotum per speculum. Ex predictis patet ꝙ lꝫ tam in creatura corporali ꝙ̃ in spirituali. ꝛ ꝙ̃ ex his composita beata trinitas cognoscitur. tñ diuersimode ꝓut vnũquodqꝫ istoꝝ dr̃ vestigiũ creatori. qꝛ aliõ dr̃ eius similitudo. ꝛ aliõ ei⁹ imago. sic supius ẽ notatũ i titulo ꝙ fili⁹ ẽ imago patris. Deniqꝫ sciẽdũ est ꝙ pluralitatem personaruz in vnitate essentie. ꝛ vnitatem essentie in personarum pluralitate ꝓm Ber. scrutari temeritas est. credere pietas est. nosce vita eterna est.

¶ Qꝛ multipliciter trinitas est. Ca. 11.

Multiplex inuenitur in scripturis trinitas. Est enim trinitas increata. que summa ꝛ ineffabilis est. Alie trinitates sunt create. inter has vna est que cecidit. s. rationalis. concupiscibilis. irascibilis. Alia est per quam homo cecidit. s. suggestio diaboli. delectatio sensualitatis. ꝛ cõsensus rõnis. q̃ tria significata sunt per serpentem mulierem. ꝛ virum in paradiso. 3^a est in quam cecidit. s. ignorantia veri. impotentia boni. ꝛ concupiscentia mali. 4^a est per quam resurgit. s. fides. spes. charitas. item est trinitas per quam ad gratiam reparamur. s. triplex substantia que est in christo. s. diuinitas. anima. ꝛ caro. Est autem alia per quam regeneramur. s. spiritus. aqua. ꝛ sanguis. Spiritus inꝯ̃ scificationis. Aq̃ ablutionis. Sanguis redẽptionis. Hãc nobis Jo. in epistola sua recitat. Est quoqꝫ trinitas alia per quam ad gloriam reformamur. vt sũt tres dote anime. s. cognitio. dilectio. comprehensio. Est ꝛ multiplex trinitas in creaturis: que est vestigium beate ꝛ increate trinitatꝭ. ꝛ de hoc habes in titulo supra. ꝙ trinitas personarum et vnitas essentie est.

¶ Qꝛ equalitas personarũ est. Ca. 12.

Equalitas pſonaꝝ in trib⁹ ꝯsistit. vñ Aug. Nullus aliũ ꝓcedit eternitate. aut excedit magnitudine. aut supat ptãte. Qꝛ eq̃litas ꝓꝫ hec tria sit i deo sic ostenditur. quia in istis inferioribus tria sunt hec. s. substantia. qualitas: ꝛ quantitas. igitur vnitas in substantia causat idemptitatem. vnitas autem in qualitate causat similitudinem. sed vnitas in quantitate causat equalitatem. in diuinis est equalitas tantũmodo ꝓm triplicem quantitatem. prout quantitas in deo esse dicitur. lꝫ impropriẽ. Primo ꝓm quãtitatez vtutis q̃ est potentia. Alio mõ ꝓꝫ quãtitatẽ duratõis q ẽ eternitas. tertio mõ ꝓꝫ

quātitatez magnitudinis q̄ ipse est intra oia ⁊ extra oia: ⁊ qua cōtinet ⁊ locat oia. Equalitas personaꝝ aliter i his trib⁹ modis ostēdit: qm̄ i creatura triplex magnitudo reperit.s.temporalis. diuersiōis. ⁊ virtutis. Prima magnitudo ē i rēb⁹ mutabilib⁹. Secūda in corporeis. Tertia in spiritib⁹ creatis. istis trib⁹ rñdent i creatore alia tria i quib⁹ et psone diuine sūt eq̄les.s.eternitas in eē. magnitudo i imensitate. ⁊ virt⁹ in posse. hoc tñ posse lȝ ƀȝ rei veritatē sit in deo ƀm drām rei in ipso nō hn̄t esse: sed ƀm q nr̄m respiciunt intellectum. Dicendū est ergo q tāta est equalitas i trinitate q ƀm Aug. nec est ad maius aliquid. vel duo del oēs q̄ vnus. nec maius aliquid oēs q̄ singli. Coeterne q̄ȝ sunt psone diuine. qꝛ in diuinis nō est ponere duo gn̄a.s. substātie et ad aliqd. quātitas vō et qualitas transeunt i gen⁹ substātie. sicut equalitas vel silitudo dicunt relatiōes. sed substātia cōis ē trib⁹ psonis Relatiuoꝝ autē ꝓpriū est simul eē. ergo nullo mō pr̄ est prior filio. nec ƀm id qd ad aliquid ē. nec ƀm id quod absolutū ē. Item ostenditur per exemplū in nā. qꝛ lȝ splendor sit a sole. tn̄ esset soli coeternus si sol esset eternus.

¶ De int eēntiā ⁊ psonā drā ē. Ca. 13.

a Pud grecos q̄ttuor sunt vocabula.s. vsya vsyosis. hypostasis. ꝓsopon. hec apud latinos eqpollēt istis q̄ttuor. vȝ eēntia. suba. subsistētia psona. Inter hec talis ē drīa. qꝛ vsya siue eēntia dr̄ de creaturis absolute. ⁊ sine cōcretiōe q̄lis est huānitas. vsyosis dicit naturam. siuē substās nāe. vt hō. hypostasis dicit distinguibile. nō tñ distinctū determinata ꝓprietate vt aliquis hō. Prosopon siue psona dicit distinctū determiata ꝓprietate ad dignitatē pertinētē. vt petrus. vn̄ sicut hoies particulares distincti sunt ꝓprijs qualitatib⁹. ita pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ sp̄us sanct⁹ ꝓprijs notiōib⁹. Sicut aūt greci dixerūt prēm ⁊ filiū ⁊ sp̄ūȝ sanctū.s. tres hypostases. i. tres substātias. ita ⁊ nos dicimus tres substātias. i. tres res nō indigētes alia re vt sint. Cōsiderata igitur essentia diuia in se oio indistincta est. persona vō i se distincta est suis ꝓprietatibus. Cōsiderata aūt essentia i psonis vel persona i essentia modū mediū tenet.s. vnitatez et distinctionē. ⁊ hoc pȝ i approꝑatis q̄ oib⁹ personis ↄueniūt: vt potētia: sapiā: bonitas. sed ad vnā magis determinant. Nota q semp substātia sumit ꝓ essentia. ⁊ q essentia nū q̄ transfert ad significādā psonā. Tres sunt diffinitiōes psone. psona est creature rōnalis idiuidua suba hec sumit penes nām rei. 2ª Ugonis de sācto vic. talis est. Persona ē subsistēs p se solā iuxta quēdā singularez modū. hoc sūit iuxta ethimologiā nois. dr̄.n. psona q̄si p se vna. 3ª est diffinitio magr̄alis sic. Persona ē hypostasis distincta ꝓpetate ad dignitatē ptinēte. Nota et q ista q̄ttuor put supra sūt exposita ⁊ exēplificata.s. eēntia. suba substētia psona differūt. i creatura. re. ⁊ noie. sȝ i diuinis differūt rōne.

¶ De imensitate dei. Cap. 14.

n On ē i deo quātitas dimēsiōis. sȝ virtutis. nec vbiq̄ȝ est deus mole corpis. sȝ pn̄tia maiestatis. ⁊ per hūc modū dr̄ imēsus. Sed nota q imēsitas q̄ttuor i deo ↄplectit.s. ifinitatē. incōphēsibilitatē. icircūscriptibilitatē. etnitatē. Si.n. ↄsiderat de⁹ i se sic ē infinit⁹. ps. Magnitudis ei⁹ nō ē finis. Si vō ↄsiderat i ↄpōne ad itellectū. sic ē icōphēsibil. Apo. O altitudo di. ⁊c. Et ꝓpter h̄ dr̄ sedere sup cherubi. i. sup plenitudinē scie ⁊ sup oēm itellectū. Sed i ↄpatiōe ad locū. sic est icircūscriptibilis. Ambr. Nihil ꝑscriptū ⁊ ↄscriptū nihil diuisuȝ trinitas hȝ. nō loco claudit. nō estimatiōe ↄcludit nō etate variat. si i ↄpatiōe ad duratiōez sic est etern⁹. Apo. Regi seculoꝝ imortali ⁊c. De his q̄ttuor dicendū ē i sequētib⁹ per ordinē. Tenēdū est certissime q i dō nō ē ꝓpe lōgitudo nec latitudo. nec subtilitas. nec profundum. sed hec metaphorice sunt i deo. Est eniȝ latitudo charitatis qua nos ab errore reuocat. Jere. Charitate perpetua dilexi te. ideo attraxi te mi-

ferans tui. Est ꝛ lõgitudo patiẽtie q̃ ma
los expectat dissimulat nãq3 pctã hoium
ꝑpter pniam. Est i eo sublimitas sapien
tie qua oẽm sensu3 superat. Apo. Oia nu
da: et apta sunt oculis eius. Est ẽt in eo ꝓ
fundũ iustitie q̃ pctores dãnat. Mathey.
Ite maledicti in ignem eternum.

¶ De infinitate dei. Cap. 15.

D Ubitandum non est deum eẽ in
finitum. q2 cũ in deo sit potẽtia ꝛ
eẽntia. p3 ꝙ eẽntia ei⁹ est infinita. sic ꝛ po
tentia. vñ sicut potentia dei ñ ita põt i tot
qn possit in plura. sic ꝛ eẽntia dei. nõ est
ita in aliq̃bus rebus. quin possit eẽ i plu
ribus. imo si mũdi eẽnt infiniti oẽs reple
ret. Preterea cũ sit de⁹ rex cã efficiẽs for
malis ꝛ finalis. sicut dicere de deo nõ est
inꝯtũ est cã efficiens ꝙ sit effectiua. nec
inꝯtum est formalis ꝙ sit formata. eadẽ
rõne nõ erit dicere cũ sit cã finalis ꝙ sit fi
nita. Nullo ergo mõ dicendũ est deũ eẽ
finitũ ſm subam. nisi finitũ dicat̃ cõple-
ctũ ꝛ pfectũ. Sane triplex dr̃ infinitu3. s.
negatiue. ꝑuatiue. contrarie. seu despate.
Infinitũ negatiue dr̃ p abnegatõ finis.
ꝛ sic dr̃ infinitum illud qd̃ nõ finit̃. ꝛ hoc
mõ infinitum est quod nõ est natu3 finiri.
Infinitum ꝑuatiue est quod natum est fi
niri. nõ tñ finitur. Infinitum cõtrarie est
qd̃ h3 cõtrariam dispositiõem ad finien-
dum. Primo mõ eẽntia dina est ifinita.
q2 non h3 finem. nec est nata finiri. Simi
liter si dicat̃ infinitum tertio modo. Si
vero dicat̃ infinitum priuatiue. sic nõ põt
dici finita. q2 non ẽ nata finiri. imo est fi-
niens oia. Item finis dr̃ triplex. dr̃. n. ter
minus. ꝛ ſm hoc quãtitas cõtinua poni
tur infinita: q2 nõ est dimensibilis i infini
tũ. ꝛ hoc ideo q2 in cõtinuo nõ est termi-
nus i ꝑductiõe. sicut nec in numero ẽ ter
min⁹ in additione. Alio mõ dicit̃ fin⁹s idẽ
qd̃ pfectio. Tertio mõ dicit̃ finis id qd̃ ꝑ
pter vnũquodq3 finitur. Primo modo
de⁹ ẽ infinit⁹. non ſm quantitatẽ dimen
sinã que in deo nõ est. sed secũdũ quãtita
tẽ virtualẽ q̃ in ipo est. Sed q2 i deo oi-
moda est indiuisio virtutis ꝛ essentie. nõ
potest eẽ infinitas vtut3 qn ẽt sit essentie.
2° mõ materia dicit̃ infinita q2 caret per-
fectione. 3° mõ malũ culpe dicit̃ infinitu3
q2 nõ est ordinatum ad finem.

¶ De incõphensibilitate dei. Cap. 16.

C Reator a creatura cognosci ñ põt
ad plenũ in via. vel ẽt in patria.
q2 finiti nulla est proportio ad in
finitũ. Trinitas sibi soli nota ẽ. ꝛ h⁹ i xpo.
vñ Ber. Nihil deo pñtius ꝛ nil icõprehẽ
sibili⁹. qd nẽpe cuilibet rei pñtius ꝙ esse
suũ? Sane eẽ oium dixeri deũ. non ꝙ illa
sint quod ẽ ipe: sed q2 ex ipo ꝛ per ipm: ꝛ
i ipo sũt omnia. Est. n. itelligentia nostra
ad illã lucẽ inaccessibilẽ multo minus ꝙ
visus noctue vel vespertiliõis ad lucẽ: vñ
dicit̃ i. ps. Ambulauit sup pẽnas vẽtorũ.
hoc ẽ sup itelligẽtias ẽt angelicas. verũ-
tñ cõphendit̃ deus aliquo modo per fidẽ
in via. Aug⁹. Mentis humane acies iua
lida in tã excellenti luce nõ figit̃. nisi per
iustitiã fidei emũdet̃. Ad ide3. Ber. Ita
deus ẽ in rõnabilib⁹ creaturis. vt tñ ca-
piat̃ ab ipis. A rõabilib⁹ tñ capi põt oi-
bus p fidei cognitiõnẽ. s3 a bonis tm̃ ca-
pit̃ p amorẽ. Dicam⁹ ergo qd de deo sci
re possum⁹. qd nõ sit. nõ ãt qd sit. Aug⁹.
Intelligam⁹ deũ sine qualitate bonũ. si-
ne quãtitate magnũ: sine indigẽtia crea-
torẽ. sine situ ꝑsidentẽ. sine habitu vl'am
bitu oia ꝯtinẽtẽ. sine loco vbiq3 totũ. sine
tpe sempiternũ. sine sui mutatõe mirabi
lia facientẽ nihilq3 patiẽtẽ. Cõphendit̃ q3
ds p spẽm pro dignitate meritoꝝ i pña.
Aug. Uidebim⁹ tue maiestatis essentiã.
ꝛ vnusq̃sq3 eo perspicatius quo hic vixe
rit puri⁹. Et ẽ exm in mari qd̃ se offert vi
sui. ꝛ tñ scdm ambitũ totũ videri nõ põt.
ꝛ hoc ẽ ꝑpter maris latitudinẽ ꝙ ꝑpter
ipsius nostri visus ad tantam superficie3
improportionabilitatẽ. Hoc igit̃ tenẽdũ
est ꝙ in via deum cognoscere possumus
ꝙ est in patria ꝙ sic est. nunꝙ tamen nec
hic nec ibi quid est. Uisus corporalis im
peditur ꝛ tripliciter. s. per tenebras. per
falsam lucem. per auersionem a re visibi
li. Eodem modo impeditur visus spũa-

lis circa cognitionē dei. prio p tenebras
pcti vel erroris. Jo. Qui fac pctm̄ in tene
bris ē. Ad cor. Adhuc cū legit Moyses ve
lamē ē sup corda ipoꝝ. 2° p falsā lucē h̄ āt
fit qñ qs metit̄ ctna s̄z nālia. exm̄ habet̄ in
ligno putrido qd̄ i nocte q̄dā lucē vr̄ hē
re. s̄z cū dies venerit nihil ē. 3°. p auersio
nē a re visibili. siue cognoscibili h̄ est quā
do qs spreto icōmutabili bono reb⁹ muta
bilibus adheret. taliū oculis egris odio
sa ē lux ꝛ puris amabilis. De⁹ cognoscit̄ i-
teri⁹ ꝛ exteri⁹. Interi⁹ dupliciter. qz qñz p in
spiratione qd̄ paucis datū ē. Apo. ad cor.
Scio hoiez in xp̄o Jesu ꝛc̄. qñz p rō̄z p
quē modū plres phi d̄ d̄o notitiā hūerūt.
Ad Ro. Inuisibilia dei ꝛc̄. Exteri⁹ ēt du
plr. s. p creaturas. Apo. Videm⁹ nūc p spe
culū. s. creaturaꝝ q̄ mō sūt speculū creato
ris in pñti. sic econuerso ip̄e de⁹ erit specu
lū creaturarū in futuro i quo oia videbi-
mus q̄ ad gaudiū nostrū ptinebūt. Item
p doctrinā. Apo. fides ex auditu. sicut co
gnoscit̄ vinū quandoqz ex auditu quan-
doqz visu. quādoqz gustu. sic deus q̄dā-
modo cognoscit̄ auditu. cognoscūt. n. de
um q audiūt v̄bū dei. ꝛ per illud credunt
visu cognoscūt theologi q legūt deuz in
scripturis. ꝛ phi q speculātur eū in crea-
turis. gustu cognoscūt soli boni. p̄s. Gu
state ꝛ vi. qm̄ sua. ē do. Et iste vltim⁹ mo
dus pfectissimus ē ꝛ certissimus. Dio. di
cit q̄ trib⁹ modis cognoscit̄ de⁹. s. per re
motionē: siue abnegationē. vt cū dicit̄ de
us nō est hoc vel illud. Unde Dio. negati
ue de deo sūt vere. affirmatiue v̄o icōpa
rate. Itē per eminētiā. vt cū in creatura
inueniat̄ potentia: attribuenda est deo
sūma potētia. ꝛ sic de alijs. Itē per cām
s̄m q̄ per effectus venit̄ ad cognitionez
cause. vel p cognitionē motuū ad cogni-
tionē mouentis. Itē nota q̄ aīa sēsu per-
cipit corpora per formas in materia tm̄
pñte corpe. imagie v̄o corpoꝝ silitudies
ꝛ foāas abstractas a mā ēt pñte corpe. vel
abñte. rōe āt corporū nās. intellectu spm̄
creatū. Intelligētia v̄o spūz icreatū. Scie
dū ē ēt q̄ cognoscibilia quedā sūt intra rō

nē. q̄dam iuxta. q̄dam supra. Intra rōnē
sunt que sensu pcipimus. vt alba nigra ꝛ
huiusmodi. Juxta rationē sunt que ratōe
percipim⁹: vt vera falsa. iusta vel iiusta.
Supra rationē sunt que sola diuina reue
latione cōphendūt̄ aut auctoritate scrip-
turarū credūt̄. vt tres eē psōas vnū deū.

¶ De incircūscriptibilitate dei. Ca. 17.

Biqz deus est. ꝛ tñ nusq̄ est. qz
v nec abest vlli loco. nec vllo capit̄
loco. Aug. De⁹ est i mūdo nō iclu
sus. extra mūdū ñ exclusus. s̄ mū
dū ñ elat⁹. ifra mūdū nō depssus. Ex his
pz q̄ de⁹ ē intra oia. ꝛ hoc qz oia replet ꝛ
vbiqz pñs ē. Itē extra oia qz oia cōtinet:
nec vsq̄ valet coartari. Sed nota q̄ hec
prepositio extra dicit ibi nō actualē pre-
sentiam ad locuz: sed potentialē q est dei
imensitas que ifinitos mūdos pōt reple
re si essent. Itē ip̄e ē supra oia. qz oib⁹ pre
sidet nec aliqd ei equat̄. Item infra oia ē
qz cūcta sustinet: ꝛ sine ip̄o nihil pōt sub
sistere. Dicim⁹ ēt q̄ vbiqz ē. ñ vt indigeat
reb⁹ q̄ in eis sit. s̄z poti⁹ res sui idigeant
vt p eū subsistāt. De⁹ eni añ mūdi ꝯstitu
tionē fuit. vbi nūc est. s. in se quoniam ip̄e
sufficit sibi. vñ v̄sus. Dic vbi tūc esset cum
preter eū nihil esset. Tūc vbi nūc i se. qm̄
sibi sufficit ip̄e. Per qd̄ pz solutio q̄stio-
nis quorundaz simpliciū q q̄runt vbi de⁹
fuerit priusq̄ mund⁹ eēt. Sciēdū est g° q̄
aliqd est in loco circūscriptiue. ꝛ diffiniti
ue. vt corp⁹. aliqd diffinitiue nō circūscri
ptiue vt āgel⁹. aliqd nec sic nec sic. vt de⁹
Et hoc iō. qz nō ididuat̄ p materiā. vt cor
pus neqz p suppositū. vt angelus. Aliqd
ē ēt in loco. prim circūscriptiue. p̄tis diffi
nitiue. vt corpus xp̄i in sacro. quod est to
tū sub tota hostia. ita q̄ nō excedit. ꝛ s̄z h̄
est circūscriptiue. Est q̄qz sic sub hostia.
q̄ nō vbiqz. ꝛ sic est ibi quodāmō diffini
tiue. Corp⁹ āt xp̄i lz nō sit vbiqz. cum sit
creatura nec eq̄ri possit i huiusmōi crea
tori. in pluribus tñ locis est totum. s. sub
diuersis hostijs. ꝛ h̄ est pp vnionē carnis
ad verbū. vnde merito habet amplius q̄
alia creatura. s. q̄ in locis plurib⁹ simul

⁊ semel possit esse. Ex predictis patet ꝙ esse vbiqꝫ simpliciter soli ꝯuenit creatori sed in loco vno esse soli cōuenit creature. Jn pluribus vero locis eē. sꝫ ñ vbiqꝫ ꝯuenit corꝑi iesu xp̄i. Nota ꝙ deus est multipliciter in rebus. s. per naturā. ⁊ sic ē vbiqꝫ potentialr̃. presentialiter. Jtem ꝑ gratiam sic est in bonis eēntialiter. Joā. dicit Qui manet in me. ⁊ ego in eo ⁊c̄. Jtem ꝑ gloriam sic ⁊ in rationali virtute anime. vt veritas. i concupiscibili. vt bonitas. in irascibili. vt pietas. Jtē ꝑ vnionē sic fuit i vtero virginis vnitus humane nature. ⁊ in sepulchro vnitꝰ carni. ⁊ i inferno vnitꝰ anime xp̄i. Jtem deus dicitur esse alicubi ꝑ occultoꝝ reuelationeꝫ. Gene. Uere deus ē in loco isto. Jtē per vestigiorum eius excellentem repn̄tationē sic dicitur esse in celo. quia ibi maxime relucet sua potētia. sapientia. bonitas. vel per nature idemptitatē. sicut est filius in patre. ⁊ pater in filio. ⁊ sp̄us scūs in vtroqꝫ. Jtem per miraculorum operationem. Exodi. Digitus dei ē hic. Jtem per cōseruationē ⁊ gubernationē sic ē i mundo. Deus est in se ipso. vt alpha ⁊ .o. sꝫ illō. Dic vbi tunc esset ⁊c̄. Jpse enim est in mundo. sicut rex ī regno. Ber. Deus vbiqꝫ regnat vbiqꝫ imperat. vbiqꝫ maiestas eius oia replet. et cōplectitur vniuersa. Jtem i angelo vt decor. inquātum veritas in anima. ⁊ sicuti sapor inquantū bonitas. Jteꝫ in ecclesia est. sicut paterfamilias in domo. vnde illud. Ecce ego vobiscū suꝫ vsqꝫ ad con. se. Jtem in electis. vt liberator a malis. adiutor in bonis. ⁊ hoc est quod dicit Ber. Deus in creaturis. vt mirabilis. in hominibus. vt amabilis. in angelis desiderabilis. in se ipso. incumprehensibilis. in reprobis. intollerabilis. Jteꝫ in dānatis vt terror ⁊ horror. Aug. Qui te dimittit quo it: nisi a te placato ad te iratum. Non enim manum domini possumus effugere. p̄s. Si ascendero i celum. tu illic es ⁊c̄. Si vero dubitatur vtruꝫ deus sit in diabolo. Sciendum ꝙ quedam nomina sunt que importāt naturas prout nature sunt. et his ꝯcedēdū ē ꝙ deus insit. Sunt alia per que intelligunt̃ deformitates. vt diabolus de qbꝰ ñ ē dicēdū ꝙ d̄s īsit nisi addat̃ icꝫtū sp̄us ē vl̃ aliqd tale. Deus ē i aīa fideli. vt spōsus in thalamo. Rex in regno. turris in castro. magister in scholis. fons in ortis. lux in tenebris. thesaurus in agro. vinuꝫ in celario. carbūculꝰ i auro. vl̃ sic̄ māna i archa. sigillū i charta. medicia ī appotheca sic̄ cythara i ꝯuiuio. imago in speculo. sic̄ fructꝰ in arbore. oleū i lampade. liliū in conualle.

¶ De eternitate dei. Cap. 18.

s Jcut deus vbiqꝫ est. ⁊ tñ nullo loco circūscribit̃ vel continetur. sic eternus est. ⁊ tamē nullo tempore mensuratur. Non eniꝫ ei cōpetit tempus p̄ns. nec preteritum. nec futurū. Nā tempus p̄ns esse nō habet. q2 sēper pertransit. deus autē semper manet idē. Uñ Hylarius. Esse non est accidens deo. sed subsistēs veritas ⁊ manens cā. Silr̃ tempus preterituꝫ mō non est nec habet esse subsistens. sed de deo d̄r in p̄s. Jpsi peribunt: tu autē permanes. Similiter tēpus futurū non est: sed expectat̃: deꝰ aūt semꝑ ē. vñ mercuriꝰ. Monas ē alpha ⁊ o hoc ē q2 deꝰ ē principiū sine ꝑncipio: ⁊ finis sine fine. Cū eni simplex sit oio nō hꝫ i se ꝑncipiū ꝯrietatis: qd̄ ē cā corruptiōis. quid aūt sit eternitas ꝺm rē. Sciendū ꝙ ꝓprie d̄r eternitas sine principio: ⁊ sine fine ⁊ mutabilitate. ⁊ ꝺm hoc ꝯuenit eternitas soli diuine nature i qua ē diuturnitas imensa. Eternitas v̄o ꝺm ethimologiā d̄r q̄si extra termios: q2 termio caret. tā initiali: q̄ꝫ finali: sed ꝺm diffinitionem Boetij i libro de ꝯso. Eternitas ē itermi nabilis vite iocūditas simul ⁊ ꝑfecta possessio. Ad huius diffinitiōis intelligētiaꝫ notandū ꝙ i qbusdā ē t̃minabilitas simpliciter. q2 ex ꝑte corrūpi possūt vt sūt generabilia. ⁊ corruptibilia. ad quoꝝ d̄riaꝫ pōit̃ itermiabil̃. ⁊ pōit̃ illō ꝑ abnegatōeꝫ. q2 simplicia ⁊ ꝑcipue dina nullo mō meliꝰ māifestant̃ q̄ꝫ ꝑ remotionē. vt ait. Dionysiꝰ. Et hꝰ rō ē. q2 simpliciū ⁊ dinoꝝ eē ñ

pōt intellect⁹ pfecte ꝯp̄bendere. ꝛ iō ex ne
gatiōib⁹ eoꝝ que ab ipsis remouent̃ ma=
nuducūt̃ itellect⁹ ad ea aliqualiter cogno
scenda. Itē in quibusdā interminabilitas
essentie: sed nō vite. vt i corporib⁹ celesti=
bus ad quorū differentiā addit̃ vite. De
deo aūt dicit Aug. ꝙ solus h̄ꝫ imortalita
tem. in oi eni mutabili nā vbi nulla mors
est. s. ipsa mutatio. q̄ꝛ facit i ea aliquid nō
esse qđ prius erat. vn̄ ꝛ hō qn̄ nascit̃ quo=
dāmō icipit mori. i q̄busdā est itermina=
bilitas vite. sed tn̄ cū miseria ꝛ ifelicitate.
vt i demonib⁹ ꝛ dānatis. ad quoꝝ drīam
addit̃ iocunda possessio. i cui⁹ intellectu ē
iocūditas felicitatis. q̄ꝛ tunc possessio ali
cui⁹ rei iocunda dr̃ qn̄ ad libitū hr̃. in qui
busdā est interminabilis vite possessio. sꝫ
nō tota vt i omnibus beatis ante iudiciū
quorum est beatitudo s̄m parteꝫ anime:
ꝛ non corporis. ad quoꝝ drām dr̃ tota q̄ꝛ
totū est qđ nō ē diminutū. vel cui⁹ nihil ē
extra addere. in quibusdaꝫ est itermina=
bilis vite possessio tota. vt in angelis btīs
an̄ iudiciū. q̄ꝛ s̄m totam sui subām hn̄t fe
licem interminabilē vitā. sed nō i simł cū
aliqua sit in eis successio reuelationum et
gaudiorū. ad quoꝝ differentiā ponit̃ sił.
i quibusdā est iterminabilis vite possessio
tota sił. sed tn̄ nō pfecta eo mō quo dixi=
mus perfectū nullo indigēs. sicut ē in an
gelis ꝛ in hoibus btīs post iudiciū. ad q̄=
rum drām addit̃ perfecta. i. nullo idigēs
ad suū beatū esse. Pꝫ igit̃ ex predicta dif
finitione ꝙ tres ponunt̃ ibi cōditiones q̄
sunt insepabiles ab eternitate increata q̄
deus est. s. interminabilitas interminabi
lis vite possessio. Itē iuariabilitas ibi to=
ta simul. nihil. n. variabile ē i deo. sꝫ totuꝫ
simul. Item simplicitas ibi. perfecte: Il=
lud enim sūme perfectū est. cui nō est pos
sibilis aliqua additio. Per primū sepa=
ratur deus ab omni corporali. Per scđꝫ
ab oi variabili. Per tertiū ab oi ꝯposito.
Itē nota ꝙ illud qđ caret principio ꝛ fi=
ne dr̃ eternū: vt deus cui⁹ esse iterminatuꝫ
est. sed que principium hn̄t ꝛ carent fine:
dicuntur perpetua vt angelus ꝛ hō. Que
vō principium ꝛ finem habent dicuntur
temporalia: vt sunt corruptibilia. sicut ve
getabilia. bruta: ꝛ sensibilia. ꝛ h⁹i.

De incōmutabilitate dei. Cap. 19.

i Ncōmutabilis est deus ꝛ imper
mutabilis. q̄ꝛ non cadit in eo mo
tus accidentalis. s. augmentum.
Leo papa. Simplici nature diuinitatꝭ ni
hil addi. vel minui pōt. q̄ꝛ semper est qđ
est. Item nec diminutio. Malachi. Ego
deus ꝛ nō mutor. Item nec alteratio. Ia
co. Apud quē nō est trāsmutatio ꝛc̄. Iteꝫ
nec s̄m locum mutatio. q̄ꝛ vbiqꝫ presens
est. Isa. Celum ꝛ terrā ego impleo. imp=
mutabilis āt est. q̄ꝛ nō cadit in eo motus
subālis qui est de nō esse ad esse. vt ē cor=
pus. q̄ꝛ finē nō hēbit. illud. n. solum in ni
hil est vertibile qđ est de nihilo factū. in=
cōmutabilis est ēt deus. ex eo ꝙ nō cadit
motus i eo ex operatiōe. Nā soli deo cō=
uenit i operatiōe quietum esse. vn̄ Boeti
us. O qui perpetua mundū rōne guber=
nas. Terraꝝ celiqꝫ sator. q tp̄s ab euo ire
iubes. stabilisqꝫ manēs das cūcta moue
ri. vn̄ quādo deus facit aliquā reꝫ nō fit i
ipso deo aliqua mutatio. sꝫ i re circa quā
operat̃. Qꝛ aūt fecit deus predicare sub=
uersionē niniue. ꝛ predicare morteꝫ. Eze=
chi. quorū neutrum accidit. in talib⁹ non
mutauit deus consilium qđ ab eterno se=
cum habuit. sed sententiā que respectum
habuit ab ipsa negocia. q̄ꝛ niniue subuer=
tenda erat s̄m merita. ꝛ Ezechias mori=
turus erat s̄m cās inferiores. sed hec nō
posuerunt necessitatē diuine potētie. Itē
tres distinguūt̃ motus. s. nālis volunta=
rius. ꝛ violēt⁹. Nālis quo nālr̄ res tēdūt
ad locū ꝓpriū. Mot⁹ aūt violēt⁹ est qn̄ co
gūt̃ res extra locū ꝓpriū. sꝫ mot⁹ volūta
ri⁹ ē i hoib⁹ vel i angelis. Nā bruta poti⁹
nālr̄ mouent̃ qn̄ currūt. vel mouentur. vt
operant̃. iste mot⁹ ē medius inter nālem
ꝛ violentū. quia partim est naturalis. scꝫ
inquantū voluntas ꝯiungit̃ suo actui. sic
cā suo effectui. ꝛ partiꝫ ē violēt⁹ inquātuꝫ
s. mouent̃ membra cōtra motū suū nāleꝫ
ꝓpter quod ēt laxant̃ q̄ ex motu natura=

li nō laxaret. Igit̄ ꝑmo mō motus nō est
in deo.s.nālis ⁊ hoc ꝓbat̄ ꝑ q̄ttuor rōes
Pria est q2 ois mot⁹ ē ad q̄etē ⁊ ꝑꝑ indi
gētiā sicut dicit phūs.3.phy. s3 de⁹ nulli
us eget.scđa est cū sit vbiq3 nō h3 necesse
de loco ad locu3 moueri.tertia ē q2 nō ē i
eo grauitas vl' leuitas ꝑꝑ quā sursu3 ⁊ d
orsu3 moueat̄.q̄rta ē ꝙ cū de⁹ in seipo sꝑ
maneat nō h3 necesse locū ꝓprium ⁊ sibi
nālem extra se q̄rere sic̄ alie creature. Itē
scđo mō nō mouet̄.s.motu violēto.q2 nō
fit ei violentia. Job.9. Si fortitudo q̄rit̄
robustissim⁹ ē. Ite3 tertio mō nō mouet̄
.s.motu voluntario.q2 in oꝑe nō laxat̄ vt
aialia ꝑterea nr̄a mēs ē instabilis. q2 mō
ꝑficimus mō deficim⁹.mō reminiscimur
mō obliuiscimur.mō volumus mō nolu
mus.mō diffusis cogitatiōibus atq3 effe
ctōibus ⁊ ꝯsilijs huc atq3 illuc vagamur
deus aūt sꝑ se h3 equalr̄ ⁊ imobilit̄. Ite3
alius ē motus circularis ali⁹ rectus . ali⁹
obliquus. Circularis est corpoꝝ suꝑiorū
ꝓut firmamētū mouet̄ ꝭm formā q̄dem
vt dicit phūs ꝑmo celi.nō ꝭm substantiā
hoc ē dicere ꝙ nō mouet̄ ad locū.s3 i loco
Motus aūt rectus sursu3 est.vel deorsu3
ꝭm ꝙ corpora inferiora mouent̄ ꝑꝑ leui
tatē vl' grauitatē. Motus obliquus cōpo
situs est ex recto ⁊ circulari.vn̄ qđ reflecti
tur h3 a motu circulari. qđ vō linealit̄ ꝓ
cedit h3 a recto. Nullo āt istoꝝ modorū
mouet̄ deus.q2 ꝓprietates istoꝝ motuū
nō ꝯueniūt ei possumus aūt dicere ꝙ isti
motus deo ꝯueniūt mistice.vt dicat̄ mo
ueri motu circulari oīa regendo ⁊ guber
nādo. Itē motu recto bonos remuneran
do. Itē motu obliquo malos pūiēdo. Eo
de3 mō posset dici ꝙ deus mouetur mo
tu nāli.quo solita.s.bonitate oībus crea-
turis pro captu eaꝝ se cōicat. Ite3 motu
violēto quo peccatores iuste dānat. Ite3
motu volūtario quo cūcta in eē cōseruat
Sic pōt exponi dictū philosophi q assi-
gnauit motū a cētro ⁊ ad cētrū.⁊ circa cē
trū.qm̄ deus mouet̄ ad cētrū in icarnati
one ⁊ a cētro i ascēsiōe.⁊ circa cētrū i ꝑdi
catiōe ꝑꝑ hec ⁊ his silia d2 in li° sapiētie.

11. Spūs sanctus ⁊ mobilis ⁊ stabilis est
mobilis q2 facit scōs mobiles ad bn̄ ope
rādū ⁊ in bōa ꝑficere. Stabilis āt q2 dat
in bono ꝑseuerare vel mobilis in via. sta
bilis i pr̄ia.vel mobilis i actiuis.stabilis i
ꝯtēplatiuis vel mobilis in alijs scis stabi
lis in xp̄o. Isa.11. Reqescet suꝑ eu3 spūs
dn̄i ⁊c̄. Sciēdū ꝙ q̄dā oꝑationes attribu
unt̄ deo ꝭm causalitatē ⁊ essentiā.vt scire
queda3 ꝭm cālitatē.⁊ nō essentiā vt come
dere ⁊ currere quedā ꝭ3 essentiā ⁊ nō cāli
tatē vt creare ⁊ iustificare queda3 nec sic.
nec sic vt peccare ⁊ mētiri ⁊ huiusmodi.

¶ De simplicitate dei. Cap.20.

[S]Implex ē de⁹ ⁊ angelus ⁊ aīa sed
differēt.q2 i deo idē ē qđ ē. ⁊ quo
ē ⁊ hec ē ꝑfecta simplicitas.hec sola icrea
ta nā hāc sibi vēdicat simplicitatē . vt nō
aliud ⁊ aliud.alibi.⁊ alibi.mō ⁊ mō ineni
at̄. In eo nēpe qđ h3. ⁊ qđ ē.sꝑ ⁊ vno mō
ē . s3 i āgelo ⁊ in aia differūt qđ est ⁊ quo
est.⁊ iō ē ibi q̄da3 alteritas.⁊ cōpositio.l3
ibi nō fit dimēsio q̄ntitatis vn̄ mercurius
Insuꝑ celestibus est vnita i celestib⁹ alte
ritas.i subcelestib⁹ pluralitas. Simplex ē
itaq3 de⁹ i cētia.q2 nihil ei accn̄s eē pōt
imo ꝑfecta simplicitas ibi est cū nō sit ibi
possibilis additio.q2 q̄cq̄d est in deo de⁹
est vn̄ Leo papa. Siplicis diuinitat3 nāe
nihil addi.vl' minui pōt q2 sꝑ ē qđ ē.cui ꝓ
priū ē sempiternū eē cui idē est viuere ⁊ i
telligē verūtn̄ multiplex est i donis apl's
ad Cor.12. Alij dat̄ ꝑmo sapie.⁊c̄. Jaco.
cor.ꝑ. Oē da.op.⁊ oē do.p.⁊c̄. Non.n.in
deo ē cōpositio ꝑtiū itegraliū vt i domo.
nec ꝑtiū potentialiū. vt in aia nec gn̄is ⁊
drāꝝ.vt in spe nāe māe ⁊ forme. vt incor
porib⁹.nec coaceruatōis vnitatū. vt in nu
mero.nec qđ ē ⁊ quo est vt in angelo nec
substātie ⁊ accidētis.vt idiniduo. nec cor
poree substātie.⁊ icorporee.vt in hoie.de
his her. Nō ꝑtib⁹ ꝯsistit.de⁹ vt corp⁹ nec
affectib⁹ distat.vt aīa.nec formis substat
vt oē qđ fcm̄ ē. Hoc ēt ōndit̄ rōe: q2 cum
oē cōpositū sit posteri⁹ oīb⁹ suis cōpōni-
bus.nec ꝑmo ꝑncipio.s.deo q̄cq̄d sit pri⁹
o3 deu3 q est ꝑmū ꝑn.nō esse compositū

Preterea nullum cōpositū est totū suū
esse deus igr̄ cū sit suū esse nō erit cōposi
tus.vñ Ber. Nō est formatus deus. for
ma est.nō est effectus deus oiuꝫ efficiens
cā est.nō est cōpositus deus simplex est.

¶ De excellentia dei. Capl'm.21

Diuine dignitatis excellentia tāta
d est ꝙ mēs de deo cogitās d̄ficit.
Cuꝫ sit ei ipse icōphēsibilis.Sen
sus eū nō percipit. cuꝫ sit inuisibilis.Lin
gua ip̄ꝫ nō explicat cū sit ieffabilis locus
eū nō capit cū sit i circūscriptibilis. Scri
ptura eū ñ explicat cū sit inestimabil'.Tē
pus euꝫ nō mensurat cū sit imēsurabilis
virtus eum nō attingit cū sit in accessibi
lis desideria ⁊ vota trāsgreditur cū sit in
sup̱abilis vel incōp̱abilis. ⁊ breuiter ois
creatura ad deū cōparata defectuꝫ hꝫ qꝛ
finiti ad infinituꝫ nulla est ꝓportio.Ecce
pꝫ ꝙ diua excellētia nullius eget : qꝛ sibi
sufficit.qm̄ optim⁹ est. Nō eni idiget cor
pore: vt sit.nec loco vt alicubi sit. nec tp̱e
vt aliqñ sit nec cā vt aliūde sit.nec forma
vt mā sit. nec subiecto i quo subsistat vel
cui assistat.Sūt ⁊ alia q̄ soli diuine maie
stati ꝯueniūt:⁊ nulli alteri creature in q-
bus excellētia sue dignitatis apparet.si-
cut est eē oipotentē oibonuꝫ oisciētē:qꝛ
cognoscit oia pñtia p̄terita ⁊ futura ⁊ oia
singularia sil' actu solus cognoscit ea q̄
subsunt libero arbitrio. ⁊ cogitatiōes ho
minū solus cognoscit per seip̄m. Iteꝫ ad
ip̄m solū p̱tinet vbiqꝫ pñtē esse de nihilo
res creare.in instāti op̱ari in op̱atione q̱e
tuꝫ eē.mirabilia facere ex auc̄te de q̄libet
creatura facere qđ vult volūtatē hois co
gnoscere.in ictu oculi mortuos suscitare.
essentie hois illabi pctā dimittere grām
infundere.in igne p̱petuo corpus s̄uare.
Quādo aliq̱d creature ꝯuenit qđ cōpetit
creatori tñ excellentius de deo dr̄.vt si in
creatura est potētia in deo sit sūma potē
tia.si sapiētia. in đo sit summa sapiētia ⁊
sic de alijs. Vñ ⁊ hmōi dñr de deo i sup
relatiuo p̱p̱ qđ deus dr̄ potētissimus sa
pientissimus iustissim⁹optim⁹.pulcherri
mus ⁊ sic de alijs. Aug.in lib.de tri.Opꝫ
deuꝫ cuius est: ⁊ summe cūcta sentire at
qꝫ intelligē nec mori.nec corrūpi.nec mu
tari posse nec corpus eē:sꝫ spūꝫ oipotētis
simū mitissimū optimū.btissimum fatea
mur pōt ⁊ p̄ter auctoritatē rō intelligi.si
ue assignari:qꝛ bona sunt excellēti⁹ in đo
q̄ꝫ in creatura:qs sp̱ est aliq̱d nobilius i
cā q̄ꝫ in cāto.videmus ēt ꝙ aq̄ purior est
in fonte q̄ꝫ in riuo.Radij quoqꝫ solis lu
cidiores sunt in ipso sole q̄ꝫ in aere ⁊ dul
cedo maior est in melle q̄ꝫ in molito.

¶ De notionibus dei. Capl'm.22

Otiones dei sunt qnqꝫ.s.p̄nitas
n filiatio ꝓcessio.inascibilitas ⁊ cōis
spiratio. Prima est p̄ris. 2ª filij.
3ª spūs scti.4ª p̄ris.5ª p̄ris ⁊ filij. Tres
prime notiones dñr p̱sonales eo ꝙ p̱so-
nas faciūt:⁊ eas ꝓprie distinguūt: ⁊ ille
sole sūt tres vnitates triū p̱sonaꝝ qb⁹ p̱so
ne dñr tres.vñ lꝫ p̄r plures hēat ꝓprieta
tes.tñ p̄r p̄nitate tm̄ vnus est idiuisus ē
in se.⁊ diuisus ab alijs. Innascibilitas āt
est in p̄re: ⁊ sumit' priuatiue eo ꝙ p̄r sit a
nullo ⁊ tñ p̄r significat distinctionē perso
nalē sicut ouis nō signata per h ip̄m di-
stinguit' a signatis.Siliter cōis spiratio ē
vna notio:⁊ illa vnitas est ideꝫ in p̄re ⁊ fi
lio:⁊ est distincta ab oi alia notione. No
tandū igr̄ ꝙ ꝓprie loquēdo tres sunt pro
prietates personales.s.p̄nitas. filiatio.⁊
ꝓcessio:qꝛ p̱sonalis ꝓp̄etas est q̄ vni soli
p̱sone ꝯuenit ⁊ eā ab oi alia re distinguit
Relatiōes vō sunt q̄ttuor: qꝛ vna ē p̄ris
ad filiū.s.p̄nitas alia filij ad p̄rem.s.filia
tio.tertia est p̄ris ⁊ filij ad spūꝫ sctm̄.scilꝫ
cōis spiratio.q̄rta spūs sci ad p̄reꝫ ⁊ filiū
scilꝫ ꝓcessio. Notiōes āt sunt qnqꝫ. qꝛ q̄
libet relatio ē notio.⁊ ꝓpterea inascibili
tas q̄ p̄ri ꝯuenit p̱ p̄uationē relatiōis ad
aliq̱d p̄ncipiū nō ē rl'o. Notōes hñt mlt'a
noia dñr.n.notiōes.qꝛ notificāt p̱sonas.
dñr ēt distinctōes.qꝛ p̱sonas distinguūt.
dñr rl'ones: qꝛ p̱sone p̱ eas ad se inuicē re
ferūt'.dñr q̄ꝫ ꝓp̄etates:qꝛ ꝓp̄e p̱sonis isūt
Nota regl'as notionū. nl'la notio de alia
p̄dicat'. Iteꝫ q̄lꝫ notio ē essentia diuia q̄ ē
đs. Itē oēs notōes sūt vna eētia. Itē nul

la notio inest diuine essentie q̄ distinguit
nec distiguit̄. Jtē notiōes sumpte abstra
ctiue predicant̄ de essentia sꝫ sumpte cō
cretiue. nō vñ bñ dr̄ essentia est pr̄nitas. sꝫ
nō dr̄ essentia generās. Jtē notio sp̄ ipor
tat dignitatē. Jtē sumpta notiōe nō po⸗
nitur persona: qꝛ aliq̄d cōuenit notioni ꝙ
nō cōuenit p̄sone. Notione enim conue⸗
nit ꝓprie distinguere sꝫ p̄sone distingui.

¶ De nominibus diuinis. Capłm. 23.

O Mne nomē qd̄ de d̄o dr̄. aut eēn
tiale. aut p̄sonale aut noīale ē. Es
sentialiū q̄dā sꝰ substātiua. vt d̄s
creatoꝛ ⁊ sil'a. q̄dā v̄o adiectiua. vt bonꝰ.
et̃nus imēsus. ⁊ hmōi. Personalia sꝰ. vt
pr̄ filiꝰ. ⁊ spūs sctūs. Notionalia sꝰ vt pr̄
nitas. filiatio. inascibilitas ⁊ spiratio cōis
De his notādū est ꝙ nom̄ s̄bale. vel eēn
tiale substm̄ ⁊ abstractū nullo mō pōt tra
hi ad supponendū ꝓ p̄sona. vñ false sunt
he. Essentia genuit eēntiā. vel diuinitas
genuit diuinitatꝫ. Actꝰ eni gñatōis sp̄ po
nēdus est in ꝯcreto. Sꝫ ꝯcreta lꝫ sint eēn
tialia trahi tñ pñt ad supponēdū ꝓ p̄so⸗
na. ⁊ hec p̄ verba notiōalia. vel p̄ ꝓpōnes
notiōales. vñ vere sꝰ he. deus genuit deū
creatoꝛ creatoꝛeꝫ. vel d̄s de deo. Silr̄ de
noibꝰ que media sꝰ vt lumē de luie. Jteꝫ
hoc nomē sapia lꝫ sit abstractū vt sapia d̄
sapia. Essentialiū aūt adiectiuoꝝ quedaꝫ
p̄dicāt pure diuinā subām. vt bonꝰ ⁊ ens
quedā eēntiā diuinā ꝯnotādo p̄uationeꝫ
p̄ncipij ⁊ finis vt eternꝰ. vel certe mēsure
localis vt imēsus. quedā p̄ncipalr̄ signifi
cāt eēntiā diuinā ⁊ ꝯnotāt effectū in crea
tura actu vt creat. iustificat vel in hitu vt
iustus ⁊ mis̄icoꝛs vel in potētia vt oipo⸗
tēs. Sūt q̄daꝫ v̄ba quoꝝ nec significatio
nec modus significādi deo ꝯuenit vt cur
rere ⁊ āmbulare. nā modus est varia iclina
tio ai varios eius affectus demōstrans.
Modus significādi nihil aliđ ē q̄ dispō
vocis q̄ ꝯstituit itellectū sub tali mō itel⸗
ligēdi. ⁊ p̄ ꝯñs ipaꝫ rē. cū ergo de deo dr̄
āmbulare vl' currē ⁊ hmōi significatio hoꝝ
ꝓut sunt actu d̄o nō ꝯuenit. Modus aūt
significādi q̄ quādā iportat iperfectioneꝫ
dico quo ad motū. qui q̄dē motus neces
sitatꝫ deo cōuenire absonum ē. Quedā sꝰ
quoꝝ significatio deo ꝯuenit. sed nō mō
significādi vt creare facere quedā quoꝝ
significatio ēt deo ꝯuenit vt pꝫ i hoc v̄bo
Exo. Qui ē misit me ad vos. Et notāduꝫ
ꝙ oia que sunt p̄fectiōis de deo dñr que
aūt sꝰ iperfectiōis nō dñr. Cū dñr aut s̄ꝫ
assumptionē hūane nāe. vl' trāslatiue dñr
Jtē i diuinis tm̄ sunt duo modi p̄dicādi
s. p̄ modū substātie. ⁊ p̄ modū relationis
sed subā ꝯtinet virtutē. ⁊ relatio multipli
cat trinitatē. Quedā sꝰ noia q̄ de d̄o dñr
eternalr̄. vt dñs ⁊ mis̄icoꝛs que cōnotāt
effectū in creatura s̄m habitū. Quedam
vero tp̄aliter. vt dñator ⁊ mis̄ator que cō
notant effectū in creatura s̄ꝫ actū quedā
pluraliter. vt p̄sone. Quedā singulariter
vt deus. Quedā ꝓprie vt ꝓprietates per
sonaꝝ. Quedā appropriate. vt potentia
sapiētia. Quedā positiue vt iustus. Que
daꝫ priuatiue vt imortalis. ⁊ hec magis
ꝓprie dñr de deo q̄ positiua. qꝛ melius
dicit̄ de deo ꝙ non sit. q̄ qd̄ sit. Quedā
trāslatiue sunt. vt agnus. leo. q̄ symbolice
de deo dñr. Duplex ē. n. theologia sym⸗
bolica. vꝫ ⁊ mystica. Symbolica noiat de
um ab iferiori. Mystica a sup̄iori. Sym
bolica noiat deū per cōuenientiā reꝝ cuꝫ
dr̄ leo. agnꝰ ⁊ hmōi. Mystica vero. i. oc⸗
culta noiat deū p̄ hoc ꝙ i occulto de ipso
sentit per itellectualē visionē siue ꝯtēpla
tionē. vt qñ noiat deū suauē. dulcē. dile⸗
ctū. ⁊ hmōi. Utrobiqꝫ tñ per creaturas
noiat̄. sed i symbolica per exteriores. in
mystica per iteriores ⁊ digniores affectꝰ
quos aia supra se recipit. ⁊ ita iponit per
donū sapientie. hmōi ꝓpriū experimen⸗
tum est cognoscere qualis sit deus. Que
dam dicunt̄ collectiue. vt trinitas trinus
Quedam relatiue. vt eq̄lis silr̄s. Quedā
respectiue ad creaturas vt creat̄ as vt cre
atoꝛ refugiū. Et hec noia nō dicūt rl'onē
dei ad aliud. sed alia habēt relationē ad
ipsuꝫ vel ad ipsa. Duo sunt p̄ncipalia no
mina dei. s. qui est. ⁊ bonū. Per primuꝫ
significatur dei esse absolutum in se. ⁊ sic

ꝯſiderat̃: vt infinitū. ¶Per ſcdm notat̃ eē diuinū. vt cū fecit eni ds oia pp bonitatē ſuā. Jn theolo^a ſuppōit̃ qd: ꝛ h pp noia eētialia: vt ds diuinitas potētia eētia natura. Item ſupponit̃ qs pro perſona ſupponitur que ꝑnotione. ¶Preterea per neutrū genus dr ſubā diuia p maſculinū pſona. per femininū notio. ꝛ p hoc pȝ ꝙ nō dȝ cātari in hymno. vnus prī cū filio. q2 pr̄ ꝛ fili⁹ nō ſunt vnus i pſona: ſȝ vnū i ſubā. vn̄ magis cātādū ē vnū prī cuȝ filio

¶Quod deus eſt ineffabilis. Cap. 24.

Nihil digne vl̄ ꝓpe de deo dici pt pp ei⁹ excellētiā. nō eni noia ꝓpe de deo loqmur q2 noia significāt ſubāȝ cū qlitate: ꝛ ita itelligit̃ ibi ꝯpoſitio forme cū mā q̄ in deo non eſt. nec p pro noia: q2 de deo dcā cadūt a demōſtrati-one. nō eni pt eē ibi dmōſtratio ad ſenſuȝ cū ſit icorpore⁹ nec demōſtratio ad itellectū. cū ſit incognoſcibilis. Si ergo dicis ꝙ hmōi ꝓnoia ſm ¶Priſcianuȝ cadunt a demōſtratione caſſa erūt ꝛ vana. Dicēdū eſt ꝙ ibi ē demōſtratio ad fidē. nec p verba q̄ cū modis ꝛ formis. cū tpe ſine caſu agēdi vl̄ patiēdi ſignificātia ſt̄ ſȝ talia nō cadūt in deū. neqȝ p pricipia q̄ ſequūtur nām nois ꝛ v̄bi. nec p alias ptes oronis q̄ nō ſunt ſubijcibiles vel p̄dicabiles. Ex his pȝ ꝙ deū nō poſſum⁹ notificare p diffinitionē. ſȝ qlit̃cūqȝ p circūlocutionē. vn̄ Ber. Quid ē de⁹? ex quo oia p quē oia. i quo oia. Quid ē ds? quo nihil melius cogitari pt. Quid ē ds? volūtas oipotēs beniuolētiſſima virt⁹. lumen etnū. icōmutabilis rō. ſūma beatitudo. inuiſibilis. iacceſſibilis i ſe i ſuis ſpectabilis. ꝛ ſolus mirabilis. Multis mōis aſſerit̃ aliqd de deo ¶Primo p nālē rōeȝ q̄ dictat ꝙ vnus ds eſt remunerator bonoꝝ. ꝛ punitor maloruȝ ſcdo p fidē q̄ dicim⁹ deū vnū eſſe in ſubā ꝛ trinū in pſonis. tertio p ſacrā ſcripturā q̄rto p rōes ꝓbabiles. 5. p exteriores opiniōes vl̄ p̄dicatiōes. Sȝ in his duob⁹ modis nō ē initēdū. niſi firmitatē hēat aliq̄ p̄dictoꝝ triū. Eſt eni regula ꝙ qcūqȝ aſſerit aliqd de do qd nō eſt ſibi certū p nālē rōeȝ. vel p fideȝ vel p ſacrā ſcripturā pſumit ꝛ peccat.

¶De ideis ꝛ li. vite. ca. 25

Idee rerū ꝛ exēplar ꝛ rōnes ſic in deo ſūt ꝙ idea iportat cāȝ efficiētē ꝯformē effectui. ſȝ exēplar cāȝ formalē. rō vero cāȝ finaleȝ. de⁹ eni oium reꝝ eſt p̄ncipiuȝ a q̄ ſunt forma ꝛ exēplar ad cui⁹ imitationeȝ ſunt. ꝛ finis ad quem ſūt. Hec tria ſic a ſe differūt ꝙ exemplar vnū eſt. cauſata exēplar ꝯnotat cālitateȝ q2 v̄o i cā ſūt vn̄ ſm rōes ꝛ idee ſunt plures: q2 iſta reſpectu reꝝ dn̄r. Sunt itaqȝ plures idee q̄ cōnotant cognitionem. Cognoſcibilia aūt diſtinguūt̃ in cognoſcēte Siliter ꝛ rōes in deo plēs ſunt: q2 ſingula cāta ſunt ꝓprijs rōnib⁹. Abſurdū eniȝ eſt dicere. vt ait Aug. equū creatū eſſe ea rōne q̄ hoiem. Sciendū aūt eſt ꝙ duplex eſt pluralitas. vna qdeȝ eſt reꝝ. ꝛ ſm hoc nō ſunt plures idee. ſiue exēplaria in deo imo vna res eſt q̄ oiuȝ eſt exēplar. ſ. eſſentia diuina quā oia imitāt̃. i᷑tū hōa ſunt Alia v̄o ē ſȝ itelligentie rōeȝ ꝛ ſȝ hoc plures idee ſt̄ i deo. q2 eni oēs res i᷑tū ſunt diuinā imitāt̃ eſſentiā. ꝓut eſt imitabilis nō tm̄ vno°. ſȝ diuerſimode ꝛ ſȝ diuerſos gradus. Sic igit̃ diuina eſſentia ſȝ ꝙ eſt imitabilis h mō ab hac creatura eſt ꝓpa rō huius creature. ꝛ ſilr̄ de alijs. vn̄ ſm h plēs idee i deo ſunt q2 itelligit̃ diuina eſſentia ſȝ diuerſos reſpect⁹ qs res hn̄t ad ipſaȝ eā imitātes diuerſimode. hui⁹ āt n̄ ſolū itelligūt̃ ab itellectu creato. ſȝ ēt ab i creato ipſius dei. Scit eni de⁹. ꝛ ab etno ſciuit ꝙ diuerſe creature diuerſimode ipſi⁹ eſſentiā eſſent imitature. ꝛ ſȝ h ab eterno fuerūt in mente dina plēs idee ſm ꝙ intelligunt̃. ſicut rōes ꝓprie reꝝ itellecte in deo. hoc eni iportat nomen idee vt ſit ſ. q̄daȝ forma itellecta ab agente. ad cui⁹ exēplū exitus opus ꝓducere intēdit. Dicēdū eſt ergo ꝙ lȝ rōes in deo: ꝛ idee ſint vna virt⁹ ꝛ vna lux ꝛ eſſentia. dn̄r tn̄ plures rōnes ꝛ idee pp pluralitatē ideatoꝝ. cuius exemplū habes in naturis. Videmus enim ꝙ omnes linee circuli vniunt̃ in centro remote autē a centro differunt

adinuicem. Item idee sunt vt dicit Aug. forme principales rerum que diuina itelligentia ꝯtinenť. dicendū est igiť ꝙ sicut in mēte artificis prius est forma rei quaꝫ opus exeat. sic idee reꝝ añ mūdi ꝯstōneꝫ in mēte creatoris erāt. Nō.n.aliqd extra se aspiciebat ſm ꝙ mūdū faceret. Ex hoc pꝫ ꝙ oīs creatura prius in deo existit ꝙ̄ i se ipsa vñ cū ab ipo per creationē ꝓcessit ab ipso quodāmō distare cepit. vñ rōalis creatura ad ipm redire dꝫ cui ꝑmo ꝯiuncta fuit añꝙ̄ eēt. ⁊ hoc ꝑ ideas q̄ nō aliꝰ ꝙ̄ ipse deus sunt ⁊ erūt sic āt ad locū vñ exeūt flūia reuertūť. Res ꝓut sunt i deo dñr vita que iportat rōeꝫ boni. Jo.i. Qđ fcm̄ ē in ipso vita erat dñr ēt lux que iportat rōeꝫ vi. Aug. sup ge. Creature i deo sť lux. hec iō dñr. qꝛ in deo nō sunt mala neqꝫ falsa. dr̄ia est inter exēplar ⁊ librū vite. ⁊ speculū. Exēplar eni dr̄ respectu reꝝ: vt redeuntiū tanꝙ̄ ad cāꝫ primā. qꝛ ꝯnotat creaturā. vt sup̄ dcm̄ ē. Speculū dr̄ respectu reꝝ eūtiū. de libro vite dic̄ vgo. d scō vic. ꝙ lib̄ vite ē cuiꝰ origo etna icorruptibilꝰ eēn cogꝰ vera. scriptura idelebilꝰ ispectio ꝺsiderabilꝰ. doctria facilꝰ scia dulcis. ꝓfunditas ipscrutabilꝰ. verba inumerabilia tñ vnū vbū oīa. Aia vero moralr loq̄ndo multiplr ē i deo. s. sicut ramus in arbore. apis i flore. nauis i littore. fessus in thalamo. thesaurus in agro. scriptura in libro auicula i nido. piscis in riuo. quelꝫ res i sibi ꝓꝓo. stella i firmamēto. imago i speculo. cera i sigillo. gēma i auro. mel i fauo.

¶ De appropatis diuinis ꝑsonis. Cap. 26

Quāuis oīa eēntialia oībꝰ ꝑsonis eq̄lr ꝯueniāt appropať tñ pr̄i potētia filio sapia. spūi scō bōitas. ⁊ ħ pp exclusioneꝫ carnal itellectꝰ. ne vꝫ pr̄ rōe antiq̄tatꝫ credať ipotēs filiꝰ rōe iuuētutis credať isipiēs spūs scūs rōe ipetuositatis credaťcrudelis ħ rō ꝑtinet ad simplices. s. ꝙ potentia nālr ꝑcedit sapiam ⁊ vtrāqꝫ bonā volūtatē. de attributꝫ itaqꝫ est loqui duplr aut ſꝫ rē. ⁊ sic oīo idē sunt nec appropriant. aut ſm rōem. ⁊ sic eorū quedā appropriant. q̄dā nō. nā approꝑatio nihil aliud est ꝙ̄ spālis attributio rōe alicuiꝰ ꝯformitatis cū ꝓprio illius ꝑsone sicut potētia hꝫ silitudinē cū pr̄e q ē ꝑnm vniuersale ⁊ sapia cū verbo. ⁊ bonitas cū amore. ¶ Predictaꝫ appropriationē hꝫ cōsuetudo scripturaꝝ que opa manifestatiue potētie attribuit pr̄i. sapie filio bonitatis spūi scō. Alia ē appropriatio. Hylarij Eternitas i pr̄e q nō hꝫ prinm iceptiōis in se. nec prinm essendi ab alio. Spēs in imagine. i. in verbo. qꝛ sūme pulchrū. vsus in munere hoc ē i spū scō. qꝛ summe ꝓficuū ⁊ cōicatiuū ē. Istud ꝑ alia vba sic isinuat Aug. in pr̄e vnitas in filio eq̄litas. in spū scō vnitatꝫ eq̄litatisqꝫ ꝯcordia. Cōuēit āt pr̄i vnitas qꝛ sicut vnitas a nullo dscēdit ⁊ oīs plalitas ab ea dfluit. sic ds pr̄ a nullo ē ⁊ alie ꝑsone ab ipo sť. ¶ Preterea sicut vnitas de se gignit vnitatē. ita de se pr̄ gignit alteꝝ se. i. filiū. In filio vō dr̄ eē eq̄litas q̄ equať pr̄i. nō solū in potētia. sapia ⁊ bonitate. sꝫ ēt in hoc qꝛ sicut pr̄ dat suam bonitatē alteri ꝑsone. sic ⁊ filiꝰ in spū sctō. aūt ē vnitatꝫ. eq̄litatisqꝫ ꝯcordia. seu ꝯnexio qꝛ ē amor āboꝝ. i. pr̄is ⁊ filij. iteꝫ q̄rta appropriatio est ꝙ in pr̄e est rō ꝑncipādi ⁊ origināsdi. qꝛ sūme ꝑncipiuꝫ. In filio vero rō exēplandi qꝛ summe pulchrū. sꝫ in spū sancto rō faciendi. qꝛ summe bonū.

¶ De potentia dei. Capłm. 27

Potētia dei duplex ē. s. absoluta ⁊ ordinata. Multa vero ꝑt. pº mō que nō ꝑt. 2º mō qꝛ multa subsūt sue poc q̄ ñ ꝯueniūt sibi. vt facē mala posset tñ ea ꝯgruētia. ⁊ sic posset ea facē. ds pr̄ oīa pōt oībꝰ mōis. qꝛ pōt ꝓducere de nō eē inesse. ⁊ hoc ꝑ creationē. Itē pōt ex incōpleto cōpletū facere. ⁊ hoc ꝑ ꝓpagationē. Itē pōt mutare vnū cōpletū in aliud cōpletū sicut pꝫ in trāsubstantiationē panis in corpus xpi. de talibꝰ dicit Aug. Deus deo aliqd posse. ⁊ nos itelligē nō posse. ¶ Potētia dei apparet in mūdi initio medio. ac fine. In ꝑncipio qdē qꝛ res creauit de nihilo. In medio āt qꝛ res ne i nihilo vertāť sua potētia ꝯtinet. In fine vō. qꝛ mortuos mira celeritate suscitabit

Appet quoqz potētia dei in rebus spūa
lib⁹ qꝛ cū diabolus ptātē hēat i nob̄ imu
tādi sensuz ꝛ fantasiā. āgelus āt bz ptātē
sup h̄ ꝛ sr̄ itellectū. Solus āt ds nō solū
bz ptātē sr̄ tria p̄dcā. sz ēt p̄t mutare vo-
lūtatē Aug. dicit qꝛ ds nos p̄uenit vt ve
limus. ꝛ subseqt̄ne frustra velimus. lz ds
sit oipotēs. tñ nō attribuūt̄ ei act⁹ culpa-
biles. vt mētiri ꝛ male velle. nec penales
vt metuere ꝛ dolere. nec corpales. vt co-
medē ꝛ dormire. nisi forte transumptiue
nec act⁹ incōueniētes q pñt eē tripl'r. p° si
aliqs actus ꝯdicit dine potētie. vt ē facē
maiorē se. 2° si ꝯdicit eius veritati. vt ē fa
cere aliqd sil' eē ꝛ nō eē. vel ꝙ p̄teritū sit
futuꝝ. t'tio si ꝯdicit ei⁹ bōitati. vt dānare
Petrū ꝛ saluare Judā. de his Anselm⁹
Q̄ḋlibet icōueniēs ꝛ minimū ipossibile ē
apḋ deū. Moꝝ āt hec ē rō. qꝛ potētia dei
cū sit pfectissima. nec ē ḋ nihilo. nec ē sub
aliquo. vñ nō p̄t ḋficere peccādo. nec suc
cūbere patiēdo nec egē subsidiū i aliqb⁹
q̄rendo. ac p hoc nec culpabilia. nec pena
lia. nec mālia pōt. dicēdū quoqz ꝙ deus
pōt oia p se. vel per creaturā illa dico oia
posse que sūt potētie. h̄ āt iō dr̄. qꝛ posse
peccare nō ē potētie. sz ifirmitatis deo āt
cōpetit pfectū posse. ꝛ pfectū diuinū ḋ q̄
Dio. Dānatio est nō peiore excessus. tm̄
sz oium pul. ꝛ bo. oimoda ꝛ perfecta pos
sessio. firma ꝛ nō valēs cadere fortitudo.
Notādū ergo ꝙ quedā opatōes attribu
unt̄ deo s̄m cālitatē ꝛ nō s̄m essentiā. vt
comedere. currere quedā s̄m essentiam.
ꝛ nō s̄m causalitatē. vt iustificare. creare
quedam nec sic. nec sic vt peccare.

De virtute miraculoꝝ. Cap. 28

Q uoniā p diuinā potētiā fiūt mi
racula. iō de miracul' ē agendum
aug. āt illḋ vocat miraculū qcqd
arduū. aut isolidū supra spez vl' facultatē
admirātis appet. Ad h̄ ꝙ aliqd sit miracu
lū q̄ttuor reqrūt̄ vel ꝯcurrūt. p̄m ē ꝙ sit a
deo s̄z ꝙ sit p̄ter nāz. 3m ꝙ sit euidēs. q̄r
tū ꝙ sit ad fidei corroboratiōez vñ si ali-
qd istoꝝ q̄ttuor defuerit miꝝ dici p̄t non
miraculū. No. ꝙ q̄dā sūt supra nām. q̄dā
ꝯ naturā. quedā p̄ter naturā. Supra nāz
sunt illa qb⁹ nō ē sil'e in nā. nec in potētia
nāe sic̄ ē virginē pere. Cōtra nāz sr̄ que
fiunt vsu ꝯrio nāe. tñ terminant̄ ad cōfor
mitatē nāe. sicut est ceci illuminatio. sz p̄
ter naturā sr̄ que fiūt ordie sil'i nāe. nō tñ
p p̄ncipiū nāe. vt in mutatōe virgaꝝ i ser
pētes. qꝛ illḋ potuisset fieri ordine nāe p
lōgā putrefactionē. vt pz p ea q̄ fiunt s̄m
rōes seiales. verūtñ qꝛ nō fuit ibi opatio
nāe miraculū fuit. Res qñqz ꝑducit̄ ab
agēte sil'i successiue. h̄ attribuit̄ nāe. ꝛ dr̄
nāle. qñqz ꝑducit̄ ab agēte dissil'i i istāti
ꝛ h̄ attribuit̄ deo. ꝛ dr̄ miraculū. Sciēdū
ꝙ qñqz poᵃ aliq̄ ꝛ ei⁹ actus ē nālis. sicut
visus ꝛ videre qñqz poᵃ est miraculosa. ꝛ
act⁹ ei⁹ nālis. vt qñ cecus illumiat⁹ videt
qñqz vtrūqz ē miraculosū vt ptus virgi
nis. No. ꝙ miracula vl' mira fiūt qñqz in
ente. vt statio solis. ꝛ ei⁹ retrocessio. qñqz
fiūt in vegetabili. sicut qñ virga Aarō flo
ruit. qñqz in sensibili sicut fuit i locutiōe
asine Balaā. qñqz in rōne sicut fuit i am
bulatiōe claudoꝝ. auditiōe surdoꝝ. susci
tatiōe mortuoꝝ in ptu virgis. Ut āt sci-
mus qñ aliqḋ miraculū fit. No. dr̄ias in
ter rōnes cāles. seminales ꝛ nāles. qꝛ rō
cālis ē potētia passiua creature absqz oi
dispōne nature. vt solūmō ds ex ea faciat
qḋ vult. sicut fuit in ptu virginis. ꝛ in tali
bus simpl'r est miraculū. Rō āt seialis ē
potētia passiua nāe. sz cū dispōne remo-
ta sicut fuit in virgis de qb⁹ facti sunt ser
pētes. ꝛ hoc factū fuit in istāti. natura āt
fecisset idē. sz ñ nisi paulati p lōgā putre
factionē. vñ pz ꝙ ea q̄ fiūt s̄z rōes seiales
pti sr̄ nālia. pti miraculosa. Rō nālis est
poᵃ cū dispōne ꝑpinq̄. sic̄ pz in mā qñ ē i
vltia sui dispōne. vt formā recipiat. ꝛ s̄m
hūc modū ē rō naturalis in grano seiato
ad ꝑductionē segetis ꝛ h̄ est miraculū.

De scientia dei. Cap. 29

S cit deus oia pñtial'r ꝛ sil' pfecte
quoqz ꝛ imutabil'r. pñtial'r dico.
h̄ est ita limpide. ac si cūcta eēnt
pñtial'r eēntia. Siml' ēt scit oia qꝛ vidēdo
se. q sibi pñs ē oia videt. Perfecte quo-

q3. q2 cognitio ei⁹ nec pōt augeri nec minui. Scit ⁊ imutabilr̄ q2 noscit oia ꝑ naturā sui intellect⁹ q ē imutabil̄. Dicendū ergo ꝙ de⁹ cognoscit tꝑalia etnalr̄. mutabilia imutabilr̄ ꝯtingētia infallibilr̄. futura p̄ntialr̄. depēdētia i dcpēdēt̄ creata icreate. alia v̄o a se. i se ⁊ ꝑ se. No. dr̄ia3 int̄ scia3 dei. xp̄i angeli. ⁊ hois q2 de⁹ scit oia sil̄ videt. n. mlt̄a i vno. i. a se ipso. vn̄ i visiōe di nō differt id qd̄ videt. ⁊ ꝑ qd̄ videt sic̄ i hoie q videt ꝑ oculū. q2 videt se ꝑ se. ⁊ in se videt oia. xp̄s āt h3 ꝙ hō scit oia q̄ scit ds̄ scia visiōis. l3 n̄ ita limpide sic̄ ds̄. Angel⁹ v̄o defoꝛmē h3 intellectu3 cū dō. i. illa q̄ scit scit sil̄ actu ⁊ scia visiōis sic̄ ds̄ l3 nesciat oia q̄ scit ds̄. s3 hō vnū solū scit actu. q2 l3 videat mlt̄a. illa tn̄ nō videt vno actu vidēdi. s3 mlt̄is. i. ꝑ multas reꝝ silitudines. Sapia dei l3 in se ipsa n̄ diuersificet̄. diuersa tn̄ fortit̄ noia. Inq̄ tū. n. sapia dei cognoscitiua ē passibiliu3 dr̄ scia siue cognitio. Itē inq̄tū ē cognoscitiua oiu3 q̄ fiūt in mūdo dr̄ eē visio. inq̄tū ē cognoscitiua eoꝝ q̄ bn̄ fiunt dr̄ approbatio inq̄tū ē cognoscitiua futuroꝝ dr̄ p̄uisio inq̄tū ē cognoscitiua eoꝝ q̄ ab ipo deo faciēda st̄ dr̄ dispō iq̄tū ē cog°scitiua p̄miādoꝝ dr̄ p̄destinatio. inq̄tū est cognoscitiua dānādoꝝ dr̄ reprobatio cognitio dia cu3 sit ꝑfcissima oia cognoscit distinctissime sub oibus ꝯditiōib⁹ q̄s res hn̄t ⁊ ꝑꝑ h̄ futura scit futura p̄ntia p̄ntia ⁊ bōa approbanda. malaq3 reprobanda Si āt scir̄ volueris q̄lit̄ ds̄ cognoscit mala. Notādū ꝙ ꝯtingit aliqd cognosci dupliciter. aut ꝑ spē3 ꝓpriā aut ꝑ spē3 alienā. Prio° cognoscit̄ hit⁹. 2° mō p̄uatio. Itē p̄mo° cognoscit̄ lux s̄o mō tenebre. Eodē mō dō ē ꝙ p̄mo° cognoscit̄ bonū. 2° mō malū. s. ꝑ spē3 oppositi hit⁹. Nihil. n. est malū. nisi bōi p̄uatio. vn̄ dō ē ꝙ ds̄ cog°scit bonū ꝑ vnicū mediū. s. ꝑ ꝓpriā essentiā mala āt ꝑ duplex mediū. nā ꝑ eēntiā suā cognoscit hitū oppositū malitie. ⁊ illo hitu mediāte. vt ē i ipo deo cognoscēte cognoscit defectū ei⁹. ⁊ iō dr̄ mala a lōge cognoscē vnde psal̄. Et alta a lōge cognoscit idest male.

¶ De p̄destinatiōe. Cap. 50

Predestinatiōis diffinitiōis assignāt̄ ab Aug. q̄ttuoꝛ. Pria est p̄destinatō ē p̄scia bn̄ficioꝝ dei 2ª est. Predestinatio ē alicui⁹ ad gl̄ia3 p̄oꝛdinatio. t̄cia ē. p̄destinatio ē ꝓpositū miserēdi. q̄rta ē. p̄destinatio ē p̄paratio gr̄e i p̄nti. ⁊ gl̄ie i futuro. In p̄ma diffinitione notat̄ dia cognitio. in s̄a electio. i t̄tia volūtas. i q̄rta directio i finē. Predestinatiōis cā efficiēs ds̄ ē q̄tū ad effect⁹ notatos i noie p̄destinatōis. Mālis āt cā ē ille q p̄destinat̄. s3 foꝛalis ē mod⁹ vl̄ oꝛdo p̄destinatōis q2 primo dat̄ gr̄a. ⁊ post h̄ gl̄ia. Cā final̄ ē duplex. s. vt scim⁹ sci ⁊ imaculati i ꝯspcū di. No. dr̄ia3 iter hec q̄ ponit. Paul⁹ apl̄s. s. vocatōe3. iustificatōe3 p̄destinatōe3. ⁊ magnificatōe3. Vocatio n. retrahit a malo. Iustificatio respic̄ initiale bonū gr̄e p̄destinatio respic̄ gr̄e bonū finale. Magnificatio v̄o ē bonu3 gl̄ie future. vl̄ dicas ꝙ p̄destinatio ꝑ gr̄a3 gl̄ia3 p̄parat. Vocatio gr̄a3 offert. Iustificatio illā ꝯfert. s3 magnificatō ꝑ gr̄a3 gloriā multiplicat. Sciēdū ꝙ duplex ē actō in diuinis sic̄ in nālib⁹. Vna ponit aliqd in rē extra vt caloꝛ ignis. Alia nō vt visio ⁊ sic visio in diuis ē duplex actō. Alia nō vt p̄destinatio. q̄ nō infert reb⁹ necessitatē. sic̄ v̄bi gr̄a. De⁹ scit si iste fit comesturus hodie. vl̄ nō nihilomin⁹ iste h3 ptātē comedēdi. ⁊ manū ad os poꝛrigendi. q2 si p̄destiatio reb⁹ necessitatē iponeret multa sequerent̄ incōueniētia nā frustra ꝓponeret̄ bōis p̄mia. ⁊ malis supplicia Itē iniuste remūerarēt̄ boni ⁊ punirent̄ mali. Itē maloꝝ nr̄oꝝ ds̄ auctoꝛ eēt. Itē nec sperādi aliqd nec supplicādi vlla eēt rō. Ite3 euacuaret̄ libtas arbitrij q̄ se h3 ad vtrūq3. Itē nec bōa faciētes eēt laudabiles nec mala facientes vituperabiles. Sciendū tamē ꝙ hoc est duplex. Si deus preuidet hoc: hoc necessario eueniet. q2 cōiunctis est vera diuisis falsa ⁊ est ibi necessitas cōsequentie. nō consequentia q2 l3 ibi fit habitudo. siue illatio vni⁹ ca

thegorice ad aliã nõ tñ necesse ẽ ꝙ ipsi⁹
termini sint actu ṽbigr̃a. Si hõ ẽ aial ẽ
necessitas est ꝯsequẽtie nõ ꝯsequẽtis.nã
hoc põt nõ eẽ cuꝫ mã.tñ stabit.⁊ de hoc
hẽmus exẽplũ.Boetij in libro de conso.
Si aliqs videt aliquẽ facientẽ rotã.neces
se est ꝙ iste faciat rotã.nec tñ visus ei⁹est
cã illi⁹factõis.sic deus videt mala illius
opa nec tñ est cã q̃re male opetur verũtñ
fiet si p̃uisum ẽ.Iteꝫ bonũ exẽplũ. Si ali
qs hꝫ oculuꝫ tante pspicacitatis.vt vide
ret futura.nõ iõ ligaret res ad euentum.
Itẽ artifex in mã nodosa bñ videt defe-
ctũ effect⁹.nihil tñ est cã effect⁹. Itẽ due
sũt pagine libri vite.Una ẽ pñtis iustitie
a qua põt qs deleri. Alia ẽ dispõnis eter
ne de q̃ nullus delebit̃.Dr̃a ẽ inter pre-
destinationẽ ⁊ p̃sciaꝫ. qꝛ predestinatio ẽ
precognitio bonoꝝ cũ cãlitate eorũdẽ.ſꝫ
p̃scia dicit p̃cognitiõe maloꝝ sine cãlita-
te que poti⁹reside ꝑpenes liberꝝ arbitriũ.
Cũ dr̃ a sc̃tis ꝙ p̃destinatio or̃onib⁹ ad
iuuat̃.nõ ẽ sic intelligendum ꝙ tpale cau
set eternũ.ſꝫ hoc q̃ñtũ ad effectũ predesti
natiõis iuuat or̃o.s.quãtũ ad gr̃am ⁊ gl̃i
aꝫ.qꝛ ſm illa bñ coopat̃ liberꝝ arbitrium
p̃destinatiõi.vñ sicut de⁹aliquẽ saluandũ
puidet.sic ⁊ modum quo saluari debeat
pp qd̃ stult⁹ est q dicit. Uolo facẽ qd̃ pla
cuerit.qꝛ si saluari d̃beo saluabor.vl̃ si dã
nari dãnabor.Sicut stult⁹eẽt ĩfirmus qꝛ
diceret.Uolo comedẽ ⁊ bibere qd̃ placu
erit.qꝛ si curari debeo curabor. vel si mo
ri debeo moriar.sic.n.inutiles eẽnt ⁊ me
dici ⁊ medicie.Sane si de⁹ pmittit liberꝝ
arbitriũ ꝙ se hẽat ad vtrũlibet in malum
cadẽ.hoc nõ pmittit.nisi iuste.Rursus si
p gr̃aꝫ p̃ueniat nulli facit iniuriã.Cum er
go de⁹ malos dãnat ⁊ reprobat opat̃ ſꝫ
iustitiã.qñ ṽo p̃destinat agit ſm gr̃am ⁊
misericordiã que nõ excludit iustitiã.Uo
lũtate ãt p̃ma vult de⁹ oẽꝫ hoieꝫ saluum
fieri inq̃ñtuꝫ hõ est.Uolũtate aũt scd̃a nõ
vult istuꝫ hominẽ reprobũ.inq̃ñtum ipse
est talis.Uolũtas igit̃ antecedẽs respicit
ordineꝫ nãe in finẽ prout a deo ꝯdita est.
voluntas vero cõsequẽs respicit ordinem

psone.prout est libero arbitrio suo vl̃ alie
no in fineꝫ disposita. Hec de realitate di
cta sũt.ſꝫ logice loquẽdo cũ saluatio hois
sit ꝯtingens de necessitate determinari ñ
põt qd̃ eniꝫ põt eẽ ⁊ nõ eẽ cõtingẽs ẽ non
necessarium.sicut philosophus dicit in li
bro scd̃o pier. Si vero queritur quare de
us hũc p̃destinauit siue elegit.⁊ nõ illuꝫ.
hoc inexplicabile est in hac vita mortali
Per hoc.n.exclamat.Aplus.Ro.xi.ca.
O altitudo diuīa sa.⁊.s.dei.q̃̃ i cõ.sũt iu.
ei⁹ ⁊ iue.ꝯvie ei⁹.Si.n.dicim⁹ ꝙ re.pbi re
pellũt gr̃aꝫ h̃ veꝝ est.ſꝫ si eẽnt p̃destinati
nõ repellerẽt finaliter vñ Aug.li.d̃ p̃de-
scõ.Gr̃a inqt que occulte humãis cordi
bus attribuit̃ a nullo duro corde respuit̃
iõ qppe tribuit̃ vt duritia cordiuꝫ aufera
tur. ¶ De p̃scia ⁊ reprobatione. Ca.xi.

r Eprobatio ẽ vt ait Aug.p̃scia ini
qtatis quorũdã ⁊ p̃paratio dam
natiõis eorũdẽ.vñ no.ꝙ i repro-
batiõe tria sũt vnũ ẽ p̃uisio iniquitatis ab
eterno. alterꝝ obduratio.i.subtractio gr̃e
i pñti.tertiũ ẽ p̃paratio pene eterne i futu
ro.Si g̃ querit̃ vtꝝ r̃probatõ hẽat cãꝫ ex
pte hois quãtũ ad p̃mũ meritũ hois non
est cã quo ad ſꝫ cã est meritoria ⁊ effecti
ua.quo ad 3^m cã ẽ meritoria ſꝫ nõ effecti
ua.ecõtra in p̃destinatiõe sũt tria contra
ria ſꝫ i hoc ẽ dr̃ia.qꝛ p̃destinatio p̃parat
gl̃iaꝫ ſꝫ bñplacitũ. ſꝫ reprobatio p̃parat
penã ſm exigẽtiã meritoꝝ.De obdura-
tione sciendũ est ꝙ trãslatiue dr̃ ſm simi-
tudinẽ obdurationis in corpib⁹. Duritiaꝫ
ãt corpoꝝ sequit̃ triplex p̃prietas.p̃mũ
est ihabilitas ad suscipiẽdũ ipressionẽ ſꝫ
est stabilitas ad pmanendũ in se.tertium
ẽ fortitudo ad resistẽduꝫ. His mõis dr̃
cor obdurari tripl̃r. vno mõ p inhabilitatẽ
ad suscipiẽdã gr̃aꝫ.2.mõ p ĩfirmã adhe
sionẽ ad peccatũ.tertio mõ p rebellionẽ
diuinaꝝ ĩspirationũ ⁊ mãdatoꝝ dei. vñ
q̃rendũ ẽ vtrũ p̃sciti a deo possint deme
reri.⁊ ecõtrario.ad qd̃ dd̃ ꝙ scia dei ꝯpa
rat̃ ad res creatas sicut ars ad artificia
vñ.sicut ars nõ solũ ẽ cognoscitiua. ſꝫ ẽt
factiua eoꝝ q̃ ſm artẽ fiũt.eoꝝ ṽo qbus

ab artis regulis deuiat̄ ē cognoscitiua tā
tū ita vt scia dei ē cognoscitiua ⁊ factiua
oium bonoꝝ. maloꝝ aūt nō sine pctōꝝ q̄
sūt deuiatōes q̄dam ab eterna lege ipsi⁹.
Scia dei ē cognoscitiua tm̄. nō āt cāsatiua
⁊ sic p3 ꝙ boni q ꝑ gratiā iustificāt̄. nō so
lū sūt ab eterno cogniti a deo s3 ēt ad gra
tiā habēdā ¶ Pctōres aūt neq3 iustificant̄
ꝑ grā3. nec sunt electi vl̄ p̄ordinati a deo
ad culpā. s3 solū p̄sciti ꝙ nō sūt grā3 habitu
ri. s3 sue nāe relinquēdi. ⁊ q2 nō oē agens
pōt id qđ ē supra se nā sibi relicta nō pōt
in actū meritoriū q ē supra facultatē nāe
pōt aūt i actū pcti q ē demeritori⁹. sic̄ ⁊ i
aliqd ifra nā3 humanā exn̄s hō. n. peccā
do đscēdit a dignitate sue nāe. ⁊ sic p3 ꝙ
p̄sciti possunt demereri facili⁹ ꝙ̄ mereri.

¶ De volūtate dei. Cap. 32.

Volūtas dei duplex ē. s. volūtas si
gni ⁊ bn̄placiti volūtas bn̄placiti
est duplex. s. antecedens. de hac
vide supra ca. ꝓrimo. que sepe explet̄. ⁊
ꝑ ꝯsequens hec nūquā remanet inexple
ta. Alia est volūtas signi ⁊ hec qn̄q3 rema
net inexpleta hmōi rō est q2 volūtas dei
pōt sumi dupliciter vel ꝓprie. sic accipit̄
volūtas bn̄placiti vel metaphorice. ⁊ sic
accipitur voluntas signi. ¶ Primo mō dr̄
deus aliqd velle. ⁊ hoc velle ipse deus est
scđo mō metaphorice est ad modu3 volē
tis se hēre ⁊ hoc velle nō est de⁹ hec igit̄
diuisio nō rei. s3 vocis est. sicut ire p̄t dici
vel ꝓprie mot⁹ ire. vl̄ metaphorice signū
ire. volūtas bn̄placiti dei ꝯn̄s est recta ⁊
efficax. ⁊ irrep̄hēsibilis. vnde q2 est recta.
nullus est rectus. nisi ꝯformetur ei. Ite3
q2 est efficax nihil sine illa pōt effici nihil
ꝯtra illā pōt fieri. per nullū potest impe
diri. itē q2 irreprehensibilis ē nihil p̄cipit
aut ꝑmittit. nisi iuste. nihil agit. aut cōsu
lit nisi bene. Signa bn̄placiti sūt q̄nq3. s.
p̄ceptio. ꝓhibitio. cōsiliu3 ꝑmissio. ⁊ opa
tio. quoꝝ numerus sic accipit̄ voluntas
diuina ꝓprie loquēdo. aut pn̄tiū aut fu
turoꝝ est. Si respectu p̄sentiu3 aut idest
bonū ⁊ sic est impletio aut malū. ⁊ sic est
permissio. Si respectu futuroꝝ sic est tri
plex aut est malum. ⁊ sic est ꝓhibitio. aut
bonū necessariū. ⁊ sic est p̄ceptio. aut bo
nū superrogationis. ⁊ sic est ꝯsiliū. Con
tra tria prima pōt aliqd fieri. q2 se hn̄t vt
in fieri. s3 cōtra duo vltima. s. ꝑmissione3
⁊ opatione3 nihil pōt fieri qa se hn̄t vt in
facto esse. ⁊ qđ pfectū est nō pōt nō fieri.
De his signis nota ꝙ p̄ceptū dicit obli
gatiōe3 ad faciēdū bonū prohibitio dicit
obligationē ad vitādū malū cōsiliū dicit
doctrinā ꝑ qua3 scim⁹ ꝙ id qđ ꝯsulit̄ si fi
at affert p̄miū si nō fiat affert suppliciu3
ꝑmissio dicit priuationē cohibitiōis ⁊ est
signū diuine volūtatis. nō respectu mali
qđ permittit̄ sed respectu boni qđ ex ma
lo ꝑmisso dr̄ Nō. n. ꝑmittit de⁹ malū fie
ri nisi ex seipso aliqđ bonum eliciat vt p3
in tentatiōib⁹ diaboli q̄ prosunt multiplr̄
sctis. ¶ Preterea si nō eēt malū nō esset in
bono pulchritudo. nisi absoluta. Nūc ve
ro ꝑꝑ ꝯparationē ad malū clarius eluce
scit. Opatio notat factionē in re per qua3
refert̄ creatura ad creatore3. De ꝯformi
tate volūtatis nr̄e ad deū sciēdū est ꝙ du
plex ē ꝯformitas. s. ꝓportiōis. ⁊ ꝓportio
nalitatis. ¶ Primo mō est cōformitas vo
lūtatū in se ꝭm rōe3 eēntie. ⁊ sic ē impossi
bile. hoc mō q2 finiti ad ifinitū nulla est ꝓ
portio. scđo mō ē ꝯformitas. q̄ ē ꝭm silr̄
se hr̄e qđ fieri p̄t. possibile ē. n. idem voli
tu3 esse al̄ vtrobiq3. vt. s. hō velit id quod
deus ꝭm velle quo vult nos velle de⁹ qđ
si humane attēdimus in forma volendi.
tūc si volum⁹ hēre mercedem nr̄i corpo
ris o3 ꝙ semꝑ conformemur ei in forma
volendi. Si aute3 querit̄ vtrum absolute
teneamur dicendū est ꝙ ꝯformitas est q̄
dā in actu ad quā nō tenemur nisi habita
charitate. ⁊ nec tūc nisi pro tꝑe ⁊ loco vt
qn̄ qs cogitat dei ꝟitatē. s. articulos fidei
tenet̄ credere. qn̄ cogitat dei bonitate3 te
net̄ diligē. Est alia ꝯformitas in hitu ad
quā non tenet̄ qs nisi qn̄ actu dei bonita
tē recogitat q2 tūc tenet̄ se ad charitate3
dei p̄parare. De cōformitate āt in volitō
sciēdū qđ volūtate sensualitatis nō tene
mur cōformari volūtati dei nec in volito

uec in forma volẽdi. Voluñtas sensualita
tis tm̃ est aiantis.vñ ꝯtra ad ħ nos hac
voluñtate nõ peccarem⁹. si rõ huic voluñta
ti iñcta ñ foret.cui⁹ ẽ alteritatẽ repmẽ. ſꝫ
voluñtate rõnis deliberatiua tenemur dõ
ꝯformari in volito qđ ꝯstat nobis deum
absolute velle.vt salutẽ nr̃am.vel ꝯgruit
nobis velle. Si võ ñ ꝯgruit nobis ꝯtuis
bonũ sit in se ñ vult de⁹ id nos velle.vñ ħ
nõ tenemur velle nisi inꝯtũ ẽ volitũ a dõ
vñ si scio deũ velle mortẽ pr̃is mei.tamẽ
possũ vitã velle ⁊ laborare ad hoc . qꝛ nõ
vult de⁹ velle me pr̃i meo ꝯtrariũ. Itẽ vo
luñtate ꝯditionata nõ tenemur deo cõfor
mari.vt qñ pluit vellem⁹ ꝙ nõ plueret si
deus vellet.qꝛ volẽdo ꝯditionalit̃ nõ dis
cordam⁹ a voluñtate dei. qꝛ hoc nõ est vel
le simplr̃. Itẽ id qđ de⁹ non vult simpli
cit̃ ⁊ absolute vt sñiaꝫ cõminationis quaꝫ
aliqñ mutat qñ merita mutant̃,non tene
mur velle . Cõformitas diue voluñtatis q̃
drupl̃r põt ꝯsiderari ꝫm hitudinẽ q̃ttuor
cãꝝ.p̃rio ꝫꝫ cãꝫ mãlẽ.vt qñ idẽ est volitũ
qđ se hꝫ vt materia circa quã ẽ act⁹ voluñ=
tatis.⁊ iõ ista ꝯformitas est ꝫm qđ tm̃.⁊
nõ simpl̃r.qꝛ cẽ simpl̃r nõ ẽ a materia vel
forma 2° mõ accipit̃ ꝯformitas ꝫm cãm
efficiẽtẽ.sic qñ aliq̃s vult hoc qđ ds vult
eũ velle.qꝛ de⁹ hãc voluñtatẽ i eo fac.De⁹
n.vnãquãqꝫ voluñtatẽ i bonũ ordinauit.⁊
ħ vult nos velle.t̃tio ꝫm cãꝫ finalẽ. vt qñ
q̃s in gl̃iaꝫ dei sua fcã ordinat ꝓꝓ quaꝫ ⁊
de⁹ fac oĩa ⁊ in his duob⁹ eẽntialit̃ oĩs cõ
formitas ꝯsistit.q̃rto ꝫm cãm formalẽ vt
s.ex charitate velit q̃s qđ vult sic ⁊ de⁹ ex
charitate vult oĩa.⁊ i isto ꝯsistit ꝑfectio cõ
formitatis.vt.s.act⁹ voluñtatis nr̃e tanto
sit voluñtati diue cõformior quãto ẽ meli
or ⁊ ꝑfectior. Ex p̃dictis collige qđ perfe
cta seu ꝯpleta ꝯformitas ad deũ compre
hẽdit q̃ttuor. Primo vt velim⁹ qđ deus
vult. 2° vt velimus qđ vult nos velle.ter
tio vt velim⁹ ꝓꝓ qđ vult. quarto vt veli=
m⁹ eo mõ quo vult. Sed cõformitas non
plena ẽ tripl̃r. p̃mo si ꝯformat̃ quis deo
in volito tm̃.sicut ⁊ iudei ꝯformes erant
deo i morte xp̃i.scđo si ꝯformet̃ q̃s i uoli
to ⁊ in fine.ſꝫ nõ in mõ . vt qñ qđ nõ fit ex
charitate.tertio qñ q̃s conformat̃ inuoli
to ⁊ in mõ.ſꝫ nõ i fine . vt cum ad aliũ bo
num finem tm̃ retorqueat̃ intentio.

De iustitia dei. Cap. 33

Ustitia dei trib⁹ mõis sumit̃.pri
i mo mõ qñ reddit̃ alicui qđ meru
it.2° mõ qñ ꝓmissũ soluit̃. tertio
mõ qñ iperfectũ ꝑficit̃ p̃mo mõ remune
ratio bonoꝝ ⁊ punitio reproboꝝ ẽ opus
iustitie.scđo mõ incarnatio xp̃i op⁹ ẽ iusti
tie.qꝛ ꝓmissũ fuit ħ p ꝓphetas . t̃tio mõ
dr̃ op⁹ iustitie qñ deus pctõres iustificat
cũ se ad gr̃aꝫ habilitãt.faciẽdo qđ in se ẽ
Nota ꝙ in oĩb⁹ opib⁹ dei iuenit̃ iustitia
⁊ mĩsericordia.sed iustitia qñqꝫ est occul=
ta.⁊ mĩsericordia manifesta.vt i iustificati
one ipiꝫ.⁊ in primo aduentu xp̃i aliqñ est
ecõtrario.s.apta iustitia. ⁊ occulta miseri
cordia.vt in puniti õe puuloꝝ sine baptis
mo dicẽtiũ.⁊ i. 2° aduẽtu xp̃i. Aliqñ vtrũ
qꝫ est occultũ vt in tribulatiõe quorũdã=
lꝫ iustoꝝ inocẽtiũ.sicut fuit in Job.⁊ in in
firmitatib⁹ puuloꝝ.aliqñ vtrũqꝫ est aper
tũ.vt in remuneratione iustoꝝ . ⁊ dãnati
one reproboꝝ . qꝛ illos remunerat supra
meritũ.⁊ istos punit citra ꝯdignũ.qđ est
mĩsericordie.ſꝫ vtrisqꝫ retribuit ꝫm meri=
ta.hoc ẽ bonis bona.⁊ malis mala.qđ ẽ
iustitie . Si vis scire q̃ iustitia puniat̃ hõ
ꝓ pctõ momẽtaneo eternalr̃.vide primo
auctoritates Isaie.66. Vermis eorũ nõ
morietur ⁊ ignis eoruꝫ nõ extinguet̃ psal.
48. Ibũt i ꝓgenies patrũ suoꝝ ⁊ vsqꝫ in
eternũ nõ videbũt lumẽ. Math.25. Ite
maledicti i ignẽ eternũ. Apoca.8 . Ascen
dit fum⁹ eoꝝ in secula seculoꝝ. Iteꝫ Gre
go.in.4.dialogoꝝ . Si de⁹ plus nõ attẽ
deret cor ꝙ̃ facta iniusta posset dici talis
iustitia.ſꝫ qꝛ de⁹ ituet̃ cor.iustuꝫ ẽ vt siñ fi
ne puniãt̃ q nunꝙ̃ vellẽt viuẽ sine pecca
to. Rõnib⁹ idẽ ostẽdit̃.qꝛ.n.hõ peccauit
in suo eterno merito punietur in eterno
dei. Itẽ materia ignis ẽ eterna.s.macula
peccati ergo ⁊ pena . Item peccatum est
cõtra illuꝫ qui est infinitus.ergo pena de
bet esse infinita.sed hoc nõ põt esse acer=

bitate. vñ oꝫ ꝙ fiat diuturnitate. Itē cuꝫ
hō peccat erat in īfinitū quodāmō rōnal'
irascibilis. ⁊ ꝯcupiscibilis qñ finituꝫ ꝑpo
nit īfinito illa qdē iudicādo. ista adherē-
do ⁊ vltima appetēdo. vñ ꝯgrue dꝫ eē pe
na īfinita. Itē mala volūtas reproboruꝫ
eterna ē ergo ⁊ pena. Itē oñdit exēplis.
qꝛ vēditio momētanea dat ius posiiden
di ꝑpetuū vulneratio momētanea cica-
tricē īfert ꝑpetuā. Itē casus in foueā tꝑa
lis est deiectio ꝑpetua. Itē effossio oculo
rū tꝑalis est. ⁊ cecitatē opat ꝑpetuā. Itē
crimē lese maiestatꝭ tꝑale ē ſuitus ꝑpe-
tua. Itē potio veneni momētanea mortē
opat ꝑpetuā. Dicit Aug. ꝙ reddit deus
mala pro malis hoc est penā pro pecca-
tis pro iustitia. qꝛ iustus est vl' reddit bo
num pro malis. hoc est gratiā iniustus.
qm̄ bonus est. vel reddit bona pro bōis
hoc est grāꝫ pro grā qua iustus ⁊ bonus
est nūꝗ reddit mala pro bonis. qm̄ in-
iustus nō est. Aliqs punit in pn̄ti ꝓpter
seipꝫ. vt pctūm ptūꝫ in eo purget. Jo. v.
Ecce sanus factꝰ es vade ⁊ ā. nō. pec. ⁊c.
Itē vt ꝓpter pctm̄ perpetuo crucietᷓ. taꝫ
hic ꝗ in futuro. Exēplū hēs de Herode
⁊ de Anthioco. Itē vt culpa declinet vt
in Paulo q cecatꝰ fuit ꝑsecutor vt post
illuminaret medicus predicator. 2° ad
cor. xi. Ne magnitudo re. ex. me. ⁊c. Itē
vt glia in futuro det. Actuū. xiiij. Opor-
tet nos ꝑ multas tri. it. ⁊c. In ꝓmis dua
bus cāis exercet deus iustitiā. in duabus
sequētibus miſicordiā. qnto punit quis
ꝓpter deū. s. vt glorificet. Jo. Neqꝫ hic
peccauit neqꝫ parentes eius ⁊c. 6. punit
quis ꝓpter ꝓximuꝫ. s. vt edificet. sic fuit
punitus Thobias. vt alijs daret exēplū
patientie. sic puniunt etiā innocētes pue
ri. ne videatur incōueniēs peccatoribꝰ si
qñqꝫ tribulant. Justo dei iudicio puniū
tur qui vel cōcessus abutūtur. vt Adam.
vel ꝯcessa rapere conantur. vt lucifer.

De misericordia dei. Cap. 34

Misericordia ſm ethimologiaꝫ dr̄
tribꝰ modis. Primo dr̄ miſicor
dia q̄si miseriam cordis diuidēs
sicut dr̄ i auctoritate. Celi ñ īdiget miseri
cordia. qꝛ ī eis nulla ē miſia ſꝫ hūc mōꝫ
miſia solū mō ē in t̄ra. 2° mō dr̄ q̄si mit
tēs scorsū cordis rigorē. sic acc pit ibi mi
sericordia ⁊ v̄itas obuiauerūt sibi naꝫ v̄i
tas ꝑ rigorē ꝓcedit. ſꝫ miſicordia hūc ri
gorē tempat remunerās supra meritū. ⁊
puniēs citra ꝯdignū sic ē miſicordia ēt ī
īferno. t̄tio mō dr̄ misericordia q̄si mira
suauitas rigās corda. sic miſicordia ma
xime ē i celo. lꝫ deꝰ sit iustꝰ. sicut ⁊ miseri
cors tñ dr̄ ei ꝓpriū eē miseri potiusꝗ eē
iustū. qꝛ nihil reqrit ad ꝯplēdum opus
miſicordie. nisi volūtas eiꝰ. ſꝫ ad cōplen
dū opꝰ iustitie reqrit ēt aliqd ex ꝑte hōis
exigentia. s. meritorū. Misericordia dei
pꝫ in effectibꝰ diuinoꝝ bñficiorū. dat. n.
reis veniā dimittēdo rā pcti reatum ꝗ
peccati seqlas. d̄ qbꝰ duobꝰ psal'. cii. Qui
ꝓpiciat oībꝰ iniqtatibꝰ tuis. quo ad pri-
mū. Qui sanat oēs īfirmitates tuas quo
ad. 2. Itē largit iustis grāꝫ dādo. s. v̄tu
tis habitū ⁊ v̄tutis motū vt ꝑ ꝓmū faci
at hoīeꝫ deo gratū ac vita eterna dignū
ſꝫ ꝑ. 2. augeat ei meritū. De his duobꝰ
psal'. cii. Qui coronat te in misericordia.
quo ad ꝓmuꝫ ⁊ miserōnibꝰ. quo ad. 2. ⁊
loqt de corona grē. Itē ꝯfert scīs gliaꝫ
⁊ hoc dupl'r. qꝛ nūc in spe. ⁊ tādeꝫ in re.
De his psal'. cii. Qui replet in bonis de
sideriū tuū. quo ad primū. renouabit vt
aqle iuuētꝰ tua. quo ad. 2. Itē ex miseri
cordia deꝰ patiēt expectat pctōres beni
gne reuocat vlcisci dissimulat de multis
ꝑiculis liberat grāꝫ liberal'r donat datā
multiplicat. multiplicatā cōseruatā in ce
lo premiat. Itē ex misericordia deꝰ pctō
rem ad se redeuntē hylariter suscipit. ad
penitēdū cor emolit offensā cito remittit
iniurie pꝰ remissionē ñ meminit. Itē ex mi
sericordia dat deus aduersa vt pctm̄ pur
get. dat ꝓspa. vt ad amorē prouocet. dat
sacramēta. vt meritūꝫ cumulet. dat prece
pta vt premio ditet. Item ex misericor-
dia errātes ad se reducit. eūtes ad se cō
ducit cadētes erigit stātes tenē nō desi-
nit. ꝓuenientes in gloriam introducit.

Explicit liber primus.

Incipiunt Capitula secundi libri.
De ipsa rerum creatione. Cap. 1
De distinctione creaturarum in generali. 2
De distinctione orbiũ tam celestium ꝙ̄ elementorum. 3
De natura celorum ⁊ supernorum corporum. 4
De natura stellarum in cõmuni. 5
De luce. 6
De planetis in specie. 7
De natura quattuor elementorum. 8
De impressionibus aeris. 9
De tempore. 10
De angelis. 11
De distinctione celestiũ hierarchiarum. 12
De proprietatibus angelorum in communi. 13
De ꝓprietatibus ⁊ officijs angelorum in cõmuni ⁊ singulorum ordinum. 14
De cognitione ⁊ motu angelorum. 15
De prelatione angelorum. 16
De cõfirmatione angelorum. 17
De custodia angelorum. 18
De locutione angelorum. 19
De spãlibus nominibus angelorum. 20
De casu angeli. 21
De speciali casu. 22
De locali casu. 23
De restauratione ruine angelorum. 24
Quare peccatum diaboli sit irremissibile. 25
De ꝓprietatibus demonum. 26
De malitia diaboli contra nos. 27
De lucifero spãliter. 28
Quid sit anima ẜm diffinitionem. 29
Quid sit anima ẜm rem. 30
Quid sit anima ẜm nomen. 31
De triplici anima. 32
De potentia anime vegetatiue. 33
De potentijs anime apprehẽsiuis. 34
De sensibus particularibus. 35
De sensu cõmuni. 36
De vi imaginatiua. 37
De vi extimatiua. 38
De fantasia. 39
De memoria. 40
De vi sensibili motiua. 41
De potentijs anime rõnalis. 42
De diuisione potentiarum. 43
De differentijs potẽtiarum ipsius anime. 44
De modo cognoscendi. 45
De intellectu agente ⁊ possibili. 46
De itellectu speculatiuo ⁊ practico. 47
De rõne ⁊ partibus eius. 48
De voluntate. 49
De anime motiuis. 50
De synderesi. 51
De conscientia. 52
De operibus anime. 53
De quantitate anime. 54
De immortalitate anime. 55
De libero arbitrio. 56
De natura corporis humani. 57
De phisonomia. 58
De regulis generalis phisonomie. 59
De toto homine. 60
De proprietatibus hominis. 61
De primis parentibus. 62
De preceptis Ade datis. 63
De paradiso. 64
De casu primi hominis. 65
De ordine tentationis in nobis. 66

De ipsa rerum creatione.

Capl'm primum.

[S]Umme bonitatis triplex effusio est. scilicet per generationem per spirationem, ⁊ p creationẽ. due priores emanationes sunt ab eterno. tertia est de patre. de qua nũc est agendũ. Inter creare. generare ⁊ facere differentia est. q2 res de nihilo exit in esse per creationem. sed exit in esse de aliquo per factionem. q2 facere est operari de aliena materia. sed de substãtia exit in esse per generationem. deus est rerum triplex causa. scilicet efficiens exemplaris ⁊ finalis. sed nullo modo materialis. Inter operari dei, ⁊ creature differentia est q2 deus opatur in instãti angelus au

tē repente: sȝ nā paulatī. Preterea rerū
principia sunt a deo. ⁊ imediate. effectus
vero cōsequētes sunt ab ipso mediāte na
tura. nihil aūt est a deo imediate tm̄. Cir
ca mūdi creationē quattuor erāt errores.
Quidā dicebāt mundū eternū. Alij dice
bant mūdū qdeȝ factū. sȝ hūisse materia
le pncipiū. ⁊ non esse de nihilo. Alij dice
bant deū supiores creaturas p se pduxis
se. sȝ iferiores p ministeriū angelorū. Alij
ponebāt duo principia sic maichei. vnuȝ
.s. sūme bonū. ⁊ aliud sūme malū. dicen-
tes icorruptibilia esse a bono principio.
cōruptibilia a malo. Hos oēs errores ex
cludit Moyses primū cū dicit. In princi
pio ſm ibi Creauit. 3. qn̄ dic ds. 4. cuȝ seq
tur. Celū ⁊ terrā. Tenendū est etiā φ de-
us oia simł creauit. nec aliquā nouā spēȝ
postmodū addidit qūo prius non fecerit
vł in se. vł i suo sil'. vt hoiuȝ aias vel in rō
ne seminali sicut pȝ in his q̄ nāliter intro
ducunt' in esse. ⁊ hoc est qd̄ dr̄ deū die se
ptima qeuisse non qdem a labore. vel ab
opere sȝ a nouarū specierū cōditione. De
operibus vero sex dierū dicūt qdam nun
quā in illis debere intelligi ordinē tēpo-
ris. sed nature qa dicūt oia simul tempo
re fuisse facta creata. ⁊ disposita. ac in su-
is speciebus distincta. Alij dicunt omnia
simul creata in materia. sed nō in tali for
ma sicut in diebus seqūtibus receperūt.
⁊ hec opinio magis seqtur vltimā litterā
sed prima magis seqt' rōneȝ. Deus enim
dupliciter opat'. aliqua nāqȝ facit mediā
te natura ⁊ hec fiunt successiue. aliqua fa
cit per se imediate. vt creare. peccata di-
mittere gratiā infundere ⁊ huiusmodi ⁊
talia fiunt incōtinēti. ⁊ perfecte. ⁊ cōplete
Cū ergo deus primordiales res nō pro-
duxerit mediāte nā. sȝ imediate. ⁊ p se vł
φ i istāti fecerit eas pfectas. ⁊ cōpletas.
tā in materia φ̄ in forma. Coeue sūt qttu
or he primitiue rerū creature. Celū empi
reū: angeli. materia mūdi. ⁊ tempus.

¶ De distictiōe creaturarū i gnāli. Ca. 2.

Creatura mūdi triplex ē. s. corpal'
tm̄. vt elemēta. spūalis tm̄ vt an
gelus cōposita tantū ex his vt hō. corpo
ralis quoqȝ natura distinguit' in corpo-
ra lucida. vt sydera. ⁊ opaca. vt terra ⁊
metalla. ⁊ huiusmodi. atqȝ pspicua siue
diaphana. vt aer ⁊ aqua. creature qdam
ſm Grego. hn̄t eē tm̄ vt lapides qdam
viuē. vt arbores qdā sentire vt animalia
quedā intelligere vt hoīes ⁊ angeli. Di-
stinguit' aūt mūdus triplex. s. archityp'
.i. deus ⁊ dr̄ ab archos qd̄ est princeps
⁊ typus qd̄ est figura. i. principalis figu-
ra qr ipse ē exēplar mūdi sensibił. itē ē mū
dus q dr̄ macrocosmus. i. maior mūdus
vt ē iste mūdus sensibilis. Iteȝ ē mūdus
q dicit' microcosm'. i. minor mūdus. vt
ē hō. De his tribus. Io. In mundo erat
ecce primū. Et mūdus per ipȝ fact' est ec
ce ſm. Et mūdus eum nō cognouit ecce
tertiū. Differētia ē inter elm̄ ⁊ elementa-
tū. ⁊ quintā essentiā. Elm̄ ē primū cōpo-
nibiliū. ⁊ nō ɔpositū. vn̄ nec terra nec aq̄
nec aer. nec ignis puruȝ elm̄ ē. ⁊ simplex
apd̄ nos. qr inter se inuicē ista cōmiscent
⁊ maxime in ea pte vbi se cōtingunt. Ele
mentatū est qd̄lȝ corpus cōpositū ex qt-
tuor elemētis. 5. eēntia est corp' p se dif
ferēs ab oibus elemētis. ⁊ elementatis.
tā in materia φ̄ in forma. tam in natura
quā in ṽtute nō hn̄s in se cōtrarietatē. vn̄
nec cām corruptiōis. Opera sex dierū p-
ut Moyses distinxit moraliter sic hn̄tur.
Signant. n. res create de nihilo impij iu
stificationē. Firmamēti opatio. boni ppo
siti ɔfirmationē. Aquarū cōgregatio cor-
dis adunationē. Syderū pfectio exēpluȝ
bone opationis. Piscīū ⁊ auiū formatio
statū actiōis ⁊ cōtēplatiōis. Hoīs plas-
matio rectitudinē intētiōis. Post hoc ve
ro sequit' septia dies eternitatis. s. reqes.
Est loc' sūmus. i. celū vbi sola letitia. ⁊ ē
infimus. i. ifernus. vbi sola tristitia. ⁊ est
medi'. i. mūdus in quo sunt sūma speran
da. ⁊ infima metuenda. Diabolus igit' a
sūmo corruit. ⁊ in ifimū detrusus est. qr
repand' nō erit. Hō vo a sūmo non ceci-
dit. ⁊ in medio collocat' ē vt eēt ei locus
quo ascēderet p iustitiā vł descenderet p

Lapides hnt esse
Arbores vivere
Animalia sentire
Hoies & angeli in
telligere

culpã. Itẽ Ugo de scõ vic. dic̃ q̃ ẽ aliqs
loc⁹ i quo solũ ⁊ summũ bonum ẽ.s. celũ
aliqs in quo solum ⁊ sũmũ malũ ẽ.s. ifer
nus aliqs in quo solũ malũ ẽ sȝ nõ sum-
mũ.s. purgatoriũ. aliqs in quo bonum ⁊
malũ ẽ.sȝ neutrũ summũ.s. mundus iste.

¶ De distinctiõe orbiũ tã celestiũ quam elementorum. Cap.3.

c Orporalis mũdi machina tota cõ
sistit i duob⁹.s. i nã celesti ⁊ in nã
elemẽtali. Celestis ãt distinguit̃ in
tres celos pncipales.s. in celũ christalinũ
⁊ empireũ. ⁊ firmamẽtũ. Intra firmamen
tum qd ẽ celũ stellatũ ɔtinent̃. vij. orbes
planetaꝝ q sunt. Saturn⁹: Jupit̃: Mars:
Sol: Venus: Mercurius: Luna: noie ãt
celi cristalini. siue aquei intelligit̃ illa ps
nãe pme q̃ sȝ phm̃ formata est in duos
orbes quoꝝ prior ẽ pmũ mobile. Istorũ
orbiũ nã ẽ q̃ oẽs mouent̃ excepto empi
reo qd qetũ est. Nã vo elemẽtalis in q̃t
tuor spas principales distinguit̃.s. Ignis
Aeris. Terre ⁊ aque Spera ignis tria hȝ
interrestritia.s. supmũ. qd vocat̃ igneum
⁊ medium ⁊ infimũ. qd vocat̃ olympiuȝ.
Similiter aer tria hȝ interrestritia.s. sup
muȝ qd vocat̃ ethereũ. ⁊ mediũ ac infi-
mum qd vocat̃ aereũ. ⁊ in supremo est ca
lor lux pp solis ppinqtatẽ. Silr ẽ in infi
mo.s. pp radiorũ repcussionẽ a terra. In
medio ãt iterrestritio ad qd nõ ptingere
põt repcussio radioꝝ est frigiditas ⁊ ob-
scuritas in quo dñr hitare demones qui
detrusi sunt i hũc aerẽ caliginosuȝ. Ibi ẽt
fiunt tẽpestates tonitrua grãdo niues. ⁊
silia. Ex his collige septẽ orbes terram ⁊
aquã ãbientes q oẽs possunt vocari celi.
Istos ãt excellit celũ trinitatis ipse deus
q ẽ in oibus ⁊ sup oia. Distãtia dictoruȝ
orbiũ ⁊ planetaꝝ hec est. A terra vsqȝ ad
lunã sũt miliaria. 15625. hec sunt stadia.
1260. a luna vsqȝ ad Mercuriũ sũt milia
ria. 7612. ⁊ semisse. a Mercurio vsqȝ ad
Venerẽ tm̃dẽ A venẽ vsqȝ ad Solẽ sunt
24453. A Sole vsqȝ ad Martẽ sunt mi
liaria. 15625. A marte vsqȝ ad Jouem.
68.2. A Joue vsqȝ ad Saturnũ tm̃dem.
A Saturno vsqȝ ad firmamẽtũ. 244271
Ex his colligitur q̃ a terra vsqȝ ad celuȝ
stellarum sunt miliaria. 19375.

¶ De natura celorum ⁊ supernorum corporum. Cap.4.

c Elũ est corp⁹ puꝝ nã simplicissi-
muȝ essentia subtilissimũ icorru
ptibilitate solidissimum q̃titate
maximũ q̃litate lucidũ diaphanitate per
spicuũ. mã purissimũ. figura spericũ. situ
locali supmũ ãplitudieȝ creaturaꝝ i se ali
q̃rũ ɔtẽtiuũ. Iste pprietates tã celo cõue-
niũt ẽpireo. q̃ pmo mobili. Sȝ primum
h ẽ celũ ẽpireũ a motu ẽ extraneũ htorũ
spirituũ hitaculũ spãlit̃ sedes nũcupat̃.
Celo ãt cristalino cõuenit spãliter qd est
motu velocissimũ ad in iferiora ṽtutis in
fluxiuũ. Eodẽ mõ dicẽdũ ẽ de firmamen
to q̃ plurime sibi ɔueniũt d pprietatib⁹
supradictis. ⁊ isup ẽ aq̃ꝝ diuisiuũ ac stel
lis decoratũ. Corpa celestia diuidũt̃ i lu-
cẽtia. ⁊ ñ lucẽtia, ⁊ diaphana. Nã corp⁹
lucẽs ẽ sol q solus iter sidera lucet. sȝ ñ lu
cẽtia suȝ cetere stelle ⁊ planete q̃ lumẽ su
um a sole mutuãt. corpa vo diaphana st̃
oẽs spere celestes. Itẽ spe celestes cũ mo
uent̃ ñ mutãt locũ sȝ mouẽt̃ i locis suis.
supiora iñuũt in iferiora ṽtutem motiuã
vegetatiuã. sensitiuã. ac oiuȝ gñabiliũ p
ductiuã. Itẽ lȝ careãt q̃litatib⁹ elementa
rib⁹. ñ. n. sũt calida vl' frigida sicca vl' hũi
da. tñ ñ influũt sup libeꝝ arbitrium. nec
hñt ṽtutẽ imutãdi hois volũtatẽ. lȝ hñ i
mutẽt atqȝ disponãt ɔplexionẽ hois ali
qñ q̃ volũtatẽ nõ hñt cogẽ sed magis ⁊
min⁹ i diuersis hoib⁹ inclinare. Opant̃
quoqȝ corpa supiora distictiuã cognitio
nem dieꝝ sȝ lumẽ solis ⁊ distictionẽ mẽ
siũ sm lumẽ lune. ac distinctionẽ annoꝝ
sm motũ solis in aliquo circulo atqȝ di-
stinctionẽ tpoꝝ sm varioꝝ cursuȝ plane
taꝝ distãtiã ⁊ cursũ ascẽsuȝ ⁊ descẽsuȝ re
trogradationẽ ⁊ statũ. Circulus qdẽ ẽ in
spera intersequẽs eqnoctiuȝ q intersecat̃
ab eodẽ i duas ptes equales ⁊ vna me-
dietas declinat v̄sus septẽtrionẽ. alia v̄-
sus austꝝ ⁊ dr ille circulus zodiac⁹. a zo

qđ est vita. nã ẜm motũ planetaꝝ sub il
la ois vita sub rebus inferioribus est. vł
dr̃ a zodias qđ ẽ aial. qa cũ diuidat̃ i. 12.
ptes eq̃les. q̃lib3 ps appellat̃ signũ. ⁊ h3
nomẽ spãle a noie aial' pp ꝓprietatẽ ali-
quã ꝯuenietẽ tã ipsi q̃ aiali. vł pp dispõ
nẽ stellaꝝ sitaꝝ i illis ptib⁹ ad modũ aia
lis. Iste vo circul⁹ dr̃ latie signifer qr fert
signa vł qr diuidit̃ i ea. ab Aristotele vo
in hoc de gñatiõe dr̃ circul⁹ obliqu⁹ vbi
dicit ꝙ ẜ3 accessu3 ⁊ recessum solis i obli
quo circulo fiũt gñatiões ⁊ corruptiões
in reb⁹. Noia vero signoꝝ. ⁊ ordinatio.
⁊ numer⁹ i his vsib⁹notant̃. Sũt aries.
thaurus. gemini cancer. leo virgo.
Libraq3. scorpius. architenẽs. caper. am
phora. piscis.

¶ De nã stellaꝝ in cõi. Ca. 5.

Telle supme i firmamẽto figũt̃.
s ⁊ cũ illo sp mouet̃. nã sũt puris
sime. figura sperice. q̃titate ma-
gne. apparẽtia pue q̃litate lucide. radioꝝ
diffusiue. reꝝ inferioꝝ gñatiue. a sole illu
minationẽ receptiue. tenebraꝝ expl'siue.
Q̃to nox obscurior. tanto plus sui mani
festatiue i pñtia solis sui luminis occulta
tiue. tẽpestatis ⁊ serenitat3 ꝯcitatiue. via
rũ nauigãtiũ directiue quãto soli cõiun-
ctiores. tãto i cõi lucidiores. s3 singl'e mi
n⁹ apparẽtes. vt p3 in galinatia claritate
q̃titate. differũt ac virtute. Galinatia ẽ
multitudo paruarum stellarũ quasi cõti
guarũ illi loco orbis vbi diffundit lumẽ
solis. fit ãt eclypsis cũ se soli luna subne
ctit. vt tenebras efficiat. Nota ꝙ oẽs stel
le eclypsantur. ⁊ hoc vel a seipsis. vł a ter
ra. vel a planetis. Planete enim dicunt̃
quandoq3 retrogradi. q̃nq3 progressiui
q̃nq3 stationarij. prout eclypsibus suis
diuersimode mouẽtur. Planete sũt sy-
dera inter celũ ⁊ terrã errãtia. firmamẽ
to cõtrarium cursum agentia. cursu quẽ
habẽt ab influxu primi mobilis mouen
tur directe. sed cursu ꝓprio mouent̃ obli
que ñ sintilãt. singli suos colores ⁊ circu
los hñt ⁊ tñ circulos alioꝝ igrediunt̃ ⁊
istoꝝ pticipãt qualitate cũ sole intrãtes
occultantur. quanto terre propinquio-
res. tanto circulos habent minores q̃-
to sunt altiores. tanto cursus eorum na
turalis videtur esse tardior. Corpora eo
rum non sunt lucida. vel perspicua. sed
opaca. Alioquin non eclypsarentur se in
uice3. Motus primi mobilis scilicet no-
ne spere ab oriente in occidentẽ rediẽs
iterum in orientem dicitur rationalis ad
similitudinẽ motus ratiõis in microcos
mo quando fit consideratio a creatore p
creaturas rediens in creatorẽ. ⁊ ibi sistẽ
do. Scõs motus firmamẽti ⁊ planeta-
ru3 est huic contrarius ab occidente i ori
ente3 rediens in occidentem. qui dicitur
irrationalis. siue sensualis ad similitudi
nem microcosmi qui est a corruptibili-
bus ad creatorem. ⁊ iterum rediens ad
corruptibilia.

¶ De luce. Cap. 6.

Ux ẽ vt ait phs scdo de aia act⁹
l lucidi. ẜm qđ lucidũ. vñ sciendu3
ẽ ꝙ lux est q̃litas actiua corpis lu
minosi. sicut calor ignis. Lux quoq3 dat
esse intẽtionale corporibus vł coloribus
sicut itellectus agẽs fantasmatib⁹dat es
se itellectuale. Ipa ẽ mediũ deferẽs oia
q̃ a celo i nos descẽdũt. ipa quoq3 mutu
at corpus nõ lucẽs a lucido. Ipsa est ẜ3
philosophum celi purpura. maleficiorũ
inimica. nauigantiu3 directio oculus no
ctis facies omnium rerum. Lux vt ait
August. rectum habet incessum vt nul-
lo modo incedat p curuũ. hec oibus re-
bus ⁊ decorẽ tribuit ⁊ absq3 illa cuncta
sunt ignota. ⁊ abscondita. motus. n. eius
est subitus. qr sine mora replet oia. Hec
in superficie est corporis vmbrosi nõ se p
fundit nisi in corpore diaphano. vnde se
cũdum corporis grossitudinẽ vel subtili
tate3 magis ⁊ minus pticipat̃. lux enim
sine sue diminutione vbiq3 se diffundit.
Pl'es ꝓprietates lucis habes infra de
sole que illi cõueniũt in q̃tũ lucet. Sciẽ
du3 est ꝙ lux vocat̃ in corpe luioso lux s3
lumen prout est cõicans alijs.

¶ De planetis in specie. Cap. 7.

Saturnus est a nobis remotissi-
m⁹ frigidus ⁊ siccus. h̄ itelligas
in effectu sic̄ in alijs planetis. Ex
vicinitate eius calor solis remittit̄. Ex cō
iūctione ei⁹ cū Joue clarus efficit̄. cū nāli
ter sit palidus nociuus ē. Ipso dn̄ante tā
tā hʒ virtutē vt si influat in iferiora fetus
nascit̄ mortificatus aut d̄bilis. Plus no
cet retrocedēdo q̄ ꝓcedēdo. Morat̄ in
quolibet signo. 30. mensibus. ex quo seq̄t
ꝙ cursuʒ suū cōplet. s. 30. ānis. Jupiter est
clarus. ⁊ quasi ad istar lactis cādidus in
qualitatibus est bn̄ tēperatus. qꝛ calidus
⁊ humidus. In supiori ꝑte assidue tēpe-
rat malitiā saturni cū ascenderit in circu
lū saturni. ꝯbit palorem: lʒ sit clarus. In
quolʒ signū morat̄ ꝑ annū: ⁊ ita complet
cursum suū i. 12. ānis. Mars calidus ē ⁊
siccus ⁊ iō nociuus ex ꝓꝑetatibus suis
hoīes incitat ad bellādū ⁊ interpositione
veneris ⁊ Jouis eius nocuitas reprimit̄
Igneus apparet ⁊ radiosus in quolibʒ si
gno morat̄. xl. diebus. Sol dr̄ octies ma
ior terra sed ſm ptolomeū est. c. lx. vicib⁹
maior terra calidus ⁊ lumiosus. eclipsiʒ
patit̄. cōis est oībus. nube celat̄ solus per
se lucet. qd̄ nulli syderi magis cōpetit vn̄
⁊ nomē accepit stellas illuminat. ⁊ tn̄ eas
per suā p̄ntiam ab apparētia sui luminis
priuat. medi⁹ est planetaꝝ odiosus egris
oculis. sʒ amabilis puris. tꝑa distinguit
locis imundis nō inq̄nat̄ terrestria ꝯsoli
dat. gelida resoluit. flores apit. fruct⁹ ma
turat corpora diaphana penetrat. nō re-
quiescit. visuʒ retōdit. vapores eleuat he
misꝑia vicissim ꝑlustrat appropinquans
nobis estatē facit recedēs vero hyemē ef
ficit. oculus est mūdi in quolʒ signo mo
rat̄. 30. diebus ⁊. 10. horis cursum per an
nū facit motu ꝓprio: sʒ diem ꝑficit motu
primi mobilis. Venus ē lucidus calidus
⁊ humidus malitiā. Martis tēꝑat sꝑ co-
mitat̄ solē: sʒ cū p̄cedit dr̄ lucifer qn̄ seq̄t
dr̄ vesꝑ colorē hʒ candētē ⁊ refulgētē ele
ctro sileʒ. Inter sidera plus splēdet ꝯplet
cursuʒ suū i. 348. dieb⁹. Mercurius sꝑ cū
sole gradit̄. nūq̄ ab eo plus. 30. gradib⁹
distans. colorem hʒ radiātem. raro ꝑꝑ vi
cinitatē solis cernit̄ eloquētia sub ipso ē
aquis dr̄ dn̄ari. ⁊ p̄esse seminibus cursuʒ
cōplet. 338. diebus. Luna noctē illumiat
lumē mutuat. augmentū patit̄. ⁊ d̄trimē
tuʒ. Infima est iter planetas eclipsim pa
tit̄: ⁊ efficit maculas hʒ ꝑꝑ ꝯiunctionem
eius quā cū iferioribus hʒ. s. cū terra. Itē
corniculata iterdū apparet ex eo ꝙ pars
eius illuminata a nobis absconditur.
Iteʒ regina celi appellat̄: qꝛ sol tā q̄ me
dius planetaꝝ ꝑticipat ꝓprietates oium
⁊ eas ad lunā cū lumine suo transmittit.
Ipsa eni luna q̄cunq̄ a sole sicut recipit
influit. Unde ꝙ per eā tali mō virtutes
planetaꝝ recipimus merito. Regina ce
li vocat̄. His visis pʒ ꝙ qn̄ luna pria in-
cendit̄ optimū est semina iacere: qꝛ tunc
virtutes planetaꝝ q̄s in iferiorib⁹ influit
colligit frigida est ⁊ humida. solē p̄cedēs
minuit̄. sʒ seq̄ns crescit: ⁊ ab eo elongat̄
accessus ⁊ recessus maris ꝑ eaʒ causatur
Signa aūt zodiaci quolibet mēse ꝑcurrit

De natura elementoꝝ. Capl̄m. 8.

Ignis ꝯsumit ⁊ interminat in simi
tudinē suaʒ sibi appropinquātia
ꝯuertit. motum facit de cētro ad
circūferētiā ardet ⁊ lucet in materia alie-
na sed nō in sua spera. Inferiora reducit
ad supiora. qꝛ resoluit terrea in aquosa.
aquosa in aera. aera in se. Mollificat du
ra ⁊ indurat. mollia subtiliat. vt pʒ in re-
solutione glaciei ⁊ cōdensat. lutum depu
rat vt rubiginem in auro. ⁊ corrūpit sicut
ea que cōsumit frigefaciat per accidens.
vt pʒ in aceto. est ⁊ penetratiuus. cōica-
tiuus ⁊ diuisiuus. Itē ignis in spera sua
nō lucet: qꝛ cōpactus nō est. Nullum eni
corpus dyaphanū lucet: sed potius est il
luminabile. Si etiā ignis in spera com-
pactus esse eclypsaret oēs stellas que su
pra ipsum sunt. Ignis v̄o hic lucet apud
nos ꝓpter materiā coadunatam in qua
est. hoc patet: qꝛ vna candela alteri op-
posita vmbram facit. Aer subtilis mobi
lis ꝑspicuus per inspirationem ⁊ respi-
rationem. Caloris cordis temperatiuus

decoratur volatilibus. locus impressionum. mansio spirituũ damnatorum. est et alterabilis. leuis atqȝ rarus. nõ lucet sicut nec aliqđ corpus dyaphanũ. sȝ est illuminabilis. Aqua sup celos eleuatur. piscibus decoratur. tẽpestatibus subijcit. oẽs fontes et flumina ad mare ꝯtinuant. ad locũ vñ venerũt reuertũtur. Aeri ꝓbet aqua in formationẽ volatiliũ ornamẽtũ et vegetabilibus nutrimẽtũ. et optime est terminabilis termino alieno. sȝ mĩme termio ꝓprio. Aq̃ corpus est dyaphanũ oib⁹ cõis in cristalũ ꝯgelat. iridẽ in nubibus causat. sordes purgat. hortos irrigat. febricitãtes sua frigiditate et humiditate delectat naues vehit. lumẽ recipit. ad suum pricipium recurrit. loca vacua subijcit. lapides cauat. ignẽ extinguit. et olim mundum purgauit. In mari rubeo pplo. dei cessit de latere xpi fluxit. hãc xps in vinũ mutauit. ac de ipsa baptisimi mãm ordinauit. Terra iter alia elemẽta est ifima. nigra. magis ꝯ̄specta. põderosa. rotũda elemẽtꝫ alijs circũdata. mater fructuũ radix plantarum. nutrix aĩalium edificiorum fundamentũ. mortuorum receptaculũ. machine mundialis cẽtrum. ꝯcludit in se ifernuȝ. frigida: sicca: opaca corpis humani mã. Seruat metalla cẽtro. motũ centruȝ ex vaporibus suis ꝯcutit. inclusis herbis et floribꝫ albet et decorat ꝯ eam motu circulari celũ cũ syderibus voluit ab hominibus et iumẽtis calcat. bonorum terre quedã competunt ꝭm esse suũ: quedam ꝭm situm: quedam ꝭm ꝯtemptum: quedã ꝭm ornatum: quedam ꝭm vtilitatem.

¶ De impressionibus aeris. Cap. 9

Cometes lȝ appareat quasi stella. nõ est tñ aliud q̃ vapor inflãmatꝰ a vicinitate ignis. Hic comas lumis fundit. et dr̃ signare mutationeȝ reguȝ: aut bella: aut pestilẽtias. Corona est albus circulus. qui q̃nqȝ appet circa solem vel lunã: aut stellas alias. et causatur ex reliquijs nubiũ per planetarum radios attractis et illuminatis. talis ẽt circulus figura est serenitatis. Assub duplex est ascendens. s. et descendẽs. ascendens fit ex vaporibꝫ inflãmatis in supmo aeris. et videt ascẽdere sicut si euolarent sintille de fornace. Assub vero descẽdens est ignis retẽtus in nube. qui tñ expellitur obuiante nube frigida. et edit cõtinue ꝓpter qđ videt q stella cadens sit lõga. qr reliquit eiꝰ vestigia post se. Nubes fiunt q̃ñ a virtute solis extrahũt humores seu vapores de aqs a paludibꝫ. et locis humidis et ferunt sursum. Nebula est id qđ ex nubibus aquã pluẽtibus relinquit. et iõ nebula ꝭm Aristo. signũ est serenitatis. Caligo est vapor tenebrosus: que vulgo appellatur nebula. Iste vapor nõ eleuatur: sed priusq̃ ꝯuertat in nubes: vel in pluuiam deprimit. et remanet iuxta terram. Ros est id qđ descẽdit ex vapore paruo. et in descẽsu suo tardat in paruis minucijs. Pluuia est aqua descẽdẽs ex nubibus resolutis. velocitatẽ hñs sue descẽsionis. et hoc guttatim. Pruina ex vapore rorido que cõgelatur anteq̃ ex ipso resoluatur aqua. Nix generat in nube calidissima. cuius cõgelatio simul fit cũ cõuersiõe in aquã et ideo partes eius nõ inspissant. Grãdo generatur ex nube calidissima. virtute solis multũ eleuata. que postq̃ in aquã resoluitur. tũc demum in medio iterristricio cõgelatur. Tonitruuȝ est sonus vaporis sicci egrediẽtis de nube humida. vel i nube frigida et humida. et scindit quicqd iuenit. Iris est lumen solis receptũ in nube ꝯcaua et aquosa ac sili ex aduerso opposita. Glacies est aqua cõgelata. Uẽtus est vapor terreus superiora trãscendẽs. et aerem fortiter ꝑcutiẽdo impellens. Uenti sunt quattuor ꝑncipales. scilȝ subsolanꝰ ab oriẽte temperatus habẽs a dextris vulturnuȝ desiccãtem. et a sinistris eurũ nubes gñatẽ. Iteȝ a meridie est auster calidus qui flumina gignit et pluuias largas. habẽs a dxtris affricum calm̃. et a sinistris nothum tpatum quidẽ: sed pestilẽtias inducẽtẽ. Iteȝ a septẽtrione est aquilo frigidus habens a dextris grecũ niues faciẽtem et grãdi-

nes a sinistris boreā nubes constringen-
tem.ac pluuias ꝓhibentē. Item est ze-
phirus flores ꝓducens hñs a dextris cir
ciuꝫ tēpestates.ac pluuias ⁊ tonitrua ge
nerantē a sinistris fauoniū in oriēte nubi
la.ſꝫ in meridie serena faciētē. Turbo est
vētus egrediens de nube in seipꝫ. ⁊ egre
diens.vel duo vēti lateraliter sibi occur-
rentes seseqꝫ iuxta terrā orbiculariter in
uoluētes. Terremotus est vapor grossis
simus extractus de ꝓfundo terre nō po
tens exire pp superficiē terre.⁊ illius soli
ditatē sicqꝫ coartatus in īterioribus cō-
cauitatibus terram concutit.

De tempore. Cap.10

Empus est mēsura motus primi
mobilis ⁊ hoc pꝫ qꝛ hic est tēpus
⁊ nō in celo ſm suam Mazꝫ.qꝛ hic
mutātur oīa ⁊ nō ibi.hic est eni nūc hyēs
nunc estas.nūc pax.nunc discordia. nūc
trāquilitas nūc tempestas. Mutabilitas
rez ostendiꝶ in hoc ꝙ ea que ꝑcipue mū
dus amplectiꝶ.i.sapiā ⁊ potentia in oriē
te ceperūt.⁊ terrā habitabilē ꝑcurrerunt
vsqꝫ ad occidentē.in signuꝫ ꝙ oīa tēdunt
ad occasuꝫ. Nā studiū sapie cepit in egy
pto.postea fuit i grecia post hoc Rome.
deinde in frācia.⁊ in anglia. Siſr regna
primo fuerūt in oriēte. post i grecia.post
apud romanos.nūc potestas īperij resi-
det in Germania. Propterea. Jacobus
cōparat vitā nr̄aꝫ.⁊ hec mutabilia vapo-
ri. Salomon somno. Isa. baculo barūdi
neo.⁊ liber regū aque dilabēti. Dīa est in
ter tp̄us.⁊ euū.⁊ eternitatem. Nā tēpus
hꝫ ꝑncipiū ⁊ finem. Euū caret fine.ſꝫ non
pricipio. Eternitas caret vtroqꝫ termino
qꝛ ē mēsura īterminata. Iste sunt etates
mūdi. Prima ē ab Adā vsqꝫ Noe. hñs
iuxta hebreos ānos.1656. ſꝫ ſm.72.iter
pretes hñt.2242. Scd̄a a Noe vsqꝫ ad
Abraā hñs ſm hebreos annos.292. sed
ſꝫ.72.1072. Tertia est ab Abraā vsqꝫ ad
Dauid.hñs annos ſm hebreos.972.sed
ſm.72.1130. Quarta est a Dauid vsqꝫ ad
trāsmigrationē Babilonis.habēs ānos
ſm hebreos.473.ſꝫ ſꝫ.72.485. Quinta
est a trāsmigratione Babilonis vsqꝫ ad
christū.hñs annos ſm hebreos.585.sed
ſm.72.578. Igiꝶ ab exordio mūdi vsqꝫ
ad xp̄m ſꝫ hebreos hēmus annos.3952
ſꝫ ſm Jeronymū est hec computatio ſm
vero.72.quos greci sequūtur.5508. Eu
sebius aūt.queꝫ Orosius secutꝰ est iter
vtrosqꝫ incedens numerat annos.5198.
quos pene oēs latini sequūꝶ. Sexta etas
est a xp̄o vsqꝫ ad finē mūdi. Septima est
quiescētiuꝫ.⁊ cōcurrit cuꝫ sexta Octaua
est resurgētiuꝫ. Porro ſm hebreos i pri
ma etate sunt generationes.10. In.2ª.10.
In.3ª.14. In.4ª.17.quas tm̄. Mat. gfa
mysterij.13.ponit. In ca.13. Etates ho-
minis sunt iste.ſ. Prima est īfantia a na
tiuitate vsqꝫ ad.7.annos.2ª est pueritia
vsqꝫ ad.14. annos.3ª est adolescentia.a
15ª anno vsqꝫ ad 28.4ª est iuuētus a 28
vsqꝫ ad 49.5ª est senectus a.50.vsqꝫ ad
78.6ª est d̄crepitas ab āno.79.quousqꝫ
vita finitur. Dignitas dn̄ici diei notatur
in hoc ꝙ fuit ꝑma dierū. Item vt dicitur
erit vltima dies. Itē nox illam nō preces
sit. Itē nox illi nō successit. Item celum ⁊
terra in ea sunt creata. Itē angelus in ea
ꝯuersus est ad deū. Item ꝑmo data sunt
in ea filijs Israel mādata.vt dicit Orige
nes. Itē in ea xp̄us natus est.item xp̄s in
ea surrexit.itē in ea sp̄us sanctus datꝰ est
apostolis.itē oēs in ea resurgemus atqꝫ
iudicabimur.itē in ea cōtinuandū est per
petuo in laude dei.

De angelis in cōmuni. Cap.11

Ngelus est ſm Damascenū sub
stantia intellectualis semꝑ mobi
lis arbitrio libera icorporea deo
ministrans.imortalitatē suscipiēs ſꝫ gra
tiaꝫ nō naturā. Substātia ponitur in hac
diffinitiōe pro genere ⁊ poniꝶ hoc ad dif
ferentiā accidētis. Intelligitur etiā sub-
stātia qualitercūqꝫ composita ex eo ꝙ est
⁊ quo ē. Intellectualis diciꝶ potiusq̄ ra
tionalis qꝛ ratio est virtꝰ collatiua cause
⁊ causati.⁊ ideo composita.vt ois homo
est aial sor.⁊c. Sylogisinꝰ nihil aliud est
q̄ discursus a causa in causatū. Intelle-

ctus est de rōne sui. nec compositionem
habet ⁊ collationē. sȝ est sine inquisitione
⁊ cōpositione ⁊ ideo cōpetit nature ma⸗
gis simplici ꝑ differētia. vt est angelus.
Ratio autē differētia est nature minus
simplicis. s. hoīs semper mobilis. nō di
co de loco ad locū sȝ mobilitas dicit hic
triplicē mobilitatem in angelo. s. nature
intelligētie ⁊ volūtatis. Mobilitatē enim
habēt nature. q2 oē creatū vertibile est in
nihilum nisi manu oīpotētie diuine cōti
neatur. Mobilitatē intelligētie habet. q2
licet in angelo nō sit vicissitudo itelligen
tie. quo ad scita in verbo. cū deformē ha
beat intellectū ꝫm Dionysiū. potest tñ in
eo esse vicissitudo intelligētie quo ad co
gnitionē reꝝ in propria natura. ⁊ quo ad
discenda ⁊ hoc est qđ dicit Aug. ꝙ omne
creatū habēs itellectū intelligit vnū post
aliud. item in volūtate mobilis est ange
lus. q2 nō simul vult hoc ⁊ illud. item po
test dici mobilis motu dilectionis. Arbi
trio libera. hoc nō dicitur propter defle⸗
xionem ad bonū indifferēter. ⁊ ad malū.
sed ꝓpter liberam electionē eorum que
voluerit. vnde bonꝰ angelus semper eli⸗
git libere bonū. ⁊ angelus malus libere
⁊ sine coactione eligit malū. incorporea
substātia dicitur. q2 angelus habet ꝓpri
etatem corporis. nō naturā. scilicet in lo
co cōtineri. Cum enim corpus sit in loco
circūscriptiue ⁊ diffinitiue. āgelus tamē
est diffinitiue in loco Deo ministrās. Mi
nisterium hic ponit̃ pro quocunq3 obse⸗
quio. ⁊ ꝫm hunc modum tam assistētes
ꝗ administrātes ꝗ etiam demones mi
nistrant. immortalitatē suscipiēs ꝫm gra
tiam. nō naturā q2 rediret in nihilum. ni
si per gratiā cōseruationis detineretur.
Angelo attribuūtur quattuor. scilȝ essen
tie subtilitas intellectꝰ perspicacitas. libe
ri arbitrij facultas. discretio personalis.
in primis tr bꝰ conuenit anima cū ange⸗
lo. in 4°. ñ. q2 anima non est ꝑsona. habet
etiā alia tria āgelus. scilȝ virtuositatem
in operādo officiositatem in ministrādo
immutabilitatē post electionē siue in bo
no siue in malo. Differentie quattuor as⸗
signātur inter āgelum ⁊ animā. Prima
⁊ principalis est penes esse naturale q2
anima est vnibilis corpori. etiā actu sepa
rata. angelus nō. 2ª est penes esse logi⸗
cum. idest diffinitionē. q2 anima rōnalis
est: sed angelus itellectualis. Anima eni
apprehēdit inquirendo ⁊ cōferendo. an⸗
gelus vero intuēdo. 3ª est penes esse me
taphisicum. idest separatum a materia. ⁊
a motu. q2 angelus nō habet passibilita⸗
tem. nisi respectu superiorū. anima vero
respectu iferiorū. q2 immutatur a sensi⸗
bilibus. 4ª est penes esse theologicum.
quia anima vertibilis est a bono in malū
⁊ ecōtrario. angelus vero nō. quia manet
in eo ad qđ se cōuertit. siue bonum sit. si⸗
ue malum. Angeli enim sunt oēs silens
in eo ꝙ imortales. inuisibiles. indissolu
biles simplices. discreti personis. incom
mutabiles. incōmunicabiles sunt alteri
nature. sed dissimiles sunt in donis gra⸗
tie ⁊ nature. Preterea dicit. Dionysi. ꝙ
in omni natura spirituali creata. aliud
est eēntia. aliud est virtꝰ. aliud est opatio.

¶ De distinctione celestium hierarchia⸗
rum. Caplm. 12

b Jerarchia triplex ēst. scilicet sup
celestis. celestis. ⁊ sub celestis. su
percelestis est in tribus ꝑsonis.
vt quidā dixerunt. ⁊ male. q2 ꝫm Diony⸗
sium. hierarchia dicit ordinē. ⁊ ille abso⸗
lute nō est in tribꝰ personis. sȝ tm̄modo
ordo nature celestis est in ordinibꝰ ange
lis. Subcelestis in hoībꝰ scis. Porro hie
rarchia celestis diuidit̃ in supiorē mediā
⁊ iferiorē. Supior ꝯtinet tres ordines. s.
cherubī. seraphin. ⁊ thronos. quoꝝ ꝑmi
ꝯsiderant dei bonitatē. scđi dei veritatē
tertij dei: eqtatē. itē in primis deꝰ amat
vt charitas. in scđis noscit vt veritas. In
tertijs sedet. vt equitas. Media cōtinet
dominationes. principatꝰ. ⁊ potestates.
quorum primi regūt officia angelorum
sequentes capitibus presunt populorū.
Ultimi ptātē coercent demonū. item in
primis deꝰ dñat̃. vt maiestas. in sequēti

bus regit vt principat⁹. in vltimis tuet̃. vt salus. Inferior hierarchia similit̃ cõti net tres ordines. ſ. vtutes. archangelos angelos. ad quoꝝ priores ptinet miracu loꝝ opatio. Ad ſcđos maioꝝ negociorũ denũciatio. Ad tertios humane custodie sollicitudo. In primis de⁹ opat̃ vt virt⁹ In ſcđis deus reuelat. vt lux. In tertijs mittit. vt inſpirãs. Hec dicta sunt ſ3 bea tũ Gre. ⁊ ſm Ber. ſed ſ3 D.o. Uirtutes sunt. medius ordo ſcđe hierarchie ⁊ pnci pat⁹ primus ordo tertie hierarchie. Hic attendendũ q̧ in q̃libet triũ hierarchiaꝝ pmiſſaꝝ notat̃ trinitas diuinaꝝ pſonaꝝ vt p3 in celeſti hierarchia tam ſupiori. ꝗ̃ media ꝗ̃ etiã inferiori.

C De ppꝛietatib⁹ angeloꝝ. Cap. 13

Angeli ſm Iſidoꝝ. ſũt ſpũali sub ſtãtia facti añ oẽm creaturã crea ti. natura mutabiles conditi. ſed cõtemplatiõe imutabiles facti. aio ipaſſi biles: mente rõnales. felicitate ſecuri. fu turoꝝ preſcij. iuſſi mundũ regunt. miſſi corpa aerea sumũt. in celeſtib⁹ cõmorant̃ Ber. de eodẽ. Inueſtigemus inueſtiga bilia. ⁊ primo ſpũs eſſe potentes. glorio ſos. beatos. diſtinctos in perſonis. diſpo ſitos in dignitate. ab initio ſtantes in or dine ſuo. pfectos in genere ſuo. imortali tate perpetuos mẽte puros. affectu beni gnos. religione pios. vnanimitate indi uiſos pace ſecuros: diuinis laudib⁹ ⁊ ob ſequijs deditos. Itẽ ſm Ber. In ange lis eſt dignitas creationis. grã cõfirma tionis. amor creatoris. viſio diuinitatis eſt etiã in angelo per oia. ſic̃ ſupradictũ eſt eſſentie ſubtilitas. intelligentie pſpica citas. liberi arbitrij facultas. agilitatiſ ve locitas. pmpte oẽs obediũt. maiores ſiñ elatione pſunt. minores ſine vitio ſubſũt qui ad exteriora exeunt. ab interiori con templatiõe nõ recedunt. oẽm veritatẽ in terioꝝ superiores ptĩcipant nõ econtra. Qui excellunt in natura precedũt in grã ⁊ gloria. In eodẽ ordine alij eſſe alijs di gniores duplicem habẽt viſionem. ſ. ma tutinã ⁊ veſpertinam. Illuminatiões q̃s a ſupioribus recipiunt alijs tribuunt.

C De ppꝛietatibus ⁊ officijs ſingulorũ ordinum. Cap. 14

Proprium eſt ſeraphin in amore ardere. ⁊ alios ad incendium di uini amoris pmouere. ⁊ in deũ ordinare. formã diligendi tribuere. Iſti imediate deo iungũtur. ⁊ ideo purius ⁊ ſanctius in ipſos operantes theophanie deferũtur. ad aliud quoq3 extra amatũ nõ diuertunt. Cherubin quoq3 primo ⁊ principalr̃ relucent diuini luminis radio pro eo q̧ vicinius diuine ⁊ prime verita ti iungunt̃. Hoꝝ offiñ eſt pmouere ho mines ad diuinã cognitionẽ. ideo dicũ tur pre ceteris lucere. qꝛ plenitudinẽ lu minis quã ſuſcipiunt alijs inferioribus cõicando trãſfundũt. Throni dicunt̃ eo q̧ in eis dñs ſedet ⁊ iudicia ſua per eos determinat. In his ergo pcipue relucet rectitudo diuini iudicij. Hi quãdoq3 ve ritatẽ dei quã ſupra ſe accipiũt ad iferio res trãſfundunt. Dñationes dñr eo q̧ ce teris angelis dominantur ⁊ ab omni op preſſione ſunt liberi. ⁊ nulli iferiori ſubij ciuntur. Horũ offiñ ſm Greg. eſt in bel lo ſpũali inſtruere qualit̃ oporteat prela tionis offiñ exercere. ⁊ qualit̃ debeat ſub ditis dñari. Hoꝝ offiñ eſt ſm Dioniſi. ti more ſeruili depoſito in deũ moueri. ⁊ i ceſſanter ei famulari. Principat⁹ ſubdi tis angelis pſunt. ⁊ eos ad miniſteriũ di uinũ explendũ diſponũt. Ad hos perti net ſm Dio. vniuerſale regimẽ vnius re gni ⁊ gentis ducere ad dei ſimilitudinẽ Miſteriũ quoq3 eoꝝ eſt ſm Gre. docere hoies. exhibere reuerentiã vnicuiq3 ſm gradũ ſuũ. Hoꝝ etiã offiñ eſt pmouere hoies. vt nõ ppter vtilitatẽ ppriã. ſed p pter ſoli⁹ dei amorẽ ⁊ honorẽ faciant iu ſtitiã. Poteſtatib⁹ ſm Iſido. Uirtutes aduerſe ſbiecte ſũt ne mũdo tãtũ noceãt q̃tũ cupiũt. Hoꝝ offiñ ſ3 Gre. eſt illos qui in ſpũali certamie deſudãt ɔfortare. ⁊ ne ſpũale regnũ amittant defendẽ. Et ſm Dio. ad ipſos ſpectat angelos infe riores quãtũ poſſibile diuine potẽtie cõ

formare. Uirtutes sunt infatigabiles ad executionē faciēdorū ⁊ robusti ad pcepti onē munerꝫ. Horꝫ officiū est ꝫm dionysiuꝫ docere plātos vt facile ⁊ pseuerāter que ad officiū plationis pertinent exequant̄. ⁊ spūalia onera substineāt patiēter. Iteꝫ p istos miracula fiūt. ⁊ virtutes faciēdi mi rabilia pfectis ꝯcedunt̄. Archangeli sum mi nūcij nuncupant̄. ⁊ summa nūciant. Horꝫ officiuꝫ est ꝫm Grego. de his que pertinent ad ꝓmotionē fidei. vt de nati uitate xpi. ⁊ de factis eius hoīes expedi re. ⁊ demones ab hoībus remouere ⁊ ꝫꝫ dionysiuꝫ ꝓphetias reuelare. Isti illumi nationes q̄s a superioribus suscipiūt īfe rioribus ānūciat. ⁊ per eosdē nobis. An geli sunt in celesti dispositiōe vltimi ⁊ ho minibus magis ꝓpinq. Angelus nomē est officij. nō nature. Isti minora nūciant ⁊ hoīes ad diuinā cognitionē ducūt ⁊ vt iuste viuant instruūt. Hi se sursum extē dunt p dilectionē dei. ⁊ in semetipsis fir mant̄ per custodiā sui ac sub se ꝓgrediū tur ad auxiliū ꝓximi. Nos aūt assimilari debem⁹ seraphin per caritatē. cherubin per cognitionē. thronis per eqtateꝫ. dña tionibus carnē spūi subiugando. ꝑncipa tibus reuerētiā maiorībus exhibēdo. po testatibus tētationib⁹ diabolicis resisten do. Iteꝫ debemus assimilari virtutibus per cōpassionem. archangelis per instru ctionē angelis per obsequij exhibitionē.

¶ De cognitiōe ⁊ motu angelorꝫ. Ca. 15

Angeli cognitionē habēt matuti nā. hoc est cognitionē rerꝫ in ver bo. Itē vespertinā. i. cognitioneꝫ rerꝫ in se. Item meridianā. i. aptaꝫ dei vi sionem. Est ⁊ alia cognitio angelica ꝓut maiores indicāt minorib⁹ que p diuinas theophenias pceperūt. Theophenia ve ro est ostēsio alicui⁹ cognoscibilis de deo per illuminationē de deo venientē. ⁊ hoc pōt esse vel in simbolis vel facie ad faciē. Nota ꝙ angelus in cognitiōe rerꝫ in pro pria natura cognoscit plura simꝉ habitu. nō actu. Circa incarnationē ⁊ passionem xpi sciuerūt āgeli ꝫꝫaꝫ facti. ſꝫ nō oēs cir cūstantias vt q̄re vel quō. Preterea que cūqꝫ angeli cognoscūt. noscunt remota si cut ꝓpinqua. qꝛ cognitio eorꝫ nō per sen suū: ſꝫ per ītellectuꝫ est. Status āgeli tri plex est. s. inocētie. grē ⁊ glīe. distinguit̄ motus angelorꝫ tripl̄r ꝫm dio. circularis rect⁹ ⁊ obliquus. Circularis est ab eodē i idē. ⁊ ꝯ idē cētrū imobilē. hunc motū hñt angeli q imediate recipiūt illuminatiōes a deo. ⁊ p illas reuertunt̄ ad deū. istud āt cōuenit supiori hierarchie tm̄. Itē motu recto mouent̄ qñ pcedūt ad ꝓuidentiaꝫ subiectorꝫ recte oīa trāseūtes: ⁊ ibi nō re uertunt̄ ab eodē in deū: ſꝫ de vno ad aliō Itē est in āgelis mot⁹ obliquus qñ cogni tionē īferiorꝫ qbus ꝓuidēt reflectūt i deū prīn^m ⁊ finē pulchri ⁊ boni. Nota diīam iter assistere ⁊ mīstrare: qꝛ assistē ē facieꝫ ꝯtēplari. sic assistūt oēs boni angeli. Itē assistere ē imediate recipe illuminatiōes a deo. sic assistūt tm̄ tres ꝑmi ordīes. itē assistere est appropinq̄re deo ⁊ extraneū eē ab exteri⁹ missiōe. sic assistūt quattuor ꝑmi ordines. Mīstrare vero est nūciare pro tpis opportunitate. vl̄ opari ꝫꝫ officiū est. n. mīstrare nūcij vel officij. Erratū est circa motū angelorꝫ trib⁹ mōis. Dicebāt eni qdaꝫ phi ꝙ angeli nunq̄ mouent̄: ſꝫ mouēt speras. ⁊ p eas volūtates hoīum. Itē dixerūt qdā alij ꝙ angelus sit in plu ribus locis. ⁊ ēt vbicūqꝫ si voluerit. Iteꝫ dixerūt alij ꝙ āgelus sic venit de fine spa cij ꝙ nō trāsit media. ſꝫ trāsilijt. illō quo qꝫ ꝑtermittendū nō est ꝙ vnusqsqꝫ ordo ab eo denoiat̄ ꝫꝫ ꝙ respectu īferiorꝫ ordi nū aliqd excellētius accepit in munere.

¶ De prelatione angelorꝫ. Cap. 16

Presunt qdā angeli regionibus. vt dꝛ Daniel. 7. Princeps grecorꝫ ⁊ ꝑnceps persarꝫ ⁊c. Quidā vero presunt ecclesijs. Apoc. 2. Angelo ephesi eccl̄ie scribe. Itē alij ꝑsunt ꝑsonis. Actuū 12. Angelus petri credebat̄ ad hostiū sta re. qdā ēt spūs maligni dicunt̄ vitijs pre esse. vñ vocat̄ aliquis spūs supbie. ⁊ luxu rie ⁊ hmōi. Que aūt plationes ꝑmaneāt. vel que cessent post hāc vitā. Sciendū est

ꝙ hierarchie ſꝑ ſtabunt quantum ad in-
ſtantiā beatitudinis. ⁊ ꝙ̄tū ad gradū di
gnitatis. ⁊ nobilitatē doni gratuiti ac na
ture. Ceſſabūt ꝑlationes angelice ad ho
mines ⁊ ad angelos quo ad actū regimi
nis ſcḋm gubernationē mūdi. ⁊ electoꝝ ſ3
viam ad patriā. ¶ Prelatio aūt in demoni
bus quo ad offm̄ inſultādi ⁊ irridendi. ⁊
ſcḋm ꝙ vnꝰ ꝓuocat alteꝝ in malitia. ⁊ hoc
nō deſtruet̃. ps. Supbia eoꝝ qui te ode
runt aſcēdit ſemꝑ. nec deſtruetur quo ad
malitiā ⁊ naturā. Ceſſabunt aūt eoꝝ ꝑla
tiones quo ad offm̄ tentādi eos q̄ ſunt in
via. in hoībus etiā ꝑlationes euacuabun
tur. q̄ꝛ nō erunt decani cēturiones cyliar
che. ⁊ hm̄ōi. in creaturis ſimiliter ceſſa-
bunt prelationes. quia ſuperiora nō mo
uebunt tunc inferiora ſicut modo.

¶ De ꝯfirmatione angeloꝝ. Cap. 17

c Onfirmationē h3 angelus ex tri-
bus. ſ. ex nā. grā. ⁊ gloria. Ex nā:
q̄ꝛ natura ſpūalis ſemel tm̄ verti
bilis eſt. vel in bonū. vel in malu3. niſi ex
vnione vnius cū altero. ſicut p3 in aīa. q̄
diū eſt in corꝑe p̄t mutari ſepius de bono
in malū. ⁊ ꝯ. ſoluta vero nō. Huius āt rō
eſt. q̄ꝛ nā ſpūalis ꝑꝑ ſuam ſimplicitatē ſe
totā cōuertit ad id qḋ eligit. qḋ non facit
nā vnita. q̄ꝛ hēt corpus retrahēs. Ex grā
ſilr̄ hēt ꝯfirmationē. q̄ꝛ ſi aliq̄d cōnectit̃
ſtabili eterno vinculo ꝑpetuo illa cōnexio
ſemꝑ manet. Sic āgeli colligati ſunt ſta
bili eterno. ſ. de hoc vinculo indiſſolubili
ſ. caritat͛. Apo. Caritas nūq̄ꝫ excidit. Ex
glīa quoq3 hn̄t ea3. q̄ꝛ cū habeāt ꝑ glīam
que eſt fořa cōplectiua angelici ꝯſiderij.
nō vagant̃ extra ipm̄. vt querāt q̄cq̄ꝫ illo
melius vel ꝯſiderabilius atq3 iocūdius.
Nihil enī in creaturis iueniūt qḋ poſſit
eos a fonte diue dulcedis auertere. Te-
nendū eſt itaq3 ꝙ āgeli boni ex libertate
arbitrij ad deū ꝯuerſi ſtati fuerūt ꝑ grā3
⁊ glīa3 in volūtate ꝯfirmati fideles ac fe
lices effecti. atq3 in rōne illuſtrati. vt non
ſolū cognoſcerēt res in ꝓprio gn̄e. ſ3 etiā
in arte. hoc ē in verbo. filius. n. dr̄ eē ars
p̄ris per quā operat̃. Acceperūt aūt in ſe
ꝑfectionē in virtute oꝑatiua. ſiue exequā
tur illā aſſumpto corpore. ſiue alias atq3
perfectionē in virtute cōtemplatiua qua
quocūq3 mittantur intra deum currunt.

¶ De cuſtodia angeloꝝ. Cap. 18

a Ngeli nobis ad cuſtodiā depu-
tati tenēt nos ſtātes ne cadamus
⁊ cadētes nos adiuuāt vt ſurga-
mus. nec vnq̄ꝫ nos deſerūt ēt peccantes
quin ſint ſemꝑ parati auxiliari ſi volumꝰ
Hoc tm̄ fallit in obſtinatis a quoꝝ cuſto-
dia deſiſtit angelus actualr̄. paratꝰ eſt tm̄
cuſtodire ſi redire voluerit. q̄ꝛ nūq̄ꝫ deſe
rit̃ hō ex toto ab angelo. Nota ꝙ xp̄s ha
buit deputatū ſibi angelū. ſic ⁊ hēbit anti
xp̄s quē licet ꝑꝑ nimiā obſtinationē ſua3
nō ſit habiturus ꝓmotione3. hēbit tm̄ ad
accuſationē. Effectus autē angelice cuſto
die multiplex eſt. ¶ Primꝰ eſt ipedimenta
boni ⁊ occaſiones mali ⁊ actiōes peccan
di remouere. Exodi. Mittā angelū p̄cur
ſorē qui eijciat Jebuſeū. Scḋus eſt tēta
tiones mitigare. Dan̄. 3. Angelus dn̄i de
ſcēdit in fornacē ⁊c̄. Tertius eſt ꝯ hoſtes
viſibiles adiuuare. 4. Regū. Heliſeꝰ vi-
dit caſtra angeloꝝ. Quartus eſt ořones
nr̄as ⁊ elemoſynas deo p̄n̄tare. ⁊ ꝓ no-
bis orare. Thobie. 12. Qn̄ orabas cu3 la
chrymis ⁊c̄. Quintus eſt viā oñdē. Tho
bie. 5. Ego ſanū ducā ⁊ reducā ⁊c̄. Sextꝰ
eſt in agēdis docere. Zacha. 2. De āgelo
qui inſtruxit eū de fabris. Septimus eſt
ſeip̄m ⁊ alia ſecreta reuelare. Thobie. 12
Ego ſum raphael āgelus. Octauus eſt a
ꝑctis excitare. Actuu3. Surge velociter.
Nonus eſt ad feruorē excitare. 3. Regu3
19. Surge comede. grādis enī tibi reſtat
via. Decimus eſt ꝯſolari. Thobie. 5. for
ti aīo eſto. in ꝓximo eſt vt adeo cureris.
Undecimus eſt de ꝑctis increpare. Ju-
dith. Dixit angelus pp̄lo iſrael. Cur ꝯtra
deū feciſtis. Duodecimꝰ eſt ꝯtrarias po
teſtates arcere. ne tm̄ nocere valeāt q̄ꝫtū
velint. Thobie. 8. Qualiter āgelus aſmo
deū ligauit. Angeli ſuiunt nobis ꝑꝑ tria
ſ. ꝑꝑ ruine ſue reparationē. q̄a hoīes ſal-
uandi intrabūt in locū cadentiū angeloꝝ

Item propter meriti accidentalis cumulationē qd augetˀ in eis vsq3 ad diez iudicij. Itē ꝓpter amoris erga nos demonstrationē. Dionysi⁹ attribuit angelo tres act⁹.s.purgare illuminare ⁊ pficē. Purgant itaq3 angeli remouēdo fantasmata que ipediunt illuminationē quā angelus intēdit facere in nobis. Vñ tria remouēt ab aia.s.ignorantiā ⁊ nubila fantasiaru3 ac falsas opiniones pbicaꝝ rōnu3 reuelationi ꝯriaꝝ. Illuminat vero aiam tripłr ad sensu3.vt p3 qñ aliqd manifestatˀ in assumpto corpore.⁊ hāc ptātē hēt ēt diabolus. Itē ad intellectū.⁊ talis illuminatio solū pfecta est. Notandū aūt ꝙ angelus nō illuminat intellectū efficiēdo nouā cognitionē in aia.q2 nō pōt itellectu noua3 spē3 creare nec habitū noui lumis creare vel excitare.s3 nec eius intētionē quo vult ꝯuertere pōt.q2 hoc est ꝯ naturā liberi arbitrij. Hec.n.tria reqrūtˀ vt itellectus nr̄ intelligat aliqd.s. spēs qua cognoscatˀ.⁊ lumē in quo cognoscatˀ.⁊ itentio qua cōuertat se itellectus sup spē3. illuminat āt angelus itellectū nr̄m excitādo ⁊ disponēdo ⁊ lumē diuinū in nobis trāsferēdo facit.n.vt dcm̄ est in fantasia trāsmutationē speꝝ cōponēdo ⁊ diuidēdo ꝺm exigentiā rei quā vult reuelare. Itē irradiat lumē itellectus sui sup illas spēs vt moueant itellectū nr̄m.⁊ sic plura ⁊ subtiliora videre pñt in luie duplicato.itē excitat intentionē aie aliquo motu vt ipa ꝯuertat se sup illa fantasmata.abstrahendo se ab alijs. Proficiūt aūt.i.ꝓmouēt ad melius. Sed vtrū angelus accendere possit affectū humanū tripliciter potest itelligi scilicet efficiendo vel mouēdo vel excitādo:⁊ adiuuādo. Primo modo solus deus pōt inflāmare affectum.scil3 per effectū. Scdo modo ipm desideratu3 inflāmat.scil3 excitādo ⁊ iuuādo. Tertio modo pōt angelus affectū nostru3 incēdere per motū. De his habemus exēplum in naturis:q2 pmo ignis accēdit ligna. Secūdo mō ligna incēdūt igne3. Et tertio q ligna igni apponit icēdit ignem. Differētia est iter mittere cogitationē ⁊ icēdere. ⁊ mentem illuminare.q2 cogitationē immittere est vt dicit Beda int⁹ creare ⁊ facere cogitationē.s3 incēdere est cogitationem ia3 factā inflāmare. illuminare vero est dare reuelationē de aliquo occulto intelligibili.

¶ De locutione angelorum. Capłm. 19

Verbum triplex est.s.mētis oris ⁊ opis.verbo mentis loqtur deus angelo.⁊ ecōtrario.itē deus aie ⁊ ecōuerso.itē deus diabolo ⁊ ecōuerso. cuius tñ intētio deum latere nō pōt. verbo aūt oris loqtur homo hōi corpe vnito aie. Angelus vero homini corpe assumpto.s3 verbo opis loqtur deus diabolo: ⁊ angelus diabolo. De locutiōe itaq3 angeloꝝ.nota ꝙ angelus loqtur deo cu3 ex visis in motū admiratiōis exurgit vel cū affectus suos ei pñtat. quos tñ eū latere minime dubitat. Angelus vero loqtˀ angelo verbo mentis sue. species ostendēdo mediante illuminatiōe quadam spirituali irradiante ab ipso. Item angelus facit quid coram angelo.quo facto itelligit qd non itelligebat. Et sic loquuntur omnes oibus.s. maiores inferioribus ⁊ econuerso. Item loquitur angelus angelo per cōmunicationē diuini luminis ipsum instruendo: sic nō loquūtur omnes omnibus nec omnia.sed tantū superiores inferioribus de his que per diuinas theophonias perceperūt. Loquitˀ autem angelus homini dupliciter. pmo modo verbo vocali in assumpto corpore.s3 tunc sicut nō profert sonum in organis materialibus scdm naturā.ita nec circulariter imutat medium queadmodū in voce naturali.vnde nō auditˀ nisi ab illo ad que3 ordinatur.⁊ simile est in apparitionibus angeloꝝ quos quidā vident.⁊ alij eque propinqui nō vident.vt apparet in Heliseo ⁊ puero eius. Dicūt tamē aliq ꝙ angelus nūꝗ apparet vel apparuit. aut loquitˀ homini in subiecta creatura. s3 intētionē siue silitudinē imponit in oculo ei⁹ vel intētionē vocis pōit in aura ei⁹. ⁊ ita

recipit sensus cōis spēs illas. ac deīde ꝑ ueniūt ad imaginatōes. p⁹ hec ad intellectū. ⁊ hoc ē ꝙ angel⁹ dr̄ apparere vel loq hōi. Secūdo mō loquit̄ angel⁹ hoi per īpressionē rex sensibiliū moto istrumēto imaginis. ⁊ sic loqt̄ vigilātib⁹ ⁊ dormiētibus. Itē loquit̄ angelus diabolo. spēs sui intellect⁹ ei sine aliqua illuminatione ostendendo. Itē loquitur diabol⁹ hoi dupliciter. Primo mō sensuꝫ imutādo. ⁊ hoc vel imaginatiōeꝫ alicui⁹ rei iprimendo in strumēto visus. vel obijciendo visui similitudinē alic⁹ rei. Secūdo mō loquitur diabolus hoi ꝑ impressionē rex sensibiliuꝫ in istrumēto imaginis. ⁊ hoc facit. qn̄qꝫ vigilātib⁹. qn̄qꝫ dormientib⁹. ⁊ sic imittit cogitatōeꝫ mali. cogitationē malā nō pōt imittere que tm̄ mala fit per cōsensuꝫ. Est ⁊ locutio aiax. qꝛ aia loqtur deo per desideriū cui⁹ affectiōes nude sunt ⁊ apte oculis dei. Aia similiter angelo loqtur. sed hoc ꝑ voces corpis quas bene ꝑcipit angel⁹ sicut ⁊ alia sensibilia. vn̄ existens aia in corpe alias spāli ptāte loquendi ad angelos nō indiget. sed hanc habebit eruta a corpe. Itē aia loqtur diabolo. qꝛ similitudines affectionū imprimūtur sensibus vbi diabolus legit eas.

¶ De spālibus noib⁹ angelox. Cap. 20

E Michael Gabriel Raphael d noibus. Sciēdū est ꝙ hec sunt ꝓpria noia archangelorū licet eox interptationes cōueniāt excellenti⁹. Michael interp̄tat̄ quis vt deus. Hic est de ordine principatuū ⁊ attribuunt̄ ei quattuor. s. eē ꝑ positū paradisi. i. ecclesie. sicꝫ olim fuit pnceps synagoge. Iteꝫ deferre aias in padisuꝫ. sed hoc itellige ꝙ gloriosius deferat ꝙ alij. Itē pugnare cuꝫ dracone. i. diabolo sic legit̄ in Apo. Itē venire in adiutoriū pplo dei. Gabriel interpretat̄ fortitudo dei. Hic est de ordine archangelox ⁊ merito. qꝛ magna nunciauit. Raphael iterp̄tatur medicina dei ⁊ de ordine angelox est. qui vnam personam custodiunt.

¶ De casu angeli. Cap. 21

O Mnes angelos fecit de⁹ bonos nō tamē summos sed medios inter summū bonū ⁊ bonum cōmutabile qđ est creatura. ita ꝙ si conuerterētur ad amādū deū qui supra se erat ascēderēt ad statū grē ⁊ glorie. Si vero conuerterent̄ ad bonū cōmutabile quod fuit intra se hoc ipso irruerent in malū culpe ⁊ pene. qꝛ nō est dedecus pcti sine decore iusticie.

¶ De spāli casu. Cap. 22

C Asus diaboli duplex fuit. s. spūalis ⁊ localis. Spiritualis. qꝛ cecidit de nature puritate. de flexibilitate liberi arbitrij ad cōmutabile bonū. de luce in tenebras. de sciētia ad ignorātiā. de inocentia ad culpam. de felicitate ad penā de dilectione in odiuꝫ. Post casum enim fact⁹ est impotens ⁊ obstinat⁹ in malo ⁊ excecatus a vero. ⁊ deordinat⁹ in bono. ⁊ infirmatus in virtute. ⁊ exclusus a dei contēplatione. Preterea volūtas eius impia conuersa est ad hominis odiū ⁊ inuidiā. vn̄ toto conamine nititur ad ei⁹ subuersionē ꝑ tētatiōeꝫ multiplicē.

¶ De locali casu. Cap. 23

C Asus etiā diaboli localis fuit qꝛ vel in infernū vel in caliginosū aerem q est in medio terristitio aeris corruit. Demones eniꝫ nō sūt i supiori pte aeris ne lumine gaudeāt nec sūt in pte iferiori ne nimis ꝯ nos seuiāt. Vn̄ notandū ē ꝙ in demonib⁹ est tria ꝯsiderare scꝫ nāꝫ offm̄. ⁊ pctm̄. Et nāe qdeꝫ ꝯuenit loc⁹ sūm⁹. i. celū i quo tāꝙ i loco ꝯgruo sūt creati. ⁊ post moduꝫ in nā si stetissent pficiēdi. Offō vō qđ hn̄t exercēdi hoies cōuenit loc⁹ medi⁹. i. aer caliginosus vbi ⁊ satis ppinq sūt nobis ad tētanduꝫ. ⁊ tn̄ nō hn̄t lumē ad gaudēdū. Sed pctō ꝯuenit loc⁹ ifim⁹. s. ifern⁹. Vn̄ ⁊ demones p⁹ fineꝫ mūdi qn̄ cessabit eox offm̄ detrudētur simul i ifernū. Dicūt qdā ꝙ angelus cecidit scd̄a die. Sꝫ cōior est opinio ꝙ ꝑma die subito post creatōeꝫ suā ceciderit Dicit̄ cōit̄ ꝙ decim⁹ chorus āgelox cecidit. sed hoc nō dr̄ qꝛ decē ordines ange-

lorū fuerūt. sed ꝙ tot de singulis ordini
bus ceciderūt ꝙ poterāt facē chorū vnū
Nouē ordines angelorū sunt. qlibet or-
do hꝫ suas legiones. Legio aūt angelorū
hꝫ. 6666. vnitates. Tot autē in singulis
ordinibꝰ sunt legiones quot in legiōe sūt
vnitates.

De restauratiōe ruine. Cap. 24

Angelorū ruina restaurabit̄ p sal
a uandos. Dicit aūt Aug. ꝙ tot sal
uabunt̄ homīes quot angeli ceci
derūt. Gre. vero dicit ꝙ tot hoīes salua
bunt̄ quot angeli pstiterūt. Dixerūt ēt q
dam ꝙ duo pietes erunt in celo. s. vnꝰ ho
minū ⁊ aliꝰ angelorū ⁊ ꝙ ruina angelica
restaurabit̄ per virgines. ⁊ de alio piete
tot sunt saluandi quot in alio pariete sūt
virgines ⁊ angeli.

Cur pcm̄ diaboli sit irremissibile. c. 25

Quare pctm̄ diaboli sit irremissi-
q bile assignāt̄ plurime rōes. Pri
ma ſm Aug. nullo suggerēte pec
cauit ⁊ iō nullo repante redibit. Scōa est
ſm Dama. qꝛ cōtra deiformē itellectum
peccauit. Quāto aūt nobilior est cogni-
tio tāto peior est error. Seruꝰ. n. sciēs vo
lūtatē dñi ⁊c̄. Tertia ſm eūdē Dama. est
qꝛ angelus nō est susceptibilis penitētie.
vn̄ nec venie. Quarta est qꝛ in diabolo ex
tincta est sinderesis quātū ad boni pmo
tionē. Quita est qꝛ natura spūalis semel
tm̄ vertibilis est eo ꝙ tota se cōuertat. qđ
nō fac̄ hō qꝛ caro sp repugnat spūi. Sta
tus aūt angeli mali triplex est vt patē po
tuit ex predictis. Primꝰ. s. nocentie. Se
cūdus culpe. Tertius pene ⁊ miserie.

De pprietatibus demonū. Cap. 26

Emones aūt sunt spūs ipuri. hu
d mani generis inimici mente rō-
nales. in neqtia subtiles. cupidi
nocendi. per superbiā tumidi. semper in
fraude noui immutāt sensus. inqnant af
fectus. vigilātes turbāt. dormientes per
somnia inqetāt. morbos inferūt. tēpesta
tes cōcitant. in lucis angelos se transfor
mant. Semp infernū suū secū portant i
idolis diuinū offm̄ sibi vsurpāt super ho
nos dñari appetūt. magice artes per eos
fiunt. bonis ad exercitiū dant̄. semp sin
hoīs isidiant̄. Triplici acumine vigent
demōes. Primo subtilitate nature. ⁊ h
per cognitionē vespertinā. Scđo expien
tia tēporū. Tertio reuelatiōe superiorum
spirituū. Primo mō itelligunt natura-
lia pñtia. Scđo mō futura nālia. Tertio
mō cognoscūt volūtaria. Multiplicit̄ ve
ro diabolus noiat̄ per qđ ⁊ pprietates
sue cognoscunt̄. Vocat̄. n. diabolus. qđ
interptat̄ defluēs. qꝛ defluit. i. corruit spi
ritualit̄. ⁊ localr̄ sicut dictū est grece iter
pretat̄ diabolus clausus ergastulo ⁊ hoc
sibi ꝯuenit. qꝛ nō pmittit̄ tm̄ nocere quā
tum vellet. Preterea ſm ethimologiā
diabolus dr̄ a dia qđ est duo ⁊ bolus qđ
est morselus. qꝛ duo occidit. s. corpꝰ ⁊ ani
mā. Itē vocat̄ demon. i. sanguineꝰ. ⁊ hoc
pp̄ter pctm̄. vl̄ sciēs. qꝛ viget triplici scia
sicut dcm̄ est. Itē Bellial qđ interpretat̄
absq̄ iugo. vel absq̄ dño. qꝛ p posse cō-
tra eū pugnat cū deberet esse subiectꝰ.
Itē Belzebub qđ iterpretat̄ vir musca-
rū. i. aiarū peccatricū. qꝛ relinquūt verū
sponsū xp̄m. Itē Sathanas. i. aduersari
us. vn̄ Pet. Aduersariꝰ vester diabolꝰ ⁊c̄.
Itē Behemoth. i. bestia qꝛ facit homies
bestiales. Itē leuiathan. i. additamentū
eorū qui peccata peccatis cumulant.

De malitia diaboli cōtra nos. ca. 27

Iabolus nocet hoi multiplr̄. qꝛ
d pviolentiā. ⁊ hoc qñq̄ exteriꝰ cor
pus ledēdo sic̄ fecit iob. qñq̄ in-
tra mēbra ledendo sic̄ in obsessis. ⁊ pp h
dat̄ puulis angelus bonꝰ ne diabolus in
his ledat eos ⁊ excedat. Itē nocet per i
pressionē imaginū mala suggerēdo vel p
cōmotōēs sanguis ad pcm̄ accedēdo. vel
sensus exteriores p obiectōēs falsarū scia
rū decipiendo. De his ⁊ silibꝰ dic̄ Gre.
Aut opprimēdo rapit. aut isidiando cir
cūuolat. aut suadēdo blandit̄. aut minā-
do terret. aut desperādo frāgit. aut pmit
tēdo decipit. Diabolus decipit hoies q̄t
tuor modis. Primo suadēdo bonū. ⁊ h
pp malū vt cū hoi instabili suadet ingres

ftaz religionis.⁊ hoc vt postmoduz apo-
statet. Scđo mō suadēdo malum.⁊ hoc
sub spē boni.vt piurare pro reb⁹ alterius
obſuandis.Tertio mō dissuadendo bo-
nū tanq̄ nociuū vt cū dissuadet bono vi
ro religiōis igressum.ne de hoc peniteat
⁊ egrediens ꝯfundat̄. Uel qñ dissuadet
alicui oratiōez vel elemosynā.ne per hoc
incurrat vanā gloriā. Quarto dissuaden
do malū vt ducat ad peius. vt qñ dissua
det tēperantiaz in victu ⁊ somno. vt per
hoc inducat ad idiscretā abstinentiaz qđ
peius est. Impedit̄ diabolus in effectu
sue malitie mltis modis.s. quādoqꝫ per
terminū sue potestati a deo ipositū. Itez
quādoqꝫ p resistentiā bonoꝝ spirituum.
Habet eni quelibet aīa duos angelos.
vnū bonū ad custodiam. alium malū ad
exercitiū. Itē per arbitriū hominis non
ꝯsentientis. Itē per peccati abominatio
nē.quia quādoqꝫ demōes nobilioris na
ture peccata vilia detestant̄. Itez ꝑpter
cautelā omittit facere mala vt pei⁹ fiat si
cut mō nō vexat excōmunicatos vt min⁹
timeant tales sententias. Utrū virtus tē
tatiōis minuat̄ in diabolo quādo vincit̄
diuerse sunt opiniones. Dicūt eni qdam
ꝙ superat⁹ in vno vitio ip̄z victorē nō pos
sit amplius tentare de eodē vitio. sed ali
us diabolus pōt. Alij dicunt ꝙ superat⁹
de vno vitio nullū de illo vitia possit am
plius tētare decetero. Data est potestas
demonib⁹ exercēdi magicas artes multi
plici rōne. Primo ad fallēdū fallaces si
cut egyptios ⁊ ipsos magos. Unde etiā
que ipsi per talē modū acturi sunt quasi
cōicando p̄dicūt vt ibi. Cresus perdet ali
um trāsuectus maxima regna. Secūdo
ad monenduz fideles ne.s.tale quid pro
magno desiderēt.cū videant etiā malos
facere hmōi. Tertio ad ꝓbandā ⁊ exer-
cendā patientiā ⁊ fidem istorum.

Ⓒ De lucifero. Cap. 28

De lucifero sciënduz est ꝙ fuit de
supremo ordine sup̄ioris hierar
chie.ac in illo ordine supmū gra
duz tenuit. cui tanq̄ p̄ncipi de singulis
ordinib⁹ magna multitudo adhesit. q̄s
oēs secū traxit. dict⁹ est lucifer. q2 pre ce
teris luxit.sueqꝫ pulchritudinis ꝯsidera
tio eū excecauit. Primuz hoiem tētauit.
⁊ vicit. Scđm tētauit.⁊ vict⁹ est. Pote-
statē tūc amisit quā vltimis tēporib⁹ re-
cuperabit.nūc religat⁹ est.⁊ in fine solue
tur. Peccatū luciferi fuit ꝙ se ⁊ suū bo-
nū p̄uatū dilexit. excecatus de altitudie
habita p̄sumpsit.ac ꝓpriā excellentiā ab
nuit.q̄si habiturus fuerit a se.nō ab alio.
⁊ sine meritis hr̄e voluit.stare vel spera-
re cū posset quousqꝫ gratia apponeret̄.
noluit.dei silitudinē cōcupiuit. nō quidē
cā imitatōis.sed ptātis.i.subditos habe
re voluit ⁊ nulli subiectus esse ꝯcupiuit.

Ⓒ Quid sit aīa ſm diffinitiōez. Cap.29

Post naturā corporeā ⁊ icorporeā
dicendū est de natura ex vtrisqꝫ
cōposita. Sed primo ex pte mē-
tis.scđo ex pte corpis. tertio ex pte toti⁹
hois. De aīa igit̄ videndū est quid sit ſꝫ
diffinitiōez. Porro a qbusdā diffinit̄ vt
spūs. a qbusdā vt aīa. a qbusdā vero vt
spūs ⁊ aīa. Inquantū igit̄ aīa naturā hꝫ
spūs diffinit̄ ab Alexādro in libro de mo
tu cordis. Ab Aug. sic. Aīa est suba icor-
porea itellectualis illuminationis capax
vltima reuelatiōe perceptiua: vltima di
co q2 mediantib⁹ angelis pcipit. Ex hac
diffinitiōe cognoscim⁹ ꝙ spūs human⁹
qui est aīa iter oēs creaturas post ange-
los imediate illuminatiōis diuine sit p-
ceptiua. Aīa vero iquantū aīa sic diffinit̄
a Remigio. Aīa est suba incorpea regēs
corp⁹. Ex hac diffinitiōe habemus ꝙ aīa
sit corpis rector ⁊ motor. Itez aīa inquā
tū aīa diffinitur a pho i li. de aīa sic. Aīa
est endelechia.i.actus corpis phici orga
nici potētialit̄ vitā habentis. Endelechia
formā vel act⁹ signat ⁊ dr̄ hic act⁹ p̄m⁹ si
ue pfectio. Ex hac diffinitione habem⁹ ꝙ
aīa vnibilis est corpi nō oi sed solo orga
nico ⁊ phico.i.hāli ad susceptiōez aīe rō-
nalis disposito. Itē aīa inquantū est spi-
ritus.⁊ aīa sic diffinit̄ ab Aug. Aīa est oi
um silitudo. Hec diffinitio data est p cō

paratione aie ad creaturas. Aia.n.ex sui
natura ad suscipiendas oium rer taz cor
poraliũ ꝙ̃ spũalium silitudines apta est
Sed sciendũ est ꝙ quedã intelligi habēt
per opposita.vt tenebre per pñtiaz lucis
in corpalia per corpalia.⁊ sic dr̃ suscipere
aia spũalr rerũ silitudines. Item descri-
ptio talis est. Aia est deiforme spiraculũ
vite. Hec descriptio datr̃ ſm ꝙ aia cõpa-
ratr̃ ad deũ.put nõ ex traduce vel semina
li rõne ppagatr̃. sed a deo corpi creando
īfunditr̃.⁊ infundēdo creatr̃. Itē Seneca
sic diffinit aiam. Aia est spũs itellectualis
ad beatitudinē in se ⁊ in corpe ordinat⁹.
Hec diffinitio est in reuelatiõe aie ad fi
nē ſm ꝙ nõ solũ sepata beatificatr̃ i se si-
cut angelus.imo in corpe glorificato ipi
beatitudo ampliatur.

Quid sit aia ſm rem. Cap. 30

q Uid sit aia ſm rem diuersas vi-
dentr̃ sñias phi ptulisse. Plato
eni dicit aiam numer seipm mo
uentez. Aristoteles delchiã. Pitagoras
armoniã. Hippocrates spm̃ tenuē. Ra
banus lucē. Democryt⁹ spm̃ ex athomis
cõpositu3. Aconomi⁹ hypereus igneũ vi
gorem. Parmenides dicit eã de terra ⁊
igne esse. Epicur⁹ aũt ex aere ⁊ igne. In
ter has diuersitates nõ seqmur dicta scõ
rum ⁊ catholicor magistror dicentiũ ꝙ
aia est suba spũalis ⁊ rõnalis ad viuificã
du3 corp⁹ humanũ de nihilo creata. Cre
ata est in ꝙ̃ aia pfectibilis.⁊ ipfecta ꝙ̃-
tũ ad sciam ⁊ virtutes. pfectissima tñ est
ꝙ̃tũ ad potētias naturales. Et q2 incor
porea est sensui nõ est subiecta. neq3 ſm
dimensionē est extensiua. Quantitatē.n.
h3 anima vt dicit Aug. nõ dimēsiuã. sed
ptãtiuã ⁊ virtualē. Et q2 simplex est aia.
ideo nec augmenti.nec detrimenti est su
sceptiua.q2 nec i corpe maiori maior.nec
in minori minor repitur vt dicit August.
Multitudo potentiar in aia nõ ponit
maioritatem in aie natura.sed multipli-
cem effectũ. Aia ēt est vita ppetua.s.per
memoriã. intelligentia3 ⁊ voluntatē ad
imaginē dei facta capax virtutis ⁊ vitij.
susceptibilis pene. vel pmij arbitrio libe
ra.potētijs ⁊ hītib⁹ ⁊ affectionib⁹ decora
ta.caret põdere.⁊ figura ⁊ calore passibi
lis ⁊ mutabilis est eo magna est quo ca-
pax est eternitatis eo recta quo naturalr
appetēs est bonitatis. eo bona quo par
ticeps est diuinitatis.

Quid sit aia ſm nomen. Cap. 31

a Nima dr̃ inꝙ̃tũ corp⁹ aiat ⁊ vi-
uificat. Mēs inꝙ̃tũ recolit. Ani
mus dũ vult. Rõ du3 recte iudi
cat. spũs du3 spirat. vel q2 spũale3 natu-
ra3 h3. Sensus dũ sentit. Memoria du3
recordatr̃. Uoluntas dũ ꝯsentit. Hec no
mina diuersa sunt aie. nõ pp̃ter essentie
pluralitatē. sed pp̃ter effectus multipli-
citatē ⁊ opationē. Dr̃ aia ab a qđ est sine.
⁊ nemes qđ est sanguis eo ꝙ sit sine san
guine. Uel dr̃ ab an qđ est vita. ⁊ mene
qđ est tribuere. eo ꝙ aia vitam tribuit.

De triplici aia. Cap. 32

a Ctus aie triplex ē.s.vegetare sen
tire.⁊ ratiocinari. ⁊ ſm hoc disti
guitr̃ aie potētia triplicit.s. vege-
tabilis. sensibilis. ⁊ rõnalis. De quib⁹ di
cit Ambro. ꝙ anima vegetabilis appetit
esse. sensibilis bene esse. rationalis aute3
optime esse. ⁊ ideo nunꝙ̃ quiescit donec
optimo coniungatr̃. ⁊ pp̃ter hoc vi amo
ris mouetur in deũ. vt in ipo summe de
lectetr̃. He tres potentie in diuersis sub
stantijs tres aie dici possunt. Nã vegeta
bilis ē anima in plãtis. sensibilis in bru
tis rõnalis vo in hoibus. In hoie autē
predicte tres anime vna sunt essentia sed
differunt in potētijs. nec obstat ꝙ in ho
mine successiue ac diuersis tpib⁹ manife
stantur. hoc enim est a virtute formatiua
que rationaliter prius disponit ad vita3
ꝙ̃ ad sensum. ⁊ prius ad sensum ꝙ̃ ad
rationez presertim cum natura non su-
bito. sed paulatim ⁊ successiue operetur.
Cum aute3 anima rationalis infunditur
corpori predicte primo infuse non ha-
bēt actiones suas deinceps a virtute for
matiua. sed ab ipsa anima. Anima quo
q3 duas primas potentias scilicet vege-

tabilem.⁊ sensibilē exercet tm̄ in corpore. Anie vegetabilis ⁊ sensibilis nō dn̄t dici aie in hoie ꝫ potētie. nec aia vegetabilis in aiali dicēda ē aia ꝫ potētia. Aia aūt vegetabilis i plāta dicēda ē aia.nō potētia.

¶ De potētia aie vegetatiue. Caplm̄.33

a Nima vegetabilis tres hꝫ potentias.s.gn̄atiuaꝫ nutritiuā. ⁊ augmentatiuā. Prima est ad spēi cōseruationē.Scōa est ad ꝯseruationē indiuidui.Tertia est ad perfectionē subiecti. Virtuti aūt nutritiue quattuor deseruiunt s.virtus attractiua q̄ assumit necessaria i nutrimēto.Itē digestiua que sepat ꝯueniēs ab incōueniēti in alimēto. Itē retentiua que cibū tādiu retinet i vno loco.donec dbitā recipiat alterationē. Itē expulsiua que expellit qꝺ superfluū est in nutrimento.sed ante oēs has est appetitiua.

¶ De potentijs aie apphēsiuis. Cap.34.

a Nima sensibilis duplicē hꝫ potētiam.s.apphensiuā.⁊ motiuā.apprehēsiua diuidit̄ in apphēsiuaꝫ de foris.⁊ apphēsiuā de intꝰ.Vires apprehensiue de foris sunt qnqꝫ sensus ꝑticulares.s.visus.auditꝰ ⁊c̄.vel potētie exteriores. Vires aūt apphēsiue de intꝰ sunt quiqꝫ potētie iteriores sensibiles . q̄ sunt cōis sensus.imaginatio.estimatio. fantasia.⁊ memoria.Tradunt Peripathetici oēs vires istas organicas esse.⁊ ꝙ per instrumēta corporalia suas opationes ꝑficiunt eo ꝙ sint circa particularia tm̄.Ois eni forma particularis in mā aliena est: qm̄ forma sine oi mā accepta vlis est. circa quā operat̄ itellectus.Ista facile est videre in sensibus ꝑticularibus. qm̄ illi nō apprehēdunt nisi p rei sensibilis p̄ntiam De virtutibus āt iterioribus q̄ sunt imaginatio.estimatio.fantasia idē est. qm̄ in illis oibus est apphensio forme singularis ſm situ̅ partiū ⁊ lineamēta.⁊ q̄titatē Oēs iste potētie passiue sunt ⁊ patiunt̄ a formis ⁊ indiuiduis que sunt ꝑncipia cognitionis sensibilis.sensibilis dico qꝛ duplex est cognitio itellectualis que orit̄ ex eo qꝺ ꝓprie per intellectū hꝫ dignosci.vt forme ꝯueniētes ⁊ hmōi.Sensibilis que ꝓuenit ex idiuiduis ⁊ obiectꝫ sensuū particulariū que sunt ꝑncipia cognitiōis sensibilis.Sciendū ꝑterea ꝙ nulla potentia apprehēsiua sensibilis retinet id qꝺ apphendit.imo qꝺ vna apphendit alia retinet. Notandū ergo ꝙ alia virtus est que bn̄ tꝫ.alia que bn̄ recipit. ⁊ ista que bene tenet perficitur sicco ⁊ frigido. ꝫ illa que bene recipit perficitur humido.

¶ De sensibus particularibus. Cap.35

f Ensus particularis in qnqꝫ diuidit̄.s.in visum.auditū gustū.odoratū.⁊ tactū.q in multis ꝯueniūt ⁊ in multis differūt. Cōueniūt.n. quinqꝫ sensus in hoc ꝙ sunt vires passiue.Sentimus eni intra suscipiētes. nō extra mittētes.Sensibile eni positū supra sensum nō sentit̄.Oēs sensus sunt perceptibiles singulariū nō vliū.ad quēlibet sensum extendunt̄ nerui duo vnus ad sentiendū qui agit̄ ꝯ̄ exteriora. ⁊ alius ad motū voluntariū qui agit vt vis aie interior. ⁊ ad organuꝫ dirigit intentionē.in oi sensu oꝫ esse ꝓportionē sensibilis ad sensum.qꝛ in medijs delectant̄.⁊ in extremis corrūpūtur.Ad sentiendū aliqd oꝫ esse obiectum p̄ns ⁊ mediū deferēs. ⁊ organū sanuꝫ atqꝫ ꝯueniēs.⁊ anie intentio actualis.Oēs sensus vnā hn̄t originē ſm sensuꝫ cōem a quo velut a cētro quasi linee quedā exeunt. differūt ēt sensus ꝑticulares in multis.nā qlibet hēt spāle instr̄m.differūt ēt in obiectis.differūt in medio deferēte.qꝛ tactus ⁊ gustus hn̄t mediū intrinsecus.⁊ alij extrisecus.differūt in velocitate apphendēdi.qꝛ visus est citissime apphensionis.⁊ remota apphēdit.differūt situ.qꝛ visus est supimus.post auditus deide alij per ordinē. differūt vtilitate.qꝛ gustus ⁊ tactus maxime sunt necessarij ad ꝯseruationē indiuidui ⁊ spēi.Gustus eni discernit cibū per quē seruatur aial a nociuo.⁊ tactꝰ discernit qualitates sensatorū.sicut calide ⁊ frigide. ⁊ hmōi.vt anial declinet extrema taliū qualitatū ne corruptioneꝫ incurrat. differūt generalitate. qꝛ tactus

est generalior. cū non habeat organū de
terminatū. sed in oibꝰ mēbris fit. Diffe-
runt etiā in impressionū retentione. sen-
sus eni grossiores fortiꝰ retinēt suas im
pressiones. sicut pꝫ in tactu. Nota ꝙ vi-
demus visu ⁊ oculo. sed differēter. nā vi
su videmꝰ effectiue. siue formalr. sed ocu
lo videmus instrumentalr. Eodē mō di
cendū est de ceteris sensibꝰ. Aīa alienat
a sensibꝰ tripliciter. Primo in somno. scd̄o
in extasi magis. tertio in morte maxime.

De sensu cōi. Cap. 56

s Ensus cōis est potētia que oium
sensuū particulariū obiecta app̄
hendit. Oēs enim sensus exterio
res a sensu cōi iteriori velut a centro par
ticulariter excūt. ⁊ sensatoꝝ suoꝝ simili-
tudines ad sensuꝫ cōem reducūt quo me
diante de singuloꝝ ꝓprietatibꝰ iudicāt
⁊ discernūt. Vñ sciendū ꝙ sensus cōis ē
fons ex quo oēs sensus oriunt ad quem
ois motus sensibilium refert sicut ad vl
timū finem. Hec potētia quedā habet in
quantū est sensus: ⁊ quedā iquantū cōis
est. inquantū. n. sensus est hꝫ recipe rerū
spēs sine materia. ⁊ tñ p̄nte materia. in-
quantū cōis est hꝫ duo quoꝝ vnuꝫ est iu
diciū sensibilium per qđ nos app̄hendi
mus nos videre qñ videmꝰ. ⁊ audire qñ
audimꝰ. ⁊ sic de alijs. Si. n. hoc iudiciū
nō esset in aialibꝰ. nō satis esset videre ⁊
audire vtile ⁊ ꝺm alios sensus app̄hēde
re. Scd̄m est cōparare plura sensata di-
cendo vnū esse dulce. ⁊ aliud dulcius eē.
⁊ hoc ideo sensus cōis hꝫ. qꝛ ad ipm re-
ferunt oiuꝫ ꝓprioꝝ sensuū sensata. Hec
virtus in anteriori pte cerebri ponitur i
loco vbi ꝯcurrūt nerui sensitiui quiqꝫ sen
suū qui locus medulosus ⁊ humidꝰ est.

De vi imaginatiua. Cap. 57

u Irtus imaginatiua est potentia
app̄hēsiua in qua imagines reꝝ
sensibiliū resnant. Hec v̄tꝰ plus
abstrahit ꝙ̄ sensus. qꝛ sensus nō accipit
formā. nisi p̄nte re. illa autē reseruat for
mā ēt re absente. In hoc etiā imaginatō
differt a sensu cōi. qꝛ sensus cōis presen-
tia rei exterioris indiget sicut sensus pti
cularis. Ista aūt virtꝰ. s. imaginatio the
saurus formarū vocat. qꝛ in ea sicut di-
ctum est forme a pticularibꝰ sensibꝰ rece
pte retinent. hec potētia in anteriori pte
cerebri seu interiori. sic̄ ⁊ sensus cōis po
nitur. ⁊ hic maior est duricies ex frigidi
tate cerebri ꝓueniens vbi ⁊ imaginatiua
retinet ipressiones a sensu cōi receptas.

De vi estimatiua. Cap. 58

e Stimatiua virtꝰ que a forma ac
quisita itentiōes elicit que a sen
su nō pcipiunt. ꝺm quā ouis fu-
git lupum. ⁊ lupus miseret filio suo. hoc
aūt nō posset fieri nisi lupus hēret cogni
tionē eiꝰ idiuidui. ⁊ ꝙ hoc indiuiduuꝫ sit
natus eius. sicut ⁊ ouis app̄hendit lupū
sibi nociuū. Ista vero nō p̄nt fieri p sen-
sum. Estimatiua differt ab imaginatiōe.
qm̄ imaginatio solū retinet formas app̄
hensas per sensum cōem. ⁊ ad imagina-
tionē solā nō sequitur affectꝰ miserie vel
tristitie. vel fuga. vel isecutio. Ad estima
tionē aūt statim seqtur quodlibꝫ istoruꝫ.
vñ sic̄ intellectus practicꝰ se hꝫ ad specu-
lationē. ita se hꝫ estimatiua ad imagina-
tionē. ⁊ pp hoc estimatiua nō penitꝰ app̄
hensiua est. sꝫ etiā motiua per hoc ꝙ de
terminat ad quid moueri debeat aial. ⁊
a quo fugē. cū. n. aial mouet ad cibuꝫ oꝫ
imaginē cibi in aiali esse. Sed estimati-
ua nō solū mouet. imo ēt app̄hendit. Oꝫ
igitur aial hr̄e estimationeꝫ qua mouet.
Officiū estimatiue est app̄hendere iten-
tiones. nō quidē rōnis sed nature. Unde
nō apprehendit quid sit silis. aut nomē.
aut verbū vel amicitiā. vel inimicitiā. cō
mode vel incommode. sicut dictum est.
Hec virtus ponitur in prima parte me-
die cellule cerebri que calida est ex motu
multi spūs ad ipsam.

De fantasia. Cap. 59

f Antasia est potentia componēs
imagines cū imaginibꝰ. ⁊ imagi
nes cuꝫ intentionibꝰ. Cōponit in
ꝙ̄ fantasia imagines cū imaginibus. vt
est apprehendere aliqd esse albuꝫ vel ni

gruz: vel diuersas formas cōponere vel fingere chimeras. Componit etiā imagines cuz intentionib⁹. vt cuz apprehendit ouis formā lupinā esse fugiendā. Cōponit etiā intentiōes cū intentionib⁹. vt pꝫ in oue que app̄hendit nato suo prebēda esse vbera ⁊ alienuz eē repellenduz. ¶Per fantasiā maior hr̄i cognitio que pōt hr̄i in aia sensibili que est in brutis. per hāc eni non solū scit p̄ntia. sed etiā ꝓuidet sibi in futuꝝ. ¶Per hāc eni quedā aialia faciunt sibi casas. ⁊ de cibo ꝓuident in longinquū. per hāc de illo scit quid fit. idē ⁊ de alio ꝙ sit aliud: ⁊ sic de eo oi de quo snia ꝓfert̄ per modū affirmatiōis ⁊ negationis. ¶Per hāc quoqꝫ videm⁹ aliqd eligē aialia: ⁊ aliqd refutare. Ad electiōeȝ ⁊ refutatiōem p̄exigit̄ scia ⁊ discretio. ⁊ ideo multi dixerūt ꝙ fantasia est aliqd rōnis: sed dicim⁹ nō esse verā electiōeȝ aie sensibilis: sed aliqd simile. Hec a vulgo i homine vocat̄ cogitatiua. cuȝ tn̄ cogitare ꝓprie sit rōnis. Fātasia opatur in somno sicut in vigilia. Qr aūt in sōnis res vident̄ esse p̄ntes: hoc est qr fit reuersio ad sensuȝ cōem. ista potētia qn̄ cōiuncta est rōni sic̄ est in hoie. tūc accipit agēdi ⁊ operādi regimē a rōne. Sed qr rō diuersificat̄ ſm diuersitatē eoꝝ de quib⁹ rōcinatio fit. iō per opationes fantasie mltipli cant̄ in hoie valde. Ubi aūt fantasia nō est cū rōne: vt est in brutis: tunc regit̄ soluȝ ſm istinctū nāe. Et qr nā vno mō est in habentib⁹ speciē vnā: iō ꝯceptio fantasie operat̄ in talib⁹ vno mō. Et ide est ꝙ ois hirundo facit vno mō nidū suū. Dixerunt quidā ph̄i ꝙ iste v̄tutes in brutis poti⁹ agunt̄ ꝙ̄ agant. sed in hoie potius agūt ꝙ̄ agant̄: qr bruta mouent̄ ſm ipetum ⁊ ipulsuȝ appetit⁹ nālis. Mot⁹ autē humani regulant̄ ſm regimen rationis. Notandū ꝙ melici ⁊ infirmi: ⁊ amātes multas hn̄t fantasias: sed hoc nō est ex illustratione que fit ꝑ imagines reꝝ sensibiliū: sed ex passionib⁹ nāe ⁊ cōfusiōe spirituū ascendentiū ad cerebꝝ ⁊ caput turbantiū. Tales eniȝ sp̄us diuersaꝝ imaginū inolutōes faciūt ⁊ generāt horribiles visiōes ⁊ ꝯceptiōes. ¶Preterea sciēnduȝ ꝙ bruta citius recipiūt influx⁹ p̄mi motoris ꝙ̄ hoies: sic̄ pꝫ in formica que quādo cibū colligit infra tres dies nō pluit. Et gallus cantū suū ꝑ tp̄s variat. qr imutationē aure ex influxiōe p̄mi motoris p̄sentiūt. Hui⁹ dicti hec est rō: qm̄ homies multū occupant̄ circa cōceptiones suas cōferendo ⁊ cōponēdo ⁊ diuidēdo. q̄re influxiones p̄mi motoris nō percipiūt ita cito sic̄ bruta que nō sic occupant̄ in suis cōceptionib⁹: nec ſm illas operant̄: sed tm̄ ſm itellectū nature. ista vis. s. fātasia plm̄ ipedit intellectū eo ꝙ min⁹ occupat aiam cōpositiōe ⁊ diuisiōe imaginū. non solū acceptaꝝ a sensibus: sed etiā fictaꝝ marie aūt ipedit itellectū. qn̄ aliqd de celestib⁹ ⁊ diuinis imprimit̄ ei. ⁊ hoc iō. qr ꝯceptiōes tales itellectus non pōt ferre: nec sunt similes imaginationib⁹ ⁊ fictionib⁹ fantasie. Fantasia v̄o ponit̄ in medio medie cellule cerebri tanꝙ̄ centrum int̄ memoratiuā ⁊ imaginatiuā. qr fantasia ꝯuertit se tā sup formas quas accipit imaginatiua per sensum ꝙ̄ sup intentiones quas reseruat memoria. ⁊ tunc istas formas ac intentiōes diuidit ac ꝯponit.

¶De memoria. Cap. 40

m Emoria aūt est repositoriū p̄teritoꝝ. Reseruat eni memoria intentiōes per estimationē a figuris reꝝ elicitas. Aia ꝑ memoriā mediātibus reb⁹ sensibilib⁹ in ipsas reddit res sensibiles q̄ sunt extra ipam ⁊ ꝑꝑ hoc oꝫ actū memorie duas p̄cedere opationes. quarū vna est hoc eē receptum. ⁊ hec est opatio sensus cōis. ⁊ in hoc memoria incipit. scd̄a est hoc eē cōseruatū apud nos qd̄ fit per imaginationē. Oportet etiā ꝙ ante memoriā quedā virtus opet̄ q̄ ex figuris rerū diuidat rerū intētiones singulares. Differunt imaginatio ⁊ memoria. qr ista cōseruat sp̄es reꝝ. hec ꝯseruat intentiōes sp̄eꝝ. Sciendū quoqꝫ ꝙ memoria differt a reminiscētia. qr memoria discrete ⁊ distincte reuertit̄ ad res cōponē

do intentiones distinctas cū imaginibꝰ.
Reminiscētia siue recordatio est motꝰ q̄
si interceptus ⁊ abscissus per obliuionē.
⁊ est cū collatiōe tpis ⁊ loci ⁊ hmōi. Re⸗
miniscētie eni modus nō est vniformis:
sed causatꝛ in pluribꝰ ꝓncipijs circūstanti
bus id cuiꝰ ꝓprie est reminiscibilitas. cū
sit ꝓncipiū multoꝝ ꝓus memoratoꝝ. Cū
eni per memoriā fiat reꝝ apprehensio ꝙ
cedē res ꝓus fuerūt in se. vel in sensibus
alijs cognite. pꝫ ꝙ si qs res totalitꝛ obli
tus est. non pōt per memoriaꝫ recordari
se esse oblitū. Sed si oblitꝰ est in pte. tūc
per id qḋ remansit pōt reminisci: sed qñ
qꝫ sciuisse. vel per collusioneꝫ reminiscen
tie pōt etiā ad id qḋ oblitꝰ est redire cū il
lius adiutorio qḋ remāsit memorie. Alia
est dr̄ia intꝛ memoriā ⁊ reminiscentiā. q̄
memoria multa ꝑticipant aīalia: sed re⸗
miniscētia est solius rōnis. q̄ reminiscen
tia est quedaꝫ inuestigatio que sine ordie
rōnis nō est. ac sine deliberatiōe per que
antecedēs ordinatꝛ ad ꝯñs. Sane cuꝫ qs
reminisci voluerit ea que non eo mō quo
per sensuꝫ. sed per intellectū appreben⸗
dit: hoc nō fit per memoriā. q̄ memoria
talia nō reseruat: sed itellectꝰ conuertit se
super ea que hꝫ apud se. ⁊ ea reducit ad
actū q̄ habet in habitu. iste aūt habitꝰ ma
net actualitꝛ apud itellectuꝫ potentialē q
est locus spēruꝫ vniuersaliū. vñ ⁊ vniuer
salia speculata remanēt apud ipm tanꝙ
in loco sue generationis etiā actu quādo
illa nō considerat. Intellectus aūt poten
tialis ad has spēs quas sic habꝫ apud se
conuertitꝛ. vel ab eis auertitꝛ quandovo⸗
luerit. Ultimo notandū ꝙ memoria po
nitur in posteriori parte cerebri qui locꝰ
est siccus ꝓpter neruos motiuos qui ori
untur ex ipso.

De vi sensibili ⁊ motiua. Cap. 41

s Equitꝛ de vi sensibili motiua. hec
mouet qñqꝫ spūaliter: qñqꝫ cor⸗
poraliter. Primo mō dr̄ appeti
tiua que mouet duplr̄: aut diligēdo: aut
odiendo. ⁊ diuiditꝛ in cōcupiscibilē ⁊ ira
scibilē per quas appetit aīa bonū. vel in

surgit ꝯ malū. Ab his vero duobꝰ. s. ira⸗
scibili ⁊ cōcupiscibili oriuntꝛ q̄ttuor affe⸗
ctiones. s. gaudiuꝫ spes: dolor. ⁊ timor.
Nam si pñs est qḋ concupiscimꝰ gaude
mus si absens est speramus. Silr̄ si pñs
est de quo irascimur dolemus. si absens
est timemus. Sensualitas aūt est vis aīe
sensibilis motiue. ⁊ ad ideꝫ mouet ad qḋ
cōcupiscibilis ⁊ irascibilis. Sensualitas
eniꝫ appetit que delectabilia sunt corpo
ri ac nociua refugit. Differt autē sensua⸗
litas a cōcupiscibili ⁊ irascibili. quia sen⸗
sualitas magis cōiungitur corꝑi. ⁊ sicut
in brutis ita in homie nulla lege stringi⸗
tur. quin semper in appetitus reꝝ ad cor
pus ꝑtinentiū moueatur. Sed concu⸗
piscibilis ⁊ irascibilis iungitur rationi. ⁊
ꝓut sunt in homine frenantꝛ ratiōe ac re
guntur virtutibus que fundantꝛ in ipsis.
Est enim tēperantia in ꝯcupiscibili ⁊ for
titudo in irascibili. ⁊ sic de alijs ſꝫ ꝙ vis
motiua sensibilis mouet corporaliter. sic
diuiditur in virtutē naturaleꝫ. vitalem. ⁊
animalē. quarum prima sitū suum habꝫ
in epate. vt in ꝓrimo principio. cū ꝓmuꝫ
principium est cor. 2ª in corde. 3ª in capi
te. vt in proximo principio. tamē primuꝫ
principium est cor. Uirtus naturalis est
motiua humoꝝ. vitalis motiua pulsuuꝫ.
animalis est motiua membroꝝ. Dicimꝰ
ꝙ virtus naturalis est motiua humoruꝫ
mediantibus artherijs ⁊ venis que radi
cantꝛ in epate ſm Galienuꝫ. sed ſm Ari
stotelem radicantꝛ in corde. ⁊ hoc per spi
ritū naturaleꝫ. Est autē virtus naturalis
substātia subtilis ⁊ aerea vi caloris in cor
de generata. hec sanguinē ad singula mē
bra ipulsat. ex quo corpꝰ vegetatꝛ. Uirtꝰ
vitalis est motiua pulsuum mediātibus
artherijs que radicantꝛ in corde. Spūs
aūt vitalis est idē qui ⁊ nālis. Ideꝫ dico
in substātia. sed differens in virtute. hic
per artherias ad mēbra corpis se diffun
dēs viuificat ipm corpꝰ tanꝙ istrm̄. Uir
tus aīalis est motiua membroꝝ mediāti
bus neruis qui radicantꝛ in capite. ⁊ hꝫ p
spūm aīalem. Est aūt spūs aīalis idē qui

⁊ naturalis.⁊ vitalis.ſʒ aīalis dicitur cuʒ ad cerebrū deuenerit.hic ceteris ſubtilioꝛ per neruos ad oꝛgana ſentiēdi dirigitur vt ſenſus ⁊ motus ſm locum exinde generet̃ in coꝛpe aīalis.Circa vires iſtas deniqʒ ſciēdum eſt ꝙ cū virtutes aīales incēdūtur.tūc naturales remittūtur.ꝑꝑ hoc in hoīe dedito ſtudio.vel meditationibus minus oꝑatur virtus nutritiua ⁊ generatiua.⁊ augmentatiua.ex quo pʒ ꝙ ꝯcupiſcētia carnis domat̃ in viro ſtudioſo.Vn̄ ait Jeronymus.Ama ſciam ſcripturaꝝ.⁊ carnis vitia nō amabis.¶Preterea qn̄ virtutes aīales remittūtur.naturales incēdūtur.ſicut pʒ in ſomno qui deſcribitur eſſe quies virtutū animaliuʒ cum intenſione naturalium.

¶ De potētijs anime rōnalis. Cap.42

tRia ſunt in aīa vt ait phūs.ſ.potentie.hītus.⁊ paſſiones.¶Potētie qdem ſunt inate.habitus aūt ſunt acqſiti vel infuſi.paſſiōes vero ſunt illate vel inate.Habit⁹.n.ſunt acqſiti.vt pʒ in ſcia ⁊ virtute pollitica.Nam ex frequēti ſtudio hō acqrit ſciam.⁊ ex frequēti bene agere fit hō bonus bonitate virtutis pollitice.Sunt ⁊ habit⁹ qn̄qʒ nō per acquiſitionē ſʒ per infuſionēʒ.ſicut ſapīa fuit infuſa Salomoni.⁊ virtutes theologice aſſerūtur quottidie paruulis in baptiſmo.⁊ ēt penitētibus in iuſtificatiōe.⁊ ex actibus nō generātur tales habit⁹.ſʒ potius ecōuerſo.ex talib⁹ habitibus eliciuntur boni act⁹ ex potētijs.vn̄ in habitibus acqſitis ſequit̃.quales ſunt actus tales ſunt hītus.ſʒ in habitib⁹ infuſis eſt cōtrariū.ſ.quales ſunt hīt⁹ tales ſunt act⁹.Eſt tn̄ veꝝ ꝙ ſicut habit⁹ acquiſiti generātur per act⁹.⁊ ita ⁊ generātur per actiones.ſʒ nō meritoꝛias inq̄tū tales.¶Paſſiones aūt ſunt illate ab extrinſeco.vocat aūt paſſiones phūs.receptiōes obiectorū.Sumūtur ⁊ aliter paſſiones vt dicāt̃ affectiōes ſic doloꝛ.timoꝛ.ſpes.⁊ gaudiū

¶ De diuiſione potētiaꝝ aīe. Cap. 43

nUnc ad diuiſionē potentiarū aīe accedamus.¶Phūs igitur diuidit pꝛincipaliter aīe potentias in cogitatiuam.⁊ motiuā.quas theologus appellat itellectum ⁊ affectū.ipm aūt affectum intelligit volūtatē.¶Potentiaꝝ auteʒ aīe quedā ſunt ſepate a coꝛpoꝛe.vt velle.⁊ intelligere.ſm quas aīa nō vtitur coꝛpoꝛe ſed vtit̃ vtente coꝛpoꝛe.ſ.fantaſia que ſic hʒ ſe ad intellectū.ſicut coloꝛ ad viſuʒ.vt ait phūs.Quedā vero ſunt vires inſepabiles a coꝛpoꝛe.vt vegetabiles.⁊ ſenſibiles q̄tum ad operationē.⁊ q̄tum ad eſſentiā.vt in bꝛutis.Sʒ in hoīe ſeparātur vires iſte a coꝛpoꝛe q̄tum ad eſſentiā.lʒ aīa oꝑatiōes eoꝝ exercere nō poſſūt extra coꝛpus.Jn bꝛutis vero ſimplicit̃ pereūt q̄tum ad vtrūqʒ.Jteʒ aīa potētias quaſdā hʒ ꝯuenientes cū bꝛutis.vt eſt ſenſualitas ſenſus ꝑticularis.ſenſus cōis imaginatio.eſtimatio.memoꝛia.Quaſdā hēt non cōes cū illis vt eſt rō.⁊ intellectus.⁊ hmōi.Jtem aīa hʒ vires q̄ſdā quo ad ſe.vt eſt rō.voluntas.liberꝝ arbitrium.q̄ſdā hēt quibus coꝛpoꝛi ꝑmiſcet̃.vt eſt vis naturalis.vitalis.⁊ aīalis.de quib⁹ dictum eſt ſupꝛa.Ex iā dict̄ pʒ ꝙ potētie quedā ſunt oꝛganice.quedā nō.Jtem ex ꝓdictis collige ꝙ aīa rōnalis oēs potentias hēt aīe vegetabilis ⁊ ſenſibilis:ſʒ nō inq̄tuʒ rōnalis eſt.Veꝝ inq̄tum rōnalis eſt addit intellectū ⁊ liberꝝ arbitriū:⁊ hmōi.Et hoc qđ dicit Grego.Oīs iquit creature aliqd cōe hʒ hō.Hēt nāqʒ homo cōe eſſe cū lapidibus.viuere cū arboꝛib⁹.ſentire cuʒ aīalib⁹.intelligere cū āgelis.Quicqd n.virtut̄ aut nobilitat̄ hēre pn̄t nature iferioꝛes.hn̄t ⁊ ſuꝑioꝛes.ſʒ ꝑfectioꝛi mō ⁊ nobilioꝛi.ꝓpter hoc māifeſtatuʒ eſt ꝙ oēs vires quibus cōicamus cū bꝛut̄ differūt ſpecie.ꝓut ſunt in nobis ⁊ in bꝛut̄.

¶ De differētijs potētiaꝝ ipſi⁹ aīe. c.44

qUattuoꝛ aſſignātur dr̄e virtutis intellectiue.¶Pꝛima dat̃ ſʒ dr̄iaʒ nature.⁊ ſicut itellectus diuidit̃ in agētē ⁊ paſſibilē.2ª dat̃ ſm dr̄iam obiecti.⁊ ſic diuidit̃ itellect⁹ in ſpeculatiuū ⁊ pꝛacticū.3ª aſſignat̃ ſʒ dr̄iaʒ dignitat̄ ⁊ ſic diuidit̃ rō in ꝑtē ſuꝑioꝛē ⁊ inferioꝛē

Quarta datur ſm cōparationē ad actuʒ
⁊ ſic diuidiť intellectus in hitū ⁊ in actū.
In habitū quidē cum pōt intelligere qñ
vult. in actū vero cū actualiter ad itelligi
bile ſe ꝯuertit. Dr̄ia vero itellectus in ef-
fectu ⁊ eiꝰ qui dr̄ adeptus ſumiť ſm ma
iorem ⁊ minorē ꝑfectionē ipſius itellectꝰ
paſſibilis. Nā cuʒ intellectꝰ paſſibilis re
cipit ſpēs cū lumine intellectꝰ agētis tūc
dr̄ intellectus in affectu. ⁊ etiā in habitu
Intellectus vero cū recipit ꝑfecte lumē
ſm formalē ꝯiunctionē. tunc vocať intel
lectus adeptꝰ. Diligēter aūt notandū eſt
ꝙ oēs dr̄ie intellectuū iaʒ predicte ſumū
tur vel ſm actū vel ſm hitū. vel ſʒ modū
intelligendi ⁊ nulla ſumiť ſm diuiſionē
potentie cognitiue niſi prima tm̄. ſʒ quā
diuiditur in agentem ⁊ paſſibilem.

De modo cognoſcendi. Cap. 45

r Es cognoſcit aliter deus. aliť an
gelus aliter hō. Ipſe ꝗqȝ hō aliť
cognoſcit deū per intellectū. aliť
per creaturas. itellectus. n. diuinus co-
gnoſcit res ex ſe ipſo. intellectus autē an
geli cognoſcit res ꝑ ſpecies ſibi cōcrea-
tas q̄ ſunt ſil̄itudines reꝝ. Sʒ itellectus
humanꝰ cognoſcit res ꝑ ſpēs abſtractas
a rebus particularibus per ſenſuʒ prius
cognitis. Unde ſciēdū ꝙ ſicut ſenſus co
gnoſcit res pn̄te obiecto. ⁊ ſicut imagina
tio cognoſcit abn̄te obiecto. ⁊ tn̄ cū appē
ditijs materie ita itellectꝰ cognoſcit ſine
appēditijs materie ſub itentione vniuer
ſali. Aīa igitur per intellectū aliqualiť co
gnoſcit oīa ⁊ attingit. Cognoſcit. n. deuʒ
ſupra ſe. ⁊ ſeipſaʒ in ſe. ⁊ angelos iuxta ſe
⁊ quicqd celi ābitu ꝯtineť infra ſe. Quid
ſit aūt modus cognoſcēdi deū. nota ꝙ in
tellectus humanus nō cognoſcit deuʒ ꝑ
abſtractionē ſicut alias res. ⁊ hoc ideo ē
qꝛ ſil̄itudo abſtracta ſimplicioꝛ eſt illo a
quo fit abſtractio. deo aūt nihil ſimpliciꝰ
eſt. Alia rō eſt qꝛ in abſtractiōe oʒ eſſe ꝑti
culare ⁊ vniuerſale. ꝑticulare qdeʒ a quo
fit abſtractio. vniuerſale aūt. ſ. ſeipm ab-
ſtractū. ſʒ nihil hoꝝ cadit in deū. Scien-
dū ꝑterea ꝙ ꝑ ſenſum cognoſcimus par
ticularia. ſed ꝑ intellectum vniuerſalia. ⁊
qñ ſe itellectus conuertit ad ꝑticulare vt
ipm apprehēdat. tunc ſil̄itudo abſtracta
a ꝑticulari erit vniuerſalis ⁊ nō particu-
laris. itē nihil venit in itellectum niſi per
ſenſum. ⁊ hoc fit duobꝰ modis. ſ. vel ſim
pliciter. vel ꝑ accñs. Simpliciter quideʒ
vt qñ itelligimus ſenſibilia ꝓus ꝑ ſenſuʒ
apphenſa. Per accñs aūt. vt qñ itelligi-
mus iſenſibilia ꝑ effectū. Notādū eſt ēt
ꝙ aliud eſt rē ꝑ cognitionē in itellectum
venire. ⁊ aliud eſt in re iā itellecta verſari
qꝛ tūc cognitio reꝝ ꝑ ſenſuʒ venit in itel
lectū. ſicut dictū eſt. ſʒ cū itellectus iā ap
prehēdit. tūc delectať ⁊ negociať in illa.
ēt ſine ſenſus adminiculo. Ad cogno-
ſcendū iſta plenius nota vtrūqʒ veꝝ eſſe
ſ. ꝙ particularia cognoſcunť ꝑ vniuerſa-
lia. ⁊ ecōtra vniuerſalia cognoſcūtur per
particularia. Iſtō ſic pʒ. qꝛ duplex eſt vni
uerſale. vnū. ſ. ꝓut eſt abſtractum. ⁊ ali-
ud ꝯfuſum. vñ ſm ꝙ eſt in particulari. di
cimus ꝙ ad cognitionē vniuerſalis ab-
ſtracti venimꝰ ꝑ particularia. ſicut pʒ in
pueris in qbus ꝓus operať ſenſitiua ꝙ̄
intellectiua. qꝛ prius cognoſcūt ꝑticula-
ria per ſenſum. ⁊ poſtea vl̄ia per itellectū
Sic ⁊ phi inueniunt modū argumētādi
per inductionē qꝛ ex multis ꝓpoſitioni-
bus particularibꝰ vnam ꝯcluſionē faciūt
vniuerſalem hoc mō. Socrates eſt anial
Plato eſt aial. Cicero eſt anial. ergo ois
hō eſt animal. Ecōtrario eſt in vl̄i cōfuſo.
qm̄ per talem vniuerſalē venimus in co
gnitionē particulariuʒ. ſicut pʒ qñ vide-
mus hoiem a remotis tūc nō cognoſci-
mus niſi eius ſbam corporeaʒ. ſʒ poſtea
per motū cernitur eſſe aial. dū vero ma-
gis appropinquat cerniť eſſe hō tandem
cognoſciť eſſe petrus. Nota ꝙ ſʒ phm̄
plura ſcire poſſumus. ſʒ vnū ſolū intelli-
gere. qm̄ ſcire dicit habitū per quē plura
ſcimus. itelligere aūt dicit actū qꝛ nō po
teſt itellectus eſſe duplicatꝰ. Intellectus
enim ad vnū ſoluʒ ſe pōt actualiter ꝯuer
tere. ⁊ hoc pʒ ꝙ qñ quis agit duos actus
rōnis ſimul vno tpe vnus eſt itellectus ⁊

alius memorie siue consuetudinis. verbi gra. Aliqs dicit horas et qrit in libro concordantias. vel numerat denarios. vnum illorum. s. querere concordātias est actus itellectus. sed aliud. s. dicere horas est actus memorie. sicut et anial brutū sine regimine intellectus vadit ad domum ad quā sepe iuit. Itē nota quod ad itelligentiā rei nō requiritur pñtia rei itelligibilis. sed pñtia similitudinis eius tm̄. qr res nō cognoscūtur essentia. sed per silr̄tudinem. et ide est quod itellectus apphēdit remota sicut ppinq.

¶ De itellectu agēte et possibili. Cap. 46

Nunc de itellectu agēte et possibili spāliter est dicendū. Intellectus igit agens est qui abstrahit spēs ab imagine siue fantasia. et sua irradiatione facit vniuersales. ac ponit res in itellectu possibili. Nā sicut ad visum corporalem exigit lux abstrahens itentiones colorum. i. silr̄tudines a colorato. et ponit eas in aere. nō quidē sm essentiā. sed sm intentionem. i. similitudinē. Sic intellectus agēs qui est lux aie pōit spēs abstractas a fantasia in itellectu possibili. nō quidem actualiter. sed sm itentionē. i. similitudinē Quare aūt inter imaginationē et intellectum possibilē nō sunt potētie eiusdē speciei. qm̄ altera est potētia anie sensibilis. altera aie rōnalis. Intellectus aūt possibilis dr. qr pōt recipere tales spēs. sed non dum suscepit eas. cuius exēplum est tabula nuda nullā hn̄s picturam. potēs est aūt hēre quācūq. Sane cū intellectus possibilis tales spēs receperit. tūc sicut hēs supra vocatur itellectus in effectu vel in habitu. Cū vero illustrat multitudine spērum sensibiliū. tūc est itellectus adeptus. Qualiter aūt iste species remaneāt cū intellectu possibili: vel qualiter ad eas fiat p reminiscentiā conuersio et reuersio hēs supra in. c. de memoria. Porro itellectus agēs et possibilis differūt. sicut lux et illuminatum sicut pficiens et perfectibile. qr vt dicit phūs itellectus agēs est oia facere. sed intellectus possibilis est fieri. Et vt plenius inotescat notādum quod sicut ad hoc quod per speculum aliquid videatur tria sunt necessaria. s. speculum qd aptū natum est recipere impssionē corporum obiectorum. color aūt in corporibus obiectis. et lux qua moueat color corporum obiectorum que sine luminis influxu qntūcunq obiiciant nō sunt receptibiles a speculo. sic silr ad hoc vt aliqd in itellectu videamus. opz quod sit itellectus possibilis qui aptus natus est recipe spēs queadmodū dicrū est de speculo. oz et quod sint spēs speculate apud itellectum possibilē qui hz ipsas habitu. cum sit locus specierum vniuersaliū. Sz sicut color in corpe nō mouet. nec spēs nisi mediante lumine ipmuntur in speculo. sic nec fantasmata erūt actu itelligibilia nisi intellectus agēs irradiet et diffundat sup eum lumē suū. sicut lux super colores. vt sic sm actum intelligibilia efficiantur.

¶ De itellectu specłatiuo et pctico. ca. 47

Sequitur de itellectu speculatiuo et practico qui ambo in cognitiōe consistunt. Sz in hoc differūt quod intellectus speculatiuus cognoscit verum in rōne veri. practicus aūt cognoscit verum i rōe boni. Itē itellectus speculatiuus vocatur cognitio speculatiua. sz practicus dr cognitio affectiua. Itē finis speculati est verū. finis aūt practici est opus. Itē p speculatiuū itelligimus recte. sz per practicū recte viuimus. itellectus practicus vocat opatiuus. qr dr a praxi qd est opatio. item intellectus practicus diuidit in rōnē et synderesim. Ratio aūt diuidit in partē supiorē et inferiorē de qbus p ordinē dicēdū ē.

¶ De rōne et partibus eius. Cap. 48

Ratio aūt est vis aie. nō solum cognitiua. sz et motiua. iō aūt cum iudicat aliqd esse bonū vel malū et ibi sistit. tūc dr cognitiua. Si āt pcedit amplius et iudicat bonū vt fiat sic dr motiua. Si vo ad hoc vltimū pcedit vt non solū iudicet eē bonū vt fiat. sz et id appetit. sic dr liberum arbitriū. qm liberum arbitrium apphendit rōnē et volūtatē. Rō put se hz ad bonū particulare diuidit in ptē superiorē et inferiorē. Superior pars di

uinis 7 eternis itendit. īferior aūt de trāsitorijs iudicat. 7 ea disponit. Jtē supior pars accipit rōnes p leges dinas. vt hoc est faciendū qđ deus pcepit. Pars autē inferior accipit rōnes p leges humanas vt hoc est faciendū qđ honestū est. vel qr expedit reipub. Jtē superior ps rōnis dr vis. qđ lz vsqz ad ꝯtemplationē eternoꝝ se extēdat. differt tñ ab itellectiua qr itelligētia negociaꝶ in eternis per modū rōnis vel itentionis. Rō aūt nō sic. sz ꝯferēdo 7 rōcinando. Drt aūt rō alio mō ab intellectu: qm̄ itellectus apphendit esse rei absolute. rō aūt cuz collatiōe vnius ad alteꝝ. inferior vero ps rōnis dr multiplr. que circa res corporales versaꝶ cōiuncta est sensualitati. 7 sepe allicitꝶ ab ea. videt eni sp porrigi pomū sibi. i. illecebrā vicinā. Rō tñ iferior 7 supior idē sꝶ in eēntia. sz differūt in offō. Exēplū i oculo sursuz 7 deorsū aspiciēte. ¶ De aīe motis c. 49

Jrium motiuaꝝ aīe rōalis est di-
v uisio. Diuiditꝶ eni vis motiua in
impatiuā 7 ꝯsiliatricē. 7 affectiuam. 7 ꝯsiliatricē simul 7 affectiuā. Uis impatiua est libeꝝ arbitriū 7 synderesis. Cōsiliatrix est ipsa rō que diuiditꝶ in ptez supiorē 7 inferiorē. Uis affectiua est voluntas que diuiditꝶ in thelesym. 7 bulysim. Uis que simul 7 cōsiliatrix est 7 affectiua est ipse itellectus practicus.

¶ De voluntate. Cap. 50

Nter dictas potētias pmo dđ ē
i de volūtate que iter ceteras mo
tiuas est pcipua. cū sit generalis motor oīm viriū. Cū. n. intellectus apphendit aliqd vt bonū. volūtas iperat viribus affixis ipsis orgāis. sicut visui ad videndū. auditui ad audiēdū. 7 sic de alijs sensibus. Silr in motu locali volūtas imperat virtuti aīali q̄ est in neruis 7 in musculis. 7 ita mouet ad ābulandū. vel currenduz. 7 ad hmōi silia. Sz fallit istud in potētijs aīe vegetabilis in qbus volūtas suū iperiū nō exercet. Nutritiua 7 generatiua. 7 augmētatiua nō hz nrm arbitrium. sz naturaliter opantur. Uolūtas aūt in duas diuiditꝶ ptes. s. in thelesym. 7 bulysim. i. voluntatē nālem 7 deliberatiuā quaꝝ pma. s. volūtas nālis dirigitur per synderesiz. 2ª vero. s. deliberatiua p rōez. Nota ꝙ voluntas pprie 7 stricte est tm̄modo rōnabiliū. sz large dr etiā brutorū eē. Improprie vero q̄si metaphorice. dr etiā esse vegetabiliū. vñ voluntas pmo sumpta. s. put est rōnabiliū ppe volūtas dr. 2° mō put est brutoꝝ vocaꝶ pprie desideriū. 3° mō put est vegetabiliū vocaꝶ appetitꝰ. Inter potētias nulla ē liberior q̄ volūtas. qr nec obligaꝶ organo sicut imaginatio 7 estimatio. 7 hmōi. nec cogitur a bono sicut itellectus cogitꝶ a vero. Uires aūt affixe organis imutanꝶ necio imutato organo. qbus oībus volūtas caret. vñ ait Aug. Nihil adeo in nra. ptāte est sicut volūtas. Si āt scire volueris q̄re volūtas nō cogitꝶ a bono. sicut itellectꝰ a vero. h est rō. qr citra pm̄ nihil ē ita bonū qđ nō aliqd iperfectōis hēat. sz aliqd ita veꝝ est. ꝙ nihil falsitatꝭ hz. vt in hac ppositiōe qđlibet totū maius ē sua pte. vñ tali vero cogitꝶ itellectꝰ assentire. sz volūtas nulli bōe creato cogitꝶ adherere. itē voluntas vr iterdū cogi p iordinatū appetitū. put voluntas qñqz trahit hoiez. 7 allicit vt bonū spnat icōmutabile. 7 rebꝰ mutabilibꝰ adhereat. sz i hmōi coactiōe libtas q̄dā est vñ. Aug. Oē pctm̄ adeo est volūtariū. qđ si nō est volūtariū nō est pctm̄.

¶ De synderesi. Cap. 51

Inderesis vis ē motiua q̄ sp na-
s ta ē figi i supioribꝰ nālr mouēs 7
stimulās ad bonū. 7 abhorrēs malū. 7 in istis nūq̄ est errās. neqz hz synderesiz est peccar. Sciēdū ꝙ ois sinderesis nūq̄ extinguitꝶ totalr. ēt i diabolo 7 i dānatꝭ. remanet. n. i illis aliqs actꝰ. synderesis. n. q̄tū ad istinctū bōi. 7 q̄tū ad displicētiā mali culpe absolute ꝯsiderate extīcta est i diabolo 7 i dānatꝭ. hz vo ꝙ culpa ꝯpaꝶ ad penā. sic nō ē extīcta i illis. synderesis ēt in hūc modū remanet i eis pena. Isa. Uermis eoꝝ nō morietꝶ. Dñt igitꝶ displicētiā mali i cōpatiōe 7 collatiōe ad penā.

¶ De cōſcientia. Cap. 52

Hoc nomē ꝯſcientia cōponitur ab
b hac ꝑpoſitione.cū ⁊ hoc nomie
ſciētia.vnde cōſcientia dicit duo
ſcilicet ſciam.⁊ ſm hoc cōſcientia eſt ha-
bitus naturalis.nō ſolū cognitiuus. ſed
etiā motiuꝰ.iclinat eni aiam ad proſecu-
tionē boni.⁊ fugā mali.Alio mō dicit cō
ſciētia acceptionē ex ꝑte rōnis. qđ notat
i hac ꝑpoſitiōe cū. Pͦ igit mō ꝓut ꝯſci
entia icludit ſciam i ſe. hꝫ ſe ſic ſupius.⁊
ꝯiungit ſynderesi.⁊ ſp eſt recta.2ᵈᵒ. ꝯiū
git magis rōni.⁊ ſic ſe hꝫ ſic inferiꝰ.hoc
mō recipit errorē ⁊ ꝯturbationē.in ꝯſcia
eni ex ꝑte iferiori bene pōt accidē error.
Naꝫ rō cū ꝯſcia ꝑtim inferiori iungit. ⁊
hꝫ v̄ſari circa ꝑticularia in qbus ſepe cō
tingit errare.ſic pꝫ in ſigillo ꝯſcie in quo
ſynderesis ꝓponit maiorē ſic.nullū ma-
lū eſt faciendū.rō aſſumit minorēꝫ.ſ.hoc
eſt malū.cōſcia ꝯcludit.ergo nō eſt faciē
dum.Circa ꝑmā nō eſt error. Circa ſcdāꝫ
qn̄qꝫ eſt error.⁊ ex h̄ falſitas in cōcluſiōe
qn̄qꝫ orit.Cauēda eſt cōſcia nimis larga
⁊ nimis ſtricta. Naꝫ ꝑma generat p̄ſum
ptionē.2ᵃ deſperatōeꝫ. Itē ꝑma dicit ſe
pe malū bonū.2ᵃ ecōtra bonū malū.Itē
ꝑma ſepe ſaluat dānandū. 2ᵃ ecōtra dā
nat ſaluandū.Nota ꝙ aliud eſt ꝯſcia.ali
ud eſt timor ꝯſcie.tūc eni eſt ꝯſcia qn̄ qs
ſnialiter iudicat aliqd eſſe faciendūꝫ vel
vitandū.⁊ ꝯ̄ talē ꝯſciam facē:etiā ſi ſit er
ronea pctm̄ eſt. Sꝫ ꝯ̄ timorē ꝯſcie facere
nō ſp eſt pctm̄. qꝛ talis timor nō eſt ſp ex
diffinitiua ſnia rōnis ꝑ quā iudicet ſe te
neri ad aliqd:ſed ex eo ꝙ vacillat int du
bia neſciēs qđ ſit meliꝰ vel ad qđ teneat
potius.cū tn̄ nō omitteret qcqd ſciret eē
placitū diuiēvolūtati. De ꝯſcia q̄qꝫ ſcien
dū ꝙ qn̄qꝫ reſpic̄ p̄teritū qn̄qꝫ p̄ns.qn̄qꝫ
futuꝝ. Nā ꝯſcia remūerat de p̄terito.de
p̄nti dolet.⁊ p̄cauet d̄ futuro. Preterita
vāqꝫ reſpic̄ vt qn̄ ꝯſcia mētē repħēdit de
malo ꝯmiſſo.vl̄ de bono omiſſo. Pn̄tia
aūt reſpic̄ cōtradicēdo ei cuiꝰ ꝑ ꝯſciaꝫ ha
buimꝰ oppᵐ. futura quoqꝫ reſpic̄. vt qn̄
iſtruit ⁊ ſtimulat mentē ad ea faciēda.vl̄
vitanda ad que ꝯſcia ipſa iudicat nos te
neri. Qꝛ aūt conſcia ſe extēdat vt dictū ē
tā ad facta q̄ȝ ad fienda pōt colligi ex dif
finitionibꝰ conſcie que tales ſūt. Joānes
Dama:Cōſcientia eſt lex intellectꝰ noſtri.
Baſilius. Cōſcientia eſt rōnale iudicato
riuꝫ. Diffinitiōes magr̄ales ſunt iſte. Cō
ſciētia eſt cognitio ſui ipſius. Itē cōſcien
tia eſt habitꝰ ai agēdoꝝ ⁊ nō agēdorum.
Itē ꝯſcia ē hitꝰ mētis boni ⁊ mali diſcre
tiuus. Itē ꝯſcientia eſt credulitas inten-
tionis ad aliqd faciendū vel nō faciendū
animi deliberatiōe firmata. Error cōſciē
tie octo modis cauſat. Primo ex igno-
rantia quādo.ſ.neſcit quid ſit eligenduꝫ
vel declinādū. De tali errore dr̄ 2ͦ para
lipo.20.Cū ignoramꝰ quid agere debea
mus hoc ſolū reſidui habemus vt oculi
noſtri ad te dirigant. 2ͦ ex negligentia
vt cū quis negligit conſcientiā diſcutere
vel ſi neſcit ſe expedire negligit tamē ab
aliis querere.3ͦ ex ſuperbia vt quādo qs
nō humiliat intellectū ſuuꝫ vt melioribꝰ
⁊ ſapientioribꝰ ſe velit credere.Cōtra qđ
Apoſto.ſcđe corin.10.Captiuātes omnē
intellectuꝫ veſtrū in obſequiū xp̄i hoc eſt
ꝙ quilibet in credendis plus debet ꝯſen
tire fidei q̄ȝ ſibi.⁊ in agendis plus debet
aliis credere q̄ȝ ſibi. 4ͦ ex ſingularitate
qua hō ſequens ſenſuꝫ ꝓpriuꝫ nō confor
mat ſe aliis nec ſequit vias cōmunes bo
noꝝ. De his numeri. Extrema caſtrorū
cōſumpſit ignis. 5ͦ ex affectu inordina-
to qui ſepe inclinat ꝯſcientiā ad id quod
homo tūc appetit.⁊ ſic facit eā a ſua re-
ctitudine deuiare. Seneca. Perit omne
iudicium cuꝫ res tranſit in affectū. 6ͦ ex
puſillanimitate qua quis timet nō timē
da ſm rectum iudiciū rōnis. Iſa. Dicite
puſillanimes cōfortamini nolite timere.
7ͦ ex perplexitate qua hō ſe credit eſſe po
ſitum inter duo peccata.quorū alterū ſit
ipoſſibile declinare. Sed ſcienduꝫ ꝙ per
plexitas nihil eſt ſimplr̄.pōt tamen quis
eſſe perplexus ſm qđ.i.ſm erroneam cō
ſcientiā qua depoſita erit liberatꝰ. 8ͦ ex
humilitate ⁊ cordis puritate. G. Bona

rum mentiũ est ibi culpas agnoscere vbi culpa nõ est. Error primis septez modis acceptus rep̃hensibilis est. cõcluso vero modo laudabilis est. imo nec error dici debet. sz humilis suoꝝ defectuum recognitio. dũmodo nõ sit nimia.

De operibus anime. Cap. 53

Anima hz diuersas potẽtias multas. ꝛ diuersas hz opatiões. ipsa eni cognoscit veꝝ per intellectuz speculatiuũ. affectat bonũ per intellectuz practicũ. Discernit aũt ꝯferẽdo inter bonum ꝛ malũ. veꝝ ꝛ falsum per rõnẽ. Discernit simul ꝛ eligit per libeꝝ arbitrium. Cõsentit per voluntatẽ. Inuenit mediuz per ingeniũ. stimulat ad bonũ p syndere sim. Aia ẽt in actibus suis ordinẽ hz. naz qδ sensus pcipit imaginatio repñtat. cognitio format. ingeniũ inuestigat. rõ iudicat. memoria suat. intelligẽtia apprehendit. ꝛ ad ꝯtemplationẽ adducit. Ania p̃terea cognoscit res pñtes p sensuz. absentes vero p imaginationẽ. res aũt in materia per pñtiã sui. in semetipsa aũt seipsam per reflexionẽ sui supra se. Aia alios hz actus ptinẽtes ad corpus. sicut est vegetare per virtutẽ naturalem. sentire per virtutẽ animalez. ꝛ viuificare per virtutẽ vitalez. de quibus oibus dictũ est supra.

De quãtitate anime. Cap. 54

Anima cũ sit simplex nõ hz q̃titatem dimensiuã. sz virtualẽ. vñ pz ꝙ aia sm essentiam nõ est in toto corpore. sz in pte corporis δterminata ꝛ tñ virtutẽ influit toto corpi. ꝛ ad hoc ponit Calcidius exẽplũ de aranea que i medio telle sue resides sentit quẽlibet motũ siue iterius siue exterius in tella fcũz. Eodẽ mõ aia in centro cordis posita sine sui distensione totũ corpus sibi vnitũ sensificat. viuificat. atqz mouet. Nec cõtra simplicitatem aie est ꝙ dñr tres aie esse. s. vegetabilis. sensibilis. ꝛ rõalis. cuius itelligentia supius est exp̃ssa. Ania quoqz lz sit simplex. tñ sm Boetiũ dfr in eo qδ est. ꝛ quo est. sicut ꝛ angelus ꝛ oẽ creatũ. q̃ oia differũt hz rõnẽ vniuersalis particularis.

De imortalitate aie. Cap. 55

Animã esse imortalem ostendit auctoritate ꝛ rõne. Sapie tertio. Iustoꝝ aie in ma. dei sunt. ꝛ ifra Et spes illoꝝ imortalitate plena est. Itẽ in euãgelio. Querent hoies mortẽ ꝛ non inueniẽt. Itez. G. loqtur de malis iferni ibi mors semp viuit. finis semp incipit. ꝛ defect⁹ deficere nescit. itẽ ioãnis 6°. Qui mãducat me. car. ꝛ bi. m. san. hz vitã eternã. Itẽ per rões. Prima talis est. Ois corruptio ex ꝯrietate cãtur. nihil aũt ẽ qδ sbe aie ꝯriet. itẽ aia capax btitudinis est sz deus vt ait Aug. ingẽti liberalitate replet ois creaturas p captu cap. ergo cõfert aie btitudinẽ sz ad btitudinẽ spectat vita etna ꝛ ppetua glia. Preterea si ania moreret cũ corpore hõ nõ timeret mortuus. sicut nec lupus. nec canis mortuus ergo relinqtur aliqd viuẽs post mortem hois qδ timetur. ꝛ hoc est aia. Itẽ cũ δs iustus sit hẽbunt iusti p̃miũ. ꝛ mali penã. sz hoc nõ fit in hoc mũdo. Cũ mali videãtur florere deducẽtes in bonis dies suos vt dicit Iob. Boi ergo vbi florebũt: fiet ecõuerso. ergo fiet alibi. sz hoc nõ põt esse nisi aia sit imortalis. Augu. Trãseunt in pñti tri. ꝛ pspera cũ tpe. sz cancellatis manibus more Iacob eadez redeũt sine fine mãsura. vt hic tribulati ꝛ afflicti sine sine gaudeãt. Iocũdi vero ꝛ ditati pẽas eternas sustineãt. Iacobus Oẽ gaudium existimate frẽs. cũ in varias tẽtationes incideritis. Beda sup isto verbo. Ne idignemini frẽs mei si mali i mũdo florẽt. ꝛ vos patimini. qꝛ nõ ẽ xpiane dignitatꝭ in tpalibus exaltari. sz depmi. Mali nihil hñt i celo. vos nihil in mũdo. Sz spe illius boi ad qδ tenditis qcqd in via ꝯtingat gaudere debetis. Hiero. Difficile imo ipossibile est vt pñtibus qs fruat ꝛ futuris. vt hic ventrẽ illic mentẽ reficiat. vt de delitijs ad delitias trãseat. vt in celo ꝛ in terra appareat gloriosus. itẽ deus fecit animam ad imaginẽ ꝛ similitudinẽ suam. sz deus est imortalis. ergo ꝛ anima.

De libero arbitrio. Cap. 56

Iiberꝝ arbitrium est vt ait Augu.
I facultas rōnis ꝛ voluntatis qua
eligitur bonū grā assistēte. malū
vero grā desistente. In hac diffinitiōe sil'
ponitur rō ꝛ volūtas. Ratio quidē vt ɔsi
liarius voluntas aūt imꝑator. Nā ratio
dicit aliqd esse bonū vel malum. Volun
tas dicit fiat fiat. Nota libertas liberi ar
bitrij est libera a coactiōe sufficiēti. ſꝫ nō
libera a coactiōe efficiēti. Nulla.n.coac-
tio exterior est cā sufficiēs vt aliqd fiat.lꝫ
qn̄qꝫ sit efficiēs. vt pꝫ in multis q coacti
sunt negare xp̄m ꝑ tormēta.qn̄ in hmōi
coacta volūtas. voluntas est vt ait Aug.
Quādo pctōr retrahit' a grā tunc nō de-
struitur libertas liberi arbitrij: qꝛ cecus
vel fessus vel claudus in foueā cadēs qn̄
extrahit' nō fit eo inuito. Libertas liberi
arbitrij triplex est.s.a necessitate. a pctō
a miseria. Prima libertas est nature. 2ª
grē.tertia glorie. Itē prima est bonorū ꝛ
maloꝝ. 2ª tm̄modo est bonoꝝ. tertia est
in celo regnātiū. Ex his pꝫ ꝙ libertas ma
loꝝ est velle ꝛ nolle peccare.ſꝫ libertas in
paradiso fuit posse nō peccare. nec posse
turbari. Pꝫ ergo ꝙ liberꝝ arbitriū est taꝫ
in bonis ꝗ̄ in malis.qꝛ in bonis est tan-
tūmō fruitus miserie.in malis aūt est frui
tus miserie ꝛ pcti.ſꝫ i ꝑma est liberrimuꝫ
qn̄ ois talis fruitus destruit'. Nota ꝙ
lꝫ deus nō possit male facere. ꝛ silr ange
lus ꝛ aīe bone.vel beate.tn̄ est in eis libe
rū arbitriū.qꝛ bonum eligūt ꝛ maluꝫ de
clinant.nō ex infirma necessitate.ſꝫ libera
voluntate. Eodēmodo dicēdū est de dia
bolo.qꝛ hꝫ liberꝝ arbitriuꝫ bonū tn̄ semꝑ
respuit.ꝛ malū eligit.ſꝫ hoc nō facit in eo
violenta coactio.ſꝫ voluntaria obstinatio
Liberꝝ arbitrium hꝫ se in quibusdā indif
ferenter ad bonū ꝛ ad malū vt in primis
parētibus ante lapsuꝫ. in quibusdā plus
se hꝫ ad malū ꝗ̄ ad bonū.vt in generatꝭ
post baptismū.in qbusdā se hēt plus ad
bonū: ꝗ̄ ad maluꝫ vt scītificatis in vtero.
in quibusdā se hꝫ necessario ad maluꝫ. vt
in infidelibus nō regeneratis. in qbusdā
se hꝫ necessario ad bonū vt in ɔfirmatis.

sicut fuit beata virgo post ɔceptiōeꝫ filij.

¶ De natura corꝑis humani. Cap.57

Omo grece antropos dr̄.i.arbor
b euersa.hꝫ eni caput cum capillis
ad moduꝫ radicis. brachia vero
cū crurib⁹ sunt quasi rami. Solus hō est
lōgi ꝛ lati corporis.solus ēt hō est erecti
corporis: ꝛ hmōi rō duplex est.s. nālis ꝛ
moralis. Nālis ratio est: qꝛ in alis aīalī
bus abūdat in capite mā terrea deꝑmēs
ꝛ deficit calor erigens qd̄ nō est in hoīe.
Est ꝛ ratio moralis vt.s. rectitudo statu
re corꝑis attestet' rectitudinē mētis sur-
sum ad celestia tendētis. Accidentia aīe
transmutāt corpus: qꝛ forma delectabi-
lis imaginata mouet corpus sicut trista
bilis.ꝛ iō Auic.ait ꝙ multū tristis ac le-
pram timēs erit aliqn̄ leprosus.sicut ecō
uerso ꝙ corꝑis passiones redūdāt in aīe
turbationē.sicut pꝫ i somno.itē ꝑtes cor
poris humani hn̄t silitudinē toti⁹ mūdi.
qꝛ tāta est distātia iter extremitates duo
rū longoꝝ digitoꝝ vtriusqꝫ man⁹ ꝗ̄ta ē
a vertice capitis vsqꝫ ad plātā pedis.sic
tanta est distātia a cenith capitis ad opᵐ
tropiū in celo: ꝗ̄ta est ab oriēte in occidē
tē. Corpus humanū ex ꝗ̄ttuor elementis
cōpositū est.ſꝫ appet t̄ra in ossib⁹ ꝛ in car
ne. Aq̄ vero in humorib⁹.s.sanguie fleg-
mate.colera.melia. Aer ɔtinet' i pulmo
ne.ꝛ hoc pꝫ.qꝛ semꝑ in motu est.nā pul-
mo vētilabrū cordis est.ne nimio calore
dissoluat'.ſꝫ ignis ɔtinet' in corde ꝛ ideo
iferi⁹ est latū.ꝛ supius acutū quā formaꝫ
ab igne retinet. Mēbra corꝑis triplicia
sunt. Sūt eni quedā redicaria vt cerebrū
epar.cor.gēitalia.iter que tria ꝑma sunt
esse īdiuidui in qb⁹ vt supra dcm̄ est sedē
hꝫ spūs nālis.vitalis.ꝛ aīalis. ſꝫ mēbra
genitalia sunt ad cōuationē speciei.alia
sunt mēbra defuiētia: vt vene arterie ꝛ
nerui.ꝑ que vehit' ille triplex spūs.vt hē
tur supra.alia sūt mēbra officialia vt ma
nus ꝛ pedes.ꝛ hmōi. Sunt ēt mēbra taꝫ
artificialr̄ ordinata.vt mutuo desuiant.
nā supiora iferioribus admistrāt subuēti
onē.vt pꝫ i oculis.itē iferiora ꝑbēt supio

ribus supportationez.vt pʒ in pedibus ⁊
crurib⁹ que totū pōdus alioꝝ mēbroꝝ su
stinēt.itē media ipartiunt̄ vtrisqꝫ defen-
sionē ⁊ nec̄ioꝝ acqsitionē.vt pʒ ī manib⁹
⁊ brachijs.itē sic sunt ordiata vt mutuo
sibi ꝯdoleāt.nā si vnū mēbrū dolet cōdo
lent ēt oīa membra:⁊ hoc pp ꝯnexionē ⁊
colligationē.itē sic ordinata sᷓt vt qñ ꝰmē
brū deficit alia mēbra eius defectū sup-
plent.vñ videmus aliquos carētes mani
bus comedere cū pedibus.⁊ alios caren
tes pedib⁹ cū manib⁹ ambulare.itē sic or
dinata sunt vt vnū mēbrū periculis se ex
ponat pro alio:vt pʒ in capite ꝓ cui⁹ de-
fensione alia mēbra ꝑiculis se exponunt.
Itē magnus dolor in vno mēbro fac̄ mi
norē in alio nō sentiri.itē membra quoꝝ
motus subest libero arbitrio taʒ ꝓmpta
obediētia suant:vt iter iperiū volūtatꝭ ⁊
executionē opis q̄si nulla mora videatur
⁊ hanc obediētiā videmus suare oculuʒ
in videndo linguā in loquendo.os in co
medendo.manus in operādo ⁊ hmōi.

¶ De physonomia hominis. Cap.58

Iuerse mēbroꝝ dispōnes ꝭʒ artē
d physonomie diuersos affect⁹ ac
mores indicant in hoīe nō ꝙ ista
signa necessitatē iponāt morib⁹ hoīum sʒ
ōndant iclinationē nāe que tñ retineri p̄t
freno rōis.Seq̄mur igit̄ in hoc tractatu
hui⁹ artis magistros auctores.s.Aristo.
Auicēnā.Constā.ꝑPhilomenē.Loxium.
ꝑPalemotiū.incipiētes a cōplexionibus
Melancolicos tristes ⁊ graues eē dici-
mus sanguineos v̄o opposita hr̄e vide-
mus.Colerici faciles sunt ad iras:⁊ fleg
matici pigri sunt ⁊ somnolēti.ꝑPhysono
mie tertus dicit ꝙ masculinus vehemēs
est ad ipetus studiosus ⁊ aīosus.Femine
aūt misricordes sūt ⁊ timide.Capilli mo
les ⁊ rari hebes ingeniū ꝓloquunt̄.iteʒ
capilli crispi ꝓnūciant tumidū.⁊ lucri cu
pidū.itē depssi nimiū ⁊ fronti iminentes
feꝝ declarāt aīum.⁊ his ꝯcordat capitꝭ
vrsini capillatura.itē capilli flaui ⁊ gros
si ⁊ albi indicāt idociles.Capilli v̄o sub-
nigri si sint moderate tenues mores idi
cant bonos.⁊ bonā hoīs indicant cōple
xionē.Caput nimis magnū stolidū indi
cat.Caput āt globosuʒ ⁊ breue ēst sine sa
pia ⁊ memoria.iteʒ caput hūile supius ⁊
q̄si planū isolētie ⁊ dissolutōis dat idiciū
Itē caput oblōgū aliq̄ntulū ⁊ maleo silr̄
hoīeʒ circūspectū ac ꝓuiduʒ idicat.Frōs
āgusta nimis indocilē ⁊ voracē ꝺclarat.
lata v̄o ꝑuitatē signat discretōis.Sʒ ro-
tūda designat iracūdiā.itē hūilis ⁊ ꝺmis
sa signat verecūdiā.⁊ nō admittentē tur
pia.itē q̄drata ⁊ moderate magnitudis
magne sapie ⁊ magnanimitatꝭ ē idiciuʒ.
Supcilia arcualia que ꝯiūgunt̄ vsqꝫ ad
cornu nasi signāt subtileʒ ⁊ studiosuʒ i oī
bus opib⁹ suis.Si aūt ibidē coeūt tristeʒ
hoīeʒ ⁊ paꝝ sapiētē demōstrāt.Si āt ar
cuositas ꝺcliat ad tpa.⁊ ad gibbositateʒ
gēnaꝝ signāt negligētē.itē supcilia si sint
lōgoꝝ ⁊ multoꝝ pilloꝝ signāt feꝝ ⁊ ma
gna mediātē.Oculi q tāq̄ꝫ guttule nitto
ris relucēt mores cōpositos idicāt qñ va
rie mouēt vt mō currāt.mō qescāt.signāt
mala reuolui iā i aīo.sʒ nōdū esse ꝑpetra
ta signāt.Oculi glauci splēdore tñ mican
tes signāt audacē ⁊ ꝑuigilē ad malitiaʒ.
Oculi nigri tremētes ⁊ obscuri designāt
potatorē vini.⁊ itēperātiā veneris.Oculi
pur̄ nigri signāt ibecilē.⁊ sine v̄tute aīuʒ
⁊ lucri auidū.qñ āt guttule rubētes aliq̄n
tulū ibi sunt ⁊ tñ nigre appent aīuʒ iustū
ꝓbū ⁊ igeniosuʒ ōndunt.Ubi āt i nigris
oculis guttule vehemēter rubēt ⁊ alique
tēdūt ad q̄draturā.⁊ q̄dā sᷓt palide q̄daʒ
glauce.⁊ circuli q forinsecus āhiūt pupil
las sunt sanguinolēti.⁊ sᷓt magni oculi ⁊
nitor pupille moueat̄ vt mouetur palpe
bra tales inq̄ꝫtū oculi signāt aīuʒ q oīuʒ
excedat morē feraꝝ.qcq̄d.n.nefādoꝝ co
gitari p̄t talib⁹ oculis ꝑpetrabile ē.nec ēt
a domestico cessabūt sāguie.Ocl̄i nimiū
ꝓminētes rubicūdi ⁊ ꝑui liguā declarāt
effrenatā ⁊ corp⁹ istabile.Ocl̄i āt ituētes
si sᷓt hūidi indicāt hoīeʒ veridicū ac i agē
dis velocē ꝓuidūqꝫ.Oculi q frequenter
claudunt̄.⁊ frequēter reser ant̄ timidū ac
imbecillē declarant.Oculi multe aperi-

tionis signāt stultum ⁊ inuerecundū. Si
aūt multe clausure sunt signāt mobilē ⁊
inconstantē in oībus fcis suis. Aures ꝓ-
minētes ⁊ valde magne signāt stolidita
tem ⁊ garulitatē.⁊ iprudentiā.sed valde
parue malignitatis sunt indicia. Aures
nimiū rotūde idocilez signāt. Aures ob
longe ⁊ anguste inuidie signa sunt. Au-
res iacentes ⁊ supra caput applicate pi-
gritiaʒ designāt. Genne crasse signant
ignauiā ⁊ somnolentiā.nimiū aūt tenu-
es malignitatē. Gēne rotūde iuidie ar-
guunť. Nares patule alacritatis ⁊ forti
tudinis dant indiciū.longe vero tenues
mobilitatis signū habent. Nariū autem
pars que iuxta frontez est.si nec alta.nec
humili.sed equali linea descēdat virile si
gnum est.⁊ cōstantiā demōstrat siue pru
dentiā. Nares miñores debito furibꝰ as
signanť. Ois vultus cum plenꝰest ⁊ cras
sus ignauū ⁊ voluptatibꝰ deditū signat.
vultꝰ depēdens cogitatorē subdolū indi
cat. Labia tenua in ore maiori si superiꝰ
labiū aliquantulū exuperet super inferiꝰ
magnanimū indicat ⁊ fortē. Tenua vero
⁊ parui oris ibecilē animū ⁊ versutuʒ in
dicant. Labia vero soluta aliquantulum
ab ore dependētia inertem demōstrant.
Naʒ in asinis ⁊ eqs antiquis hoc signū
inueniť. Os paruū conuenit tam vultibꝰ
mulierū ꝙ̄ hoibꝰeffeminatis. Os qđ vl-
tra modū dilatať voracē idicat. ⁊ immi
tē.⁊ impiū. Talis enī oris ritus marinis
monstris ꝯuenit. Mentū prolixū aliquā
tulum demōstrat minꝰ iracundū ⁊ minꝰ
perturbatū. Qui paruū ⁊ breue mentuʒ
habēt imites sunt ⁊ inuidi. Hoc eni pla
to ad serpentes ꝑtinere referebat. Utili
us est mentū cōmensuratū: secundū ali-
quid ad q̄dratura accedēs. Mentū si in
ꝓlixū distēdať dolis assuetū oñdit. Uox
existēs silis voci ouiū aut capraꝝ stulti-
tie hʒ indiciū. Qđ aūt in moduʒ auiū de
facili fiūt leues. Uox tenuis q̄si lugubris
tristē idicat ⁊ suspiciosuʒ.quoꝝ vox i na-
res icurrit.ita vt nares ꝯsonēt mēdaces
sūt ⁊ maliuoli.ac malis alienis gauden-
tes. Ceruix lōga ⁊ tenuis eū signat q ma
ligna meditať. Ceruix rotūda ꝓbat v̄tu
tē animi ⁊ corpis humilitatē. Ceruix bre
uis idiciū est eius qui cū temeritate au-
dax est. Ceruix nimis erecta insolentez ⁊
cōtumacē dicit. Pectꝰ quidē multis car
nibus cōgestuʒ idociles ⁊ ignaros idicat
Pectus qđ longius est ꝙ̄ venter prudē
tem idicat. Pectꝰ si nimietate pilloꝝ cū
vētre tegať signat hoiem instabilē ⁊ aiuʒ
sine religione ⁊ pietate. Cū aūt solum pe
ctus capillos p̄fert animosum designat.
Humeri tenues ⁊ qui in acumine erecti
sunt insidiosuʒ indicāt hoiem. Brachia
qñ in tanta prolixitate extendunť vt ere-
cto corꝑe extremitas medij digiti appro
pinquat ad genu.licet forte mēsura quat
tuor digitoꝝ deficiat humiles dicit ho-
mines ⁊ fortes. cū aūt prolixitas hec ad
femur desinit.vel paꝝ vltra declarat ho
mines maliuolos ⁊ malis alienis gaudē
tes. Manus nimiū breues ⁊ exigue for-
tes designāt ⁊ sagaces. Crasse manus si
digitos breues ⁊ vltra modū habēt de-
clarāt tergiuersorez insidiosuʒ ⁊ furem.
Manꝰ indomite. idest intorte ⁊ tenues
loquaces signāt ⁊ voraces. Ungues al-
bi ⁊ plani ⁊ molles ac tenues ac ob rubei
⁊ bene perlucidi optimū ingeniū indicāt
Ungues inflexi ⁊ curui iprudentes idi-
cant ⁊ rapaces. Ungues breues nimiuʒ
declarant malignū. Digiti collecti ⁊ glo
bati auaꝝ dicūt ⁊ malignū. Digiti parui
⁊ tenues stultuʒ demōstrāt. Digiti vero
parui ⁊ grossi inuidū indicant ⁊ audacez
Latera tenuia ⁊ angusta ⁊ depressa timi
ditatem indicāt. Latera refecta carnibꝰ⁊
dura ostendūt hoiem indocilē. hec enim
ad rana ꝺm platonē referunť. Pars cru
ris que sub genu est que vocať sura quan
do plena est ⁊ quasi grauida intēperatuʒ
hoieʒ signat ⁊ iprudētē.molles sure effe
minatis assignať Pedes grossi ⁊ breues
valde ifirmū hoieʒ idicāt. Pedes nimiū
ꝓlixi ꝑtinēt ad hoieʒ dolosuʒ. Pedes ꝑ
tenues ⁊ breues ꝓdūt hoieʒ malignum.
Qui lōgis passibꝰ icedūt magnanimi eť

solẽt ꝛ efficaces. q celerit icedẽdo se comprimit ꝛ vultũ deducũ atq̧ totũ corp⁹ iplicat signat timidũ parcũ ꝛ versutuȝ. Qui breues passus hȝ eũdoq̧ accelerat mali gn⁹eē dr̃ ꝛ ibecillis. Color entis niger v̄sutũ idicat. Color alb⁹rubeusq̧ fortes aĩo sosq̧ oñdit. Color vehemẽter oĩbus cuȝ palore defectũ v̄tutis signat ex nimia victoria flegmatis. Color ignit⁹lucentibus oculis ad insaniã vergit. Color medi⁹ inter nigrũ ꝛ albuȝ qui declinat in brunũ si clarus est ostẽdit viruȝ boni ingenij ꝛ bonorum morum.

¶ De regulis gñalis physonomie. c. 59

Generalit igiẗ tenendũ est ꝙ mẽbra que in proportione nãli sunt quo ad figurã colorẽ quãtitatẽ situ ꝛ motũ idicãt mentis bonã habitudinẽ nãlẽ. Mẽbra vero que nõ hñt ꝓportionẽ debitã in figura quãtite. situ. ꝛ motu q̄litatẽ puersam mẽtis idicãt. ¶ Propterea plato dicebat ꝙ q̄cũq̧ silitudo aialium aliquoꝝ in hoĩb⁹est tales hoĩes etiaȝ taliũ imitanẗ mores. Nota isuper ꝙ licȝ per signa mẽbroꝝ nãliũ mores hominũ cognoscanẗ. nõ tñ iponũt necessitatẽ sed tantũ ostendũt inclinationẽ nãe. nec semper denũciãt affect⁹ hoĩuȝ sed frequẽtãt ꝓbabilr̃. Itẽ pp signa exteriora: de q̄bus dictũ est nõ statim ꝓferendũ est iudiciũ. qꝛ forte signũ est per accidẽs ꝛ nõ p nãȝ ꝛ forte dictũ est per ꝯ̃riã consuetudinẽ ꝛ freno rõnis teneẗ. vñ narrat Aristo. ꝙ discipuli hypocratis detulerũt. ¶ Philomeni excellẽti physonomo figurã hypocratis. qui ꝓnũciauit de ipso ꝙ eẽt vir luxuriosus. Illis aũt indignãtib⁹ ꝛ culpãtib⁹ philomenẽ. ꝙ de optimo viro taliter indicasset retulerũt hoc hypocrati q cõfessus est philomenẽ hoc recte iudicasse. sȝ ex amore philosophie ꝛ honestatꝫ sui cordis cõcupiscentiã dixit se vicisse ꝛ accepisse per studiũ qd̃ nãe fuerat denegatum. Deniq̧ sciendũ est ꝙ signa exteriora nõ referunẗ nisi ad eas passiões que nãliter insunt hoĩ. sicut ẽ ira ꝯcupiscẽtia. ꝛ hmõi nõ aũt ad eas que sunt aĩe soli⁹ sicut est musica: geometria. ꝛ silia. Sciendũ quoq̧ ꝙ in oculis principalr̃ cõsistit oĩs pfectio phisonomie. ꝛ si oculoꝝ iudiciũ cõfirmat ceteroꝝ mẽbroꝝ iudiciũ: tũc ratũ dicit Aristo. esse iudiciuȝ vt in leprosis. Si aũt cõtrarianẗ tũc p̄ualent iudicia oculorum. ꝓpẗ qd̃ oẽs phisonomi affirmauerunt oculum esse veꝝ cordis indicium.

¶ De toto homine. Cap. 60

Postq̄ȝ expeditũ est de hoĩe ex pte mẽtis ꝛ ex parte corpis: nunc dicendũ est de ipso ꝓut est cõpositus ex vtroq̧ vbi spãliter ostendiẗ dei potẽtia: qꝛ naturas tam distãtes cõiũxit in vnã psonã. s. naturã corporeã ꝛ incorporeã que maxie distãt i pdicamẽto substantie. ¶ Preterea cũ esset vna sola creatura que hẽbat intus cognitionẽȝ p intellectũ vt angelus ꝛ alia que hẽbat cognitionẽ foris per sensuȝ. vt qd̃libet aĩal brutum. fieri debuit creatura ad cõpletionẽȝ ꝛ decorẽ vniuersi pp pfectionẽ vniuersitatis que hac duplici cognitiõe eẽt p̄dita vt posset legere i libro scripto int⁹ ꝛ foris hoc est in creatore ꝛ in ope suo. Unita ẽ aĩa corpi multiplici rõne lȝ sepata digni or videreẗ. ¶ Prima rõ est vt per ꝯiunctionẽ tã disparium naturarũ erigereẗ mens ad sperãdũ illã vnionẽ. que erit inter animã ꝛ spũm creatum. Alia ratio est vt aĩa seruiẽdo deo in corpe habeat maius meritũ. qꝛ vbi maior pugna. ibi maior victoria. ꝛ per cõsequẽs maior corona. Difficultas eni operis multũ valet ad efficaciam merẽdi. Tertia rõ est pp cõplementũ vniuersi. Cũ. n. sicut dictũ ẽ q̄dã eẽt creatura pure spũalis q̄dã pure corpalis cõueniens fuit fieri creaturã mixtã. s. ptim spũaleȝ ꝛ partim corpalẽ. Quarta est qꝛ sicut corpus vnũ valet ad fructum pnie. sic post mortẽ resuscitatum valebit ad ꝯfirmationẽ stole duplicate. quia nõ solũ aĩa sed etiã corpus premiabiẗ dote. Quinta rõ est qꝛ hõ ex defectu corpis multã habet materiã humiliatõis iuxta id humiliatio tua in medio tui. Sicut aĩa ex coniunctione ad corp⁹ plura cõsequiẗ bona.

sic ⁊ multa cõtrabit incõmoda. Primo peccati originalis ingnationez. Job.13. Quis põt facere mũdũ de imũdo semie cõceptum. Scdo pcti pronitatẽ. Geñ.8. Proni sũt sensus bois ad malũ ab adolescẽtia sua. Tertio operãdi bñ difficultatẽ. Prouerbi.24. Per agruz bois pigri trãsiui: ⁊ ecce totum suffocauerãt spine. Quarto itellectus bebetudinẽ. Sapientie.9. Corpus qd corrũpit aggrauat animã. Quinto ꝯtinuã ipugnationez. Gal.5. Caro ꝯcupiscit aduersus spũz ⁊c. Sexto curaꝝ sollicitudinez. Mat.6. Di.vo. ne solliciti sitis aie vestre ⁊c. Septio passionũ multiplicitatẽ. Job.3. Hõ natꝰ de muliere breui viuẽs tẽpore repletꝰ multis miserijs. Octauo glorie retardationem gloriaz enim percipere non possumus ꝙdiu in corpore detinemur. propter hoc Aposto. cupiebat dissolui ⁊ esse cum xpo.

¶ De ꝓprietatibꝰ bois. Cap. 61

p Roprietates bois sunt discernẽ inter bonestũ ⁊ turpe. vñ soliꝰ hominis est bonestũ ꝓsequi cũ oia bruta nisi vtilia ⁊ delectabilia ꝓsequãtur Item passiões ordinare adinuicẽ ratiõe. Supra mundũ per intellectuz eleuari. ⁊ iõ quãdo aliqs per adbesionẽ i terrenis se mundo inferiorẽ facit iã quasi bonore bumanitatis exutꝰ ꝓprietatẽ accipit bestie: ita vt dicat fieri per ꝯcupiscẽtiã porcus. per irã canis. per rapinã leo. ⁊ sic de alijs. qd Plato vocauit secũdam aiaruz incorruptionẽ qd quidã male intelligentes crediderũt. Platonẽ dixisse ꝙ aie exeuntes de corpe intrabãt bestias qd falsum est. Amicitiã bře ẜm omne genꝰ amicitie. ⁊ in boc differt a brutis que nõ babẽt amicitie spẽm nisi que delectationis est vel cuz nutritiua: ⁊ bmõi. Intellectis theoricis eminẽtibꝰ speculari ⁊ delectari in talibus. verecũdari in turpi ꝑpetrato. ꝑꝑ qd inemẽdabiles dicunt innerecũdi. quia in aliquo mutati sũt a rõnis bonore pecorinã nãm assumẽtes. Perfecte esse cõiugale aial eo ꝙ legibꝰ ordinatas faciant bonestates nuptias. Ciuile aial eẽ. qr distributiões ⁊ cobabitationes ⁊ federa pugnas ꝑfectas bz vrbanitatibꝰ ordinatas Disciplinẽ eẽ ꝑceptibile ꝑꝑ rõnis vsũ Esse aial mãsuetũ. Nã ꝓpter ciuilitatez bz esse aial risibile. Esse aial gloriosuz ꝓpter ꝑfectas gaudẽdi rõnes que soli contingunt boi. Esse microcosmũ. i. minorẽ mundũ eo ꝙ de oibus creaturis aliquid babeat bõ. vz. esse cuz lapidibꝰ. vegetari cũ arboribꝰ. sentire cum aialibus intelligere cũ angelis ex duplici nã cõpositum esse. s. corpali ⁊ spũali. creaturaꝝ esse dignissimã. Esse aial rõnale ⁊ mortale. Humana fragilitas in boc cõsistit. ꝙ in boie est assiduitas deficiẽdi. ipossibilitas standi. facultas cadẽdi. difficultas resurgẽdi vilitas nascẽdi. incertitudo moriẽdi. Defectus bumanꝰ est. quia quicqd babemꝰ aliunde babemꝰ iperfecte babemꝰ, insuꝑ amittere possumꝰ. In boie quoqꝫ ẽ moriendi necitas. sicut fuit in Adam: vel innata sicut est in nobis vel assumpta sicut fuit in xpo.

¶ De ꝑmis parentibꝰ. Cap. 62

s Umma bonitas volens cõicare bonũ suũ cũ alijs fecit creaturaz rõnalẽ que summũ bonũ itelligeret: ⁊ itelligẽdo amaret: ⁊ amãdo possideret. ⁊ possidẽdo btã esset: fecit aũt ds boiez formãdo corpꝰ eiꝰ. per ministeriuz angeloꝝ de limo terre in agro damasceno: ⁊ inspirauit in faciẽ eius spiraculũ vite. i. aiam creauit quã corpi facto vniuit: factꝰ est aũt bõ ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ dei potiusꝙ angelus. ꝯueniẽtiã bz bõ cũ deo intus ⁊ extra: qd nõ babet angelꝰ Intus eni babet cõuenientiaz ẜm memoriã intelligentiã ⁊ voluntatẽ sic angelus Nã sic a pře est filiꝰ. sic ab boie bõ eiusdẽ nãe. Preterea sicut deꝰ ꝑlatus est oi creature simplicit. sic bõ in suo vniuerso. ps. Oia subiecisti sub pe. ⁊c. Itẽ sic deꝰ vbiqꝫ ẽ. sic aia vbiqꝫ est in suo babitabili i. in corpe. nõ qdẽ ꝑ eẽntiaz: sed per potentiã. Dignitas bumana ẽ in boc ꝙ deꝰ fecit boiez rõne sapientẽ. vita inocentem

dn̄io potentē. p̄mū notat̄ in hoc q̄ hō fa=
ct⁹ est ad imaginē dei. scđ3 q̄ ad dei simi=
tudinē. tertiū q2 p̄posit⁹ ē hō cūctis aian
tibus 7 alijs creaturis q̄ oia sibi seruiūt.
Et nota q̄ volūtati bonoꝝ hoīū nō solū
subdit̄ creatura: s3 ēt ipse deus. ps. 144.
Volūtatē timētiū se faciet 7c. Itē angeli
qui deputant̄ ad custodiā. Itē demones
q̄ dāt̄ ad exercitiū bonoꝝ. Itē hoies bo
ni sunt socij tribulationū. Ite3 hoies ma
li qui bonos magis ꝓmouēt p̄sequendo
q̄ȝ possent facere seruiēdo. Corp⁹ tale de
dit deus p̄mo homini qđ anie subiectu3
esset vt esset obtemperās sine rebellione
esset ꝓpagabile sine libidine. esset vege=
tabile sine mortalitate. eēt ꝓportionabi=
le quo ad cōplexionē equalem. eēt quoq3
aie cōforme vt sicut aia erat inocens 7 tñ
poterat peccare. sic corpus eēt impassibi
le. vt tñ posset imortalitatē icurrē. 7 ideo
poterat mori 7 nō mori. poterat hr̄e suffi
ciētiā 7 idigētia3. poterat obtēperare 7
rebellare. 7 h° fuit rōne nāe defectiue ex
nihilo create nec p̄ grā3 cōfirmate. Fuit
tñ corp⁹ ita ꝯditū vt i eo eēt nulla pugna
rebelliōis nulla ꝓnitas libidīs. nulla di
minutio vigoris. nulla corruptio mort3.
Hec aūt imortalitas corpis Ade p̄ncipa
lit̄ fuit ab aia. sic ab influēte. a corpe pro
eq̄li cōpositiōe sic a disponēte. a ligno vi
te sic a vegetante. a regimine vō dine po
tētie. sic ab iteri⁹ cōseruāte. 7 exteri⁹ ꝓte
gente. Fact⁹ est itaq3 hō absq3 oi culpa 7
misia: nec ad culpa3 habuit fomitis inci
tamentū. Insup datū est ei q̄druplex ad
iutoriū. Primū ad recte volendū. qđ est
ꝯscia. Scđm fuit ad murmurādū ꝯ ma=
lū. 7 ad stimulādū ad bonū qđ ē syndere
sis. Tertiū fuit snia illuminās intellectū
ad cognoscēdū deū suū sic seip̄m 7 mū=
dū istū q̄ fact⁹ fuerat p̄p ip̄3. q̄rtū fuit ca
ritas accēdēs affectū ad diligendū deu3
sup oia 7 ꝓximū suu3 sic seip̄m. Prima
duo ptinēt ad p̄fectionē nālīū. Alia duo
ad p̄fectionem gratuitoꝝ: quoꝝ vnū fuit
grē gratis date. s. scia reliquū grē gratu3
faciēt3. s. caritas. Accepit hō triplice3 ocu
lū. s. carnis quo videret mūdu3 rationis
quo videret aiu3. 7 cōtemplatiōis quo vi
deret deū. Et sic oculo carnis videt hō q̄
extra se sunt. oculo rōnis que sunt itra se.
oculo cōtemplationis que sunt supra se.
Notitiā dei habuit. cui⁹ presentiā quadā
iteriori aspiratiōe ꝯtemplabat̄ nō ita ex=
cellenter vt in patria: nec ita in enigmate
vt in via. Res etia3 factas nouit q̄bus oī
bus noia iposuit. Notitiā quoq3 sui ha=
buit. q2 q̄lis factus erat sciuit. 7 q̄d ager̄
7 q̄d cauere deberet itellexit. Fuit quoq3
sine penalitatib⁹. q2 nec esuriuit nec siti=
uit. Ite3 frigus vel estus labor vel ifirmi
tas eū non lesit nec mortē expectauit. q2
viu⁹ erat ad gloriā trāsferēdus. Vestib⁹
nō eguisset. 7 nud⁹ verecūdia nō fecisset.
natura in eo quo ad deformitatē mēbro
rum nō errasset. Concept⁹ fuisset sine pu
dore. 7 partus sine dolore fuisset. Mo=
tus membrorum etiam subiecti volunta
ti fuissent.

De preceptis Ade datis. Cap. 63

Adam factū deus transtulit in pa
radisum. 7 ibi de costa dormien
tis Euam sibi sociam formauit.
Hanc nō fecit de capite ne viro domina
ret̄ nec de pedibus ne contemneret̄: sed
de latere vt amoris vinculū probaretur.
Duplex bonū illis deus p̄parauit vnum
tēporale. aliud eternū. primum dedit. se
cundū promisit. Ideo duplex preceptu3
primus homo habuit. vnū nature ad cu
stodiendū bonum datu3. Aliud discipli
ne ad promerendū bonum promissum.
7 hoc nō poterat mereri melius q̄ȝ p̄ me
ram obedientiā que tunc mera est quan
do preceptum ex se solo obligat. 7 non ex
alia causa 7 tale dicit̄ preceptū discipli=
ne. q2 per ipsum discit̄ quanta sit virtus
obediētie. Unde 7 discipline preceptū
dicit̄. q2 vitare lignum sciētie nō suade=
bat natura sed disciplina. Preceptū ve
ro nature duplex fuit. vnū de cōseruatio
ne indiuidui. vt ibi Gen. 3. De omni li=
gno padisi comede. Inter que ligna fuit
spālit̄ noiatū vite. 7 sic dictū ē ab effectu

q₂ corpora primoꝝ parentuȝ debebat cō
tinue vegetare. Aliud fuit preceptū natu
re per ꝯseruationē speciei. vt illud. cresci
te ꝛ multiplicamini. Circa primū. i. prece
ptum discipline. nota ꝙ aliqd ꝓhibetur.
q₂ malū. Exo. 20. Non furtū facies. Ali
quid q₂ occasio mali. Mat. 5. Non iura
re oino. sic prelatus multa probibere pt
que tñ nō sunt expressa in sua regula. Ali
quid ad probationeȝ obedientie ꝛ tale fu
it preceptum de ligno vite.

¶ De paradiso. Cap. 64

b Omo p̄dictis fultus auxilijs acce
pit locū paradisi terrestris in ha
bitationē tranqllam. Fuit aūt lo-
cus ille. vt ait Damascenus exaltationis
vniuerse prōptuarium qui terra excelsior
est positus. ꝛ tēperato ac purissimo aere
circūfulget. plantis semp ꝛ floribꝰ orna-
tus est. bono odore plenus. nullūqȝ irra
tionabilium aialium ibi habitat. p̄cipue
habet in Geñ. ii. ꝙ a dño paradisus plā
tatur fonte qui diuidit in quattuor capi
ta irrigatur ligno vite ac scie boni ꝛ mali
decoratur. ¶ Per cherubin ꝛ flāmeū gla-
dium custoditur. Notanduȝ insup ꝙ ibi
nulle sunt tempestates. Due quoqȝ hye-
mes sunt ibi ꝛ due estates. ꝛ bis fructifi-
cant ibi arbores. In vtroqȝ solstitio hñt
hyemem temperatissimā. ꝛ in vtroqȝ eq
noctio estatē. hmōi ratio est. quia paradi
sus sub circulo eqnoctiali situs est ꝛ sem
per habet equinoctium.

¶ De casu primi hominis. Cap. 65

i Nuidēs ergo diabolus felicitati
hois in specie serpētis ipsam mu
lierē tanq̄ fragiliorē aggreditur
tentandā quā cum in respōsione dubitan
tem cerneret fortiꝰ institit. ꝛ vincens illaȝ
tandē viꝝ illa mediante deiecit. ¶ Proces
sit ergo sic. ¶ Primo. s. querēdo cur p̄cepit
vobis ds ꝛc̄. Scđo asserēdo falsum. neq̄
q̄ moriemini. 3° ꝓmittendo. Eritis sicut
dij sciētes bonū ꝛ malū. ¶ Processus iste
fuit magne versutie. q₂ ꝓcessit experiēdo
impellendo: ꝛ alliciēdo. Experiētiā. n. ac
cepit īterrogatiōe ipulit in mēdaciū asser
tione. allexit in falsa ꝓmissiōe. Allexit ḡo
diabolus mulierē ꝑ triplex appetibile. s.
ꝑ sciam que est appetibilis rōalis. ꝑ excel
lentiā ad modū dei q̄ est appetibilis iras
cibilis. ꝑ suauitatē que ē appetibilis ꝯcu
piscibilis. Igit vir peccauit. q₂ lignū veti
tū gustauit. vñ ad penā accepit vt in se su
dore vultus sui pāe suovesceret. Mulier
aūt in duobꝰ peccauit. Nā supbiuit ꝛ ve
titū comedit. vñ ꝛ duplicē maledictioneȝ
hūit. s. sub viri ptāte eris. ꝛ hoc pp p̄muȝ
Itē in dolore paries. ꝛ hoc pp ƀm. Dia-
bolus vero in serpēte iuidit mētitus ē de
cepit. vñ pp p^m dictū ē ei Geñ. 4. Supra
pectus tuū gradieris. pp scđm. terraȝ co
medes. pp tertiū. ipsa ꝯteret caput tuum
Si scire volueris qs eoꝝ plus peccauit
s. vir vl̃ mulier. dđ ē ꝙ plus peccauit mu
lier q̄tū ad aliq̄ ꝛ q̄tū ad aliqua ipse vir
Nā mulier plus peccauit quo ad peioris
finis intentionē. voluit. n. fieri sicut dñs.
sȝ vir intēdebat nō ꝯtristare đlitias suas
Itē mulier peccauit ī pl̃es. q₂ in se. i deū
ꝛ i ꝓximū. itē mulier dānosius peccauit
q₂ plures maledictiōes recepit. Uir aūt
peccauit plus q̄tū ad originē. q₂ ex certa
scia. itē vir peccauit maiori igratitudine.
Querūt multi cur ds hoieȝ fecerit q pos
set peccare. ꝛ ad hoc assignāt plurime rō
nes. ¶ Prima est vt oñdat diua potētia q
solus imutabilis est. ois aūt creatura mu
tabilis est. Scđa vt declaret dei sapia q̄
de malo scit elicere bonū. qđ nō potuit fi
eri nisi ds creaturā fecisset vertibilē i ma
lū. 3ª vt manifestet dei clemētia q̄ xp̄s ꝑ
mortē suā hoieȝ ꝑditū liberauit. 4ª vt oñ
dat dei iustitia que nō solū reddit bonis
p̄mia: sȝ ēt malis supplicia. 5ª vt hō non
sit peioris ꝯditōis q̄ alie creature q̄s oēs
deus sic aministrauit. vt eas ꝓprijs moti
bꝰ agere sinat: vñ ꝛ hoieȝ in ꝓꝓo arbitrio
relinq̄re đbuit. 6ª est laus hūana. Laus ē
n. viri iusti q potuit trāsgredi. ꝛ nō ē trās
gressus. 7ª ē đcus vniuersi. q₂ opª iuxta
se posita magꝭ elucescūt. ita mali bonos
ꝯmēdāt adiuicē cōpati. 8ª rō est q₂ boni
exercitant ꝛ ꝓbant per malos. Adam ꝛ

Eua post pctm̄ de paradiso expulsi sunt. sic lucifer de celo. ꝛ in hac valle miſie habitantes fcti sūt mortales. Nā sic in celo est nō posse mori. sic in iferno est semper mori. In mundo medio posse viuē ꝛ posse mori. Ex his pꝫ ꝙ prim⁹ stat⁹ hoīs fuit innocentie. scd̄s grē. terti⁹ culpe quartus pnīe quint⁹ glīe. Duꝫ eni inordinate erexit se supra se cecidit miserabilit infra se. s. a statu inocētie ꝛ grē in statū culpe ꝛ miserie. Itē qꝛ factus est inobediens suo superiori iusto dei iudicio factū est vt sibi fieret inobediēs suū inferi⁹. s. caro ꝛ maxime circa mēbra vtuti gn̄atiue debuiētia

¶ De ordine tentatōis in nobis. Ca. 66

O Rdo tentatiōis qui fuit in pmis parētib⁹ etiaꝫ in nobis cōpletur. Naꝫ sicut spēs vbi suggessit mulier delectata est vir comedit. sic in nobis ſm Gre. diabolus gerit serpētis officiū sensualitas vo que in carne est offīn mulieris. ꝛ rō tenet locū viri per cōsensuꝫ vel dicas ſm Augu. suggestio serpētis ē primus mot⁹ ex fomite. comestio vo mulieris est delectatio cogitationis. s. p inferiorem ptēꝫ rōnis. sed comestio viri ē cōsensus rōnis. s. supioris partis. Per hec eni tria. s. suggestionē delectationē. ꝛ cōsensuꝫ hō in tentatōeꝫ ducit. qꝛ tētatio p suggestionē incohoat sed per delectationē progredit. per cōsensum aūt consumat. sunt aūt alia tria per que quis in tentatiōe detinet. s. opus paruū cōsuetudo. ꝛ desperatio. Sciendū est ꝙ tentatio est triplex. s. prima est a diabolo vel per modū suggestionis. vel per modū afflictiōis secūda est a mūdo qui voluptate ac vanitate allicit vel psecutione frāgit. tertia est carnis que per sensualitatē ac fomitē ad peccatū ipulit quib⁹ rō cōsentiens pficit peccatū. Due sunt spēs tentationis. Prima s. diaboli. scd̄a mundi. ꝛ sunt extra nos. ꝛ nō habēt pctm̄. vn̄ Aug. Tentatio cui nō cōsentitur nō est pctm̄ sed mā exercende virtutis. Tertius modus tentādi est intra nos. ꝛ est peccatū veniale cum prim⁹ motus est tm̄. sed mortale est si ꝯsensus aduenerit. Cōtra pdictos tentatores dedit nobis dn̄s tria remedia. qꝛ ꝯtra diabolū hēm⁹ spūs āgelicos q ad bonū nos stimulāt. ꝛ ꝯ insultus diaboli defendūt. item ꝯ mūduꝫ hēmus exēpla scōꝝ. quos nō alliciebāt mūdi blādimēta. nec terrebāt supplicia. itē ꝯ carnē habemus bona nālia. s. synderesiꝫ ꝛ viꝫ irascibilē q̄ nālr nos docēt n̄ acqesc̄ē carni. sꝫ spūi. Hēm⁹ ēt gratuita. s. charitatē. tēpantiā. ꝛ huius modi qb⁹ carnis vitia mortificamus. Est āt dr̄ia iter tētatōes q̄ sit a diabolo. ꝛ q̄ sit a carne Tētatiōes. n. q̄ a diabolo sit sepe oriunt pter rōeꝫ. vt cū nup faciat⁹ fameꝫ patit ꝛ p⁹lōgā dormitōeꝫ somno grauatur. tentatōes vero q̄ sunt a carne freq̄nt surgūt pp necessitatē. sꝫ interdum exerescūt pp supfluitatē. vt cibus p⁹ ieiuniū immoderate appetit vel i comedēdo mēsura ꝛ modus nō tenet. Tētatio multiplex est q̄daꝫ ē pbatiōis hec ē adeo hꝫ ꝙ dn̄s tētauit Abraā q̄daꝫ exaiatiōis. hec est ab hoīe. q̄daꝫ pcipitatiōis. hec est a diabolo qui pmos parētes tētauit q̄dā delectationis h ē a carne q̄dā ꝯsensus. hec ē rōis Tētationū q̄ttuor sūt spēs. Pria ē aspa hec fit de laborib⁹ icōsuetis i pricipio cōuersiōis. Scd̄a est vana ꝛ orit de spūalibus pspitatib⁹. vt cū qs d̄ virtutū successibus gl̄iat. Tertia ē dubia. vt qn̄ qs ambigit qd certū de aliq̄ re tenē debeat. vn̄ accidit ꝙ senior qsqꝫ ad bonū reddit qn̄ id qd̄ agit bonū esse dubitat. ꝛ pnior fit ad malum qn̄ malū esse nescit. Quarta fraudulētia. vt qn̄ diabolus i āgelum lucis se trāsfigurat sub spē virtutū iducēs vitiū. hec fit qn̄ suadēdo honestatem inducit supbiā. vt dissuadēdo discretum. obsequiū inducit nimiū carnis cōmodū vel suadendo iustū iudiciū inducit crudelitatē. vel suadēdo misericordiā inducit remissionē ꝛ negligētiā. vel suadēdo largitatē iducit pdigalitateꝫ. ꝛ sic de alijs. In talibus aūt piculosissimū ē periculū nō videre. Primā ps. appellat timoreꝫ nocturnū. p noctē. n. aduersitas d̄signatur. Secundā appellat sagittā volantem

in die. quia per diē prosperitas designatur. Tertiā appellat negociū perābulās in tenebris. ꝛ hec ꝓpter dubiū perplexitatis. Quartam vocat demoniū meridianū. vnde dicit. Nō timebis a ti. no. a. sa. vo. in. di. a. nego. perā. in te. ab incur. ꝛ demo. meri. De his quattuor generibus tentationū idem ait. Super aspidē. quo ad primū ꝛ basiliscū. quo ad secundū. ꝛ cōculcabis leonē. quo ad tertiū. ꝛ draconē quo ad quartū. Propter p̄dictas tentationes vel deceptiones diaboli nō sūt etiā licita faciēda. ꝛ hec in qnqꝫ casibus. Prim⁹ est si suadet hoi aliqđ bonū non faciendū ne videamur suis ꝯsilijs ꝯsentire. vñ xp̄s ipso suadēte noluit facē panes de lapidib⁹. qđ tñ opus bonū fuisset. Secundus si ꝓponat̄ aliqđ bonū cōtra legem dei. Unde Machabei nolebant comedere carnes quas tēpore necessitatis comedē licuisset. Tertius qñ bonū fit cū scandalo alioꝝ. prima Corinth. 8. Peccantes in fratres ꝛc̄. loquit̄ de idolaticis Quartus est qñ bonū fit per obstentationē. Job. ca. 36. Si osculatus suꝫ manuꝫ meaꝫ que est iniqtas maxia. sup qđ dicit Grego. Manū suam osculat̄ qui laudat qđ facit. ꝛ hec est iniquitas maxima. Quītus cū ipedit obedientiā supioris qꝛ lꝫ ꝓpter mādatū p̄lati nūꝙ̄ malū debeat fieri. pōt tamē bonū aliqñ ꝓpter obediētiā remitti. Remedia cōtra tentationes memoria dñice passionis. mortificatio carnis. vtile exercitiū. declinatio occasionū. cōculcatio principij intentionum.

¶ Explicit liber secundus.

¶ Incipiunt capitula libri tertij.

De malo in in genere 1
De pcti diffinitione. 2
Quid sit pctm̄ scđm rem. 3
Quid sit pctm̄ scđm nomen. 4
De origine pcti. 5
De visione pcti. 6
De effectu pcti. 7
De pctō originali f̄m rem. 8
De pctō originali f̄m nomē. 9
De primis motibus. 10
De morosa delectatiōe. ꝛ ꝯsensu pcti 11
De pctō veniali. 12
De effectu pcti venialis. 13
De septē vitijs capitalib⁹ in specie. 14
De superbia. 15
De inuidia. 16
De ira. 17
De accidia. 18
De auaritia. 19
De gula. 20
De luxuria. 21
Quō septē vitia sunt venialia vel mortalia. ꝛ p̄mo de supbia siue vanaglia. 22
De iuidia qūo sit mortale vel veniale. 23
De ira quō sit mortale vel veniale. 24
De accidia qūo sit mortale vl' veniale 25
De auaritia qūo sit mortale vl' vēiale. 26
De gula quō sit mortale vel veniale. 27
De luxuria quō sit mortale vel vēiale. 28
De pctō in spm̄ sanctū. 29
De pctō cordis. 30
De pctō oris. 31
De peccato opis. 32
De pctō omissionis. 33

¶ Expliciūt capitula. De malo i genere.

¶ Incipit liber tertius. Cap. 1

Malum triplex est culpe pene ꝛ dāni qđ opponit̄ triplici bono. s. honesto. delectabili ꝛ vtili. Naꝫ culpe opponit̄ honestū pene opponit̄ delectabile dāno opponit̄ vtile. Malū ē vtile multis mōis. Prio pp suā ordinationē ꝛ qꝛ p vilificationē ponit̄ in loco iferiori in vniuersitate rerū: vñ ꝛ bñ ordinant̄. ꝛ sic ordinate ponit̄ diabolus in iferno ꝛ fur in patibulo. secūdo modo vtile est ꝓpter suam coactionem. Amaritudo enim cōscientie cogit hominē a peccato recedere Hiere. Arguet te malitia tua. ꝛ auersio tua increpabit te. Item in eodē. Uide ꝙ̄ malū ꝛ amarum est te dereliquisse dñm deum tuum. Tertio est vtile per ipsius mali cōsiderationē. ex eo. n. ꝙ homo malum videt nāliter proficit. qꝛ sicut homo naturaliter bonum appetit. ita naturaliter horret malum ꝛ fugit.

¶ De pcti diffinitione. Cap. 2

P Ost malū in genere sequitur de malo culpe in specie. Diffinitur aūt peccatū multis modis. ¶ Primo sic ab Aug. ¶ Peccatū est voluntas retinendi vel cōsequendi qd iusticia vetat. Itē ab eodē. ¶ Peccatū est dictū vel factū vel concupitū cōtra legem dei. Itē Ambro. ¶ Peccatū est preuaricatio legis diuine ꝛ celestium inobedientia preceptorum. Item Aug. peccatū est spreto incommutabili bono reb' mutabilibus adherere. ¶ Prima diffinitio dat' ſm cām efficientē Scda ſm causam materialē. Tertia ſm cām formalem. Quarta ſm cām finalem In quarta diffinitione nota q in peccato duo sunt. s. auersio a creatore. ꝛ cōuersio ad creaturā. quorum primum est quasi formale. scdm quasi materiale. Et in actione nō est peccatū ratione cōuersionis si nō sistatur in creatura. sed rōne auersionis in qua est deformitas ꝛ cōtemptus. Qr aūt rōne cōuersionis nō sit peccatum principaliter p3. q2 pōt fieri venialit quādoq3. vt quādo quis delectat' in creatura plus debito. sed tamē citra deū. quandoq3 etiā quis pōt delectari in creatura sine oi peccato. vt cum delectatio naturalis est tm. ſm q visus delectat' in viridi ꝛ gustus in dulci: ꝛ sic de alijs. Interdū potest etiā quis dlectari meritorie. s. quando ad deum refertur. vnde ps. 91. Delectasti me domine in factura tua ꝛc. Sed tūc sumitur delectatio pro motu nō pro passione.

¶ Quid sit peccatū ſm rem. Cap. 3

T Enendū est de peccato q non est substantia vel res aliqua: sed defectus ꝛ corruptela. Et dicit' peccatum nihil ꝑpter tria. ¶ Primo propter defectū q2 peccatū nō est aliqua res naturalis. sed corruptio boni. Secūdo ꝑpter defectum. q2 peccatū anihilat hoiem ꝛ deficere facit a vero esse. Tertio ꝑpter despectum que vilem facit hominē ꝛ indignum premio. Circa predicta tamē sciendum est q aliud est peccati actus. ꝛ aliud habitus. ꝛ aliud macula peccati act' aliquid est sed nō habet amplius esse adueniente gratia: sed peccati habitus qui relinquitur ex malis actib' aliquid est ꝛ remanet interdum etiā cessantib' actib' ꝛ post infusam gratiā ꝛ peccati remissionē pcti vero macula nihil est ſm rem ꝛ non deformat aiam per modū passionis: sed priuationis. sicut truncatio mēbri deformat corp' ꝛ maculat. Dicit aūt Augu. q abstinētia nulla substātia est ꝛ tamen ex ea corp' languet. ita pctm nō est res aliq vel substantia aliqua. ex eo tñ natura corrumpitur. sed delet' per grām. Notādū preterea q peccatum qñq3 transit actu. ꝛ remanet reatu. sicut p3 in peccato originali post baptismum. qñq3 transit actu sil' ꝛ reatu sic pctm actuale post pniam perfectam. qñq3 remanet actu ꝛ reatu sic pctm originale ante baptismum.

¶ Quid sit pctm ſm nomen. Cap: 4

P Eccatū enim h3 multa noia. vocatur macula ꝛ hoc q2 imaginem aie deformat. Item reatus. qm ad penā eternam obligat. Item pollutio ꝛ hoc quantū ad contagionem contractam ex terrena delectatione. Item vocat' pena. inquantū respicit pctm primi hominis. in quo natura nr̃a fuit corrupta. Itē delictum. ſm q est recessus a dignitate gratie habite. Item vocat' culpa prout respicit ad penam. Item offensa. ꝛ hoc q2 ꝯtra diuinā legem ꝛ bonitatem. Item preuaricatio. ꝛ hoc inquantum mandatū dei respuitur. Item vitium. i. defectus bonorum naturalium. Item pctm prout est cōuersio ad bonum cōmutabile. Item vocatur scelus. ꝑpter iniuriam dei magnam Item nefas prout est illicitum persone ꝑpetranti. Item vocatur crimen prout est dignū accusatione ꝛ pena.

¶ De origine pcti. Cap. 5

Q Vamuis pctm sit ꝯtrarium ipsi bono nō tamen habet esse nisi in bono quod quidē bonum est liberum arbitrium ac voluntas. a qua peccatum est sicut a prima origine

r in qua est sicut in ꝓprio subiecto. Uo-
lũtas igit̃ est causa peccati causa dico nõ
efficiens. sꝫ deficiens. Uoluntas. n. ſꝫ ꝙ
hꝫ respectuꝫ ad suũ principiũ a quo est. s.
ad deum. nõ est nata elicere ex se nisi bo
num. sꝫ ſm respectũ ad pricipium ex quo
est qḋ est nihil. iclinat̃ ad malum. cũ ipsa
voluntas sit ex nihilo tẽdit ad defectum.
Si ergo volumus scire vñ sit malũ culpe
materialiter dicim⁹ ꝙ ex absentia debiti
boni. s. spẽi modi r ordinis. Sed si volu
mus scire vñ sit originaliter. dicem⁹ ꝙ a
volũtate siue libero arbitrio. De ꝓgressu
peccati. nota ꝙ peccatũ initiatur ꝑmo in
cogitatione. ꝓcedit r crescit in delectati
one. ꝑficitur in cõsensu. Circa ꝓgressum
peccati sciẽdum ꝙ quedã añcedunt ipm
peccatũ. quedã sequũtur. quedam circũ-
stant. pctm̃ antecedũt aliqua ex pte auer
sionis. aliqua ex parte ꝯuersiõis. Ex pte
auersionis antecedũt ipm peccatũ ista. s.
ꝯtemptus. omissio. igratitudo. inobediẽ
tia. ꝓuaricatio. Jlla vero que peccatũ añ
cedunt ex parte ꝯuersionis sunt hec. scilꝫ
Cogitatio. Libido. Cõcupiscẽtia. Delecta
tio. Peruersa itẽtio r ꝯsensus. Alia sunt
que sequũtur peccatũ. sicut est macula. i.
deformatio imaginis dei. r reat⁹. i. obli
gatio ad penam eternã. Sũt adhuc alia
que pctm̃ comitant̃ vt sunt pctoꝝ circun
stantie que pctm̃ aggrauãt. r diminuũt:
que notãtur in hoc versu. Quis qd vbi ꝑ
quos: quotiẽs cur quomõ quãdo. Actio
deprauatur etiã per peccatũ. etiã illa que
de genere bonoꝝ est. quãdoqꝫ in princi
pio. quãdoqꝫ in medio. quãdoqꝫ in fine.
r hoc per malam intẽtionem vel per ne-
gligentiã. vel per vanam gloriã. Unum
peccatũ dicit̃ maius altero multis mo-
dis. s. causalitate. vt pctm̃ luciferi. vel ge-
neralitate. vt peccatũ Ade. vel deformita
te. vt pctm̃ iude. vel difficultate. vt pctm̃
in spm̃ sanctum. vel periculositate. sicut
pctm̃ ignorãtie. vel insepabilitate. vt pec
catuꝫ cupiditatis vel ꝓnitate vt peccatũ
carnis. vel offensione. vt pctm̃ idolatrie
vel expurgãdi difficultate. vt peccatũ su
perbie. vel mentis cecitate. vt peccatũ ire
Circa peccati grauitatẽ nota ꝙ nihil est
peccatũ in viro perfecto qḋ nõ sit pecca-
tum in imperfecto. nisi in his que nouit.
Nam perfectio nõ mutat genus pecca-
ti: sed quantitatem auget.

De diuisione peccati. Cap. 6

Diuisio peccatoruꝫ multiplex est.
Alia est enim ſm cãm efficienteꝫ
ſm se. vt hec. Peccatoꝝ aliḋ est
ex impotẽtia. aliud ex ignorãtia. aliud ex
malitia. Alia sumit̃ ſm cãm efficientẽ rõ
ne ãnexi ſm quã sumit̃ hec diuisio. Pec
catorũ aliud est ex amore male accidẽte:
aliud ex timore male humiliante. hoc est
ꝙ homo potius vult peccatuꝫ cõmittere
ꝙ̃ amato carere: aut malum pene qḋ ti-
met incurrere. Sumũtur peccatoꝝ etiaꝫ
diuisiones ſm cãm materialeꝫ circa quã
primo sumit̃ hec diuisio. peccatoꝝ aliud
est cordis aliud oris. aliḋ opis. Jtẽ hec.
Peccatoꝝ. aliud locutionis. aliud cogi-
tationis. aliḋ opationis. Secũdo modo
sumitur sic. Peccatoꝝ aliud est in deũ.
aliud in seipm. aliud in ꝓximuꝫ. Jn deũ
diuiditur sic. aliud in patrẽ. aliud in filiũ
aliud in spm̃ sanctũ. Alijs tribus modis
peccatur. s. male per infidelitateꝫ de deo
sentiẽdo. Jtẽ blasphemãdo. Jtem sacra
dei idigne tractãdo. Alio° peccat quis in
deuꝫ. s. ipm tentãdo. r hoc fit tripl'r. Nã
qñqꝫ tentat qs dei potentiã. vt cũ signa
petit. qñqꝫ dei iusticiã vt cum per cãdẽs
ferꝝ vel ꝑ duelluꝫ vel similia qs iudiciũ
querit. qñqꝫ dei mĩſicordiã. vt cũ qs dei
bonitatẽ examinãs cõmittit se stultis pi-
culis. Jn seipm peccat qs tribus modis
sil'r. s. necessaria sibi subtrahẽdo. itẽ sup-
flua sumẽdo. itẽ vltra vires quippiã ag-
grediendo. Jn ꝓximũ peccat etiã qs tri
pl'r. s. primo sua auferẽdo. item sibi in ne
cessitate nõ cõicando sua. itẽ malo exem
plo illũ ad pctm̃ trahẽdo. Sumunt̃ ꝑte-
rea diuisiones pctoꝝ ſm cãm formalẽ. r
hoc tribus modis. qñqꝫ nãliter ſm quali
tatẽ vel ſꝫ ꝙ̃titatẽ vel ſm relationẽ. scḋꝫ
qualitateꝫ sumit̃ hec diuisio. Peccatoꝝ

aliud est comissi. aliud est delicti. quorum
primũ est preuaricatio pceptorum negati-
uorum. Secũdũ est preuaricatio pceptorum
affirmatiuorum. Itẽ predictũ pctm̃ est du-
plex ꝯ duas ptes iusticie que sunt decli-
nare a malo. et facere bonũ. Itẽ alia diui
sio sumit̃ sm q̃litatẽ sic. Peccatorum que-
dam sunt carnalia. q̃dam spũalia. sed car
nalia sunt maioris infamie. spũalia vero
maioris culpe. Scd̃m quantitatẽ sumit̃
hec diuisio. Peccatorum aliud est mortale
aliud est veniale. quorum primũ dr̃ puersio
scd̃m vero inordinatio. qm̃ pctm̃ morta
le est auersio totalis a bono incõmutabi
li. et cõuersio totalis ad bonũ cõmutabile
Sed pctm̃ veniale est amor voluptatum
in creatura citra deũ. tamẽ sm relationẽ
sumit̃ hec diuisio pctõrum. aliud est origi-
nale. aliud actuale. Ultima diuisio ẽ sm
cãm finalẽ. et hoc dupl̃r. qr vel sm ipz ap
petibile. vel sm actũ hois appetẽtis. Se
cundũ ipm appetibile sumit̃ hec diuisio
Omne qd̃ in mũdo est aut est cõcupiscen
tia carnis: aut ꝯcupiscẽtia oculorum: aut su
perbia vite. quorum primũ est appetitus deli
ciarum. scd̃m appetitus diuitiarũ. tertiũ est
appetitus honorum. Scd̃m actum hois ap-
petentis diuidit̃ pctm̃ in septẽ vitia capi
talia. supbiã: inuidiã. irã: accidiã: auari-
tiã: gulã: et luxuriã. Nota q̃ quinqz sunt
genera operũ. Nam quedã sunt mala in
se. vt illa que sm suã naturaz mala sunt.
possunt tñ per aliquã circũstantiam fieri
bona. vt homicidiũ. Quedã sunt mala sz
se. vt illa que per nullã circunstantiã pos
sunt fieri bona. sicut est odire deũ. forni
cari. et hmõi. Quedã sunt bona in se. vt q̃
sũt bõa ex gñe. tñ possunt fieri mala ex cir
cunstantia. sic̃ est dare elemosynã. Que-
dam sunt bona sm se. vt que per nullam
circunstantiã pñt fieri mala. sic̃ est diligẽ
deũ ex charitate. Quedaz sunt indifferẽ-
tia. vt que nec bona nec mala sunt. possũt
tamẽ fieri vel bona vel mala. sicut est mo
uere pedem sine deliberatione. vel quan
doqz comedere.

¶ De effectu peccati. Cap. 7

Multa mala facit hoi pctm̃. et ante
morte in morte et post mortez.
Ante mortẽ pctm̃ hec mala ope-
ratur. Naturalia vulnerat. vt significat̃ i
illo qui incidit in latrones. Item intelle
ctus obscurat̃ in cognitiõe veri. et affectus
tepescit in opatione boni. Gratuitis spo
liat. Tre. 4. Dispsi sunt lapides sanctua-
rij etc. Sed ne aliqd̃ bonuz pereat illa bo
na opa que quis peccãdo mortificat alijs
saluandis dabunt̃. sicut qñ corpali mor-
te quis morit̃ fratres et propinqui in bo
nis eius succedũt. Aiaz maculat. Tre. 4.
Denigrata est sup carbones facies eorũ
Ad penã eternã obligat. Geñ. 2. Quacũ
qz die comederis morte morieris. Item
ꝯsciam amaricat. Jere. c. 3. Uide q̃m ma-
lũ et amarũ est te dereliquisse deum tuũ.
Cor idurat. Prouer. 18. Peccator cum
in pfunduz peccatorum venerit cõtẽnit. In
sensibilẽ reddit. Geñ. 18. Uisus est ei q̃si
ludẽs loqui. Simile habes in cane sub-
mergendo qui nõ sentit lapidez in collo:
donec i aquã extra nauẽ pijciat̃. Aiaz oc
cidit. qr vera vita. i. deo priuat. i. Reguz
31. Saul irruit in gladiũ suuz. Sed nota
q̃ pctm̃ veniale disponit ad mortez. mor
tale vero dat et ifert mortẽ. sed obstinatio
detinet in morte. Ad alia pcã trahit Gre
go. Pctm̃ qd̃ p pniaz nõ diluit̃ mox suo
põdẽ ad aliud trahit. Exm̃ habemus i Cha
ym. qui egressus in agrũ occidit fratrem
suũ Abel. Exm̃ habes etiã in figura. Cor-
uus egressus de archa itercept⁹ est aqs.
Et dina egressa vt videret etc. virginita-
tẽ amisit. Et iudas egressus xp̃m tradi-
dit. Et post adulteriũ Dauid secutũ ẽ ho
micidium. et sic pz q̃ pctm̃ est pena pcti.
Pctm̃ eni sm q̃ in se est culpa p̃cedẽtis
pcti dr̃ pena. et ita dr̃ aliqd simul culpa et
pena: sed rõne actõis culpa. dr̃ vero pena
rõne passionis. qr culpa est qd̃ facimus. pe
na vero qd̃ patimur. Licz igit̃ ois culpa
sit a nobis. nõ tñ ois pena est a nob. imo
q̃dã est a nobis acta. q̃daz a deo iflicta. q̃
dã a pmis parẽtibus ꝯtcta. Et qr cuz qs fac̃
qd̃ nõ dz iustũ est pati qd̃ dz. idõ ois pena

est iusta ⁊ a diuina prouidentia ordinata Quod aũt vnum pctm̃ nascat̃ ex alio sic apparet. Supbia que vult oẽs excellere dolet si aliqs ei equat̃. ⁊ sic ex ea nascitur inuidia. Inuidia vero qꝛ de facili irascit̃ ei cui inuidet. iõ ex ea nascat̃ ira. Sed ira cũ non põt se vindicare tristat̃. ⁊ iõ ex ea nascitur accidia. Accidia vero cõsolationem querẽs in exterioribus facit auarꝫ. Auaritia aũt qꝛ in tpalibus abundat põt magis exercere gulã. Gula vero ꝓpter ventris repletionẽ de facili spumat in libidinẽ. ⁊ ⁊ ita generat luxuriã. Itẽ bona que fiunt infructuosa reddit ⁊ q̃tum ad meritũ ⁊ quantũ ad p̃miuꝫ. sicut ramus p̃cisus ab arbore nõ ꝓfert fructum: sꝫ arescit ⁊ habilitat̃ ad incẽdiũ. De talibus dr̃ Deut. 28. Maledictus eris ingrediẽs ⁊ egrediens. s. ecclesiam mãlem ad orandũ. qꝛ talis oro nõ est meritoria. imo dicit Aug. ꝙ si tales cruce se signãt potius icludũt in se diabolũ q̃ excludãt. qꝛ iam in eis ꝑ effectũ habitat. Ex hoĩe ifernũ facit. qꝛ in pctõre est ignis auaritie. fetor luxurie. tenebre ignorãtie. vermis ꝯscie. sitis cõcupiscẽtie. demones per effectũ. ⁊ hmõi. itẽ tandẽ hoĩem relinqt vacuum. Gen̄. Terra erat inanis ⁊ vacua. ⁊ merito qꝛ mundo adherẽtes suggunt vbera arida eo ꝙ relinquãt fontẽ vite ⁊ venaꝫ aquarꝫ viuẽtium ⁊ palludibus turbidis se satiãt. Itẽ fallendo decipit sicut lignũ putriduꝫ de nocte lucens. ⁊ sicut esca in hamo latens piscẽ decipit. Stultũ hoĩem demõstrat. qꝛ peccãdo qs sibi onus ad se deprimẽdũ iponit. ⁊ ligna sup dorsum suũ cremãda colligit. ⁊ illi huit ꝑ eũ pro huitio torquebit. Aug. Stultũ est in tali statu viuere in quo qs nõ audet mori. Sciendũ ꝙ pctm̃ grauat hoĩeꝫ in morte. qꝛ in morte priuat̃ hõ solatio visibiliuꝫ que dilexit. s. cibo. potu. amicis. rebus. lumine. requie. ⁊ ꝓprio corpore. qd̃ nunq̃ in tali forma suscipiet. imo vellet hẽre sicut qñ pro dimidia parte corrosuꝫ est a vermibus. qꝛ stupebit aĩa pctõris qñ corpus resumenduꝫ videbit. Turbabit̃ pctor in morte qñ videbit ꝯcursum demonum ad aĩam. parentum ad res. Tren̄. Oẽs inimici ei⁹ apprehẽderũt eam inter angustias. Postremo videndũ est qualr̃ pctm̃ p̃mat hoĩeꝫ post mortem. Cõfusionẽ hẽbit ex malorꝫ operꝫ denudatione. ꝓpheta. Reuelabo pudẽda tua in facie tua. Exprobationeꝫ christi audiet in iudicio. Mat. 25. Esuriui. n. ⁊ nõ dedistis mihi mãducare ⁊c̃. Requie ⁊ luce priuabit̃. Math. 22. Ligatis manibus ⁊ pedib⁹ mittite eũ in tenebras exteriores. Vñ nõ valebit ei ille cantus. Requiẽ eternaꝫ ⁊c̃. Suffragijs eccl̃ie nõ gaudebit. Isa. 66. Vermis eorꝫ nõ morief̃ ⁊ ignis eorꝫ nõ extinguet̃. in ifernũ precipitabit̃. Exẽplum de lapide molari quẽ ãgelus in apoc. ꝓiecit in mare dicẽs Hoc ipetu mittet̃ babylon in infernũ. A deo ⁊ electis ⁊ oĩb⁹ bonis sepabit̃ Mat. 25. Ite maledicti in ignẽ eternũ. A statu penitẽdi cadet. Jere. Trãsijt estas finita est messis. Ois spes mĩicordie p̃cidetur Isa. nõ remanebit testa vt portet̃ igniculus. s. charitatis de icẽdio aut hauriatur parꝫ aque de fouea. s. diuine mie. Sic̃ ita ꝙ pctm̃ nocet in pctõ existẽti ac in pctõ morienti sic quoq multiplr̃ nocet pctm̃ ip̃m deserẽti ⁊ de illo penitẽti. qꝛ gloriã p̃me inocẽtie nũq̃ recupabit. sicut. n. corrupta de cetero virgo nõ erit. ita semel peccans nũq̃ se nõ peccasse gaudebit. istud multis oñdit̃ exẽplis. Nã post sanationẽ vulneris sp̃ manet cicatrix. itẽ q semel furat̃ sp̃ dr̃ fur. itẽ domus eius dom⁹ discalciati dici põt. itẽ symon quẽ dñs a lepra mũdauit post mundationẽ sp̃ vocat̃ symon leprosus. itẽ tẽplũ qd̃ reedificatũ fuit post destructionem primi nullo⁹ fuit sileꝫ in pulchritudie tẽplo p̃ori. Ad tpalẽ penã obligat. Vñ non exibit inde donec reddat nouissimũ quadrãtẽ. itẽ regnũ celorꝫ nõ intrabit donec lignũ fenũ stipulã i. pena pctõrꝫ taꝫ mortaliũ q̃ venialiũ q̃ in p̃nti soluta nõ ẽ sup ip̃ꝫ cremet̃. A gloria retardat qd̃ figuratũ est in Absalon q postq̃ p̃ri recõciliatus fuit. tñ mãsit duobus annis ꝙ faciẽ eius nõ vidit. qꝛ rãdiu

differtur qs a gloria quousq3 fiat sine oī macula sic̄ erat in baptismo. Tp̄s amissum ꝛ meritū qđ sibi ꝯqrere potuit cum premio nūq̄ recupabit. Jere. Qui vēdit ad id qđ vēdidit non reuertet̄. Obscurat oculū cognitōis ꝛ hoc pp trabē que itus erat pp stercora hyrūdinū3 que ipm̄ excecauerāt. vt signat̄. i. Thobia. Un̄ augu. Oculis egris odiosa est lux sicut noctuis ꝛ vespertilionib⁹. Et nota ꝙ ad hoc ē de quodā ceco quē lȝ dn̄s illuminauerit nō tn̄ stari pfecte vidit. sȝ vidit hoīes q̄si arbores ābulantes. Affectū reddit tepidū. sicut i pede vulnerat⁹. ēt sanat⁹ claudicat ꝛ arbor de loco suo āmota. aliqd virtutꝭ amittit. Un̄ dcm̄ est hoi post pctm̄. Spinas ꝛ tribulos germiabit tibi. ꝛ dcm̄ est serpēti. Supra pectus tuū gradieris. Fastidiū hoi generat. Exo. Aia nr̄a nauseat sup cibo isto leuissimo. Aug. Palato nō sano pena est pāis. idē de se dixit postq̄ ꝯuersus fuit. Plus valebit malū inolitū q̄ bonū isolitū. Ad bn̄ operādū ipedit. Gen̄. 19. Uxor Loth respiciēs retrouersa est in statuā salis qđ sterilē facit terrā. Jtē in dolore pies filios. s. bonoꝝ opeꝝ ꝛ sctōꝝ. Ad resistendū tētatiōib⁹ debilitat. Judic. 16. Sāson post criniū abscissionē amisit vires. ꝛ arbor lesa p securiȝ cito a vento deijcit̄. Feruorē minuit charitatꝭ. sicut eclypsis solis diu postmodū nocet terre. eo ꝙ modico tpe sibi virt⁹ radiorū solis subtrahit̄. 3. Reg. 1. Rex dauid senuerat ꝛ cū opiret̄ vestibus nō calefiebat. Et aqua calorē ignis minuit vel extinguit. Dolorē ꝛ timorē semp infligit. dolorē quidē3 q2 certus de ppetrata culpa. timorē aūt q2 incert⁹ est de venia. Aug. Penitens semp doleat. ꝛ de dolore gaudeat. ꝛ n̄ sp doluisse doleat. Per pctm̄ corrūpit̄ puritas liberi arbitrij duplr̄. s. in agēdo. ꝛ suscipiēdo. Jn agendo quidē. q2 nō pt sp facere qđ d3 vel vitare qđ nocet. in suscipiēdo aūt q2 grām stabilem nō pōt suscipe in hac vita. itē corrūpitur rō in hac vita duplr̄. s. q̄tū ad discretionē iudicij inter bonū ꝛ malū ꝛ q̄tū ad deliberationē ꝯsilij inter expediens ꝛ inexpediēs. Jte3 corrūpit̄ affect⁹ dupli s. in ordine ꝛ in mō. q2 nec sp est ordinat⁹ nec sp moderatus. Pctm̄ multꝭ nocet s. ipsi faciēti. ps. Pctm̄ meū ꝯ me est sp. Hijs q sunt i purgatorio q̄s nō pn̄t pctōres tā efficaciter iuuare. sicut si essent in grā. ipsis dānatis ꝛ hoc p modū ꝯiunctionis. q̄to eni plures sunt in iferno tāto maior horror ꝛ maior pena. fallit. n. in inferno regula illa. Solatiū est mis̄is socios hēre penaꝝ. Saluatis ꝛ hoc p modū abstractionis. Na3 ex ꝯsortio ꝛ societate glorificatoꝝ auget̄ donū accn̄tale. Deniq3 ipis viatorib⁹ nocet tn̄ pro eo ꝙ acies eoꝝ ꝯ demones minuit̄ in illo qui pctm̄ perpetratū pro eo ꝙ alios malo exēplo corrūpit ꝛ scandalizat. Multa mala similiter eueniūt hōi ex eo ꝙ in peccatu3 a quo per penitentiā surrexerat recidiuat. Primū est quia homo fit impotētior ad resurgendū. Heb. 6. Jmpossibile est eos q semel illuminati sunt ꝛ gustauerūt ꝛc̄. ꝛ prolapsi sunt iterū renouari. Secūdū est ꝙ vitium fortificatur ad impugnādū Augustinus de se loqtur. Plus inqt valebat malum inuolitū q̄ bonum insolitū. Tertiū est ꝙ culpa fit difficilior ad remittendū. Jere. O quā vilis facta es nimis iterās vias tuas. ita etiā dicit̄ ꝙ vulnus iteratū tardius sanat̄. Quartū est ꝙ deus fit difficilior ad placādū. 3. Re. de semet qui ad primā petitionem inuenit misericordiā eo tn̄ pacto ꝙ staret in hierusalē. sed qn̄ secūdario peccauit sine vlla mis̄icordia occisus est. Quintu3 est ꝙ diabolus difficilior est ad expellēdū. Luce. Tūc assumpsit septē sp̄us nequiores se. ꝛ ingressus hitat ibi. ꝛ fi. no. ho. il. pe. po. Seqtur de corruptiōe spēi ꝛ modi ꝛ ordinis. Un̄ nota ꝙ bonitas nālius comparata ad aiā3 quā speciosa3 fac̄ dr̄ spēs sȝ cōpata ad opus qđ modificat dr̄ modus. cōpata vero ad finē. s. deū ad quē ordinatur dr̄ ordo. Alio modo corruptio speciei est dissimilitudo aie ad deū. Na3 spēs aie ē silitudo dei. Corruptio vo mo

cũ est diminutio extensionis virtualis si
ne īfirmatio potētie que ex hoc est. ꝙ aīe
nõ sustentant̃ cibo spũali gustãdo ꝙꝫ sua
uis est dñs. Corruptio aũt ordinis est in
aīa cũ aspectus ⁊ affect⁹ deorsum est ad
creaturas extra nãlem situm. Cuꝫ.n. hec
duo que sunt q̃si caput aīe sursuꝫ sunt ad
deũ in nãli situ ⁊ ordine sunt. alioqn hõ
erit q̃si euersus. Aliter ꝑuatio spēi est de
formitas siue carētia dbite rectitudinis
volũtatis. Rectitudo aũt volũtatꝭ est vt
nõ declinet a suis extremis. s. a deo ꝑn°.
⁊ a deo fine. s. oīa que hꝫ a deo ꝑnci° re-
ferat ad deũ finē. Cum.n. quis qđ hꝫ sibi
attribuit. aut ponit alium finē ꝙꝫ deũ. hõ
iste curuus est. Itē priuatio modi est ex-
cessus ꝓprie voluntatis. s. cũ vult aliquid
diuine voluntati ꝯtrariũ. Iteꝫ ꝑuatio or
dinis est auersio volũtatis a deo ⁊ ꝯuer
sio ad creaturã. Iteꝫ ⁊ aliter creatura rõ
nalis a summo bono est ſm triplicē habi
tudinē. s. efficientis formalis ac finalis. ⁊
iõ nata est agere opa sua a deo ⁊ ſm de
um ⁊ pp deũ. ⁊ hoc ſm modum speciē ⁊
ordinē sibi insitum. Sed qm̃ eadem rõ-
nalis creatura de nihilo facta fuit ꝙꝫtuꝫ
ad cãm mãlem potuit deficere suis acti-
onibus. vt. s. operationes sue nõ essent a
deo. ac per hoc nec ſm deuꝫ nec propter
deum. hoc autē est peccatũ ipsius speciei
modi ⁊ ordinis corruptiuum.

¶ De pctõ originali ſm rem. Cap. 8

e Xpedito de pctõ in genere. dicē
dum est de pctõ in spē ⁊ ꝑmo de
originali ⁊ post hoc de actuali. lꝫ
igitur aīa nõ sit ex traduce. tñ originalis
culpa ab aīa ade trãsit ad aīas posteroꝝ
mediante carne per ꝯcupiscentiã genera
ta. Ita ꝙ sicut ab aīa peccãte infecta fuit
caro ade ⁊ ꝓna effecta ad libidinē. ita se
minata caro secũ trahit infectionē ⁊ viti-
at animaꝫ. Ex quo pꝫ ꝙ pctm̃ originale
est in carne ⁊ est in aīa. In carne est mãli
ter ⁊ originaliter. ⁊ in aīa formalit̃ tanꝙꝫ
in subiecto. Sola eni aīa est susceptibilis
virtutis ⁊ vitij. ⁊ tñ sicut dictũ est ex con
iunctione ad corpus corruptiuũ trahitur
ad vitium. sicut qñ cadit quis in lutuꝫ fe
datur ⁊ maculatur. Talis aũt īfectio aīe
nõ tm̃ est pena. sed etiã culpa. Ipsa vero
culpa que macula est delet̃ in baptismo.
Pena autē que fomes appellat̃ siue pec
candi ꝓnitas remanet post baptismũ. Li
cet eni curetur in baptismo culpa ꝙꝫtum
ad reatuꝫ dãnationis eterne. tñ remanet
ipsa pena ꝙꝫtum ad actũ ⁊ motum ꝯcu-
piscentie. cũ qua nos opꝫ ꝙꝫdiu viuimus
pugnare. nisi extinguat̃ ꝯcupiscentia per
grãm qđ tamē raro ꝯtingit in aliquo ho
mine. qđ dico ꝓpter beatam Mariã vir
gineꝫ in qua fuit extincta in ꝯceptione fi
lij per grãm singularem. Ex predictis pꝫ
ꝙ ꝑsona corrumpit naturã. ⁊ ecõtra na-
tura corrupta corrumpit ꝑsonam. Nam
per pctm̃ primi hoīs corrupta est huma
na natura. sꝫ natura sic corrupta corrũpit
alias ꝑsonas. Notandũ aũt ꝙ corruptio
ꝑsone est reatus mētꝭ. corruptio vero na
ture est infectio carnis ꝓut est principiũ
ad carneꝫ alteram. Deniqꝫ nullo mõ dꝫ
imputari deo infectio aīe. lꝫ eam creãdo
infundat ⁊ vniat cuꝫ carne infecta. qm̃ or
dinatissimũ fuit vt humana nã cõdiretur
ita ꝙ ꝯdita ꝓpagaretur ⁊ pro pctõ puni
retur. Vñ sicut in cõditione ſuatus est or
do sapiētie. ⁊ in ꝓpagatione seruatus est
ordo nature. sic in punitiõe debuit ſuari
ordo iusticie. Et ita pꝫ ꝙ nõ est ꝯtra di-
uinam equitatē. si ad posteros culpa trãs
mittitur. Dicēdũ igitur ꝙ originalis cul
pe transfusio vel transmissio nõ est a deo
nec a natura cõdita. sꝫ a vitio primi hoīs
ꝑpetrato. Et hoc est qđ ait Aug⁹ ꝙ pctm̃
originale nõ trãsmittit ad posteros ꝓpa
gatio sꝫ libido. Sic eniꝫ ꝯditus est hõ vt
spũs p̄esset corpori. ⁊ corpus subeēt spũi
s. ꝙꝫdiu ille obediret suo ꝯditori. Et eꝯ si
spũs non obediret deo iusto dei iudicio
corpus īcipet rebellare spũi. Sicut ergo
si Adã stetisset corpus suuꝫ obediēs ei fu
isset ⁊ tale ad posteros transmisisset. sic
Adam ex quo peccauit ⁊ caro eius fcã est
rebellis oꝫ ꝙ talē ad posteros trãsmittat
⁊ ꝙ deus ſm institutionē primariã aīaꝫ

infundat corpori. ꝛ ex hoc pꝫ ꝙ pater est
causa originalis pcti in filio. ſꝫ cãꝫ hic in
tellige in genere cãe efficiẽtis. Oẽs p cõ=
cupiſcẽtiã nati naſcunt̃ filij ire pp qḋ in=
currimus multiplicẽ defectuꝫ tã corpis
ꝗ̃ aie ad quos ſubſeqmur penã mortis.
ꝛ penam carẽtie viſionis dine ꝛ amiſſio
nis glie celeſtis nõ ſolũ in adultis. verꝫ ẽt
in paruulis nõ baptizatis q pena mitiſſi
ma inter ceteros puniunt̃. qꝛ ſolã penaꝫ
dãni hñt ſine pena ſenſus. Originale pec
catũ ſic curat̃ p baptiſmũ in parẽte ꝙ ni=
hilominus ab eo q curatꝰ eſt tranſmittit̃
in plẽ. ſicut videmus ꝙ circũciſus gene=
rat filiũ cum p̃putio ꝛ granũ nuduꝫ ſemi
natũ generat granũ cũ palea. ꝛ hec eſt rõ
qꝛ hõ gnãt filiũ nõ ſm qḋ creatꝰ eſt in mẽ
te. ſed ſm qḋ corruptus eſt in carne nõ ſꝫ
qḋ ſpũalis. ſed ſm quod carnalis.

ℭ De pctõ originali ſm nomẽ. Cap. 9

O Riginale pctm̃ hꝫ multa noia. ꝛ
hoc multiplici de cã. Scḋm. n. ꝙ
originale pctm̃ cõparat̃ ad aiam
vocat̃ infirmitas. qꝛ reddit aiam ipoten
tem ad reſiſtendũ motibus. Itẽ feditas.
qꝛ per ipm aia maculatur. Item pnitas
pp ꝯtinuã inclinationẽ appetitus ad ma
lum. Itẽ corruptio. qꝛ ducit ad nihilum
i. ad pctm̃. Item vitiũ. qꝛ diminutio eſt
bonoꝝ naturaliũ. Itẽ languor nature qꝛ
durat in natura corrupta. Sꝫ ſm ꝙ cõpa
ratur ad corpus vocat̃. lex carnis eo ꝙ le
ge diuina carni ſit inflictũ. Itẽ lex mẽbro
rũ. qꝛ mouet organa ad opa ꝯcupie. Itẽ
tyrãnus pp damnationẽ quã hꝫ quaſi vi
olentem in ipa carne ꝯcupiſcibili. Iteꝫ
fomes. qꝛ ſicut cinis fouet ignẽ. ita p ipꝫ
fouet̃ pctm̃ in carne ſm actũ nutritiue ꝛ
generatiue. Item ſtimulus carnis. qꝛ ſti=
mulat carnẽ ad pmos motus. ꝛ aium ad
ꝯſenſum. Sꝫ put cõparat̃ ad actus de
lectabiles vocat̃ ꝯcupia que ſonat vitiuꝫ
in actu put eſt in adultis. Item ꝯcupiſ
cibilitas que ſonat vitiũ in potentia put
eſt in paruulis. Scḋm vero ꝙ cõparat̃
ad pᵐᵘ hoiem a quo ꝯhit̃ vocat̃ pctm̃ ori
ginale qḋ eſt carẽtia debite iuſticie hois.

ℭ De primis motibus. Cap. 10

C Um pctõꝝ aliud ſit actũ. aliud ꝯ
ctũ. ipm pctm̃ actuale frequẽter
a pmis motibus hẽt ortum. Vñ
ſciẽdũ ꝙ in ſtatu inocẽtie nõ mouebatur
ſenſualitas niſi ſm motũ rõnis. Iõ ſtãte
primo hoie i eodẽ ſtatu nõ poterat in eo
eſſe pctm̃ ẽt veniale. ¶ Primi motus ꝛ ſi
particulariter ꝛ ſingillatiꝫ pñt declinari.
tñ nullo mõ oẽs pñt caueri. qꝛ ſic tot ſunt
pctã quot ſunt etiã pene pcti. ꝛ iõ merito
dñr vẽialia. qꝛ hoc ipo ſunt digna venia.
¶ Primus motus ſic deſcribit̃. qa eſt mo
tus ſenſualitatis ſm ipulſum fomitis im
petuoſe tẽdẽtis ad fruitionẽ creature de
lectabilis. Duplr̃ pmus motꝰ diſtinguit̃
ꝗ̃tum ſpectat ad pñtẽ mãm. ſ. pmo pri
mus qui eſt nãlis. ꝛ 2° primꝰ qui eſt ſen
ſualitas. Cũ ergo loquimur de pmis mo
tibus ꝙ ſunt pctã intelligẽdũ eſt de ſcḋo
primis qui ſt̃ ſenſualitatis. qꝛ p° pmi nõ
ſt̃ pctã cũ ſint nãles ꝛ extra genus moꝛ
qḋ pꝫ p hoc ꝙ tales nõ ſequunt̃ imagina
tionẽ ſꝫ ſolũmõ nãlium. q̃litatuꝫ actionẽ.
Motus aũt 2° pmi ſt̃ pctã. qꝛ ſunt actus
inordinati in gnẽ moris. qḋ pꝫ p hoc ꝙ
tales motus ſt̃ ſenſualitatis qui ſubiacẽt
aliquoᵒ dñio volũtatis. Volũtas aũt eſt
prinᵐ moraliũ ſic̃ hẽt̃. 7. ethicoꝝ. Hinc ẽ
ꝙ genus moris in pnᵒ icipit vbi iuenitur
dñiuꝫ volũtatis. hoc aũt ẽ in ſenſualitate
Quãuis aũt p rõeꝫ p̃dictã ſit in ſenſuali
tate pctm̃. nõ tñ erit mortale ſꝫ tm̃mõ ve
niale. qꝛ volũtas nõ hꝫ plenũ dñium ſup
primos motus q ſt̃ ſenſualitatꝫ. ſic̃ eſt in
illis actibꝰ q ex impio volũtatis pcedũt.
ſꝫ hꝫ in ꝫeis dñium incõpletũ ſicut in illis
actibꝰ q nõ p iperiũ rõis pcedunt. ꝛ tñ vo
lũtas tales motꝰ ſenſualitatꝫ ipedire po=
terat. ꝛ iõ ſt̃ pctã venialia. pp h̃ dic̃ Aug.
ꝙ pctm̃ adeo ẽ volũtariũ. ꝙ niſi ſit volũ
tariũ nõ eſt pctm̃. ¶ Primi q̃ꝫ motꝰ iõ ſen
ſualitati aſcribũt̃. qꝛ taliũ motuũ pnᵐ ſen
ſualitas ꝛ ſubm̃. Dicẽdũ ergo ꝙ pmi mo
tus ſꝫ p̃dicta ſt̃ pctã venialia triplici rõe.
¶ Primo qꝛ mouẽt ad illicitũ. Scḋo qa ſt̃
quodãmõ volũtarij nõ ſm ſe. ſꝫ qa ſicut

dictũ est nõ ipediunꝉ a volũtate vel ẽt pp ꝓcedentẽ apprehẽsionez. Tertio pp delectationẽ annexã. Cũ.n. aĩa per delectationẽ cõiungiꝉ creature obtenebraꝉ ⁊ peioraꝉ. sicut qñ cõiũgiꝉ deo illuminaꝉ. ⁊ melioraꝉ. Nota ꝙ hõ ꝓnior est ad malũ ꝙ̃ ad bonuz. ⁊ hoc multis de causis. Prio qa sicut dꝛ Sap̃.ii°. Corpus qð corrũpiꝉ aggrauat aĩaz trahẽs illã ad maluz. ⁊ nõ sic erigẽs ad bonũ. 2°. qa sicut dic̃ Aug. plus valet malũ inolitũ ꝙ̃ bonũ isolituz. 3°. qꝛ nãlit facili⁹ est descẽdẽ ꝙ̃ ascendẽ ⁊ vn⁹ magis trahit deorsuz ꝙ̃ decẽ sursũ 4° qꝛ icitãs ad malũ dlectatio pñs est sꝑ sꝫ finis virtutũ icitãs ad bonũ absens est Delectabile aũt appꝛ̃hẽsuz per sensuz vel imaginatiõez q̃si de necẽitate mouet cõcupiscẽtiã. 5° qꝛ plures circũstantie requiruntur ad bonũ ꝙ̃ ad malum. 6° qꝛ tendim⁹ ad nr̃m ꝑncipiũ.s. ad nihilũ. 7° qꝛ fomes q mouet ad malũ sꝑ itra nos ẽ. gr̃ia vero quã q̃rim⁹ extra nos ẽ. 8° qꝛ vires aĩe sꝉ actiue ad diligẽdũ tꝑalia. sꝫ passiue ⁊ mãles ad ea q̃ sũt gr̃e ⁊ gl̃ie. vñ v̾sus. Quicqd hꝫ meriti ꝓuent⁹ gr̃a donat. Nil de⁹ i nobis ꝓ̃ter sua dona coronat. qꝛ non pñt hẽri v̾tutes ꝑ modũ acq̃sitiõis sed ꝑ modũ receptõis. Vñ malũ possum⁹ facẽ per nos. sꝫ nõ possum⁹ facẽ bonũ sine gratia adiutrice.

De morosa delectatõe. c. 11

Delectatio carnalꝭ morosa pctm̃ ẽ mortale. sed nulla dꝛ morosa nisi qñ ex ꝯsensu rõnis est. Vñ nõ itelligiꝉ hic mora tꝑis. sed cõsensus. Sciendũ est ergo qꝛ delectatio si sistit circa consensũ. veniale pctm̃ ẽ si v̾o ꝓcedit vlteri⁹ ita ꝙ hõ vult iteri⁹ delectatõe voluptari. nec tñ vult i op⁹ ꝓcedẽ. talis ꝯsensus est i tra mortalia ꝯputãdus. qð maxie dꝫ itelligi in carnalib⁹ pctis. verũtñ iste ꝯsensus in illecebra duplex est qꝛ ꝯsensus in illecebra aliq̃s ẽ subit⁹ nõ ꝑ ꝑ̃habitã deliberationẽ. sꝫ ex sola corruptiõe carnis quã ꝑ̃cedit appetit⁹ sensualitatis in ꝑ̃mo motu Talis aũt ꝯsensus dꝛ subreptio. ⁊ ẽ pctm̃ veniale. Ali⁹ ꝯsensus est in delectatõe motuũ carnis q est cũ deliberatione rõnis. ⁊ iste est pctm̃ mortale vt dcm̃ est. Si aũt rõ ꝯsentit cũ deliberatiõe q̃ fit ꝑ rõnes diuinas hoc mõ. qꝛ oẽ lege dei ꝓhibitũ ẽ vitãdũ. tũc dꝛ pctm̃ esse in suꝑiori ꝑte rõnis. Sꝫ si deliberatio sit ꝑ rõnes hũanas vel nãles hoc mõ oẽ in quo trãsgrediꝉ medium v̾tutis est vitãdũ. tũc dꝛ pctm̃ esse in iferiori ꝑte rõnis. Et si adhuc ꝓcedit cõsensus vlteri⁹. qñ.s. ꝓponit op⁹ ꝯsumare. tũc volũtas ꝓ fcõ reputaꝉ. ẽt si facultas desit ꝑficiẽdi ipꝫ op⁹. Si v̾o ꝯsequiꝉ. consensus ⁊ op⁹ in his que dĩna lege sunt ꝓhibita pctm̃ est mortale ꝯsumatũ. Ex ꝑ̃dictis collige distinctionẽ qꝛ delectatio duplex est.s. nãlis ⁊ volũtaria. In delectatõne pure nãli. nec ẽ meritũ nec demerituz. Volũtaria duplex ẽ. qꝛ alia ẽ in creatore. alia in creatura. Delectatio que in creatore est bona ẽ de qua. ps̃. Memor fui dei ⁊ delectat⁹ suz ⁊c̃. Que aũt in creatura ẽ duplex ẽ. quedã.n. est pp deũ: ⁊ hec bona est. sed hic sumiꝉ delectatio pro oꝑatione rõnis: nõ ꝓ passiõe de qua ps̃. Delectasti me dñe i factura tua. q̃daz est ꝯtra deũ. ⁊ hec silr̃ duplex ẽ. qꝛ quedã nõ ẽ ꝯtra deũ. sed ꝓ̃ter deuz ⁊ hec est pctm̃ veniale. quedã v̾o est ꝯtra deum simplr̃. qua frangiꝉ dei ꝑ̃ceptũ. ⁊ hec est pctm̃ mortale.

De pctõ veniali. Cap. 12

Peccatuz veniale minorꝭ ẽ culpe. Nã i ꝑuulis p⁹ baptismũ ꝑ̃° surgũt venialia. postea mortalia. Veniale aũt pctm̃ ẽ vt ait Aug. qð hõiez vsq3 ad reatũ ꝑpetue mortꝭ nõ grauat. sꝫ penã mereꝉ. ⁊ sic facile idulgeꝉ. Pctm̃ veniale sꝑ ẽ a volũtate ad h° mouẽte vel ꝑmittẽte. vel nõ ꝓhibẽte. Pctm̃ aliqð ẽ veniale trib⁹ modis. Prio° ex gñe. sic v̾buz ociosũ ẽ vẽiale. 2° ex euẽtu hꝫ ꝙ ꝑ pñiam de mortali fit veniale. 3° ex cã. vt qñ fiunt q̃daz ex ifirmitate vel ignorãtia q̃ lꝫ qñq3 sint mortalia: tñ dñr venialia. siue remissibilia ex cõꝑatiõe ad pctm̃ qð fit ex certa malicia qð est irremissibile. ⁊ h° vex⁹ ẽ nisi aliqð sit mortale ex suo gñe: sic̃ ẽ fornicari qꝛ tale ẽt si fiat ex ifirmitate mortale ẽ. Sciendu3 ꝙ pctm̃ veniale nũꝙ̃ põt fieri

mortale. Ita. s. si intelligat̃ idẽ p̃z subãm. qr pri⁹ veniale mortale fieri nunq̃ põt. ⁊ h⁰ nec quãtũ ad actuz. nec quantũ ad maculam. Et ratio huiusmodi est quia nulla res põt mutare suã speciem. ¶Peccatum aũt veniale ⁊ mortale sunt diuerse species pcti. Uerũtamẽ actus qui ex se est de genere venialis põt fieri mortalis q̃ttuor modis. ¶Primo ex cõscientia. qr quicq̃d fit cõtra ↄsciẽtiã edificat ad gehennam. etiã si fit contra ↄsciam erroneã. ⁊ hec est ratio. qr cũ in pctõ duo sunt. s. auersio ⁊ cõuersio ⁊ penes primũ iudicatur pctm̃. qm̃ auersio a deo est quasi formale. ⁊ cõuersio ad creaturã quasi materiale. Quãuis ergo leuare festucã vel calamũ de terra videat̃ leue ⁊ indifferens. tamẽ quando fit cõtra ↄsciẽtiã pctm̃ est. qr spernit̃ bonũ incõmutabile. ⁊ ita fit auersio a creatore. Scdo ex cõplacentia. Unde Aug. Nullũ pctm̃ adeo est veniale qd̃ nõ fiat mortale dum multũ placet. Tertio ex dispositione. qr frequent̃ per lapsuz in venialia disponit̃ homo ad mortalia. ⁊ hoc ẽm illud. S. Uitasti saxa grãdia vide ne obruaris arena. ⁊ hoc ideo dicit. qr sepe de minimis pctis venitur ad magna. sicut de modica scintilla q̃ndoq̃ surgit magnus ignis. Eccl. 19. Qui modica spnit paulatĩ decidet. Quarto ex ꝓgressu. qr qñ surgit veniale si nõ prohiberet̃ posset ꝓgredi vsq̃ ad mortale. nõ qr ipsuz veniale in substãtia posset fieri mortale. sed qr ex ipso occasionaliter põt fieri ꝓgrediendo vsq̃ ad mortale. Et istud p̃z in primis motib⁹ qui int̃ venialia cõputantur sed quãdo delectatio cõualescit in tm̃ q̃ cõsensus accedat iam pctm̃ mortale est. Differentia est inter pctm̃ mortale ⁊ veniale. qr peccatũ veniale est libido siue voluptas in creatura circa deum. Mortale autẽ est libido siue voluptas in creatura supra deuz vel eque deo. Rect⁹ ordo est vt bonũ incõmutabile preferat̃ bono cõmutabili. ⁊ honestuz vtili. ⁊ voluntas dei voluntati nostre. ⁊ ratio sensualitati. quãdo iste ordo peruertit̃. tũc pctm̃ cõmitti

tur. Utrum aliq̃s possit esse vel viuere sine pctõ veniali dũ est in hac vita p̃nti. Dicenduz est q̃ si loq̃mur de tota vita hoĩs qui peruenit iam ad etatem adultã de excellenti ⁊ speciali grã est q̃ talis sine veniali pctõ sit sicut beat⁹ Aug. dic̃ de beata virgine. Si aũt loquimur de aliq̃ particula vite p̃ntis. sic põt esse aliquis sine pctõ veniali. Istud p̃z per exẽplũ qr nauta põt singula foramina nauis ad horam obstruere ne aqua intret sed nõ põt simul oĩa obstruere vt aqua nusq̃ intret. vnde charitas etiã perfecta nõ facit q̃ pctm̃ veniale nõ adueniat. sed facit q̃ non duret. Quemadmoduz camin⁹ ignis nõ facit vt gutta aque sibi non apponat̃. sed facit vt apposita citius extinguat̃. ¶Perfecta enĩ charitas statĩ inflãmat hoĩez vt de pctõ veniali doleat ⁊ peniteat qd̃ nõ facit charitas ĩperfecta. vñ in ĩperfectis aggregãtur multa venialia. per que fit ad ꝓstrationem maior dispositio.

¶De effectu pcti venialis. Cap. 13

Effect⁹ peccati venialis multiplex est. ¶Primus qr ad penam obligat. nõ aũt determinate neq̃ p̃cise obligat ad penam eternã vel purgatoriam vel presentis satisfactiõis. sed ad aliquam illaruz penarũ quam ẽm forum ecclesie p̃sentis satisfaciat homo leniter ẽm foruz purgatorij punietur graui⁹. ẽm vero forum inferni punietur homo grauissime pro veniali. qr eternalit̃ si cuz veniali ⁊ mortali decesserit. Exemplũ habemus de hoc. qr mensura vini que in vno loco valet sex denarios si ducatur vlterius valet. 16. ⁊ si ducatur adhuc vlterius valet duos solidos. ¶Pena tamen illata pro veniali in inferno incomparabiliter minor est q̃ illata pro mortali. Unde solet dici q̃ pena illata in iferno pro mortali est sicut soliditas. illata vero pro veniali ibidem est sicut superficies. Illata pro veniali in purgatorio est sicut linea. Illata pro veniali in p̃senti est sic punct⁹ Unde sicut ista quattuor sunt improporcionabilia. ita ĩter predictas penas ma-

gna est dñia. Secund⁹ effect⁹ est φ pctm̄ veniale aiam maculat. ⁊ ponit̄ tale exemplu3. Aliqñ.n. denigrat̄ aliq̄ imago depicta in tm̄ vt videri nõ possit. Aliqñ võ sic obscurat̄ vt videri qde3 possit. sed nõ plene discerni. ⁊ iõ ꝓpter tale3 dñia3 dic̄ gregori⁹ φ veniale obscurat. mortale obtenebrat. De macula võ ista dr̄ φ in saluãdis oẽ pctm̄ veniale delet̄ a gr̄a finali. ⁊ hoc q̄tũ ad culpã ⁊ nõ quãtũ ad penã imo illa soluet̄ in purgatorio. Delet aũt pctm̄ veniale gr̄a finalis in ipsa dissolutiõe corporis ⁊ aie ex virtute cõplexiõis ⁊ sui status quãuis nõ sit mot⁹ cõtritõis ad illud direct⁹. ẜm hoc itelligit̄ v̄bũ Aug. q dicit φ in purgatorio põt eẽ absolutio a pena. nõ a culpa. hoc ab antiqs dictũ est. s3 nũc cõiter tenet̄. φ pctm̄ veniale hic deferat̄ a multis. ⁊ φ quantũ ad culpã in purgatorio ẽt purgat̄. qr dñs dicit de qbusda3 pctis φ nõ remittunt̄ neq3 in hoc seculo. neq3 in futuro. Exponit grego. φ venialia dimittet̄. in futuro qd̄ si itelligat̄ quãtu3 ad penã tm̄ tũc expõ. Grego. nulla ẽ qr ẽt mortalia quo ad penã purgant̄. que hic soluta nõ est. Terti⁹ est. qr minuit feruorẽ charitatis sicut aq̄ in igne ꝓiecta. l3 ignẽ nõ extinguat. feruorẽ tñ illi⁹ tẽperat Quart⁹ est. qr potẽtias aie in bonis opibus lassat. sicut qñ ponit̄ pond⁹ sup equũ min⁹ erit ꝓmptus ad ambulandũ. Quintus est quia retardat a gloria. qr hõ q deberet ⁊ posset statim euolare ad celũ post mortẽ. cogit̄ pp venialia ad tp̄s in purgatorio expectare. Nũquã.n. ab aliq̄ facies dei videbit̄ donec soluat minimũ q̄drantẽ venialiũ pctoꝝ. s. per penã. O3.n. quẽlibet ita mundũ eẽ ante introitũ paradisi sicut fuerat in innocentia baptismali. Sextus est φ bona gl̄ie celestis diminuit. nõ qdẽ illa que ia3 debent̄ ⁊ que iam habem⁹ ibi per meritũ reposita. sed que deberent̄ si venialia nõ fierẽt. qr medio tp̄e possent aliq̄ bona fieri qñ illa fiũt ꝓpterea post ꝑpetrationem venialiũ. o3 nos opa quedã conuertere ad solutione3 hmõi debitoꝝ. p que nobis deberet crescere cumul⁹ eterni p̄mij. Septimus effectus est. φ venialia sepe sunt occasio mortaliu3 pctoꝝ ⁊ hoc quattuor modis sicut hẽs supra capitulo primo. vbi dr̄ φ act⁹ qui ex se venialis ẽ. põt fieri mortalis q̄ttuor modis. Hoc est etiã singulariter aduertendũ φ sicut ad remissionẽ pcti mortalis exigit̄ desertio act⁹ peccãdi cũ volũtate in posteru3 abstinendi: sic quoq3 peccatũ veniale in p̄nti nõ dimittit̄. nisi actu ⁊ proposito deferatur.

¶ De septẽ vitijs capitalib⁹ in spẽ. c.14

Fctoꝝ actualiũ vnũ initiũ est. duplex radix. triplex fomentũ. septiforme caput. vnũ initiu3 dr̄ superbia. iuxta illud. Initium oĩs pcti sṗbia. Duplex radix est timor male humiliãs ⁊ amor male accẽdens. tñ oĩs timor ortu3 h3 ab amore. nullus eni timet aliqd perdere. nisi qui amat illud hẽre. Triplex fomentũ. sunt tria que sunt in mundo. s. cõcupiscentia carnis. cõcupiscentia oculoꝝ ⁊ sṗbia vite. Septiforme caput sũt. Superbia. iuidia. ira. Accidia. Auaritia Gula. ⁊ Luxuria. Inter que sunt qnq3 spũalia. duo vero carnalia. Sufficientia hoꝝ vitiorũ sic põt colligi. Volũtas nr̄a deordinat̄. aut qa appetit nõ appetendũ. aut qr refugit nõ refugiendum. Si p̄mo mõ aut est interi⁹. ⁊ sic est vanagloria. aut exterius. ⁊ sic est auaritia aut inferius. ⁊ sic est delectabile. Sed illud delectabile aut est ad conseruationem indiuidui. ⁊ sic est alimentũ quod appetit̄ inordinate a gula. aut est ad conseruatione3 speciei. ⁊ sic est coit⁹ qui appetit̄ a luxuria. Si aũt voluntas nr̄a deordinat̄ qr refugit qd̄ nõ ẽ refugiendũ. hoc põt esse tripl'r. aut eni refugit qd̄ nõ est refugiendũ ẜm ꝑuersu3 instinctũ rõnalis. ⁊ sic est iuidia. aut ẜm instinctũ ꝑuersum irascibil'. ⁊ sic est ira. aut ẜm ꝑuersu3 istinctũ ꝯcupiscibilis. ⁊ sic est accidia. Ex his p3 φ q̄ttuor sunt appetibilia ⁊ tres sũt vires ẜ3 quaꝝ istinctũ est fuga. ⁊ iõ tm̄ sunt. 7. pcã capitalia. Pctã q̄ dicta sũt qñq3 se publice oñdũt. vt qñ directe fiũt. qñq3 võ sub q̄dã spẽ paliata de

cipiūt. Uñ supbia qñqȝ dicit ad hoc volo
p̄esse vt possiȝ ꝓdesse. Ira dic̄ nō debēt il
lata mala tollerari ne ꝯsuescāt iferri. iui=
dia dic̄ alijs bōa nō cupio. ne i successibꝰ
eleuent̄. Accidia dic̄ ad hoc i laboribꝰ mi
hi pco ne temeritate idiscretiōis arguar.
Auaritia dic̄. Ad h̄ sūt multa cōgregāda
ne pp inopiā cōmittat̄ furtū vel rapina.
Gula dic̄. ad hoc est corpꝰ cibis ⁊ potibꝰ
delicatioribꝰ nutriēdū. vt sit fortiꝰ ad deo
seruiendū. Luxuria dicit ad tp̄s dȝ qsqȝ
ad libitū viuē. vt possit postea fortit̄ peni
tere. Septē vitia cōpant̄ septē bestijs.
Supbia ꝯparat̄ leoni. Inuidia cani. Ira
lupo. Accidia asino. Auaritia eritio. Gu
la vrso. Luxuria porco. Alio mō cōparan
tur septē ifirmitatibꝰ. Supbia cōpat̄ ifla
tioni. Inuidia lepre. Ira frenesi. Accidia
litargie. Auaritia hidropisi. Gula epilē
tie. Luxuria febri. Septē vitia xp̄i passio
ne curant̄. Capitis iclinatio in cruce cu=
rat supbiā. Orō ꝓ inimicis irā. Aptio la=
teris inuidiā. Portatio crucis accidiam
Traditio spūs p̄ri corpis cruci. mr̄is di=
scipulo. vestiū crucifixoribus. hec curant
auaritiā. flagellatio luxuriā. potatio fellis
gulā.

De superbia. Cap. 15

n Unc dicēdū ē de. 7. vitijs capita
libꝰ in spē. ⁊ p̄º de supbia q̄ est re
gina oiuȝ vitioꝝ ⁊ mr̄. Est āt sup
bia. vt ait Aug. pu̇erse celsitudis appeti
tus. Uñ sic idē Aug. ait. Supbia oibꝰ in
uidet. s. maioribꝰ. qꝛ eis nō equat̄. Inferi
oribꝰ. qꝛ ei eq̄ri timet pibꝰ. qꝛ ei equant̄.
Supbia dr̄ initium ois pcti triplici rōne.
Prio pp cāȝ q̄ iuenit̄ in oi pctō. qꝛ in oi
pctō iuenit ꝯtēptꝰ dei qui est q̄dā cā pcti
Idē aūt ꝯtēptꝰ ē auersio a creatore q̄ i oi
pctō est. vbi p̄ponit̄ bonū cōmutabile bo
no icōmutabili qꝛ sic sine caritate alie vir
tutes nihil sunt. ita sine supbia alia vitia
nihil. Abstrahe supbiā ⁊ hēbis grāȝ. qꝛ su
perbis deꝰ resistit. humilibꝰ aūt dat grāȝ.
Cōnexū. n. iquātuȝ hmōi nō ē receptiuū:
sed ꝯcauū. Scdō qꝛ p̄mū pctm̄ fuit. h̄. n.
gn̄e peccauit diabolꝰ in celo. Isa. Ponā
sedē meā i aqlone ⁊ ero si. al. Et p̄mꝰ hō
in padiso. Gen̄. Eritis sic dij: scientes bo
nū ⁊ malū. 3º qꝛ ex ea nascūt̄ alia vitia hȝ
p̄us ⁊ posteriꝰ. h̄ est mediate vl̄ imedia
te sic h̄r̄ supra. c. de effectu vitioꝝ. Est āt
int̄ supbiā ⁊ vanagl̄iaȝ dr̄ia. qꝛ lȝ vtrobi=
qȝ sit appetitꝰ ꝓp̄e excellētie. tn̄ supbꝰ si=
bi apparet magnꝰ intꝰ: sȝ vanagloriosus
appetit apparē i ore alioꝝ p laudē exte=
rioreȝ. Diuersa pctā dicunt̄ radices ⁊ ini
tia siue cāe alioꝝ pctōꝝ sȝ diuersis respe
ctibꝰ. Supbia dr̄ initiuȝ ois pcti pp tres
cās supiꝰ enarratas. libido etiā dr̄ cā ois
pcti sic ait Aug. ⁊ hoc pp delectatōeȝ cre
ature que iordinate trahit aiaȝ ⁊ auertit
a sūmo bono. Est. n. libido iprobа volu=
ptas q̄ mouet̄ aia rōnalis ad h̄ qd̄ dele=
ctet̄ i creatura. Cupiditas ēt dr̄ radix oi=
um maloꝝ sic dic̄ Apo. 1. ad thi. 6. ⁊ hoc
pp eā dē rōnē sic libido. Est. n. cupiditas
ex amore inordinato ad creaturā. Luxu
ria ēt b̄m Cassianum dr̄ radix ois pcti. qꝛ
carnales delectatiōes nobis sr̄ nāles. ad
nālia aūt ꝓmpti sumꝰ ⁊ difficult̄ resisti
mus. Inanis gl̄ie. 7. sūt filie b̄m Grego.
Pria est iobediētia. qꝛ vanagloriosus in
nullo vult videri iferior. qd̄ fieret si facēt
mandatū. Scdā est ꝯtentio qꝛ vult vincē
cū clamore. ⁊ hoc ꝓpter apperē. Tertia
est iactantia q̄ qs enumerat bona sua. vt
laudabilis appareat. Quarta est hypo=
crisis qua q̄rit in exterioribꝰ hoibꝰ appa=
rere. Quinta ē ptinacia q̄ factū suū vel di
ctū malū defendit. ne errasse videat̄. Se
xta est discordia que ꝯ oē dictuȝ sustinet
vel assumit̄ ꝯriū pp vanā gloriaȝ. Septi
ma est nouitatū p̄sūptio qua qs noua vl̄
dicit vel iuenit vt laudet̄. Quattuor sunt
spēs supbie q̄s assignat Grego. 32. mo=
rali. Pria est cū hō a seipso estimat hr̄e
bonū qd̄ hȝ. Scdā si desup datuȝ credit
ꝓ suis tn̄ meritis accepisse se putat. 3ª cū
iactat se hr̄e bonuȝ qd̄ nō hȝ. Quarta qn̄
ceteris despectis singularit̄ vult videri. p
p̄mā ⁊ scdāȝ spēȝ iniuriat̄ hō deo i se. qꝛ
p p̄mā ponit se hō totā cām sui boni. sed
in scdā ponit se cām p̄ncipalē. in 3ª vero
spē iniuriat̄ hō deo in ꝓximo. in 4ª autē

iniuriat̃ hō deo in eo q̃d nō hꝫ. Grad⁹
superbie ꝟꝫ Ber.ſt.12.q ſūt. Curioſitas.
Mētis leuitas. Inepta letitia. Iactātia.
Singularitas. Arrogātia. Preſumptio.
Pctoꝝ defenſio. Simulata cōfeſſio. Re
bellio. Libertas. Peccādi conſuetudo.
Numer⁹ iſtoꝝ ſic accipit̃. Hō p ſupbiaꝫ
iniuriat̃ deo ⁊ hoi. deo cui dꝫ eſſe inferi-
or. hoi cui dꝫ eē par. Sex ꝑmi gradus ac
cipiunt̃ ꝟꝫ iniuriā q̃ fit hoi cui dꝫ eē par.
Quattuor alij ꝟꝫ iniuriā q̃ fit hoi ſupiori
vt p̄lato. Duo vltimi determinant̃ ꝓprie
quātū ad iniuriā q̃ deo imediate fit. hoc
iō dicimus. q2 ⁊ ſupiores gradus i deuꝫ
redūdāt: ſꝫ mediāte ꝑrio. Gradus āt vo
catur. q2 fit a minori ꝓgreſſus ad maius
ꝑmus enim maius ē. ſecūdus peior. ⁊ ſic
ſcādēdo inueitur ꝙ vltim⁹ ē peſſim⁹. Vñ
iniuria q̃ ē reſpectu paris eſt minor. Illa
v̄o q̃ ē reſpectu ſupioris ē maior. ſꝫ illa q̃
eſt reſpectu dei eſt maxima. ꝑꝑ q̃d ⁊ iſti
grad⁹ talit̃ ordinant̃. Supbia facit mul
ta mala. ꝑmo id q̃d dei ē vſurpat. ſ. glori
am. Iſa.42. Gloriā meā alteri nō dabo
In bonis.n. opib⁹ q̃ facim⁹ duo ſt. ſ. bo-
nor ⁊ vtilitas. Sꝫ ꝑmū dñs ſibi reſeruat
aliud nobis tribuit. Vñ debem⁹ deo ſuā
ꝑtē relinq̃re ſi nr̃a ꝑte nolum⁹ ſpoliari.
Scdo perfectos viros ipugnat. Super
bia ē enim q̃ſi turris babel q̃ vſqꝫ ad ce-
los. i. vſqꝫ ad viros celeſtes debebat per
tingere. Supbia ēt bonis opib⁹ iſidiat̃ vt
ꝑeāt. Unde ſuperbia iexpugnabilis ē ſic
caſtꝝ in alto mōte ſitum. Tertio gr̃a dei
hoiēꝫ denudat. Iaco.4. Supbis de⁹ reſi
ſtit ⁊c̄. 2. Regū. i. Mōtes gelboe nec ros
nec pluuia veniat ſuper vos. Vñ ꝟm na
turā cōnexū n̄ ē receptiuum ſꝫ cōcauum.
Quarto āt hoieꝫ deo ꝑuat. Ugo de ſctō
vict. Supbia aufert mihi deū. inuidia ꝓ
ximū. Ira meipm. Supbia ēt deo ē odi-
bilis. Ecc.10. ⁊ ꝓuer. Tria ſūt q̃ odit de⁹
pauperē ſupbū ⁊c̄. Deū ipugnat. q2 vexil
lū inimici ſui. i. diaboli ponit i caſtro ſuo.
⁊ d̄ponit vexillū xp̄i. ſ. crucē quā dꝫ ſēper
hō portare iuxta illd̄. Qui vult vēire poſt
me. Diabolo hoieꝫ aſſimilat. Ipe eſt.n.
rex ſuper oēs filios ſuperbie. Vñ ſic̄ dñs
ait de caritate. In hoc cognoſcēt oēs ꝙ
diſcipuli mei eritꝭ. ſi dilectiōꝫ habueritis
ad inicē. Ita pōt diabolus dicere de ſuꝑ
bia. In hoc cognoſcēt ⁊c̄. Hoiēꝫ ſtultum
demōſtrat. q2 ancillā ornat ⁊ dñaꝫ nudā
relinq̃t. Itē q2 magna ꝓmodico vēdit. i.
ꝓ laude hūana. Itē q2 credit ſe poſſe cuꝫ
ſupbia illuc attingere. vbi diabolus exñs
nō potuit cū ſupbia remāere. Hoieꝫ deij
cit. q2 ſcādētes i altū de facili cadunt ⁊ q
ſe eleuāt ſub hoſtio humili de facili ca-
put ledunt.

De inuidia. Cap. 16

Inuidia ē. vt aitꝭ Aug. Odiū felici
tatꝭ aliene. vel ꝟm Io. damaſ. In
uidia ē triſtitia de alienis bonis.
Dr̃ āt inuidia a nō vidēdo. q2 nō pōt vi-
dere bona aliorum. Unde diſplicētia bo
ni que eſt inuidia poteſt notari per viſio-
nem interiorem et exteriorem ſicut vult
Seneca dicens. Quicquid mēte fugim⁹
inꝭgeſtū oculis videmus. Inuidia habet
q̃nqꝫ filias ꝟm Greg. Prima ē odium
q̃d ē velle malū alicui ⁊ nolle bonū. Se-
cunda ē exultatio in aduerſis ꝓximi. Ter
tia eſt afflictio i ꝓſperis ꝓximi. Quarta ē
ſuſurra° q̃ ē dectractio latens. Quinta eſt
detractio. hec āt fit i aperto q2 itendit hꝰ me
lior appere illo cui detrahit. Inuidia mlt̃
ta mala facit. De lumie facit tenebras. de
vidēte cecum. q2 ꝓximi bona videre non
pōt. Ut inuidus cōpatur noctue ⁊ veſptꝭ
lioni. Aug. Egris oculis odioſa eſt lux q̃
puris ē amabilis. De vita morit̃. Greg.
Panis vitā fortiū roborat ⁊ ꝑuulorū ne
cat. Vñ iuidus cōpat̃ febricitāti cui etiā
boni cibi ſunt ꝯtrarij. Deo contrariat̃. q2
tā bonus ē deus vt ait Aug. vt ēt de ma
lis bonū eliciat ecōtra tā mali ſunt iſti. vt
de bonis malū eliciāt. Itē diuina bōitas
oīa ſua cōicat. iſti vero nō. Itē deo placet
bonū hois. ac malū diſplicet. iſti āt econ
tra bonū gratie ⁊ nature ꝑuertunt. Vñ ſi
cut omnia mūda mundis. ſic iſtis omnia
ſunt imunda. Et ſicut bōis mala coopan
tur in bonū. ita iuidis bona coopant̃ in
malū. Unde tales aurū cōuertūt i cuprū

gēmas ī lutū. granuȝ in paleā. vinum in aquā. mel in fel. diē in noctē. gaudium in merorē. rosam in paliurū. balsamū in sterq liniuȝ. electuariū in venenū. Hoiem male dicit. isa. 5. Ueh. q dicitis bonū malum ⁊c. Stultū efficit. Nimis errat q idcirco sibi vult vnuȝ oculum erui vt alij ēt vnus eruat. sicut facit inuidus ⁊ diabolus q per hoc ꝙ alijs inuidet sibi magis nocet. Auctorē suū torquēdo ledit. Sene. Utinā inuidi ī oīb⁹ ciuitatib⁹ oculos ⁊ aures hñt. Proximū fraudulēter decipit. Uñ inuidus cōpat canī q blādit ī facie ⁊ mordet a tergo. Itē Jude q osculo xp̄m tradidit. Item hoi perfido q ledit hoiem qui eum nunꝗ molestauit.

De ira. Cap. 17

Ira est vt ait. Augu. vlciscendi libido. ⁊ Cas. Ira est motus animi ꝯcitatus ad penā. hec ē diffinitio ire per vitiū nō ꝑ zelū de qua ē hic agendū. Ira igit̄ duplex eē h3. s. nature ⁊ mortis ꝓut ergo deordinat ab optimo h3 eē mortale qđ vitiū ē qꝛ ira nō ē pctm̄ rōe pure passionis. imo pena. s3 cū hoc dicit quādaȝ actionē ꝑ quā deordinat hoieȝ. ⁊ ꝗtū ad deū. ⁊ ꝗtum ad ꝓximū. Uult enim a se expetere vel a iudice a deo ꝯstituto ⁊ sub deo. Utrū teneat̄ qs remittere iniuriam inimico petenti. Nota distictionē. qꝛ ex iniuria solent oriri tria. Primū ē rācor ī affectu. Scōm est rācoris signū ī effectu. Tertiū ē actio cōtra iniuriantē. Primū tenet̄ qs statiȝ remittere. ⁊ si non roget̄. Scōm tenetur remittere veniam veraciter petenti. i. parato emendare secunduȝ facultateȝ suam. Tertiū nō tenet̄ remittere. Si vero volueris scire vtrum ille cui facta ē iiuria debeat amicitiā q̄rere sciendum ꝙ duplex est debitū. primū est necessitatis sine quo nō est salus. Secundū est perfectionis. Quantū ad primum debitum nō tenet̄ quis reconciliationem q̄rere siue amiciriam. S3 de. 2°. dic̄ Chriso. ꝙ d3 querere reconciliationem vt duplicē coronam consequatur. Unā qꝛ iniuriā passus est. Aliam qꝛ prior rogauit.

Dñs aūt ponit tres gradus circa reatuȝ ire cū dicit. Oīs qui irascit̄ fratri suo reus erit iudicio. Qui autem dixerit racha reus erit concilio. Qui aūt dixerit fatue reus erit gehnne ignis. De his dicendum est ꝙ vbi creuit gradus culpe creuit ⁊ ordo pene. Unde recte ira sine voce puniēda est iudicio ira cū voce concilio. ira cū sermone contumelie gehēne igni mancipatur. Scōm Aug. ī primo ē ira tm̄. in. 2°. ira ⁊ vox. in. 3°. ira est ⁊ sermo ⁊ certa expressio irrisionis. Dicit autem Grego. ꝙ iudicium est cause discussio. conciliū sententie diffinitio. gehenna ignis snie executio. Notandum ꝙ reddere maluȝ pro malo est fragilitatis. sicut fecit ioab quādo interfecit Abner. s. interfectorem fratris sui Asael. Sed reddere malum ꝓ bono est puersitatis. sicut fecit iudas tradēdo xp̄m. Reddere bonū ꝓ bono est equitatis sicut fecit Assuerus quando Mardocheum honorauit. Reddere bonuȝ ꝓ malo est ꝑfecionis sicut fecit beatus Stephanus quando pro inimicis suis orauit. Filie ire scōm Greg. sūt sex. Prima est rixa. hec est audax voluntas vindicandi iniuriam factam per se. Secunda ē tumor mentis. hec est voluntas vindicandi: causa fugiens aduersantem ne cuȝ eo colloquiuȝ habeatur ꝓpter extimatas inimicitias. Tertia est contumelia que ē voluntas se vendicans per exprobrationē malorū. Quarta est clamor que est voluntas se vindicans in exaltando vocem per vituperium exprobratum ⁊ ad aliorum perueniens aures. Quinta est indignatio que est voluntas se vindicās per signum molestie exterius declaratum. Sexta est blasphemia que est volūtas se vindicans per opprobriū deo vel sāctis illatū. Ex ira veniūt multa mala. Hospitiū spūs scti turbat. Greg. Dū ira animū pulsat spūi sctō hospitiū suū turbat. Nā sicut in pace fact⁹ ē loc⁹ dei. sic in discordia loc⁹ diaboli. Tales sunt ēt incēdiarij dom⁹ dei. ps. 73. Incenderūt igni sanctuarium tuum dñe ⁊c. Uñ isti sunt simi

les draconi qui emittit ex ore ignē. Qđ
dei est sibi vsurpat.s.vindictā.ꝓuer.Mi
hi vindictā ⁊ ego retribuā. Talis se fecit
iudicē ⁊ deū vult eē tortorem sicut dicit
Augu. Dicit.n.malus in orōnibus suis.
Dñe occide maluꝫ inimicū meū. Rñdet
ei dñs.quē vestrū? Ambo estis mali im-
mo talis vult esse auctor ⁊ iudex in eadeꝫ
cā. Stultū se demonstrat. qa per cor suū
immittit gladiū vt ledat tunicā inimici.
imo si sapienter faceret ꝑus se de se ipso
vindicare đberet.iram.s.per zelū aduer-
sus irā suam per vitiū assumēdo. Lima
purgatiōis ꝯuertit in rubiginē deprava
tionis. Aduersitates eni que ipꝫ deberēt
a pctō purgare ꝑ ipatientiā magis inqui
nant ⁊ fornax ꝓbationis mutat ei auruꝫ
in cuprū.⁊ flagelluꝫ ex grano facit paleā.
Duraꝫ sniam talis in iudicio expectabit.
Cum.n.dñs iproperabit qbusdam. Nu-
dus fui ⁊ nō cooꝑuistis me. Matth.25.
Quid dicturi sunt illi qui nō solū nudos
nō vestiunt.sꝫ etiā vestitos spoliāt? Bel
lum mūdi carnis ⁊ diaboli ꝯtra se instau
rant.sꝫ sapientes sedāt minores guerras
ꝑꝑ maiores que iminent. Malam faciūt
cōmutationē.qr auferēdo palliū bone fa
me dant tunicā innocentie. Remedia ire
sunt Silētij obseruatio.ꝓuer. Cū defece
rint ligna extinguet̃ ignis. qr sicut ex col
lisione duoꝝ corpoꝝ elicitur ignis.ita ex
amaris verbis aliquoꝝ ira ꝯcitat̃.ꝓuer.
15. Rñsio mollis frāgit iram. ⁊ ꝼmo du
rus excitat furorē. Ibidē. Quasi qui canē
auribus ⁊c. Dñice passionis ꝯsideratio.
G. Si passio dñi ad memoriā reuocetur
nihil adeo duꝝ est qđ nō equanimiter to
leret̃. Hoc figuratū est numeri.21. Ubi
respicientes serpētē eneū sanabant̃. Itē
premij tollerantie aiaduersio. Unde con
sideratio premij minuit vim flagelli.

¶ De accidia. Cap.18

a Ccidia est de virtutum laudabili
exercitio vtriusqꝫ hois languida
deiectio. Itē accidia ē diffidētia de pro
prijs virib⁹ ⁊ de mādato dei iplendo ar-
dua tristitia. Duo noia sꝫ hui⁹ vitij.s. Tri
stitia ⁊ Accidia. Hoꝝ āt nominū hec est
rō.qr isto pctō est auersio a spūali bono
qđ estimat̃ graue.sicꝫ est ieiunare ⁊ hmōi
⁊ rōne huius dr̃ tristitia. Est etiā ibi ꝯuer
sio ad creaturā.s.ad qetē que estimat̃ le
uis ⁊ rōne huius dr̃ accidia. Pꝫ ergo ex
his ꝙ hoc vitiū ꝓut vocat̃ tristitia oppo
nit̃ letitie spūali.que ē in exercitio spūali
Sed ꝓut vocat̃ accidia opponit̃ fortitu
dini q̄ ꝯsistit in aggrediēdis arduis.⁊ su
stinendis aduersis. Accidia denoiat̃ ab
accēdine.qr ꝑ eā aia tediū hꝫ de oi spūali
difficili. Accidia ꝼm Greg. hꝫ sex filias.
Prima vocat̃ malitia q̄ ꝼm Aug. est vo
lūtas machinādi malū alicui. Cū.n.quis
iiuriat̃ alij tūc irascit̃ ⁊ postea tristat̃. 2a
desꝑatio qr diffidētia meritoꝝ mr̃ ē dif
fidētie ꝑmioꝝ.ex q̄ iteꝝ orit̃ tristitia. 3a
pusillanimitas q̄ nascit̃ ex diffidētia ꝓue
niēte ex cōsideratiōe ꝓꝑe ifirmitatis.vel
oꝑis arduitatis. 4a ē rācor q est iuetera
tū odiū. Sicut.n.ex charitate sꝫ oꝑa bōa
ex qb⁹ est ꝯfirmatio charitat. ita ex ira ē
accidia.ex accidia vetustas ire. 5a torpor
circa ꝑcepta.i.qdā isensibilitas ꝑꝑ quaꝫ
hō nō ꝑt iduci ad executionē mandatoꝝ
dei. 6a ē euagatio mēt circa illicita. hec
aūt euagatio qñqꝫ est ꝑticularis ⁊ certaꝫ
hꝫ materiā.⁊ sic ꝯuenit oibus vitijs.qñ-
qꝫ est generalis ⁊ icerta.⁊ hec est ꝓprie
euagatio accidie. Qui eni est absorptus
tristitia nō habēs in se vñ delectet̃ eua-
gatur ad oia querēs delectationē. Ex ac
cidia eueniūt multa mala. Preceptum
dñi negligitur Geñ.3. In sudore vultus
tui ⁊c. Maledictio dei icurrit̃. Exemplū
de ficu cui dñs maledixit.qr folia tm̄ ha
buit. Mat.21. Discrepat a ceteris crea-
turis. Exemplū in corporibus inanima
tis.sicut in sole ⁊ lūna qui quotidie sur-
gunt ⁊ ꝑficiunt cursum suū. Ideꝫ pꝫ in
corporibus aiatis. sicut sunt arbores ⁊
herbe que lꝫ in hyeme nude sint.tñ virtu
tem seruāt.⁊ in tpe suo redeūt ad ꝯsueta
Idē oñditur in sensibilib⁹.ꝓuer.2. Ua-
de ad formicam o piger. Preciosuꝫ tē
pus ꝑdit̃ qr eo nihil ꝑciosius ē quo bre-

ni hora posset obtinere veniã grãz ⁊ glo
riã. Et tamẽ vt ait Ber. Nihil vili⁹ repu
tatur. qꝛ dicunt homies ociosi. Venite ⁊
fruamur. Spũale lucruz negligitur: qꝛ q
nõ mercat̃ in nundinis postea nõ habe-
bit. ꝓuerb. Propter frigus piger arare
noluit. mẽdicabit ergo estate ⁊ nõ dabit̃
ei. Incitamẽta vitioꝝ colligit. ꝓuer. 24.
per agruz homis pigri transiui ⁊ ecce to
tum repleuerãt vrtice ⁊ cooperuerãt sup
ficiem eius spine. Nota ꝙ aqua corrũpi
tur quiete. ⁊ ferrũ ꝯtrahit rubiginem. ⁊
porcus mactãdus ꝑmittit̃ in quietẽ pin
guescere. Locũ diabolo preparat. qꝛ hõ
ociosus est q̃si puluinar diaboli. ⁊ in ol-
lam tepidã libent̃ musce isidiant̃ que fer
uentẽ fugiũt. Tentationib⁹ pz. Unde le
gitur in collationib⁹ patrũ ꝙ monachuz
operantẽ demon nullus pulsat ociosum
innumeri. Est eniz homo accidiosus qua
si vrbs absq3 muroꝝ ambitu ⁊ quasi si-
gnum positũ ad sagittã. Mores peruer
tit. quia vult metere ⁊ nõ seminare. sicut
gatt⁹ qui libenter pisces comedit. sed nõ
eos libenter capit. Seneca. Incertuz est
in quo loco. qũo mors te excipiat. ⁊ ideo
tu illã in oĩ loco ⁊ tpe expecta. Furẽ fo-
dientẽ parietẽ nõ repellit. qꝛ mors fur ẽ.
⁊ quotidie tollit vnũ asserẽ. i. vnum diẽ.
Mathei. 24. Si sciret vtiq3 paterfamili
as ⁊c̃. Receptaculũ sordiũ se fac̃. Ber.
Oium tentationũ sentina est ociuz. Ipm
n. est occasio luxurie. 2. Reg. factuz ẽ eo
tẽpore quo solent reges ad balnea pro-
cedere. Itẽ occasio nugarũ Act. Athenië
ses ad nihil aliud vacabãt ⁊c̃. Item oc-
casio curiositatis. i. thi. 5°. Discũt circui
re domos. Stultitiã ostẽdit. qꝛ tonitrua
audiens nõ surgit. Tonuit aũt xp̃s in p̃-
dicatione. tonabit etiã in die iudicij. Itẽ
stultus est qui imũditias de oculo nõ eij
cit Mathei. 7. Hypocrita eijce ꝑmuz tra
bem de oculo tuo. Ad celestia venire ne
gligit. quia vix ad locum quis veniet qui
vnum pedẽ hodie mouet ⁊ post annũ ali
um. Sic ⁊ illi quorũ motus est pes intel
lectus. ⁊ nõ pes affectus. cum tñ sit affe
ctibus ambulandum.

¶ De auaricia. Cap. 19

a Uaritia vt ait. Tullius ẽ imode
ratus amor hñdi. Itez fm Ber.
Auaritia est quarũlibet rerũ insatiabilis
⁊ inhonesta cupido. Scdm aplz. Ephe.
5. Auaritia est idoloꝝ seruit⁹. qꝛ hõ aua
rus exhibet creature qd̃ debet creatori. s.
fidẽ spẽ ⁊ charitatẽ. hec enim auari exhi
bent pecunie. In hoc ergo spãliter repre
hendunt̃ isti qui rei vilissime amorẽ suuz
exhibẽt. s. pecunie que de terra tollit̃ quã
nã infimã ordinauit. Dicit̃ in eccl̃iastico
ꝙ auaro nihil est scelesti⁹ ⁊ hoc ꝓpter q̃t
tuor causas. ṗa quia fere oia scelera per
petrant̃ pro auaritia. vt furta piuria. ho
micidia ⁊ hmõi. 2a qꝛ est cõtra legem na
ture. Luce. 6. Quecunq3 vultis vt faciãt
vobis ho. ⁊c̃. 3a qꝛ est ꝯtra legẽ scriptaz.
Luce. 6. Estote misericordes sic̃ ⁊ pr̃ve-
ster ⁊c̃. 4a qꝛ est ꝯtra legẽ vtilez que est i
oibus rebus q̃ cõpellunt̃ se dare. Auar⁹
eni quasi captas detinet res ne se cõica-
re possint. Utrũ aũt cuiq3 liceat thesau-
ros cõgerẽ. Notãduz ꝙ est thesaurizare
ex affectu auaritie absq3 itentiõe necessi-
tatis ꝓprie vel aliene. ⁊ hoc mõ thesau-
rizare oibus est ꝓhibitũ. Alio° ẽ thesauri
zare ex ꝓuidẽtia. ⁊ h vel ꝯsideratiõe neci
tatis ⁊ sic ꝯcedit̃ parentib⁹ secularib⁹ ob
necitatẽ filioꝝ educãdorũ vel filiaꝝ cõiu
gio tradendaꝝ. nõ aũt ditandaꝝ. sed ser
uato mõ vel statu ꝑsone. Alio mõ est the
saurizare ex cõsideratione publice vtilita
tis. s. regni defendendi vel cult⁹ dei am-
pliãdi. ⁊ sic ꝯcessuz est regib⁹ thesauriza-
re. ꝑsonis aũt ecclesiasticis ꝓprie nunq3
thesaurizare licet. nec pecuniã etiaz tenẽ
itentione suandi. Ambro. Auꝝ hz eccl̃ia
nõ vt suet sz vt eroget. Ex p̃dictis pz ꝙ
duplex põt esse amor pecunie vel tpaliũ.
siue respectu necessarij. siue respectu sup
flui. Cõtra ꝑmũ ꝓhibet dñs p̃socantẽ sol
licitudinẽ. Cõtra s̃z ꝓhibet thesaurizati
ones. Ex auaritia sequũtur multa mala.
Primo qa a deo maledicit̃. Aug. Male
dict⁹ dispẽsator auar⁹ cui⁹ largus est dñs

Semp̄ eget. Hierony. auaro tā deest q̄ꝺ
h₃ quā q̄ nō h₃. Stult⁹ mercator est q̄ re
gnū celorū imo ip̄m xp̄m vēdit ꝑ paucis
denarijs. ⁊ in hoc sepe peior est auar⁹ hō
quā ipse. Judas q̄ vēdidit xp̄₃ trigīta de
narijs. Jste aūt interdū pro vno denario
Corp⁹ euiscerat q̄r diuitie acquirunt̄ cu₃
labore possident̄ cū timore amittunt̄ cū
dolore. vnde ipsi laborāt ⁊ alij i labores
eoꝝ sepe intrant. s. fures vel latrones vel
certe filij mali. Jsti similes sunt aranee q̄
faciēdo telā ꝑ capiendo muscas seip̄am
euiscerat. Mentē suffocat. Aug. Naufra
giū fugis ⁊ plūbū āplecteris. vn̄ Soc. mas
sam argēti proijciēs in mare dixit. Mer
gā te ne mergas me. Jngrat. Exo. 24. fi
lij israel seruiebāt in luto ⁊ latere. Exce-
cat. Exēplū in Thob. q̄ excecat⁹ fuit ster-
core hyrūdinu₃. Cor dilacerat. vn̄ diuitie
cōparant̄ spinis Mathei. 13. Jnsatiabi-
lem facit. vnde ꝯparant̄ sacco ꝑtuso ⁊ in
ferno q̄ nunq̄ dic̄ suffic̄. Et mari cui oīa
flumina īfluunt. ⁊ tn̄ nō redundat. Et hy
dropico qui quāto plus bibit tāto plus
sitit. Filie auaritie sunt sex scd̄m Greg.
Pria est obduratio cordis que fit omit
tendo elemosinā. Jstā filiā vocat Jsidor⁹
ihumanitatē. scd̄a est violentia hec fit no
cendo alicui palā affectu malo qua₃ vo-
cat. Jsidor⁹ rapacitatē. Tertia ē īqetudo.
hec est appetit⁹ lucri. Quarta est ꝑiuriū.
q̄ꝺ sepe icidit in emptōe₃ ⁊ venditione₃.
Quinta est fallacia que fit per verba de-
cipientis in occulto. Sexta est fraus hec
est deceptio perfecta. ⁊ hoc in p̄n̄tia illi⁹
qui decipit̄. Septima ꝓditio que est idē
quod deceptio que fit in absentia d̄cepti.

¶ De gula. Cap. 20

G Ula vt ait Aug. est imoderata ci
bi auiditas. Jte₃ Gula est vorax
edacitas nature finib⁹ nō cōtenta. Quin
q̄ modis peccat̄ circa gulā. vt dicit. G.
Primo cū quis horā comedēdi p̄uenit.
⁊ hoc fit per ipatientiā expectādi tp̄s de
bitū. Scd̄o cū quis querit cibaria p̄cio-
sa ⁊ delicata. de quib⁹ Ouidi⁹. Est virt⁹
placitis abstinuisse cibis. Sed cōtra hoc
fecit diues ille qui epulabatur quotidie
splendide. Tertio qn̄ quis mensurā exce
dit. s. nimis comedendo. Sciendū tn̄ q̄r
q̄ꝺ vni nociuū est alteri est remediū. sic ⁊
q̄ꝺ vni est mēsura debita. alteri est exces
sus. Vn̄ nō cōsistit mensura in cibi q̄ntī-
tate. sed in comedētis qualitate. Verūtn̄
quidam ieiuniū suū recōpensant postmo
dū nimietate sup̄flua. s₃ hoc q̄d aliud q̄
dare duos obolos ꝓ vno denario? Quar
to qn̄ nimis ardēter ac festine. quis come
dit. Non. n. vsus ciboꝝ sed ꝯcupiscentia
in vitio est. Quinto qn̄ quis cibaria sua
nimis studiose p̄parat. Unde Ber. Nō
sapores. sed fames excitet appetitu₃. Jn
oībus his sumēda sunt nō que voluptas
sed que requirit necessitas. Cōtingit ēt
pctm̄ esse circa diminutionē cibi. sicut cir
ca sup̄fluitatem. Filie gule sunt q̄nq₃ scd̄₃
Greg. Prima est scurrilitas. q̄r gula mo
uet ad verba scurrilia. Scd̄a m̄ltiloquiu₃
s. detractio. vituperia. ⁊ alia verba inania
Tertia inepta letitia. i. lascinia carnis si
ue gestus corpis īordinat⁹ lasciuiā men-
tis demōstrans. Quarta imunditia que
solet ꝓuenire ex gula vt est vomit⁹ ⁊ eru-
ctationes fetide ⁊ luxuria. Quinta ē ebe-
tudo mentis. i. subuersio ratiōis. Gula
duo complectit̄. s. cōmessationē ⁊ ebrieta
tem. ⁊ ꝓprie loquēdo per simonia oppo
nit̄ cōmessatōi. ⁊ ebrietati sobrietas. Gu
la nocet multipl'r. De paradiso eijcit ho
minē. ex^m in Adā. Sp̄ūalia bona perdit.
ex^m i Esau q̄ pro cibo vēdidit p̄mo geni-
turā. diabolo domū p̄parat. Mat. 8. Si
eijcis nos hinc mitte nos i porcos. Ser
uū suū ꝯtra se aiat ꝓuer. Qui delicate nu
trit suū suū postea sentiet illū ꝯtumacē.
Luxuriā iducit. ex^m de Lotb. Homici
dā perficit. exemplu₃ de Joāne baptista.
qui ꝯuiuio perijt. Jnducit mortē nature
Ec. Propt̄ crapulā m̄lti perierūt. Gen̄.
2. Quacūq₃ die comederis ex eo morte
morieris. Jnduc̄ morte₃ culpe. p̄ma thi.
4. Vidua i delitijs viuēs mortua ē. Jn
ducit mortē gehēne. Luce. Diues epulo
sepult⁹ ē i iferno Remedia gule sūt q̄tu

or. Primū ē spūaliū ciboꝝ frequēs sum
ptio Math.4. Nō in solo pa. vi. ho. ⁊c.
2^{m} future carnis nr̄e ꝯsidera°. Jero. faci
le ꝯtēnit oīa q se sp̄ cogitat moriturū. 3^{m}
est eterne cene ꝯsidera° Luc. Hō qdā͡z fec
cenā. 4^{m} ē famis xp̄i ⁊ suoꝝ pensatio.
Tre. Recordare paupꝑtatꝭ mee absintbij
⁊ fellis. ¶ De luxuria. Cap. 21
l Uxuria est ex imūdis desiderijs
veniēs lubrica mentis ⁊ carnis ꝓ
stitutio. Jtē luxuria ē libidiose voluptatꝭ
appetit⁹. ⁊ itelligas hic appetitū q est ex
ꝯsensu rōis. qꝛ talis ē pctm̄ mortale. ⁊ dr̄
pctm̄ mortale qn̄ rō nō ꝓhibet hmōi ap
petitū cū posset. Sp̄ie luxurie sūt. 8. Pri
ma ē fornica° q̄ est soluti cū soluta. Scd̄a
meretriciu͡z qd̄ fit duplr̄. s. ꝑ vagā libidi
nē cū diuersis sectādo vel cū publice ve-
nali ꝯcubēdo. Tertia ē adulteriu͡z q̄ ꝯiu
galis thor⁹ vitiat̄. Quarta ē stupꝝ quo v̄
ginalis itegritas corrūpit̄. Quīta sacrile
giū quo ꝯtinētia deo dicata ledit̄ vt i cle
ricis ⁊ religiosis sacris ordinib⁹ sublima
tis. ⁊ in his qui emiserūt votū ꝯtinentie.
Sexta ē icest⁹ quo vinculū ꝯsanguinitatꝭ
vel affinitatis vel cōpaternitatis corrūpi
tur. 7ª ē pctm̄ ꝯ nā͡z siue sodomia q̄ nālis
vsus ꝑuertit̄. Notandu͡z aūt q̄ aliq̄d ē ꝯ
nām spēi. ⁊ aliq̄d ē ꝯ nā͡z generꝭ. p° mō
oē pctm̄ mortale ē ꝯ nā͡z. qꝛ in rōnali cre
atura remurmurat synderesis ꝯ oē pctm̄
Sed scd̄o° pctm̄ sodomie est ꝯ nā͡z gn̄is.
qꝛ nō solū in hoīe sed ēt in brutis diuersi
sex⁹ in coitu conueniūt. Un̄ si aliq̄ mō fit.
ꝯ nā͡z generis est. Octaua est libidinosus
coit⁹ ꝯiugalis q multiplex est. Coitus. n.
ꝯiugalis ali⁹ licit⁹. ali⁹ fragilis. ali⁹ impe
tuosus. Licit⁹ triplr̄ fit. vt qn̄ cā ꝓlis. vel
ad ampliandu͡z cultū dei. vel cā reddēdi
debitū vel cā vitāde fornicatiōis nō in se
sꝫ in ꝯiuge. Prim⁹ ē pietatis. Scd̄s insti
tie. Terti⁹ cautele. Jn his nullū dr̄ pcm̄
esse. fragilis ē qn̄ fit cā delectatōis ⁊ tūc
distinguit̄. qꝛ si amor illi⁹ d̄lectatiōis pre
ponit̄ deo mortale pctm̄ est si v̄o postpo
nit̄ veniale. ipetuosus est qui ex sola libi
dine ꝑueniēs metas honestatis ⁊ rōnis
transcēdit. qd̄ fit qnq͡z modis. p° cā satiā
de libidis per meretricias blāditias. se-
cūdo cū fit ꝯ nālem modū. 3° cū fit t̄pe ꝓ
hibitiōis. 4° qn̄ fit in loco ꝓhibito. 5° qn̄
accedit̄ ad mulierē ꝑgnantē vicinā ꝑtui
vel q̄ est in fluxu mēstruo. Filie luxurie st̄
8. scd̄m. G. pꝛima est cecitas mētis qꝛ s̄m
Aug. in ope luxurie tota rō absorbet̄. 2ª
est icōsideratio mortꝭ. s. iferni. 3ª incōstā
tia. s. ad cogitādū desiderādūq͡z nūc istd̄
nūc illd̄. 4ª amor sui. s. quo aliqs deside
rat longā vitā ad hoc vt expleat volupta
tē suā. 5ª p̄cipitatio q̄ qs currit ⁊ p̄cipi-
tat̄ ad peccādu͡z exponēs se ꝑiculo mor
tis ꝑꝑ luxuriā faciēdā. 6ª ē odiū d̄i qd̄ fit
qꝛ d̄s abstrahit ⁊ punit eos q ꝯsequūt̄ car
nis delitias ad q̄s iclinat luxuria. 7ª affe
ctus p̄n̄tis seculi. s. appetit⁹ bonoꝝ diui-
tiaru͡z sanitatis fortitudis ⁊ hmōi. ꝑ que
luxuriosus finē suū ꝯseqt̄. Octaua est de
speratio futuri secl̄i q̄ ē diffidētia gl̄ie vel
venie ꝯsequēde. ⁊ hec est filia luxurie ꝯsu
mate. Luxuria nocet multiplr̄. Deo ē ꝯtu
meliosa. qꝛ tēplū ei⁹ ꝯiquinat. Demonib⁹
placita. Job behemot dormit i locis ꝯhu
mētib⁹. Subiecto ꝓꝑo nociua. pª cori. 6.
Qui fornicat̄ i corp⁹ suū peccat. Proxi-
mū scādalizat. Osee. Fcti estis laque⁹ spe
culatōi. ⁊ rethe expāsu͡z sup mōtē thabor
Aiam ꝓꝑiā dānat 2° Re. 12. Nō rece-
det gladi⁹ de domo tua. hoc dcm̄ fuit ad
dauid ꝑꝑ pcm̄ bersabee. Uilissimo dn̄o
se subijc̄. s. carni ⁊ sensualitati. Gen̄. 3. Qꝛ
obedisti voci vxoris tue. maledicta t̄ra in
ope tuo. Mentē ifatuat. Osee. Uinum ⁊
mulieres auferūt cor. Remedia luxurie
sūt. Occasiones fugē. Job. Pepigi fed⁹
cū oculis meis vt nec cogitarē de v̄gine
ꝓuer. Qui tetigerit pice͡z coinqnabit̄ ab
ea. Mortꝭ extrēa cogitar̄. ꝓuer. Memo
rare nouissima tua. ⁊ in eternū nō pecca-
bis. De se nō p̄sumere. qꝛ cecidit Dauid
sanctissim⁹. Salomō sapientissim⁹. San
son fortissimus. frequent̄ se occupare.
Hiero. Semꝑ aliquid boni facito. vt te
diabol⁹ inueniat occupatum. Tentatio
ni in principio resistere. Gen̄. Jpsa con-

reret caput tuū. Carnē domare. Marci.
9. Hoc genus demonij non eijcitur nisi
in oratione ⁊ ieiunio.

¶ Quomodo superbia sit mortale vel ve
niale. Cap. 22

Mnia p̄dcā q̄uis semp̄ sint pcā
o nō tñ semp̄ sunt mortalia. Unde
vidēdū est quādo vnūqđqꝫ mor
tale sit. ⁊ qñ veniale. Uanagl'ia igitur ex
suo genere est veniale. qꝛ gen⁹ opis sumi
tur ex obiecto. Uanū autē scd̄m se nō est
obiectuꝫ pcti mortalis. sed venialis. Un
de cū vana laus sit huius pcti obiectū pꝫ
ꝙ nō semp̄ est pctm̄ mortale. Erit tñ va-
nagloria mortalis dupl'r. s. rōne finis pp̄
quē laus appetit᷑. Opus nāqꝫ tale ē qua
le est id ꝓpter qđ appetit᷑. Itēꝫ rōne ope
ris in quo laus querit᷑. Circa primū dicē
dum est ꝙ q̄druplici fine laus q̄rit᷑. Pri
mo ad vitandū malū īfamie sic Samuel
se laudauit. i. Re. 2. Scđo ꝓpter aliquā
vtilitatē spūalēꝫ. vt est gloria dei vel edi
ficatio ꝓximi. sicut Paulus se cōmenda
uit. 2. cor. ii. Tertio pp̄ lucruꝫ auaritie si
cut pharisei q̄ deuorāt domos viduaruꝫ
longas orōnes simulātes. Mathei. 23.
Quarto ꝓpter aliquē actuꝫ venialis pcti
sicut qñ quis laudari vult eo ꝙ venialit᷑
in laude delectet᷑. Primū est prudentie.
Scđm est charitatis. Tertiū est morta-
le. ⁊ idē itelligenduꝫ est qñcūqꝫ laus po-
nit᷑ finis alicui⁹ opis. Quartuꝫ ē veniale.
Seq̄t᷑ scđa cā: q̄re vanagl'ia sit pcm̄ mor
tale. s. rōne opis ꝑ qđ laus querit᷑. h° aūt
pōt fieri tripl'r: qꝛ laus qñqꝫ q̄rit᷑ ꝑ opa il
licita. qñqꝫ per opera ex se idifferētia qñ
qꝫ per opa virtutū. Si p̄mo mō. sic tale ē
pctm̄ q̄le est id illicitū. s. mortale vel ve-
niale. Si scđo mō. sic est pctm̄ veniale. vt
hr̄e diuitias vel vestes p̄ciosas cū abusu
taliū in laude. Uerūtamē si talia sunt de
se inordinata. vt sint occasio pcti morta-
lis. s̄m ꝙ mulier cum ornatu meretricio
ad aīas capiēdas preparat᷑. vel si scm̄ il
lud est illicitū ex ꝓhibitione supioris. vt
torneamentū ⁊ hmōi. cū excederet prece
ptum ecclesie sic sunt pctā mortalia. Si
tertio mō. i. si laus querat᷑ per opa virtu
tum. hoc est dupl'r. vel qꝛ appetitus lau-
dis adiungit᷑ opi virtutis tanq̄ incidēs.
sicut ꝯtingit in cātu vel in p̄dicatione qñ
qꝫ. ⁊ tūc est veniale. Uel laus est finis p̄n
cipaliter p̄stitutus opi virtutꝭ ⁊ operāti.
ita ꝙ ibi ꝯstituit finem vltimum. ⁊ sic est
mortale. qꝛ tūc inheret ei vt fini vltimo.
Nota ꝙ maius est pctm̄ gl'iari de bonis
spūalibus q̄ de tp̄alib⁹. qꝛ min⁹ hn̄t mo
tiuū eo ꝙ min⁹ appeant extra q̄ tp̄alia.

¶ Quō inuidia sit mortale vl' vēiale. ca. 23

Nuidia ex suo gnē est pctm̄ mor
i tale. qꝛ cū inuidia s̄m Remi[m] sit
dolor de alieno bono ꝯtriatur di
recte charitati que nō emulat᷑. sed ꝯgau
det veritati. p̄ma Corin. 13. Charitati ve
ro nihil est ꝯtrium nisi pctm̄ mortale. Tñ
illud qđ ex genere est mortale pōt esse ve
niale vl' ꝓut in suo p̄mo motu ꝯsistit vel
extra suā rōnē trahit᷑. Dolor ergo de alie
no bono est q̄drupl'r. vel qꝛ est p̄mo pri-
mus motus extra veniēs. sic quidā nāli
ter inuidi sunt. ⁊ hoc nullū pctm̄ est. cuꝫ
nullomodo sit i ptāte nostra. vel est scđo
primus motus qñ appetitus sine cōple-
ta deliberatiōe tali passione afficit᷑. ⁊ sic
est veniale pctm̄. vel est act⁹ voluntarius
deliberatiue. ⁊ sic est mortale. vel trahit᷑
per intentionē extra suam rōnē vt qñ do
lor de alieno bono surgit cuiq̄ ex cā bo
na. sicut qñ dolet aliq̄s de bono tp̄ali al
terius. qꝛ videt illud redūdare in detri-
mentum aīe illius. vel etiā in detrimētuꝫ
cōitatis ⁊ talis dolor bonus est: qꝛ mai⁹
bonum sp̄ est appetendū. Notādū ergo
ꝙ per dolorem boni comprehendit᷑ gau
dium de malo quod ex ipso cātur.

¶ Quō ira sit mortale vl' veniale. Ca. 24

Ra ex suo genere ē pctm̄ morta
i le. qꝛ s̄m Isidoꝝ. Ira est animus
ꝯcitatus ad penā ꝓuocanti infe-
rendam. Talis aūt motus cōtrariat᷑ cha
ritati que nō irritatur nec cogitat maluꝫ
1. Corin. 13°. Ira igitur vel dicit iraꝫ zeli
que est detestatio vitij. ⁊ hoc nō est pctm̄
sed est ꝑfectionis. Potest etiā quis sibi

per hunc modū irasci. sicut dicit glo. sup illō ps. Irascimini ⁊ nolite peccare. Quid est inqt hō penitēs nisi irascēs sibi? vl' di cit remissionē affect⁹ circa ꝓximū per quā hō nō dolet de malo ꝓximi. nec gaudet de bono ei⁹ lȝ nō doleat d̄ bono. nec gau deat de malo ei⁹. sed est īdifferēs ei ⁊ sic nō est mortale. sed iperfectio charitatis. vel dicit actualē īpatientiā absqȝ appeti tu vindicte. talis motus ēt deliberat⁹ est pctm̄ veniale. qꝛ hȝ īcōpletam rōnē ire. sicut ex supradicta pȝ diffinitōe. vel dicit īpatientiā cū appetitu vindicte. ⁊ hoc est tripl'r. qñqȝ hoc est a natura. sic est in me lancolicis in qb⁹ ꝯm phm̄ cōtinue mor dent natura ꝓpter qd̄ semꝑ sunt turbulē ti ⁊ sic nullū est pctm̄ cū sit motus natu ralis. qñqȝ est ab appetitu indeliberato ⁊ sic est veniale. sicut alij primi motus. quā doqȝ est a voluntate deliberatiua. ⁊ tunc est peccatum mortale.

¶ Quō accidia sit mortale vl' vēiale. c. 25

a Ccidia ex suo genere est pctm̄ ve niale. quia ꝯm Aug. Accidia est te diū iterni boni. hoc aūt nō oppo nitur charitati. sed dicit diminutionē fer uoris charitatis. in quo ꝯsistit oē venia le. Istud ergo tediuȝ vel est mot⁹ nālis. ⁊ sic nullū est pctm̄. vel est motus appetit⁹ ꝯtristati de opere spūali laborioso. ⁊ sic ē veniale. quāuis etiā ille appetitus nālis sit deliberat⁹. qꝛ cōsensus in veniale nō ē nisi veniale. Accidia vero ex genere ⁊ per se veniale ē. vel hoc tediū redūdat i omis sionē eoꝝ que sunt necessaria saluti vt frā gere p̄cepta dei vel ecclesie sine cā rōna bili. ⁊ tūc est mortale. Si aūt tediū illud ex omissione boni ⁊ difficultate aggrediē di bonū ducit in desperationē. tūc iaȝ ac cedit ad pctm̄ in spm̄ sctm̄. Et si tediū il lud crescit qd̄ etiā ducit in tedium vite in tm̄ ꝙ inijciat sibi man⁹. tūc iaȝ similis est Jude qui laqueo se suspendit.

¶ Quomodo auaritia sit mortale vel ve niale. Cap. 26

a Uaritia ꝯm Tulli. est īmoderat⁹ amor hñdi hec igit' aut cōsistit in appetendo. vel in acqrēdo vel i retinēdo Si primo mō hoc est qnqȝ modis. Pri mo qꝛ appetit aliena appetitu cōpleto q ꝓcederet in op⁹ si adesset facultas. ⁊ sic ē pctm̄ mortale. Secūdo qꝛ appetit illicita volūtate ꝯpleta vt si aliqs indign⁹ conat' bñficiū ecclesiasticū adipisci. sic iteruȝ est mortale. Tertio si appetit talia. siue sint illicita. siue aliena cū voluntate cōditiona ta. s. si posset habere sine offensa dei ac i iuria ꝓximi. ⁊ tūc vel nullū. vel veniale ē. siue talē conditionē actualiter addat siue habitualiter eā itendat. Quarto si simpli citer appetit hr̄e supflua ⁊ hoc appetitu suffocāte mentē. s. a cura sui ⁊ ꝯsideratio nē diuinoꝝ. ⁊ hoc est pctm̄ mortale. Qui to si superfluo amore īheret tpalibus. tn̄ infra dei amorē hoc est veniale. Si auteȝ auaritia ꝯsistit in acqrendo hoc est tripl'r qꝛ vel acqrit iniuste. quocūqȝ mō. ⁊ tūc ē mortale. vel acquirit ꝑ tale op⁹. aut arteȝ aut officiuȝ qd̄ per se est pctm̄ mortale. si etiā eēt sine lucro. vt ꝓcreare aliquid for nicari. ⁊ tunc est mortale. vel acqrit talia per opa illicita que sunt veniale pctm̄. vt cū aliqs verba iocosa cōponit ad lucruȝ. salua tamē honestate. ⁊ hoc est veniale. ni si pp delectationē dissolutionis total'r se det talibus. tūc. n. mortale est. Dico autē pp delectatōeȝ. qꝛ si aliqs per necessitatē per talia sibi sustentatiōeȝ cōquireret cuȝ aliā lucrosam nesciret nō reputarē euȝ in statu dānatoꝝ. Si aūt auaritia cōsistit in retinēdo hoc pōt esse qnqȝ modis. Pri mo qꝛ retinet sciēter ea que restituere te netur. ⁊ aīo retinendi. sic est pctm̄ morta le. Scd̄o qꝛ retinet ea que ad necessitateȝ suā ⁊ suoꝝ ꝑtinent. vel ad cōseruationem status sui. ⁊ suoꝝ ꝯm decentiā suā. ⁊ hoc nō est peccatū. Tertio qꝛ retinet supflua respectu vtriusqȝ iaȝ dictoruȝ ⁊ hoc tēpo re extreme necessitatis alicui⁹ sic est pec catū mortale. Quarto qꝛ retinet supflua etiā circa extremā necessitatē ex insatiabi li cupiditate. sic est pctm̄ mortale. preci puū aūt signuȝ talis affectus est ꝙ quis res poti⁹ sinit putrescere pen̄es se ꝙ̄ vti

liter aliis dispẽset. Quito qr retinet sup-flua quedã ex inordinato amore tpaliũ p quẽ modũ deficit a medio largitatis sal-uo tñ statu ṽtutis. ⁊ sic est veniale. Nota ꝙ auaritia ex suo genere est mortale. quã Aplus idolatrie ꝯparat. nõ qr sit de spe-cie illius pcti. cũ nõ hẽat actũ ei⁹ sed qr fa cit aliqd simile idolatrie fruiẽdo creature potius ꝙ̃ creatori.

Quõ gula sit mortale vel veniale: c.27

g Ula ex genere suo est pctm̃ venia le. qr appetit⁹ comedẽdi ex sua rõ ne nõ subiacet dominio volunta-tis. Gula est imoderat⁹ appetit⁹ comedẽ di qd pot esse quqz modis. Primo si est ibi solus appetit⁹ cibi. ⁊ hoc nũq̃ est pec catũ. nec etiã delectatio cibũ ꝯsequẽs est pctm̃ inq̃tuz ordinat̃ cõtra defectuz cibi cõtrariũ. hec eñiz sunt pure nãlia. in qbus nec est meritũ nec demerituz. Scdo si ap petitui necessitatis adiungit̃ appetit⁹ de lectationis ⁊ voluptatis in cibo ⁊ hoc est pctm̃ veniale. Tertio si est ibi trãsgressio precepti. vt cũ aliqs sine necessitate soluit ieiuniũ ecclesie. vł qñ religiosus comedit carnes. cũ hoc in suo ordine sit ꝓhibitũ. s. sub pcepto sic est mortale. Quarto si ap-petit⁹ edẽdi est cũ libidine vt qñ nimio ⁊ finali affectu iheret delectatiõi cibi. ⁊ hoc est pctm̃ mortale. Quĩto si ducit̃ in cõsue tudinẽ talẽ que facit totã vitam hois de lectationibus hmõi deputari. hec tñ sunt vicina pctõ mortali eo ꝙ ebrietas ab apo stolo iter pctã mortalia ꝯputat̃. Ebrietas tñ qñqz est pctm̃ veniale. vt qñ vltra neces sitatẽ quis accipit ẽm mẽsurã tñ pceptibi lem. Qñ ṽo quis egredit̃ a mẽsura perce ptibili ẽm rõnem hñ ordinatã ad discer-nendũ. ⁊ hoc in tali mẽsura in qua euerti tur status mentis effrenata libidine quã do hoc deo ꝑponit tũc peccat mortaliter. Si aliquis aũt iebriat aliũ ita. s. inuitans eũ ad potum. vt itẽdat statũ mẽtis eius euertere. ⁊ hoc facit in eius nocumentuz peccat mortaliter: qr aufert ei plus ꝙ̃ si auferret aliqd bonũ tẽporale qr vsum ra tionis aufert ei.

Quomodo luxuria sit mortale vel ve-niale. Cap. 28

l Uxuria est ex suo genere peccatũ mortale. qr est cõtra illd. Nõ me chaberis. Concupiscentia luxurie distinguit̃ in sex modis. Primus ẽ cũ cõ cupiscentia ꝯtingit in primo motu tantũ ⁊ sic est pctm̃ veniale. Scds est cũ sequit̃ cõsensus vsqz in delectationẽ lz nõ in op⁹ ⁊ sic est mortale. Tertius est cũ ꝯsentit̃ ẽt in op⁹ ⁊ sic est itez mortale. Quart⁹ est cũ cõcupiscentia nõ soluz tenet̃ corde. sed ẽt pascit̃ visu. ⁊ sic iterũ est mortale. Math. 5°. Qui viderit mulierẽ ad ꝯcu. eã. iã me chatus est eã in corde suo. idest si aio ⁊ si ne attendat mulierẽ vt ꝯcupiscat eã. qr ẽz Aug. hoc nõ est tm̃ titilari. sz plene ꝯsenti re libidini. hñ ãt dr̃ ad ꝯcupiscẽdũ eã qr si aliqs videret mulierẽ vt rẽ pulchrã. ⁊ vlte rius nõ ꝓcederet. tũc nullũ pctm̃ esset vel solũ pctm̃ curiositatis. Quint⁹ modus est in stultilogo. vt cũ quis mulierẽ pcat̃: vel pp libidinẽ hz secuz familiaria colloqa ⁊ est mortale. Sextus mod⁹ vocat̃ ab Apo sto. turpitudo. Glo. vt in osculis ⁊ in am plexib⁹ hoc est pctm̃ mortale. ⁊ tãto gra-uius peccat̃ ꝙ̃to magis libido per talia accẽdit̃ ꝑpter nimiã approximationẽ ad ad ignẽ. Notandũ ṽo ꝙ tangẽ mulierez ꝑter itentionẽ nõ est pctm̃. similit̃ cũ iten tione tangẽ: sed ex necessitate nõ est pctm̃ Sed tangẽ ex libidine vel osculari ad nõ pertinẽtẽ pctm̃ mortale est. Nota ꝙ dr̃ia est int̃ ꝑmos motus generatiue ⁊ nutriti ue. qr ꝑmus mot⁹ in gñatiua sp est pctm̃. nisi per sacr̃z mr̃imonij excusetur. sed nõ sp in nutritiua: qm̃ potẽtia cõcupiscibilis nõ tm̃ corrupta est in nutritiua sic̃ in gña tiua. De hac materia require supra titulo primo. vbi agitur de spẽbus luxurie.

De peccato in spm̃ sanctũ. Cap. 29

q Uauis omne pctm̃ generalit̃ sit ꝯtra deũ trinũ ⁊ vnũ appropria-te tamẽ dr̃ aliqd peccatũ in pr̃ez. aliqd in filiũ. aliqd in spm̃ sctm̃. In pr̃ez eñi peccat̃ ex ipotentia. In filiũ ex ignorã tia. In spm̃ sanctũ ex malitia certa. hoc ẽ

qñ voluntas põt ⁊ scit resistere alicui ma
lo. ⁊ tñ ex sola malitia illud eligit. Pecca
tũ in spm̃ sanctũ mere ꝓcedit ex libera vo
luntate ⁊ iproba ⁊ directe ipugnat grãm
spũs scti. ⁊ iõ non hȝ colorẽ excusatõis. qꝛ
ꝙ̃tuȝ est de se directe est ipugnatiuũ me
dici ⁊ remedij. ꝑ qð fieri hȝ remissio pcti
Pctm̃ in spũm sanctũ dr̃ irremissibile in
hoc seculo ⁊ in futuro. nõ qꝛ dimitti non
possit: sed qꝛ vix dimittit. aut in hoc secu
lo ꝙ̃tum ad culpã. aut in futuro ꝙ̃tũ ad
penã. Itẽ qꝛ nõ legit dimissum ꝑpter qð
dr̃ irremissibile. sic Melchisedech dr̃ sine
patre. qꝛ nõ legit de eius pr̃e. Itẽ qꝛ ad⸗
uersat fonti remissionis. s. spũi scõ. Item
ꝑpter ipotentiã hois. qꝛ vix se põt ꝑ̃para
re ad grãm queȝ tanta moles pcti ꝑ̃mit.
Sciendũ est ꝙ accipit hoc nomẽ irremis
sibile tripl̃r. s. negatiue. vt qꝛ nullo modo
põt remitti. hoc mõ pctm̃ angeli ⁊ dãna
torum est irremissibile. Itẽ priuatiue. vt
qꝛ non hȝ cõgruentiã de se vt remitti de⸗
beat. lȝ ex cõgrua voluntate dei possit om
ne pctm̃ dimitti. hoc mõ omne peccatum
mortale est irremissibile. Itẽ cõtrarie ꝭm
ꝙ hȝ aliqua culpa ꝯtrariam dispositionẽ
ad remittẽdũ. hoc modo peccatũ in spm̃
sanctũ est irremissibile qꝛ ꝯtrariat grẽ re
mittendi pctm̃. ⁊ hoc per dispositionẽ. vl̃
ꝑ̃sumptionẽ. vel alias spẽs hui⁹ peccati.
Sex sunt spẽs pcti in spũm sanctũ vȝ. de
speratio. ꝑ̃sumptio. ipugnatio veritatis
agnite. Inuidẽtia charitatis fraterne. ob
stinatio. finalis ipenitẽtia. horum nume⸗
rus sic accipit. In remissione tria sunt. s.
ipse remittẽs ⁊ ille cui remittit. ac dispo
sitio remittẽdi in eo cui remittit. In ipo
remittente duo sunt. s. misericordia ⁊ iu⸗
stitia. Cõtra primũ est desperatio. Contra
scðm est presumptio. In eo cui remittit
duo sunt. s. dolor de cõmisso ⁊ ꝑpositum
de nõ cõmittendo. Cõtra primũ est obsti
natio. Cõtra scðm est finalis ipenitentia.
ꝑ̃terea dispositio remittendi in eo cui re⸗
mittitur duplex ẽ. s. cognitio veri ⁊ amor
boni. Contra primũ est ipugnatio verita
tis agnite. Cõtra scðm iuidentia charita⸗
tis fraterne. De finali pnĩa nota ꝙ si dicit
continuationẽ peccati vsqȝ in finem sic in
omni peccato in quo quis decedat est fi⸗
nalis pnĩa prout autẽ est vna spẽs pecca
ti in spũm sanctũ ꝭm ꝙ hic sumitur sic dr̃
propositum nõ penitendi.

¶ De pctis cordis. Cap. 30

p Eccata sunt hec. cogitatio. dele⸗
ctatio. ꝯsensus desideriũ mali. vo
luntas peruersa. infidelitas. inde
uotio. presumptio. desperatio. timor ma
le humilians. amor male accẽdens. suspi
tio. ira. iuidia. odiuȝ. timere ꞩuiliter. exul
tatio in aduersis ꝓximi. contempt⁹ pau
perum vel peccatorũ. personarũ acceptio
perfidia. affectus parentuȝ carnaliuȝ. in⸗
epta letitia. seculi tristitia. ipatientia. aua
ritia. suꝑbia. perplexitas. obstinatio. ma⸗
li. tediuȝ boni. accidia. inconstantia. pena
penitẽtie. dolor qꝛ nõ facit amplius ma⸗
lum. hypocrisis. amor placẽdi. timor dis
plicendi. verecũdia de bono opere. amor
priuatus. sensus singularis. ambitio di⸗
gnitatũ. vanagloria de bonis nature. vel
gratie. vel fortune. verecundia de paupe
rib⁹ amicis. cõtempt⁹ ammonitionũ. imi
sericordia.

¶ De pctis oris. Cap. 31

p Eccata oris sunt hec. crebra iura
tio. ꝑiuriũ. blasphemia. nom̃ dñi
irreuerent assumẽ. v̾itatẽ ipugna
re. de mẽdatio ⁊ vanis alios istruẽ. ꝯ̃ deũ
murmurare. Irreuerent horas dicẽ. de⸗
tractio. adulatio mẽdaciũ. vituꝑiũ. male⸗
dictio. ifamatio. cõminatio. ipugnatio v̾i
tatis agnite. ipugnatio charitatꝭ frater⸗
ne. seminatio discordie. ꝓditio. falsuȝ testi
moniũ. mala cõscia. derisio ꝯ̃dictio obediẽ
tie. iuertẽ facta bona. i ecclesijs placitare
ad iirã hoiez ꝓuocar̃. reꝑhendẽ ꝓximũ in
aliquo qð ipse fac̃. vaniloquȝ. stultiloquȝ.
ꝓferre v̾ba ociosa. vel suꝑflua. vel curio⸗
sa. iactãtia. v̾boꝝ politio. pctõꝝ defensio
clamor. risus cachin⁹. turpiloquȝ lenoci⸗
nium. cãta est cãtilenas seculares. in cãtu
diuino magis studẽ vocẽ frangẽ ꝙ̃ deuo
te psallẽ. murmurare. v̾ba scurilia ꝓferre
in iniusta cã aduocare. malũ comendare.

¶ De peccatis operis. Cap. 32

p Eccata opis sunt hec. gula. luxuria. ebrietas. symonia. sortilegiū. violatio dierū solemniū. sacrilegiū. indigne cōicare. votoꝝ fractio. apostasia. dissolutio in diuino offō. scandalizare suo malo exēplo proximū ꝛ corrūpere. ledere homines in reb⁹ vel in persona vel in fama furtū. rapina. vsura. deceptio ludus. vēditio iustitie. exactio indebita. thelonea iniusta. auscultare mala. ioculatoribus dare. necīa subtrahere. superflua sumere. vltra vires ꝓprias qddaȝ aggredi. ꝯsuetudo peccādi. recidiuatio. simulatio. tenere officiū ad qḋ nō sufficit. vel qḋ sine pctō nō agiť. correizare. nouitatē iuenire. maiorib⁹ rebelare. minores opprimere. delinquere visu. auditu. odoratu. gustu. ꝛ tactu. lucta. osculis munerib⁹. itineribus. nutibus. mandatis scripturis. circunstantias aggrauantes omittere. que sunt. tp̄s. modus. numerus. ꝑsona. mora scientia. etas. tentationē ꝑuenire seipsuȝ ad peccatum cogere.

¶ De peccatis omissionis. Cap. 33

p Eccata omissiōis sunt hec. de deo nō cogitare. ipm non timere vel amare. gratias de beneficijs non agē. opera que qs facit ad ipsuȝ nō referre. de pctis sic dȝ nō dolē. ad gratiā ꝑcipiendā se nō ꝑparare. grā accepta nō vti nec eā seruare. ad inspirationeȝ diuinā se nō cōuertere. voluntatē suā voluntati diuine nō cōformare. ad rōnes dicēdas nō attendere. oratiōes debitas omittere ea ad que teneť ex voto. vel ꝑcepto vel officio negligere. ecclesias ꝛ ꝑdicationes fugere. tentationi nō resistere. pnias iniunctas negligē. ꝛ negligenť facere ꝛ que statim facięda sunt differre. bonis ꝓximi nō gaudere. malis nō cōdolere. iniurias nō remittere. fidē ꝓximo nō seruare. ꝛ beneficijs eius nō rn̄dere. delinquētes nō corripere. lites nō sedare. ignorātes nō instruere. afflictos nō cōsolari. ammonitionibus nō acquiescere.

¶ Explicit liber tertius.

¶ Incipiunt capitula quarti libri.

De incarnatione xp̄i. 1
De salutatione angelica. 2
De rn̄sione virginis. 3
De scīficatiōe materna. 4
De cōceptione diuina. 5
De rōnibus incarnationis xp̄i. 6
De mō incarnatiōis. 7
De vnione ꝛ nā assumpta. 8
De vtilitate incarnationis. 9
De mirabilib⁹ circa incarnationē. 10
De natiuitate xp̄i. 11
De circuncisione dn̄i. 12
De baptismo dn̄i. 13
De plenitudine grē xp̄i. 14
De plenitudine sapientie xp̄i. 15
De merito xp̄i. 16
De voluntate xp̄i. 17
De defectib⁹ quos xp̄s assumpsit. 18
De passione xp̄i. 19
De effectu passionis xp̄i. 20
De cruce xp̄i. 21
De descensu xp̄i ad inferos. 22
De resurrectiōe xp̄i. 23
De ascensione xp̄i. 24
De ascensu xp̄i ad dexterā. 25

¶ Expliciūt capitula. Incipit liber qrt⁹.

¶ De incarnatiōe xp̄i. Cap. 1

s Icut est rerum ꝑncipiū effectiuū in creatione. sic est refectiuū in redēptiōe ꝛ ꝑfectiuȝ in retributiōe. qm̄ sic pⁱ oia creauit per verbuȝ icreatum. sic oia recreauit ꝛ renouauit ꝑ vbū icarnatū. ¶ Porro circa icarnationē xp̄i talis fuit ordo. Salutatio āgelica. rn̄sio virginis. scīficatio mr̄na. ꝯceptio diuina. de quib⁹ nūc per ordinem est agendum.

¶ De salutatōe angelica. Cap. 2

m Issus est angel⁹ gabriel qui fuit de ordine archāgeloꝝ ad beataȝ ꝟgineȝ. cui appuit visiōe corpali. Quis loquereť locutione spūali. Ad illḋ notabile sacr̄m nūcius debuit esse āgelus ꝑꝑ tria. ꝑmo ꝑꝑ cognatōeȝ virginitatis ad angelicā nāȝ. 2° ꝑꝑ ordinē ꝑditiōis hūane qꝛ sic ibi venit diabol⁹ in serpēte ad mulierē

ita hic de⁹ venit per angelū ad virginē. vt
sic ex opposito medicia rn̄deat morbo. ⁊
repatio lapsui. ⁊ remediū nocumēto. 3° q̄
sic illa gr̄a fuit repatio n̄ae hūane sic fuit
⁊ ruine āgelice. vn̄ cōi bn̄ficio vtraq̄ n̄a
cōiter debuit ministrare āgelica. s. ⁊ hūana.
Diuidit̄ āt salutatio btē vginis i tres par
tes. p̄mā ptē icipit angel⁹ dicēs. Aue gr̄a
plena dn̄s tecū bn̄dicta tu i mulie. Scd̄aʒ
subiūxit helisabeth. cū ait. Et bn̄di. f. v. tui
Tertiā apposuit eccl̄ia vt i reuerētia noīs
marie hr̄et̄ nā maria nō est d̄ textu. ista sa
lutatio ꝯmēdabilis ē in. 4. p̄mo pp̄ aucto
rē. q̄ missus ē angel⁹ a deo. 2° pp̄ nūciū
nō eni hō fuit dign⁹ nūciare: sʒ āgel⁹: nec
qlibet angelus: sʒ gabriel. 3° ab ea q̄ salu
tat̄. q̄ vgo: nec qlibet vgo: sed maria. 4°
ab ipo mō salutādi q idicat inocētiā vir-
ginis. cū d̄r gr̄a plena. Itē excellētiā ꝯce
ptiōis. cū d̄r. dn̄s tecū. Itē p̄uilegiū p̄ro
gatiue singular̄. cū d̄r bn̄dicta tu in mu.
Salutatōes q̄daʒ ineniunt̄ optatiue salu
tis. 2. Re. 16. Salue rex. q̄dā gr̄e. Apo. i
plurib⁹ locis. Gr̄a vob̄ ⁊ pax q̄dā gaudij
thob. 5. Gaudiū tibi sp̄ sit. q̄dā bn̄dictio
nis Ruth. 2. Bn̄dicat tibi dn̄s. hec āt sa
lutatio angeli ex oibus p̄dictis ꝯflata v̄r.
Cōtinet eni salutē cū dicit. Aue. Itē gr̄aʒ
cū dicit. gr̄a ple. Itē gaudiū cū dic̄. dn̄s
tecū. Itē bn̄dictiōeʒ cū dic̄. bn̄dicta tu ⁊c̄.
Preterea in hac salutatiōe notat̄ triplex
p̄rogatiua btē virginis. s. n̄ae cū d̄r Aue.
gr̄a. cū d̄r gr̄a plena. gl̄ie. cum d̄r bn̄dicta
tu ⁊c̄. Nota deniq̄ sex in angelica lega-
tiōe. p̄mo q̄ reuerēter btāʒ virginē salu-
tauit cū dixit. Aue gr̄a plena. 2° q̄ excellē
ter ꝯmēdauit. ibi. bn̄dicta tu ⁊c̄. 3° q̄ dul
citer ꝯfortauit. ibi. Ne timeas ma. 4° q̄
elegant̄ mōʒ exposuit. ibi. Sp̄us sc̄us sup
ue. ⁊c̄. 5° q̄ diligent̄ suā legatiōeʒ cōple
uit. ibi. Ecce ꝯcipies ⁊ pa. 6° q̄ ꝯuenient̄
plexʒ nasciturā descripsit. ibi. Ideoq̄ qd̄
nascet̄ ex te sctm̄ vocabit̄ filius dei.

De respōsione virginis. Cap. 5

Uos legim⁹ i scriptura dialogos
vnū iter euā ⁊ diabolū quo mors
cōcludebat̄. Alterū inter mariā ⁊
angelū quo vita oriebat̄. Uide aūt tria q̄
fecit btā virgo in salutatiōe angeli. s. cogi
tationē seu deliberatiōeʒ. q̄ cogitabat q̄
lis esset ista salutatio. Interrogationē. q̄
q̄rit q̄uo fiet istud. Cōsensuʒ. q̄ rn̄dit. Ec
ce ancilla dn̄i ⁊c̄. Nec in deliberatōe fuit
subita sic Eua. nec in interrogādo dubia
sic Zacharias. nec in ꝯsentiendo tarda sic
sarra. In rn̄sione ꝯsensus beate virginis
q̄ttuor verba inuenies. que q̄ttuor virtuti-
bus marie redolēt. Ait eni. Ecce. qd̄ ē obe
dientie pmpte. Ancilla dn̄i. qd̄ est hūilita
tis pfecte. Fiat mihi. qd̄ est caritat̄ inflam
mate. Scd̄m verbū tuū. qd̄ ē fidei deuo-
te. Septē verba hec locuta ē btā virgo in
euāgelio. p̄m fuit. vinū nō hn̄t. 2m fili qd
fecisti nob̄ sic. 3m Qd̄cūq̄ dixerit vob̄ fa
cite. 4m qn̄ salutauit helisabeth. 5m quō fi
et istud ⁊c̄. 6m Ecce ancilla dn̄i. 7m Ma-
gnificat aia mea dn̄m. Uerbū primū fuit
pietatis. 2m caritatis. 3m instructiōis. 4m
ꝯsolatiōis. 5m discretiōis. 6m humilita-
tis. 7m orōnis. ⁊ gr̄arū actionis. Et nota
q̄ vba p̄dicta fuerunt breuia p̄ter vltimū.

De sctificatōe materna. Cap. 4

Anctificatio triplex ē. q̄dā cōis q̄
fit p sacr̄a. quedā sp̄alis que fit p
gr̄am sp̄us sc̄ti. quedā sp̄alissima
que fit per gr̄am singularē. p̄ma remouet
culpā ⁊ cōfert gr̄am. remanet tn̄ fomes ⁊
pnitas ad peccādū. ⁊ talis est baptisma
tis. 2° remouet culpā ⁊ pnitatē peccandi
mortalit̄. ⁊ talis fuit sanctificatio Joānis
bap. ⁊ Jere. in vtero. 3° remouet culpam
originalē ⁊ pnitatē ad peccandū tam ve
nialiter q̄ mortalit̄. ⁊ talis fuit in btā vir
gine. Et sciendū q̄ lʒ gr̄a sctificatōis i vte
ro sit maior q̄tū ad essentiā q̄ gr̄a sacr̄a
lis. tamē quantū ad aliquos effect⁹ ma-
ior est gr̄a sacramētalis. q̄ baptism⁹ ipri
mit caracterē. ⁊ aperit ianuā celi. ⁊ habili
tat hoiem ad alia sacr̄a quoꝝ nihil fac̄ sci
ficatio in vtero ex se. Uerūtamē gr̄a san-
ctificationis in vtero precellit in hoc gr̄aʒ
baptismaleʒ. q̄ taliter sanctificat⁹ nō pōt
mortalit̄ peccare. ⁊ ad venialia minus in
clinat eū fomes. Preterea minora ⁊ pau

tiora venialia cõmittit. ⁊ talis grã fuit in Joãne bap.⁊ iõ ne inuanũ grãz dei reciperet fugit hoiuz societatẽ.⁊ artissimã in se pniam tenuit ne leui saltez maculare vitam famine posset. ℙz igit̃ ꝙ in sctificatione in vtero ꝯferẽ grã media inter grãz sacrãlẽ. ⁊ grãm plene cõsirmatiõis in patria que hz cõiunctuz sibi finẽ vltimũ. Ad ꝯfirmationẽ eni pfectã tria pertinẽt. ℙrimũ est iseparabilis adhesio rõnis ad deum. 2ᵐ est idefleribilis subiectio ifirmarũ potẽtiarũ aĩe sub iperio rõnis. 3ᵐ est indisctinualis cõuersio actualis toti⁹ hoĩs in deuz qñ hõ diuina dulcedine affect⁹ ex toto corde ⁊ ex tota aĩa.⁊ ex oĩb⁹ virib⁹ sp actu tẽ dit in deũ. ⁊ i'qðcunqz aliud i quo relucet de⁹. ℙrimũ boꝝ hz gratia sctificationis simplr. vt.s.nullus qui pticeps eius fuerit nõ possit peccare mortalit. 2ᵐ habuit beata virgo.⁊ iõ nec venialit vnqꝫ peccauit. sic̃ dicit Aug. 3ᵐ aũt nõ põt cõuenire grẽ vie eo ꝙ illð ex fruitõe dei causet q̃ tm̃ ẽ in pr̃ia. Tres fuer̃t scificatiões mr̃is dĩ. pma fuit sctificatio i vtero.⁊ hec tres habuit effect⁹ scilz origialis culpe expiationẽ ⁊ gratie infusionẽ ⁊ fomitis tantã restrictiõez vt nõ posset in mortale peccatuz duci. licet fomes maneret ₿m essentiam. Scða sctificatio fuit in spũs sancti obũbratiõe ⁊ filij dei ꝯceptiõe que trib⁹ pmissis duo semp addidit scilicet oĩmodã fomitis extinctionẽ.⁊ ꝯfirmatiõez in bono.ita ꝙ que pri⁹ peccare nõ poterat mortaliter iã nõ posset peccare. Hos duos effect⁹ exp̃ssit angelus. Luce.i. Spũs sanctus supueniet in te quo ad primũ. Et virtus altissimi obũbrabit tibi.quo ad secundũ. Jsta ꝯfirmatio non fuit liberi arbitrij ablatio sed ei⁹ per grãz cõpletio. ℙreterea spũs sanct⁹ supuenit in eã nõ solũ ad sanctificãdũ: sed etiã ad secundandũ.cui⁹ virtute virgo cõcepit. virgo pepit. ⁊ post partũ virgo pmãsit. Tertia sctificatio fuit in filij dei inhabitatiõe qui nonẽ mẽsibus in vtero ei⁹ mãsit. Ex his oĩbus predictis duos effect⁹ addidit. Un⁹ fuit ꝙ oẽs dispõnes fomitis sublate fuerũt. sicͭ qñ morbus est curat⁹ adhuc interdum remanent reliquie curãde. Scðs fuit dedicatio ad diuina.ita ꝙ etiã licitis vsib⁹ mũdanis.s.naturalib⁹ aptare eã esset impossibilem.qꝛ tũc nõ solũ mens: sed ẽt corp⁹ luce diuinitatis resplẽduit.vt signatũ est Ezechi.43. Ex p̃dictis collige ꝙ fomes ⁊ psonam ificit ⁊ naturã. ℙersonã qdez.qꝛ ad malũ pnã facit.⁊ stimulat ad pctm̃. Naturã vero qꝛ carnẽ ificit. put est pncipiuz ad alterã carnẽ. Sed beata virgo in prima sctificatiõe que fuit in vtero mundata fuit ab originali pctõ.inquantũ fomes respicit psonã suã.qꝛ nihil in psona sua purganduz remãsit. Jn scða vero sctificatiõe que fuit qñ spũs supuenit in eaz purgata fuit a fomite put ipse fomes respicit naturã in cõpatiõe ad plem ppagandã.nõ opere nature: sed ope spũs scti. Remot⁹ eniz fuit essentialit̃ pp qð pars ab ea separanda in corp⁹ xpi de fomite nihil habuit sic̃ nec mr̃. Nota filr̃ ex p̃dictis ⁊ ex sequentib⁹ ꝙ beata v̾go ex pma sanctificatione excellebat puritate oẽs baptizatos ex sctificatiõe 2ª excellebat puritatez Ade quã habuit ante pctm̃.p cõfirmatiõez excellebat angelos: qm̃ nec illi crescẽ pñt in premio substãtiali siue eẽntiali: sicut nec decrescere: sed beata virgo pficere potuit in merito ⁊ nõ deficere. ℙuritas mr̃is dei fuit q̃druplex in q̃ nulla creatura sibi poterit cõpari. pma puritas sctificatiõis in vtero. Oĩs eni rõnalis creature puritas vel est nãe. vt angelus.vel est grẽ gratis date.vt fuit inocentia pmi stat⁹ hoĩs.vl̃ẽ grẽ gratum faciẽtis.⁊ ista est maior alijs duab⁹. Unde cũ in illa spẽ grẽ sctificatio mr̃is dei fuerit suprema: pz ꝙ vincit puritatẽ oĩs pure creature. 2ª est puritas innocẽtie in vita in q̃ silr̃ oẽs excellit.qꝛ btã virgo vixit sine oĩ pctõ.⁊ hoc oportuit eẽ marie grẽ q̃ nõ solũ ipsi⁹ nãz pficeret: sed eã supra legẽ nãe corrupte extolleret. 3ª ẽ puritas virginee castitatis in qua excellit ⁊ angelos ⁊ hoĩes. Angelos qdez.qꝛ ₿m Hiero. hec retinuit p vtutẽ castitatis qð fuit in angelis necessitatis nãe. Jtẽ excel

lit hoīes in hoc. q2 p̄mū exēplar fuit hui⁹
integritatis. p̄s. Adducent regi v̄gines
post eā. Preterea ostēdit illud alia rōne
q2 sūma est hec puritas. que poti⁹ potest
suū 9riuz secū pati q̄ possit violari. ⁊ ta
lis fuit v̄ginitas dn̄e nr̄e. q̄ gaudiū mr̄is
h3 cū virginitatis honore. iō nec p̄mā si⸗
milē visa est: nec hr̄e sequētē. 4° est puri⸗
tas sanctificatōis ex supuentiōe sp̄us s̄cti
⁊ p̄ntie dei in qua excellit oēm creaturaz
Cū eni eē matrē dei sit dignitas supior q̄
pure creature cōicari possit necesse ē gr̄az
ad hoc disponētez eē maiorē oī gr̄a pure
creature. Op3 ergo p̄uilegiū sc̄tificatiōis
sue in hac p̄te oēm sc̄tificatiōez excedere
alioꝝ. ¶ De 9ceptiōe diuina. Cap̄. 5

m Ox vt v̄go beatissima assensuz an
gelo prebuit. dicēs. fiat mihi sm̄
verbū tuū. Sp̄us sanct⁹ sup eā ve
nit. ac filiū dei 9cepit. Hec aūt tria simul
fuerūt tp̄e nō nā. tūc ipleta sunt p̄ambula
figuraꝝ: ⁊ documenta scripturaꝝ. ⁊ desi
deria p̄phetaꝝ pp̄ qd̄ etiā aduent⁹ xp̄i dr̄
plenitudo tp̄is. Quare aūt xp̄s nec p̄us
nec posteri⁹ venerit. nōnulle sunt rōnes.
Prima est vt ordinē vniuersi de⁹ nō tur
baret. Singula nāq3 suis fiunt tp̄ib⁹ quā
to magis in maxio dei op̄e. s. filij incarna
tione. Scd̄a ne fides ⁊ spes de p̄missa in
carnatione. ⁊ nimis tardata perirent. Si
enim tardasset venire quottidie decreuis
sent hoīes in fide ⁊ tepuissent: sed p̄us ve
nire nō fuit necesse. q2 nō p̄dest medicina
sp̄ualis sine affectu recipiētis. Tertia est
vt sup̄me ifirmitatis culpe imediate suc⸗
cedēt melioratio. sicͣ sūmuz dolorē acute
febris sanatio. Quarta vt hō lege nāli ⁊
scripta conuinceret. sicut ait August. q2 si
statim venisset diceret hō q2 per legez na
turalem saluari poterat. ⁊ superfluū cre⸗
deret aduentū christi. Similiter dicē po
terat de lege scripta: s3 cōperto q̄ nec sic
nec sic saluari poterat: tunc venit ipse. q2
tunc erat tēpus miserēdi. Quinta vt sicut
prim⁹ homo cōditus fuit sexta die ad to
tius mundi cōplementū. sic secūdus fie⸗
ret in sexta etate ad totius creature perfe
ctionem. sexta enim etas apta est ad exer
citium sapientie. ad remissionez culpe. ad
meritū vite eterne. ⁊ ad transitū de statu
miserie ad statum glorie. ⁊ ista notant in
sexta etate ratione p̄fectionis senarij. Se
xta q2 christus nō debuit venire in princi
pio tēporis q2 aduentus eius nimis fuis
set festinus. nec in fine vltimo. q2 tunc ni
mis fuisset tardus: sed decebat saluatorē
inter tēpus morbi. ⁊ tēpus iudicij itrodu
cere tēpus remedij. Septima q2 decebat
ducē perfectū tunc se ostendere. cu3 esset
opportunitas currēdi ad brauiū. hoc est
in fine temporū: ⁊ tamē ante terminuz vt
per timorē iudicij stimulati per spem pre
mij attracti. ⁊ per exēpli perfectionez ani
mati sequi possemus efficacit ducem no
strū. Octaua q2 decebat mediatorē quos
dam mēbrorū suorum ipsum precedere.
quosdā ipsum sequi. Incarnationē chri⸗
sti multe figure precesserunt ⁊ prophetie
de quibus aliquas assignem⁹. Abraham
descendit in egyptū vt peregrinaret ibi.
Lapis precisus est de monte sine mani⸗
bus. fluui⁹ egrediebat de loco volupta⸗
tis ad irrigandu3 paradisum. Sapientia
edificauit sibi domū. excidit columnas se
ptem. Thronū fecit sibi salomon de ebo
re grandē. Nouū faciet dn̄s super terraz
femina circundabit virū. Jonas in mare
proijcitur. ⁊ mare sedat. Stillabūt mon
tes dulcedinē. Descēdi in ortum meum
vt viderē poma conuallinz. Vellus gede
onis rorificat. Manna seruatur in vrna
aurea. Virga Aron floret. flos de radice
eius ascēdet. Emittit columba de archa
Noe. Mittitur lignu3 in aquas marath.
Paradisus plātatur. Moyses ponit in
physcellam scirpeā. Israel iduit Joseph
tunica polimita. In sole posuit taberna⸗
culum suū. Duo viri ferunt in vite botru3
de terra p̄missionis. Mittitur ioseph in
cisternaz. Vrbs fortitudinis nr̄e syon sal
uator ponet in ea murus. Emitte agnu3
domine. Rorate celi desuper ⁊c̄. Ascen⸗
det dominus super nubem leuem. Mi⸗
sericordia ⁊ veri. ob. si. Gemma carbun⸗

culi i ornamẽto auri. Simul i vnũ diues
⁊ pauper. Ego prim⁹ ⁊ nouissimus. i cha
ritate ꝑpetua dilexi te. Mittit̃. Daniel i
lacũ leonũ. Appet i caino part⁹ simil̃ filio
hoĩs. Umbra descẽdit i horologium. io.
gradib⁹. Ignis apparet i rubo ñ combu
rẽs. Solẽ nube tegã. Quid lucidi⁹ sole:
⁊ hic deficiet ꝑs. A sũmo celo egressio e⁹.
¶ De rõibus incarnationis. Cap. 6

p Er verbũ igr̃ incarnatũ fctã ẽ hu
mani gñis reparatio. ñ q2 alit̃ sal
uari ñ poterat: ſ3 q2 nullus alius
modus fuit ita cõgru⁹ ipſi repatori ⁊ re-
parabili ac reparationi: Cõgruebat ĩ nc̃
iste modus reparatori quẽ decebat sua3
potẽtiã sapiã3 ⁊ bonitatẽ ondere. Quid
ãt potẽti⁹ c̃ coniũgere extrema sũme di-
stãtia: hoc est creatorẽ ⁊ creaturã: Ma-
gna potẽtia fuit i cõiũctiõe dispariũ ele-
mentoꝝ. Maior i cõiũctõe illoꝝ ad spm̃
creatũ. Maxia i cõiũctione istoꝝ oiu3 ad
sp3 icreatu3. vbi ⁊ maxima disparitas ẽ.
Quid vero sapienti⁹ c̃ ꝙ ad perfectões
toti⁹ vniuersi fieret ꝯiũctio pmi ⁊ vlti. h°
ẽ vbi di qꝺ oiu3 ꝑncipiũ ⁊ hũane creatu
re q̃ i operibus sex dieꝝ fuit vltia oium
creaturaꝝ. Quid etiã beniuolenti⁹ c̃ ꝙ
creator reꝝ cõicare se voluit rebus creatꝭ
⁊ hec benignitas magna fuit i cõicatiõe
sui. oib⁹ reb⁹ per ꝑñtiam maior. q2 cõica
uit se hoĩs per grã3 maxia q2 cõicauit se
hoĩ per vnionẽ. ⁊ per ꝯñs gñib⁹ singulo
rũ i vnitate persone. fuit ẽt iste mod⁹ con
gruẽtissim⁹ ipi reparabili. q2 hõ p pcm̃
corruit i ifirmitatẽ ⁊ ignorãtiã ⁊ malitiã
p q̃ iept⁹ fact⁹ ẽ ad v̄tutẽ diuã imitãdã. ⁊
ad veritatẽ cognoscẽdã. ⁊ ad bõitatẽ di
ligẽdã. iõ de⁹ fact⁹ ẽ hõ p qꝺ se reddidit
hoĩ imitabilẽ cognoscibilẽ. ⁊ amabilẽ. fu
it ẽt iste mod⁹ ꝯgruẽtissim⁹ nr̃e repationi
q2 dñs i forma hoi. ꝓcurauit salutẽ hoi. sꝫ
⁊ alie rões q̃re fuit cõueniẽs deũ icarna
ri. ꝑma ẽ q2 ꝑuaricator abstulit nob deũ
vñ ꝯueniens fuit vt reparator redderet
nobis deũ. 2° q2 hũilitas decuit deũ ſ3 nõ
potuit hũiliari vsq3 ad penas in natura
diua oportuit ergo ꝙ i alia. 3ª vt ꝓphe-
tias impleret. Jsa. ego q̃ loquebar ee ad
sũ. Abacuch. Apparebit i finẽ. ⁊ ñ mẽtiet̃
si morã fecerit expecta eũ q2 veniẽs veni
et. vt. s. doceret poti⁹ vicere p iustitiã c̃
p potentiã. 4. pp vitãdũ icõueniens q2 si
de⁹ icarnari nõ potuit vel nesciuit. vl' no
luit. videt̃ in eo ee ipotẽtia vel ignorãtia
vel iuidia qꝺ absit. Quita vt tãta eet hu
militas i redẽptore c̃ta fuit supbia in ꝑ
uaricatore. q2 supbia tãta fuit vt hõ vel-
let ee vt de⁹. vñ hũilitas tãta debuit esse
vt de⁹. fieret hõ. Sexta vt nr̃3 amorẽ exci
taret ⁊ nostrã spẽ erigeret. Septia vt exẽ
plũ imitãde v̄tutis nobis daret i forma
visibili ⁊ hũana. Quãuis opa trinitatis
sint idiuisa. ita ꝙ qcq̃d opat̃ vna ꝑsona
opet̃ ⁊ alia tñ solus fili⁹ accepit carnẽ. ⁊
nõ pr̃ vel spũs scũs. Et hẽmus exẽplũ in
trib⁹ domicellis induẽtib⁹ ipaꝝ tertiã de
qb⁹ põt dici qcq̃d facit vna facit alia vna
tñ sola iduit̃. Eodẽ mõ dicẽdũ ꝙ incar-
nationis opus qñ3 attribuit̃ pr̃i vt ibi. at
vbi venit plenitudo tẽporꝫ mi. de⁹. fi. suũ
qñ3 attribuit̃ filio vt ibi. Exiui a pr̃e meo
⁊ veni i mũdũ. qñ3 spũi scõ. vt i simbolo.
q̃ conceptus est de spũ scõ. ſ3 hec iõ dñr
q2 op⁹ icarnationis fuit marie potẽtie. sa
pie. ⁊ bõitatis q̃ trib⁹ ꝑsonis attribuitur.
Sũt aũt multe rões qr̃ fili⁹ icarnat⁹ fit. ⁊
non pr̃ vel spũs scũs. ꝑma vt p eadẽ sa-
piam q̃ mũdũ ꝯsiderat fieret repatio. 2°
vt q̃ fili⁹ ẽ i deitate eẽt fili⁹ i humanitate.
3° ne idẽ eẽt ⁊ pr̃ ⁊ fili⁹ si pr̃ d hoĩe nasce
ret̃. 4. q2 ꝯgruẽti⁹ mittebat̃ q̃ ẽ ab alio c̃
q̃ ẽ a nullo. 5ª pp ꝯfirmatiões hereditatꝭ
ꝓmisse. ne. s. possem⁹ dicere pr̃i. Domie
tu habes filiũ cui cõpetit hereditas quã
homini ꝓmisisti. 6° vt pr̃is erga nos oñ
deret̃ caritas. Jo. 3. Sic deus dile. m. vt
fi. su. vnigenitu3 daret. 7ª. vt oñdat̃ ꝙ de
us pr̃ nihil h3 qꝺ nõ sit nobis pat⁹ dare
cũ filiũ suũ vnigenitũ dederit. 8ª vt sic̃ di
fili⁹ fact⁹ ẽ hõ. sic hõ fieret fili⁹ dei. Apo.
ad Gal. Misit de⁹ filiũ suũ vt adoptio-
nẽ filioꝝ recipemus. 9ª vt eẽt occasio sa
lutis: q̃ dr̃ occasio ruie. 10ª. q2 imago de
buit p imaginẽ repari. 11ª q2 sicut v̄bu3

mētis mediāte grossiori natura emittit
p vocē. sic v̄bū etnū p assūptionē nē. 12ª
quia medius inter personas debuit esse
mediator dei. s. ⁊ hominū. 13ª q2 sapien
tia patris reparare debuit appetitorem
sapientie Geñ. 2. Eritis sicut dij sciētes
bonum ⁊ malū. 14ª q2 decētissime cōiū-
git humilitas ⁊ sapiētia. prouerbi. Ubi
humilitas ibi ⁊ sapia: vnde filium dei p̄
cipue decuit incarnatio. 15ª. q2 idee non
sunt nisi sapientia dei que filio approꝑa
tur vnde cum singule idee singuloꝝ sint
cause tunc demum oia pfecta sunt ⁊ cō-
pleta cum per vnionē ad suum principi
um redierint. 16ª q2 si pater fuisset incar
natus tunc nulla persona sine principio
fuisset. 17ª. q2 oportuit icarnatā psonam
tā q̄ sacerdotē supplicare p natura assū
pta. s3 magis d̄cuit filium supplicare pr̄i
q̄ ecōtra. 18ª q2 si spiritus sanct⁹ fuisset
incarnat⁹ tunc duo essent filij. 19ª q2 nul
lu3 decet magis reducere ad dinā cogni
tionē q̄ verbū quo pater se declarat ꝙ ē
vnibile carni. sic̄ ⁊ verbum voci. 20ª quia
nullum magis reducere hominē ad filia
tionem adoptiuā q̄ filium naturalem.

¶ De modo incarnationis. Cap. 7

In cōi repatōe oiu3 decēs erat vt
fieret ꝯcursus triū d̄ triplici hie
rarchia. s. dina angelica. ⁊ hūa-
na. vñ i misterio icarnatiōis fuit concur-
sus āgeli nūciātꝫ ⁊ v̄gis cōcipiētꝫ. ac ver
bi dei carnem assumentis. Cū fili⁹ d̄i mit
tit i mundū nō fit loci mutatio: s3 nē hu-
mane assūptio. q2 ip̄i⁹ mitti est eē vbi p̄-
us fuit: s3 alit ibi ēē q̄ p̄us fuit. ⁊ hec al-
teritas nō ē ex pte ei⁹ q ē cū sit imutabil:
s3 ex pte ei⁹ i quo ē q2 vnit nr̄e carni vt ñ
sit imutatō ex pte sui: s3 ex pte nr̄i. Pre-
terea i mutatiōe loci exigit nō eē vbi qs
p̄us erat: s3 nec hoc ē i filij missiōe: q2 p⁹
incarnatiōe3 fuit in pr̄e sicut semp. Xp̄s
assumpsit naturā nostrā qnq3 modis. s.
misericorditer apo. ad titum. 3. Scd̄m
suā misericordia3 saluos nos fecit. vtilit
s. p salute nr̄a. p̄s. Opatus ē salutē i me
dio tre. Sapient q2 assumpsit bonū na-
ture reprobādo malu3 culpe. Isa. Buti
rū ⁊ mel co. vt sci. re. ma. ⁊ e. bonu3. For
tit q2 sic succepit naturā hūanā ꝙ nunq̄
d̄posuit eā. q2 p⁹ mortē vnita fuit dini-
tas carni i sepulchro. ⁊ aie i iferno. mira
bilr̄ q2 cōiūcta sūt i carne sūmū ⁊ imū h°
est deus ⁊ lim⁹. Uerbū caro fcm̄ ē qnq3
mōis. s. s3 veritatē carnis. Isa. Uere lan
guores nr̄os ip̄e tulit. Pret carnē. q2 p̄
ter carnis opōe3 Math. i. Qd̄ i ea natu3
est de sp̄ū scō ē. Supra carnē. q2 meritis
nostris nō exigētibus. Apo. ad Titu3. 3.
Nō ex opib⁹ iu. q̄ fe. n. Propter carne3.
q2 ad saluādā carnē. ⁊ hoc quātū ad fide
les efficacit. l3 quātum ad oēs sufficient
Math. i. Uocabis nomē ei⁹ Jesū. ip̄e. n.
saluū faciet populū suū. Cōtra carnē. q2
ad maiorē dānatiōe ifideliū. Jo. 15. Si
nō venisse3: ⁊ locut⁹ eis nō fuisse pctm̄ ñ
hērent. Op⁹ assūptiōis humane nē ñ aia
tio s3 incarnatio noiat. cū tñ a digniori
res ꝯsueuerit noiari. hoc āt est ꝓpter q̄t-
tuor rōnes. s. vt fiat exp̄ssior noiatio. ⁊ vt
ꝓfundior explicet dignatio mih̄entis: ⁊
q2 nobis magꝫ nota ē ps carnis. ⁊ vt ma
ior humiliatio exp̄mat eo ꝙ magꝫ a deo
distat caro q̄ aia ⁊ q2 caro ē a pētib⁹ ꝓ
pagata aia a deo creata.

¶ De vniōe ⁊ nat̄a assūpta: C. 8

Sicut in dinitate vna est eēntia ⁊
tres psone. ita i xp̄o ē. ecōtra vna
psona. ⁊ tres eēntie. s. deitas aia ⁊ caro:
h° ē etnū nōuū ⁊ antiquū. q2 deitas est
eterna. s3 aia ē noua. q2 i assumptiōe car-
nis creata. caro v̄o ātiqua. q2 ab Adam
ꝓpagata. ⁊ xp̄s s3 naturā deitatis est ge
nitus. s3 aia3 vero creat⁹: s3 s̄m carnē na
tus poti⁹ fact⁹. Unio fuit triplex i xp̄o. s.
deitas ad aia3: ⁊ ecōtra. ⁊ deitatꝫ ad car
nē. ⁊ ecōtra. ⁊ aie ad carnē. ⁊ ecōtra. Due
prime vniones sp māhunt. tria separata
fuit i morte. Unio ergo deitatis ad hūa
nā naturā nō est i vnitate nature. s3 pso-
ne: non dico persone humane: sed dine:
hoc ē nō assumpte: s3 assumētꝫ: nec psone
cuilib3: s3 soli⁹ verbi: qm̄ ipossibile ē ꝙ nā
diuina cōcurrat cū alia sic̄ ps ad cōstitu-

ſionē ētij: vel ꝙ ip̄a trāſeat i aliā: vl' alia
ſn ip̄am ꝓpter ſimplicitatē ⁊ vnitatē ip̄i
us ꝑfectiſſimā ꝓpterea diuinitas ⁊ hūani
tas nō iueniūť i vnitate nature ſʒ ꝑſone
⁊ ſic intelligitur illō i ſymbolo Athana
ſij. Nā ſic aīa rōnalis ⁊ caro vn⁹ eſt hō.
ita de⁹ ⁊ hō vn⁹ eſt xp̄s. ibi nāqʒ pōitur
ſimilitudo q̄ſtū ad vnitatē ꝑſone nō na-
turē. q2 caro ⁊ aīa dn̄r i hoīe q̄ſtū ad eēn
tiā. ⁊ ꝯſtituūt tm̄ vnā ꝑſonā Eadē inter
diuinitatē ⁊ humanitatē xp̄i ē differentia ⁊
tn̄ eſt ibi vnitas in ꝑſona ⁊ q2 dīna natu-
ra i nullo ſuppoſito pōt ſubſtinere p̄ter
q̄ꝫ i ꝓp̄a hypoſtaſi iō vnio illa nō pōt eē
in ꝓpria ꝑſona hoīnis ſʒ dei. ⁊ ꝓpterea
deus in vna ꝑſonaꝝ ſuaꝝ fecit ſeip̄m ſup
poſitū hūane nāe. Vn̄ tm̄ ē ibi vna ꝑſōali
tas ⁊ vnitas ꝑſōal'. ſ. ex ꝑte aſſumēt3. ad eē
nāqʒ perſone triplex exigiť diſtictio. ſ. ſin
gularitat3. ⁊ naturalis i cōicabilitas ac ex
cellētia dignitatis. Propter p̄mū nullū
vnibile eſt ꝑſona Propter 2^m aīa nō eſt
ꝑſona. Sʒ ꝓpter 3^m xp̄s ſm ꝙ eſt hō nō
eſt ꝑſona. Ex his pʒ que ſint v̄a vel falſa
inter has q̄ttuor ꝓpōes. Prima ꝑſona
aſſūpſit ꝑſonā. 2^a natura aſſūpſit ꝑſonā
Tertia natura aſſūpſit naturaʒ. Quar-
ta perſona aſſūpſit naturā. Prime due
ſilr ſt falſe. Tertia vno mō eſt falſa. alio
mō eſt vera. Si eni ſumať natura ꝓut ē
cōis trib⁹ perſonis ſic ē falſa. Si vero ſu
mať natura ꝓut ē i ꝑſona filij ſic eſt vera
Quarta āt ꝑpoſitio ſimpliciť ē vera. ad
intelligētiā hoꝝ nota ꝙ tres fuerunt opi
niones de incarnatiōe xp̄i. Pria opio di
cebat ꝙ fili⁹ dei aſſūpſit hoīneʒ. Secun
da dicebat ꝙ aſſumpſit hūanā naturaʒ.
Tertia dicebat ꝙ aſſūpſit hoīnē vt veſtē.
Prima opio nō teneť. q2 ponit ꝙ in xp̄o
ſūt due perſōe qō eſt falſuʒ. Scđa cōis ē
⁊ vera q2 ponit ꝙ xp̄s ē vnū ſolum. lʒ ſit
aliqd ſm ꝙ hō. Itē pōit ꝙ aſſumēs nō ē
aſſūptū. Itē ꝙ ille hō dīna ē eēntia ⁊ ecō
tra. Itē ꝙ oīs ꝓprietas filij dei ieſt ei. ⁊
ecōtra. Tertia opinio tāq̄ꝫ heretica r̄pro
bať q2 ponit nō eē i vna ꝑſona xp̄i duas
nās. ⁊ ꝙ due ſubſtātie hūane nature. ſ. ⁊

dine nō ꝑtinēt ad pluralitatem filij dei.
Dicimus ergo ꝙ tāta ē ibi vnio. vt qcqd
diciť de filio dei dicať de filio hoīnis ⁊
ecōtra. His tn̄ exceptis i qb⁹ exprimitur
vnio vel claudiť negatio. ſ. vt ſiat voca-
bulū i quo aliqua repugnātia icludiť. ſi
cut eſt vniri. icarnari. aſſumi. aſſūere: in
qb⁹ icludiť reſpect⁹ vnionis vni⁹ nature
ad alterā. ⁊ tūc non teneť p̄dicta regula.
Similr nō tenet ſi in vocabulo icluditur
negatio alicui⁹ cui⁹ oppoſitū alteri n̄ cō
petit. ſicut icipere eē creari ⁊c̄. Nota ꝙ
ꝓprie loquēdo cōpoſitio ē cōpoſitoꝝ. cō
iūctio. eſt corporis ⁊ aīe. vnio eſt diuine
nature ad hūanā. tn̄ poniť vnū qn̄ʒ ꝑ re-
liquo. Quinqʒ fuerūt ſtat⁹ p̄mi hoīnis. ⁊
de quolibʒ ſtatu recepit xp̄s aliqd. Pri
mus inocētie de quo xp̄s accepit pcti im
munitatē. 2° gr̄e de quo accepit plenitu
dinē gratie. 3⁹ culpe de quo accepit recō
pēſationē pene. 4⁹ penie de quo accepit
paſſionē doloris ⁊ triſtitie. 5⁹ glorie de
q^o accepit plenā fruitōʒ. Corpus xp̄i ſm
Damaſce. formatū fuit ex ſāguine beate
virginis nō ex carne. Nā vere mr̄is ē ſm
philo. materiaʒ tm̄mō miniſtrare ſʒ da-
re virtutē formatiuā q̄ actiuē naturā ſeu
materiaʒ format ē p̄ris ⁊ nō mr̄is: Cum
igitur beata virgo ꝓprietatē vere mr̄is
habeat oʒ ꝙ materiaʒ cōtulerit q̄ ſm na
turā ſit materiā. cōueniēs hūano corpo
ri. ⁊ tn̄ itegritatē virginalē n̄ poluat. Ta
lis āt materia nō eſt caro q2 dicit philo.
ꝙ id qō ē ꝑs actu n̄ ē maťia gn̄atiōis cuʒ
nō ſit in potentia totū. Caro āt ē ꝑs actu
vn̄ nō eſt materia gn̄ationis. Talis quo
qʒ materia nō fuit ſemē feminēū. q2 hoc
puritati v̄ginis nō ꝯueniebat. nec ēt ſm
phm̄ ē neťiuʒ ad gn̄atiōʒ q2 alique mu-
lieres cōcipiūt ſine ſemiatōe. Talis ergo
maťia fuit ſāguis. q2 ip̄e ſʒ philoſophū
eſt in nobis materia gn̄atōis. Qꝫ āt dicit
Apo. ad ro. primo. Qui factus eſt ei ex
ſemine. Dauid. intelligēdū eſt originalr
non materialiter. Virtus auteʒ formati
ua in beata virgine nō fuit ex p̄re carnali
ſed ex virtute altiſſimi.

¶ De vtilitate incarnatōis. Cap. 9

a Misimꝰ p pcm̄ ꝓp̄ā excellētia. mē tis inocētiā ac dei aicitiā. Hec āt recupare oportuit p bn̄ficiū salua toris. Excellētiā eni recupare n̄ potuimꝰ nisi p excellētissimū recupatorē. qꝛ si per aliquā merā creaturā repati essemꝰ. tūc oporteret nos eē subiectos illi creature. Inocētia. n. repari n̄ potat. nisi p satissa-ctorē sufficientissimū q eēt deꝰ ꝛ hō. deꝰ qdeꝫ q ꝓ hōine satisfacere posset hō ve-ro de gn̄e ade q peccauerat. ille nāqꝫ cō grue satisfacit q pōt ꝛ dꝫ. ſꝫ nō pōt nisi deꝰ. nec dꝫ nisi hō. aicitia simil̄r nō po-terat reformari nisi p mediatorē conue-niētissimū q. s. vtriqꝫ pti cōformis esset. ꝛ vtriqꝫ pti aicꝰ. hoc vero xp̄o cōuenit q est deo pr̄i filis p diuinitateꝫ ꝛ hōi lapso p humanitateꝫ. venit g° deꝰ i icarnatione tāq̄ dn̄s ad suos vt eos corrigēt. tāq̄ magr̄ ad discipulos vt eos instrueret. tā q̄ medicus ad egrotos vt eos sanaret. p pm ōndit deꝰ potentiā. p 2m sapiaꝫ per 3m bonitatē. quattuor fructꝰ incarnatōis ponit Ber. dicēs. Māna de celo descen dit vt gaudeāt esuriētes. vinea celi bo-tros erupit vt gaudeāt sitiētes. oleū ef-fusuꝫ est vt gaudeāt egrotātes. lapis si-ne māibꝰ d mōte p̄cisus est vt timeāt ne-gligētes. xp̄o hōini plures actꝰ cōueniūt nobis multū saluti fieri pp qd diuersis rebꝰ nālibꝰ ꝛ artificialibus cōpat̄. ꝛ ipse nāqꝫ xp̄s dr̄ caput nostrū ꝓpter sensuꝫ ꝛ motuꝫ sp̄ūaleꝫ quē suis mēbꝛ influit. mediator qꝛ participat ꝓꝓetates diue ꝛ hūane nature. ꝛ iō int̄ deū ꝛ nos efficaci ter pōt mediar̄. fundamētuꝫ ꝓpter fideꝫ q̄ i nobis illuminat itellectuꝫ. hostiū pro pter charitatē qꝛ pficit affectū. pastor in q̄tū incorporat nos ecclesie per sacram toꝝ participatōeꝫ. hostia qꝛ soluit obli-gatōeꝫ ꝯctā per pctm̄ originale ꝛ actua le. Sacerdos qꝛ ip̄e se rogat. ip̄e se exau dit. ip̄e huꝰ se rogat dn̄ꝫ. ꝛ ip̄e deꝰ exau-dit se hōineꝫ via exemplo. vita in premio Iteꝫ Ber. enumerat. q̄ttuor vtilitates ad uētus dn̄i dicens. Uenit medicꝰ ad egro tos. redēptor ad vēditos. via ad errātes. vita ad mortuos. Ostēdūt̄ adhuc multe vtilitates icarnatōis xp̄i: qꝛ lꝫ deꝰ factꝰ ē hō. vt fieret hō deꝰ. dn̄s factꝰ ē huꝰ: vt fie ret huꝰ dn̄s. deꝰ de celo ad t̄ras descen dit vt hō d t̄ris ad celos ascēderet: deus factꝰ ē filius hominis. vt hō fieret filius dei. imortalis factꝰ est mortalis. vt mor tales fierēt imortales. diues inocēs fa-ctus ē pauper vt paupes fierēt diuites. obscurata ē lux vt nos illuminaret. esuri uit panis vt nos reficeret. sitiuit fons vt nos inebriaret. tristata est leticia vt nos letificaret. pauebat fidutia vt nos confor taret. laxata est via vt iter nr̄m ad celes-tia dirigeret.

¶ De mirabilibus circa incarnationem domini. Cap. 10

e Xcellebat icarnatio xp̄i nr̄aꝫ cor ruptiōeꝫ in plurlbꝰ per q̄ appa-ret ꝙ ibi natura sua perdidit iura. Inue niūt̄. n. multa tā ex pte mr̄is q̄ ex parte ꝓlis. ꝛ q̄ ex pte modi. q̄ nō st̄ hm viā nē ſꝫ hm potentiā virtutis ifinite q̄ soliꝰ dei est. Mira igit̄ fuerūt i mr̄e que hꝫ Ber. sine pudore secunda: siue grauamie gra uida: siue dolore puerpera. ibi portauit stella solem palmes vitem. riuus fonteꝫ filia patrem. creatura creatorem. fuit in q̄ mater patris. ac filia nati fuit quoqꝫ prole posterior. contento minor mater ꝛ virgo fuit. ꝛ cū deo filiū cōeꝫ habuit. ma ledictionem legis euasit vbi maledicte fuerunt virgines ꝛ coniugate. Uirgines qd qꝛ non genuerunt. coniugate vero qꝛ in dolore peperunt: Sed vtrūqꝫ beata virgo euasit. qꝛ virgo genuit. ꝛ dolorem non sensit. Aug. Speculuꝫ non rumpit radius solis. ꝛ ita integritatem virginis ingressus: aut egressus dei vitiare non potuit. Mirabilia quoqꝫ fuerunt in pro le. quia in instanti fuit ibi sanguinis se-paratio. consolidatio: figuratio. aiatio. deificatio. Et ꝙ ista nō fuerūt successiua patet ex scriptura Iere. femina circun-dabit virum. Patet etiaꝫ ex virtute agē te sp̄ūs scti cuiꝰ ē subito opari. Quis āt

mébra corpis xpi fuerűt in cőceptiőe cőpleta atq3 perfecta vsq3 ad aie susceptiőnem. ipsoꝝ tamen mébroꝝ distinctio ſm Aug. tã parua ⁊ tenuis fuit ꝙ hũano visui vix posset subijci. qꝛ tãto fuit min⁹ corpus illud ꝙ̃ alius cőceptus cũ formatur quantũ augeri posset in vtero infra. 46. dies. Unde miraculosũ fuit ꝙ in tã paruo corpe recepta fuit aia sed hoc iő factũ fuit vt cőceptio xpi quantũ ad tps manẽdi in vtero nõ esset nr̃e cőceptioni dissimilis. Preterea ab instãti cőceptiőis. sciuit oĩa etiã ſm ꝙ hõ. Jtẽ in fruitione fuit pfecta aia eius. vnde quãtũ ad hoc nõ soluz fuit viatoꝛ: sed etiã cõphẽsoꝛ. Jtez mundus fuit ab oĩ pctõ. ⁊ plenus oĩa grã ⁊ v̄tute. Habuit quoq3 patrẽ in celis. ⁊ matrẽ in terris. sed prẽz sine matre: ⁊ mr̃em sine prẽ. Jtẽ per incarnatiőez ipse dñs factus est seru⁹. Etern⁹ fact⁹ est tpali. imensus fact⁹ est puulus. fit sũmus imus. incõprehensibilis fit localis. simplex fuit cõpositus. Dicit Aug. Uidet̃ inuisibilis. palpatur ipalpabilis. imortalis occidit̃. Jtẽ Augu. Quis vnꝙ̃ extimare posset vt portaretur manib⁹ femineis poꝛtatoꝛ orbis. panis angeloꝝ mãducaret̃ seu aleret̃. virtus celoꝝ ifirmaret̃ vita oĩum moreretur Hic quoq3 notandũ est ꝙ sic in diuinis ẽ trinitas psonaꝝ in vnitate essentie. ita in xp̃o est trinitas essentiaꝝ seu naturarũ in vnitate psone. qꝛ sic in diuinis per diuersas psonas non distinguit̃ eẽ. sic in xp̃o p diuersas naturas nõ distinguit̃ persona. Deniq3 xpi incarnatio fuit mirabil̃ ex mõ qꝛ cum tres modi pducendi hoiem p̃cessissent. prim⁹. v3. nec de viro: nec de muliere. sic in adã. scđs de viro sine muliere sicut in eua. terti⁹ de viro ⁊ muliere sic in oĩbus cõcupiscibilit̃ natis. Ad complemẽtum decuit vniuersi q̃rtũ modũ itroducẽdi vt. s. hõ de muliere fieret sine viro per virtutẽ operatoꝛis. Jn ɔceptiőe ergo filij dei simul cõcurrũt virtus inata: infusa ⁊ increata. Uirtus inata miaz mistrauit. Uirtus ifusa purificãdo ad vnionẽ verbi adaptauit: adaptatiőe dico cõgrue naturę. Uirtus increata subito pfecit qđ natura nõ potuit nisi successiue.

¶ De natiuitate dñi. Cap. II

Natiuitas xpi triplex est. s. diuina: humana: ⁊ gratuita prima est ex prẽ. 2ª ex matre. 3ª fuit in mente De prẽ nascit̃ et̃nalr̃. de mr̃e tpalr̃. i mẽte spũalit̃. Et iste tres natiuitates sumũt̃ ſ3 tres subas q̃ sunt i xp̃o. s. ipsi⁹ diuinitas. caro. ⁊ spũs. Nã ex prẽ nascit̃ deus. ex mr̃e caro. ex mẽte nascit̃ spũs. s. p grãz. Ex prẽ nascit̃ sp ex mr̃e nascit̃ semel. i mẽte nascitur sepe. Scđm natiuitatẽ diuinã xp̃s h3 prẽz sine mr̃e. ſ3 hũanã h3 mr̃ez sine prẽ. ſm gratuitã h3 prẽz ⁊ mr̃ez. ſm illđ. Qui fecerit volũtatẽ pr̃is mei ⁊c̃. Mat. 12. His tres natiuitates repñtat eccl̃ia in die natiuitat̃ ei⁹. pmã. s. diuã i missa q̃ cãtat̃ i nocte. Est. n. nob hec natiuitas occulta. Jsa. Gñatiőez ei⁹ qs enarrabit. Scđaz i missa q̃ cantat̃ in auroꝛa. qꝛ natiuitas hũana pti3 fuit occulta. pti3 mãifesta. Occulta qđ quãtũ ad modũ. qꝛ nat⁹ ẽ de v̄gine: ſ3 manifesta quãtũ ad ſcm̃. Tertiã. s. gratuitã i missa q̃ cãtat̃ in die. qꝛ natiuitas gratuita ẽ mãifesta i q̃ xp̃s p affectũ cõcipit̃. p effectũ nascit̃. p pfectũ nutrit̃. Jsa. A timoꝛe tuo ɔcepim⁹ ⁊ pepim⁹ spm̃ salutis. De diuina itaq3 gñatőe h̃r p⁹li. ſ3 nũc de hũana psequẽdũ ẽ. Nota itaq3 ꝙ ſ3 v̄ba apl̃i vbi ait. Appuit grã. d. s. n. o. ho. eru. n. ⁊c̃. Natiuitas xpi fuit grõsa: gl̃iosa: copiosa: fructuosa Gratiosa qꝛ appuit grã. Gl̃iosa qꝛ saluatoꝛ nr̃i di. Copiosa qꝛ oĩb⁹ hoibus. fructuosa qꝛ erudiens nos. Jste fructus natiuitatis xpi duplex est. s. respectu tẽpoꝛis p̃sentis ⁊ futuri. Jtẽ respectu tẽpoꝛis p̃sentis duplex est fruct⁹. prim⁹ est declinatio mali. ibi. vt abnegãtes impietatez quo ad malũ qđ est cõtra fidem. ⁊ secularia desideria quo ad maluz qđ est cõtra bonos moꝛes. scđus fruct⁹ est operatio boni. ibi. sobrie quo ad nos. iuste quo ad pꝛoximum. ⁊ pie quo ad deũ. Jtem respectu futuri tẽpoꝛis duplex est fructus. pꝛimus est spei in resurrectione. ibi. expectãtes beatã spẽ. scđs gaudij in gloꝛifica

tiõe. ibi. ⁊ aduẽtum magnū dei. Appꝑuit
n. in natiuitate xp̄i benignitas ⁊ humani
tas de triplici latibulo. s. de sinu p̄ris in
q° celabat̃. de vmbra legis in q° figura-
bat̃. d̃ vẽtre mr̃is i q° formabat̃. Iste nā
qꝫ agnus soluit signacula libri signati.
Natiuitas xp̄i fuit hõesta vtilis ⁊ iocun
da. Quid ãt vtiliꝰ salute hois. Vocabis
ingt nom̄ eiꝰ iesū q saluū faciet populuꝫ
suū. certe a formidie tioris. ab imanitate
lāguoris a detẽtõe carceris. a subiugatio
ne hostis. Quid hõestiꝰ ꝑtu v̄gis. vbi vir
go ẽ q̄ gnãt. deus ẽ q gnãtur. spūs sctūs
q opat̃ i gnãtiõe. Quid iocundius ortu
dei ⁊ hois. Gauisi q̃d q p̄cessert. vt abra
hã q exultauit vt videret diez dn̄i. Jo. 8.
Itẽ q sequūt̃ ga. i d. sp. Ad phili. 4. Iteꝫ
q pn̄tes erãt vt angeli decãtãtes: ⁊ pasto
res vidẽtes Jo. i vt̃o sentientes. ⁊ symeõ
ãplexãs. sꝫ marie v̄go ip̄ꝫ gnãns. Luc. i.
Et ex spi. m. i. d. sa. m. Protulit i natiui-
tate nobis beata virgo fructū q fuit semi
natus in ꝯceptõe gemiauit in natiuitate.
collectꝰ i pãnoꝝ iuolutõe. ad donū alla-
tus i purificatõe. flagellatꝰ in stipite. vẽti
latꝰ i falsoꝝ testū accusatiõe. imolatus in
passione. purgatus in resurrectione. co-
medit̃ i quotidiana eucharistie susceptõe
⁊ in celesti fruitõe. Beata itaqꝫ v̄go ẽ ce
lū q̄ xp̄m rorauit. ip̄a nubes q̄ xp̄ꝫ pluit.
ip̄a tra q̄ xp̄m germiauit i natiuitate dn̄i
fuit btã v̄go tra d̃ cuiꝰ lio formatꝰ ẽ vẽtꝰ
terra d̃ q̄ orta est v̄itas. tra d̃ q̄ ortꝰ ẽ fru
ctꝰ. terre sublimis. terra bõa i q̄ sem̄ ceci
dit. tra fluẽs lacte ⁊ melle. tra germinãs
herbã virentem. tra de qua oriebat̃ fons
irrigans vniuersam sup̄ficiem terre.

De circuncisione dn̄i — Cap. 12

Ircūcisionẽ accepit xp̄s multipli
ci rõne. p° vt legẽ quã dedit alijs
⁊ ip̄e cõpleret. 2ª vt humilitatem
ostenderet. q2. n. cerimonialibꝰ ad que si
tenebat̃ se subiecit. ip̄e nanqꝫ dn̄s legis
fuit. 3° vt sanguinem suum ꝓ nobis nõ so
lū i etate virili: sꝫ ẽt in infantia funderet.
4° vt circūcidendos fore spiritualiter on̄
deret. Quinto vt hereticos confunderet
qui dixerunt eum non verum corpus. sꝫ
fantasticū habuisse. 6° vt iudeis satisface
ret q scãdalizati fuissẽt si circūcisionẽ nõ
accepisset. 7° vt legẽ veterẽ approbaret q̄
vsqꝫ ad ip̄m obs̄uãda fuit. Legalia enim
s̄m Aug. fuerunt an̄ passionẽ viua ⁊ post
passionẽ dn̄i mortua. sꝫ postq̄ p mūduꝫ
claruit euangeliū sepulta. Circūcidit̃ Je
sus nõ solū circūcisione legali. sꝫ ẽt circū-
cisione sp̄ūali. Vn̄ possumus circūcisio-
nẽ quadruplicẽ assignare. Prio circunci
dit euꝫ pater cultello paup̄tatis i natiui-
tate. 2° circūciderunt eū pentes eiꝰ octa-
uo die cultello penalitatis. 3° circūcidit̃
i oi vita sua cultello humilitatis. 4° circū
ciderunt euꝫ iudei i passione cultello cru
cis. ⁊ h° p milites pilati. Circūcidit̃ etiaꝫ
Jesus i suis quadruplicit̃. Prio p d̃tra
ctores q auferunt amicos ⁊ famã. 2ª per
raptores q auferunt bona tp̄alia. 3° p he
reticos q auferunt aiaꝫ. 4. p tyrãnos qui
auferūt corpꝰ. Circūcisio nr̃a sp̄ūalis du
plex est. Prima mẽtis in p̄nti a culpa. 2°
corpis in futuro a pena. Prima signifi-
cata est p circūcisionẽ solẽnem q̄ facta est
in Egypto. ⁊ hec triplex est. s. icipientiuꝫ
a vitijs cultello iustitie. Iteꝫ ꝓficientiū
a sup̄fluis cultello misericordie. Itẽ per
fectorū a mūdialibus curis cultello cha
ritatis p̄fecte. 2° significata est p circūci-
sionẽ factã i galgalis i terra ꝓmissionis.
q2 in octaua resurrectõis p petrã xp̄m cir
cūcidimur ab oibꝰ mis̄is. Ex q̄ pꝫ q̄ effica
cio ẽ nostra circūcisio sp̄ūalis q̄ iudeoꝝ
carnalis. q2 illorum circūcisio licet pctm̄
originale tulerit: tamẽ ianua paradisi nõ
ap̄uit. sꝫ nostra vtrūqꝫ facit. In hac ma-
teria duo tangūtur. Primū ẽ xp̄i humi-
litas in circūcisiõe. 2m eius sublimitas in
nois ip̄ositiõe. Vocatū est ingt nomẽ eiꝰ
iesus. Dignitas ãt hꝰ nois multiplex est.
Est. n. ab eťno ꝯsecratū. vt dicit Ber. Ab
antiqs p̄figuratū. s. in Josue. A ꝓphetis
desideratū. Isa. Nomẽ tuū i desiderio
aie. A sctis p̄ribꝰ ꝓphetatū Salomonis
oraculo. A deo noiatū. Apo. ad philip. 3.
Dedit illi nomẽ ⁊c. Ab angelo p̄nūciatū

Luce p°. Scm̄ nom̄ eius. Ab Apostolis magnificatum. Act. 5. Ibāt apostoli gaudētes ꝛc. A martyrib⁹ testificatū q2 p nomine passi sunt. A cōfessorib⁹ collaudatū ps. Laudate pueri dn̄m ꝛc. A scis vginibus pgustatū. Cant. j. Oleū effusuz nom̄ tuū. Jesus est mel i ore. melos i aure. iubilus in corde. Ab oib⁹ scis exaltatum. ps. Magnificate dn̄m mecū. ꝛ ex. n. e. i idipz Petr⁹ actuū q̄rto. Nō est aliud nomen sub celo i quo oporteat nos saluos fieri In hoc noie iesus sunt qnqz lr̄e que pn̄t. esse initia istaꝝ dictionū. Jocūditas merentiū. Eternitas viuētium. Sanitas languētiū. Vbertas egētiū. Satietas esuriētiū. Et hoc nomē Jesus xp̄o cōuenit tripliciť. Primo rōne nature. vt q ex dina natura erat saluator auctoritate ex hūana natura fieret saluator mysterio. vt vendicaret sibi nomē saluatoris. 2° rōne decētie. q2 decuit vt ex re nomē hr̄et. Vn̄ q2 saluat a peccato. a diabolo ꝛ ab inferno merito nomen habet illi beneficio congruens. 3° ratiōe efficacie. q2 xp̄s nos sua passione saluauit.

¶ De baptismo dn̄i. Cap. 13

In baptismo dn̄i notať ipsius humilitas. ꝛ nr̄a vtilitas. Ipsi⁹ hūilitas notať i q̄ttuor. Prio q2 venit Jesus. s. auctor salutis. ꝛ nō indigens salute. 2. q2 ad iordanez vbi creator elementoꝝ subiecit se humili elem̄to aq̄. 3. q2 ad hoiez. i. Joanē. scz dn̄s ad seruum. rex ad scutiferꝫ. sol ad luciferū. 4. vt baptizareť ab eo. s. fons a riuo plenitudo a stila. auctor baptismi a baptismi mistro. Vtilitas nr̄a notať in q̄ttuor q̄ circa xp̄z baptizatū euenerūt. Prio q2 cū xp̄s baptizat⁹ fuit ꝯfestiz ascēdit de aq̄ p qđ notať i nobis gr̄e ifusio. hō eni p baptismū liberatus a culpa ad vtutē statiz ascēdit. 2. aptū ē celū p qđ notať p baptismū ascēdētis euolatio. 3. descendit sp̄us scūs corpali sp̄ē sicut colūba i ip̄z p qđ notať ꝙ baptism⁹ facit hoiez tēplū sp̄us sci. 4. vox pr̄is fcā ē. Hic ē fili⁹ me⁹ dilectus in quo notať ꝙ per baptismū de filio ire fit fili⁹ gratie. In baptismo xp̄i notanť substātialia baptism. nr̄i. s. baptizās ꝛ baptizādus. mat ia. forma. ꝛ itētio. Baptizās fuit Joānes i quo mistri sāctitas dsignatur. Baptizandus fuit xp̄s. nr̄m baptismū ꝯsecrās. q2 tactu sue mūdissime carnis viz regeneratiuā cōtulit aqs. Materia fuit aqua magis ꝯueniēs ꝛ cōis ceterꝭ liquorib⁹ ad baptismū exn̄s. forma vero notať per testimoniū trinitatis. fuit eni ibi pr̄ i voce. fili⁹ i carne. sp̄us scūs in colūbe sp̄ē. Itētio ꝯseq̄ť formā. Voces n. vt ait phūs signa sunt carū q̄ sunt in aia passionū. Per vocē pr̄is q̄ audita ē in baptismo xp̄i notanť qnqz dignitates ꝛ excellētie xp̄i Cum eni dr̄. hic ē. cōmendať xp̄s a vera eētia q2 solus ds hz verū eē. Oē ei eē a forma ē. ds aūt forma ē sine materia vt dicit Boeti⁹. Cū diciť. fili⁹. ꝯmēdať xp̄s a similitudinis paterne ꝯueniētia. ex eo nāqz diciť filius. q2 fit vt ille pp qđ fili⁹ diciť imago pr̄is poti⁹ ēt ꝙ sp̄us scūs pp rōnez quā hēs li. p̄mo. Cū diciť me⁹ ꝯmēdať a subē idifferētia. dicitur. eni meus. i. mihi subalis. Cū dicitur dilectus cōmendať ab amoris beniuolentia. Ideo pater diligit filiū. ꝛ oia q̄ hz dedit i manu eius. Cuz diciť. i quo mihi cōplacui. cōmedať a sp̄ali cōplacētia. Sz nota ꝙ placitū est grata voluntas vn̄ cōplacui. i. cū sp̄ū scō i filio ƀm naturam assumptam quieui.

¶ De plenitudine gr̄e xp̄i. Cap. 14

Post hoc cōsiderādū ē verbum incarnatuz q̄ntum ad plenitudinez charismatū sp̄ualiū q̄ sř plenitudo gratie i affectu. plenitudo sapie i intellectu ac plenitudo meriti in ope ꝛ effectu. Circa p̄mū notandum est ꝙ i xp̄o a sui cōceptōe fuit plenitudo gratie q̄ntum ad gratiā ꝑsone singularis. ꝛ q̄tuz ad gratiā capitis. ꝛ q̄tum ad gr̄az vnionis. ꝛ hec triplex. gratia est eadem in eētia. sed differunt in effectu. Gratia enim persone singularis est gratia habitualis quam habuit completissime ꝛ plenissime xp̄s. excepta fide ꝛ spe q̄s vtutes nō

habuit sed id qđ eis succedit i p̄ria. qꝛ ſi
dei succedit cognitio spei.spei vero succe
dit ꝯp̄rehēsio rei.Sciēdū aūt ꝙ p̄dicta
gr̄a p̄sona singularis exuberat i xp̄o ita
ꝙ influit in mēbra corporis sui mystici
sensuꝫ ⁊ motū sp̄ūalem.ꝰm fontalē ple⸗
nitudinē ois gr̄e in ip̄o hītantis dicitur
gr̄a capitis.vnde nota ꝙ xp̄s ꝰm vtrāqꝫ
naturā dicitur caput ecel̄ie.qꝛ nō solum
inꝙ̄tū ds.ſꝫ ēt inꝙ̄tū hō influit sensum
⁊ motū sp̄ūs ⁊ gr̄e in oēs q adherēt ei vl̄
p̄ fidē rectā vel p̄ fidei sacr̄m. Sꝫ inꝙ̄tū
hō influit eā p̄ motū meriti.⁊ illud meri
tū qđ nō solū ex ꝯgruo.ſꝫ ēt ꝯdigno me
riti influit mēbris gr̄aꝫ.⁊ hoc habuit ex
vnione ad verbū.Ex predictis collige ꝙ
xp̄s inꝙ̄tū hō dicit̄ cap̄ eccl̄ie triplici rō
ne.Primo p̄p̄ influētiā gr̄e ſic̄ dcm̄ est.
2° p̄p̄ cōformitatē nature quā hꝫ cap̄ ad
mēbra qꝛ lꝫ xp̄s excellat mēbra sua ꝙ̄tuꝫ
ad naturā diuinitatis tn̄ cōformis est illis
i natura hūanitatis.3.dicit̄ cap̄ metapho
rice.qꝛ sic̄ corpus xp̄i verū ꝯstat ex puris
simis mēbris.ita corpus eius mysticum
ex puris fidelibꝰ.Nā de plenitudine eiꝰ
oēs accipiunt bn̄ficiū gr̄e ⁊ sp̄ūs q ad eū
accedunt vel p̄ fidē rectā.vel per fidei sa
cramētū.Alia rōne ꝰm ꝙ hō dr̄ caput .ſ.
p̄p̄ nature cōformitatem quā caput hēt
ad totū corpus vt supra dcm̄ est. Pre⸗
terea ꝰm ꝙ eadem gr̄a singularis p̄sone
hilitauit humanā naturā xp̄i ad vnioneꝫ
verbi.vt vꝫ digna eēt vniri tāte celsitu⸗
dini.vocat̄ gr̄a vnionis p̄ quā xp̄s nō tm̄
felicitate glorie.verū ēt adoratiōe latrie
dignus fuit.Attamē inquātum est con⸗
structio trāsitiua.cū dr̄ gr̄a vniōis ē vnio
hūane nature ad diuā naturā q̄ gratis ⁊
sine meritis data ē hūanitati xp̄i. Sicut
eni differt gr̄a hitualis a gr̄a p̄sonali.⁊
a gr̄a capitꝭ.sic vnio differt a gr̄a hitua
li. p̄p̄ ꝙ dr̄ in Joāne ꝙ sp̄ūs scūs datus
est ei nō ad mēsurā.qđ dupliciter exponi
tur.Primo sic nō ad mensurā.i. totalit̄
⁊ nō particulariter.vt qcq̄d potuit deus
ei de sp̄ū scō dare dedit ei.Scđo sic non
ad mensurā.i.sup̄ oēm portionē respec⸗
tu aliorū hoīum.De hoc qđ dicit ioānes
Plenū gratie ⁊ veritatis. nota ꝙ multi
pliciter distinguitur plenitudo. Prima
est sufficiētie que in quolibet iusto repe⸗
ritur.secunda est copie q̄ fuit i apostolis
⁊ in Stephano.Actuū.7.Stephanus āt
ple.gr̄a ⁊ for.tria est vniuersalitatis que
est in ecclesia cui nullū donum deest. 4.
est excellentie que fuit in beata virgine q̄
oēs scōs excedebat i gr̄a.Ecc.24.In me
ois gr̄a.Luce.i.c.Aue gr̄a ple. 5ᵃ supef⸗
fluentie q̄ fuit in xp̄o.Joā.p̄mo. Plenū
gr̄e ⁊ veri.Circa inocentiā xp̄i hoc scien⸗
dū est ꝙ habuit imunitatem oīs culpe.⁊
quātū ad actū. ⁊ quātū ad posse. qꝛ non
peccauit nec peccare potuit.nec pcm̄ ori
ginale a p̄re traxit.qꝛ p̄rem nō hūit car⸗
nalē.nec a matre hūit pcm̄ quā sp̄ūs san
ctus totaliter a fomite liberauit.

¶ De plenitudine sapie xp̄i. Cap. 15

[s] Icut i xp̄o fuit ois plenitudo gr̄e
ita ⁊ ois plenitudo sapie. nō so⸗
lū quantū ad cognitionē. verū ēt
ꝙ̄tum ad mōs ⁊ dr̄as cognoscendi q sī
gnqꝫ. Primus est cognitio sempiterna
lis ex p̄te diuinitatis. ⁊ hoc mō cognoscit
oīa simul.ſ.finita ⁊ īfinita.qꝛ apđ deum
ois īfinitas ē finita.Deꝰ.n.videt multa ī
vno.i.in se io.vn̄ nō differt qđ videt.⁊ p̄
quod videt.qꝛ videt se per se ⁊ i se videt
oīa.nō solū q̄ fecit.ſꝫ que facere pōt que
sunt infinita.secundus modus ē cogni⸗
tio sensualitatis ex p̄te carnis. ⁊ iste mo
dus ē cognitio p̄ exp̄ientiā qua xp̄s non
sensit omnia simul.qꝛ sensus non est p̄ti
ceps rerum nisi ad presentiā obiecti. ter
tius modus est spiritualis ex parte men
tis.⁊ iste triplex fuit.ſ.p̄ naturaꝫ.per gra
tiam.⁊ per gloriā. Per naturā est igitur
tertius modus cognoscendi quo chꝛistꝰ
cognouit omnia que spectant ad vniuer
si constitutionem. sed longe excellentius
quam adam etiam existens in natura in
stituta. quartus modus est per gratiam
hoc modo xp̄s cognouit omnia que sp̄e
ctant ad hūani gn̄is redēptionē. lōge tn̄
excellētiꝰ ꝙ̄ aliqs p̄p̄hetaꝝ.vel ēt āgelo

rū. Nō solū.n.habuit xp̄s sciaȝ ꝑ hitum. vt Adā ⁊ āgeli.ſȝ ēt ꝑ hitū īfusū velut sci ꝑ gr̄aȝ illumiati.cognitionē ñ hñit ꝑ hitū acq̄situ q̄ ꝑꝑ īꝑfectōeȝ i xp̄o ñ fuit. 3ꝰ modus ē ꝑ gl̄iaȝ.hoc mō cognouit oia xp̄s finita q̄d cognitiōe actuali īfinita non nisi cognitiōe hituali vel excessiua. Aia.n.xp̄i ꝑ gloriā cōphensiōis capiebat q̄cūq̄ȝ capere pōt natura finita vnita īfinito. Sciendū ergo ꝙ res dupliciť hñt cognosci i arte.ſ.vel ab ip̄o artifice.vel ab alio artē cōtemplāte.vtroq̄ȝ mō cognouit xp̄s res. Prio mō ꝑ naturā diuinitatꝭ.2° mō ꝑ naturā ꝯphēsionis. Patēt igiť ex p̄missis q̄nq̄ȝ dr̄e cognitōis que erāt i xp̄o. Per p̄ᵐ.n.mōȝ hñit cognitōem vt deus ꝑ 2ᵐ vt hō.ꝑ 3ᵐ vt viator.ꝑ 4ᵐ vt illumiator. ꝑ 5ᵐ vt cōphēsor. Xp̄s ħȝ vtrāq̄ȝ naturā dr̄ lux.q2 ħȝ diuinitatē illuiat intꝰ aiaȝ. ⁊ ħȝ hūanitatē īformat exteriꝰ vitā.⁊ hoc triplicit.ſ.miraculis.p̄dicatōibꝰ. ⁊ exēplis. Pᵐ ē potētie.2ᵐ ſapie.3ᵐ bonitatꝭ. Nota p̄terea ꝙ scia xp̄i hoīs lipidissima ē inter scias creatas.q2 nihil hȝ āmixtū d̄ suo ꝯrio.vel actu.vel potētia.p̄ƀti cum ñ possit aliq̄t ignorare ꝑꝑ sui vnionē ad v̄bū. tñ quia aia xp̄i creatura ē nō ē scia eiꝰ ita lipida sicͭ dei quāuis scit oia sicut deus. Q̄d dr̄ Jesus ꝓficiebat sapia ⁊ etate corā deo ⁊ hoībꝰ.nō ē itelligēdū ꝙ i se ꝓfecerit.q2 ab īstāti cōceptiōis sapia plenus fuit.Sȝ potiꝰ i aliis q̄ doctria sua ⁊ exemplo ꝓfecerūt.⁊ hoc corā deo.i. ad gloriā dei ⁊ hoībꝰ.i. ad vtilitatē hoīuȝ. Proficiebat tñ iesus ēt i se cognitōe expimētali ⁊ sensuali.q2 ħȝ Apo.didicit ex his q̄ passus ē obediētiā.

De merito xp̄i Ca. 16

s Imul fuit xp̄s viator ex cōphensor ab īstāti cōceptiōis sue.Ex tcn. cepit mereri ⁊ frui. Meruit āt inq̄ātū viator nō inquantū cōphensor: Perfectio ⁊ plenitudo meriti xp̄i notať in istis. Primo quātū ad euȝ q̄ merebatur.q2 ñ tm̄ hō.ſȝ ēt deꝰ.2° quātū ad tp̄s quo merebať.q2 ab īstanti conceptionis sue vsq̄ȝ ad horā mortꝭ.3° q̄tū ad id per q̄d merebať.q2 ꝑ hitū ꝑfectissime charitatis.⁊ ꝑ exercitiū ꝑfectissime v̄tutis. 4° quantū ad eum cui merebať:q2 nō tm̄ sibi.sed ēt nobis. Oībꝰ.n.opibus que ꝓcedebāt ex libero arbitrio meruit sibi vitaȝ eternā iā hitā ⁊ nobis hñdā. 5.q̄tuȝ ad id q̄d merebať nobis.q2 veniaȝ. gr̄am ⁊ gloriam stolā quoq̄ȝ carnis ⁊ apertioneȝ ianue celestis. Añ incarnatōeȝ.n. xp̄i diabolꝰ hñit manū attrahentē.⁊ manū impellētē. Attrahentē dico potenť i culpaȝ. Impellentem āt sine obstaculo ad limbuȝ in penā. Sȝ xp̄s primā manum suo merito d̄bilitauit.scd̄aȝ vero penitꝰ amputauit. Igiť i merito xp̄i radicata sť merita nr̄a siue satisfactoria pene.siue meritoria vite eterne.q2 nec ab offensa creatoris digni sumꝰ absolui.nec imensitatem p̄mii que deus ē digni sumꝰ asseq̄ nisi ꝑ meritū hoīs d̄i.6° quātū ad id q̄d merebať sibi.q2 lȝ nō mereref glorificationeȝ mētis quā iā hēbat meruit tñ sibi ꝑ hūilitatē passiōis acceleratōeȝ resurrectionis glorificatōem sui noīs.⁊ dignitatē iudiciarie p̄tātis.sicͭ ait.Aposto.ad philip.2. Xp̄s fcūs ē ꝓ nobis obe.v̄.ad mor. ⁊ sequitur.ꝓpter q̄d ⁊ deus exal.il.quo ad p̄mū.⁊ dedit illi nom̄ ⁊c.quo ad 2ᵐ.vt i noīe Jesu oē g.f.⁊c.quo ad 3ᵐ.7. q̄tuȝ ad mōȝ quo merebať: Dr̄.n. mereri q̄s tripliciter.ſ. de indebito faciēdo debitū vel de debito magis debitū vel de debito vno mō faciēdo debitū alio mō. Premissis duobus modis meruit nobis ⁊ non sibi.q2 non poterat facere sibi de indebito debitum.vel de debito magis debitum.cum a principio fuerit sanctissimus.nec in sanctitate potuerit perficere 3° vero modo meruit sibi. q2 bonum glorie quod sibi fuit debitum per gratiam vnionis fecͭ sibi debitum alio mō.ſ.per virtutem bone opationis.meruit.n. sibi vitam eternam iam habitam sicut nobis habendam:

De voluntate xp̄i Cap. 17

u Olūtas in xp̄o duplex fuit.ſ.creata.⁊.increata. de qua supra dictum est.ſȝ creata voluntas eius duplex

fuit.s.rōnis ⁊ sensualitatis. Adhuc volū tas rōnis duplex est.s.rōnis.vt rō est.⁊ rō nis vt nā est.volūtate rōnis vt rō est ꝯfor mauit se in oib⁹ volūtati icreate. sed volū tate rōnis vt nā est ⁊ volūtate sensualita- tis voluit aliqd ꝓpriū.qđ noluit volūta- te rōnis vt rō est.s.non mori.⁊ in hoc iste volūtates nō fuerūt sibi ꝯrie:lꝫ volita ꝯ- rie fuerūt.qm̄ ſm volūtatē diuinā qđ iu stū erat voluit.sed volūtate rōnis iuste cō sensit.ſm vo voluntatē carnis penā recu sauit.⁊ sic vnaqueqꝫ volūtas qđ suū erat tenuit.s.volūtas dina iustitiā. volūtas rō nis obediētiā.volūtas carnis nāꝫ.i.pene recusatiōeꝫ.Vn̄ pꝫ ꝙ aliqd velle ē illicitū rōi qđ n̄ ē illicitū sensualitati. sic fuit i xp̄o velle nō mori. Q̄uis volūtas nō moriēdi fuerit cālit a sēsualitate.fuit tn̄ occasiōalr a rōne qꝛ xp̄s sic voluit fecit illō horribi- le venire in imaginē ⁊ estimatiōeꝫ quo fa cto nāliter mortē refugit. hoc aūt voluit pp̄ nr̄aꝫ istructiōeꝫ.⁊ sic rō ꝓ sensualitate aduocauit dicēs.P̄r si fieri pōt transeat a me calix iste.⁊ hec petitio fuit tā sensuali tatis q̄ rōnis. Sed sensualitatis fuit tan q̄ affectātis rōis aūt tanq̄ ꝓponentis.⁊ hoc xp̄s fieri voluit ad triplicē instructio- nē nr̄am.ꝑma est vt sciam⁹ nō eē pctm̄ ali quid velle ex sensualitate: qđ est ꝯtrariuꝫ volūtati diuie. 2ª est vt martyres xp̄i nō se desperēt si mortē horreāt.cū illā etiā fi lius dei horruit. 3ª ē vt discam⁹ discrete petē.s.supponēdo volūtatē nr̄am volūta ti diuie.⁊ hoc notat̄ in cōditiōe apposita si fieri pōt.⁊ ibi.verūtn̄ nō sicut ego volo.

¶ De defectib⁹ quos xp̄s assūpsit. c. 18

Non solū xp̄s assūpsit hūanā nām sed etiā defectus circa nām quos vꝫ ipm̄ decuit assumē vn̄ cū pene sint excitatiue v̄tutis ꝑfecte ⁊ testificatiue hūane nāe nō simulate assumpsit penali tates taꝫ corpales q̄ spūales q̄ respiciūt nr̄am nām in cōi sicut famē. sitim ex ab- sentia alimenti.tristiciā ⁊ dolorē in p̄ntia nocumēti ⁊ huiusmōi.vt est calor.frig⁹ las situdo ⁊c̄. Hec oēs defect⁹ corpales assū psit.sicut sunt defect⁹ egritudinū multi- formiuꝫ:nec oēs spūales sicut sunt pctm̄ ignorātia.rebellio carnis ad spūm. P̄re terea qꝛ null⁹ inocēs dꝫ iuit⁹ penā sustine re.cū hoc esset cōtra ordinē diuine iusti- tie xp̄s sic penalitates suscepit vt tn̄ pati nō posset iuite.qꝛ passio sua nec fuit ꝯ or dinē diuine volūtatis.nec cōtra ordinem rōnis.lꝫ cōtra volūtatē sensualitatis ⁊ car nis. Dicim⁹ etiā ꝙ xp̄s vere timuit ⁊ ve- re doluit.⁊ vere tristis fuit.put ista notāt ꝓpassionē. Differt autē ꝓpassio a passiōe qꝛ tūc affectio dr̄ ꝓpassio qn̄ aīa sic affici tur ꝙ oculuꝫ mentis nequaq̄ turbat. sed passio menteꝫ turbat ⁊ facit a rectitudine vel a cōtēplatiōe dei deuiare. ⁊ tunc rō le dit̄ ⁊ patit̄ vn̄ differūt ista duo. sicut dis positio ⁊ habitus.

¶ De passione xp̄i. Cap. 19

Circa passionē dn̄i cōmendamus in opere patientiaꝫ insuperabilē. in modo humilitatē admirabilē. in causa charitatē inestimabilē. Circa cor pus nota ꝙ xp̄s sustinuit clauoꝝ asperi- tatē in tactu. In auditu opprobrioꝝ cō- futationē. In gustu aceti ⁊ fellis amaritu dinē. In oculis lachrymaꝝ effusionē. In corde timorem. De modo patiēdi tenen dū est ꝙ xp̄s passus est passione generali qꝛ ſm oia membra corporis. Isa. 53. Vi dimus eū nō habentē speciē neqꝫ decorē Item passiōe acerba. Tre.i. O vos oēs q trāsitis p viā. fuit xp̄i.passio maxia tū rōe intētiōis pp̄ optimā dispōnē ipsi⁹ patiēt tum pp̄ inocentiaꝫ ei⁹.tū ꝓpter honoris eius excellentiā. Honorabilis.n.si cōfun ditur plus ledit̄ ꝑcipue inter suos. Item grauis fuit eius passio ꝓpter ipsi⁹ virtuo sitatem.qꝛ hō vilis morte sua dolere non dꝫ cum turpitudo sua tūc finē capiat. Itē ꝓpter ignominiosam passionē que atten ditur in patibulo crucis que fuit supplici um pessimoꝝ ⁊ in consortio iniquoꝝ.s.la tronuꝫ cum quib⁹ erat damnatus. Curat autē xp̄s passione generali infectionē vni uersalem passione acerba libidinē passio ne ignominiosa supbie ꝑsumptioneꝫ. In causa passionis attendit̄ charitas maxia

que nos liberauit ab iferno veniaz dādo. qua renouauit grāz largiēdo q̄ celū apuit glīam ɔferēdū. Hec tria notant in titulo crucis. Nā pp p^m dr iesus. pp. 2^m dr nazaren⁹. qḋ iterptat̄ cādid⁹. ꝓpter 3^m rex iudeoꝝ. Christ⁹ sanguinē suū fudit qnqȝ vicib⁹ viu⁹ ⁊ semel mortu⁹. s. i circūcisiōe. in orōne in coronatiōe. in flagellatiōe. ⁊ i crucifixiōe in lāceatiōe. p p̄mū docemur pctā abijcē. per 2^m mētis angustiā ꝓ salute nr̄a tenē. p 3^m aiaz nr̄az v̄tutib⁹ ornar̄ p 4^m carnē nr̄az domare. p 5^m mēbra nr̄a mandatis dei ligare. per 6^m vulneratum cor amore dei hr̄e. Postrēo q2 iste passiones nō attingebāt diuinā nām sed humanā. iō i morte xp̄i fcā ē disio aīe a carne vt tn̄ salua eēt vnio tā carnis q̄ aīe ad diuinitatē. Hoc ēt sciendū est q̄ xp̄s si passus n̄ fuisset. tn̄ senio defecisset q̄ntum ptinebat ad ɔditiōnē humane nāe in se cōsiderate sine vnione. sed in ptāte nature vnite fuit vel sic deficere: vel nō deficere.

¶ De effectu passionis xp̄i. Cap. 20.

Effect⁹ passiōis xp̄i multiplex est. sicut pȝ in his qnqȝ versib⁹. Passio debilitat spoliat informat honorat. Excitat inflāmat repat paceȝ dat ⁊ armat. Sanat viuificat duc̄ dulcorat obūbrat. A culpa reuocat reserat illuminat ornat passio debilitat v̄tutē demonuȝ. iob. 40. Quasi i hamo capiet Leuiathā. Spoliat infernū. Jsa. Uoca nomen ei⁹ spolia detrahe. iformat p exēpluȝ. p̄ma petri. 4. Christ⁹ passus ē pro nobis vobis re. ex^m. vn̄ xp̄s est q̄si liber posit⁹ in pulpito crucis vt discam⁹ obedientiam patientiā. humilitatē ⁊ charitatē. Disce aūt quō se hūit spālit̄ i caplō qḋ si tenebat̄. vn̄ Ber. Stetit iesus corā preside iclinato capite. vultu placido. sermone raro voce submissa. deflexis i terrā aspectib⁹. paratus ad opprobria. ⁊ ad vbera prompt⁹. Honorat imitatores suos. Hester. Sic honorabit̄ quē rex voluerit honorare. Excitat ad pugnā spūalē. Macha. 6. Ostēderūt elephātib⁹ sanguinē. inflāmat ad diligēdū. Ber. Sup oīa te mihi reddit amabilē bone Jesu calix quē bibisti. op⁹ redēptiōis nostre. Repat naturā angelicā. Jpse. n. xp̄s ē lapis angularis q fecit vtraqȝ vnū. Paceȝ dat iter deū ⁊ hoīem. ⁊ inter angelū ⁊ hominē. ⁊ iter hoīem ⁊ hoīem. Eccl̄. Jn tpe iracūdie fact⁹ est recōciliatio. Armat contra mūdū carnē ⁊ diabolū. vn̄ signat̄ per clypeū quē leuauit iosue ꝯ haym. Sanat mentis vulnera. Nu. 21. Aspiciētes i serpentē eneuȝ sanabant̄. Uiuificat spūalit̄ Apo. ad ro. Cū essem⁹ mortui peccatī cōui. 2c. Aug. Mortu⁹ ē vnicus ne maneret vnicus. Ducit p mare hui⁹ mūdi. Exo. 4. De vga Moysi. Dulcorat. Exodi de ligno misso i aq̄s Marath. Obūbrat. Cañ. 2. Sub vmbra illi⁹ quē desi. sedi. A culpa reuocat. Jsa. 53°. Attrit⁹ est ꝓpter scelera nr̄a. Reserat celū. Jsa. Dabis claueȝ dauid. i. crucē sup humerū ei⁹ illuminat. vn̄ crux est q̄si candelabrū tabernaculi. Jteȝ Thobi. Jlluminat⁹ est per sel piscis. Ornat. vn̄ dixit beata Agnes. Et sanguis ei⁹ ornauit genas meas. Christ⁹ passione sua vicit diabolum quem ligauit. infernum quem spoliauit. mortem quā superauit. mundū quem contempsit. supplicium qḋ pertulit. celum qḋ aperuit. Passio christi tollit. septē vitia capitalia. Tollit eniȝ superbiā capitis inclinatio per quā videbat̄ fugere titulū crucis. in quo scriptum erat rex iudeoꝝ. Jnuidiam brachioꝝ extensio quasi ad amplexū inuitans. Auaritiā multoꝝ errogatio que in passione tradidit. Ber. Disce homo inquantū debes diligere deum qui nobis carnē suā in cibum. sanguinem in potū. animā in precium. vestem crucifixoribus. corpus discipulis. Matrē ioāni. Accidiam festinatio ad passionē. Jram mollis responsio. Gulam fellis ⁊ aceti potatio. Luxuriā lateris vulneratio. Jn redemptione nostra fuit gratia mirabilis. Primo ex parte motiui. q2 charitas dei vidit q̄ nec p amicos. nec per precium poteramus nos redimere. Propterea fratrē nostrū se fecit nr̄az naturā assumēdo. vnde ps. Redime me

dñe ⁊ miserere mei.qꝛ vnicus.s. non hñs
amicos.⁊ paupꝑ.i.nō hñs ꝓciū suꝫ ego.2°
ex ꝑte redimētis qui cū liberare posset ex
potētia fecit hoc potiꝰ ex mīa vt ad amo-
rem nos cōstringeret suū:⁊ iustitie ipsius
satisfaceret.3° ex parte redēpti ꝗ oppime-
bat̄ criminū seruitute:⁊ detinebat̄ in car
cere.Sed ꝯ primū magnū erat ꝙ filiꝰ ser
uus fieret:vt seruus fieret liber.ꝯ 2m ma
gnū fuit ꝙ dñs ad carcerē lumbi descen
deret:vt seruꝰ celū ascēderet.4° ex ꝑte in-
stitie.qꝛ nulla iustitia dictabat vt inocens
puniret̄ ꝓ reo.5° ex ꝑte excellētie diuine.
qꝛ mirꝝ erat ꝙ impciabile ponebat sub ꝓ
cio vilis creature.6° ex ꝑte precij dati.Si
eni redemisset nos sole adhuc ad gr̄as te
neremur.nūc aūt redemit nos aia corꝑe
⁊ vita.vt nihil hoꝝ sibi subtraherēmꝰ.Cir
ca passionē dñi nota septeꝫ suauitates.s.i
clinationē capitis ad osculū in signū nr̄e
recōciliationis.Brachioꝝ extensionē ad
amplexū in signū receptiōis i gr̄aꝫ ꝺ pec
cato.Lateris aptionē ꝓpt effusionē ꝓcij
nr̄e redēptiōis ⁊ ablutiōis.Exiuit.n.san-
guis ⁊ aqua.Clauoꝝ i manibꝰ ⁊ pedibus
infixionē ꝓpt memoriā nr̄e recordatiōis.
Jsa.49.Nūquid obliuisci pōt mulier in
fantē suū.Corꝑis denudationē i exēplum
nr̄e ꝯfessiōis q̄ dꝫ esse nuda.Crucis por-
tationē in exēplū nr̄e imitationis.Corone
spinee ipositionē i figurā nr̄e glorificatio
nis.De effectu passiōis dñi ait Augusti.
Per redēptoris nr̄i mortem de tenebris
ad lucē. de morte ad vitā. de corruptiōe
ad incorruptionē. de exilio ad patriā. de
luctu ad gaudiuꝫ.de terris ad celeste re-
gnū vocati sumus.Jtē dicit ꝙ xp̄s fuit sa
cerdos ꝑ quē recōciliati sumꝰ: fuit tēplū
in quo reconciliati sumꝰ: fuit deꝰ cui recō
ciliati sumꝰ.Christus fuit mediator po-
puli iudaici ⁊ gentilis.⁊ ꝭm hoc dr̄ lapis
angularis.Jtē hoīum ⁊ angeloruꝫ.⁊ ꝭm
hoc dr̄ pacificus.Jteꝫ dei ⁊ hoīum.⁊ ꝭm
hoc dr̄ redēptor.Ber.Quid vltra debuit
facere ⁊ nō fecit? Absoluit vinctū.Jllumi
nauit cecum.Reduxit erroneū.Reconci
liauit reū.Jtē Aug.Ecce ꝓ impio pietas
flagellat̄.ꝓ stulto sapiēs illudit̄.ꝓ mēda
ce veritas negat̄.ꝓ iniquo dānat̄ iustitia
ꝓ crudeli mīa affligit̄.ꝓ misero sinceri-
tas replet̄ aceto.Dulcedo felle imbuit̄.
ꝓ mortuo vita morit̄.Christꝰ ꝓ nr̄a infir
mitate medicinas accepit i se.curauit.n.
nos ꝑ dietā qñ ieiunauit.40.diebus ⁊c̄.
per sudorē qñ factus est sudor eiꝰ sic̄ gut-
te sanguinis.ꝑ minutionē qñ fuit clauis
⁊ lancea vulneratus.ꝑ potionē qñ gusta-
uit acetū cū felle mixtū.ꝑ emplastruꝫ qñ
eius facies fuit sputis illita.ꝑ electuariuꝫ
quando corpus ⁊ sanguinē dedit in cena
discipulis.

De cruce dñi. Ca. 21.

i N cruce christi notant̄ hec.Sup
pliciū quo nulluꝫ maius.Tre.1.
O vos oēs qui transitis ꝑ viam
⁊c̄.Nullum maius dico ex eo ꝙ passus ē
ipse iustus pro iniustis ex iniustis causis
sub iniustis iudicibus ⁊ iniustis penis.
Opprobriuꝫ quo nullum vilius.Sapien
tie.3°.Morte turpissima condēnemꝰ euꝫ.
Precium quo nullum conuenientiꝰ.qꝛ
sicut per lignū venit culpa.sic ⁊ ꝑ lignuꝫ
redemptio.Mysteriū quo nullū profun-
dius.Ephe.3°.Ut possitis comprehēde
re cum omnibus sanctis ⁊c̄.quod exposu
it Augu.de cruce.Exemplum quo nulluꝫ
perfectius.i.Petri.Christꝰ passus est pro
nobis ⁊c̄.Crux multis rebus comparat̄.
ipsa est eni clauis celi.Uectis arche.Na
uis maris.Arbor Danielis.Palma fru-
ctuum.Salomonis.Baculus iacob quo
transiuit iordanem.Speculum imitatio-
nis.Scala ascensionis.Hamus quo Le
uiathaꝫ capitur.Torcular quo christi san
guis exprimitur.Cythara qua demō sau
lis compescitur.Paulus quo serpens
eneus suspenditur.Thau quo frontes fi
delium signantur.Candelabrum quo ta-
bernaculum illuminatur.Ligmuꝫ aquas
Marath dulcorans.Uirga Moysi per
mare rubrum populuꝫ dei ducens.Gla
dius impium Goliam decapitans.Ue-
xillum ad pugnā spiritualē colligēs.Ca-

thedra discipulos xp̄i erudiēs. Equ⁹ dei
amicos honorās. Clypeus Josue hay i-
pugnās. Liber mysteria ꝓfunda ꝯtinēs
Altare acceptissimā oblationē recipiens.
Septē verba xp̄s in cruce ꝓtulit. p̄ᵐ. P̄r
ignosce illis. 2ᵐ. Hodie mecū eris in pa
diso. 3ᵐ. Mulier ecce fili⁹ tu⁹. 4ᵐ. Sitio
5ᵐ Hely Hely Lamazabatani. 6ᵐ P̄r
in man⁹ tuas ꝯmēdo sp̄m meū. 7ᵐ. Cōsu
matū ē. per p̄ᵐ docemur iniurias dimitte
re. per 2ᵐ petētes exaudire. p 3ᵐ parētes
honorare. p 4ᵐ. salutē nr̄az desiderare. p
5ᵐ ad deū in necītatibus clamare. per se
xtū auxiliū nr̄z in d̄o ponē per septimū vi
tā nr̄am sine debito cōsumare. Quattuor
brachia crucis signāt q̄ttuor v̄tutes qb⁹
extēdi dz hō nr̄ interior. Signat. n. ps su
perior charitatē. iferior humilitatē. A de
xtris obediētiā. A sinistris patiētiā. itē in
q̄ttuor brachijs crucis notant̄ bn̄ficia cru
cis. Signat enī ps superior ianue celestis
aptionē. iferior iferni destructionē. A de-
xtris gr̄e collationē. A sinistris pctōꝝ re-
missionē. Quattuor ligna fuerūt in cruce
sic dicit magr̄ i historia. pes nāq3 crucis
de cedro. Stipes de cyp̄sso. Trāsuersale
de palma. Tabula de oliua. Signat eniz
cedr⁹ altitudinē cōtēplatiōis. Cyp̄ssus fa
ma bone opinionis. Palma fructū iusti
cie. Oliua lenitatē mīficordie.

¶ De descēsu xp̄i ad inferos. Cap. 22

Anima xp̄i post mortem descēdit
i ad ifernū. siue ad libū ad liberati
onez eoꝝ qui xp̄i membra exn̄tes
de hoc seculo trāsierūt. Diabolus. n. duz
man⁹ in eū extēdit in quo nihil iuris ha-
bebat. merito amisit in alijs ptātez. Alia
cā q̄re xp̄s ad iferos descēdit est vt tant⁹
esset descensus q̄zt⁹ eēt liberādoꝝ casus.
p̄m⁹. n. hō sic in statera liberi arbitrij po
situs erat vt posset ad vitā eternā ascēdē.
vel ad mortem descendē ꝓut vellet. Sed
pctō pacto sic alteꝝ brachiū statere p on⁹
culpe dep̄ssum est. vt eēt in imo iferni. al-
terū vero in sūmo celi. Nō autē ascende
ret dep̄ssuz nisi descenderet brachiū alid
Descēdit ergo dn̄s vsq3 ad infernū vt ho

minē captiuū eleuaret vsq3 ad celuz. Ter
tia ratio est quare xp̄s descendit ad infer
nū. s. vt sicut viu⁹ fuerat lumē mūdi p pre
sentiā corpalē. ita mortu⁹ eēt iferni lumē
p diuinitatis maiestatē. Quarta rō ē vt idē
xp̄s hᵒ exequeret̄ p efficaciā qd̄ passione
sua meruerat s̄m sufficientiā. Duo qppe
meruit p suā passionē. s. satisfactōez. ⁊ ia-
nue aptiōez ⁊ iō hec duo effecit in descen
su suo ad iferos. q p satisfactionez soluta
sunt iā vincula captiuitatis. p aptiōez āt ia
nue facta ē illustratio ipsi⁹ carceris ēt s̄m
lucē exteriorē. Liberauit aūt xp̄s oēs illos
qui meriti sui capaces eē poterāt sic fue-
rūt scti p̄res q nō pp reatū persone: s3 pp
reatū nāe tm̄ detinebant̄. Dānati aūt h⁹
meriti capaces nō sunt. neq3 puuli i libo
detēti. q2 de corpe xp̄i nō sunt: nec p fidē.
nec p fidei sacr̄m. Dicēdū ē g° q aīa xp̄i p
triduū mortis sue cū sctis p2ib⁹ in libo fu
it. Jbidē fuit ⁊ latro cui dn̄s dixit. Hodie
mecū eris i padiso. q2 noīe padisi itelligi
tur dei fruitio. q2 pacta dei passiōe. tā ip̄e
latro q̄z alij q erāt in libo viderunt deū p
essentiā. Ad quē aūt ifernū. descenderit
si scire volueris. nota q ifern⁹ sumit̄ du-
plicit̄. s. pro pena. ⁊ ꝓ loco pene. s3 p̄mū
dr̄ q demones ifernū secū portāt sp. Jtez
ꝓut sumit̄ ꝓ loco pene ifern⁹ q̄drupl̄r di
stinguit̄. Un⁹ ē ifern⁹ dānatoꝝ in quo est
pena sensus ⁊ dāni. ac tenebre interiores
⁊ exteriores. i. absentia gr̄e. iste sp habz lu
ctū. Sup hūc locū ē purgatori⁹ i quo est
pena sensus ⁊ dāni. ⁊ ad tp̄s. ⁊ sūt ibi te-
nebre exteriores. ⁊ nō iteriores. q2 habēt
gr̄az ⁊ lucē iteriorē qua vidēt se eē saluā-
dos. Sup̄m⁹ loc⁹ int̄ hec est lib⁹ sctōꝝ pa
trū vbi fuit pena dāni ⁊ nō sensus. ⁊ fue-
rūt ibi tenebre exteriores. ⁊ nō tenebre p
uatiōis gr̄e. Ad hūc locū xp̄s descēdit. ac
suos inde liberauit. ⁊ sic infernū momor
dit. q2 ptē abstulit ⁊ ptez reliqt. mortē v̄o
quo ad electos penit⁹ destruxit. sic dicit̄
Osee. O mors ero mors tua. morsus tu⁹
o inferne. in Osee. 13. Hic quoq3 loc⁹ si-
nus Abrahe dicebat̄. q2 Abrahā ibi fuit.
Sed nūc celū empireū est sinus Abrahe

qꝛ iam est ibi Abrahã. A nullo p̄dictoꝛuꝫ
locoꝝ est trãsitꝰ ad aliũ: nisi ꝙ oliꝫ a scõo
fuit transitꝰ ad q̃rtuꝫ: hoc ē a purgatorio
ad limbũ sctõꝝ patrũ. Ex iã p̄dictis pꝫ q̃
re cãtamꝰ. Libera aias oiuꝫ fideliũ defũ-
ctoꝝ de penis iferni ⁊ de ꝓfũdo lacu. qꝛ i
fernꝰ ibi sumit̃ ꝑ purgatorio. sic̃ ⁊ ibi sũi-
tur ꝑ libo qñ dr̃ xp̄s ad iferos descēdisse.
Ex p̄dictis collige ꝙ xp̄s mortuꝰ corꝑe d̃
scēdit ad iferos i aia: ⁊ surrexit in vtroqꝫ.
Dicendũ ē ꝙ xp̄s illo triduo totꝰ fuit in se
pulchro: sed nõ totũ: ⁊ totꝰ fuit i iferno ſꝫ
nõ totũ: qꝛ totꝰ dicit ꝑsonã. totuꝫ v̄o dicit
naturã. Silr̃ dicendũ ꝙ cũ vnio aie cum
corꝑe faciat hoieꝫ xp̄s in illo triduo nõ fu
it hõ. lꝫ aia ⁊ caro vnita essent cũ verbo.

De resurrectione xp̄i. Ca. 23.

c Hristꝰ resurrexit tertia die a mor
tuis resumēdo corpꝰ non tale q̃le
prius habuit: sed ipassibile ⁊ im-
mortale. Caro eni xp̄i q̃ i natiuitate floru-
it: i passiõe arruit ꝑ gl̃iam resurrectionis
refloruit: ⁊ renouata ē vt aquile iuuētus.
tũc leo catulũ suũ suscitauit: ⁊ vt fenix re-
uixit. tunc sicut dr̃ Jere. figulus ex eodē
luto fracti vasis fecit vas aliud sicut pla
cuit i oculis eiꝰ. Tũc io nas de vētre ceti il
lesus exiuit. tũc vestitũ ē candelabrũ auro
tũc suscitatũ est tabernaculũ dauid qđ ce
cidit. tũc refulsit sol q̱ prius erat i nubilo.
tũc viuificatũ est granũ frumēti qđ cadēs
in terrã mortuũ fuerat. Tũc ceruus resũ-
ꝑsit cornua. tũc Sãson tulit portas cum
postibꝰ. tũc Joseph eductꝰ de carcere ton
det̃ ⁊ ꝯstituit̃ dñs egypti. tũc conscissus
saccus circũdat̃ letitia. Dñs ꝓbauit resur
rectionē suã eē verã ꝑ angelos q̱ nõ men
tiunt̃. Mat. 28. Rñdens autē angelꝰ di
xit mulieribꝰ. Jtē per inimicos quoꝝ vali
dissimũ est testimoniũ. Mat. Ecce q̱dam
de custodibꝰ venerũt i ciuitatē: ⁊ nũciaue
runt p̄ncipibꝰ sacer. ⁊c̃. Jtē ꝓbauit eã non
arte magica factã. ⁊ hoc ꝑ comestionem.
Jtē nõ esse fantastici corꝑis: ⁊ hoc per ta
ctũ. Jtē ꝓbauit i eodē corꝑe quo passus ē
factã ⁊ hoc ꝑ ostẽsionē cicatricũ. Jteꝫ ꝓba-
uit eã fuisse i corꝑe glorificato vnito dei-
tati. ⁊ hoc ꝑ igressũ i domũ ianuis clausis
Jtē ꝓbauit eã multis appãritiõibꝰ. Appãruit
n. ipsa die resurrectiõis q̱nq̱es. p̄mo ma-
rie magdalene. Jo. 20. Mulier q̱d plo-
ras. 2° mulieribꝰ redeũtibꝰ a monumēto.
Mat. vlt. 3° Petro. sed nõ iuenit̃ modꝰ.
4° duobꝰ discipulis euntibꝰ i emaus. Luc
vl. 5° discipulis ꝯgregatis ꝓꝑ metum iu-
deorũ qñ Thomas nõ fuit cũ eis. Jo. 20.
Jtē appãruit iter resurrectionē ⁊ ascēsionē
q̱nq̱es. Primo Thome cũ alijs. Jo. 20.
2° discipulis piscãtibꝰ ad mare tyberiadis.
Jo. 21. 3° discipulis i mõte thabor. Mat.
vlt. 4° i hierusalē. 5° qñ comedit cũ disci-
pulis. Mat. ⁊ Lu. vlt. ⁊ Actuũ. j. Multis
de causis surrexit dñs. s. vt scripturas im
pleret. qñ eni dñs dixit. Ecce ascēdimꝰ hie
rosolymã ⁊c̃. Luce. 18. subiũxit ⁊ die ter-
tia resurget. vt nos ad surgēdũ spũalr̃ ꝓ-
uocaret: qꝛ turpe est vt sedeat seruꝰ qñ co
ram eo surgit dñs. vt futurã resurrectõeꝫ
i se ꝓbaret. vt potētiã sue diuinitatis oñde-
ret. qꝛ mortuos suscitare nõ ē opꝰ nãe: sed
dei potētie. Nõ ē. n. regressus a p̄uatiõe
ad habitũ. vt nos ad ꝯtēnenda terrena ꝓ
adipiscēda gl̃ia aiaret. Surrexit xp̄s velo
citer. qꝛ tertia die. Nã sicut ianuis clau-
sis ad discipulos itrauit. ⁊ sicut salua v̄gi
nitate de vtero mr̃is exiuit sic eũ mortuũ
nec petra in qua iacuit: nec militũ custo
dia potuit retinere. integralr̃. qꝛ i corꝑe ⁊
aia. Socialiter. qꝛ multa corꝑa sanctoꝛuꝫ
qui dormierant surrexerunt. Eternaliter.
Apo. ad Ro. 6. Christꝰ resurgēs ex mor-
tuis iam nõ morit̃ ⁊c̃. Silr̃ surgenduꝫ est
nobis spũaliter sicut eis modis resurge-
mus i die iudicij corꝑaliter. Resurrectio
xp̄i est cã ⁊ figura nostre resurrectiõis spi
ritualis. cã dico motiua. ⁊ hoc dicitur q̱a
cã motiua est in comparatione nostri. Dũ
enim consideramus gloriam resurrectio
nis christi mouemur ad surgendũ in no-
uitate vite. Jtē cã motiua est in conside-
ratione dei patris. qm̃ pater dans resur-
rectionem filio mouet̃ ad dandã eandeꝫ
gloriã fratribus suis. sicut rex qñ facit fili
um suũ militē mouetur amore filij vt cuꝫ

eo faciat multos milites. Figura v̄o fuit
q̄ꝛ sicut xp̄s surrexit in nouitate vite: ita ⁊
nos ĩ nouitate vite ambulem⁹. Jtē sic̄ diē
resurrectiõis xp̄i precessit dies mortis in
parasceue ⁊ dies q̄etis in sabbato sequen
ti. ita ⁊ nr̄am gloriosã resurrectionē p̄ce⸗
dit ĩ nobis mortificatio vitiorꝝ: ⁊ q̄es ꝯtē
plationis eternorꝝ. Nota q̄ sicut duplex
est mors. s. aīe ꝑ culpã: ⁊ corporis ꝑ extin⸗
ctionē: ita duplex est resurrectio. s. aīe per
grām: ⁊ corporis ꝑ glīaȝ. Et sicut aīe mors
causauit mortē corporis sicut h̄etur Gen̄. 3.
ita ecõtra resurrectio aīe causabit resurre
ctionē corporis gloriosã. Sciēdũ q̄ q̄dã re
suscitant̄ ficte sicut Samuel. q̄ lȝ vere sau
li appꝑuerit. vt h̄r̄. j. Regũ. 27. nõ tñ vere
resuscitat⁹ fuit. q̄dã ĩperfecte sicut Lazar⁹
iterꝝ moriturus. q̄dã ꝑfecte sicut xp̄s sēꝑ
victur⁹. Pͥa resuscitatio sign̄at ꝯuersio
nem siue penitētiã hypocritarꝝ. Scđa re
cidiuantiũ. Tertia ꝑseuerantiũ.

De ascensione christi. Cap. 24.

[D]ifferētia est iter ascensionē ⁊ assũ
ptionē ⁊ euolutionē. q̄m ascēsio ꝑ
tinet ad xp̄m. assumptio ad btām
virginē. Euolutio autē ad alios sc̄õs. Et
rõ h⁹ĩ est. q̄m ascēsio fit ꝓpria v̄tute ascen
dentis. Assũptio aūt v̄tute xp̄i assumētis
q̄ filius obseq̄t̄ mr̄i. Euolatio v̄o fit mini
sterio angelorꝝ. Alia est dr̄ia q̄ꝛ locus euo
lantiũ est s̄m distinctionē chororꝝ. Locus
v̄o assũpte virgis est suꝑ choros angelo⸗
rũ. Loc⁹ xp̄i ascēdētis ē supra vel vltra lo
cũ assũpte virgis. Circa ascēsionē xp̄i oc⸗
to sũt ꝯsiderãda q̄ circũstãt ascēsioneȝ: ⁊
colligunt̄ ex officio de ascēsiõe. Primuȝ
est q̄ eleuat⁹ ē vidētib⁹ discipul̄ vt deside
riũ veniēdi ad ip̄m excitaret̄ ĩ eis. 2^m ē q̄
nubes suscepit eũ ab oculis eorꝝ. ꝑ vmbrã
nubis signat̄ q̄ ĩ hoc mortali corꝑe Jesũ
ĩ altũ videre nõ possum⁹. 3^m est q̄ eleuat̓
manib⁹ ferebat̄ ĩ celũ. Eleuauit man⁹ ꝓpt̄
duo. s. vt suos pr̄i offerret, ⁊ vt inimicos
manu alte retracta ꝑcuteret. 4^m est q̄ bn̄⸗
dixit eis vt eos ꝯ hostē muniret ⁊ bõis ce
lestib⁹ augeret. 5^m est q̄ ascēdit ĩ iubilatio
ne q̃ referf̄ ad vocē iocũditatis redēpto

rum ascēdentiũ cũ ipso q̄ ꝑus voce lachri
mabili ĩ portis ĩferni clamauerũt. Adue⸗
nisti desiderabilis quē expectabam⁹. 6^m ē
q̄ ascēdit ĩ voce tube. q̃ refert̄ ad sonum
p̄dicatiõis aplorꝝ q̄ son⁹ fuit eis iniũct⁹ di
cente dño. Eũtes ĩ mundũ vniuersũ p̄di⸗
cate euangeliũ oĩ creature. Math. vlti. Ex
tũc. n. ĩ oēm terrã exiuit son⁹ eorꝝ. 7^m est q̄
ascendēs ĩ altũ captiuã duxit captiuitatē.
ĩ. captiuos ĩ captiuitate ĩferni quos secum
victor eduxit. 8^m ē q̄ dedit dona hoīb⁹ q̄ꝛ
oĩa bona nr̄a desursũ sũt quo xp̄s ascēdit.
Horꝝ p̄ma duo h̄nt̄ ex ep̄la: sȝ tertiũ ⁊ q̄r
tũ ex fine euãgelij. Luc. vlti. q̄ntũ ⁊ sextũ ē
p̄s. septimũ ⁊ octauuȝ ex ep̄la Pauli ad
ephe. 4°. Ascēdit xp̄us egressus ad celum
multipliciter. scȝ tanq̄ verus obediēs cõ
pleta obedientia quo ad pr̄em tanq̄ bo⸗
nus mediator facta pace ⁊ cõcordia quo
ad homines tanq̄ strennus ꝓpugnator
cõtra demones. Ascendit xp̄s plurib⁹ de
causis. s. ad q̄escendũ post labores quib⁹
fatigatus fuit triginta tribus ãnis nobis
seruiēs. Ad intercedendũ pro amicis pro
quibus vtiliter laborauit. Ber. Securuȝ
accessum h̄es o homo ad deũ vbi habes
filiũ mediatorem: ⁊ matrē mediatricem.
Filius ostendit patri latus ⁊ vl̄nera. Ma
ter ostendit filio pectus ⁊ vbera. ibi nulla
potest esse repulsa. vbi tot occurrũt amo⸗
ris insignia. Christus ergo optimus ad⸗
uocatus est qui tot habet linguas pro no
bis loquentes quot pro nobis vulnera ac
cepit. Ad conquerendũ de inimicis ꝓ qui
bus vires suas inutiliter expendit. Jsai.
Jn vacuum laboraui. Jtem ascendit xp̄s
vt nobis locum prepararet. Jo. 16. Uado
vobis parare locum: vt fiduciam hoc ip̄ȝ
sperandi nobis tribueret. vt in corporalē
possessionē eterne hereditatis non mitte
ret. Jo. 13°. Si enim non abiero paracly
tus non veniam ad vos. Ut desiderium
nostrũ post se traheret. Cant. Trahe me
post te. Ut viam nobis ad celum ostēde⸗
ret. q̄ꝛ sicut dixit Lucas. Eduxit dñs pri⁹
discipulos suos foras ciuitatē in Betha
niam vt ipsa eductione cognosceret hic n̄

hſe manentẽ ciuitatem. ꝙ aũt in Betha-
nia eduxit eos prius que interpretat̃ do-
mus obedientie ſignat ꝙ per bonum obe
dientie tranſituri eſſent ad celeſtia. ¶Poſt
hoc tranſire fecit eos in montem oliuarũ
vt per montẽ intelligat̃ eminentia ſpiritꝰ
in contemplatione: per oliuas ãt pinguiſ
ſimi pectoris deuotio. Vlterius vo poſt
iſta non reſtat niſi ſaltus aie in celũ. Exal
tatus fuit xp̃s tripliciter. ſcꝫ in terra ꝑ vi-
te meritum. ſuper terrã per crucis ſuſpẽ
dium. ſuper celos per aſcẽſiõis iubilum.
Aſcenſio xp̃i fuit angelis mirabilis. Iſai.
63. Quis eſt iſte qui venit de edon tinctis
veſtibus de boſra. demonibꝰ terribilis. i.
R. 8. Non fuit tantũ gaudiũ heri ⁊ nu-
dius tertius. Veh nobis. Hec ſũt verba
philiſtinoꝝ qñ vociferabant̃ filij iſrael dñ
adduceret̃ archa federis de ſylo i caſtra:
vt per eam haberent diuinũ adiutoriũ in
ꝓlio. Hoĩbus ſalutaris ſicut apparet ſu-
pra ex multiplici aſcenſione xp̃i. Aſcendit
xp̃s multipliciter. ſ. potẽter. qꝛ eleuatꝫ ma
nibus ferebat̃ in celum. ¶Patenter. qꝛ vi-
dentibꝰ illis eleuatꝰ eſt. Gaudenter. quia
aſcendit in iubilatione. Decenter. qꝛ cum
duabus turmis regrediebatur. ſ. hominũ
⁊ angeloꝝ. Non aũt dico ꝙ ibi fuerint an
geli in adiutoriũ neceſſitatis. ſed in obſe-
quium dignitatis. Hoĩes quoqꝫ illos di
co quos de inferis liberauit. ⁊ qui poſt re
ſurrectionem mortui ſunt de numero ſal
uandorum. nec purgatorio vlterius indi-
gentes. Clementer. qꝛ benedicit eis. Xp̃s
non ſtatim poſt reſurrectionẽ celum aſcẽ
dit triplici rõe. ¶Prima qꝛ differẽda erat
aſcenſio vt multipliciter probaretur reſur
rectio. vt dicitur Actuũ. j. In multis argu
mentis apparens eis per dies quadragi
ta. Secunda eſt vt patientiam noſtrã in-
formaret qua mercedem debemus equa
nimiter expectare. ſicut agricola non ſtati
poſt ſeminationem metit. ſed fructuũ ma
turitatem expectat. Tertia eſt propter di
ſcipulorum conſolationem. vt dicit gloſa
Act. j. ſicut quadraginta fuerũt hore mor
tis xp̃i. ita quadragita diebus cum eis cõ
uerſatus eſt poſt reſurrectionẽ. qꝛ conſo-
latio diuina excedit triſtitiam humanam.
Nota ꝙ chriſto conuenit deſcendere de
celo tantũmodo ſm diuinam naturaꝫ. qꝛ
deus illuc venire dicitur vbi ſpeciali affe
ctu apparet. ſed aſcendere proprie ei con
uenit ſm humanã naturam. qꝛ ſm illam
ſolũmodo mutat locum. non ſm diuinaꝫ
naturam.

¶ De aſcẽſu xp̃i ad dexterã. Cap. 25.

a Scendẽs chriſtus in celum ſedet
ad dexteram dei patris oĩpotẽtis
duo intelligũt̃ per dexterã. ¶Pri-
mum eſt equalitas maieſtatis ad quam
Chriſtus ſedet ſm diuinitatẽ. De hac dex
tera loquitur Apoſtolus dicens. Talem
habemus pontificem qui conſedet in dex
tera maieſtatis in excelſis. Secunduꝫ eſt
ꝙ per dexteram intelligunt̃ potiora bo-
na glorie in quibus Chriſtus ſedet ſꝫ hu
manitatem. quoniam collatum ẽ ei a deo
quicquid conferri potuit. ⁊ lꝫ ab inſtanti
conceptionis Chriſtus accepit bona gra-
tie ⁊ glorie in anima eadem tñ bona fue-
runt in aſcenſione manifeſta. ⁊ in loci con
gruentia completa. De hac dextera dicit̃
ad collo. 3°. Que ſurſum ſunt querite vbi
Chriſtus eſt in dextera dei ſedens. vbi di
cit glo. que ſurſum vbi ſedet Chriſtus ſũt
potiora bona gratie ⁊ glorie. Dicimus er
go ꝙ aſcenſio Chriſti fuit tam ad locũ ꝗꝫ
ad dignitatem. Inquantum quidem fuit
ad locum ſic aſcendit ſuper omnes celos
vſqꝫ ad digniſſimum locum celi empirei.
ſiue ad altiſſimã eius partem. eo ꝙ nobi
liſſimo eius corpori Chriſti congruit locꝰ
talis. Nõ eſt tñ dicendũ ꝙ corpꝰ ſuum ſit
obligatũ ad locũ illũ. ſed qꝛ locus ille ſit
ibi ſm ꝯgruẽtiã deputatꝰ. in ꝗꝫtũ aũt aſcẽ
ſio fuit ad dignitatẽ ſic ſedet ad dexteraꝫ
pr̃is. ñ tñ quo ad ſitũ ꝗ pr̃i ñ ꝯuẽit. ſꝫ quo
ad excellẽtiã duplicẽ ſicut dc̃m ẽ. qꝛ ꝑ dex
terã itelligit̃ eq̃litas maieſtatis q̃ cõpetit
xp̃o ſm diuitatẽ. vel ꝑfectio premij que ſi
bi ꝯpetit ſm hũanitatẽ. ¶Pretereundum
quoqꝫ nõ eſt ꝙ credimus xp̃ꝫ ad dexterã
dei pr̃is ſedentẽ. Stephanus auteꝫ vidit

cū stātē a dextris dei.q₂ nos credim⁹ eū regnātē₃ ⁊ qescētē₃ qđ notat̄ i cfessiõe:sed stephan⁹ i tribulatiõe positus hūit ppugnatorē ⁊ susceptorē.vñ vidit eū stantez. Merito xp̄s dr̄ sedere ad dexteram dei. Sedere qđ q₂ laborauit.p̄s.In labo. fui a iu.mea. Ad dexterā āt:q₂ diu fuit in sinistra aduersitat₃.p̄s. Afflict⁹ sū ⁊ hu.sū ni. Dei q₂ post abiectionē merito d₃ con seq gl'iam quia q se humiliat exaltabit̄.

¶ Explicit liber q̄rtus. Incipiunt capitula libri quinti in genere.

De virtutibus ⁊ origine gratie. 1
De bono. 2
De distinctione gratiarum. 3
De effectu gratie. 4
De virtutibus.⁊ p̄mo qđ sit virtus. 5
De perfectione virtutum. 6
De equalitate virtutum. 7
De cōnexione virtutum. 8
De commendatione virtutum. 9
De effectu virtutum. 10
De merito virtutum. 11
De habilitatione virtutum. 12
De operibus meritorijs. 13
De fine actionis. 14
Quid mereamur. 15
De diffinitiõib⁹ ⁊ differētijs v̄tutū. 16
De differentia virtutum cardinalium ⁊ theologicarum. 17
De virtutib⁹ theologicis in genere. 18
De fidei vtilitate. 19
De effectu fidei. 20
De articulis fidei. 21
De spe. 22
De charitate. 23
De dr̄ia int̄ charitatē ⁊ alios mo₂s. 24
De effectu charitatis. 25
Quibus rebus charitas assimiletur. 26
De excellētia charitatis. 27
De signis dilectionis. 28
De gradibus amoris. 29
De ordine charitatis. 30
De dilectione p̄xim⁹. 31
De dilectione inimico₂um. 32
De virtutibus cardinalibus. 33
De prudentia. 34
De temperantia. 35
De fortitudine. 36
De iustitia politica. 37
De donis in communi. 38
De timore in communi. 39
De timore seruili. 40
De timore initiali. 41
De timore filiali. 42
De dono pietatis. 43
De dono scientie. 44
De dono consilij. 45
De sapientia ⁊ intellectu. 46
De beatitudinibus in genere. 47
De prima beatitudine. 48
De secunda. 49
De tertia. 50
De quarta. 51
De quinta. 52
De sexta. 53
De septima. 54
De octaua. 55
De sensibus sp̄ualibus. 56
De fructibus spiritualibus. 57
De dulia ⁊ latria. 58
De preceptis in genere. 59
De primo precepto. 60
De secundo. 61
De tertio. 62
De quarto. 63
De quinto. 64
De sexto. 65
De septimo. 66
De octauo. 67
De nono ⁊ decimo. 68
De consilijs in genere. 69
De consilijs euangelicis. 70

¶ Expliciūt capitula. Incipit liber qnt⁹.

¶ De virtutibus ⁊ origine gr̄e. Ca. 1.

q Uemadmodu₃ de celis de⁹ nō descēdit p essentiam suā in cōmutabilē sed per influentiam ab ipso manētē₃.ita nec sp̄us rōnalis eleuatur supra se per situm localem. sed per habitū deiformē. Unde necesse est spiritui rationali sed debet eē dignus eterne btitudis ꝙ particeps influentie bonitatis diuine.

¶ De bono. Cap. 2.

a O bonū gratie nō pōt qs ꝑ se ve
nire cū hoc nō sit ſm limites na-
ture. ſꝫ ſm influentiam largitatis diuine.
Sicut. n. creatura pro sua defectibilitate
suo principio semꝑ eget. vt sit i eē nature.
sic idē ꝓncipiū pro sua bonitate ifluere ñ
cessat creature rōnali vitā spūalem. vt bñ
sit ei in eē grē quā nō pōt hre sine deo lar
gitore. Verūtñ iexcusabilis est hō si grāꝫ
gratū faciētē nō recipit. qꝛ grā gratis da
ta sꝑ p̄sto ē liberū arbitriū excitare ⁊ cō-
mouere. cuiꝰ ē huic āmonitōi ꝯsentire. ⁊
hoc est qḋ in se est facere: quo fcō pōt hō
ad grāꝫ gratū facientē se p̄parare. Quā-
uis eni grā bēaṫ dei dono efficiēte. nō tñ
sine libero arbitrio cōsentiente. qꝛ sic ait
Aug. Qui creauit te sine te nō saluabit te
sine te. Itē grā gratū faciēs a tribus ē. ſꝫ
alr̄ ⁊ alr̄. Est eni a deo efficiēte. a grā gra
tis data liberū arbitriū excitāte ⁊ mouen
te. ⁊ a libero arbitrio cōsentiēte. Quāuis
eniꝫ liberū arbitriuꝫ nō possit grāꝫ efficē
in hoie pōt tñ se ad hoc habilitare ⁊ pre-
parare vt hēat. Sicut aliqs nō pōt illūi-
nare domū. pōt tñ apire fenestrā quo fcō
sol intrat ⁊ domū illuminat. Qḋ aūt di-
co de libero arbitrio cōsentiente intelli-
go de adultis: qꝛ in puulis fides pentū ⁊
sacr̄m ecclesie. ⁊ meritū xp̄i sufficit. ⁊ ex-
cusat eos impotētiā sui. Sciēdū ēt ꝙ ha
bilitatio siue p̄paratio ad grām triplex ē
s. efficiēs. formalis. ⁊ materialis. Pria
est a deo. 2ª a grā gratis data. 3ª a nobis.
Aia nāqꝫ hꝫ facultatē ⁊ instictū cognoscē
di ⁊ diligendi deū ex natura. ſꝫ nō habet
cognitiōꝫ veritatis ⁊ ordinem dilectiōis
nisi ex grā. Ad opa bona tria nos incitāt.
scꝫ lex nature q̄ scripta est in corde hois
dicēs. Que vultis vt faciaꝫ vobis. hoies
⁊c. Rō q̄ dicit ea eē delectabilia vtilia. ⁊
honesta. Gratia q̄ dicit seruiendū eē deo
qꝛ sūme bonꝰ subueniēdū ꝓximo. qꝛ dei
filiꝰ. qꝛ imago dei. qa i btitudine socius.
Gratia nō daṫ ei q se nō habilitat ad gra
tiā: ⁊ de hoc multa habes exēpla. s. i illo
qui ad largientē manū nō extēdit. qꝛ d̄s
q̄tū in se est dat oībꝰ affluēter. In illo q
ꝯ lumē oculos claudit cū deꝰ fac̄ oriri so
lē suū super bonos ⁊ malos. In illo q fō
tē repiēs fundū vasis sursū erigit. qꝛ deꝰ
sicut ait. Aug. ingēti liberalitate ac liber
tatis vbertate repleuit oēs creaturas ꝓ
captu eaꝝ. In illo q domū suā cingit spi
nis ne ingrediatur amicus. Ipe vero de
us sꝑ stat ad ostium ⁊ pulsat. In illo q cā
tabrū ⁊ ziꝫaniā nō extirpat de agro suo ꝓ
pter qḋ fructꝰ ꝓficere ñ pñt. i illo q ligna
igni subtrahit. qꝛ tunc ignis deficit. i illo
q ad sumēdū cibū negligit os apire. qꝛ ta
lis dꝫ merito fame mori. In illo qui tꝑe
pugne arma ꝓlicit. qꝛ talis sepe capiṫ ⁊
vulneraṫ. i illo q mouere negligit remos
tꝑe tēpestatꝭ. qꝛ talis submergiṫ. In illo
q exñs in egritudine medico ꝯdicit. Grā
nobis ꝓcedit a deo sicut radiꝰ a sole. sicē
germē a radice. sicē mel a flore. sicut riuꝰ
a fonte: sicut imago ab artifice. ſꝫ exem-
plar interius ⁊ facturam exterius.

¶ De distictiōe grarū. Cap. 3.

g Ratia dr̄ triplex. Pmo gnāliter
⁊ sic grā est adiutorium diuinum
creature gratis impensuꝫ. ⁊ indifferēter
ad q̄cūqꝫ actum. qꝛ sine hmōi adiutorio
grē nihil possumus facere. imo nec i esse
durare. scdō dr̄ grā spālit r. ⁊ talis grā
dr̄ gratis data. s. donum quo se hō p̄pa-
rat ad suscipienduꝫ donū spūs sci. Huiꝰ
eni grē ē reuocare liberū arbitrium a ma
lo. ⁊ excitare ad bonū sine qua nullus fa
cit sufficienter quātū in se est vt p̄paret se
ad salutē. 3ª dr̄ grā ꝓpꝛe. s. donū datuꝫ di
uinitus ad merendum. qḋ quidē donum
grā gratū faciēs appellaṫ. Sine ista grā
nullus pōt mereri. nec in bono ꝓficere.
nec ad gloriam puenire. Ista grā triplex
inuenitur ⁊ innuitur ex verbis Apostoli
vbi ait. Gratia dei sum id qḋ sum: ecce
prima: ⁊ gratia eius in me vacua nō fuit.
ecce secunda. sed gratia eius semper i me
manet. ecce tertia. Preter p̄dicta dicitur
gratia gratias dans. vt est deus. Itē gra
tia gratie signum vt est prophetia ⁊ ptās
faciendi miracula. Gratia gratuꝫ faciēs

distignit̃ i opantẽ.ꝛ coopantẽ. Gr̃a ope
rās dr̃ preueniens.ꝛ incipiẽs.ac liberās
qꝛ pctm̃ expellit. Gr̃a coopans dr̃ subse
quẽs.ꝛ pficiẽs ac dinans. qꝛ liberꝝ arbi-
triũ adiuuat.ꝛ ei coopat̃ i merito. Mul-
tipliciter distinguit̃ bonũ.ẽ.n.bonuꝫ per
eẽntiã.ꝛ hoc ẽ deus. Vñ nemo bon⁹ nisi
solus deus. Est ꝛ bonũ p participationẽ:
ꝛ illud distinguit̃ i bonũ nature. Unde
Aug. Oẽ qđ ẽ inquãtũ ẽ bonũ ẽ. Geñ. 2°
Uidit de⁹ cũcta q̃ fecerat.ꝛ erãt valde bo
na. Itẽ est bonũ in gñe. hoc est bonũ i ob
iecto sicut ẽ elemosyna. Nã ibi est actus
in debita materia ẽt si desit forma substã
tiarũ. Itẽ est bonũ ex circũstãtia. hoc ẽ qñ
est bonũ ex gñe vestit̃ debitis circũstãtiis
sicut est dare elemosynã indigenti tpe de
bito ex cõpassiõe.ꝛ hmõi. Itẽ est bonum
virtutis.ꝛ hoc ẽ qñ addit̃ opi pfectio ex
parte operantis q̃ ẽ p hitũ mentis bene
constitute. Itẽ ẽ bonũ meritoriũ hoc ẽ qñ
addit̃ opi ipsi debiti finis intentio super
motuꝫ naturalẽ. Itẽ ẽ bonũ gr̃e vt ẽ ipse
habitus gratuꝫ deo faciens. Item est bo
num glorie vt bonũ remuneratiõis etñe.

¶ De effectu gratie. Cap̃. 4.

e ffectus gr̃e est qđ excitat liberũ
arbitriũ ad bñ cogitandũ.ꝛ sanat
ipm mutando affectũ ipmqꝫ roborat per
ducendo ad actũ. Itẽ gr̃a hominem deo
recõciliat.a pcõ quoqꝫ liberat.ꝛ penam
eternam in tpaleꝫ cõmutat. Itẽ gr̃a opa
nr̃a meritoria facit.ꝛ bõa p pctm̃ amissa
restituit atqꝫ stabulũ in palatiũ cõuertit:
Item p gr̃am efficit̃ aia sponsa xpi. filia
regis eterni.ꝛ templũ spũs sci. Item gr̃a
ipam aiaꝫ purgat illuminat ꝛ pficit. Itẽ
gr̃a menteꝫ eleuat. deo assimilat: ꝛ spñã
li solatio cibat. Nota ꝙ quãuis ṽtus gra
tuita simul insit aie cũ gr̃a. nõ tñ hꝫ effe
ctũ suũ tã cito sicut gr̃a. qm̃ effect⁹ gr̃e ẽ
facere gratũ deo.ꝛ facere dignũ vita eter
na.ꝛ hic effect⁹ statĩ inest puero post ba
ptismũ. Uirtutꝭ ãt effectus ẽ elicere actũ
meritoriũ de potentia.ꝛ hic effectus non
statim inest puero post baptismũ. hoc ãt
nõ est ꝓpter defectũ virtutis. sꝫ ꝓpter im
potentiã nature agentis. Puer.n.nõ est
aptus ad actus voluntarios. Vñ sciendũ
ꝙ triplex est pfectio. pᵃ ẽ gr̃e ꝛ causat gra
tuitum. 2ᵃ ẽ virtutis.ꝛ causat bonũ actũ.
3ᵃ ẽ opis ṽtutis.ꝛ cãt meritũ. pᵃ pfectio
pficit aiaꝫ. 2ᵃ pficit aie potẽtias. 3ᵃ perfi
cit ipsos actus.

¶ De ṽtutib⁹ ꝛ pᵒ qd sit ṽtus. Ca. 5.

n Unc de virtutib⁹ ẽ agẽdum ꝛ pᵒ
qd sit virt⁹. Uirtus ẽ vt ait Aug.
bona qualitas mentis q̃ bñ viuit̃
qua nullus male vtit̃. quã solus de⁹ i ho
mine opat̃. Hec diffinitio dat̃ i cõpatio
ne ad agentẽ. Item Aug. Uirt⁹ est hitus
mẽtꝭ bñ institute. hec dat̃ in cõpatiõe ad
bonũ i quo est. Itẽ phũs. Uirtus ẽ hit⁹
volũtari⁹ imediate cõsistens quo ad nos
terminata rõe ꝓut sapiens determinauit.
Hec dat̃ i cõpõne ad actũ i quẽ est. Item
phũs. Uirt⁹ ẽ dispõ pfecti ad optimũ. hᵉ
datur ꝭm cõpatõnẽ ad finẽ. Itẽ Isi. Uir
tus ẽ ai hitus. nature decus. vite rõ. moꝝ
pietas. cult⁹ diuinitatis. honor hominis. et
ne btitudis meritũ. hec dat̃ i cõpõne ad
effectũ. Diffinitio Aug. sic exponit̃. Uir-
tus est bona q̃litas. hic ponitur q̃litas ꝓ
gñe. bõa vero ad dr̃aꝫ malaꝝ q̃litatũ aie.
Dr̃ quoqꝫ bona qm̃ a bono deo datur.ꝛ
bonos tm̃ ihitat.ꝛ bonos facit ꝛ ad bo-
nũ perducit. mẽtis ponit̃ ad dr̃aꝫ quali-
tatũ q̃ sunt in corpore. qua bñ viuit̃. po-
nitur ad dr̃aꝫ qualitatũ quibus recte in-
telligitur. sicut ẽ scia. qua null⁹ male vtit̃
ponitur ad dr̃aꝫ q̃litatũ qbus bñ ꝛ male
vti possumus. quã sol⁹ deus opat̃ i hoie:
ponit̃ ad dr̃aꝫ ṽtutuꝫ cardinaliũ q̃ hñtur
p acqsitõeꝫ. Circa aliã diffinitõꝫ Aug. no
tãdũ ẽ ꝙ ibi ponit̃ hitus mẽtis bñ istitu
te.ꝛ hoc ad similitudinẽ regni. qđ tũc bñ
instituit̃ qñ recte cõsulit̃ ꝛ bñ impat̃.ꝛ iu
ste obedit̃. Eodẽ mõ bñ instituta ẽ mens
si ratio recte consulit. si voluntas bñ im
perat. si sensualitas dbito mõ obtẽperat.
Ethimologia virtutis hec est. Uirtus.n.
dicitur quasi vis intus. ꝛ hec vis consi-
stit in aggressione arduoꝝ in tolerantia
aduersoꝝ.ꝛ in abstinentia placitorũ. Iteꝫ

dicitur virtus quasi viroꝛ nitens. Itẽ dr̃
virtus quasi virum tuens. Item dicitur
virtus quasi viribus nitens. Itez dr̃ vir-
tusquasi viri status.

℄ De pfectione virtutũ. Cap. 6.

c Um virtus i medio consistat ſm
phm̃: illud mediũ ẽ i trib⁹. s. i agẽ
dis: i. intra supra ⁊ citra modum
Apo. Rõnale obseqũ vestrũ. Ro. 12. In
hẽndis. s. inter supfluũ ⁊ indigẽtiã. pūer.
Diuitias ⁊ paupertates ne dederis mihi.
In sustinẽdis. s. iter eleuari in psperis ⁊
deijci i aduersis. vñ illud. Nõ declinetis
a dextris neq; a sinistris. Multiplex ẽ p
fectio. s. sufficientie. hãc hñt oẽs exñtes in
charitate. Ordis. h⁹ ppriũ est fuare cõti
nẽtiã religiõis. h⁹ ppriũ ẽ renũciare oib⁹
Prelatiõis ad hãc ptinet ponere aĩaz p
ouib⁹ suis. Securitatis. h⁹ pprium ẽ hr̃e
mortẽ i desiderio: ⁊ vitã in patiẽtia. Ad p
mã pfectõz tenet̃ qlibet. ad vltimaz vero
nullus tenet̃. Sz ad tres medias tenent̃
aliq ex voto. ex officio ⁊c̃. Virt⁹ cõpatur
multis reb⁹. s. Auro. Eccl̃. Aurũ pbat for
nax. Thesauro abscõdito. Math. Simile
ẽ re. ce. the. abscõdito. Gẽmis. Ecc. Qua
si vas auri so. or. o. la. pci. Armis. 2° R. i.
Quõ ceciderũt fortes in plio. ⁊ pierũt ar.
bel. Arborib⁹. Math. 7° Ois arbor bona
fru. bo. f. De hoc Ugo de scõ victore. Ar
bor sapie p timorẽ seiat̃. p gr̃az irrigat̃.
p fidẽ radicat̃. p deuotõz germinat. p de
siderium crescit. p charitatẽ roborat̃. p
sp ez viret. p circuspectõem frõdet. p di-
sciplinã flor̃t: p doctrinã fructificat: p pa
tientiam maturescit. p mortẽ carpit̃. Itẽ
virtus cõpat̃ floribus. Cañt. 2. fulcite me
floribus fontibus. Cañt. 4. fons hortoꝝ
puteus aquarũ. Semit̃. pūer. Vie ei⁹
vie pulchre. ⁊ oẽs semite eius pacifice.
Vestibus. ps̃. Astitit regina a dex. t. i ve.
deau. Stellis. Baruch. 3° Stelle aũt de
derunt lumen in custodijs suis. Pigmẽ
tis. Cañ. Que ẽ ista q̃ ascẽdit p desertum
sicut vir. fu. ex aro. myr. ⁊ vni. pul. pig. Ci
barijs. vñ dñs i euãgelio. Jo. 4. Meus ci
bus ẽ vt fa. vo. eius q mi. me. Alis. ps̃.
Quis dat mihi pẽnas sicut co. Tres sũt
bone conditiones virtutis q̃ sunt tenta-
tiõis remotio. actuũ multiplicatio. ⁊ i bo
no delectatio. pᵐ ipam virtutem firmat i
radice. 2ᵐ quasi floribus dcorat. 3ᵐ sapo
re fructuũ delectat. Similiter dicendum
est ꝙ ad consumatõz virtutum quattuor
ista ↄcurrũt. s. dispositio ppans. hitus in
formãs: opatio pbans. pmiũ coronans.

℄ De equalitate virtutum. Cap. 7.

u Irtutes omnes i codẽ hoie sunt
equales: lz inter se sint distincte
p pprias excellentias. ⁊ hec equa
litas in multis contingit. Equales nãq;
sunt virtutes. Primo quantum ad essen
tiam. qr omnis virtus simplex est. secun-
do quantum ad equalem radicationem
in animam secundum ꝙ ipsis est. Tertio
quantum ad relationem ad eundez finẽ.
qr omnes propter deum operantur. 4°
quantum ad equalem effectum. qr equa-
liter faciunt dignum vita eterna. 5° quã
tum ad equalem facilitatem ad actus su
os quantum in ipsis est nisi impediãtur.
Sicut virtutes equales sunt predict; mo
dis: ita inequales sunt alijs modis. Pri
mo quantum ad vsum. qr sunt sicut ar-
ma. Sed sicut miles non pugnat equa-
liter cum omnibus generibus armoruz
sic est de virtutibus. 2° quantum ad au-
ctoritatem. qr secundũ hoc maior est oi-
bus charitas. Et quelibet virtus potest
esse maior alia secundum aliquam pre-
rogatiuam quã habet ſm aliquem effe-
ctum. Sciendum est ꝙ cadẽ virtus non
est equalis sibi semper. Crescunt eniz vir
tutes multis modis. s. quantũ ad intẽtio
nẽ quãtũ ad radicationẽ q̃tũ ad poten-
tiam virtutis. quantum ad maiorem ex-
pressionem diuine similitudinis. ⁊ quan
tum ad diuturniorem ⁊ permanentiã.
Preterea crescente vna virtute crescunt
omnes ⁊ habes exemplum in cythara in
qua si debet esse debita proportio sono-
rum necesse est vt qñ vna chorda tendi-
tur. etiã omnes alie tendant̃. ne i armõia
fiat dissonantia. Qñ autez poleat aliquis

vſu vniꝰ virtutis potius ꝙ̄ alterius mul⸗
te ſunt rõnes.pª eſt q̄ deo ſic placet q da
toꝛ eſt v̄tutis.2ª eſt nā ꝯplõnis q̄ magis
eſt ꝯſona opibꝰ vnius virtutis ꝙ̄ alteriuſ.
5ª ē vſitatio.qꝛ exercitauit ſe qs magiſ cir
ca vnā virtutē ꝙ̄ circa aliā.4ª eſt.qꝛ mi⸗
nus impugnat̄ a vitio ꝯ̄rio illi virtuti.qn
ta eſt.qꝛ maioꝛē hꝫ diſcretionē i opibꝰ vni
us virtutis ꝙ̄ alteriꝰ.Quelibet.n.virtus
hꝫ ſuas ꝓꝑas rõnes.6ª eſt difficultas ſta
tus.qꝛ cū de nouo qs ꝯuertit̄ lꝫ hēat ma
ioꝛē charitatē ꝙ̄ alius q diu fuit in chari
tate.nõ tñ eſt ita bñ expeditꝰ ad bñ agēdū
ſicut ille ꝓpter reliquias pctõꝝ q̄ adhuc i
herent.Magnitudini ſciētie rñdere debꝫ
magnitudo virtutis.⁊ hoc multiplici rõ⸗
ne.ſ.rõne exēpli diuini.Jo.j.Plenuꝫ gr̄e
⁊ veritatis.Luce vlt.Potēs in oꝑe ⁊ ſer
mone.Act.j.Cepit ieſus fa.⁊ do.rõe exē
pli angelici q quātoplus cognoſcūt tāto
plus diligūt.rõne exēpli humani.Mate.
5°.Qui aūt fecerit ⁊ do.hic ma.vo.⁊c̄.rõ
ne exēpli nālis.qm̄ lux ⁊ caloꝛ i ſole ꝓpoꝛ
tionant̄ rõne obligatiõis.Luc.12°.Ser⸗
uus ſciēs vo.do.ſ.⁊ nõ.fa.plagis.va.mul
tis.

Ⲥ De ꝯnexione v̄tutū. Cap. 8.

c Onnexe ſūt ſibi v̄tutes ⁊ cooꝛdi⸗
nate.ita vt q vnā hꝫ.hꝫ ⁊ omnes.
Pria rõ ē largitas dei dātis.qꝛ
nõ dat vnā ſine alia.2ª rõ eſt qꝛ ſic̄ vnum
mēbꝛū idiget alio ſic eſt i v̄tutibꝰ.3ª rõ ē.
qꝛ ſicut i cythara ſi defuerit vna choꝛda ñ
erit armonia ꝑfecta.ita nec i aīa erit ſpūa
lis melodia niſi adſint oēs v̄tutes.4ª rõ
eſt.qꝛ ꝯ̄ ſingula vitia ſunt aliq̄ v̄tutes.vñ
oꝫ oēs virtutes hr̄e vt oia.vitia ipugnēt̄.
5ª rõ eſt.qꝛ ſicut ſtelle ſuꝑſūt i ſperis ſuis
ita ⁊ v̄tutes i aīe ſede eē debēt.6ª rõ ē.qꝛ
aīa ē ſic̄ vas ſo.oꝛnatū oi lapide ꝑcioſo.i.
virtutibꝰ.7ª rõ eſt.qꝛ aīa ē ſic̄ oꝛtꝰ nobilis:
cui nõ deeſt decoꝛ virtutis.8ª qꝛ aīa eſt ſic̄
apotheca cui deeſſe nõ dꝫ ois v̄tual̄ me⸗
dicina.Ea q̄ de ꝯnexiõe v̄tutū dicta ſunt
intelligi debent de v̄tutibꝰ gratuitis que
oēs q̄ ad hītus ſūt ꝯnexe ſicut quo ad ac⸗
tus meritoꝛios ſunt eq̄les.Et lꝫ ſiles ſint
virtutes.tñ alique dn̄r m̄res v̄tutū.nõ ꝗ
hītus virtutis generet hītū:ſed motꝰ mo
tū ſicut dicit Ber.Jccirco inqt parit co⸗
gnitionē cognitio:amoꝛē amoꝛ:frequēti
am frequētia.familiaritatē familiaritas.
fiduciā fiducia.impetratio ipetrationem.
ſm hūc modū q̄ttuoꝛ dn̄r eſſe m̄res vir⸗
tutū.ſ.fides oꝛigine:qꝛ ex motibꝰ fidei ſur
gunt motꝰ aliaꝝ virtutū.Charitas educa
tione.Prudentia regimine.humilitas ꝯ
ſeruatiõe.Vitia vero nõ ſūt ꝯnexa ſic̄ vir
tutes.rõ hꝰ i eſt.qꝛ vitia ſūt i nobis ex ope
ribꝰ nr̄is q̄ ſilia nõ ſunt.Virtutes āt theo
logice nõ ſūt i nobis per acqſitionē ſed ꝑ
infuſionē.Alia rõ eſt qꝛ vitia ſunt oppoſi
ta ad inuicē ſicut auaritia ⁊ pꝛodigalitas
qđ nõ eſt in virtutibus.

Ⲥ De ꝯmēdatiõe virtutū. Cap. 9.

v Irtus ꝯmēdabilis eſt.Pꝛio a cā
efficiente q̄ eſt deꝰ.ipſaꝫ eni vt ait
Aug.ſolus deus in hoie oꝑat̄.2°
a cauſa materiali in qua eſt:quia non niſi
in bonos inhabitat.Non eſt ſicut de bo⸗
nis naturalibus ⁊ foꝛtuitis quia talia plu
it deus ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos.3° a cauſa
foꝛmali quia ē decoꝛ ſpiritualis.ps.Ois
gloꝛia eius filie regis ab intus ⁊c̄.4.a cā
finali.Aug.Premiū virtutis eſt ipſe qui
virtutē dedit.Virtus eſt bona multiplici
ter.Pꝛimo in ſe:quia ſicut ait Aug.Vir
tus eſt bona qualitas mentis.Nam bo⸗
na poſſeſſio eſt que pꝛopinqua eſt ciuita⸗
ti.hoc autem eſt intra ciuitateꝫ quia i ani
ma.2.in comparatione.Hebꝛe.13.Opti⸗
mum eſt gratia ſtabilire coꝛ.3.i operatio⸗
ne:quia bonuꝫ facit hominis opus quod
non eſſet meritoꝛium niſi ex virtute pꝛo⸗
cederet.Grego:Nihil habet viriditatis
ramus boni operis niſi manſerit in radi⸗
ce charitatis.4.in cõmutatione:quia de
lupo facit agnum:⁊ tenebꝛas conuertit i
lucem.Malum enim culpe in bonū gra⸗
tie commutat.Quīto in diſtinctione:qꝛ ꝑ
virtutes diſtinguūtur filij dei a filijs dia
boli.ioānis decimotertio.in hoc cogno⸗
ſcent oēs ꝙ diſcipuli.m.e.ſi di.ha.ad in
uicē.6.i exēplificatõe:qꝛ oēs ſci ſtudebāt
v̄tutibꝰ.Vñ ꝯmēdamꝰ i Abel innocētiaꝫ.

Jn abrahã obedientiã. Jn Moyse man
suetudinẽ. Jn Dauid humilitatẽ. ⁊ sic de
aliis. Laudabilis ẽ virtus ꝓpter multa.
Qꝛ magne dignitatis. Xp̃m. n. doctorez
habuit. vñ Math. ij. Discite a me. qꝛ mi⸗
tis suz. ⁊ humilis corde. Qꝛ magne subli
mitatis. Tulli⁹. Virt⁹ vna ẽ al. defi. radi
cib⁹. Qꝛ magne iocũditatis. p̃s. Ecce q̃
bo. ⁊ q̃ io. Qꝛ magne retributõis. p̃s. Jn
custo. illis re. mul. Qꝛ magne vtilitatis.
Boe⁹ Nũq̃ sine pena sunt vitia. ⁊ nũq̃
sine p̃mio sunt virtutes. Qꝛ magne secu
ritatꝫ. Tullius. hoc donũ sapie est vt oĩa
tua ĩ te posita eẽ dicas. Cõmẽdabili⁹ est
studiũ virtutis studio scie rõne exẽpli. qꝛ
sci hoc fecerẽt. rõne auctoritatꝫ. Apo. Nõ
in ꝑmone ẽ regnũ dei. sꝫ ĩ v̄tute. pª. cori.
3. rõne effect⁹. qꝛ virt⁹ pctm̃ expellit. scia
nõ. rõne originis. qa virtus a deo infun
dit̃. scia ꝑ studiũ acqrit̃. rõne finis. qꝛ fi⸗
nis virtutis est gloria ⁊ ñ scia. rõe obiecti
qꝛ virtutꝫ obiectũ ẽ bonũ. scie vero nõ rõ
ne materie ĩ qua est. qꝛ virt⁹ nõ nisi in fi
lijs dĩ scia. ñ sꝑ rõne securitatis. qꝛ secu⸗
ri⁹ est eẽ bonũ q̃ eẽ phm̃. rõe honestatꝫ.
qꝛ maioꝛ gloria est sequi deũ q̃ Aristo⸗
telẽ. rõne uitãdi mali. qꝛ p̃mi parentes si
extendissent ita manũ vite sic̃ ad lignum
scie nõ ĩcurrissent ita manũ vite sic̃ ad li
gnũ scie nõ ĩcurrissent: tot mala ĩ se ⁊ in
posteris sic̃ incurrerunt.

Ꞓ De effectu virtutum. Cap̃. 10

v Jrtutꝫ gaudiũ p̃cellit gaudium
mũdi. f. ĩ duratõe. ꝓuer. 15. Se
cura mens q̃si iuge gaudiuz. sed
gaudiũ hypocrite ad instar pũcti. Job.
20. Jn puritate conscie. sic̃ mũdi⁹ reges⸗
cit̃ ĩ floꝛib⁹ q̃ ĩ luto. Jn dignitate. Glo.
ad gala. Elatio aĩ d̃ his q̃ digna sũt gau
diũ mũdi de ĩdignis est. Jn salubꝛitate.
Sap̃. Nihil utili⁹ ĩ vita hois: eõ gaudi
um mũdi. ꝓuer. 14. Extrema gaudij lu⸗
ctus occupat. Jn libertate. Ad gala. 4.
Qua libertate xp̃s nos liberauit. Pec⸗
catoꝛ ãt ligat⁹ est. ꝓuer. 5. Jniqtates sue
capiũt ipiũ ⁊ funib⁹ pctõꝝ suoꝝ ꝯstrin⸗
gitur. Jn diña pñtialitate. Aug. tale bo⸗
nũ est deus ut nemini eũ deserenti bñ sit
sꝫ nota ꝯriũm in malis. Virtus opatur
mira multiplex. s. in celo cui viꝫ facit. Vn
de Math. ij. Regnũ celoꝝ viꝫ patitur. ⁊
vi. ra. il. Jn mũdo qꝛ custodit hõinez ne
cõburat̃ igne cõcupiscẽtie. ⁊ ne mergat̃ ĩ
aqs voluptatis. ne ignet̃ luto ĩcõtinentie
⁊ ne laceret̃ spinis auaritie. Jn corde hu
mano. qꝛ vulneratũ sanat ⁊ ignatũ mun
dat. moꝛtuũ viuificat excecatuz illumĩat.
in ĩferno. qꝛ ignis ĩfernalis nõ põt incen
dere v̄tuosuz sic̃ nec ignis materialis sa
lamãdrã. Virt⁹ rõnabilẽ illuminat ad co
gnitionẽ v̄i. cõcupiscibilẽ excitat ad amo
rẽ boni. irascibilẽ cõfoꝛtat ad detestatio⸗
nẽ mali. Jtẽ deo assimilat. qꝛ p̄ri ꝑ virtu
tis vigoꝛe filio per virtutis splendoꝛem
spũi scõ per charitatꝫ feruoꝛẽ Angelis cõ
foꝛmat. Hiero. in carne eniꝫ p̃ter carnez
viuere nature ẽ ãgelice nõ hũane. mẽtem
iocũdat. oꝛnat. subleuat. honoꝛat. sanat.
viuificat. cibat. ditat. mũdat. Jtẽ virtus
mala p̃terita expellit. pñtia ĩpugnat. in fu
turis p̃munit. Jtẽ virt⁹ mẽtẽ bene insti⸗
tuit. dilectũ deo hõinẽ efficit. fructũ tã p̃
mij q̃ meriti adducit tꝑalia discrete dis
ponit. opa q̃ ĩ se ĩdifferẽtia st̃: bona facit.
Sicut ea q̃ dicta st̃ declarãt nobis effe⸗
ctus virtutũ gñales. ita sunt singulaꝝ vir
tutũ effect⁹ aliq spãles. Sicut ẽ ꝙ hũili⸗
tas deo subijcit. pñtia reducit. iustitia de
ducit. obediẽtia cõducit. patiẽtia ꝑducit
ꝑseuerãtia ĩtroducit. puritas iũgit. cha⸗
ritas deo vnit.

Ꞓ De merito virtu⸗
tum. Cap̃. 11

m Eritũ ẽ hõi opis efficacia ad ob⸗
tinẽdũ illd̃ qd̃ ñ hr̃. vel ad hẽndũ
iustius qd̃ hẽtur. Vñ ꝑ meritũ de nõ de
bito fit debitũ ⁊ ip̃m debitum fit magis
debitũ. Sicut rex dat equũ quẽ miles ñ
meruit. sꝫ ꝑ vluꝫ eq meret̃ eũdẽ equũ iaꝫ
datũ. Triplex distinguitur merituz. s. cõ
grui digni ⁊ condigni. Meritum cõgrui
est per qd̃ disponit̃ subiectũ vt possit re⸗
cipere gratiam ꝑm rõnem diuine iustitie
Jstud vocat̃ dispõ materie. s. dũ qs facit
qd̃ in se est Meritũ digni dicit idoneita

tē opātis ad assequēdū illō qō meretur. Meritū cōdigni dicit eq̄litatē meriti ad remunerationē3. Dico āt eq̄litatē nō arithmetricā ſ3 geometricā.i.non q̄ntitatis.ſ3 ꝓportōis. Et hoc p3 q2 de⁹ semꝑ remūerat supra meritū sicut pūit citra cōdignū Uñ nō ē inter meritū ⁊ p̄miū eq̄lis quātitas ſ3 ꝓportio.q2 apud deū nō ē iustitia cōmutatiua.cū nulli debeat aliquid: ſ3 distributiua. Uocat̄ aūt iustitia cōmutatiua iustitia fori qua datur vnus pāis pro vno denario vel vlna pāni ꝓ solido. Justitia v̄o distributiua est p̄ncipiū qua dona distribuuntur ſ3 ꝓportionē ad merita ⁊ ista est apud deum.vñ apostolus. vnusq̄sq3 ꝓpriam mercedē accipit ſ3 suū. laborē. Dicēdū ergo ꝙ nullus meret̄ sibi p̄mā grām.ſ.merito digni ⁊ cōdigni. ſ3 tm̄mō merito cōgrui. Simil̄r existens i charitate nō pōt alteri mereri p̄mā gratiā merito cōdigni.ſ3 merito digni.⁊ merito cōgrui. Simil̄r existens in charitate nō pōt alteri mereri p̄mā grām merito cōdigni.ſ3 merito digni.⁊ merito ꝯgrui. Pōt aūt existens i grā mereri sibi augm̄tū grē ex cōdigno.⁊ ꝑ ꝯñs merito digni ⁊ merito cōgrui ꝓut superius exposita sūt. Prefati tres modi merēdi gñaliter h̄ntur.vñ si alij iueniūtur ad eosdē tres reduci poterunt. Cū ergo dr̄ ꝙ btā v̄go meruit portare xp̄m: intelligēdū ē cōpatiue.i. q2 ip̄a poti⁹ debuit portare q̄3 alia vel pōt intelligi de merito cōdigni. Jte3 mali dicunt̄ mereri tp̄alia q2 nullū bonū irremuneratū sicut malū nullū ipunitu3 sed hoc dr̄ improprie.q2 opa in mortali fcā nō sunt directe bona.cū nō sint informata charitate.tñ q2 talia opa aliqd bōi habēt.dñs interp̄tat̄ ea vt bōa.⁊ aliquid dat ꝓ eis. Jtē peccator qñ3 meret̄ occasionaliter q2 paupes obtinēt bona interdū benefactorib⁹ suis quaꝝ p̄cū occasio sūt elemosyne. Jtē satis iproprie sumit̄ meritū.vbi dr̄. felix culpa q̄ talē ac tātū meruit habere redēptorē. Jbi.n. ponit̄ meruit pro exigebat.

De habitatione virtutu3. Ca. 12.

q Uāuis nullus sibi mereat̄ p̄mā grām ſ3 qō dictū ē.pōt tñ peccator se habilitare ad gratiā faciendo quod in se est.q2 nulli taliū grā denegat̄. Hoc āt ñ ē ex merito digni vel condigni: sed cōgrui. Hec vero ꝯgruitas mīto magis ē ex ꝑte dei grā3 cōferentis q̄3 ex ꝑte hois se ad grām habilitantis. q2 i p̄ꝑatiōe ad grā3 ⁊ ifusiōe gratie h3 se aīa ad modū materie.ip̄e vero de⁹ vt p̄imu3 mouēs ⁊ efficiēs. Alia rōne p3 ꝙ h⁹mōi cōgruitas est magis a dō q̄3 ab hoie.q2 habilitatio q̄ ē ex ꝑte hois solūmō dat locū diue misicordie vt salua iustitia possit alicui ꝯferri grā.q2 iiuria fieret diue iustitie si tali daret̄ grā i quo eēt obex.i. volūtas peccādi. Sufficiēs igit̄ habilitatio ad grām ē.si hō facit quod i se ē. facere āt qō i se est tria cōplectitur.ſ. vt hō actū peccādi ⁊ volūtatē peccādi deserat ⁊ conet̄ in bonū ꝓut ē sibi possibile. Nota ꝙ oē meritū vel demeritū acquirit̄ i hac vita. Uñ ñ facē bonū ſ3 facē bñ laudabile ē. Nō.n. v̄bis. ſ3 aduerbijs merēur. Uñ v̄. Jn vite meritꝫ p̄sunt aduerbia v̄bis.

De opib⁹ meritorijs. Ca. 13.

o Pera meritoria totaliter sunt a grā ⁊ total̄r sūt a libero arbitrio. ſ3 p̄ncipal̄r a grā.q2 grā ꝯpat̄ ad libeꝝ arbitriū sicut sessor ad equū quem dirigit.ita grā dirigit libeꝝ arbitriu3 in exercitio virtutū. Per nos.n.malū facere possumus.sed nō bonū Ad efficacia3 merendi tria valēt. Primū ē difficultas operis.qō p3 i martyrio. Secūdū ꝓmptitudo volūtatis. Apo. Hilare3.n. dat. di. de⁹. Tertiū ē magnitudo charitatis ip̄a eni ē pōdus sāctuarij ſm ꝙ oia que erant i tēplo pōderabāt̄. Ad hoc ꝙ aliqō op⁹ sit.meritoriū tria req̄rūt̄.p^m ē ꝙ ip3 op⁹ fiat in charitate q2 opera que fiunt extra charitatem mortua sunt.sicut carbo extinct⁹.scd̄3 ꝙ fiūt ex charitate.multa.n. fiunt in charitate que non sunt meritoria ex eo ꝙ non fiunt ex charitate.i. quia nō referūt̄ ad finem debitū. tertiū ꝙ idem op⁹ sit referibile.hoc iō dico.q2 mala nō

possunt bona intentione fieri alioqn se-
queret absurditas q idẽ opꝰ eẽt merito
riũ ⁊ demeritoriũ. Attendũt ãt tria i me
rito ex pte hõinis. s. subiectũ. hoc est aia.
Jtẽ liber arbitriũ. Jtem intentio finis.
his tribꝰ rñdẽt tria ex pte dei. s. grã vir-
tus. charitas. ⁊ grã qdem reddit subm
d o gratũ. virtus aũt hilitat liber arb-
triũ. charitas vero dirigit intẽtionẽ i de
bitũ finẽ. dicit aug. q meritũ consistit pe
nes liber arbitriũ occasiõaliter. h° dicit
qr liber arbitriũ facit ad meritũ s3 ñ suf-
ficit penes virtutẽ formaliter h° dicit qr
ex virtute tãq ex forma pcedit motus. ⁊
elicit de potentia penes virtutũ motu3
essentialr. hoc dicit quia motus eẽtiali
ter ẽ meritũ. penes grãm efficaciter. h°
dicit. qr sine grã nullꝰ motus est merito
rius. penes opꝰ instrumentaliter hoc di
cit. qr opꝰ exteriꝰ ẽ cã instrumẽtalis ipsiꝰ
meriti. Nota generaliter q ñ meremur
sine grã neq3 passiõibꝰ inqtũ passiones
neq3 motibꝰ nature. Dicit. n. phũs. Na
tura neq3 boni neq3 mali sumꝰ neq3 iui
ti. Aug. Nemo iuitus bñfac ẽt si bonũ ẽ
qđ facit. neq3 libero arbitrio ligato. Quis
quis eni nõ hẽt vsum rõis ⁊ liberi arbi-
trij nõ meret vel demeret sicut sunt in-
fantes. dormiẽtes. insani ⁊ aĩalia bruta.

¶ De fine actiõis. Cap. 14.

q Uia meritũ vel demeritũ circa
finẽ actionũ attẽdit. iõ nota regu
las de hac materia. Ex fine dr actꝰ bonꝰ
vel malus. malꝰ actꝰ nõ fit ex fine bonus.
Una intentio multos actꝰ informat. Uñ
si aliqs itendit vnũ solidũ dare pro deo
ita q quoti die det vnum denariũ. si qñ3
obliuiscit. ⁊ nõ refert in deũ dationẽ hꝰ
denarij. tñ datio ẽ meritoria pp ipam in
tentionẽ primã. finem sub fine põt quis
ponere. verbi grã. Aliquis intẽdit ire ad
forũ: ⁊ hoc intendit vt emat medicinas:
⁊ ad hoc emit eas vt curet ab infirmita
te: ad h° curari desiderat: vt melius deo
seruiat. Jn isto vltimo pcedẽtes volũta
tes oẽs st meritorie pp vltimã. hm. n. vl
timũ finẽ oẽs pcedẽtes volũtates indi-
cant bone vl male: marie qñ hores actꝰ
sunt idifferẽtes. Diuersi fines nõ st faciẽ
di quoru3 vnus nõ fit ad aliũ referibilis.
verbi grã. Aliquis intendit ire ad vnam
domũ vt luxuriet: ad hoc vult luxuriari
vt sanior sit ad hoc vult esse sanꝰ vt ser-
uiat deo. Jste finis vltimus illã volũtatẽ
vltimam q ẽ luxuriari ñ informat. sed po
tiꝰ ecõtra illa volũtas istã intentiõem de
format. qr vna intentio puersa plures de
prauat voluntates. Nota q actio corpa
lis põt referri ad finẽ tpalẽ. dũmmõ refe
rat postmodu3 ad deum. Actio autẽ spi
ritualis vt predixi ñ põt referri ad finem
tpalẽ: etiã si illud tpale referat ad deũ.
Et hoc est qđ dicit Augu. Debemus mã
ducare vt euangelizemus: nõ euãgeliza
re vt mãducemꝰ. Si ãt in actionibus fi-
nis proximus ponatur deus. ⁊ finis vlti
mus aliquod tẽporale malu3 est. Bene
autẽ l3 cõstituere duos fines. s. tẽporalẽ
⁊ eternũ. ita tñ q eternꝰ sit finis vltimꝰ.

¶ Quid mereamur. Cap. 15.

o Pera bona sunt meritoria triũ
s. vite eterne augmẽti grẽ ⁊ remis
sionis pene. Primum respondet radici
operis. s. charitati. ⁊ hoc ẽ pmiũ subã-
le vite eterne. premiu3 vero accidentale
rñdet operi. sicut ⁊ augmentu3 gratie. qr
operibus excellẽtibus ⁊ supererrogatio
nis meremur magis augmentu3 grẽ q
alijs operibus. Remissio aũt pene rñ-
det penalitati operis: qr opera q magis
sunt penalia magis sunt meritoria remis
sionis pene. Est enim regula in theo lo-
gia q pene pena resolutoria ẽ. Nota igi
tur q l3 tota vis merẽdi vitam eternam
⁊ ẽt alia cõsistat i charitate. non tamẽ to
tus effecũs. qr effectus merendi consistit
in magnitudine operis. sicut patet i me
rito remissionis pene. qđ non solum cõ
sistit in charitate. sed etiam in operibus
penalibꝰ. ⁊ hmõi exẽplũ hẽmꝰ i xpo q me
ruit nobis aptiõem ianue padisi effectu.
h° ãt meritũ ñ erat ex sola charitate s3 in
charitate ⁊ excellẽtia opis. i. i sua passio
ne. Sciẽdũ ẽ q de pmio subali meret hõ

tm̄ per vnū actū ꝯtū ꝑ millle manente
eadē radice ⁊ nō crescēte. Ualent tñ opa
hm̄oi ad multa alia.vñ.v̄. Jocūdat men
tē.virtutes stabilit.meritū auget.s.meri
tū accidētalis p̄miȷ. Peccata remittit
ꝯtū ad penā que dimissa sūt quo ad rea
tū per grām.Debilitat fomitē remouet
accidiā.excitat hoiem i assuefactōe boni
atq₃ repellit tentationes diaboli. Nota
ꝙ primā grām nullus peccator pōt me-
reri proprie.⁊ hoc multiplici rōe. Pria
q₂ talis nō h₃ radicē merendi.i.grā₃. 2ª
ꝑꝑ stat⁹ idignitatē.q₂ peccator ñ ē dign⁹
pane quo vescitur.3ª q₂ nulli⁹ hois opus
placet deo nisi placeat ip̄e p̄us. Uñ p̄us
respexit deus ad Abel ꝯ ad munera ei⁹
vt dr̄ Gen̄.4.4ª.q₂ nāliter antecedit cā
suū₃ effcū₃.sic ⁊ grā cū sit cā meriti p̄ce-
dit meritū. Jp̄a.n.ꝺm Augu.volūtatem
nrā₃ p̄uenit vt velim⁹.⁊ sequit̄ ne frustra
velim⁹ Grā sic̄ supra dictū ē ꝑ bonū vsū
eius ⁊ merito cōdigni meret̄ augeri in
via vt aucta mereat̄ ꝑfici i patria. ⁊ h° a
deo cuius est grā₃ ifundere. augere. ⁊ ꝑ
ficere ꝺ₃ coopationē volūtat₃ nr̄e. Nā si
cut de⁹ ē ip̄ius gr̄e fundale p̄ncipiū ifun
dendi sic ip̄e solus ē p̄ncipiū augēdi per
mōm influentis grā v̄o ꝑ mōm meriti ⁊
dignitat₃. S₃ libeꝝ arbitriū ꝑ mōm co-
opantis.sicut libeꝝ arbitriū ꝑ grām me
ret̄ merito ꝯdigni augm̄tum gr̄e i statu
vie.sic ēt meret̄ merito cōdigni ip̄ius cō
plemētū in statu patrie.Quare aūt me-
reamur ex cōdigno vitā eternā multe sūt
cāe.pª ē efficacia doni spūs sancti coopā
tis i merito.2ª veritatis dei ꝑmittētis.
Tertia ꝑsuasibilitas liberi arbitrij cōsen
tientis ⁊ finaliter ꝑseuerātis. Quarta di
ficultas status merendi. Quinta digni-
tas xp̄i capitis nostri iteruenietis quod
glorificari debet i mēbris suis.Sexta li-
beralitas dei tribuētis quē nō decet par
ua reddere. Septima ē obsequiū fideli-
ter sibi obtēperantis. Octaua nobilitas
opis qd̄ ex charitate ꝑcedit.qd̄ tātu₃ pō
derat̄ i cōspectu iudicis ꝯtū amor ex q̄
ꝑcedit.⁊ iō ñ pōt sufficiēt nisi a sūmo bo
no remunerari. Opa que ñ fiunt in chari
tate.i.cū pctō.l₃ nō valeāt ad vitam eter
nā.valent tñ ad alia multa.vñ v̄sus.Ap-
tat.s.cor ad susceptionem gr̄e.minuit.s.
penā que deberet̄ si non fieret illud op⁹
nō illā que ia₃ debet̄. Et dat bona terre
s.tp̄alia.occupat.s.ne fit hō interim ocio
sos.vel opi malo deditus Assuescit.s. ad
bene opandū.delectat.s.mētem. mitti-
gat.s.fomitē.arcet.s. fluxū peccati. Ulti
mo sciendum ꝙ nullū malū impunitū.⁊
nullū bonū irremuneratū. ¶ De diffi
nitōib⁹ ⁊ differētijs virtutū. Cap. 16

Virtutes ꝺm Macrobiu₃ dr̄ qñ
q₃ policite qñq₃ purgatorie.qñ-
q₃ purgati animi.qñq₃ exēplares
Primas docet salamon i ꝑuerbiis. Se
cundas in ecclesiastica. Tertia in canti-
cis. Quartas in deo legimus. Policite
nāq₃ dicuntur ꝺm ꝙ regunt vitam hūa
nam quo ad opera exteriora ⁊ ꝺm ꝙ pu
gnāt cōtra vitia. Purgatorie dicūtur ꝺ₃
ꝙ iā sunt in victoria vitioꝝ ⁊ respiciunt
ꝑti₃ interiora ꝑtim exteriora.purgati ani
mi dr̄ qñ deuictis iā vitijs possessor vir
tutū qescit raro insurgentibus p̄mis mo
tibus. Exemplares dr̄ q̄ in mente diua
cōsistūt. Nā idee virtutu₃ in deo sunt ⁊
ip̄e rerum omnium est exemplar. Aristo
tele diuidit virtutes intellectuales ⁊ cō
suetudinales. Intellectuales diuidit in
sophiā.i.sapientiam.⁊ intelligentiam.⁊
fronesym.i.prudentiā spūs. Et hec tria
ordināt nos ad deū.q₂ sophia regit af-
fectū.intelligentia intellcm̄. s₃ fronesys
vtrūq₃ prudentia enim spūs regit cogi-
tationes ⁊ affectiōes. Uirtutes vero con
suetudinales diuidit in honestatē. ⁊ libe
ralitate₃. Hec duo ordinant nos ad ho
minē.q₂ honest as ordinat hominem q°
ad seipsum.liberalitas quo ad ꝑximum.
Item philosophia moralis diuiditur in
ethicam.hiconomicam.⁊ politicā. Ha-
rum prima mores quo ad ip̄m hominē.
siue quo ad seip̄m instruit.secunda fami
liā. disponit tertia vrbes ⁊ regna guber
nat ⁊ regit. Circa virtutes hoc tenendu₃

est qꝫ cū sit vna grā gratificās aiam. septē tñ sunt virtutes quib⁹ hūana vita regitur. Tres qdē theologice. ꝛ qttuoꝛ cardiales. ꝛ lꝫ he virtutes sint gratuite p informantem grām. pñt tñ fieri ifoꝛmes p culpā. ꝛ iterꝫ informari p pniam aueniēte grā q̄ ē habituū virt⁹. origo. finis ꝛ forma. Nā cū habit⁹ aliaꝝ virtutū hñt sine grā ꝛ charitate i quib⁹ ɔsistit vita virtutū dicūť informes. Cū aūt grā supuenerit. tunc formanť ꝛ decoranť ꝛ deo fiūt acceptabiles. Vñ virtutes ifoꝛmes sūt sicut colores in tenebris. ꝛ sicut carbones extincti. ꝛ sicut rami aridi. ꝛ sicut ale mortue. ꝛ sicut auꝝ obscuratū. ꝛ sicut gēme ɔuerse i silices. Ecōtra virtutes formate sicut colores sūt in luce visibiles quidē aspectu ɔplacētes. ꝛ sicut carbones ardētes. ꝛ sicut rami virentes. ꝛ sicut ale viuētes ac valētes. ꝛ sicꝫ auꝝ fulgens. ꝛ sicut gēme vas aureū decorantes. Dria est iter virtutes ꝛ p̄cepta. ꝛ dona ꝛ fruct⁹: ꝛ btitudines. qꝛ virtutes potentias disponūt. p̄cepta opera respiciunt. dona virtutib⁹ pfectionē addūt. fructus spirituī siue gustuī saporē spūalē apponunt. beatitudines ipsis virtutib⁹ statum siue vie. siue pr̄ie ɔtingūt. Alia ē differentia: qꝛ virtutib⁹ bñ operamur: donis expedite: beatitudinib⁹ perfecte opamur: sed fructib⁹ fruimur deo.

¶ De differentia virtutū cardinalium et theologicarum. Cap. 17.

Differētia virtutū theologicarū ꝛ cardinaliūꝫ hec est. qꝛ theologice mouent ad finē. sꝫ cardinales mouent ad ea q̄ sunt ad finē. Alia drīa est qꝛ theologicaꝝ virtutū finis ꝛ obiectū ē ipse deus. ꝛ nō obiectū ꝑprie. Item virtutes theologice hñtur p infusionē. cardinales vō p acquisitionē. Itē theologice mouēt ad opera ex rōnib⁹ sumptis a iure diuio. sed cardinales a iure naturali. Itē virtutes theologice attendūť quantū ad act⁹ interiores. cardinales vō ad opa exteriora. Item theologice nō habenť sine dōis. cardinales vō hr̄i pñt sine dōis. Itē theologice sunt discretiue actuū i deū. cardiales vō in primū. Iteꝫ in theologicis sic ē qꝫ hitus gñat actus: sed i cardinalib⁹ ē ɔcō tra. qꝛ ibi act⁹ generat hitus. vnde phūs. Quales ingt sūt act⁹ tales sunt hitus.

¶ De vtutib⁹ theologicis i gñe. Ca. 18.

Anima quātū ad supiorē partē in qua ɔsistit imago trinitatis rectificari hꝫ p tres virtutes theologicas. vñ sicut imago creaturis ɔsistit i trinitate habituū cū vnitate grē. sic per hos tres habit⁹ vtutū aīa ferť in sūmā trinitatem ꝭm tria approꝑata trib⁹ personis ita qꝫ fides dirigit in sūme veꝝ credēdo ꝛ assentiēdo. Spes vō i sūme arduū initēdo ꝛ expectādo. charitas aūt in sūme bonuꝫ desiderādo ꝛ amādo. Virtutes theologice differūt iter se multipliciter. Prio ꝭm act⁹ ꝑprios. Nam fides facit deo assentire. spes i deo confidere. charitas facit deum amare. Secūdo differūt rōne subiecti: qꝛ fides est in rōnabili. spes i irascibili: charitas i cōcupiscibili. sed ambe sunt i volūtate q̄. ꝑpter similitudinē actuū accipit noīa haꝝ potentiarū. Tertio differūt rōne obiecti. Nam fides est circa verum. spes circa arduū: charitas circa bonum. Quarto rōne effectus. Nam fides i pñti deū sequiť: spes in celū comitať: charitas perēniter amplexať. Quinto differūt rōe finis: qꝛ p fidem cognosciť deus vt veritas. per spem hr̄ vt eternitas. per charitatem diligiť vt bonitas.

¶ De fidei vtilitate. Cap. 19.

Fides est substātia sperādaꝝ rerū argumētū nō apparentū ꝭꝫ Apo. In hac diffinitiōe fides dr̄ substātia. i. fundamentū substās edificio spūali qđ est grā ꝛ glīa. Ipsa nanqꝫ fides fac̄ aliqualr̄ res sperandas in nobis subsistere p gratiā: ꝛ faciet tandem per glīam: qꝛ ipa est primus habitus virtutū. prim⁹ dico ñ tempore: sed natura. Reꝝ sperandaꝝ dr̄ qꝛ fides p ascensū facit in nobis subsisteť res sperādas. Argumētū dr̄. i. arguēs mētem. qꝛ fides inclinat intellectū ad credēdum id qđ nō apparet. ꝛ pp hoc dr̄ poti⁹ argumentū ꝙ̄ cōclusio. qꝛ fides ꝑbat de

nõ apparentib⁹ ꝙ ſit ⁊ non ꝓbaꝶ. Nõ ap
parentũ dr̃. q꞉ fides ſua virtute ⁊ luce ma
nifeſtat ea que nõ apparent tam pꝛeterita
ꝙ̃ pn̄tia ⁊ ꝙ̃ futura. Pꝛeterita q̄dẽ. quia
ſm̃ ap̄lm fide intelligim⁹ aptata eſſe ſecu
la. Pn̄tia v̄o ſicut ait Aug. deum⁹ deo ali
quid poſſe: ⁊ nos itelligere nõ poſſe. fu-
tura aũt q꞉ ꝑ fidẽ credimus reſurrectiõez
moꝛtuoꝝ ⁊ h⁹i. fides dr̃ multipl'r. ſ. habi
tus infoꝛmat⁹ charitate illuminãs mentẽ
ad credendũ. Act. 15. fide purificãs coꝛ-
da eoꝝ. Equalitas iformis. Ja. 20. fides
ſine operib⁹ moꝛtua ẽ. Mot⁹ fidei. Aug. fi
des eſt credere qȯ nõ vides. facilitas cre
dendi. Mat. 8. Nõ inueni tantã fidem in
iſrael. Deuotio fidei. Mat. Mulier ma-
gna eſt fides tua. Articulus fidei. Unde ĩ
ſymbolo Athanaſij. Hec eſt fides catho
lica vt credam⁹ ⁊ ꝯfiteamur. Sicut i aliq̄
ſcia quedã ſũt ãtecedentia vt ſuppoſitões.
quedã v̄o ꝯſequẽtia vt ꝯcluſiones. q̄dã q̄
ſi media vt pꝛepõnes ꝓbãteſ. Ita i doctri
na fidei quedã ſũt ibi ad modũ ſuppõnũ
vt vniuerſalia ãtecedẽtia articl'os. ſ. ꝙ ſcri
ptura ſit ꝯdita ⁊ expoſita iſpiratiõe ſpũs
ſci. ⁊ ꝙ vera ſũt que loquiꝶ dñs in ſcriptu
ra ⁊ per ſcõs ſuos ⁊ h⁹i. q̄dã ad modum
ꝯcluſionũ: vt ea que ad moꝛes ꝑtinent. ſ.
foꝛnicationẽ eſſe moꝛtale peccatũ ⁊ h⁹i. q̄
dam ad modũ ꝓpoſitionũ vt articl'i fidei.
Et nota ꝙ fides eſt q̄ſi media iter opinio
nem ⁊ ſciaꝫ: q꞉ opinio ſe hꝫ ad vnã partẽ
ꝯ̃dictiõis cũ foꝛmidine alterius ꝑtis ⁊ ſi
ne cãe cognitiõe. Scia v̄o ſe hꝫ ad aliam
partẽ ꝯ̃dictiõis ſine foꝛmidine relique. ⁊
cum cãe cognitiõe ac ꝑ media nec̄cia. vn-
de ſcia eſt neceſſarioꝝ. ⁊ ita pꝫ ꝙ fides ꝑ-
ticipat cũ vtroqꝫ. Ad fidei perfectionẽ ſe
ptẽ pertinẽt. Primũ eſt ꝙ ſit ꝓme veri-
tati inexa ſicut fides Moyſi q̄ ſe negauit
filiũ filie pharaonis magis eligẽs affligi
cuꝫ ppl'o dei. ꝙ̃ tp̄alis pc̄ti hr̄e iocũdita
tem. 2^{m} eſt ꝙ ſit charitate foꝛmata. ſicut
Magdalena quã fides ſaluam fecit. ⁊ cui
dimiſſa ſunt pc̄tã multa: qm̄ dilexit mul-
tum. 3^{m} eſt ꝙ ſit deuotiõe feruida ſicut il
lius mulieris cui dixit dñs. O mulier ma
gna eſt fides tua. 4^{m} ꝙ ſit bonis oꝑib⁹ ꝓ
bata: ſicut fides coꝛnelij. 5^{m} ꝙ ſit foꝛtitu-
dine roboꝛata. ſicut fides Stephani Lau
rentij ⁊ alioꝝ martyꝝ. qui ꝑ fidẽ foꝛtes fa
cti ſunt in bello. 6^{m} ꝙ ſit obedientia deco
rata. ſicut fides Abꝛahe. Septimuꝫ ꝙ ſit
humilitate ſubiecta. ſicut fides btẽ virgi
nis que ait. Ecce ancilla dñi. Nota ꝙ fi-
des magis ĩnititur auctoꝛitati ꝙ̃ ratiõi.
q꞉ ſm̃ Grego. fides nõ habet meritum
cui humana rõ ꝓhibet experimentũ itelli
ge ſufficiẽs. Quis eni fides rõnib⁹ firmeꝶ.
tñ nec talib⁹. nec experimẽto ſenſibili de-
bet q̄s credere contra fidẽ. ſicut pꝫ in eu-
chariſtia vbi ⁊ viſus ⁊ guſtus ⁊ tact⁹ dicit
eſſe panẽ ⁊ vinum. ſed fides dicit eſſe coꝛ
pꝰs ⁊ ſanguinẽ dñi noſtri ieſu xp̄i. Unde
Aug. Qȯ intelligim⁹ debemus rõni. qȯ
credimus debem⁹ auc̄ti. qȯ opiamur de-
bem⁹ erroꝛi. Nota ꝙ duplex eſt cognitio
de deo. ſcꝫ naturalis ⁊ accidentalis. Na
turalis cognitio duplex eſt: ſcꝫ ante pec-
catũ q̄ homo cognoſcebat apte deum in
creaturis. ⁊ poſt pc̄tm̄: ⁊ hoc ẽ ꝑ ſpeculũ
ĩ enigmate. Accidentalis cognitio triplex
eſt. Pꝛia eſt acq̄ſita ꝑ rõnes nãles quaꝫ
habuerũt ph̄i. ⁊ hec dr̃ ſcia. 2ª eſt q̄ hr̃ te-
ſtimonijs ſcripturaꝝ ⁊ miraculoꝝ. ⁊ hec
cognitio dr̃ fides in foꝛmis. 3ª eſt q̄ hr̃ ꝑ ĩ
fuſionẽ gr̃e gratũ facientꝭ. ⁊ hec dr̃ fides
foꝛmata. ⁊ ꝑ talẽ cognitionez aſſentit aĩa
ꝓme v̄itati ꝓꝑ ſe: ⁊ ſupꝛa oĩa. Un̄ ea adue
niente pereũt oẽs alie cognitiões accñta
les ad minꝰ quo ad actũ. Cũ. n. alie cogni
tiones veniũt in aĩa: tũc fides tã ꝙ̃ veloci
oꝛ' ꝓoccupat mot⁹ oium. Cũ fides ſit de ñ
apparẽtib⁹ ⁊ difficile ſit occulta credere.
duo ſũt nec̄cia ad hoc vt firmiꝶ credaꝶ. ꝓ^{m}
ẽ illuſtratio v̄itatis aĩas eleuãs. 2^{m} ẽ rec-
tificatio auc̄tis iſtruẽtis aĩaꝫ. q̄ꝝ ꝓ^{m} ẽ ꝑ fi-
dem. 2^{m} ẽ ꝑ ſcripturã autẽticã ⁊ ꝑ ſpm̄ ſcꝫ
editã. Auc̄tas ergo ꝓ̄bet fulcimẽtũ fidei.
⁊ fides aſſentit auc̄ti. vtrũqꝫ v̄o ꝑ xp̄ꝫ eſt.
ꝓpt̄ qȯ ⁊ ſplẽdoꝛ ⁊ v̄bũ dr̃. q꞉ mentẽ ꝑ fi
dẽ illuminat: ⁊ veritatẽ ꝑ doctrinã oſtẽdit.
Hoc quoqꝫ ſciẽdũ eſt ꝙ vna ẽ fides tm̄.
tã in ꝓ̄teritis ꝙ̃ i pn̄tib⁹ ⁊ futuris. lꝫ ma-

gis clara sit i eis ⁊ explicita q sequũt xp̃z ꝙ i eis q precesserũt ei⁹ aduẽtũ. sic nouuz testm̃ clarius ē ꝙ vet⁹. Nõ.n. nos credi- mus eē factũ antiq p̃res credebãt eē futu rũ exceptis istis q̃ adhuc restãt ꝯplenda. sicut ē resurrectio mortuoꝝ. ⁊ iudiciũ ex- tremũ: ⁊ remuneratio bonorum: ⁊ puni- tio reproborum.

¶ De effectu fidei. Cap. 20

Fides multa bõa facit. s. hoīez sal- uat. Vñ dictũ ē Magdalene. fi- des tua te saluã fecit. mentẽ pur- gat. Act. 15. fides purificans corda eoꝝ. Contra mundũ pugnat. Heb. 12. Sancti per fidez vi. re. Postulata impetrat. Vn de illud. O mulier magna est fides tua. fi at sicut petisti. Perseuerantiã dat. Apo. Tu aũt in fide stas. Tempalia contẽnit. Heb. ii. fide Moyses grandis effect⁹ est negauit se in filiũ esse filie Pharaõis. Iu stificat. Ro. 4. Credidit Abrahã dõ ⁊ re. est ei ad iu. Beatificat. Jo. 20. Quia vidi sti me Tho. credidisti. b. qui nõ vi. ⁊ cre. Super fundamentũ fidei quidã edificãt auꝝ ꝯtẽplationis. qꝛ qui ꝯtemplant̃ sine fide quasi videt̃ videre solẽ sine oculis. q dam argentũ predicatiõis. qꝛ q predicat sine fide non loquit̃ eum qui ẜm deũ ē: fi delẽ sermonẽ. qdã lapides preciosos bo norũ operũ. qꝛ qui bñ operat̃ sine fide est sicut qui facit structurã super arenã. Itez alij edificant ligna. s. amorẽ ardentiorem temporalium. alij fenum scꝫ fumũ dele- ctationum carnalium. alij stipulam. s. o- ciosorum verborum ⁊ operum infirmo- rum. Isti quidam saluantur merito fun- damenti. sic tamen quasi per ignem pur gatorij exuretur edificium non idoneum tanto fundamento. fides habet quosdaz effectus essentiales ⁊ principales. vt face re filios dignos vita eterna. ⁊ facere simi les deo. ⁊ purgare animã a tenebris pec cati siue infidelitatis. Isti effectus sunt a deo. Alios habet effectus voluntarios et secundarios. vt est credere ⁊ dirigere ope ra aliarum virtutum. ⁊ imperare omni- bus suo modo. Et isti effectus a libero arbitrio sunt.

¶ De articulis fidei. Cap. 21.

Si respectus habeatur ad eos qui symbolum ediderunt. tunc arti- culi sunt duodecim ad numeruz duodecim apostolorum. Si autem consi deremus que radicaliter sunt credenda. tunc articuli sunt quattuordecim. quoruz septem spectant ad diuinitatem. ⁊ septez ad Christi humãitatem. ⁊ hec signata sũt in septem stellis ⁊ in septem candelabris aureis in quorum medio filius hominis ambulabat. Sunt ergo septem articuli fi dei qui pertinent ad diuinitatem. Pri- mus est credere vnum esse deum qui ibi notatur Credo in deum. Secundus ē pa trem esse deum. ibi. Patrem omnipoten tem. Tertius est filium esse deum. ibi. Et in iesum Christum filium eius. Quartus est spiritum sanctum esse deum. ibi. Cre- do in spiritum sanctum. Sic patet ꝙ pre dicti quattuor articuli sunt de vnitate di uine essentie ⁊ trinitate personarũ. Quin tus est credere remissionem peccatorum his qui sunt in ecclesia. ibi. Sanctam ec- clesiam catholicam sanctorum cõmunio nem remissionem peccatorum. Sextus est mortuorum resurrectionem. Septi- mus est credere bonorum remuneratio- nem sub quo comprehenditur ⁊ maloruz punitio. ibi. Vitam eternam. Et isti tres articuli ad diuinitatem pertinent: qꝛ vir- tute diuinitatis fit peccatorum remissio: que est anime viuificatio ⁊ corporum re- surrectio. atqꝫ corpis ⁊ anime simul glo- rificatio. Alij septez sunt qui pertinent ad humanitatem christi. Primus est crede re filium dei esse conceptũ de spiritu san cto. ibi. Qui conceptus est de spiritu san- cto: Secundus est filiuz dei natũ ex Ma ria virgine. ibi. Ex Maria virgine. Terti- us filium dei pro nobis mortuum in cru ce. ibi. Passus sub pontio pilato crucifi xus mortuus ⁊ sepultus. Quartus est fili um dei descendisse ad inferos ẜm animã ibi. Descẽdit ad inferna. Quint⁹ ē filiũ dei surrexisse a mortuis. ibi. Tertia die re-

fur.a mor.6ᵘˢ est eūdē ascēdisse ad prīs eq̄litatē.ibi.Ascēdit ad ce.se.ad dex.d.p.o. 7ᵘˢ est filiū dei iudicaturū viuos ꝛ mortuos: siue bonos: siue malos.ibi.Inde vē. ē in.vi.ꝛ mor.Isti.14.articuli colligūt ex symbolo quē apostoli ediderūt.Articulū primū ꝛ secundū de diuinitate posuit petrus.3ᵐ Andreas.Bartholome⁹4ᵐ.5ᵐ Symon.Tade⁹6ᵐ.7ᵐ Matthias.Item p̄mū articulū de humanitate xp̄i posuit Iacobus maior.scdm ꝛ tertiuʒ Ioānes. q̄rtuʒ Thomas.q̄ntuʒ Mattheus. sextū Iacobus minor.septimū philipp⁹.Tria sunt symbola.p̄mū apostoloꝝ.2ᵐ nicēnij cōcilij.3ᵐ Athanasij.p̄muʒ factū ē ad fi dei instructiōʒ.Secundum ad fidei explanationē.Tertiū ad fidei defensionē.Nota q̄ aliud est credere deū.ꝛ aliud ē credē in deū.ꝛ aliud credere deo.Q̄m credere deū ē credere ip̄m eē.Credere āt i deum ē credendo ip̄m amare.ꝛ credēdo in deū ire.ac membris eius incorporari. Credere vō deo est credere verbis eius.

¶De spe. Cap. 22.

S Pes est certa expectatio future beatitudinis ex dei grā ꝛ meritis ꝓprijs ꝓueniens.In hac diffinitiōe non sumitur certitudo rōnis in qua plene vnipti cōsentit: sed certitudo opiniōis q̄ vnipti ꝯsentit.quia rōne ꝓbari videt: nec tū omnino sʒ cū formidine.Hᵘ āt expectatiōis cā p̄ncipalis ē grā dei ꝛ n̄ nostra merita.qꝛ opa nr̄a non sunt meritoria nisi ex dei grā.Sine meritis tū spare aliq̄d nō ē spes sicut ait Grego.sʒ p̄sumptio. In p̄dicta diffinitiōe diffinit motus spei ꝛ nō virtus spei diffinitur sic. Spes est audacia mētis de largitate dei accepta bn̄di vitā eternā p bona merita.Inter fideʒ ꝛ spem talis ē differentia.fides.n.est de p̄teritis ꝛ futuris. Spes aūt de futuris tm̄.fides ō bōis tā sibi q̄ alijs ē.Spes aūt de bonis sibi tm̄.Conueniūt tn̄ in hoc q̄ tam fides q̄ spes est de inuisibilibus. Certitudo spei orit ex trib⁹.s.ex diuia largitate.ex abundantia meritoꝝ. ꝛ ex pregustatiōe eternoꝝ.Nota q̄ spes ꝓut est viatorū sic est cū certitudine opinionis vt dictū est.Spes aūt illoꝝ qui sunt in purgatorio.ꝛ q fuerunt in limbo est cū certitudine scie ꝛ non opinionis.vt est illa viatorū.Unde declinat aliquo mō a spe proprie dicta.Spes vero que fuit i Stephano quando vidit celū aptū: ꝛ que fuit in paulo.qn̄ dixit.scio cui credidi ꝛc̄. ꝛ q̄ fuit in Adam ante pctm̄ fuit cum certitudine visionis: tn̄ satis debilioris q̄ in celo: Unde spes sic sūpta adhuc ē minus proprie dicta.Ex his pʒ q̄ i patria nō ē spes premij.qꝛ beatitudo est omniū bonoꝝ simul tota possessio. Uñ ibi nihil futuꝝ est q̄ð speret.Et lʒ sāctis adhuc sit futura resurrectio corpoꝝ b̄m rē.tn̄ pn̄s ē bʒ cognitionē.Spes āt sic futuꝝ respicit q̄ ꝓuat tā pn̄tiā rei q̄ cognitionis ꝓut spes ꝓp̄e sumit.Duplex ē spes.s. suffragij ꝛ auctoritatꝭ ꝓprie.Prima posita est i sanctis. 2ᵃ in solo deo.ꝛ hec triplex ē.s.venie.p̄s. In te dn̄e speraui nō cōfundar in eternū. Grē.p̄s.Sperātes aūt in dn̄o misericordia circundabit.Glorie.ꝓuerbi.Qui sperat in deo sanabit.Effectus spei multiplex ē.a tribulatiōe liberat.p̄s. In te sperauerūt patres nr̄i.sperauerunt ꝛ liberasti eos: exēplū de Susāna ꝛ Daniele. Cōfortat.2.Macha.7ᵒ.Pereūtes septē filios sub vni⁹ diei tpe conspiciēs mr̄ bono aīo ferebat pp spē quā i deū hēbat.Mentē eleuat.Isa.4.Qui sperant in do.mutā.forti.assumēt pennas ꝛc̄. Saluat.p̄s. Qui saluos facit sperātes i se.Tēporalia mistrat.p̄s. Oculi omniū in te spe.d.ꝛc̄. Spes cōpatur multis rebus.dr̄ eni galea.j.Thesa:5.Induti galeā salutis.anchora.hebr̄.6ᵒ.Qui cōfugim⁹ ad tenēdū propositam spem quam sicut anchoram habemus anime tutam ac firmam medicina.p̄s. Sperans in do.non confirmabor.Gēma. prouerb.17. Gēma gratissima expectatio prestolantis. Solatium hebr̄.6 fortissimū solatium habeamus q cōfugimus ad tenendam propositam nobis spem.Clauis.Glo.sup illō.p̄s.Sperate in domino.p spem intrat ad illud vi

dendum quod credit. lignum vite. sapie. Si corã hoīb⁹ tormẽta passi sũt spes illorũ imortalitate plena est.

De charitate. Cap̄. 33.

Charitas ſm apostolũ sic diffinit̃ j. Thimo. j. Charitas est finis precepti de corde puro ⁊ ꝯsciẽtia bona ⁊ fide nõ ficta. Et sumit̃ finis cõsumatiõis. qꝛ charitas est ꝯsumatio siue perfectio oīs p̄cepti. Põt esse dici finis terminationis oīū̄ preceptoꝝ. qꝛ oia q̄ sũt i p̄cepto tẽdũt ad charitatẽ vt magis ac magis hẽat. De corde puro. i. d̄ itellectu puro. dicit glo. Et sumit̃ hic itellect⁹ ꝑ actu itelligendi ſm quẽ causat̃ mot⁹ charitatꝭ. Quanto ẽni qs magis intelligit tãto magis diligit: nisi alias ipediat̃. Et hic ista ꝑpositio de. denotat cãm efficientẽ. ⁊ conſciẽtia bona. i. spe. qꝛ qui purã ꝯsciam hẽt secure sperat. ⁊ fide nõ ficta. i. silĩata. ⁊ nõ fragili. sed iter aduersa sorti. ꝓsper in libro de vita ꝯtẽplatiua describit charitatẽ sic. Charitas est vt mihi videt̃ recta voluntas ab oībus terrenis p̄ñtib⁹ ac futurꝭ ꝓrsus auersa. Juncta deo insepabiliter ⁊ vnita igne quodã spũs sci a quo est. ⁊ ad quẽ refert̃ icensa ingnamenti oīs extrãea corrumpi nescia nulli vitio mutabilitatis obnoxia super oia q̄ carnaliter diligũtur excelsa. affectionũ oīum potẽtissima dine ꝯtẽplationis auida. In oīb⁹ sp inuicta. sũma actionũ bonaꝝ. salus moꝝ. finis celestiũ p̄ceptoꝝ. mors criminũ. vita virtutum. virt⁹ pugnantiũ. palma victoꝝ. sanctaꝝ mentiũ arma. cã meritoꝝ bonorũ. premiũ perfectoꝝ. sine q̄ nullus deo placuit cũ qua nullus vnq̄ peccare potuit. fructuosa in penitẽtib⁹. leta i ꝓficientib⁹. gl̃iosa i ꝑseuerãtib⁹. victoriosa i martyrib⁹ opꝑosa i oīb⁹ oio fidelib⁹ ex q̄ qcq̄d ẽ boni opis viuit. Charitas aũt quãtũ ad actũ diffinit̃ q̈ttuor modis. Prio sic in tertio libro sniaꝝ. Charitas est dilectio q̄ diligitur deus ꝓpt̃ se. ⁊ p̄ximus ꝓpter deũ. ⁊ i deo. 2° sic. Quid ẽ charitas nisi vita copulans amantẽ cũ amato. 3° sic ſm Aug. Charitas est virt⁹ q̄ videre deũ ⁊ ꝑfrui desideram⁹. 4° sic ſm Aug. Charitas ẽ virtus q̄ animi nr̃i rectissima affectio ẽ. Harũ diffinitionũ pria dat̃ i ꝯpatiõe ad deum. 2° in ꝯpatione ad ei⁹ possessorẽ. 3° in ꝯparatiõe dilecti ad dilectũ.

De differentia inter charitatem ⁊ alios mores. Cap̄. 24.

Amor triplex est. s. nãlis. gratuit⁹. ⁊ vitiosus. amor gratuit⁹ est laudabilis. qꝛ virt⁹ est ⁊ hꝫ p̄ncipalẽ finẽ. s. bonũ incõmutabile. Hic diuidit̃ i amicitiã ⁊ ꝯcupiscentiã. ſm amicitiã diligit quis deũ purissime nõ respiciẽs vtilitatẽ suã. sed bonitatẽ amati. hoc mõ plus diligit hõ deũ q̄ seipsũ. ſm v̄o ꝯcupiscẽtiã diligit quis deũ. qꝛ remunerationẽ in eo expectat. Amor nãlis nec laudabilis est nec vituperabilis. sꝫ hꝫ finẽ idigentiã vel vtilitatẽ ꝓpriã. Jste silr̃ diuidit̃ i amicitiã ⁊ ꝯcupiscentiã. ſꝫ amicitiam diligimus hoc amore nos ⁊ nr̃ã ꝑfectionem ⁊ nostrã ꝯseruationẽ. ⁊ magis ea q̄ sũt pl⁹ necessaria. vt caput ꝓ quo totũ corp⁹ exponimus. hic cois est nobis ⁊ brutis. ſꝫ cõcupiscentiã v̄o diligimus deũ: qꝛ necessitati nr̃e vel subuenit vel subueniet. qꝛ hoc amore non diligit̃ res ꝓpter se. sed ꝓpt̃ vsũ ei⁹. vnde hoc amor̃ plus se diligit hõ nãliter q̄ deũ. Amor vitiosus vitupabil̃ ẽ. qꝛ peccatũ ẽ ⁊ hꝫ finẽ voluptatẽ siue d̄lectationẽ i creatura hic diuidit̃ in amicitiã ⁊ concupiscentiã. ſꝫ amicitiã diligimus hoc amore delectationẽ creature ꝑꝑ se q̄uis in nobis nõ habeat̃. ſꝫ ꝯcupiscentiã v̄o diligim⁹ voluptatẽ creature ꝓpter nos. Amor iteꝝ multiplex est. s. naturalis erga se. pius erga parentes. iocũdus erga socios: iustus erga amicos. violẽt⁹ erga inimicos: sanct⁹ erga deũ. Jtẽ dr̃ia ẽ inter amorẽ dilectionẽ ⁊ charitatẽ. qꝛ amor ꝓprie est nature: ⁊ dr̃ amor q̄si aioꝝ vnio qꝛ quietat appetitũ i re amata. Dilectio ẽ amor proximi ⁊ dr̃ dilectio quasi duo ligans. sociat eni amantẽ cũ amato i amore vt se mutuo diligãt. Charitas ẽ amor i deũ hec amicũ determinat ⁊ indicat oīb⁹ cariorẽ. vñ dr̃ charitas q̄si cara vnitas vel

cap deo faciens. Alia est dña inter pdicta qr amam⁹ deū ppt se: diligim⁹ eū sup oia ppt sua bñficia. qr dilectio est diuersoꝝ electio. charitas vtrūqꝫ ꝯplectit. s. sup oia ꝛ ppt se. Diligere deū i hoc differt a dilectiōe primi: qr diligere deū est velle ei bonuꝫ qd hꝫ. s. ꝙ sit oipotens ꝛ sūme bon⁹. ꝛ h⁹i. Iteꝫ diligere deuꝫ est velle pcepta eius seruare cū intentiōe fruendi eo. Itē diligere deū est eum velle possidere ꝛ ab ipso possideri. Itē diligere deū est voluntateꝫ dei voluntati sue in oib⁹ pferre. Diligere vo primū ē velle sibi bonū nō p eēntiā ſꝫ p grāꝫ. Itē diligere primū ē idē velle ꝛ idē nolle i bonū. Itē diligeṙ primū ē successū bonū ei optare ꝛ qrere. Itē diligere primū est velle ei qd sibi. Est iterum dña inter dilectionē dei ꝛ primi qr deuꝫ diligimus i se ꝛ ppt se. primū vo diligimus i deo ꝛ ppt deū. Qñqꝫ dicimus duplicē esse charitatē. s. dei ꝛ primi. hec duplicitas nō itelligit quantū ad hit⁹ ſꝫ quātuꝫ ad actus: qr vno hitu charitatis diligitur deus ꝛ prim⁹. Charitas qñqꝫ dicit habitū. Ro. 5. Charitas dei diffusa est in cordib⁹ nrīs. qñqꝫ dicit motū. Cañ. 2. Ordinauit in me charitatē. qñqꝫ signuꝫ. Uñ Jo. 15. Maiorē charitatē nemo hꝫ. i. maius signū charitatis. qñqꝫ tertiā psonā in trinitate. j. Jo. 4. Deus charitas ē. ꝛ sic sumit psonalr. qñqꝫ sumit essentialr. ꝛ tota trinitas dr charitas. qñqꝫ sūit p feruore charitatis. Uñ Luce 7°. Dimissa sūt ei peccata multa qm̄ dilexit multū.

De effectu charitatis. Cap. 25.

Charitas pctm̄ expellit. vñ de magdalēa dr. Dimissa sūt ei pctā mlta qm̄ dilexit multū. Legē custodit. Ro. 13. Qui diligit primū suū legē ipleuit. Deū hoi iūgit. j. ioā. 4. Qui manet i charitate i deo manet ꝛ de⁹ i eo. Mētē virtutib⁹ ornat. j. cor. 13. charitas patiēs ē benigna ē ꝛc. pfectionē adducit. Apls. adhuc excellētiorē viā vobis dmōstro. Gloriā tribuit. ioā. Si qs diligit me ꝛc. ꝛ sequtur adueniem⁹ ꝛ mañsionē apd eū faciem⁹ Dilectiōe dei dignū facit. ioā. 16. Si quis diligit me diligit a pre meo. Charitas in cordib⁹ diffundit cum ad primū dilatat. Effundit p predicationē ꝛ p opera miē. ifundit p illumiatiōeꝫ grē. Supinfūdit p opa pfectiōis ꝛ superrogatiōis. p charitatē venit de⁹ ad hoīes i icarnatiōneꝫ ꝛ i homines i grē collatiōe. p ipsaꝫ charitatē currūt hoīes ad deū bona opōne: ꝛ pueniūt ad eū i glorificatiōe. Amoris ē penetrare: qr intima cordis penetrat. Cañt. 2. Uulnerata charitate ego sū. languidū facere: ꝛ hoc per desideriū eēndi cū amato. Cañt. 5. Nūcietis dilecto meo qr amore langueo. Inebriare qr sic tēdit i amatuꝫ ꝙ sui ipsi⁹ ꝛ oiuꝫ reꝝ pter ipꝫ obliuiscitur. Cañt. 5. Comedite amici mei ꝛ bibite: et iebriamini carissimi: liquescere: qr cor in diuina dulcedie sic resoluit ꝙ appetens cū appetibili mirabili amicitia vnit. cañt. 5°. Aia mea liquefacta ē vt dilect⁹ loquit mihi. amor hꝫ vim diffusiuā i bona opōne. vnitiuā i primi dilectōe. trāsformatiuā i iustificatōe. Itē aliter hoc ostēdit ꝙ hꝫ vim diffusiuā vt pꝫ i creatōe. vnitiuaꝫ vt pꝫ i xpi icarnatōe. trāsformatiuam vt i glorificatione.

Quib⁹ reb⁹ charitas assimilet. Ca. 26.

Charitas est bonoꝝ pncipiū qr a deo. bonoꝝ mediū. qr hꝫ deū. bonoꝝ finis. qr ppt deū. Charitas dr bone operatōis pncipiū. qr mouet ad id Gre. Charitas operatur si est. Dr etiā mediuꝫ qr opera iformat. dr quoqꝫ finis. qr opera dirigit ꝛ ad debitū finē pducit. Quō charitas dicat finis. sciendū ē ꝙ triplex est finis. s. cōsumptionis cōsumationis ꝛ terminatōis. Primo mō charitas est finis pctoꝝ qr ea cōsumit. Scdo mō ē finis preceptoꝝ: qr ea pficit. Tertio modo tam vita eterna ꝗ ipse deus ē finis nostri laboris. sed vita eterna finis est ꝗ qescitur. sed deus termin⁹ i quo quiescitur. Charitas dr forma virtutū multipliciter. Primo qr mouet oēs virtutes ad exteriora opa per ꝗ pficiunt virtutes ꝛ merent augeri. Scdo qr oēs virtutes mouē

tur ad finẽ charitatis.s.ad bonũ. Chari-
tas eni hẽt bonũ pro fine ⁊ obiecto. Alie
virtutes hñt bonũ:nõ pro obiecto sꝫ pro
fine tñ.⁊ ille finis virtutũ perfectionẽ de
notat. Tertio charitas auget virtutũ de
lectationẽ ⁊ tollit fastidiũ.⁊ alleuiat one-
ra ꝓpt ipsi⁹ desideriũ. Quarto qꝛ ꝯponit
aiam ⁊ ꝑficit.nõ qdem i esse nature sed i
esse gratuito ⁊ meritorio. Charitas mul-
tis reb⁹ dr̃ similis qꝛ cõparat̃ auro qḋ for
nax tribulatiõis ꝓbat. Aurore quã sequit̃
dies eternitatis. Arche Noe i qua q non
fuit iuent⁹ perijt. Arbori bonos fruct⁹ ꝓ-
ferenti. Ale ad celestia subleuãti Bitumi
ni aiam deo ꝯiungenti. Claui celũ apiẽti.
corone mentẽ decoranti.capiti sensum et
motũ ifluenti. Charitas eni ifluit sensũ .i.
rõnem merẽdi alijs virtutib⁹.⁊ motuꝫ.i.
affectũ mouẽdi meritorie mentẽ deo illu
minãtẽ. Ebori thronũ deo exhibẽti. Fir-
mamẽto aquas voluptatis ab aquis eter
nitatis diuidẽti. Fonti menteꝫ irriganti.
Gẽme aĩmã ornanti. Gladio flãmeo pa
disum custodiẽti. Igni affectũ accẽdenti.
iugo suauiter ꝑmenti. Mãne de celo de
scendẽti. Rose rubẽti. Radici huõrẽ grẽ
quẽ a sũmo trahit ad virtutes trãsmitten
ti vt sic nutriãt̃ ⁊ ꝯseruent̃ in bono Soli
fulgenti. Thesauro latẽti. Uiculo oẽs rõ
nes diligendi in dilecto colliganti. Ui-
no inebrianti. Uesti peccatorum turpitu
dinem cooperienti. Unguẽto vulnera le-
talia curanti.

¶ De excellentia charitatis. Cap. 27.

c Aritas excellit alias virtutes in
multis. Prio i dei ꝯformitate. 2°
i spãli dignitate. Ricard⁹. Chari
tas est regia virtutũ. Tertio i speciosita-
te qꝛ est planeta veneris.⁊ aie pulchritu
do.qꝛ sicut pulchritudo exterioris hoĩs ẽ
ex decenti membroꝝ ordinatione ⁊ venu
state coloris.sic pulchritudo aie est ex de
centi ordinatiõe actuũ ⁊ habitu venusto.
hoc facit charitas i aia cuius actus ordi-
natus est ⁊ venustus hit⁹. Quinto in sup
portatione laboris. Aug. Oia grauia ⁊ i-
mania leuia facit amor. Sexto in vigoro
sitate. Cañt. 8. Fortis est vt mors dilectio.
Septimo i vtilitate. Aug. Habe charita
tem ⁊ fac quod vis. Octauo in delectatio
ne:quia charitas secundum actum suum
facit delectare in deo: non solum in pa-
tria sed etiã in via.

¶ De signis dilectõis. Cap. 28.

s Igna dilectionis sũt hec.qꝛ ami
cus amicum libenter audit.libẽ-
ter de ip̃o loquitur. Sepe de ip̃o
cogitat sine tedio sibi obsequitur.corpus
⁊ res pro illo exponit. Offensam cauet.of
fensum placat. Congaudet ꝓsperitati. cõ
dolet aduersitati. Gaudet de sua presen
tia.dolet de sua abñtia.diligit ⁊ odit hoc
qḋ ille.conatur ei placere. timet displice
re. Trahit alios ad eius amicitiam. Mu
nera ab eo data non alienat.consilijs su-
is acquiescit.petit ab eo fiducialiter. Qua
liter possit quis scire vtrum habeat cha-
ritatem. Nota ꝙ quidam sciunt se nõ ha
bere charitatem vt qui sunt in actu pec-
candi vel in proposito. Quidam dubitãt
se habere charitatem quia rationes ha-
bent pro vtraqꝫ parte.vt sunt illi qui inci
piunt facere quod in se est. Quidam pu-
tant se habere charitatem sicut qui mul-
ta bona fecerunt ⁊ diu abstinuerũt a pec
cato.adhuc tamen sustinent motus ten-
tationis ⁊ imaginantur turpia. Quidam
experiuntur se habere charitatem.vt illi
qui gustant diuinam dulcedinem in qui-
bus fomes fere extinctus est.⁊ quasi sem
per vel bona faciunt vel affectant. Quidã
certi sunt se habere charitatem. vt quib⁹
deus reuelauit qualis fuit paulus cui do
minus dixit.sufficit tibi gratia mea.

¶ De gradibus amoris. Cap. 29.

g Radus amoris sunt isti. Pri-
mus est cum diligo me propter
me. Iste amor non est bonus.
Secundus est cum diligo deum prop-
ter me.hic est mercenarius: sed tunc est
bonus si principalis finis est deus. Ter-
tius est cuꝫ diligo deũ propter se.i.qꝛ bo
n⁹. Hic ẽ valde bon⁹ qꝛ tal' amor vno tm̃

oculo.i.dextero respicit deum. Quartus est cum diligo me propter deum. hic est optimus. quia in tali amore nihil est qd querat homo de suo et i seipo. sz que dei sunt. Super omnia diligendus est deus. quia cum ipe sit principium et hoc ipso est summum. et hoc ipso q summus est. summe bonum est et hoc ipso q summe bonum est. sume beatu e. et hoc ipso q su me beatu e. sume beatificu e. et hoc ipso e sume fruedus. et hoc ipo e sume p amore ei iheredu. et i eo taq i fine qescendum. Tria gnaliter diligunt. s. vtile. delectabi le. et honestu. Propt pmu diligeda e tri bulatio. qz vtilis. Propter tertiu dilige da e virtus. qz honesta. Sz pp scdm dili gendus e de. qz delectabilis. imo pter hec oia diligedus est deus. qz ip3 dilige e vtile. delectabile et honestum. Gradus amoris vel charitatis i qbtollit pctm st isti. pmo tollit pctm mortale. no quatum ad habitu. sz quatu ad actu. liberat enim a pco mortali. sz no a ptate cadendi i illo 2° mo tollit pctm quatu ad actu et qtu3 ad habitu. sz neutro mo veniale. sic p3 in aliqb sanctificatis. 3° modo charitat tol lit pctm vtroq3 modo. et veniale quatu3 ad actu: sz no quo ad habitu. talis fuit in beata vgine ante oceptio xpi. 4° mo tollit vtruq3 vtroq3 mo. sicut fuit i beata vgi ne i oceptioe xpi et post: tuc eni fuit i ipa sublatus fomes peccandi totalit. 5° mo tollit vtruq3 vtroq3 mo. et isup oes misia et hoc fiet i patria. Perfecta e charitas qn e habitu magna motu interiori dire cta. ope exteriori solicita. radice stabilita. feruore discreta. dulcedine consolatoria. Diligitur deus toto corde. i. intellectu si ne errore. tota aia. i. voluntate sine orie tate. tota mete. i. memoria sine obliuioe.

De ordine charitatis. Cap. 30.

Ordo charitatis fm Aug. est dili gere pmo qd supra nos e. i. deu. deide qd nos sum: post hoc qd iuxta nos e. i. prim. vltimo qd itra nos e . i. corp nrm ppriu. In eode3 gradu con tineri d3 corp xpi. qz vtruq3 tenet rone3 iferioris boni respectu spus nri. fm Am bro. diligendus est pmo de. scdo paren tes: deide filij. postea domestici. vltio ini mici: sz hoc de exhibitioe qda itelligunt. Aliqs diligit magis ab altero multiplr s. maiori affectu sic sup oia diliged e de. sz inter hoies magis diligedi st petes q filij. deide cosanguinei fz grad cognato nis. Maiori affectu diligedi st filij q pe tes. sz eque ptinentibus pus succurredu3 e magis indigeti. Ad dra3 magis dilige di sut q se magis ad gra3 ppant et habili tat ad gloria. sic diligendi st fm gradus pticipadi bonu gre. Nota q ide ordo di lectois e nature et gre. hoc excepto q dile ctioe naturali ho se magis diligit q deu sz ecotra e i delectioe gratuita. Preterea sciedu e q ide e ordo charitatis q fz Aug. e i via. erit et i patria. qz cu gloria pficiat natura qcqd no erit iperfectiois i natura manebit in gloria.

De dilectioe primi. Cap. 31.

Mutuo se debet hoies diligere. qz oes mbra vni corpis mystici xpi. qz vno spu sco viuificatur spualit et vniunt. qz vna fide hnt. qz vnu baptis ma receperut. qz vnu patre3 hnt et dnm. qz ad vnu regnu tedut. Dilectione primi suadet ius nature. Mat. 7. Oia quecuq3 vultis vt faciat vobis hoies. et vos facite illis. Jus scripture. Mat. 22. Diliges p rimu tuu sicut teipm. Exeplu creature. qz oe simile diligit sibi simile. Meli e dili gere q diligi qdruplici rone. pmo qz q diligim scimus. sed q diligamur nesci mus sz credim. 2° qz diligere ppe virtu tis est: sz diligi aliene. 3° qz cu diligimus alios nobis obligamus. cum vero diligi mur alijs obligamur. 4° qz cu diligimus mereur nobis. cu aut diligimur alij mere tur sibi. Per dilectione primi efficimur imitatores xpi. Jo. 17. Hoc e pceptu meu vt di. in. si. di. vos. Discipuli saluatoris. Jo. In hoc cognoscet oes q discipu. mei estis etc. Speculatores dei. i. Jo. 2. Qui diligit fratre suu i lumie pmanet et videt deu. Societas fraterna vtilis e roe suble

uationis. Eccle. 4. Ueh soli. q2 si ceciderit nō hꝫ subleuātē. Rōne cōsolatōis. ps. Ecce ꝙ̃ bonū ⁊ ꝙ̃ iocundū. Rōne exhortatiōis. Seneca. Sempꝰ ante oculos tuos ponēdus ē aliqs cui⁹ exēplo ꝓficias. q2 nisi ad regulā praua ñ corriges. ꝓuerbi. A modica sintila augetꝰ ignis.

¶ De dilectione inimicorū. Cap. 32.

Circa dilectionē inimicoꝝ nota ꝙ alia ē dilectio affectus. ⁊ alia effectus. Dilectio affectus duplex ē. q2 alia ē sinocētie. ⁊ alia beneficiētie. Dilectione inocētie tenemur diligere inimicos. q2 nō debemus eis optare maluꝫ in quātū malū. sꝫ inquātū ē eis expediēs vł reipu. Affect⁹ dilectiōis bñficētie. s. ꝑnci- palis ⁊ secūdarius. Affect⁹ ꝑncipalis est velle ⁊ optare inimicis bona spūalia. sicꝰ est grā ⁊ gloria. hoc modo tenemur ꝑ affectū diligere inimicos. Affectus aūt dilectiōis secūdarius ē optare inimicis bōa tꝑalia. hoc mō nō tenemur sꝑ diligere inimicos. q2 non sempꝰ expedit eis bona tꝑalia. Eodē mō distinguēdū ē de dilectiōe effect⁹ q ē simił inocentie. ⁊ bñficētie. primo mō tenemur oēs diligere inimicos. q2 tenemur eis nō iferre mala nisi ꝓpter bonū ꝑsone vel reipublice. Scđo mō distinguēda ē dilectio bñficiētie. q2 si ē bñficiū spūale ad salutē necessariū. tūc tenemur illud inimicis impēdere. sic orare ꝓ eis nō qdē i spāli: sꝫ in gnāli. ita. s. vt non excludamus eos ab orōnib⁹ cōib⁹. Si vō ē bñficiū tꝑale. ad hoc nō tenemur nisi in casu necessitatis. Nota tñ eē duplicē inimicū. s. ꝑsone nr̄e ⁊ ecclesie. Igitꝰ inimico ꝑsone bñfacere ꝑfectōis ē. nisi iquātū sibi vel alteri bñficium nociuū eēt. q2 i tali casu bñficiū subtrahere vtile ē. Inimico āt eccłie bñficiū sbtrahē ꝑfecti⁹ ē ⁊ meli⁹. nisi inquātū ꝑ bñficiū sperat recōciliād⁹ ecclesie. Ex ꝑdictꝭ pꝫ ꝙ optare bōa tꝑalia inimicis ecclesie iꝑfectiōis ē nisi ꝑ accidens. s. qñ credunt per hoc cōuertēdi. Inimico vero ꝑsone optare bona tꝑalia perfectionis est nisi ꝑ accidens. s. quādo putantꝰ ei vel alij nociua. Nota ꝙ lꝫ amicū diligere sit magis debitū. tñ diligere inimicum magis est meritoriū remissionis pene. ⁊ ad multa alia valet. Primo quia magne accedit ad perfectionem virtutis. Maioris perfectionis vł maior virtus est. quia magis gratuitum est. Secūdo quia motus charitatis ad inimicum magis meritorius est remissionis pene. ⁊ hoc rōne difficultatis. lꝫ in amicum sit magis meritorius vite eterne rōne intentionis. Amor enim naturalis feruētiorēꝫ facit motum charitatis sicut dispositio materialis cōfert forme. Tertiū q2 inimicū diligere exꝑssus signum charitatis ē. q2 cōtra motum nature ē. vñ valde difficile est. nisi adsit grā per quam vincatur natura. Nota ꝙ ille cui iiuria facta ē nō debet reconciliationem petere: siue querere ex debito necessitatis: sed si facit cōplet debituꝫ ꝑfectōis. vnde dicit Chriso. ꝙ talis debet reconciliationem querere. vt duplicem gloriam consequatur. Unā q2 iniuriaꝫ passus. alterā q2 ꝑor rogauit.

¶ De virtutibus cardinalib⁹. Ca. 33.

Per virtutes cardiales aīa rectificatꝰ in suis virtutib⁹. Nā prudentia rectificat rōnalē: fortitudo irascibilē: temperātia ꝯcupiscibilē. Iustitia vō rectificat oēs vires ꝓut nā iustitie cōꝑhendit nō solū spālē iustitiā q̃ est in cōmutatiōib⁹ vel distributiōib⁹. sed ēt legalem q̃ ē oīs virt⁹ ꝓut eius act⁹ ꝑtinet ad debitū obediētie ꝑceptorū. Ipsa. n. iustitia gñalis ꝯꝑhendit virtutes ordinantes ad ꝓximū vt est equitas ⁊ liberalitas ⁊ ordinantes ad seipꝫ sicut est inocētia ⁊ penitentia. ⁊ ordinātes ad deū sicut ē latria pietas ⁊ obedientia. Proptꝰ hoc iustitia dr̄ circuire oēs virtutes. ⁊ ꝙ nō tm̄ ē virtus specialis. sed ēt generalis ꝯꝑhendēs toti⁹ aīe rectitudinē cū ipsa dicatꝰ rectitudo voluntatis. Itē ꝑ virtutes cardiales instruitꝰ hō i operib⁹ ⁊ cōtra vitia armatur. Primuꝫ fit dupłr. q2 istruitꝰ quo ad se ꝑ prudentiā: ⁊ quo ad ꝓximū ꝑ iustitiam. Secunduꝫ ēt fit dupliciter. q2 hō armatur in ꝓsperis ꝑ temperantiaꝫ: ⁊ in ad-

uersis p fortitudniem. Item dicit. Aug. qꝫ prudētia ē i eligendis. fortitudo in tolerādis. tēpantia in vtendis. iustitia i distribuēdis. Itē dicit qꝫ prudentia est in p cauendis isidijs. iustitia in subueniendo miseris. fortitudo i pferēdis molestijs. tēpantia i coercēdis delectatiōib9 prauis. Aug. ait i musica sua qꝫ succedit prudentie cōtēplatio. fortitudini firmitas adherentie tēpantie mēsura delectatōis. iustitie debita ordiatio ad deū ⁊ primū. Iste q̄ttuor virtutes appellant̄ cardinales. qꝛ sicut hostiū vertit̄ in cardine. sic i his vertit̄ ⁊ regit̄ vita hois. Vocant̄ ēt politice. qꝛ ordinat̄ i his vita ciuilis. Dicunt̄ etiā humane. qꝛ humano studio acqrunt̄ nisi diuinitus ifundant̄. Appellant̄ ēt ꝯsuetudinales. qꝛ nō ex vno actu. sꝫ ex ꝯsuetudine nascunt̄. vel qꝛ honestas humana se magis exercitat i istis. sic ē scōꝝ duotio se magis exercitat i v̄tutibus theologicis. Nota qꝫ prudentie ē scire qd possit. tēperantie est non p̄sumere qō nō possit. iustitie ē velle i oib9 qō equū sit. fortitudis ē velle plus q̄ possit. Iste v̄tutes hn̄t suos gradus pfectōis ſm quos alr̄ possident. incipientes alr̄ pficientes. alr̄ pfecti. Dn̄r ēt v̄tutes politice qn̄qꝫ ſm qꝫ regunt vitam hois quo ad opa exteriora. ⁊ put pugnāt contra vitia. ⁊ hoc modo sunt incipiētiū. Purgatorie dn̄r ſm qꝫ iam sunt in victoria vitioꝝ. ⁊ ꝯsistunt ptiꝫ itra. ptiꝫ extra. ⁊ sic sunt pficientium. Dn̄r etiam purgati ai ſm qꝫ iā deuictis vitijs qescit hō: ita qꝫ raro p̄mi mot9 isurgūt. ⁊ h̄ mō ptinēt ad pfectos. Exēplares dn̄r put sunt i mēte diuina. Nam sicut omnium reruꝫ deus exemplar est. ita ⁊ idee virtutum i ipo consistunt.

De prudentia. Cap. 54.

Prudentia ſm qꝫ est v̄tus politica est vt ait Macrobius ad rōnis normā que cogitat q̄ agit vniuersa dirigere. ac nihil p̄ter rectum velle vel facere. Prudentia vero ſm qꝫ est virtus purgatoria est vt idē ait ⁊ mūdū ⁊ oia q̄ i mundo sunt dinoꝝ cōtemplatiōe despicere. ⁊ oēm aie cognitōꝫ i sola dina erigē. Prudētia āt put est v̄tus purgati animi. est sola dina noscere. ⁊ ea tanq̄ nihil aliud sit itueri. Prudētia sane exēplaris est ipa mens dina. cui oia nuda sūt ⁊ apta. Partes prudētie ſm Tulliū sunt. Intelligentia. prouidentia. Memoria. Intelligentia vero est p quā anim9 pspicit ea que sunt. prouidētia āt v̄tus ē. vt ideꝫ ait p quā videt̄ aliqd futurum anteq̄ fit. Memoria ſm eundē est p quam reperit qs ea que fuerunt. Nota qꝫ duplex est iudiciū rōis. discretiuū: ⁊ diffinitiuū. Iudicium discretiuuꝫ est quo rō iudicat aliqd eē faciendum vel non facienduꝫ. Circa tale iudicium est scia. ⁊ nō virtus. Iudiciū vero diffinitiuū est quo rō iperat aliquid fieri vel nō fieri. ⁊ circa istud ē virtus. Vn̄ in p̄mo iudicio se hꝫ scia ad opatiōes bonas vt cōsiliarius. In scdo vero iudicio se hꝫ virtus vt impator. prudētia hꝫ regere certas virtutes in actibus suis ſm oēs ptes phie morales. que sunt ethica siue monastyca. hyconomica. ⁊ politica. quaꝝ p̄ma mores quo ad se ipꝫ instruit. 2ª familiā disponit. 3ª vrbes ⁊ regna regit. Triplex ē prudētia. p̄ma est cordis. ⁊ hec ē in dispositione pn̄tiuꝫ. ⁊ recognitōe p̄teritoꝝ. ⁊ p̄uisione futuroꝝ. Deutrono 32. Vtinā saperēt .s. p̄terita. ⁊ itelligerēt s. pn̄tia: ac nouissima puiderent. s. futura. Scda ē oris. ⁊ est hec i moderatiōe ſmonū. puer. Qui moderat̄ labia sua prudētissimus est. pone dn̄e custodiā ori meo. 3ª est opis. ⁊ hoc ꝯsistit: vt ait Tullius in fuga mali ⁊ electōe bōi. ps. Declina a malo ⁊ fac bonū. Nota qꝫ alia est prudētia mūdana. ⁊ alia humana. alia diuina. pria ē in tpalib9 acqrendis. 2ª i cōmō carnis. 3ª in obsequijs dinis. Officiū prudētie ē actus aliarum virtutum dirigere sicut supra dictū est. Ber. Discretio nō tam v̄tus q̄ auriga v̄tutum est. Nole fallere nec falli vt dicit Seneca ē res ſm veritatem extimare. Idem. Tunc p rōem recte viues. si diuina prius estimes si dignitatē

rerũ nõ ex opinione multoꝝ:ſʒ ex eaꝝ na
tura ꝯſtituas. Nobis ꝯmiſſa ad dei glo
riã ⁊ proximi edificationẽ diſpenſare. Lu
ce qs putas ẽ fidelis ſuus et prudẽs ⁊c̃.
Mutabilitatẽ fugere. Seneca. Scito te i
quibuſdam perſeuerare debere qꝛ cepiſti
quedam nec incipere.

¶ De temperantia. Cap. 35.

t Empantia ſm Macrobiũ ꝓut ẽ
virtus politica ẽ nihil appetere
penitendũ. in nullo legẽ modera
tiõis excedere ſub iugo rationis cupidita
tem domare. Tẽpantia ꝓut ẽ virt⁹ pur-
gatoria ẽ oĩa reliquere inqͣtũ natura pa
tiť. q̃ corpis vſus regrit. Tẽperantia ꝓut
eſt virt⁹ purgati aĩ. ẽ terrenas cupidita-
tes nõ ſolũ reꝓmere. ſʒ penitus obliuiſci.
Tẽperantia ꝓut eſt virtus exẽplaris. eſt
quedam ĩ ſe ꝑpetua intẽtiõe ꝯuerſio. par
tes tẽperantie ſʒ Tul. ſunt cõtinẽtia. Cle
mentia. ⁊ Modeſtia. Cõtinẽtia ſʒ eundẽ
Tul. eſt virt⁹ per quã cupiditas ꝯſilij gu
bernatione regiť. Clemẽtia eſt ꝑ quã mo
tus aĩ i odiũ alicui⁹ cõcitati cõitate vel hy
laritate cõtinenť ſeu retinenť. Modeſtia
eſt virtus ꝑ quam pudor honeſtus parat
⁊ ſtabileʒ auctoritatẽ cõpat. Species tẽ-
perantie ſunt. Sobrietas. Cõtinẽtia mo
deſtia. prima cõſiſtit circa guſtum in quo
ponit modum ſobrietas. 2ª eſt circa tac-
tum qͣtum ad vim generatiuã. qꝛ ibi po
nit modũ caſtitas. Hʒ eniʒ hõ vehemen
tem appetitũ cõſeruãdi ſe i eſſe idiuidui
per nutritiuã. ⁊ cõſeruãdi ſe in eſſe ſpei ꝑ
gñatiuã. Iſti autẽ appetitus reſtringunť
ꝑ ſobrietatem ⁊ cõtinentiã. 3ª in dictis ⁊
factis. factũ aũt ꝓut hic accipiť ꝑtinet ad
tres ſenſus ⁊ circa proprias eorum ma-
terias. ſcilicet viſum auditum. olfatum.
pertinet etiam hoc factum ad tactum. nõ
quidem qui eſt in generatiua. ſed ad ali-
os quorum organa ſunt manus ad per-
cutiendum vel capiendum: ⁊ pedes ad
ambulandum. In oĩbus iſtis moduʒ po
nit modeſtia. Dignitas temperantie in h
eſt ꝙ aĩam decorat. qꝛ ſicut ĩ naturis for-
ma decẽtior ẽ materia. ſic ⁊ i morib⁹ plus
cõmendanť modus qͣ ipa actio. ꝓpter
hoc temperantia cõpať ſoli q medi⁹ pla
netarũ eſt ⁊ decentior inter oẽs. Meritũ
cumulat. qꝛ mediũ tenuere beati. Vñ dr̃
ꝙ vbis nõ meremur: ſʒ aduerbijs. i. non
eo ꝙ aliqd facimus: ſʒ i eo ꝙ bñ facim⁹.
Iſtud pʒ i illa vidua q̃ obtulit duo minu
ta. ⁊ magis cõmẽdata eſt qͣ q magna mi
ſerunt i gazophilatio. Vitioſos appeti-
tus refrenat ſicut ſupra dcm̃ ẽ. vñ cõpať
freno. ⁊ remo. ⁊ lime que ſuperfluum tol
lit rubiginis de ferro. Actiones tempe-
rat ſm ꝙ apoſtolus inſtruit dicens. Ra
tionale obſequium veſtrum. Medium
ſeruat. Ber. Tene medium ſi nõ vis per
dere moduʒ. De hoc modo dicitur. Me
dio tutiſſimus ibis. Iſtud medium vo-
luit dominus nos tenere quãdo fecit nõ
de capite vel de pede mulierem: ſed de
coſta. Et quando fecit hominem partim
corporalem. ⁊ partim ſpiritualem. vt di-
gnitate nature eſſet ſub natura angelica:
⁊ ſuper corpoream. Chriſto aſſimilat qui
ſtetit in medio diſcipulorum: ſedit i me
dio doctorum. ſuſpenſus eſt in medio la
tronum. Locatus eſt in medio duorum
animalium. viſus eſt a Ioanne in Apo-
ca. in medio cadelabrorum aureorum.
Naturam conſeruat. quia natura in me
dijs delectatur. per extrema corrumpi-
tur. Unde philoſophus. Excellentia ſen
ſatorum corrumpit ſenſus. ferculis eter
nis cibat. Unde temperantia compara
tur ligno vite quod erat ĩ medio ꝑadiſi.

¶ De fortitudine. Cap. 36.

f Ortitudo ſm Macrobiuʒ pro
ut eſt virtus politica. eſt ani-
mum ſupra metum periculi
agere nihilqʒ niſi turpia time
re. tolerare fortiter aduerſa vel proſpe-
ra. fortitudinis purgatorie eſt ani-
mo non terreri a corpore recedente nec
altitudinem abhorrere. fortitudinis
purgati animi eſt paſſiones ignorare.
Non metuere vt neſciat iraſci. ⁊ nihil

cupiat inhonestũ. foꝛtitudis exẽplaris ẽ
esse imutabilẽ.qꝛ sꝑ idẽ est, nec aliqñ mu
taꝛ. Partes foꝛtitudinis ſꝫ Tulliũ sunt
q̃ttuoꝛ. Magnificentia.fidutia. Patien
tia.⁊ Perseuerãtia. Magnificẽtia ſꝫ eũ
deꝫ est magnaꝝ ⁊ excelsaꝝ reꝝ cũ ampla
quadã ai.ꝓpositione cogitatio atqꝫ mini
stratio.fiducia est virtꝰ ꝑ quã i magnis ⁊
honestis rebꝰ multũ in se aimus ex spe cer
ta fidutie collocaꝛ. Patiẽtia est honesta
tis ⁊ vtilitatis cã rerũ arduarũ atqꝫ diffi-
ciliũ voluntaria ⁊ diuturna ꝑpessio. Per
seuerãtia est virtus in rõne bene ꝯsidera-
ta.stabilis ⁊ ꝑpetua ꝑmansio. Multi sũt
effectꝰ foꝛtitudinis. Pꝛimus ẽ qꝛ de ho-
stibꝰ triumphat.Mat.4.Uir foꝛtissimus.
Secũdus qꝛ hõi sua bona ꝯseruat.Luce.
Cũ foꝛtis armatꝰ ⁊c̃. Tertiꝰ qꝛ ditat.pꝛo-
uer. Manꝰ foꝛtis diuitias parat. Quartꝰ
qꝛ regnũ celoꝝ expugnat.Mat. Regnuꝫ
celoꝝ vim patiꝛ.Quintꝰ qꝛ oꝛnat.ꝓuerb.
foꝛtitudo ⁊ decoꝛ idumentũ eiꝰ. Sextꝰ qꝛ
in extremis assecurãt.ꝓuer.Leo foꝛtissi-
mus bestiaꝝ a nullius pauet occursu.Se
ptima qꝛ remunerationẽ expectat. ꝓuer.
Mulierẽ foꝛtẽ quis inueniet ⁊c̃. foꝛtitu-
do ꝯsistit in quinqꝫ.s.in aggressione ar-
duoꝝ.ꝑs.Uiriliter agite ⁊ ꝯfoꝛteꝛ coꝛ ve
strũ.In contẽptu terrenoꝝ.Hebr̃.Moy
ses negauit se esse filiũ Pharaõis ⁊c̃.In
sustinentia tribulationũ. Cañt. foꝛtis est
vt moꝛs dilectio.In resistentia tentatio-
nũ.Apo. Nõ coꝛonabiꝛ nisi q legittime
certauerit.In ipugnatiõe vitioꝛum.Job.
Militia est vita hois suꝑ terrã.Multa iu
uant foꝛtitudinẽ. Pꝛimũ ẽ exoꝛtatio pꝛu
dentiũ.Uñ legiꝛ de iuda machabeo ꝙ ar
mauit socios nõ clypei vel haste munitio
ne,sꝫ ſmõibꝰ optimis. 2^{m} exẽplũ robusto
rũ. Uñ legiꝛ de Eleazaro ꝙ elegit foꝛtiꝛ
moꝛi.ꝓ ꝑr̃nis legibꝰ.Exẽplũ v̄tutis ⁊ foꝛ
titudinis posteris relinquẽs. 3^{m} exercita-
tio i pugnis.vñ legiꝛ i iosue ꝙ dñs nõ de
leuit hostes filioꝝ isrl̃ statiꝫ oẽs: sed reli-
quit aliquos vt hr̃ent ꝯsuetudinẽ p̃liãdi.
4^{m} est spes remũeratiõis. 2° palip. Cõfoꝛ
tenꝛ manꝰ vr̃e ⁊ nõ dissoluãꝛ:ẽ.n.merces
opi vr̃o. 5^{m} hostiũ debilitas.Gre. Debiꝛ
est hostis q nõ põt vicere nisi volentẽ. 6^{m}
or̃onis adiutoꝛiũ.Exo.Cũ eleuaret manꝰ
moyses vincebãt filij isrl̃. 7^{m} armoꝝ spiri
tualiũ apparatꝰ.vñ Sãson vincebat ꝑhili
steos i mandibula asini.i.tẽꝑantia ⁊ sim-
plicitate. 8^{m} memoꝛia dñice passiõis qđ si
gnatũ est i Dauid qui ꝯ Goliã venit i ba
culo ⁊ funda. 9^{m} cibꝰ spũalis.ꝑs. Panis
coꝛ hois ꝯfirmat.3° R. Ambulauit Hely
as i.foꝛtitudine cibi illiꝰ ⁊c̃.vñ ⁊ Petrus
potatꝰ spũs sci gr̃a ꝯfoꝛtatꝰ est dicẽs. Oꝫ
deo obedire magis q̃ꝫ hominibꝰ.Idẽ vo
apoca.ante taleꝫ confoꝛtationẽ dixit. Ne
scio hominem hunc.

De iustitia politica. Ca. 37.

Iustitie politice ſꝫ macrobiuꝫ est
seruare vnicuiqꝫ qđ suũ ẽ. Iusti-
tie purgatoꝛie ſꝫ eundẽ ẽ ad vnaꝫ
cuiusqꝫ pꝛopositi viaꝫ vniuscuiusqꝫ virtu
tis officiuꝫ conseruare. Iustitie autẽ pur
gati animi est:ita cũ superna mente socia
ri vt seruet cũ ea fedus perpetuum imi-
tando.Iustitie exemplaris est ꝙ perenñi
lege sempiterna operis sui continuatiõe
non flectitur. Partes iustitie ſꝫ Tulliuꝫ
sunt sex.s.religio:pietas:gratia:vindica-
tio:obseruantia:veritas: Religio ſꝫ eun
dem Tullium est virtus que superioꝛis
cuiusdam nature quaꝫ diuinaꝫ vocant cu
ram cerimoniamqꝫ affert. pietas est per
quam coniunctis sanguine beniuolentie
officium ⁊ beniuolens tribuitur cultus.
Gratia est in qua amicitiaruꝫ ⁊ officioꝛũ
alterius memoꝛia:⁊ remunerandi volun
tas continetur. Uindicatio est per quam
vis ⁊ iniuria.⁊ omne quod obscurum est
defendendo atqꝫ vlciscẽdo pꝛopulsatur.
Obseruantia est virtus per quam homi-
nes aliqua dignitate antecedentes cultu
quodaꝫ ⁊ honoꝛe dignantur.Ueritas est
virtus per quam imitatur ea que sunt:a-
ut fuerunt:aut futura dicuntur. Nota ꝙ
iustitia non tam est virtus specialis q̃ꝫ ge
neralis:vt habes supꝛa de virtutibꝰ car-
dinalibꝰ in genere. Iustitia vt dr̃ in libꝛo
sapie est ꝑpetua multiplici rõne. Pꝛimo

qꝛ ꝑpetuat aiam stabiliendo eã in debito
loco.s.sub deo ⁊ supra corporales creatu
ras. 2° qꝛ manebit in pria ꝭm essentiam
⁊ vsum. Alie aũt virtutes cardinales ⁊ si
maneãt in pria ꝭm eẽtiã.nõ tñ ꝭm oẽm
visum. Temperãtia.n.nõ refrenabit mo
tus illicitos: prudẽtia nõ cauebit ab insi
dijs. fortitudo ñ aggredieꝛ̃ ꝟbilia. Ju-
sticia ꝑuertiꝛ̃ tripliciter.s.amore ꝑsone vl'
pecunie. Jsa. Veh q iustificatis impiuꝫ
ꝓ munere. Timore. Euangeliũ. Nolite ti
mere eos q occidunt corp⁹. Rãcore. Jdẽ
sciens ꝙ ꝑ inuidiã tradidissent eũ. Plu-
ra mouẽt ad rectitudinẽ iustitie ꝑmũ est
rectitudo humani corporis. qꝛ incedens
valde ẽ i recto corpe curuũ hr̃e aium. 2m
est naturalis inclinatio. qꝛ vt ait Aug. Ju
stitia ẽ i corde hois naturaliter. 3m qa bru
ta aialia docent multa ꝗ ꝑtinent ad iusti-
tiaꝫ vt ẽ inocẽtia. cõcordia: ⁊ hmõi. 4m ẽ
scriptura Ecc. Usqꝫ ad mortem certa ꝓ
iustitia. Effectus iustitie ẽ qa beatificat.
Math. 5. Beati q esuriunt ⁊ sitiunt iusti
tiã. petr⁹. Si qd patimini ꝓpter iustitiã
bti. Quia exaltat. Ecc. Qui opaꝛ̃ iustitiaꝫ
exaltabaꝛ̃. quia appetitũ cõcupiscentie re
frenat. Jsa. Erit iustitia cingulũ lũborũ
ei⁹ qꝛ locũ deo ꝑparat. ps. Justitia ⁊ iudi
ciũ ꝑparatio sedis tue. qꝛ a morte eterna
liberat. prouer. Justitia vero liberabit a
morte. Qꝛ coronat. Thimo. Reposita ẽ
mihi corõa iustitie. Qꝛ remũerat. ps. Re
tribuet mihi dñs ꝭm iustitiã meam. Ju-
stitia cõsistit i fide Apo. Credidit Abra-
hã deo. ⁊ reputatũ est ei ad iustitiã. Iteꝫ
in orõne. ps. Clamauerꝛ̃ iusti. ⁊ do. ex. e.
Jn scã meditatõe. Ecc. Btũs vir q i sapia
morabiꝛ̃. ⁊ in iustitia meditabiꝛ̃. Jn hũi-
liatiõe. Math. Sic decet nos iplere oẽm
iustitiã. Glo. Perfecta iustitia ẽ subdere
se minori. Jn eruditõe. ꝓuer. Seminãti
iustitiã merces fidelis.

De donis in communi. Cap. 38.

Jcet oẽs habitus dati diuit⁹ possint
l dici generaliter dona dei. Spãli
ter tñ ⁊ appropate septẽ sunt do
na spũs sci ꝗ per ordinem Jsa. vndecim
enumerat a sũmo incipiẽs vsqꝫ ad vlti-
mũ descẽdẽdo. Septẽ igiꝛ̃ sunt dõa mul
tiplici rõe. ꝑmo vt ꝑ hec septẽ expellãtur
vitia septẽ. s. vt timor expellat supbiam.
Pietas inuidiã. Scia irã: ꝗ ẽ quasi ꝗdaꝫ
insania. fortitudo accidiã. Cõsiliũ auari-
tiã. itellect⁹ gulã. Sapia luxuriã. 2° dñr
eẽ septem dona ꝓpter expediendas vi-
res naturales. Nã irascibilis indiget ex-
pediri tã in prosperis ꝙ̃ in aduersis. in
ꝓsperis qdem ꝑ timorem. in aduersis ãt
per fortitudineꝫ. Cõcupiscibilis idiget ex
pediri quãtum ad effectũ respectu ꝓxi-
mi. quod fit per pietatẽ: ⁊ quãtũ ad effe-
ctũ respectu dei qd̃ fit ꝑ gustũ sapie. Rõ
nalis vero idiget expediri i veritatꝭ specu
latiõe. qd̃ fit ꝑ donũ intellect⁹. ⁊ i veri ele
ctõe. qd̃ fit ꝑ cõsiliũ. atqꝫ electi executõe.
quod fit per sciam. ꝑ hãc.n. cõuersamur i
medio nationis praue et ꝑuerse. 3° dicũ
tur eẽ septem dona ꝓpter regimẽ actiue:
⁊ cõtẽplatiue vite. Contẽplatiua siqdem
tria dona dꝫ hr̃e. s. timorẽ ad reuerẽtiam
maiestatis. Jntellectum ad intelligentiã
veritatis. Sapiaꝫ ad gustũ bonitatꝭ. Ac-
tiuã vero hꝫ pietatẽ ad agẽdum. fortitu-
dineꝫ ad sustinendũ. sciam ad discretiõeꝫ
pietatis. cõsiliũ ad discretiõeꝫ fortitudis.
Plurima ergo dona sunt ad intellectuꝫ
spectãtia. qꝛ lux cognitõis multũ valet ad
recte viuendũ. Propter eãdem cãm fit
donoꝝ obuiatio. vbi quasi sꝑ adiungitur
vnũ directiuũ cum alio. quod spectat ad
actõeꝫ vel passionẽ. Unde Grego. super
Ezechi. dicit ꝙ sum⁹ ꝑ sapiam maturi. ꝑ
intellectũ ꝓuidi. ꝑ consiliũ cauti. ꝑ fortitu
dinẽ aiosi. ꝑ sciam discreti. per pietatem
misericordes. ꝑ timorem humiles.

De timore in cõi. Cap. 39.

t Jmor est vt ait Augu. fuga mali.
Spẽs timoris sunt sex. ꝑmus ẽ
naturalis qũo quilibet naturaliter timet
nocumentum nature. Jste nõ est merito-
rius neqꝫ demeritorius. qꝛ non subiacet
libero arbitrio. ⁊ dicitur naturalis non a
natura instituta. sed destituta. qꝛ iste ti-
mor est pro peccato primorũ parentũ in

flictus.hoc timore xp̄s naturalr̄ mori timuit. Secundus ē timor humanus q̄ qs nimis timet pelli sue. Jste timor nascit̄ ex nimio amore pñtꝫ vite.⁊ ē qñz mortalr̄ act⁹ei⁹.i.cū ꝑus qs peccaret mortaliter ꝙ amitteret vitā suā.qñz ē venialis.vt cū quis faceret ꝑus pctm̄ veniale.ꝙ pmitteret se occidi. Tertius ē timor mundanus quo quis nimis suis rebus inheret. Hic nascit̄ ex nimio amore reꝝ tp̄aliū.⁊ ē qñz mortalis qñz venialis penitus eodez mō quo dcm̄ ē de humano. Quartus ē timor ꝟuilis quo qs timet peccare ꝑncipaliter ꝓpter penā. Quintus est timor initialis quo timet qs penā ⁊ dei offensaz. Unde quasi duos habet oculos.vnū ad penaz. aliud ad deū.⁊ hic ē ꝑncipalior. Sext⁹ ē timor filialis quo qs timet offensaz dei. vel separationem a deo. Numer⁹ p̄dcōꝝ timoꝝ sic accipit̄. Aliquis timor ē a spū sancto ⁊ cū spū scō.sicut timor initialis ⁊ filialis. Aliqs a spū sancto ē.⁊ non cū spū scō ē.sic̄ timor naturalis. Aliqs nec a spū scō.nec cū spū scō. sic̄ timor humanus ⁊ mundanus.quos nec spūs sci gr̄a secum cōpatit̄.nec ꝑ spm̄ scm̄ datur. Est adhuc alius timor reuerētie q solus īter timor̄s erit i p̄ria.sicut dicit.p̄s. Timor dñi scūs permanet i seculū seculi: Reuerētia vero ē resilitio a cōsiderata magnitudine dei i ꝓpriaz ꝑuitatē. Timor dñi multa bona facit. Primo qꝛ expellit pcm̄.ꝓuer. Timor dñi expellit pctm̄. Sapiētiaz gignit. Ecc.ꝑmo. Qui timet nihil negligit. Mētem stabilit.ꝓuer. Nisi i timore dñi tenueris te instāter cito subuertet̄ domus tua. Spūaliter ditat.p̄s. Nō ē inopia timentibus eū. Bona oꝑa cumulat. Eccl̄. Qui timet deū faciet bona. Cor delectat. Ecc. Timor dñi delectat cor. Vitā ꝓlongat. Ecc. Timor dñi apponit vitam. Deuotōez irrigat. Ecc. Timor dñi fons vite. Eternaliter remunerat. Ecc. Timenti deum bene erit in extremis.

¶ De timore ꝟuili. Cap. 40.

t Jmor ꝟuilis donū spūs sci est.nō tñ ē cū spū scō.sicut aurora cū sole est. Timor ꝟuilis spūi scō locum p̄paprat.vt eū sicut seta filū introducat. Seta filū introducendo ipm p̄cedit. nō tñ cūz ipso permanet.sicut ait Aug. Timor ꝟuilis ē bonū quo nemo bñ vtit̄.qꝛ licꝫ hit⁹ timoris ꝟuilis bon⁹ sit i se ꝟm ꝙ donum spūs sci ē.tñ ei⁹ actus quādoqꝫ pctm̄ est. Timor itaqꝫ seruilis duo facit. Primuz est ꝙ p̄parat viā charitati. Scōm ē ꝙ retrahit a pctō metu pene tm̄. Ratione primi bonus ē.sꝫ rōne secundi distiguitur. Unde notandū ē ꝙ vsus timoris ꝟuilis duplex ē.s.cū quis vtit̄ essentia hitus tm̄. vel cum qs vtit̄ seruilitate. Primo mō vsus ei⁹ bonus ē. Nā ille ē abhorreri penas eternas.quod bonū ē. cūz sit ēt in timore initiali. Secūdo mō vsus eius malus ē.qꝛ vsus eius est vitare malū ex coactione per penam.cui⁹ tamē affectus habetur in voluntate.⁊ sequeretur effectus si sparetur impunitas.vt ait Augu. Et intelligit̄ dictum eius.qui ait ꝙ timor seruilis bonus est.nō tamē q timet ꝟuiliter bene agit. qꝛ agere bonum ex voluntate facti.sed agere bene.i.meritorie est ex voluntate agentis qui agit ex virtute charitatis ⁊ gratie.

¶ De timore initiali. Cap. 41.

t Jmor initialis ideo sic dcm̄ ē. qꝛ est incipientiū ꝑmo penitere. Vñ isa. Dñe a timore tuo ꝯcepimus ⁊ peperimus spūm salutis. Qui adhuc sunt i angustia ꝓ peccato quod cōmiserunt: sꝫ angustia hec foras mittitur quando cōscia serenatur ad plenum. qꝛ perfecta charitas foras mittit timorem initialē inꝙtū habet naturam timoris seruilis. ꝟm hoc s. habet oculum ad penam. Timor enim initialis hꝫ duos oculos. vnū ad gloriaz q ē ei eēntialis. alterū ad penā q ē ei accidentalis. sꝫ timori seruili eēntialis. Preterea timor initialis abstinet a pctō veniali ꝑꝑ penam purgatorij in quo casu pōt cōuenire cū perfecto.q ēt timet penā purgatorij inꝙtuz est dilatiua glorie: siue separatiua ad tempus. Duplex est amor.s. filialis quo deum diligimus ꝓpter se tm̄

⁊ mercenarius quo nõ diligim⁹ principa
liter. ſ3 ſecũdario habito reſpectu ad mer
cede3. Huic duplici amori rñdet duplex
timor. ſ. initialis ⁊ filialis. Nã filialis ti-
mor rñdet amori filiali. initialis vero re
ſpondet amori mercenario.

¶ De timore filiali. Cap̃. 42.

t Jmor filialis ꝓpe timet offende
re deum qui etſi ꝑꝑ pctm̃ non ſe
parer̃ a deo: tñ a pctõ abſtineret nec ipm̃
offenderet ⁊ ĩ hoc timor ſeꝑatõis filialis
differt ab initiali: q ꝓprie eſt timor ſeꝑa
tiõis. qui ꝓpter ↄſciẽtiã peccati timet ſe-
parari a deo. Timor vero filialis tãtum-
modo timet offẽdere deũ. Alia ẽ dñia. q2
timor initialis eſt iꝑfectoꝝ. ſ3 filialis per
fectoꝝ. 3ª ẽ dñia q2 cum in timore pene
ſint duo. ſ. punctio. et cautela. ipa pũctio
ꝑtinet ad timore3 initiale3. talis. n. pun-
ctio eſt ex ↄſcia peccati de quo neſcit an
ſit dimiſſum. Cautela vero pertinet ad ti
morẽ filialẽ. ſic. n. ꝑfect⁹ cauet pctm̃ q̃ ad
deu3 offendit. ita ꝑ ↄñs cauet penã. ſ3 tñ
ꝑ accñs. Timor etiam filialis dicitur ſan
ctus ⁊ caſtus.

¶ De dono pietatis. Cap̃. 43.

Onũ pietatis in tribus conſiſtit
d ſ. in cultu dei ĩ veneratione ſacre
ſcripture. ⁊ in proximi honore.
Cultus dei cõſiſtit in ꝓfeſſione diue ma-
ieſtatis. ⁊ hoc ẽ theoſobia. Ueneratio ſa
cre ſcripture conſiſtit in hoc vt ei firmiter
credatur. vt ſollicite cuſtodiatur ⁊ fidelr̃
diſpenſetur. Honor ꝓximi ↄſiſtit ĩ reuerẽ
tia ſuperioꝝ. in conformitate equalium.
⁊ in ſubuentione inferiorum.

¶ De dono ſcie. Cap̃. 44.

s Cientie donũ ſimilẽ actũ h3 cum
prudentia. q2 eſt virtus politica.
ſ3 differt in rõe agendi. Prudentia. n. ꝓ
cedit ex ꝑncipijs iuris naturalis. Scie ve
ro donũ ex ꝑncipijs fidei. Propri⁹ actus
ſcie doni eſt docere recte. ↄuerſari in me
dio nationis praue ⁊ ꝑuerſe. Ad qđ req
runt̃ tria. Primũ ꝙ hẽat rões qbus ſe
defendat ab impugnãtibus fidẽ ſuã. Se
cundum ẽ ꝙ a malo abſtineat. Tertium
ꝙ bñ et prudẽter tꝑalia ãminiſtret. Pre
terea ſcie doni ẽ dirigere oꝑa ad normã
rõnis ⁊ ad cõformitatẽ dei. Jtẽ ꝑ ſcie do
nu3 ſcit̃ ne ſub ſpẽ boni malũ lateat. Jtẽ
donũ ſcie regit pietatẽ ꝑꝑ qđ ẽt hec duo
cõbinant̃. Jtẽ ꝑ donũ ſcie ſcit hõ qd ſit.
⁊ a quo ſit. ⁊ ad qd ſit. Scie donũ eſt ſcia
faciẽdoꝝ. ⁊ iõ rõe ſcie ↄſiſtit in cognitiõe
ſm quam non eſt virtus. ſed ratione fa-
ciendorum conſiſtit in operatione ⁊ ſm
hoc eſt virtus.

¶ De dono conſilij. Cap̃. 45.

c Onſiliũ ſumit̃ trib⁹ modis. qñq3
dr̃ cõſiliũ deliberatio de reb⁹ va
lẽtibus ad finẽ ad quẽ tendim⁹. ⁊ tale cõ
ſiliũ ꝑtiet ad prudẽtiã. vel idẽ ẽ ꝙ prudẽ
tia. qñq3 dr̃ cõſiliũ ꝑſuaſio rex excellẽtiũ
ad q̃s nõ tenemur ſ3 qđ dr̃ hoc eẽ ↄſiliũ.
Si vis ꝑfect⁹ eẽ. vade ⁊ vẽde ⁊c̃. quãdo-
q3 dr̃ cõſiliũ prudentia exercitatiua con-
templatiuorum ⁊ actiuorum donorum.
⁊ deliberatio de operibus arduis. ſiue te
neamur ad ea. ſiue nõ. ⁊ ſm hoc ſimiliter
cõſiliũ donũ. Nota ꝙ ſic̃ ad ſcie donum
pertiet reprobare malũ ⁊ eligere bonũ.
ita ꝑtinet ad cõſiliũ cauere ꝑicula q̃ ſũt ĩ
hoc exilio. Jtẽ ſicut ſcie donu3 h3 regere
pietatem. ita donum conſilij habet regẽ
fortitudinem. Jn hoc ãt differunt conſi
liũ ⁊ ſcia. q2 ſcia eſt circa bonũ ⁊ malum.
ſed cõſiliũ eſt circa difficile ⁊ arduum.

¶ De dono ſapie ⁊ intellect⁹. Ca. 46.

Apientia ⁊ intellectus differunt.
s q2 ſapientia eſt cognitio dei ab-
ſoluta. intellectus vero collatiue
ſ. in comparatione ad creaturas. Jtem
alia differentia. q2 intellectu cognoſcitur
deus per illuminationem de auditis in
ſcriptura. ſapientia autem cognoſcitur
experimento. Jtem per intellectum de
um cognoſcimus. per ſapientiam dul-
cedinem eius guſtamus. Unde ſapien-
tia dicitur quaſi ſapore virtutum condi-
ta ſcientia. Jtem ſicut dicit Grego. per
intellectum ſumus prouidi. per ſapien-
tiam maturi.

¶ De beatitudinib⁹ ĩ genere. Cap̃. 47.

b Eatitudies sũt septẽ ƀʒ distinctio
nẽ graduũ.Q̃uis sint octo ƀm es
sentiã q̃s saluator enũerat in ser⸗
mõe de mõte.s.pauptas spũs.mititas lu
ctus.esuries iustitie.mĩa mũditia cordis
par.q̃ꝝ btitudinũ numerus accipit ƀm i
tegritatẽ ꝑfectiõis.Requirunt ad itegri
tatẽ perfectiõis tria.s.recessus a malo. ꝓ
cessus i bono.ꝛ perfect⁹status in optimo.
Sane aũt oẽ malũ procedit ex tumore su
perbie:aut ex rancore malitie.aut ex lan⸗
guore cõcupiscẽtie.Cõtra hec tria sũt tres
btitudines.s.paupertas spũs ꝯ malũ tu⸗
moris:mititas ꝯ malũ rancoris.luct⁹cõ⸗
tra malũ libidinis.Itẽ ꝑfect⁹ attendit ƀʒ
mutationẽ q̃ est ƀm duas vias dñi.s.mi⸗
sericordiã ꝛ veritatẽ de quib⁹in p̃s. Uni
uerse vie dñi misicordia ꝛ v̄itas. Itẽ ƀm
has duas vias sumunt due btitudies . s.
esuries iustitie:ꝛ affect⁹misicordie. prete
rea stat⁹in optimo attendit duob⁹modis.
s.i limpida cognitiõe.ꝛ trãquilla affectio
ne.ꝛ ƀm hoc sumunt due vltime btitudi⸗
nes.s.mũditia cordis ad deũ videndũ. et
pax mentis ad ꝑfecte fruẽdũ.ꝑ has septẽ
beatitudines excludunt septẽ capitalia vi
tia.pauptas spũs excludit superbiã. man
suetudo irã.luctus inuidiã.qm̃ q luget ꝓ
peccatis alioꝝ nõ iuidet illis.Esuries iu
stitie accidiã.misericordia auaritiã. mun
ditia cordis gulã.qꝛ cordis mũditia non
seruit ventri ad modũ bruti aialis . Pax
excludit luxuriam:qꝛ gustato spũ desipit
ois caro.Et sicut i enumeratiõe donoruʒ
est ordo artificialis quo primo ponũt di
gniora:ita i btitudinib⁹est ordo naturalis
vbi digniores ponunt vltimo.

C De pria btitudine. Cap. 48.

Auptas spũs ponit hic ꝓ abstinẽ
p tia ab amore mundi.i. ab amore
carnaliũ voluptatũ ꝛ delitiaꝝ: ac
ꝓprie excellentie.Hec tria ꝯplectit amor
mũdi. Uñ dr sup Lucã. Paupes st q nõ
q̃runt illecebrosa.Super Math.Greg.
Pauperes spũ sunt humiles ꝛ timentes
deũ.Alia glosa dicit ꝙ paupes sunt q ni
hil habent ꝛ oia possident.

C De scda beatitudine. Cap. 49.

Itis est sicut dicit Arist.q nec pa
m tit nec deducit.Est autẽ mititas
eadẽ cum mansuetudine. hr eni i
glo.super Mat.ꝙ mansuet⁹est q nullam
amaritudinẽ sentit.ex quo pʒ ꝙ mãsuetu
do est idẽ qd patientia aliquo mõ.Differe⸗
runt tñ mansuetudo ꝛ patiẽtia: qm̃ patiẽ
tia est in sustinentia molestiaꝝ corꝑaliuʒ.
mansuetudo i sustinẽtia ꝯtumeliaꝝ.

C De tertia btitudine. Cap. 50.

Uctus est lugere ꝓ pctõ ꝛ ipsum
l odire:ita ꝙ isurgam⁹ad destru⸗
ctionẽ ipsi⁹.Lugere aũt de malo
vt fugiam⁹ipsũ:inquãtũ auertit ab ami⸗
co.sic lugere est solius charitatis. Luger
aũt de quolibet malo speciali est cuiusli⸗
bet virtutis.Quelibet eniʒ virt⁹ luget de
suo ꝯrio. C De quarta. Cap. 51.

Suries iustitie est vehemẽs desi⸗
e deriũ iustitie siue sũmi boni.Esu
ries aũt iustitie potius est btitu⸗
do q̃ȝ esuries aliaꝝ virtutũ cardinaliũ.qꝛ
ꝑ iustitiã imediate cõiungimur deo qd ñ
fit per alias virtutes cardiales.iustitia.n.
ꝓut hic sumit ꝯprehendit fidẽ: speʒ: cha
ritatẽ:q̃ imediate ꝯiũgunt nos deo.

C De quinta. Cap . 52.

Isericordia est ꝑ quã ꝓ terrẽis ce
m lestia meremur. Opera mĩe sunt
14.s.septẽ corꝑalia. ꝛ 7[m] spũalia.
Corporalia sũt hec. Uisitatio infirmorũ.
Potatio sitientiũ.Redẽptio captiuoꝝ.
Uestio nudoꝝ.Collectio peregrinoruʒ.
Sepultura mortuoꝝ.Prima sex de istis
habemus i euãgelio.septimam de thob.
Opera spũalia sunt hec. delinquẽti igno
scere.peccantẽ corripere. ignorantẽ doce
re.titubanti consulere.mestũ consolari.ꝓ
salute ꝓximi exorare.iiurias sustinere. Et
hoc vltimũ ꝓpterea dr opus mĩe. qꝛ rñ⸗
sio mollis ꝛ humilis frangit irã. ꝛ hoc pi
um est.s.furorẽ irati mitigare.

C De sexta. Cap. 53.

Unditia cordis est qua clarificat
m cor ꝛ mundat ad videndum deũ.
ꝛ ardentissime diligẽdũ. Accipit

aūt mundítia cordis hic nō ꝑ virtute ſȝ ꝑ ſtatu quodā qui eſt purgatiꝰ animi.

C De ſeptima. Cap. 54.

P Ax eſt ſtatꝰ virtutis i quo ē delectatio i deo ſine ꝯdictione carnis mundi ꝛ diaboli: vel ſi aliq̄ ē ineſficax eſt. Un̄ pȝ ꝙ pax eſt ſtatus aī purgatiſſimi. Pacificis aūt magis attribuitur eſſe filios dei ꝗ̄ alijs: qꝛ lȝ mīa maxime aſſimilet hoiem deo quātū ad opera exteriora. tñ quātū ad iteriora magis aſſimilat pax.

C De octaua. Cap. 55

O Ctaua beatitudo eſt de q̄ dr̄ beati q pſecutionē patiunt ꝑpt iuſtitiā: qꝛ ipſoꝝ eſt regnum celorū. Hec virtus. ſ. ſuſtinētia pſecutionū ꝑpt iuſtitiā ānexa eſt paci. Cum enī pacificus ſit abſq; cōtradictiōe carnis mundi ꝛ diaboli. pȝ ꝙ idem paratꝰ ē ſupare tētatōem mortis ꝑ xpo in eodē gradu eſt cū pace. Ppter hoc diximꝰ ꝙ octo ſunt beatitudines quantū ad eſſentiā. ſed tātū ſeptē q̄ntum ad diſtinctionē graduū: q̄m ſup pacem nō ē virtus alia. Dicit. n. Aug. Pax eſt finis ꝛ ꝯſumatio oīum virtutū. Octaua btitudo dr̄ redire ad caput duobꝰ modis. Primo qꝛ idē pmiū ſibi ꝓmittitur qḋ ꝓmittit btitudini. ſ. regnū celoꝝ. Secundo qꝛ oēs ꝓbant a prima vſq; ad vltimā vtrū vere ſint. Un̄ Gre. Qualis vnuſquiſq; apud ſe lateat. illata ꝯtumelia ꝓbat. Ex his dictis colligit ꝙ hitus virtutum cardinalium pncipaliter diſponunt ad exercitiū actiue. hitꝰ vō donoꝝ diſponūt ad actus ꝯtemplatiue. hitus vō btitudinū diſponūt ad pfectionē vtriuſq;.

C De ſenſibus ſpūalibus Cap. 56.

P Er ſenſus ſpūales ꝑcipit aīa ſpiritualia. qꝛ videt ſpōſi ſui pulchritudinē ſub rōne ſplendoris. Audit amenīſſimā armoniā ſub rōne verbi. Guſtat ſūmā dulcedinē ſub rōne ſapientie cōphendentis vtrunq;. ſ. verbum ꝛ ſplendorē. Odorat ſūmā fragrātiā ſub rōne verbi inſpirati. Tangit ſūmā ſuauitatem ſub rōne verbi icarnati. ꝛ iter nos corporaliter habitantſ. redētis ſe nobis palpabilē ꝛ oſculabilem per ardentiſſimam charitatē. Ex predictis pȝ ꝙ ſenſus ſpūales dicunt ꝯceptiōes mentales circa veritatē contēplandā. q̄ qdē ꝯtēplatō icipit a ſenſu ꝛ puēit ad imagiatiōnē ꝛ de imagiatōe ad rōem. ꝛ de rōne ad itellectū. ꝛ de itellectu ad intelligentiā. ꝛ de itelligētia ad ſapientiā: ſiue notitiā exceſſiuā q̄ icipit hic in via ꝛ ꝯſumat i gloria.

C De fructibꝰ ſpūalibus. Cap. 57.

F Ructus duodecim ſpūales non dicunt noui habitus: ſed ſtatus ꝯſolationū qbꝰ cōſolat ſpūs iuſtoꝝ. ꝛ iſte delectatiōes ꝯſequent opera pfecta. Sunt aūt iſti fructꝰ. charitas. gaudium. pax. patientia. lōganimitas. bonitas. benignitas. manſuetudo. fides. modeſtia. continentia. caſtitas.

C De dulia ꝛ latria. Cap. 58.

L Atria eſt ſeruitꝰ ꝛ reuerētia deo exhibita. vñ ſi creature exhibetur honor deo debitꝰ ē idolatria. Latria ꝯprehēdit qnq;. ſ. fidē. ſapientiā. reuerentiā. ſacrificiū. ꝛ orōnem. prima duo ſunt cordis. alia duo ſunt operis. vltimū eſt oris. Dulia debet creature iquantū ē imago dei. Un̄ dulia eſt honor q debet ſcis. Unde de beata vgine ſciendū eſt ꝙ iquantū ē perſona ſcā debet ei dulia. ſed iquantū mr̄ dei debet ei iperdulia. i. ſuperior dulia. Sane ſi perſona cui debet dulia eſt i prelatione cōſtituta debetur ei reuerentia que ꝯſiſtit i obedientia mādatorū. ꝛ i exhibitiōe honoꝝ. Si autē ē perſona ſimplex debet ei reuerentia tm̄ que ꝯſiſtit i exhibitiōe honorū. Iperdulia debetur creature excellenti ſicut eſt caro xpi beata virgo. crux xpi. Unde ſciendū ē ꝙ vere ligno crucis xpi i quo pependit ſi ñ figurata ſigno crucifixi debet iperdulia. qꝛ eſt iſtrumentum noſtre redemptōnis. Crucibus autem factis iquantum ſunt lignū: ſiue res tales nihil debet: ſed crucibus factis i ſignū xpi crucifixi debetur latria. Imaginibꝰ aūt eadeȝ debet odoratio q̄ debet ꝛ illis quorū ſunt imagines.

non quantum res facte adorãtur: sꝫ illos quorum sunt imagines adoramus.

¶ De preceptis in genere. Cap. 59.

Preceptũ est iperiũ faciẽdi aliqd. vel nõ faciendi. Preceptoꝝ alia sunt affirmatiua. vt honora patrẽ. alia negatiua. vt nõ occides. Precepta affirmatiua stricte sumẽdo dicunt̃ p̃cepta: sed negatiua dicunt̃ ꝓhibitiones. Precepta affirmatiua obligãt semp. sed nõ ad semp. Sed negatiua obligãt semp ⁊ ad sp. Precepta decalogi põt dici data ⁊ inata. Pͥo mõ tm̃ pertinẽt ad pplꝫ israeliticũ. 2° mõ ad oẽs ⁊ obligãt. qꝛ qcquid ꝯtinet decalogus explicite. hoc continet lex nãe que scripta est i corde cuiuslibet implicite. Istud. n. preceptũ legꝫ nãe .s. qꝺ tibi nõ vis fieri alijs ne feceris. icludit hec p̃cepta. nõ occides. nõ furtũ facies ⁊ hꝰi que decalogꝰ põit explicite. Quedã p̃cepta tradũt̃ impatiue. s. illa que sũt affirmatiua: q̃dã indicatiue. s. negatiua. ⁊ hoc iõ qꝛ difficiliꝰ est facere bonũ q̃ declinare malũ. plures. n. faciendo bonũ reqrunt̃ circũstantie. In qbusdã p̃ceptis ꝓhibet̃ actꝰ ⁊ affectus. vt pꝫ in his nõ mechaberis. nõ concupisces rẽ ꝓximi tui. qꝛ appetitꝰ ẽ nimis inordinatꝰ ad illa. In qbusdã solũmõ ꝓhibent̃ actus. vt cum dr̃. nõ occides. Hoc dico ſm formã tradendi: nõ per virtutẽ intelligendi. qꝛ oia precepta negatiua coercent manũ ⁊ animũ. Multis modis ligamur. s. lege nãe. vt ẽ diligere deuꝫ super oia. ⁊ nulli facere qꝺ nobis fieri volumꝰ. Preceptis diuis vt ligabat̃ Adam p̃ceptis sibi datis. ⁊ iudei suis. Voto. qꝛ ſm Aug. vouere ẽ volũtatis. sed reddere ẽ necessitatis. Vñ qbusdam ꝯsilia ẽt precepta sũt. sic religiosis q vouerũt talia decretis patrũ. vt est ieiunare aliq̃s vigilias ⁊ hꝰi. Cõsuetudine pꝫ q̄ i frãcia pͥogenitꝰ succedit i regno. Mãdatis prelatoꝝ. Vñ sup cathedrã Moysi ⁊c̃. Cõscientia qꝛ ſm Aug. Quicqd fit cõtra ꝯsciam edificat ad gehẽnã. Numerꝰ p̃ceptoꝝ sumit̃ sic. qꝛ quedã ordinãt nos ad deũ quedã ad ꝓximũ. Qꝺ deꝰ isinuare voluit qñ in duabꝰ tabulis legẽ dedit. In prima tabula sũt tria precepta q̃ pertinent ad deũ. Primũ ptinet ad patreꝫ. qꝛ est de dina vnitate. Secũdũ ad dei filium: qꝛ est de iuramẽti veritate. Tertium ad spũm sctm̃: qꝛ est de spũali vocatione. In secũda tabula sunt septẽ precepta ad ꝓximũ spectantia. Primũ est ꝺ exhibendis bonis: vt est illud. Honora p̃rem tuũ ⁊c̃. Reliqua sex sũt de cauendis malis q̃ iferri possũt corde: vel ope: vel ore. Ope ledimus ꝓximũ tripliciter. ꝓpter qꝺ dantur tria precepta. Primũ ẽ. nõ occides. Secũdũ. nõ mechaberis. Tertiũ. nõ furtum facies. Ore quoq̧ ledimꝰ ꝓximuꝫ. ⁊ cõtra hoc illud. nõ dices ꝯ ꝓximũ tuũ falsum testimoniuꝫ. Corde ledimus ꝓximuꝫ duplr̃. Qñq̧ respectu rei irrõnalis. de hͦ dr̃. Non cõcupisces rem ꝓximi tui. Qñq̧ respectu rei rõnalis. ⁊ de hoc dr̃. Nõ ꝯcupisces vxorẽ ꝓximi tui.

¶ De pͥo precepto. Cap. 60.

Primũ preceptuꝫ tres hꝫ clausulas. Prima est. nõ habebis deos alienos corã me. Vbi ꝓhibemur adorare creaturas spũales. scꝫ angelos. Secũda est. Nõ facies tibi sculptile. hoc est imagines fictas. que nullius rei nãlis sunt repñtatiue. Tertia est. neqꝫ oẽꝫ similitudinẽ. s. imagineꝫ rei nãlis. ⁊ sequit̃ q̃ est in celo desup. vt solis ⁊ lune. ⁊ q̃ i terra deorsum: vt hois houis ⁊ similiũ. Neqꝫ eoꝝ que sunt in aquis sub terra. i. piscium. nõ adorabis ea. s. actu exteriori. neqꝫ colles. i. affectu iteriori. Ex his pꝫ q̄ non reprehendunt̃ xp̃iani q faciunt imagines nõ quidẽ ad adorandũ. sed ad memorandum. Honor autẽ qui exhibet̃ sanctis nõ est latrie. sed dulie. Scðm rem allegoricam. Prima clausula huius precepti oñdit iudeos ⁊ saracenos esse idolatras qui deos hñt alienos. Judei quidẽ messiaꝫ. Saraceni maugmeth. Cõtra secũdã clausulã. s. nõ facies tibi sculptile faciunt heretici pessimi qui nõ credũt de deo nisi q̄ imaginatiõe sua ⁊ fantasia cõfingunt. Cõtra tertiã faciunt mali xp̃iani. qꝛ supbi co

lunt ſimilitudinẽ eoꝝ̃ que ſunt ſup ter=
rã.ſ.honores: diligũtqꝫ prelaturas. Aua
ri colunt ſiĩtudinez eoꝝ̃ que ſunt in ter=
ra.ſ.pecuniã ⁊ diuitias. Voluptuoſuſ co
lit ſiĩtudines eiꝰ que ſunt i aquis.i. deli=
tias voluptatis.

¶ De ſecundo precepto. Cap. 61.

s Ecundũ eſt. Nõ aſſumes nomen
dei tui in vanuz. Hic ꝓhibet̃ iura
mentũ qḋ fit ſine cã ⁊ periurium.
Vterqꝫ.n.peccat.ſ.pro nihilo iurãs: ⁊ fal
ſo iurans aſſumit nomẽ dei i vanũ: qꝛ ꝑ=
mus ſine cã nominat ſũmã veritatẽ.ſcḋs
aũt noiatã contẽnit. Tribꝰ modis qs pec
cat i periurio vel iurando ꝯ ꝯſciaz.vel iu
randũ illicitũ.vel veniẽdo ꝯ iuramentũ.
Preterea ſciendũ eſt ꝙ iuramenta q̃ qs
ex certa ſcia facit vel ſonant in blaſphemi
am vt quando quis iurat per corpus dei
⁊ ſimilia : vel ſonat irreuerentiam . ſicut
quando iurat per vulnera chriſti ſũt pec
catum mortale: vel graue etiam ſi verum
eſt quod iurat. Iſtud preceptuz non ſo=
lum intelligitur ẜm predictaz rationẽ lit
teralem.ſed ẜm intentionez moralez. Aſ
ſumitur enim nomen dei in vanũ multi=
pliciter.ſ.corde.ore.⁊ opere. Corde ſicut
mali qui tantũ nomine ſine re dicũt̃ chri
ſtiani.qui lꝫ ſacramentũ receperũt baptiſ
mi.tamen rez ſacramenti non habent.i.
gratiaz. Ore.ſ.mala iuratione voti tranſ
greſſiõe. ꝑdicatõe facta vana intentiõe et
indeuota oratione de qua dicitur. popu=
lus hic labijs me honorat ⁊c̃. Opere ẜm
ꝙ hypocrite nomen dei aſſumũt in ſimu
latione operis exterioris non in puritate
cordis. Unde.ſumunt in vanuz.qꝛ recepe
runt mercedẽ ſuaz.

¶ De tertio precepto. Cap. 62.

t Ertiuz eſt. Memento vt diẽ ſab=
bati ſanctifices. non facies omne
opus in eo. In hoc precepto qḋ=
dam eſt morale.vt vacatio que ad deum
eſt orando.colendo.meditando. quod=
dam cerimoniale: vt aſſignatio diei ſepti
mi qui ſignat topice ceſſationem peccati.
Allegorice quietem corporis chriſti i ſe=
pulchro. Anagorice requiem eternam in̄
celo. Iſtud ergo preceptum poteſt tripli
citer accipi. Prio generaliter vt ceſſemꝰ
a vitijs. Secundo ſpãli vt ceſſemꝰ ab ope
ribus corporalibus que impediunt vaca
tionem ad deum. Tertio ſpetialiſſime.vt
eſt in viris contemplatiuis qui ab omni=
bus mundanis ſe ſeparãt vt totaliter deo
vacent. Prima vacatio eſt neceſſaria. Se
cunda debita. Tertia perfecta. Secũduz
ergo ꝙ ſabbatum dicitur requies ſiue va
catio ad deum.ſic dies dominica poteſt
dici dies ſabbati.⁊ quelibet dies ſtatuta
ad venerationem diuinam in quibus ceſ
ſandum eſt ab opere ſeruili ideſt a pecca=
to.⁊ ab opere impediente vacationez ad
deum. Opera enim ſeruilia determinan
tur ab eccleſia.vt opera mechanica . que
ſunt agricultura.mercatum. placita exer
citia.

¶ De quarto precepto. Cap. 63.

q Vartum eſt. Honora patrez tu=
um ⁊ matrem tuam. Huic prece
pto additur promiſſio . ſcꝫ vt ſis
longeuus ſuper terram. quia iuſtuz eſt vt
conſeruatio vite aliene mereatur conſer=
uationez vite proprie. pater dicitur i hoc
mandato qui eſt principium per genera=
tionem quo ad eſſe nature vt pater car=
nalis.vel qui eſt principium per miniſte=
rium regenerationis quo ad eſſe gratie.
vt pater ſpiritualis. Sumitur alio modo
pater non ſecundum rationem propriaz:
ſed ſecundũ rationem perſone qui dici=
tur pater etate.vel pro rege qui dicit̃ pa
ter defenſione. Honor hic intelligit̃ du=
pliciter.ſcꝫ exhibitio corporalis i ſuſten=
tatione.⁊ ſpiritualis in reuerentia ⁊ obe=
dientia. Sed in obedientia diuerſifica=
tur ſecundum diuerſitatem patrum.quia
patri ſpirituali debemus obedire in ſpi=
ritualibus.ſcꝫ prelato.ſeculari.ſcꝫ regi in
temporalibus reipublice.patri carnali in
diſpoſitione rei familiaris.

¶De q̄nto p̄cepto. Cap. 64.

q Uintū ē. Nō occides. Hic expli cite ꝓhibetꝰ hōicidiū. ſ3 implicite omnis motus ire ↄ̄ ꝓximū. ſiue ille ſi tm̄ cordis. vt ira. ſiue orꝫ. vt contumelia. ſiue operis vt percuſſio citra mortē vł depil latio. probibetꝰ hic oīs occiſio iniuſta q̄ fit triplr̄. ſ. ex cā. vt in illo q̄ occiditꝰ ſine cul pa. vel ex ordīe. vt cū ille q̄ nō ē miſter le gis occidit. vel ex animo vt qñ miſter le-gis occidit nō amore iuſtitie ſ3 libidine vindicte. Diſtinguitꝰ homicidij genꝰ du-pliciter. ſc3 veꝝ qđ dr̄ corpale ⁊ iterp̄tatū qđ dr̄ ſp̄uale. homicidiū ſp̄uale fit duobꝰ modis. Uno modo omittēdo vt cū quis videt aliū i extrema neceſſitate. ⁊ nō ſub uenit ei. iterp̄tatiue dr̄ eu3 occidiſſe. Alio mō fit cōmittēdo. ⁊ hoc qñ3 corde. ſ. odiē do. i. Jo. 20. Qui odit frē3 ſuū homicida eſt. qñ3 ore. ſ. detrahēdo q2. ille cui detra-hitꝰ occiditꝰ in ↄſcia illiꝰ q̄ audit detracto rē i q̄ prius viuebat ꝑ bonā fama3. qñq3 oꝑe. ſ. malo exēplo alicui occaſionem rui ne p̄ſtando. ⁊ tūc iterp̄tatiue dicitꝰ illum occcidiſſe.

¶De ſexto. Cap. 65.

s Extū ē. Nō mechaberis. Jn hoc p̄cepto vt dicit Aug. ꝓhibetꝰ oīs illicitus cōcubitus ⁊ oīs illegitimꝰ vſus corum mēbroꝝ. De hac materia q̄rere ſupra libro 3° i ca° de luxuria. ⁊ ca° ſequēti.

¶De ſeptimo p̄cepto. Cap. 66.

s Eptimū ē. Nō furtū facies. Hic ſ3 Aug. ꝓhibetur oīs cōtractatio rei aliene ex cupiditate. Cōtracta tio rei aliene pōt fieri licite tribꝰ modis. Primo qñ fit nō ex cupiditate. ſ3 ex obe-diētia. ſicut fecerūt filij Jſrael auferendo vaſa egyptioꝝ. Scđo qñ fit ex cautela. vt ſi aliq̄s furetꝰ gladiu3 furioſi. ne ſibi vel alijs noceat. Tertio qñ fit ex nečitate. vt cum aliq̄s eſuriēs ad mortē furatꝰ panē. q2 in nečitate ſunt omnia cōmunia.

¶De octauo p̄cepto. Cap. 67.

o Ctauū ē. Nō loq̄ris cōtra ꝓximū tuū falſum teſtimoniū. Hic ꝓhi betꝰ oē genꝰ mēdacij. ſicut dicit Aug. qđ determinatꝰ ꝑ tres drīas. Eſt. n. mendaci um ꝑniciosū qđ nocet. officioſu3 qđ pro deſt. iocoſum qđ delectat. Jncluditꝰ i hoc p̄cepto taciturnitas veritatis tp̄e neči-tatis. tñ cā ⁊ opportunitas facit ip̄a3 taci turnitatē veritatis eſſe licitam.

¶De nono ⁊ decimo. Cap. 68.

n Onū ⁊ decimū p̄ceptū ē. Nō cō cupiſces re3 ꝓximi tui. nec deſide rabis vxorē eiꝰ. nō ſeruū. non an cillā. ñ bouē. nec aſinū. nec oīa q̄ illiꝰ ſūt. Duo ꝓhibentꝰ hic. ſ. cōcupiſcētia carnis i vxore ꝓximi. ⁊ cōcupiſcētia oculoꝝ i re aliena. Nā ad hec duo maxime inclinatꝰ natura corrupta. Ad vnu3 ꝑꝑ cōſeruatio nē ſui i eē indiuidui. Ad alterū ꝑꝑ cōſer-uatiōe3 ſui in eſſe ſpēi. Hic nō ꝓhibetur appetitus q̄ eſt ex corruptōne fomitis vł ad delectatiōe3 ſenſualitatis: q2 impoſſe eſt ꝙ ille cōcupiſcētie nō ſint in nobis. ſ3 ꝓhibetꝰ hitus q̄ eſt i cōſenſu rōnis. Quis iſtud p̄ceptū ad duo tm̄ determinetꝰ. tñ videtur ibi vniuerſalr̄ oīs concupiſcentia male voluntatis.

¶De conſilijs in genere. Cap. 69.

c Onſiliū ꝓut diuiditꝰ cōtra p̄cep-tum eſt ꝑſuaſio melioris boni ad qđ nō tenemur. Cōſilia in multis differūt a p̄ceptis. Primo q2 ad p̄cepta tenemur ad conſilia vero non: q2 p̄cepta ſeruare ē neceſſitatis. cōſilia v̄o volunta tis. Jtem lex vetꝰ dat p̄cepta. euāgelia vero conſilia ſuperaddunt. Jtem conſi-lium pertinet ad perfectos. preceptu3 ad perficiendos. ſed permiſſio ad imper fectos. probibitio vero ad peruerſos. Jtē p̄cepta ſeparant nos ab illicitis. con ſilia vero a conceſſis. Jtem per prece-pta declinamus peccatum. ſed per conſi lia occaſiones pcti. Jtē per precepta ma xime negatiua penā fugimꝰ. ſ3 ꝑ conſilia merita cumulamus. Jtē cōſilia ſeruata afferūt p̄mium. nō ſeruata non adducūt ſuppliciū. Jtem ad p̄cepta cōſtringimur ex debito. ſ3 ad ↄſilia ñ niſi ex volūtate. Jtē cōſiliū ꝑ votū fit p̄ceptū. ſicut ait Aug. Uo uere eſt voluntatis. ſed reddere ē neceſ-

sitatis. Itẽ melius est esse deuotũ i minoribus ꝙ̄ in maiorib⁹ ideuotũ inueniri. Vñ meli⁹ est nuda precepta seruare cum deuotiõe ꝙ̄ se ad ꝯsilia obligare ⁊ in his negligentẽ esse. Nota ꝙ i lege Mosayca fuerũt iudicia cerimõialia ⁊ moralia. Lex aũt euangelica iudicia tẽperat ptẽ auferẽdo. figuras euacuat reruȝ veritateȝ exhibendo. precepta cõsumat adijciẽdo. adijcit aũt tria. s. instructionẽ documentorũ. promissionẽ premiorũ. ⁊ perfectionẽ consiliorũ. Et ideo dicit̃ lex Mosayca ab euãgelica differre. q2 illa figurarũ est. hec veritatis. illa pene hec gratie. illa litteralis. hec spiritualis illa occidẽs. hec viuificãs illa timoris. hec amoꝝ. illa seruituꝝ. hec libertatis. illa oneris. hec honoris.

De cõsilijs euangelicis. Cap. 70.

Consilia que xp̃s adiecit preceptis sunt ista. Primuȝ est pauptas q̃ consistit in abdicatiõe ꝓprietatis. vñ Luce. 14. Qui nõ renunciauerit oib⁹ q̃ possidet nõ põt me⁹ esse discipul⁹. Mat. 19. Ois qui reliquerit domuȝ vel frẽs ⁊c̃. ꝓpter nomen meũ centupliũ accipiet ⁊ vitã eternã possidebit. De hoc Hiero. Monachus habẽs obolũ nõ valet obolũ. 2m est obediẽte. vñ illud super cathedrã mo. se. scri. ⁊ pha. que di. fa. ⁊c̃. Mat. vlti°. Si quis vult post me venire ab. seme. ⁊ tolat ⁊c̃. Sciendũ aũt ꝙ duplex est obedientia. s. perfecta q̃ se extendit ad oia que nõ sũt cõtra deuȝ: vel contra regulã quã quis ꝓfessus est. ⁊ que dispẽsatiõi prelati nõ subditur. De hac obedieutia Ber. Perfecta obediẽtia legẽ nescit terminis nõ artatur nõ cõtinet̃ professiõis angustia. Ad hanc nullus tenetur debito necessitatis. sed solum perfectiõis. sicut tenemur semp imitari charisinata meliora. Alia est obedientia perfecta. tñ sufficiens ad salutẽ q̃ quis obedit tñ in his que seruare ꝓmisit. vel i illis que i his iplicite ꝯtinentur. sicut sunt illa sine quib⁹ religionis pfectio nõ seruatur. vt recipere officia. ⁊ h⁹i. ⁊ talis obediẽtia necessitatis est. Cũ ergo dicit btũs Bñdictus in regula. ꝙ si prelat⁹ p̃cipiat aliquid ipossibile tentandũ est facere. loquit̃ de obedientia perfecta quaȝ obs̃uat subditus i his ad q̃ nõ obligat̃ ad p̃lati p̃ceptũ. cõsilij est ⁊ magne pfectiois ⁊ non necessitatis. sed si seruat ad simplicẽ ãmonitionẽ tale qd est maioris pfectõis. Tertiũ est castitas de qua dicit. Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter regnũ celorũ. Ad illud pertinet illud Mat. Audistis q2 dictũ est antiquis. Nõ mechaberis. Ego aũt dico vobis qui viderit mulierẽ ad cõcupi. eam ⁊c̃. Hic ostẽdit ꝙ nõ solũ ꝯsensus est dãnabilis ad opus mechationis. sed ẽt consensus ad delectandum. Nota ꝙ ꝯcupiscere ex subito motu veniale est: sed ꝯcupiscere ex deliberatiõe perficiendi mortale ẽ. predicta tria ꝯsilia sũt spiritualia ⁊ substãtialia ois perfecte religiõis. q2 suos obseruatores elongãt a malo. nõ solũ quantũ ad culpã. sed etiaȝ quantũ ad cãm. oẽ nanqȝ malũ oritur ex triplici radice. s. ex ꝯcupiscentia carnis. ex ꝯcupiscentia oculoruȝ ⁊ ex superbia vite. Predicta tria ꝯsilia perfecte nos longãt ab radice triplici. Quartũ ꝯsilium ẽ charitatis. Mat. Diligite inimicos ve. istud quantũ ad dilectionẽ affectus est p̃ceptũ. sed quantũ ad dilectionẽ effectus ẽ ꝯsiliuȝ: q2 inimico velle grãm ⁊ gloriã ẽ necessitatis. sed oñdere ei signa beniuolentie ẽ perfectiõis ⁊ ꝯsilij. vñ ad hoc oẽs non tenent̃. Sane negare hoi signa familiaritatis qñ veniam petit vel necessitas exposcit. vindicta est. vel quando se ille qui hostis erat ad familiaritatem ingerit si habeatur presumptio ꝙ non simulate vel irrisorie faciat. tunc diligendus ⁊ int̃ amicos computandus. Sed ꝙ aliquis vltro se ad familiaritateȝ inimico ingerat. hoc perfectionis est. Unde ꝙ aliquis iniuriã passus recõciliationeȝ querat ⁊ amicitiã non est debitum necessitatis sine quo nõ est salus. sed est perfectionis ⁊ ꝯsilij quo magnũ expectatur premium. Quintũ est mansuetudinis. Mat. Si quis te percusserit in vnam maxillã prebe ei aliam. hoc sic intelligitur: paratus sis aliã sustinere

patienter. Et istud ꝯsiliū est patientie re-
spectu lesiōis corporis. Sed ad idē per-
tinet illud qd̄ est patiētie respectu abla-
tiōis rex̄ sicut est illud. Qui vult tecū con
tendere i iudicio ⁊ tunicā tollere. relique
ei ⁊ palliū. Nota ꝙ cōtingit sua repetere
corā iudice fideli dupliciter. aut cū cōtē-
tiōe ⁊ fraude. aut cū charitate. Primum
nulli licet. Secūdū vō licet ifirmis ⁊ ipse
ctis. perfectis aūt nō. Vn̄ nō repetere cō
siliū est ifirmis. pfectis vō p̄ceptuȝ. Illis
aūt qui renūciauerūt ꝓprietati nō licȝ re-
petere sua: vt sua. ſȝ vt ꝯgregatiōis. ⁊ nec
ꝓpter se: sed ꝓpter cōem bonū. Sextuȝ ē
misericordie ⁊ supererrogatiōis: vt illd̄.
Omni petēti te tribue: ⁊ illud. Si vis pfe
ctus eē vade ⁊ vēde oīa ⁊c̄. Nota ꝙ dare
superfluū est necessitati i necessitate extre
ma. sed dare quib⁹ egemus cōsilij. Aug.
Melius est minus egere ꝙ̄ plus habere.
Qȝ āt dicit dn̄s. Oīa quecūqȝ vultis vt fa
ciāt vobis hoīes. vos eadē facite illis. sic
itelligendū. Quecūqȝ vultis rōnabiliter
⁊ dictāte charitate vt faciāt vobis ⁊c̄. Vn
de si peteremus rem aliquā ⁊ nō videre-
mus illud esse rōnabile. nō vellem⁹ tā rō
nabiliter dari nobis. Septimū consiliū ē
de simplicitate verboruȝ. vt ibi. sit sermo
vester est est. nō nō. Cui⁹ sensus ē si affir-
matio vel negatio est i ore sit ⁊ i corde. Et
ad hoc ꝯsiliū reducit̄ illd̄. Audistis qȝ di
ctū est antiquis. nō periurabis. Ego autē
dico vobis nō iurare oīo. Nota ꝙ iurare
quātū ad ifirmitatē pertinet ꝑmissiōis ē.
Nō iurare quātū ad pfectionē ptinet cō
silij est. Prohibet dn̄s iurare per creatu
ras. s. per celū. vel terrā. vel capilluȝ. ꝑpt
idolatriā. ne. s. credamus aliqd numis es
se in illis. fiunt tn̄ iuramenta per euāgeli
um ⁊ cruces. idest per eum cui hec sunt
dedicata. Octauum est de vitāda occasio
ne peccati. Unde dicitur. Si oculus tu-
us scādalizat te. erue euȝ ⁊ proice abs te.
ſm Augu. Nullum membrorum erui p̄
cipitur ad litterā. ſȝ occasio peccādi. Po
test eni occasio esse ex aspectu. ⁊ tunc ocu
lus scandalizat. Unde pōt esse occasio ex

contactu. ⁊ tunc manus scandalizat. Po
test insuper esse occasio ex alio ⁊ a cōsilia
rio qui dr̄ oculus. vel ab adiutore qui dr̄
man⁹. ⁊ est dextera que est adiutor i spūa
lib⁹. sinistra in temporalib⁹. h⁹i. n. si scan
dalizant abijciēdi sunt. qȝ occasiōes pec-
candi sunt abijciende. Nonū ꝯsiliū ē de
rectitudine intentionis ac finis. vnde dr̄.
Attēdite ne iustitiā vestrā faciatis coram
hoībus ⁊c̄. Itē illud. Nesciat sinistra tua
qd faciat dextera tua. Iteȝ sic luceāt opa
vestra corā hoīb⁹ vt glorificent patrē ve-
strū ⁊c̄. De his nota ꝙ cōtingit cōstituere
duos fines. s. tēporale. ⁊ eternū. ſȝ si eter-
nus finis est vltim⁹. hoc bn̄ licet. Actio āt
spūalis vel p̄dicatio nō potest referri ad
fineȝ tēporalē. ita ꝙ illud tpale referatur
ad deū: qȝ non sunt facienda mala vt ve-
niant bona. Et quod dicit Aug. Non de
bemus euāgelizare vt mādu cem⁹. ſȝ mā
ducare vt euāgelizamus. Nota ꝙ tene-
mur illos act⁹ referre ad deū quorū ha-
bemus dn̄ium ex imperio rōnis. vt ē mā
ducare. cogitare. eligere. ⁊ similia. ſȝ non
tenemur act⁹ referre inobediētes rōni. vt
est nutritiua. respiratiua ⁊ h⁹i. Decimum
consiliū est de cōformitate operis ad do
ctrinā. vt ibi. Alligant onera grauia ⁊ im
portabilia. digito aūt suo nolunt ea mo-
uere ⁊c̄. Ad idem. Hypocrita eijce prius
trabē de oculo tuo ⁊c̄. Nota ꝙ in p̄dica-
tione asserit̄ aliqn̄ tentio generaliter. s. de
his que pertinēt ad statū salutis. aliquā-
do asserit̄ tentio ſm statū perfectiōis. vt
pote religiōis. Primo mō tenet̄ predi-
cator facere qd̄ dicit. cū asserit ad hoc oēs
teneri. Secūdo mō nō tenet̄ nisi pfectōeȝ
illam ipse nouerit. Utrū aūt malus pec-
cet predicādo. distinguit̄: qȝ existēs i pec
cato notorio peccat qn̄ p̄dicat. siue ex ne-
cessitate officij hoc faciat. siue ex volunta
te. qȝ scādalizat. Existens aūt i pctō occul
to si predicat. ⁊ nō studet ex dicto suo cō-
pūgi adhuc videt̄ peccare. qȝ videt̄ contē
nere. Undecimum consilium est de vi-
tanda sollicitudine. vt ibi. Nolite solliciti
esse ⁊c̄. ⁊ ibi. Nolite cogitare de crastino

Sciendū q̄ triplex est sollicitudo. Pri-ma est laudabilis. vt est prouidentie spūalis. Unde apo. ad corinthi. Qui sine vxore est: sollicit⁹ ē. q̄ dei sūt quō placeat deo. Itē ad Ro. de prelatis. Qui pest i sollicitudine. Secūda est tolerabilis. ⁊ sollicitudo cure temporalis quo ad corp⁹. Luce. Martha martha sollicita es ⁊ turbaris erga plurima. Tertia est vituperabilis. et ista est superflue thesaurizationis quo ad auaritiā. Ecc. Petōri aūt dedit de⁹ afflictionē pessimā vt addat ⁊ ꝯgreget. ⁊ hec vanitas ⁊ cassa sollicitudo mentis. Sollicitudo prima precipit. secūda toleratur. tertia ꝓhibet. Duodecimū ē fratne correctiōis: vt ibi. Si peccauerit in te frat tu-us ⁊c. Nota q̄ fratrē corripere qn̄q3 cō-silium est. vt qn̄ corripitur super venialibus. qn̄q3 est preceptū. vt corripe de mortalibus. ⁊ isto secundo modo ad omnes pertinet ⁊ obligat semper. q2 pro loco et tpe. s. quādo vacat. ⁊ videt q̄ vtilis ē correctio. Sciendū est q̄ triplex ē correctio. s. amoris. timoris ⁊ pudoris. Hunc ordinem fraterne correctionis docet domin⁹ in euangelio. Primo enim innuit fratrē reuocandū esse amore cu3 iubet eū singulariter corripere dicēs. Corripe eū iter te ⁊ ipsū solū. Sed si hoc nō valet docet eū esse reuocādum timore vbi ait. Si te non audierit adhibe vnū vel duos tecum. ⁊ si hoc non valuerit docet eum esse reuocandu3 pudore. vbi dicit. Si nec illos audierit dic ecclesie. Si aūt ecclesiā non audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. i. excōmunicari debet. ⁊ sic euitari. Sane p̄dictus ordo fraterne correctionis intelligitur tantum de criminalibus. q2 de culpis cō̄munibus solent claustrales se in suis capitulis accusare. non premissa tamē admonitione. Uerūtamen accusans aliū caueat diligēter. ne hoc faciat ad diffamandum. sed ad corrigendum. quoniā si quis ex deliberatione contrariu3 faceret mortaliter peccaret.

¶ Explicit liber quintus.

¶ Incipiūt capitula libri sexti.

De medicina sacrorꝫ. 1
De diffinitiōibus sacramenti. 2
De sacris noue legis. 3
De effectu sacrorū. 4
De numero sacrorum. 5
De potestate dispensationis sacrorꝫ. 6
De triplici statu fideliū. 7
De institutiōe sacrorꝫ. 8
De baptismo. 9
De cathecismo ⁊ exorcismo. 10
De confirmatione. 11
De eucharistia. 12
De dignitate eucharistie. 13
Ee mirabilib⁹ q̄ sunt in eucharistia. 14
De dignitate in suscipientibus corpus christi. 15
De modis sumendi eucharistia3. 16
De abstinentia a cōione. 17
De officio misse. 18
De negligentijs que sunt in missa. 19
De penitentia. 20
De qualitate penitentie. 21
De effectu penitentie. 22
De partibus penitentie. 23
De contritione. 24
De confessione. 25
De qualitate ⁊ effectu cōfessiōis. 26
Cui debeat fieri ꝯfessio. 27
De sigillo cōfessiōis. 28
De satisfactiōe. 29
De partibus satisfactiōis. 30
De iustificatiōe impij. 31
De penitētia venialiū. 32
Propt quid dimittit peccatū vēiale. 33
De extrema vnctione. 34
De sacro ordinis. 35
De qualitate ordinandorꝫ. 36
De sacro matrimonij. 37

¶ Expliciunt capitula.

¶ Incipit liber sextus.

¶ De medicina sacramētorꝫ. Cap. i.

Celestis medicus humāi generis reparatiuus tali modo sanauit egrotū sic oportune cōpetebat egrotanti ⁊ egritudini ⁊ occasiōi egrotādi ⁊ ipsi⁹ egritudis curatiōi. Egrot⁹ igr̄ ē

bō.Morb⁹ āt origīalis ē culpa.Origo isti
us culpe lꝫ principaliter fuerit ex cōsensu
rōnis occasionē tñ sumpsit. ex sensib⁹ car
nis.Ad hoc ergo ꝙ medecia rñdeat mor
bo oportuit ꝙ nō tm̄ eēt spūalis. ſꝫ aliqd
hr̄et de sensibilibus signis.vt sic sēsibilia
fuerūt aīe occasio labēdi.ita eēt ei occasio
resurgendi. Et ꝑpter hoc medicina nr̄i
vulneris cōsistit ī ecclīasticis sacramētis.

¶ De diffinitiōibus sacramr̄i. Ca. 2.

Acramētū est vt ait Aug. inuisibi
s lis grē visibilis forma. Hec diffi
nitio generalis ē.Et conuenit sa-
cramentis tā noue ꝙ̄ veteris legis.qꝛ tā
illa ꝙ̄ ista sunt ex similitudine repn̄tatiua
ꝛ ex istitutiōe significatiua.Sciendū eniꝫ
ꝙ eadē diffinitio cōuenit sacramētis no-
ue legis.ſꝫ sic supplēda ē ita vt ei⁹ simili-
tudinē gerat.ꝛ cā existat.qꝛ nō solū ex si-
militudine repn̄tāt.vł ex istitutōe signāt.
ſꝫ ex virtute dīna scificant.ꝛ grām confe-
runt.ꝑ quā aīa curat̄ ab īfirmitatib⁹ vitio
rūꝫ.ꝛ hoc ē qđ insinuat Aug.ī alia diffini
tione dicēs.Sacr̄m ē illud in quo sub te-
gumento reꝝ visibiliū dīna virt⁹ secreti⁹
opat̄.Est ꝛ tertia diffinitio Ugo.de sctō
vic.q ait.Sacr̄m ex materiale elemētum
extrinsecus oculis suppositū ex institutōe
significās.ex similitudine repn̄tans.ex sci
ficatiōe aliquā grām cōferens inuisibileꝫ.
Tria tangunt̄ hic q̄ sunt de rōne sacramē
ti stricte ꝛ ꝓprie sumpti.Primū ex natu
ralis similitudo ex qua hꝫ aptitudinē si-
gnificādi.Secūdū ē actualis institutio.ex
qua hꝫ ordinē determinatū respectu hu
ius significati.Tertiū ē spūalis scificatio
ex qua hꝫ virtutē efficiēdi illđ significatū.

¶ De sacramentis noue legis. Ca. 3.

Acramenta legis grē xp̄s istituit
s tanꝙ̄ noue lator ī qua vocans ad
p̄mia dedit p̄cepta.istituit sacr̄a.
Christus.n.v̄bū p̄ris cū sit sūme veritatꝭ
ꝛ bonitatis.ꝛ sūme v̄tutis rōne sūme bo
nitatis ꝓmisit p̄mia btīficantia rōne veri
tatis dedit p̄cepta dirigentia.rōe virtutꝭ.
istituit sacr̄a adiuuantia.vt ꝑ sacramenta
repararet̄ virt⁹ ad implēda p̄cepta.ꝛ per
p̄cepta ꝑueniat̄ ad p̄mia.Instituit aūt sa
cramēta ī verbis ꝛ elemētis. vt ait Augu.
Accedit v̄bum ad elem̄.ꝛ fit sacr̄m ꝛ ē ēt
elemētū ꝓ materia.ꝛ forma verboꝝ pro
forma.Ad hoc v̄o istituta sūt sacr̄a ī v̄bis
ꝛ elemētis vt haberēt euidentiā significā
di.ꝛ efficaciā scificādi.qꝛ dū elemēta ocu
lis.ꝛ verba aurib⁹ se offerūt.q sūt duo sen
sus p̄cipue cognoscitiui dant euidētiā si
gnificatiōis.Deīde v̄ba scificāt elemēta.
vt plenior fiat humane creatōis efficacia.
Instituit āt deus sacr̄a diuersimode.que
dā.n.sunt añ aduentū suū.vt mr̄imoniū
ꝛ penitentia.Sꝫ hec duo cōfirmauit ꝛ cō
sumauit ī lege euāgelica.dū pniam p̄di-
cauit.ꝛ nuptijs iterfuit. Alia qnqꝫ sacr̄a
xp̄s initiauit.Cōfirmationē qdeꝫ paruul̄
manū imponendo. Unctionem vero ad
discipulos ad curādū mittēdo q īfirmos
iungebat oleo.sic dr̄ Math. Baptismuꝫ
vero suscipiēdo:deinde formā dādo.Or
dinē āt ptātem ligandi:ꝛ soluendi tribuē
do.ꝛ cōficiēdo sacramētū altaris. Eucha
ristiam añ opando cōparando se grano
sinapis.ꝛ cōficiēdo ac dando discipulis
īminēte passione sacr̄m corpis ꝛ sanguis
sui.Instituta sunt ēt sacr̄a mł̄tiplici đ cā.
P° ꝓpter humilitatem qua hō querit salu
tē inferiorib⁹ se.Secūdo ꝓpter eruditio
nē qua hō ꝑ visibilia ad cognoscēda inui
sibilia rapiat̄.Tertio ꝓpter exercitatio-
nem qua hō noxiam declinet occupatio-
nem ꝛ ociū.Quarto ꝓpter congruitatem
medici ad medicinā.qꝛ cum medicus sit
de⁹.ꝛ hō congruent er cōtinere medicina
debet aliquid diuinum.ſ. inuisibilē grāꝫ.
ꝛ aliquid humanuꝫ.ſ.visibilē grē formā.
Quinto ē cōgruitas ex pte infirmi.qꝛ cuꝫ
infirmus sit hō ex corpore ꝛ spū spūs aūt
in corpore nō hr̄ capiat spūalia.nisi in cor
poralibus congruū fuit dare medicamē
ta spiritualia in rebus corporalibus sicut
pilule in nebula dantur. Sexto propter
argumētationē meriti.multum.n. valet
ad meritum quando deo creditur in his
vbi ratio humana nō potest dare experi
mentū.Patet ergo ex predictis q̄ sit sa-

cramentorum cauſa efficiens, ꝗ diuina inſtitutio. que formalis. qꝛ gratie ſanctificatio. que finalis. qꝛ humane infirmitatis curatio.

¶ De effectu ſacramentorum. Ca. 4.

e ffectus ſacramentorum noue legis multiplex ē. ꝑmo a pctō mandant. Secundo in bono cõſeruãt. Tertio corpori xp̄i myſtico incorporant. Quarto iuſtificant. Quinto ad futurã vitã preparãt. Sexto erudiẽdo illuminant. Septimo a malo ꝑſuant. iſta patẽt i ſeptẽ ſacramentis ꝑ ordinẽ. Nã ꝑmũ opaṫ baptiſmus. Secundum cõfirmatio. ⁊ ſic de alijs. Sacramenta dicunṫ vaſa grẽ. ⁊ cã. nõ ꝙ in eis grã ſubſtãtialiter cõtineaṫ vel cauſaliter efficiaṫ. cum in ſola anima habeant collocari. ⁊ a ſolo deo infundi. ſꝫ qꝛ in illis. ⁊ per illam gratiã curationis a ſummo medico xp̄o oꝫ hauriri. licet non alligauerit potentiam ſuam in ſacramentis. quin ⁊ ꝑ alias vias grãm cõferre valeat quando vult. Sacrã ſemper habent ſignificationem veritatis. ſed non ſemꝑ efficaciam curatiõis. non ꝓpter defectuꝫ ex parte ſui. ſꝫ ex parte ſuſcipiẽtis. qꝛ grã nulli daṫ repugnãti gratie fonti. Unde ⁊ ſacramenta non ſanctificant. niſi accedentes digne ⁊ abſqꝫ oī fictione. Aliquãdo vero virtute ſacramentoruꝫ fit de attrito contritus: ita ꝙ defectus dignitatis vel ꝑpatiõis ex ꝑte ſuſcipiẽtis ſuppleṫ virtute diuina i ſacramẽtis cõtẽta. dũmõ nõ accedat ſciẽs i mortali pctō vel i ꝓpoſito peccãdi. Uñ ſciẽdũ ꝙ q̄dã ſuſcipiũt ſacramtũ tm̃ vt ficte accedẽtes. q̄dã rem tm̃. vt q̄ ꝑ cõtritiõeꝫ ⁊ fidei deuotionẽ recipiunt gratiam ante ꝙ̃ veniant ad ſacramenta. quidam ⁊ ſacramentũ ⁊ rem ſuſcipiunt. vi digne accedentes. Sacramentum dicitur a ſacrando. ⁊ hoc poteſt intelligi tripliciter. aut ſanctitatem efficiendo tantum. Aut ſanctitatem ſignando tantum aut ſanctitatem ſignando ⁊ efficiendo ſimul. Primo modo conuenit ratio ſacramenti rebus ſignatis per ſacramenta tam veteris ꝙ̃ noue legis. Secundo modo conuenit ſignis veteris legis. Tertio modo conuenit ſacramentis noue legis. Huiuſmodi exemplum habemus in naturis quia medicina dicitur ſanare efficiendo tantum. ſed ſudor ſanat ſignando tantum. exercitatio ſanat efficiendo ⁊ ſignando. Quinqꝫ ſunt que habent iuſtificare animam ſed diuerſimode. Deus enim iuſtificat auctoritate. gratia iuſtificat formaliter expellendo morbum ſpiritualem. Impletio mandatorum iuſtificat vt dieta. Sacramenta vero tanꝙ̃ vaſa medicinalia in quibus confertur gratia. Sacerdos autem miniſterio. Exemplum horum habemus in curatione morbi corporalis. Deus enim ſanat corpus auctoritate. medicina effectiue. dieta conſeruatione vas medicine contentiue. Unde dicitur vulgariter piſcis iſte ſanauit me: medicus vero ſanat vt miniſter.

¶ De numero ſacrox. Cap̄. 5.

s Aacramẽta noue legis ſũt ſepteꝫ ſꝫ ſeptẽ diuerſitates hominũ in eccleſia. Primũ eſt intrantiuꝫ vt baptiſmus. Secunduꝫ eſt pugnantiũ. vt confirmatio. Tertiuꝫ vires reſumentiuꝫ. vt eucharistia. Quartũ reſurgentiũ. vt penitentia. Quintũ exeuntiũ. vt extrema vnctio. Sextũ miniſtrantiũ. vt ordo. Septimũ nouos milites introducentiũ. vt matrimoniuꝫ. Sacramenta figurata ſunt in ſeptem ſigillis. quib⁹ fuit veteris teſti pagina ſigillata ꝗ agn⁹ q̄ hꝫ claueꝫ dauid q̄ claudit ⁊ nẽo aperit reſerauit. Itẽ i ſeptẽ tubis qb⁹ angeli cecinerũt. Itẽ i ſeptẽ ſtellis q̄s hẽbat ſiſis filio hoīs i dextra ſua. Itẽ i ſeptẽ panib⁹ qb⁹ dñs turbã ſatiauit. Itẽ i ſeptẽ oclīs ſuper vnũ lapidẽ. Itẽ in ſepteꝫ lucernis tabernaculi ſuprapoſitis cãdelabro. Itẽ i ſeptẽ lotiõib⁹ Naaman. Sacrã ſũt ſeptẽ q̄ diſponũt ad ſeptẽ virtutes hñdas. Nã baptiſm⁹ ē ſacrꝫ fidei. Cõfirmatio ſpei. Eucharistia charitatis. Penitentia iuſtitie. Extrema vnctio perſeuerãtie que ē fortitudinis ꝯplemẽtum. Ordo prudentie. matrimoniũ tẽperãtie.

Alia ēt rō numeri sacroꝝ ē q ordinantur
cōtra triplicē culpā.⁊ cōtra quadruplicē
penā. Vñ baptism⁹ ordinat̃ cōtra pctm̃
originale.penitētia cōtra mortale.Extre
ma vnctio ꝯtra veniale.Ordo cōtra igno
rantiā.Eucharistia cōtra malitiam.Cōfir
matio cōtra īpotētiā.Matrimoniū cōtra
cōcupiscētiā quā tēperat ⁊ excusat. Alia
adhuc rō nūeri q꞉ sacr̃a sunt cā sanatiua
morbi spūalis ad modū corꝑalium.Me
dicina vo corꝑalis quadruplex est.curati
ua.cōseruatiua.p̃suatina.⁊ melioratiua.
Simili mō sacramēta curāt.Baptismus
curat simul ⁊ totalr̄. ¶Penitētia vo curat
paulati q̄ꝫtū ad penā cuiuscūqꝫ pene hō
debitor sit.Extrema vnctio curat a mor=
bis leuiorib⁹.s.a venialib⁹.sic̃ baptismus
⁊ penia curāt a letalibus.sic ergo p̄dicta
tria sacr̃a sūt quasi medicina curatiua.Cō
firmatio est medicina conseruatiua sanita
tis spūalis i qua datur spūs scūs ad ro=
bur.⁊ ꝯseruatiōēꝫ gratie date i baptismo.
Matrimoniū ē medicia p̃seruatiua.Or=
do ē medicina melioratiua i quo augmē
tat̃ gr̃a.Eucharistia hec oia simul facit.
Curat eni venialia.que sūt occasio ruine
maioris.cōseruat eni gratiā inuētā in ho
mine ⁊ augmētat.sicqꝫ meliorat ⁊ nihilo
minus a peccato preseruat.

¶ De potestate dispensationis sacra=
mentorum. Cap. 6.

p Otestas dispēsatiōis sacroꝝ re=
gularit̃ spectant ad gen⁹ hūanū.
In oibus sacramētꝫ dispēsandis necessa
ria ē dispēsatiōis itentio q̄ quis itēdit fa
cere qȯ xp̄s instituit ad humanam salu=
tem. Vel saltē facere.qȯ facit ecclesia in
quo claudit̃ i gñali intētio p̃dicta.q꞉ ipsa
ecclesia sic̃ sacr̃a a xp̄o accepit.sic ad fide=
liū salutē dispēsat.Rursū q꞉ ordo digni
tatꝫ exigit vt iferiora maiorib⁹ submittan
tur.Quedā respiciūt excellētiā dignitatꝫ.
vt sacr̃m ꝯfirmatiōis ⁊ ordinis.vñ cōfir=
matio ⁊ ordo cōferunt̃ ab ep̄is. Quedaꝫ
respiciūt indigētiā necessitatꝫ. vt baptis=
mus ⁊ mr̃imoniū.quorū vnū regenerat.
alterū generat.⁊ hoꝝ dispēsatio ēt ꝑsonis
inferiorib⁹ ꝯcedit̃.maxime i articulo ne=
cessitatꝫ qȯ dico rōe baptismi.Quedā āt
sacr̃a sūt q̄si media vt eucharistia.pnia:⁊
extrema vnctio.Et istoꝝ dispēsatio ad so
los pertinet sacerdotes q sunt quasi i me
dio inter ep̄os ⁊ minores ꝑsonas ꝯstitu=
ti.Sacr̃a dispensari pñt a bonis ⁊ malis
a fidelibus ⁊ infidelibus itra eccl̃iā ⁊ ex=
tra.q꞉ si dispensari posset tm̃ a bonis nul
lus esset cert⁹ de susceptiōe sacr̃i.cuꝫ nul
lus sit certus de bonitate mīstri.sicut nec
de ꝓpria:⁊ ita oporteret iterari. ⁊ mali=
tia vnius p̃iudicaret aliene saluti. Jccir=
co dispensatio sacr̃i cōmitti̇t̃ hoi.nō rōe
sanctitatꝫ q̄ variat̃.sꝫ rōne auctoritatꝫ di
uine: que semper manet i quātū est ȯ se.
Sciendū āt ꝙ in sacr̃is quedā sūt substā
tialia. quedā vero sacr̃alia.Quantuꝫ ad
substantiā.nō plus valet operatio mīstri
q̄ꝫ mali.quia deus ibi operatur vt actor.
homo vero vt minister.Sꝫ i sacramētali
bus sic̃ sunt or̃ones plus pōt valere oꝑa
tio boni q̄ꝫ mali.hoc est autē ꝑ accidēs.ñ
ꝑ se.i.quātum ad alios effectus accidēta
les.nō quātum ad essentiales.q̄ꝫuis apȯ
hereticos sint sacramēta vera.nō tamen
recipiētibus vtilia.nisi ad ecclesie vnitatē
redeant.Vnde.Aug.ecclesia ꝯparata pa
radiso iudicat posse baptismū hoies reci
pere.sꝫ salutem nō tenere. Nam ⁊ flumi
na de paradisi fōte largiter mānauerūt.
nō tñ i Mesopotamia.nec i egypto q̄ illa
flumina peruenerunt est felicitas vite q̄
de ꝑadiso cōmemoratur.

¶ De triplici statu fidelium. Cap. 6.

t Riplex est status fideliuꝫ. i acie
ecclesiastice hierarchie.s.fidei ge
nite fidei roborate.⁊ fidei multi=
plicate.¶Per p̄ᵐᵐ fit distictio fideliū ab in
credulis in baptismo.¶Per scȯꝫ fit distin
ctio fortium ab infirmis. ⁊ hoc in confir
matione.¶Per tertiū fit distictio clericoꝝ
a laycis per sacr̃m ordis.Hinc est ꝙ hec
tria sacramenta caracteris imprimū q̄s
indelebilit̃ imp̄ssos sēꝑ distinguūt.vnde
nullatenus iterari possunt.Caracter ergo
baptismalis ē incipientium.Cōfirmatio

nis vero proficientiū. sꝫ ordinis ꝑfectoꝝ. ¶Predicta triplex distinctio fit ad similitudinem distinctionis alicuiꝰ exercitus. ¶Pria ē cōis. s. totiꝰ exercitus ab alio exercitu. ⁊ hec fit ꝑncipaliter ꝑ baptismū. 2ª est spālis .s. militū a popularibus. hec āt fit per confirmationē. Tertia ē specialissima. s. ducū militum ab vtrisqꝫ ⁊ hec fit ꝑ sacr̄m ordis. ¶Preterea qꝛ caracter est signū distinctiuum spūale ⁊ īdelebile. iō nō cōfert̄ in sacramētis q̄ solēt iterari. sic est pnia. mr̄imoniū ⁊ huiusmōi. Notandū ergo ꝙ caracter baptismalis est oīuꝫ caracterꝝ aliorū fundamētū. Et iō illo nō habito non possent ceteri imꝑmi. ac per hoc oportet denuo fieri vt illi caracteris habeātur. vñ si qs ordinat̄ nō baptizatus nihil ꝓrsus agit̄. Quis tria sacr̄a vt dcm̄ est ꝓpter caracteris ip̄ressionē nō iterantur tñ quasi cōe est hoc oībus sacr̄is non iterari circa eandē ꝑsonā ⁊ materiā. ⁊ ex eadem cā. ⁊ hoc est ideo ne fiat ꝯtumelia sacramento. Ex hoc enim credi posset ꝙ sacramenta prius dispensata essent inefficacia ⁊ inepta. lꝫ q̄dā ex necessitate ⁊ alijs causis iterari possint. Quedā sūt ꝺ sacramētoꝝ subā. q̄dam de ꝯgruētia. Si ea q̄ sunt de substātia omittāt̄: euacuātur sacramenta. ⁊ sunt iteranda. Omissio vero illoꝝ q̄ sunt de ꝯgruentia nō euacuat sacramenta

¶De institutione sacr̄oꝝ. Cap̄. 8.

a B initio instituta sunt sacr̄a ad curationem hoīum. ⁊ semꝑ cum morbo cucurrerūt. In lege .n. nature fuerūt oblatiōes. sacrificia ⁊ decimationes. In lege āt scripta introducta est circūcisio. ⁊ adiuncta est expiatio atqꝫ superaddita oblationū ⁊ sacrificiorū multiformis distinctio. In lege āt noua statuta sunt sacr̄a numero pauciora. vtilitate potiora. virtute efficaciora. preeminentia digniora. atqꝫ significatiōe euidentiora. in quibus est impletio simul ⁊ euacuatio oīum predictorū. sicut Ugo de sancto victo. ¶Primi tēporis sacr̄a fuerūt sicut vmbra. Medij temporis sicut imago. siue figura. postremi vō temporis. s. gratie. sicut corpus qᵭ intra se veritatem continet. ⁊ gratiam quam significatione representant ⁊ principaliter conferunt ⁊ promittunt. ¶Predicta patent. qꝛ eiusdē mundationis similitudo est ī oblatiōe legis nature. sed occulte inuenitur. In circuncisione vero euidentius aliquantulū exprimitur. per baptismum autem manifestiꝰ declaratur. Item sacramenta veteris legis nutriebant paruulos. exercebāt ꝑfectos. ⁊ duros onerādo domabāt. Sꝫ sacramēta noue legis cōferūt q̄ vetera de longinquo monstrabant. Unde priora sacramēta preparauerunt ⁊ perduxerunt ad noua sicut via ad terminū. sicut figura ad veritatē. Itē sacr̄a noue legis. efficiūt qᵭ figurāt: sꝫ h̄ ñ faciūt sacr̄a veteris legis. Est ⁊ alia differētia ꝙ cōmune est omnibus sacramentis. qꝛ consistunt in rebus sensibilibus. inuisibilē tamen gratiam significantibus. sed speciale est sacramentis noue legis ꝙ cōsistāt in verbis ⁊ in rebus. Item sacramenta noue legis iustificāt. ⁊ quātum ad opus operatum. ⁊ quātum ad opus operās. sed sacr̄a veteris legis solum quātuꝫ ad opus operās: quia non valebant facientibus. nisi quantum illorum charitas ⁊ deuotio fidei extendebant. Hoc intelligitur de circuncisione q̄ cū non fuerit in lege data nequaqꝫ inter legalia cōputatur. quia ipsa in paruulis tollebat originale. ⁊ gratiam conferebat quod non faciebant legalia. Iteꝫ legalia fuerunt ꝫm Aug. ante passionem domini viua. ⁊ statim post passionem mortua. ⁊ postqꝫ claruit veritas euāgelij fuerunt omnino sepulta. Nostra vero sacramenta vsqꝫ ad finem semper in suo vigore manebunt.

¶De baptismo. Cap̄. 60.

b Aptismus est ianua omnium sacramentorum. quia nulli cōfertur in ecclesia aliud sacramentum ante ipsum. De substantia baptismi sunt quinqꝫ. ¶Primum expressio forme vocalis a deo institute

que est hec. Ego te baptizo in nomie přis ⁊ filij ⁊ spūs sancti absqꝫ mistione: addictione dictionis. vel preposteratiōe ordinis vel cōmutatione nominis. His enim quattuor modis forma verborū violatur scꝫ cōmissione additione transpositiōe cōmutatione. i. si ponitur loco patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti nomen potentis sapiētis et benigni. qr in quocūqꝫ idiomate baptizetur non debent poni appropriata tribus personis. sed expressa nomina personaꝝ. Similiter baptizato non debet dici imergo vel intingo. Secundum est ablutio ꝑ elementum aque cuiuslibet. vel maris. vł fontis. vel fluminis. siue frigide vel calide in toto corpore facienda. vel saltem in digniori parte. scilicet in capite. Tertium est ꝙ imersio ista fiat ab vno. ⁊ in eodem tempore quando forma verboruꝫ exprimit᷑. ita ꝙ nō vn⁹ pueꝝ imergat. ⁊ ali⁹ verba proferat. Quartum est intentio vel spetialis vel generalis. Spetialis auteꝫ intētio est vt ille baptizandus mūdetur. Generalis aūt est facere illud quod facit ecclesia. Intentio quoqꝫ illius requiritur q̲ est baptizādus si est adultus: quia qui inniti baptizantur nō recipiunt sacramētū. Quintuꝫ est fides ipsius baptizandi. qr ī adultis requiritur fides propria. sꝫ ī paruulis aliena. quia paruuli ī fide eccłe baptizantur. Baptisimus merito fit in aqua ⁊ non in alio liquore. quia homo cuꝫ per peccatuꝫ primi parentis incurrerit ī munditiaꝫ ignorantiaꝫ ⁊ concupiscentiaꝫ per baptismū ab his tribus liberatur. Et hoc notatur in proprietatibus aque. scꝫ puritate perspicacitate ⁊ frigiditate. Nā baptismalis aqua sua puritate nos mundat. sua perspicacitate illiminat. atqꝫ sua frigiditate ab estu concupiscentie nos temperat. Iteꝫ baptisinus fit in aqua ne quē inopia excusaret. ⁊ ne propter defectuꝫ salutis periculum homines incurrerent. si ī alio aliquo liquore fieret. ⁊ īueniat᷑ apđ omnes cōmunis baptismi materia. Triplex est baptisinus. s. fluminis. flāminis. ⁊ sanguinis. Inter hos talis est differentia. quia baptisinus fluminis a tota pena liberat ⁊ a culpa. ⁊ gratiā in habitu infundit. ⁊ caractereꝫ imprimit. Baptism⁹ flāminis delet culpā non semel tantum. sed pluries. ⁊ habet gratiaꝫ in vsu in quo consistit merituꝫ. Baptismus sanguinis liberat ab omni tentatione. ⁊ confert statiꝫ p̄miuꝫ. quia propriuꝫ est martyruꝫ statim euolare. Ex his patet quis sit melior iter hos baptismos. quia se habent vt excedētia ⁊ excessa. In baptismo quoddā est sacramentū tantuꝫ vt ablutio exterior qđdam est res tantū. vt gratia interior. qđdam res ⁊ sacramentū vt caracter. Octo sunt de solēnitate baptisimi que nō sunt đ substantia. Unde versus. Sol oleuꝫ chrisma cereus chrismale saliua. Flatus virtuteꝫ baptismatis ista figurant. Hec cū pri mis non mutant esse. sed ornāt. In quattuor locis iungitur baptizandus scilicet ī fronte. vt fidē publice protestetur. In vertice vt agenda ab eo subtilius intelligantur. Inter scapulas vt iuguꝫ christi suauius portetur. In pectore vt dłci corde deus diligatur. Baptisin⁹ fuit institut⁹ materialiter quādo christus baptizatus fuit. formaliter quādo dixit. Ite docete omnes gentes ⁊ cetera. Finaliter quando dixit Nicodemo. Nisi qui renatus fuerit ⁊ cetera. Effectiue quando Christus passus est. Effectus baptismi duplex est. Ad alia sacramenta preparat. quia baptisinus est intrantium. A peccato mundat quod signatum est in mari rubro. vbi submersi sunt Egyptij. Sed filij israel exierunt securi. Nota ꝙ in baptismo deletur originalis peccati macula. fomes nō tollitur sed remittitur. penam relaxat. Unde pueri induuntur veste candida. Rationalem illuminat: Unde ponitur sal in ore. Concupiscibilem ad bonum inflammat. Unde datur candela puero. Irascibilem confortat. Uñ Israel vicit Amalech post trāsitū maris rubri. Innocentiaꝫ tribuit. qđ figuratū est per columbaꝫ que sedit super iesū baptizatuꝫ. Caracterē imprimit. hoc signatur per mare vitreū in Apocha. fo-

mitē mitigat qđ figura aque frigiditas.
Cōmunionem ecclesie p̄stat. sic Jeremie
circūcisio. Quis sanctificatus fuerit i vte
ro. A sanctificatione exteriori liberat. q2
nō requirit gemitū neq3 plāctū intellige
exteriorē. nā exterior reqritur i adulto. s.
cōtritio. potestatē diaboli minuit. qđ si
gnat exsufflatio. ianuam celi apit qđ si
gnatū est φ xp̄o baptizato aperti sunt ce
li. Et notādū φ passio xp̄i aperuit ianuā
celi p cā3 meritoriam ꝛ satisfactoriā gnā
lem. Baptismus āt aperit p cā3 efficien
tem singularem. Os ad laudandu3 ꝛ au
res ad audiendum aperit. Unde ponit̄
saliua i ore ꝛ aure pueri. Templū xp̄i effi
cit. Unde dr̄ baptizato. Exi immunde sp̄us
ꝛ da locū sp̄ui scō. Laudabilē coram deo
reddit. Uñ balsamꝰ ē in crismate. Solēt
pueri baptizādi vsq3 ad pascha ꝛ pēteco
sten: nisi vrgeat necessitas. vel timeat̄ pe
riculū reseruari ad signandū φ i baptis
mo fit resurrectio sp̄ualis ꝛ φ gr̄a sp̄us
sci dat̄. Baptismꝰ xp̄i ꝛ Joannis conue
niūt i materia. ꝛ i mō mergēdi. s3 differūt
in forma. q2 baptismꝰ Joannis tradebat̄
in noie vēturi. Differt ēt i effectu. q2 bap
tismꝰ xp̄i viuificat. ioānis āt ñ. Itē i fiñ φ
baptismꝰ Joānis ad bapm̄ xp̄i iuitabat.

¶ De cathecismo ꝛ exorcismo. Ca. 10.

Athecismꝰ ꝛ exorcismꝰ tanq̄ pre
paratorij premittunt̄ baptismo.
vt in ip̄o gr̄a efficaciꝰ opet̄. Tri
bus de causis cathecismꝰ institutꝰ est pri
mo pp istructionē de articulis oibꝰ ad fi
dei susceptionē. 2° pp responsionē ad fi
dei pfectum. 3° pp responsionē ad fidei
obseruantiam. Quia vero adultus pctm̄
ppriū h3 reqrunt̄ hec ab eo. ꝛ p se rñde
re d3. Paruulꝰ āt q2 ñ h3 pctm̄ actuale:
nec p se rñdere pōt. reqrunt̄ hec ab eo p
vicariū. q p ip̄o rñdet de fidei obseruan
tia. Exorcismꝰ ideo istitutus est vt bapti
zādo diaboli potestas repellat̄. Nā ppt̄
peccatū hois diabolus i hoie potestatem
accepit. ꝛ etiam in illa que veniunt i vsu3
hominis. Unde tam adulti q̄ paruuli
exorcizari debent ad expulsionem diabo
lice potestatis.

¶ De cōfirmatione. Cap. 11.

Onfirmatio sacr̄m ē pugnātiu3.
de cuiꝰ suba sex sunt. Duo ex par
te sacramēti i se. s. materia chris
matis ꝛ forma verbo꞉ que talis ē h3 mo
rē magis cōmunem. Signo te signo cru
cis. cōfirmo te chrismate salutis. In no
mine pr̄is ꝛ filij ꝛ sp̄us sci. Duo ex parte
ministri. s. dignitas pōtificalis. ꝛ intētio
debita. Duo ex pte suscipiētis. s. frons i
quo d3 fieri chrismatio. ꝛ φ cōfirmādus
sit baptizatꝰ. Unctio chrismatis triplex
fit i tribꝰ sacris: quo꞉ diuersitas ex fine
accipitur. In baptismo fit in vertice ad si
gnandum fidei susceptionē. q2 vertex est
locus cellule rōnalis. In confirmatione
fit in fronte ad significandum audaciam
cōfessiōis. cuius ipedimentum est timor
ꝛ verecūdia que spāliter manifestatur in
palore vel rubore frontis ex ꝓpinquitate
cellule imaginalis. In ordine fit in mani
bus ad significādū potestatem consecrā
di dn̄ici corpꝰ sacramentum. Huius sa
cramenti multiplex est vtilitas. q2 gr̄am
datam in baptismo cōfirmat. ps. Confir
ma hoc deus qđ opatꝰ es i no. s. baptis
mo. Ad militiam sp̄ualē pparat. Uñ con
firmandi tanq̄ pugiles pugnaturi inun
gunt̄ ne ab inimicis de facili terreantur.
Et q2 omnes xp̄iani debent esse in bello
xp̄i propter hoc omnes debent sacramē
tum hoc accipere vt facilius possint con
tra mundum carnem ꝛ diabolu3 pugna
re. Ad confessionem constantem nomi
nis xp̄i animat quem o3 verū deū ꝛ verū
hominem confiteri. Primo vt confitea
mur eū h̄m diuinam naturā patri ꝛ spiri
tui scō equalē. 2° vt confiteamur eū h3 hu
manam naturam crucis pertulisse suppli
cium. Primum apparet in forma verbo
rū i trinitatis exp̄ssiōe. Secundū claret i
frōte crucis signatiōe. Intus ꝛ extra nos
ornat sp̄uali decore. Intus qdē p ꝯscien
tie puritatem. sed extra per odorem bo
ne fame. Et hoc duo signantu i chrisma
te qđ conficitur ex oleo ꝓpter p̄mum. ꝛ

ex balſamo ꝑꝑ ſecundum. In bonis agē
dis.⁊ malis ſuſtinēdis roborat. Daᵗ eniʒ
ibi ſpūs ſanctus ad robur. Animā ⁊ cor-
pus armat. Animā qdē ꝑ impſſionē cara
cteris ꝯtra puſillanimitatis vitiū. Corpꝰ
vō ꝑ clypeū crucis cōtra inſultus demo
num. Audaciā preſtat cōtra timorē i con
feſſione noīs xpi.⁊ in cōſignatiōe frontis
ꝗ ē locus verecūdine. ¶Poſt pugnam co
ronat qꝺ notaᵗ in vita que circa caput li
gaᵗ cōfirmati. Quedā ſunt circa cōfirma
tionē que nō ſunt de eſſe ſacramenti. ſed
de bene eē que ſunt hec. Qꝛ ieiuniſ ⁊ a ie
iuno deᵗ.ꝙ ꝑ aliquē epō pn̄tetur.ꝗ etiaʒ
patruus efficiᵗ.ꝙ mitra circa caput circū
ligeᵗ. ¶Per iſtud ſacr̄m fiunt fideles xp̄ia
ni. plenitudinem dico copie ꝗ tantum in
baptiſmo pleni facti ſunt plenitudine ſuf
ficientie. Sacramenta ſe habent in digni
tate vt excedētia ⁊ exceſſa. Nam euchari
ſtia p̄eminet in eē. Baptiſmus i effectu.
Matrimoniū in myſterio.qꝛ ſignat con
iunctionē xp̄i et eccleſie. Cōfirmatio in di
gnitate miſtri.qꝛ nō ꝯfertur niſi ab ep̄is.
¶Penitentia in peccatorum remiſſione.
⁊ ſic de aliꝭ ſacramentis.

¶De euchariſtia. Cap. 12.

Euchariſtia eſt ſacramentum cha
ritatis tam diuine ꝗ̄ noſtre. qꝛ
deus in hoc ſacramento ſignum
magne dilectiōis nobis oſtendit ⁊ noſtre
dilectionis affectum per idem ſacramen
tum ſpūaliter erga ſe inflāmauit. De ſub
ſtantia huius ſacramenti ſunt quattuor.
¶Primū eſt ꝙ ꝯſecrans euchariſtiā ſit ſa
cerdos. Secundum ſpecies panis ⁊ vini.
Tertium intentio cōſecrātis. Quartum
eſt forma verboꝝ videlicet. Hoc ē enim
corpus meū. Et iſta ſup calicem. Hic eſt
enim calix ⁊c̄. Ad plenius intelligendum
iſta. nota circa intentioneʒ ꝙ aliud eſt in
tentio. aliud attentio. qꝛ intentio ſemper
eſt neceſſaria. vel ſp̄alis vel generalis. ſic̄
dcm̄ ē de baptiſmo. Attentio autem non
eſt de ſubſtātia. ſicut qn̄ mens rapiᵗ in ꝓ
latione verboꝝ ad alia. qꝺ qn̄qʒ cōtingit
ex infirmitate. qn̄qʒ ex negligentia vel in
curia. ⁊ tunc eſt peccatum. Sciendum pre
terea ꝙ non ſolum requiritur intentio cō
ſecrantis. ſed etiam intentio iſtud ſacram̄
tum inſtituentis. Vn̄ ſi aliqs ſacerdos
ſtaret in foro ⁊ ſuꝑ oēs panes formā ver
borū ꝓferret. ēt cū intētiōe ꝯſecrandi nō
fieret ibi trāſubſtātiatio ⁊ hoc nō eēt per
defectum virtutis v̄borū cū vna vice. ſa
cerdos poſſit cōſecrare tot hoſtias quot
toti mūdo ſufficerēt ſi eēnt nec̄arie eccl̄ie.
ſʒ ꝑꝑ defectū intētōis illius. ꝗ hoc ſacr̄m
iſtituit. ꝗ nō intendit ꝙ cū tali ludibrio vl̄
ſtultitia fieret ꝯſecratio. ſʒ ꝓ vtilitate vel
neceſſitate eccleſie gn̄alis vel particularꝭ
Circa qʒ formā v̄boꝝ ſciēdū ꝙ cū dr̄. hoc
eſt eniʒ corpꝰ meum. iſta cōiūctio eni nō
eſt de ſub̄a forme: ſʒ de bn̄ eē ipſius. Vn̄
omitti nō dʒ. Aliud nāqʒ eſt forma neceſ
ſaria ſine q̄ nō pōt trāſlatio fieri. aliud eſt
forma debita ſine q̄ nō debet fieri. Eodeʒ
mō dicēdū eſt de ſpēbus pā͞is ⁊ vini. Vn̄
nota ꝙ materia euchariſtie: alia ē nec̄aria
alia eſt debita. Materia nec̄aria ē ꝙ eu-
chariſtia panis ſit frumentinꝰ. qꝛ ſine illo
nō pōt fieri cōfectio. Sʒ materia debita ē
ꝙ panis ille ſit azimꝰ. qꝛ lʒ i fermentato
poſſet cōfici. tn̄ h̄ nō dʒ fieri duplici ꝺ cā.
p̄ma eſt ꝙ panis azimꝰ cōuenit inſtitutio
ni. Xp̄s eni dedit diſcipulis corpus ſuuʒ
cōfectū i tali mat̄ia. 2ª ē ꝙ talis panis cō
uenit ēt ſignificato. Xp̄s eni ſine oi ferm̄
to pcti fuit. Similr̄ dicendū eſt de mat̄ia
calicis. qꝛ alia ē materia nec̄aria. alia de
bita. Materia nec̄aria calicis ē vinuʒ. qꝛ
ſanguis xp̄i nō pōt i alia materia ꝯfici ꝗ̄
in vino. Materia vō debita ē ꝙ aq̄ vino
miſceaᵗ. ⁊ hoc duplici rōne. ¶Pria qꝛ ta-
lis materia ꝯuenit inſtitutiōi. Xp̄s enim
ſanguinem ſuū ſub tali ſpē dedit. Scđa
qꝛ talis materia ꝯuenit ēt ſignificato. qꝛ
eccl̄ia q̄ ꝑ aquā ſignaᵗ. xp̄o ꝑ fidē ⁊ chari
tatē iūgiᵗ. Sciēdū ꝙ i aceto ⁊ agreſta nō
ꝯficiᵗ. qꝛ acetū nō ē vinū. ſʒ fuit. ſic ⁊ agre
ſta nō eſt vinū. ſʒ erit. In ꝯfectōe ſanguis
tā modicū aq̄ dʒ āmiſceri vino ꝙ abſorbe
ri poſſit ab illo. alioqn ipediᵗ cōſecratio

s. si vinũ ab aq̃ vincit̃ istud designat̃. q2 cum nos ad xp̃m cõuertimur nõ ip̃e i nos s3 nos i ip̃3 mutamur. q2 corpori suo mystico icorpamur. Si vna gutta vini ipon i tur ex aliqua negligẽtia sangui ñ pp̃ h̃ de sinit eẽ sanguis. nec ꝓpter ãmixtio3 vinũ in sanguinẽ mutat̃: s3 vtraq3 spẽs in sua natura pmanet. S3 si de vino multũ po nit̃ ad vnã guttã sanguis. sicut qñ3 fit in ablutõe tũc ibi desinit eẽ sanguis. q2 spẽs illi⁹ gutte sub q̃ ẽ sanguis absorbet̃ a mlt̃ to vino adiũcto. Circa eucharistiã ẽ qđ-dã sacr̃m tñ vt spẽs panis ⁊ vini. qđdã est ibi res tñ vt corp⁹ xp̃i mysticũ. qđdã ẽ ibi res sacr̃m vt corp⁹ xp̃i vex̃ qđ traxit de v̾gine. istud eni ẽ res pmi ⁊ sacr̃3 scđi. Sub vtraq3 spẽ tot⁹ xp̃s ẽ idiuisus. s. corpus ⁊ aĩa ⁊ de⁹ ac p vtrobiq3 ẽ vnũ ⁊ simplicissimũ sacr̃m. Sub spẽ nãq3 panis ẽ corp⁹ xp̃i p cõuersionẽ. ⁊ sanguis p cõnexionẽ. ⁊ aĩa p ꝯiũctionẽ. ⁊ diuinitas p vnionẽ. Isti eni q̃ttuor nõ pñt diuidi nec ab inuicẽ separi. eodẽ mõ dicẽdũ est de sanguine. Preterea xp̃s tot⁹ ẽ i tota spẽ: sic ꝙ ẽ in q̃libet pte ei⁹ sine sit integra illa spẽs siue diuisa. ac p hoc nõ est ibi vt circũscriptus vl̃ occupãs locũ. vel hñs sitũ vel perceptibilis p aliquẽ sensum corporeũ. Ex^m huius habem⁹ i speculo ꝙ si diuidat̃ in multas ptes i q̃libet apparet imago. que prius appebat i itegro. Idẽ ex^m ẽ de s̃mõe: quẽ mult̃ recito. q2 q̃libet auditor recipit illũ totũ. Vñ ꝗuis sermo sit vnicus in ꝓferente. tot⁹ tñ ẽ in quolibet audiẽte. Hostia frãgit̃ i tres ptes pp̃ multas rõnes. Prĩo pp̃ tres psonas diuas i vna eẽntia. sic per tres ptes in diuisiõe hostie. vnus tñ ẽ xp̃s. Scđo ꝓpter tres stat⁹ ecclesie. s. militãtiũ triũphãtiũ. ⁊ in purgatorio existẽtiũ. Tertio pp̃ tres stat⁹ xp̃i i q̃bus fuit. s. mortalis. mortuus. ⁊ imortal̃. Quarto pp̃ tres aptiões in corpe xp̃i tpe passionis. s. manuũ pedũ. ⁊ lateris. Quinto pp̃ tres sũbas i xp̃o. s. diuinitat̃. aĩe. ⁊ corpis. Sacramẽtũ corpis xp̃i figuratũ ẽ multiplicit. s. i oblatiõe melchisedech i q̃ figurate habem⁹ formã exteriorẽ sacramẽti. ⁊ p mũ effectũ. s. refectionẽ. ibi eni p̃cessit figura spũalis i pane ⁊ vino. Itẽ eucharistia est refectio spiritualis vite in re. Ite3 in manna vbi figuratur effectus glorie. Item in agno paschali in quo figurabatur liberatio a seruitute egyptiaca. Item noster agnus est signum liberationis a diabolo. Item in diuersis sacrificiis de q̃bus habetur in leuitico quibus figurabatur oblatio passionis christi vbi fuit hostia ad reconciliationem. ⁊ victima quo ad satisfactionem pro peccatis nostris. ⁊ holocaustum quo ad totius corporis sui lesionem. Ite3 in oblatiõe mãne de quo legitur libro Iudic. per quam figurabatur i quo debet fieri oblatio ⁊ super quẽ. quia in fide iesu christi qui per petra3 designatur. Item in figura ionathe mellita vbi figurabatur quis offerre debeat: per fauum enim mellis designatur deuotio offerentis. figura sanguis christi fuit vinum ad designandu3 deuotionem. Cañ. Introduxit me rex in cellam vinariam. Item aqua ad significandum ablutionẽ. Unde illud. Uidi aquam egredientem ⁊c̃. Item sanguis ad designandum redemptionem. Heb. Sine sanguis effusione non fit remissio.

De dignitate eucharistie. Cap. 15.

Dignitas ⁊ excellentia huius sacramenti apparet in multis. Primo quia sicut dictũ est tã ante legem quam in lege fuit prefiguratum. Secundo. quia a prophetis pronunciatum. ps. Panem angelorum manducabit homo. ponitur hic preteritum pro futuro prophetali certitudine. Tertio. quia a christo institutum. ⁊ hoc dupliciter. s. verbo ⁊ facto. Uerbo vt patet Io. Ego sum inquit panis viuus qui de ce. descendi facto. Mat. Accipite ⁊ comedite hoc est corpus meum. Quarto quia ab apostolis seruatũ. Cor. Conuenientibus vobis in vnum ⁊ cetera. Quinto quia a summis pontificibus solemnizatũ q ordinauerũt cantũ et

orones.locū ꝛ temp⁹.vestimenta ꝛ vasa
diuersa.que oia sunt ad decorē h⁹sacramē
ti. Maria dignitas appet i hoc sacro. qa
cū xp̄s cōstet ex trib⁹substātijs.s.deitate.
aia.ꝛ corpore. Ipsa siquidē deitas excel=
lit oia.p̄s. Magn⁹ dn̄s ꝛ lau.ni. Item aia
eius p̄cellit oēs aias cū sit plena grā ꝛ v̄=
tute.i.perfectissima.i effectiua ꝛ cogniti=
na. Itē corp⁹eius excellit oia corpa qđ đ
sanctificato corpe btissime virgis fuit sū=
ptū ꝛ diuinitati vnitū.ergo i xp̄o nobilis=
simū qđ est i celo ꝛ nobilissimum in terra
vnita sunt:

¶ De mirabilibus que fiunt in euchari=
stia. Cap̄. 14.

m Irabilia sūt i hoc sacro. Primuʒ
est ꝙ est ibi corp⁹xp̄i i tanta quan
titate sicut fuit i cruce.ꝛ sic iam ē
i celo.nec tn̄ excedit terminos illi⁹forme.
2^m qꝛ ibi sunt accidentia sine subiecto.3^m
qꝛ ibi panis ita ꝯuertit̄ i corpore xp̄i ꝙ n̄
fit mā̄ corporis xp̄i nec anihilat̄.4^m quia
idē corp⁹nō auget̄ ex multaꝝ hostiarum
sumptiōe.5^m qꝛ idē corpus i plurib⁹locis
est sub oib⁹hostijs cōsecratis. 6^m ꝙ qn̄ di
uidit̄ hostia nō diuidit̄ corp⁹:sed sub q̈li
bet parte tot⁹ē xp̄s.7^m ꝙ qn̄ tenet̄ hostia
i māib⁹ꝛ videt̄ oculis corpus xp̄i nec tan
gitur nec videt̄:sed hoc tm̄mō circa spēs
sunt.8^m qꝛ cū desinunt iste forme.tūc etiā
desinit eē ibi corp⁹ꝛ sanguis xp̄i.9^m ꝙ cū
nō sit ibi panis vel vinū tn̄ accidentia eū
dem effectū hn̄t vt prius.s.saciare.iebria
re ꝛ h⁹i. Nota ꝙ deo ꝯuenit eē vbiqꝫ sim
plr ꝛ ꝑprie. Creature ꝯuenit eē in vno tm̄
loco. Corp⁹v̄o xp̄i medio mō se hēt. Cum
enī sit creatura nō debet eq̄ri creatori in
hoc ꝙ sit vbiqꝫ. Cū v̄o vnitū sit deitati dʒ
i hoc excellere alia corpora.vt sit̄ ꝛ semel
possit esse i plurib⁹locis sub isto videlicet
sacro. In sacro eucharistie qđdā ē ꝑʒ na=
turam.vt hoc ꝙ ibi accidentia sunt i loco
terminato. Quoddā ē ibi sup nām sʒ non
super itellectū.vt hoc ꝙ ibi sunt acciden=
tia sine subiecto. Qđdā est ibi supra nām
ꝛ itellectū.vt ꝙ ibi xp̄s est totus ꝛ tantus
quant⁹fuit i cruce.nec tn̄ excedit termios
illius parue forme. De mirabili transub=
stantiatiōe. Nota ꝙ triplex est mutatio:
Una est artificialis.vt qn̄ fit vitrū de ci=
nerib⁹. Alia est nāl̄is ꝛ hec duplex.s.sub=
stātialis ꝛ accidētalis. Accidētalis est qn̄
idē subiectū manet sub diuersis acciden=
tib⁹sibi iuicem succedētib⁹. Substātialis
est qn̄ eadem mā̄ manet sub diuersis for
mis substātialib⁹.sicut pʒ i trāsmutatiōe
elementoꝝ adinuicē.3^a est mutatio sup=
nāl̄is.ꝛ qn̄ nec mā̄ nec subiectū manet.sʒ
tm̄ accidentia sine subiecto.ꝛ talis muta
tio est i trāsubstantiatōe corporis xp̄i. In
reꝝ mutatiōe pōt notari triplex difficul=
tas.vel ex parte termini a quo. vel ex par
te termini ad quē.vel ex parte distātie ter
minoꝝ adinuicē. Primo mō creatio est
mirabilior oibus mutatiōib⁹q̄ est de nūc
ente simplr̄.2° mō ꝯsecratio corpis xp̄i ē
mirabilior oibus.qꝛ est ens i actu pri⁹exi
stens.3° mō icarnatio xp̄i est mirabilior q̄
cūqꝫ mutatiōe.qꝛ ibi est vnio ifinite subē
ad ifinitū. Mūdus distinguit q̈druplicēʒ
cōmutationē subāl̄ē. Pria ē a nō ente in
ens.ꝛ hec dr̄ gn̄atio.2^a est ab ente i n̄ ens
vt corrupto.3^a est ab ente in ens qđ mō n̄
est.sed iā erit vt ꝑductio.4^a est ab ente in
ens iā existens.ꝛ ē talis ꝯuersio panis in
corp⁹xp̄i.hec mutatio nō hʒ similitudinē
in nā:sed alteratio q̄si ꝯ̈ria. qꝛ hic mutat̄
substātia vna i aliā.manent tn̄ eadēʒ accn̄
tia. Sʒ i alteratiōe ecōuerso est: qꝛ ibi mu
tant̄ accidentia.ꝛ manet eadē subā. sicut
pʒ i corpalibus qn̄ fit in corpalibus de al
bo nigrū:ꝛ in spūalib⁹qn̄ fit de iusto im=
pius:vel de ignorāte sciēs. Nota ꝙ hec
prepositio de.multipliciter sumit̄. quan
doqꝫ notat cām efficientē: vt cum dr̄ xp̄s
conceptus ē de spū sancto.qn̄qꝫ mām.vt
cū dr̄ xp̄s natus est de virgine.qn̄qꝫ idē=
titatem subē.vt cū dr̄ xp̄s natus est đ pa
tre.qn̄qꝫ transubstātiationēʒ vel cōuersio
nem vt cū dr̄ corpus xp̄i fit de pane.qn̄qꝫ
ordinē vt cū dr̄ creatura eē de nihilo.

¶ De dignitate i suscipiētib⁹cor
d pus christi. Cap̄. 15.
Igne suscipiēs corp⁹xp̄i bonum

multiplicit̃ ꝯsequit̃. Primū est ꝯm° xp̄i. Mathe. Hoc facite i meā ꝯmemoratōe₃. s. dilectiōis: liberatiōis: ⁊ imitatiōis. Itē viuificatio iterior. q₂ aliqñ per virtutē h⁹ sacri fit de attrito ꝯtrit⁹. Vñ Geñ. lignū vite comestū vitā prestabat. sic per grām purgamur illumiamur perficimur reficimur ⁊ viuificamur. Et bñ reddit̃ vita per cibū per quē ⁊ mors intrauit. Itē corpori xp̄i mistico icorpamur. Vñ dictū Aug. Nō tu me mutabis i te sed tu mutaberis i me. istud nō intelligit̃ de vniōe corporis mystici de nouo faciēda sed de augenda. nō enī₃ vnit dissimilia. Itē spūalis refectio. ps. In loco pascue ⁊c̄. Deus enī non tm̄ istituit sacr̄₃ qd̄ nos i esse grē generaret. vt bapm̄ vel qd̄ genitos roboraret. vt ꝯfirmationē. Verū et qd̄ nutriret. vt eucharistiā. ꝑpter qd̄ hec tria sacra dantur oibus qui ad fidē accedūt. itē deuotionis augmētatio. ps. Impiguasti i oleo caput meū. Nutrimētū. n. qd̄ hic dat̃ nobis q̄ꝫtu₃ ad esse gratuitū in trib⁹ attendit̃. s. in continuatiōe deuotōis ad deū: ⁊ dilectionis ad proximū. ⁊ dulcedis itra metip̄₃. Itē fomitis mitigotio. ps. Super aqua₃ refectiōis ⁊c̄. q₂ sicut aqua refrigerat: sic ⁊ istud sacr̄₃ furorē cōcupiscētie mitigat. Itē collō grē. Exo. Descendēte māna de scēdebat pariter ⁊ ros. Ite₃ virtutū roboratio. ps. Panis cor hois cōfirmet. Itē peccatoꝝ remissio. q₂ per mirtū cibū semper fit reparatio deperditi. Vñ qñ dicit̃ i orone dñica panē nostrū quo. da nobis hodie. statī₃ sequit̃. ⁊ di. no. de. nr̄a. istud intelligit̃ de venialib⁹ tm̄. q₂ sicut alimentū nāle ꝓdest viuēti ⁊ nō mortuo. sic alimentū spūale. Itē cōtra diabolū armatio. ps. Parasti i cōspectu meo. mē. adu. oēs ⁊c̄. Ite₃ spei eleuatio. Vñ apo. Quō cū illo nō oia nobis donauit. Itē amoris excitatio. Ber. Disce xp̄iane quātū debes diligere xp̄₃ qui dedit nobis carnē suā in cibū. sanguinē in potū. aia₃ in preciū. aq̄ꝫ lateris in lauacrū. Itē fidei cōmendatio. q₂ in hoc sacr̄o fides eleuat̃ super nā₃. supra sensū. ⁊ supra itellectu₃. apo. Captiuātes oē₃ intellectū in obsequiū xp̄i. Itē angelica cōuiuatio. ps. Panē an. man. hō. Ite₃ regni celestis collō. Jo. 6. Qui manducat meā car. ⁊ bibit me. sā. h₃ vitā eterna₃. Itē spiritualis delectatio. Sapie. panem de celo presti. eis oē dele. i se habente₃ ⁊c̄. Ite₃ itellectus illuminatio. j. reg. Gustauit ionathas de melle ⁊ illuminati sūt oculi eius. De effectu eucharistie dicit Ber. Corpus xp̄i est egris medicina: peregrinantib⁹ vita. debiles cōfortat. valentes delectat. languorē sanat. sanitate₃ seruat. per hoc fit hō mansuetior ad correptionē. patientior ad labore₃. ardētior ad amorē. sagacior ad cautelā. ad obediētiā p̄mptior. ad gratiarū actiōes deuotior. Sicut recte cōicantib⁹ multa bona ꝓueniunt. vt dictū est. sic indigne sumētibus corp⁹ xp̄i multa mala occurrūt. Nullius. n. opus placeat deo nisi placeat ipse prius Indigna. n. cōio peccatis hominē illaqueat: dānationē preparat. primum scandalizat. mentē excecat. tētationi subiugat. deū irritat. vitā temporalē breuiat. gratuitis spoliat. De his per ordine₃ dr̄ in ps. fiat inquit mensa eoꝝ corā ipis in laqueū. ecce pm̄. ⁊ in retributione₃ ecce 2m̄. i scandalū ecce 3m̄. obscurent̃ oculi eorum ne videant ecce 4m̄. ⁊ dorsū eoꝝ sēp i curua ecce 5m̄. effunde super eos irā tuam. ecce 6m̄. fiat habitatio eorū deserta. ecce 7m̄. in tabernaculis eorū nō sit qui ihabitet ecce octauū.

¶ De mōis sumēdi eucharistiā. Ca. 16.

Corpus christi quattuor modis sumitur. Quidam accipiunt illud spiritualiter tantum. vt qui accipiunt rem sacramenti idest gratia₃ ⁊ nō ipsu₃ sacramētū corporis christi. De hoc modo sumendi dicit Augu. Crede ⁊ mā ducasti. idest corpori christi mystico icorporatus es. Quidā sacramentaliter tm̄: vt cōicantes in mortali peccato. quia l₃ deus sit vbiq₃ per essentiā: non tamē per gratiā. Quidā spiritualit̃ ⁊ sacramētalit̃. vt qui accipiunt re₃ ⁊ sacramentu₃. s. cōicantes i gratia. Quidā neutro modo. vt

qui nec rez nec sacramentũ accipiũt vt he
retici qui nihil cõficiũt. Primi nõ mãdu
cantes.manducãt. Secũdi mãducantes.
nõ manducãt. Tertij mãducãtes mandu
cant. Quarti nõ mãducãtes non mãdu-
cant. Circa cõmunionez cõmittitur pecca
tuz trib⁹ modis. Prio cũ quis statuto tẽ
pore cõionẽ dimittit. ioã. 6. Nisi mãdu.
car. fi. ho. ⁊c̃. Secũdo cũ quis suo tp̃e ma
le accedit. Apo. Qui aũt sumit indigne iu
diciũ sibi mãducat ⁊ bibit. Tertio cuz p⁹
cõionẽ a peccatis nõ se custodit. ⁊ iste tri
plex malũ icurrit. Prio q̃ christũ quẽ su
scepit ignominiose a se expellit ⁊ turpius
eijcit̃ q̃ nõ admittit̃ hospes. Scd̃o quia
talis quodãmõ siltitudinẽ inde gerit. qui
post q̃ cũ christo cenauit. ipsuz tradidit.
Sic ⁊ absalõ fratrẽ ad ꝯuiuiuz vocauit ⁊
postea occidit. 3° q̃ ordinẽ honestatis ꝑ-
uertit. Uẽturo.n. reuerẽtiã exhibet ⁊ p̃ñ-
ti nullã. vñ similis ẽ illis qui cũ ramis oli
uaꝝ obuiauerũt christo. ⁊ postmodũ cru
cifixerũt. Qualr̃ aũt ad cõionẽ accedẽduz
sit discere possum⁹ i esu agni pascalis. Co
medebãt.n. iudei accinctis renib⁹. ⁊ calcia
tis pedib⁹. bacculos hñtes i manib⁹ cũ la
ctucis acrestib⁹. ⁊ panib⁹ azimis festinãt.
per pm significat̃ puritas castitatis. Luc.
Sint lũbi vr̃i p̃cicti ⁊ lucerne ⁊c̃. p 2m affe
ctus deuotiõis. Cañ. Q̃ pulchra es i cal
ciamẽtis. per 3m mẽoria dñice passionis.
Geñ. In bacculo meo trãsiui iordanem
istũ. per 4m amaritudo ꝯtritiõis. p̃s. Liba
uit nos pane lachrymaꝝ. per 5m prõptitu
do bone volũtatis ⁊ operatiõis. ꝓuerb.
Uidisti hoĩez velocẽ i operib⁹ suis coraz
regib⁹ stabit. Itez quales debeãt ẽẽ cõicã
tes ostẽdit̃ i vestib⁹ sacerdotalibus. Req
runt̃.n. ista.s. iudiciũ discretiõis. mundi
tia castitatis. mortificatio carnis. cõstan-
tia fortitudinis. perseuerãtia lõganimita
tis. perfectio charitatis. primũ notat̃ in
suphũerale. 2m i alba. 3m i cinctura. 4m in
fauore siue manipulo q̃ portat̃ i brachio
sicut clipe⁹. 5m i stola. 6m i casula. Corpus
xp̃i sumit̃ velatũ accidẽtib⁹ multiplici rõ
ne. Prio ꝓpter meritũ quantũ ad bonos

q̃ s̃m Grego. fides nõ hz meritũ cui hu
mana rõ p̃stat expimẽtũ. 2° ꝓpt̃ idignita
tem. quo ad malos. Exemplũ de bethsa-
mitib⁹ qui ꝑcussi sũt cũ archã dñi illuse-
rũt. 3° ꝓpter ibecilitatẽ quãtũ ad oẽs. nõ
n. possum⁹ videre claritatẽ corpis xp̃i glo
rificati. Exẽplũ de Moyse i cui⁹ facie non
poterãt itendere filij israel qñ resplẽduit.
4° ꝓpter vitandũ horrorẽ crudelitatis q̃
fieret si xp̃i carnem dẽtib⁹ attractarem⁹.
Tres sunt cause qr̃ laicis nõ dat̃ istõ sa-
cr̃m sub duplici spẽ. pa ẽ q̃ possent crede
re q̃ tot⁹ xp̃s nõ esset sub vtraq̃ spẽ. 2a ꝓ
pter ꝑiculũ. q̃ de facili posset effundi san
guis. 3a vt v̄itas rñdeat vmbre. q̃ in lege
nõ bibebãt ẽt offerẽtes de libamine.

De abstinentia a cõione. Cap. 17.

Abstinẽt quidã a cõione ꝑꝑ culpã
a ꝓpriã ⁊ aliqui sine culpa morta
li. sed ꝓpt̃ sacr̃i reuerẽtiã. sicut q̃
sentiũt se minus mũdos mẽte vel carne.
vel ẽt ideuotos ⁊ isti bñfaciũt. dũmõ pos
sint iuste ⁊ sine alioꝝ scãdalo supsedere.
Uñ vbi nõ istat necessitas ꝯsulẽdũ est ta
lib⁹ vt de cõione expectẽt quousq̃ parati
⁊ deuoti ac circũspecti possint accedere.
Nulla tñ necessitas dz ꝯpellere vt aliq̃s
i pctõ mortali existẽs sciẽter cõicet. Pec
catũ facit indignũ cõione trib⁹ mõis. aut
i hitu vt qñ quis accedit nõ ꝯtrit⁹ de pctõ
p̃terito ẽt ꝯfessus. aut i actu. vt qñ q̃s im
mutat formã sacr̃i. ⁊ irreuerẽter ipm̃ tra
ctat. aut i ꝓposito. vt qñ hz volũtatẽ pec-
candi i futuro. Propt̃ reuerẽtiaz sacr̃i fit
ẽt exclusio a cõione triplicit̃. Prio ꝑꝑ re
uerentiã sacr̃i exterioris sic excludit pol-
lutio ⁊ imũditia corpalis. Scd̃o ꝓpt̃ re-
uerentiã rei ꝯtẽte sub formis. sic excludit
defect⁹ iudicij rõnis. vt i pueris ⁊ amenti
bus. Tertio ꝓpt̃ reuerẽtiã rei signate .i.
vnitatis corpis mystici. sic excludit vincu
lum iterdicti vel suspẽsiõis vel excõicatio
nis ẽt iiuste. Sic igit̃ ꝑꝑ solã reuerẽtiã si-
ne oi culpa excludunt̃ multi a cõione. h p̃
mo pz i pueris q̃ tñ si sunt ꝓpe etatẽ adl̃
tã. s. 10. vel. 12. ãnoꝝ ⁊ apparẽt i eis signa
reuerẽtie ⁊ discretiõis pñt sumere. alias

nō. Idez pȝ i furiosis qui excludunt̃ sine
culpa: q tñ cōicare pñt. qñ hñt lucida inter
ualla. Itē cuȝ qs hȝ lutuosas man⁹. lȝ h⁹
nō sit culpa. tñ ꝑ sola reuerētia nō dȝ tra-
ctare corp⁹ xp̃i. Tria gña hominū exclu-
debant̃ i lege ab esu agni. s. icircūcisi q si
gnificāt accedētes irreuerent̃ ad cōionē.
Legit̃ libro Reg. ꝙ ꝑcussus ē Oza q te-
tigit archā dñi. Itē alienigene. hi signifi
cant ifideles de quib⁹ Geñ. fera pessima
deuorauit filium meum. Itez imūdi qui
significāt hñtes pctm̃ mortale. Vñ Isa.
Mundamini q fertis vasa dñi. Vñ Visus
Indigne sumis si sumis irreuerenter. vel
nō catholice vel hñs mortale sciēter. Qui
nō cōicat suo tp̃e mlt̃a mala icurrit. Pri
mo qꝛ talis multiplici vtilitate priuat̃ de
qua supra dr̃ ō effectu eucharistie. Si. n.
Raab saluata est. qꝛ suscepit nuncios do
mini multomagis q xp̃ȝ suscipit. 2° quia
ꝯstitutionē ecclesie trāsgredit̃. statuit. n.
ecclesia ꝙ qui nō cōicat i pasca viuens ab
igressu ecclesie arceat̃. ꝛ moriēs careat ec
clesiastica sepultura. 3° qꝛ maledictionē i-
currit. ꝑuer. Veh soli ꝛc̃. Sed hñ solus ē
qui xp̃m nō hȝ. 4° qꝛ vices dño nō repen
dit. Aug. Verecūdū est illi hospitiū dene
gare qui solet oēm pulsantez admittere.
Quito qꝛ vires spūales perdit. Quilibet
n. qui est sine mortali: est membrū corpis
mystici. Membrū aūt dȝ sustētari alimē
to corpis xp̃i veri. Aliogn efficit̃ arriduz
sicut corporeuz membꝝ ad qd̃ nō trans-
mittit̃ corporalis cibi nutrimentū.

De officio misse. Cap. 18.

Prerogatiuas plurimas hȝ mis-
sa. Prio qꝛ celebrat̃ a ieiunis. 2°
qꝛ tm̃ in ecclesia ꝛ suꝑ altare. nisi
qñqȝ ꝑpter necessitatē fit i alio loco hone
sto. 3° qꝛ oȝ celebrantē esse sacerdotez. 4°
qꝛ oȝ eum idui sacris vestibus. 5° qꝛ fit in
die tm̃ ꝛ non de nocte nisi i natiuitate do
mini. Sexto quia celebratur accenso lu-
mine etiam si sol luceret super terraȝ. Se
ptimo quia ibi sonāt verba dominica an
gelica ꝛ humana. Diuina quidem cū di-
citur. vel cantatur pater noster. ꝛ euange
lia. Angelica vō quando dicitur. Gloria
in excelsis deo ꝛc̃. Humana autem vt in
collectꝫ. ꝛ huiusmodi. Octauo quia ibi au
diuntur idiomata nobilissima. s. hebraicū
vt sabbaoth ꝛ osanna. grecum. vt kyrie-
leison. latinum in alijs. Nono quia mis-
sa est tam plena mysterijs sicut celū stel-
lis. ꝛ empireuȝ angelis. Decimo quia sa
cerdotes in solēnibus ecclesijs habent in
missa sua plures ministros diaconū sub-
diaconum ꝛ accolitos. Undecimo qꝛ an
gelis ibi existentibus insufficientes sum⁹
in presentia tante maiestatis esse schola-
res. Duodecio quia ibi est dñs celi ꝛ ter-
re. Officiū misse moraliter exponitur ita.
Introit⁹ significat incboationē boni ꝛ du
plicat̃. qꝛ in nr̃a inceptiōe debem⁹ declia
re a malo ꝛ facere bonū. Kyrieleison qd̃
nonē vicib⁹ variat̃ significat iuocationem
mĩe dei qua nonē modis indignemur. ꝑ
mis tribus modis quātū ad pctōꝝ remis
sionē q̃ ꝯmittim⁹ corde ore ꝛ oper̃. Secū
dis trib⁹ modis quantū ad gratie colla-
tionē fidei spei ꝛ charitatis. 3° trib⁹ mōis
quātū ad glorificationē qua gaudebim⁹
i deo super nos. itra nos. de nobis ipsis.
ꝛ iuxta nos de ꝓximis. Gloria in excelsis
deo significat gr̃aꝝ actionez. collecta de
uotā orōnez. Epistola ꝛ euangeliū noue
ꝛ veteris legis obseruationē. Graduale
ꝛ alleluia vite actiue ꝛ cōtemplatiue ꝑfe
ctionē. Offerenda ꝯtribulati spūs sacrifi
ciū. Secreta significat statuȝ vie. Prefa
tio statum pr̃ie. Sāct⁹ exaltationē angelo
rū pñtiū. Canō transitū mēbroꝝ i corpus
xp̃i mysticū. Pr̃ nr̃ filiationē significat ꝑ
gr̃am. Agnus dei liberationē ꝑ mĩam. ꝛ
triplicat̃ vt liberemur a malis preteritis
pñtib⁹ ꝛ futuris. Cōio significat boni opis
ꝯsumatiōez. Circa q̃dā alia q̃ sunt i missa
nota significationē allegoricaȝ. Intelligi
mus. n. ꝑ altare crucē. ꝑ calicē sepulchꝝ.
ꝑ patenā lapidē superpositū. ꝑ corporale
syndonē i q̃ corpus dñi fuit inuolutum.
Nota ēt ꝙ oēs misse sūt eque bone quā-
tū ad op⁹ opatuȝ. vna tñ est melior altera
quantū ad opus operās. Vñ meli⁹ ē au-

dire missaȝ boni sacerdotis ꝙ̃ mali. Sic̃ in mensa corporali eundem cibum iocundius sumimus a mundo ministro ꝙ̃ ab imundo. Nota ꝙ periculũ est si celebrãs missam vel manus tremulas. vel caducum morbum hȝ. aut delirus: aut idiota est. Vñ talib⁹ ẽ iniũgẽdũ ꝙ abstineant a missa. Item qñ aliqs ẽ celebraturus missam bis no dȝ sumere ablutionẽ in missa ꝑori. qꝛ ad missam secũdã accederet non ieiunus.

¶ De negligẽtijs q̃ fiũt i missa. Ca. 19.

s I ꝑ negligẽtiã euenerit ꝙ ꝑlecto canone nrc vinũ nec aq̃ repiat̃ in calice. stati ꝑfundi debet vtrũqȝ. ⁊ sacerdos iterabit cõsecratiõeȝ ab illo loco. Siñ mõ ⁊ ꝑficiet vsqȝ ad finẽ. ita tñ vt dimittat duas cruces q̃ fieri singulariter sup hostiã cõsueuerũt. Vñ meli⁹ põt dici ꝙ aliã hostiã sumat ⁊ canonẽ a ꝑncipio incipiat. Qꝛ si de simplici vino vel aq̃ fiat ꝯsecratio. vinũ reputabit̃ ꝓ sacr̃o. sed aq̃ nõ. Si qd de sanguine ceciderit sup corporale vel palã altaris vel sup albam vel casulã ꝑs illa rescindat̃ ⁊ i loco reliquiarũ reseruet̃. ꝑus extracto sacr̃o quãtũ poterit ⁊ sũpto. deiñ abluat̃ ⁊ sumat̃ ablutio. Si vero sup terrã lapidẽ vel lignũ ceciderit. ligendus radẽdus ⁊ extergẽdus ẽ locus ille. ⁊ puluis in sacro loco reponendus: Porro si i ip̃m sanguinẽ musca vl̃ aranea ceciderit vel aliqd tale qđ vix sine vomitu vel mortis ꝑiculo sumi põt. ꝑfundat̃ ⁊ lauet̃ ꝙ̃ cauti⁹ ꝑt i calice ⁊ ablutionẽ sumat sacerdos: ſȝ musca siue aranea sup piscinã cremet̃. Qꝛ si corpus siue de corpore xp̃i super palam altaris ceciderit vel super vestimẽtũ non incidat̃. ſȝ vino abluat̃ ⁊ a mistro sumat̃. Sȝ si infirmus corpus dñi reijciat suscipiat̃ ꝓut diligentius põt. ⁊ sumat̃ a sacerdote vel ab aliquo puero discreto ⁊ mundo. si eger non potest illud resumere.

¶ De pnia. Cap. 20.

p Enitẽtia ẽ vt ait Ambro. preterita mala plãgere ⁊ plãgenda itez nõ cõmittere. Itẽ Greg. Pnia ẽ añacta pctã flere. ⁊ itez flẽda ñ ꝯmittere. Pnia diffinit̃ ꝑ duplicẽ actũ. vnũ q est respcũ preteriti. s. preterita plãgere. alterũ respectu futuri. s. plangenda ñ cõmittẽ. ꝑmus actus ẽ in re. secũdus i ꝓposito. Pnia duplex ẽ. q̃dã iterior tm̃. ⁊ hec est de iure naturali. q̃dam exterior q̃ fit ad arbitriũ hois. ꝑma nõ est sacr̃ȝ ꝓprie. 2ᵃ võ sacr̃ȝ est. Nõ enim pnia ꝑ se suscepta. dr̃ ꝓprie sacr̃ȝ eccl̃ie. cũ talis ẽt añ baptismũ possit fieri. ſȝ pnia iniũcta ꝑ mistros eccl̃ie sacr̃ȝ est. Notãdũ quoqȝ ẽ ꝙ lugere pro pctis proprijs ẽ act⁹ pnie q̃ ẽ virtus iustitie: ſȝ lugere ꝓ pctis alienis siue malis ẽ alterius virtutis. s. misercordie. Lugere vero ꝓ bonis eternis ẽ actus tertie beatitudinis. de q̃ dr̃. Beati q lugẽt ⁊c̃. De duratiõe pnie sciẽdũ ꝙ exteriorẽ nõ oȝ eẽ ꝑpetuã. ſȝ de interiori distinguitur. Est eñ i pnia iterior ẜm habitum. ⁊ hec debet eẽ perpetua. Alia ẽ ẜm actũ ⁊ hanc nõ oȝ eẽ perpetuã. Semper eni tenetur qs ad interiorem pniam habitualẽ q̃ vellet ⁊ vult de cetero nõ peccare. Sȝ ad exteriorẽ penitentiam non semper tenetur. Item alius est dolor rõnalis qui est peccati detestatio. alius sensualis q ẽ passio. ⁊ prim⁹ dolor semper dȝ eẽ in penitẽtia. secũdus nõ ẽ de necessitate. Itẽ ꝙ̃uis hõ nõ sit certus de peccati remissiõe. tñ nõ oȝ ꝑꝑ hoc pniaȝ exteriorẽ eẽ ꝑpetuã. qꝛ nõ exigit̃ in talibus certitudo sciẽtie: ſȝ sufficit scia cõiecture ꝓbabilis. vt ẽ qñ hõ fecit ꝓbabiliter qđ debebat. dolẽdo. cõfitendo. satissaciendo. emẽdãdo. Cũ in oi sacr̃o noue legis sit aliqua materia visibilis elemẽti q̃ est signũ ⁊ cã gr̃e. sic ẽt i sacr̃o pnie dȝ eẽ. ſȝ tunc materia sensibilis large sumit̃ ꝓ oi re. siue res illa sit exterior sub̃a: siue actio humana. Vñ ẜm hoc in pnia ꝓut est sacr̃m sũt res ⁊ ṽba. verba qdem i ꝯfessione ⁊ absolutõe sũt. res ãt est ip̃a actio hũana. Ad intelligẽdũ ista pleni⁹ nota ꝙ sicut in medicicinis corporalibus q̃da cõsistunt in sola passione curati. vt ẽ sectio vulneris. q̃dã ṽo i actõe. vt ẽ exercitatio corporis. Itẽ in sacr̃is q̃dã ꝯsistũt i pas-

siõe ei⁹ q̃ sctificat̃ ⁊ nõi actiõe nisi p acci⸗
dens. vt baptism⁹. ꝯfirmatio. eucharistia
extrema vnctio. ordo. Quedã võ ꝯsistũt
i actu ei⁹ q̃ sctificat̃. vt pnĩa ⁊ mr̃imõium.
In pmis ĝ q̃ sine actu nr̃o opant̃ reqrit̃
exterior mã q̃ significat ⁊ cãm ⁊ rẽ sacr̃i.
In aliis võ ipse act⁹ nr̃ ẽ p mã sensibili.
Silr ex p̃dictis patere põt ꝙ qðdã ẽ in h
sacr̃m cã tm̃. vt act⁹ pẽitẽtis exterior. qð⸗
dã ẽ res tm̃ vt remissio pctõꝝ qðdã res ⁊
sacr̃m vt ꝯtritio interior.

ℭ De qualitate pñie. Cap. 21.

Est pnĩa q̃dã vã. Aug. Pnĩa vã
ẽ penitẽda nõ ꝯmittere ⁊ ꝯmissa
deflere. Quedã ẽ falsa. Isido. Ir
risor ẽ ⁊ nõ penitẽs q̃ adhuc agit qð pẽi
teat. Quedã ẽ coacta. ps. Cõuersus sũ in
erũna mea ⁊c̃. Quedã est sera. Augu. Si
tũc penites qñ peccare nõ potes. pctã di
miserũt te nõ tu illa. Quedã iniq̃. Math.
Judas pnĩa duct⁹ ⁊c̃. Quedam despata.
Sapien. Pre angustia spũs gemẽtes di
cẽtes itra se. pniam agẽtes. Quedã sctã ⁊
meritoria. Ber. O felix penitẽtiũ humili
tas. O ꝯfitẽtiũ bona spes q̃ facile vincis
iuincibilẽ. q̃ cito tremebũdũ iudicẽ con
uertis i piissimũ prem. Dz pnĩa eẽ ama⸗
ra. Hiere. Plãctũ vnigeniti fac tibi. vo⸗
lũtaria. Aug. Cũ gaudio dz facere imorta
lis futurus q̃cũqz faceret bõ p differẽda
morte moritur⁹. Perfecta. Aug. Nulla
pnĩa sera dũmõ vã. Accelerata. ꝓuer. ne
tardes ꝯuerti ad dñz. Perseuerãs. Cañ.
Laui pedes meos quõ ignabo illos. for
tis. Hiero. Lz i limine iaceat pr̃. lz mr̃ vbe
ra qb⁹ te nutrierat oñdat p calcatũ perge
prem ⁊c̃. Itẽ pnĩa dr̃ eẽ refectio spũalis
cũ xp̃o semp victuro. nõ cũ lazaro iterum
morituro. Pnĩa dz eẽ ꝓmpta ⁊ ñ diu di
lata. vt illð. Expectaui vt faceret vuas ⁊c̃.
p°. s. ne ifructuosi sim⁹. vñ isa. Expectaui
vt fa. v. fecit ãt spi. 2° qr ad magna voca
mur. Geñ. Ego ero merces magna. 3° ne
ab eťnis nuptiis excludamur sicut fcm̃ ẽ
fatuis ṽginib⁹ q̃ differebant se p̃pare. 4°
ne ab hostib⁹ ipediamur sicut filii israel a
pharaõe ne egrederẽt̃ de egypto. 5° qr re
linq̃re pctm̃ ẽt penis ꝯpellimur. Grego.
Cõtẽnẽd⁹ eẽt mũd⁹ ẽt si reb⁹ ꝓspis abun⸗
daret. At cũ tot aduersitatib⁹ aiũz pulsat.
cũ tot calamitatib⁹ igemiat. Quid alið q̃
vt nõ amet̃ clamat: 6° ne blãde seducãur
sicut auis p fistulã aucupis. ⁊ sic piscis p
escã i hãmo. ⁊ sic vrsus p mel. 7° ne mor⸗
te p̃ueniamur. Greg. Nihil certi⁹ morte
⁊c̃. 8° ne ꝯsuetudie teneamur sic arbor ð
facili nõ euellit̃ cũ bñ radicat̃. Jere. Nũ
q̃d ethyops põt mutare pellẽ suã ⁊c̃. Ad
agẽdã pniam monẽt q̃ttuor de qb⁹ Ber.
Nimis durꝝ ẽ cor qð nõ emolliunt bñfi
cia nec terrẽt supplicia. nec alliciũt ꝓmis
sa. nec castigãt flagella. Impedimẽta pe
nitẽtie sunt hec. s. pusillanimitas aggre⸗
diẽdi. tales sũt sic equ⁹ vmbratic⁹ q̃ trun⸗
co vel vmbra terret̃. Pudor ꝯfitẽdi. sz si
cut ait Aug. verecũdia magna ps pnĩe ẽ.
Horror satisfaciẽdi. sz ꝯ̈dicit apl̃s. Hoc
momẽtaneũ ⁊ leue tribulat cor. Delecta⸗
tio peccãdi. sed tpale est qð delectat eter
nũ qð cruciat. Spes diu viuẽdi. sed dñs
dicit ꝙ securis ad ra. ar. po. ẽ. Despatio
gr̃am obtinẽdi. sz ꝯ̈dicit Ezech. Quacũ⸗
qz hora igemuerit peccator. Timor reci⸗
diuãdi. Aug. Qñ cecidi erexit me. qñ ste⸗
ti tenuit me. qñ iui duxit me. Ita loq̃t̃ de
deo. Exẽplũ delinquẽdi. sed stult⁹ q̃ vidit
aliquẽ cadentẽ i foueã si nõ sit i eodẽ loco
cautior. Cõsuetudo peccãdi sic balaã con
suet⁹ mõstrꝫ ñ curauit ꝙ asina loq̃ret̃. Cõ
fidẽtia ð di mĩa ꝙ qñ pẽituerit ipz recipi
et. sz h ẽ peccare i spũz scm̃. Gre. Mĩam
dei ðbem⁹ saltẽ erubescer̃ si iustitiã nolu
m⁹ formidare. ℭ De effectu pnĩe. C. 22.

Per pniam absoluit̃ hõ a pctõ re⸗
stituit̃ ecclesie. recõciliat̃ xp̃o. do
nis spũalib⁹ ditat̃. de filio diabo
li fili⁹ dei efficit̃. paradisus dei apit̃. Hec
est que angelos letificat. ipiũ iustificat. a⸗
missa bona reuocat. vitã eternã donat. pe
nã eternã vitat. Item pnĩa ẽ scða tabula
post naufragiũ: ad quã pctõr põt recurre
re dũ viuit i statu vite pñtis. qñcũqz ⁊ q̃⸗
tiẽscũqz diuinã mĩam voluerit iplorare.
Duplex ẽ naufragium. s. pcti origialis ⁊

actualis.sed de pmo liberamur p tabulã
baptisini que virtutẽ efficaciã accepit a ta
bula crucis xpi: De 2° aũt liberamur p ta
bulã pnie quã diuia clemẽtia puidit hoi.
qr p pctõ actuali nõ põt iteruz baptizari.
Nota q a reatu pcti liberamur p grãz. a
sequelis aũt pctõꝝ p pniam ⁊ ptes pnie.
a miseria vo p gloriã. Itẽ nota qlr opera
mortificata viuificãt.qr lz veꝝ sit q a pua
tione ad hitũ nõ sit regressus i vita nãli.ñ
tñ est veꝝ i vita morali. Nam a priuatiõe
ad hitũ volũtari⁹ est regressus .s. a morte
culpe ad vitã grẽ. Vñ dicẽdũ ẽ q sic pctã
actualia trãseũt actu ⁊ remanẽt reatu. ita
bona opa trãseũt actu: ⁊ remanẽt merito.
2ᵐ aũt q manẽt dicũt mortificari vel vi-
uificari. Bona igit opa qdiu piũcta sũt
radici merendi.s.charitati dñr viuere.qñ
ab illa sepant dñr mori. ⁊ qñ reuertũt di
cunt viuificari.qr redeũt ad statũ sue ori
ginis.videlz grẽ ⁊ charitatis. ⁊ qr valent
ad maiorẽ rectificationẽ charitatis.

¶ De partibus pnie. Cap. 23.

P Artes pnie itegrales sunt tres .s.
Cõtritio.Cõfessio.⁊ satisfactio.qꝫ
uis.n.ɔplemẽtuz pcti possit eẽ in
actu solũ ⁊ oris ⁊ cordis solũ vel triũ sit.
tñ ad pfectionẽ pnie exigit hoꝝ trium ag
gregatio. Lz ad eẽ simplr sufficiat ɔtritio
i actu.⁊ ɔfessio ⁊ satisfactõ i pposito. Nõ
eni i his que hñt eẽ successiuũ exigit q p-
tes itegrales sint sil: sed exigit h i toto q
hz eẽ pmanẽs. Qr aũt sint tres ptes pnie
sic oñdit. Pnia est.n.qõdã spõtaneũ iu-
diciũ in q ɔtritio est qsi quedã citatio: vbi
sequit rei añ iudicẽ spõtanea ɔfessio. De-
inde sequit p iudicẽ iposite emẽde solu-
tio. Sed i h differt iudiciuz fori a iudicio
poli.qr ibi ɔfessus i iure ɔdẽnat.⁊ h ab-
soluit. Alia est ptiũ istaꝝ sufficiẽtia: qr oẽ
pctm ɔmittit corde ore vel ope.iustuz est
vt per ɔriũ curet.s.vt pctõr culpã aio de
testet. vbo exprimat.⁊ facto puniat. Itẽ p
pctm offendit hõ deũ ecclesiã ⁊ seipm. sz
p ɔtritionẽ recõciliat deo.per ɔfessionez
eccle.⁊ p satisfactionẽ sibi. Item iste tres
pnie partes sũt dicte qb⁹ itur ad terrã p-
missiõis.de qb⁹ dr Exo. Ibim⁹ viã trium
dieꝝ. Itẽ iste tres partes significãt tres
mortuos moralr qs dñs suscitauit.qm p
ɔtritionẽ suscitat puella i domo. per con
fessionẽ iuuenis in porta.per satisfactiõez
Lazarus in sepulchro.

¶ De ɔtritione. Cap. 24.

C Ontritio ẽ dolor volũtarie p pec
catis assũpt⁹ cũ pposito ɔfitẽdi ⁊
satisfaciẽdi.hec diffinitio magrãl
est.⁊ ponit ibi dolor p gñe.volũtarie as-
sumpt⁹ ponit ad dñiam doloris nãlis. q
nõ est meritori⁹. p pctis ponit ibi p mã
doloris ad dñiam doloris iuidie q ẽ i bo
no alieno. Sic g° diffinit ɔtritio put ẽ ac
tus virtutis.sed put est ps sacri pnie opz
q aliqd i ɔpatiõe ad alias ptes addat.⁊
iõ põit cũ pposito ɔfitẽdi ⁊ satisfaciendi.
Nota q cor dr duꝝ qñ diuie ispiratiõi se
tãgẽti nõ cedit.sz obuiat i affectu pcti d-
morãdo. frãgi vo dr qñ icipit a pposito
peccãdi resipiscere.lz nõdũ totalr ɔuerta
tur. Cõuerti vo dr qñ voluntas pfecte ab
effectu peccãdi resilit. In ɔtritiõe duplex
est dolor. Vn⁹ ẽ voluntatis q nõ ẽ aliõ qꝫ
pcti displicẽtia. Ali⁹ est sensualis. pm⁹ ẽ d
essentia ɔtritiõis.⁊ de h dolore intelligit
illud. Hiere. Luctuz vnigeniti fac tibi.qr
hõ ex rõne dz magis velle nũqꝫ peccasse
qꝫ vnigenitũ viuere. Scõs vo dolor non
reqrit de necitate ɔtritiõis. sz de pfectõe
qr talis dolor nõ ẽ i nra ptãte. Nota ẽt q
ɔtritio põt tm itẽdi q nõ solũ culpa: sz ẽt
tota pena dimittit. h põt fieri duplr.vno
mõ ex pte charitatis q displicẽtiã cãt pcti
qr qñqꝫ ɔtigit tm charitatẽ itẽdi i actu q
ɔtritõ ide sequẽs merebit absolõnẽ ab oi
pẽa vt i magdalẽa. alio mõ fit istõ ex pte
doloris sensual quẽ volũtas i ɔtritiõe ex
citat.qr ille dolor qdã pena ẽ q tm põt i-
tẽdi q sufficit ad deletionẽ culpe ⁊ pene.
Nota q dolor ɔtritiõis sensibilis vel sen
sualis triplex ẽ. deficiẽs.sufficiẽs. ⁊ pemi
nẽs. pm⁹ trahit ad ifernũ. 2⁹ ad purgato-
riũ. 3⁹ ad paradisũ. ⁊ est sile de scia que re
perit i electis. qr scia deficiẽs repellit ad
dignitatẽ. sufficiens tolerat. supeminens

merito coroñat. Dr̃ia q̄dā est iter attritōez
⁊ ꝯtritōem. sicut iter fōrmale ⁊ formatū qḋ
⁊ dr̄ de fide iformi ⁊ formata. vtrū aūt at
tritio fiat ꝯtritio distiguendū ē. qr ꝯtritio
dr̄ cū grā tritio. hec aūt pōt eē duplr̄. vno
mō ē cōicatiua. qr grā associat̄ motui exn̄
ti i aīa. ⁊ illā iformat ꝗuis nō eliciat. alio
mō p cām ita ꝙ mot⁹ a grā eliciat̄. pᵒ mō
attritio fit ꝯtritio. qr act⁹ ille simplex ma
nēs i aīa format̄ adueniente grā: sicut color
adueniēte luce. 2ᵒ mō ipossibile ē ꝙ attri-
tio fiat ꝯtritio. Sed si q̄rit̄ ꝗdiu quis de
pctō dolere debeat. Rᵒ sicut dicit Hugo ḋ
sctō vic. De⁹ qñ absoluit a vinculo pcti ho
minē colligat cū vinculo detestatiōis ꝑpe
tue. sed ḋtestatio pcti q̄dā ē i hitu ad quā
semꝑ tenet̄ hō. ēt post ꝑfectā pcti remis-
sionē: ḋ q̄ dicit Aug. loquēs de penitēte.
Semꝑ doleat ⁊ de dolore gaudeat. ⁊ non
semꝑ doluisse doleat. Alia detestatio ē in
actu. ad hāc hō nō tenet̄ sꝑ. Sciēdū āt ꝙ
bti ⁊ dāñati ⁊ hi q̄ sūt i purgotorio ñ hñt
ꝯtritionē ꝑꝑe. cui⁹ rō ē. qr i ꝯtritiōe ꝓprie
sūpta sūt tria. s. grā. dolor. ⁊ effect⁹ satissfa
ctiōis. i btis aūt nō ē dolor. i dāñatis ṽo
nō ē grā. ⁊ hi q̄ sūt i purgatorio ñ meret̄.

¶ De confessione. Cap. 25.

c Onfessio ē vt ait Aug. p quā mor
bus latēs spe venie apit̄. Cōfessio
sacr̄alis q̄ eīt ꝑs pñie ꝯueniēt ḋ-
scribit̄ p mr̄az q̄ ē pctm̄. ⁊ p actū q̄ ē api-
re. ⁊ p finē q̄ ē spes vēie. Duplex ē ꝯfes-
sio. q̄dā ē mētal̄ q̄ deo fit. ⁊ hec ē ḋ iur̄ nā
li. q̄dā ē vocal̄ q̄ fit hoi. ⁊ hec nō ē de iure
nāli. sꝫ euāgelico. igr̄ añ icarnatōez xp̄i suf
ficiebat ꝯfessio m̄tal̄. qr de⁹ nōdū erat hō:
sꝫ postꝗ̄ fcūs ē hō dꝫ ꝯfessio fieri hoi vi-
cario xp̄i. In h̄. n. ꝙ mistr̄ꝭ sacroꝝ xp̄s ḋ-
dit ꝑtātē ligādi atqꝫ soluēdi isinuauit cō
fessionē eis tāꝗ̄ iudicib⁹ fieri debere. sic ḡ
xp̄s istituit ꝯfessionē tacite: sꝫ apl̄i ꝓmul-
gauer̄t eā expsse. Ja. Cōfitemini alterutꝝ
pctā vr̄a. Ꝙuis igr̄ i ꝯtritōe remittat̄ pec
catū cōiter. tñ ꝯfessio vocalis est necessa-
ria i re qñ hr̄ opportunitas. vel i ꝓposito
articulus necessitatis eam excludit. ⁊ ñ cō
temptus religionis. Et ista necessitas cō

fitendi post contritionē nō est in tali casu
ꝓpter necessitatem remedij. cū pctm̄ iam
sit dimissū sed propter obligationē pre-
cepti. Cōfessio eni ⁊ satisfactio necīa est nō
solū ꝓpter recōciliatiōem i iudicio dei. sꝫ
ēt in iudicio ecclesie. Quas circūstantias
teneamur confiteri. Nota ꝙ circūstātiaꝝ
quedā sūt trahentes in aliud gen⁹ pcti: vt
coire cum muliere ꝯiugata. ⁊ has tenetur
hō confiteri. Quedā sunt aggrauātes i ea
dem specie. ⁊ haꝝ quedā sūt nō aggrauā
tes notabilr̄ sicut scia ⁊ h⁹i. has nō tenet̄
q̄s ꝯfiteri: qr sunt q̄si venialia pctā. Que-
dam sūt aggrauātes notabilr̄: ⁊ has ꝺm
quosdam tenet̄ homo confiteri. Nō eniꝫ
sufficit illi qui accepit centum marchas ḋ
alieno. dicere ego accepi alienū cū h̄ pos
set verificari si accepisset vnū denariū. ꝺm
alios cōius. sed non tutius opinantes nō
oꝫ. Circūstantie aggrauātes peccatum no
tantur his versibus. Aggrauat ordo loc⁹
mora cā scia tempus. Lucta pusilla mo-
dus. genus ⁊ status altus. Cōditio nume
rus. etas ⁊ scandala sexus. Ꝙuis peccata
alicuius nota sint sacerdoti. tñ oꝫ ea ꝯfite
ri. qr nō sunt ei nota vt iudici. Ꝙ diu pos-
sit quis differre ꝯfessionē due sunt opio-
nes. Quidā eniꝫ dicunt ꝙ peccator tenet̄
ꝯfiteri statim hita opportunitate sufficiē
ti. Alij cōius dicunt ꝙ cum ꝯfessio sit in-
ter precepta affirmatiua non obligat nisi
ꝓ loco ⁊ tpe. Ecclesia aūt determiat i de-
cretis ꝙ oīs hō ꝯfiteat̄ semel i āno. qr hēt
tūc quilibet de necessitate cōicare. In casi
bus aūt q̄ttuor tenet̄ quis ante hoc tēpus
ꝯfiteri. Unus ē rōne sacr̄i. qñ vult cōicare
vel celebrare. Alius rōne ꝑiculi. vt si est in
periculo mortis. Tertius est rōne ꝯscie.
vt si dictat sibi cōscia ꝙ statim teneatur.
Quartus est rōne dubij. vt si nō sperat il-
lo āno hr̄e ꝯfessorē quem mō hꝫ. vel si hꝫ
casū papalē. ⁊ mō hꝫ copiaꝫ ꝯfessoris seu
pniarij dñi pape. Si querat̄ vtruꝫ ꝯfessio
fcā i pctō mortali valeat. dicendum est ꝙ
confessio est i remedium ⁊ in preceptū. in
quantū est in remedium nō valet i morta
li facta. tñ absoluitur homo a p̄cepto. sic

ficte baptiſmū ſuſcipiens nō recipit niſi
ſacramētum ⁊ nō rē ſacri. Utꝝ confeſſio
ſit iterāda. Nota ꝙ regulariter nullus te
neť cōfeſſionē bona fide fcām iterare am
plius. Sunt tñ quattuoꝛ caſus i quibus
teneť qs iterare cōfeſſionē. quoꝝ duo ſūt
ꝓpter ꝯfeſſorē. Prim⁹ ſi deficit cōfeſſo-
ri clauis potētie. eo ꝙ nō hꝫ ptātē ab illo
pctō abſoluere. Secūdus ē ſi deficit ſibi
clauis ſcie. quia neſcit diſcernere. Terti⁹
ē ſi cōfitens dimidiauit ꝯfeſſionē. oꝫ. n.
ꝙ vni fiat confeſſio integre oium q̄ habēť
i memoꝛia. Si vero aliqua exciderunt a
memoꝛia nō iō dꝫ reputari cōfeſſio dimi
diata. 4⁹ ē ſi cōtēpſit ſeu neglexit ⁊ oblit⁹
ē ſatiſfactōeꝫ. nā ſi ſciret ⁊ adiplere vellet
nō opoꝛteret ꝯfeſſionē iterare. Si vō ali
qs cadat i pctm̄ poſtꝙ̄ bona fide fecit cō
feſſionē. q̄ſtio ē vtꝝ teneať cōfeſſionē ꝑus
fcāꝫ iterare. ⁊ ē opinio ꝙ nō i ſpē ſꝫ i gñe.
licet aliter dicāt qdam. Nota ꝙ cōfeſſio
fcā ꝑ nūcium vel ꝑ epiſtolā. licꝫ ſit qōdā
bonū ⁊ meritoꝛiū. tñ inquātum ē ꝑs ſacri
penitētie nō pōt ſic fieri. qꝛ determinatā
hꝫ materiā. ſ. act⁹ ꝑmōis quo conſcia ho
minis manifeſtari cōſueuit. Uñ ſine ne-
ceſſitate nō licet taliter. Jn necitate pōt
defect⁹ ꝑ equipolentem actum ſuppleri.

¶ De q̄litate ⁊ effectu ꝯfeſſiōis. Ca. 26.

q Ualis dēat eē ꝯfeſſio notať his
v̄ſibus. Sit ſimplex hūilis ꝯfeſ-
ſio pura fidelis. Uera frequens
nuda diſcreta libēs verecunda. Jntegra
ſecreta lachꝛymabilis accelerata. foꝛtis ⁊
accuſās. ⁊ ſit parere parata. Ad multa va
let cōfeſſio. A moꝛte liberat. qꝛ ſicut con
feſſus i foꝛo cōtētioſo dānatur. ſic i ſpūa
li liberať. Uulnera mentis ſanat. Hie-
ro. Uulnus nō intellectum tardi⁹ ſanať.
Deū homini manifeſtat. Aug. Si nolleꝫ
cōfiteri nō me tibi abſcōderē. ſꝫ te mihi.
Paradiſum aperit. Augu. O bꝛeue ver
bum peccaui. quod apit poꝛtas paradi
ſi. Exemplum i latrone. Peccata tegit.
Uñ quedaꝫ glo. Si hō detegit. deus te-
git. Miſicoꝛdiā diuaꝫ emollit. Gloſa ſu
per illud. Delictū meū cognitū ti. fe. Si
hō agnoſcit de⁹ ignoſcit. Aium iocūdat.
ꝑs. Jn voce exultatiōis ⁊ ꝯfeſ. ſon⁹ epu.
Jntercessoꝛs multiplicat. Sacerdotes. n.
ꝓ ſuis ꝯfeſſis oꝛāt. Cōſciaꝫ mūdat. Aug.
Cōfitēdo fit hō de fedo pulcher. Fed⁹ dia
boli rūpit. Sic cū aliqs ſecretū alteri⁹ de
tegit. Deo hoieꝫ ꝯiūgit Au. Quid ꝓpius
aurib⁹ di q̄ꝫ ꝯfitēs coꝛ: ⁊ vita q̄ ē ex fide.
Jn via ſalutꝭ dirigit. ꝓuer. Qui abſcōdit
ſcelera ſua ñ diriget. ⁊ ꝯᷓrio ⁊c̄. Pctm̄ de
let. ꝑs. Dixi ꝯfitebor aduerſū me ⁊c̄. Sa
tiſfactōeꝫ ſupplet. Glo. ſuper Math. Ju
bemur ꝯfiteri pctā nr̄a vt erubeſcētiaꝫ pa
tiamur ꝓ pena. Malū ꝑcauet. ex^m de den
te putrido q extrahiť ne aliꝭ ꝯputreſcāt.

¶ Cui debeat fieri ꝯfeſſio. Cap. 27.

g Eneraliter teneas ꝙ ꝯfeſſio dꝫ fie
ri ſacerdoti hñti claues que ſunt
ſcia diſcernēdi ⁊ ptās ligādi atqꝫ
ſoluēdi. Sciendū āt ꝙ ſicut baptiſm⁹ eſt
ſacrꝫ necitatꝭ. ita ⁊ pnia. Uñ ſicut baptiſ-
mus duplicē hꝫ miſtrū. vnū cui ꝯpetit ba
ptizare ex officio. ſ. ſacerdotē. aliū cui cō-
mittiť diſpēſatio baptiſmi rōe necitatis.
Jta ⁊ miſter pnie duplex ē. Un⁹ ē cui con
feſſio fit officio ſic̄ ſacerdos. Ali⁹ q audiē
do cōfeſſionem vicē ſupplere pōt ſacerdo
tis i necitate vt ē laic⁹. Dicūt tñ aliqui ꝙ
cū deeſt copia ſacerdotis nō oꝫ confiteri
laico. ſꝫ ſufficit ſoli deo. Quāuis oēs ſa-
cerdotes claues hēant. nō tñ pñt oēs liga
re ⁊ ſoluere. ſicut excōmunicati. ſuſpenſi.
heretici. ⁊ dānati. Hoc āt non eſt ꝓpter
defectum oꝛdinis. ſed qꝛ non hñt mate-
riam. ſ. ſubditos qui auferūtur ab eis cū
excōmunicanť. Poſſunt tñ tales bapti-
zare. qꝛ hoc eſt ſacramētum neceſſitatis.
Poſſunt ēt tales eucbariſtiā conſecrare.
qꝛ hoc ſubſtātialiter adheret oꝛdini. Di-
cendum etiam ꝙ nullus poteſt abſoluere
confitentem niſi ꝓpꝛius ſacerdos. Pro
pꝛius vero ſacerdos dicitur ſex modis.
Primo modo eſt paſtoꝛ eccleſie. vt pa-
pa eps ⁊ curatus quilibet in ſuis caſib⁹.
2° ꝑ determinationē ſuperioꝛis vt vica-
rij. 3° ꝑ pꝛiuilegium quibuſdam indultū.
4° ꝑ ſniam ꝓpꝛij ſacerdotis. dū tñ licētie

tur ei vir discret⁹ ꝛ honestus ꝛ vere sacer dos. 5° ꝓpter necessitatē. qꝛ istante moꝛ tis articulo quilibet sacerdos pōt absoluere. Et peregrini absoluūt ab his apud quos sūt. 6° ꝓpter defectū sui sacerdotꝭ. qñ ē idiota vel ꝓditoꝛ cōfessionis. vel qn do solet mulieres ꝯfitētes ꝑcari. tūc. n. si nō inuenit aliquē q auctoꝛitatē hēat efficitur ei sacerdos ꝓpꝛius non quilibet. sꝫ discretus ꝛ honestus ꝛ not⁹ vel ex oꝛdine vel ex persona.

¶ De sigillo cōfessiōis. Ca. 28.

e A que gerunt᷑ exteri⁹ i sacris sunt signa rex que interi⁹ cōtingūt. ꝛ iō ꝯfessio qua qs sacerdoti se subijcit signū ē superioꝛitatis q̄ qs deo subijcitur. De⁹ āt pctm̄ illi⁹ q se ꝑ pniaꝫ subijcit tegit. Vn̄ oꝫ de necessitate sacri ꝙ sacerdos celet cōfessionē. Sunt ꝛ alie h⁹ celatiōis vtilitates. qꝛ ꝑ hoc hoies magis ad cōfes sionē attrahunt᷑. ꝛ simplici⁹ pctā confiten tur. Sacerdos aūt nō dꝫ tm̄ celare pctm̄ qđ i cōfessione recipit: sꝫ ēt oia alia signa ꝑ q̄ posset peccatoꝛ vel pctm̄ cōpꝛehēdi. Pōt āt penitens facere vt illud qđ sacer dos ꝓpter cōfessionē sibi factā sciebat vt deus. sciat ēt vt hō. Et hoc facit dū licēti at eū ad dicēdū. ꝛ si dic̄ nō frāgit sigillꝫ cōfessiōis. Si āt queraт᷑ vtꝝ id qđ scit sacerdos ꝑ cōfessionē ꝛ scit alio mō possit reuelare. sup hoc diuerse sūt opiniones. Sꝫ hec ē veriox. qꝛ siue sacerdos sciat illđ pctm̄ añ confessionē sibi fcāꝫ siue p⁹. non tenet᷑ celare q̄tū ad id qđ scit vt hō. No ta ꝙ iste mod⁹ dicēdi. dico tibi i ꝯfessiōe. nō claudit᷑ tale dcm̄ sigillo confessionis. qꝛ nō seruat᷑ ibi mod⁹ ꝯfessiōis vl᷑ oꝛdo.

¶ De satisfactōe. Cap. 29.

s Icut i bellis ꝛ cōtrouersis restituta amicitia: nō stati restituit᷑ de bitū illati dāni. Ita post remissionē culpe in confessione seu cōtritiōe remanet debi tū pene satisfactoꝛie. Jūgit sacerdos q̄dā ad satisfactiōis fundamētū sicut abstinere a pctō ꝛ restituere ablatū. Quedā ad satisfactionis expeditionem vt est vitare cōsoꝛtia maloꝝ. Quedam iniūgit ad sub stantiā satisfactiōis. vt ē ieiunare vigilare dare elemosynā ꝑegrinari ꝛ hm̄oi opera penalia. Quedā iniūgit ad satisfactiōis perfectionē ꝛ securitatē. vt sūt opa super erogatiōis. Satisfactio debet rn̄dere cul pe i tribus. s. i numero. ps. Lauabo ꝑ sin gulas noctes ꝛc̄. In pōdere. Aug. Libēter debꝫ facere imoꝛtalis futur⁹ quecūqꝫ faceret ꝑ differēda moꝛte moꝛitur⁹. In mensura. G. Tāto tpe dꝫ qs in pnia eē quāto fuit in culpa. Ista tria requirunt᷑ i penitētia scđm cōueniētiā ñ ſꝫ necītatē.

¶ De singulis ptib⁹ satisfactionis in cōmuni. Cap. 30.

s Atisfactōis quedā sunt ptes ꝑncipales. s. Orō Jeiuniū. ꝛ elemosyna. Quedā vero secūdarie que ad has reducunt᷑. vt vigilie ꝑegrinatiōes discipline. Dicendū ergo ꝙ oia carnē affligen tia reducunt᷑ ad ieiuniū. oia opa vo spūa lia ad oꝛonē. oia āt opa m̄ie ad elemosynā. Sufficiētia ptiū ꝑncipaliū pōt accipi respectu termini a quo ē mot⁹ satisfactio nis. qꝛ ꝑ ieiuniū reuocamur a cōcupiscen tia carnis. ꝑ oꝛonē a supbia vite. ꝑ elemo synā a cōcupiscētia oculoꝛum. Alio mō su mit᷑ ista sufficiētia ex pte termini ad quē fit satisfactio. qꝛ ꝑ ieiuniū oꝛdinat᷑ hō in seipō. ꝑ elemosynā ad ꝓximū. ꝑ oꝛonē ad deū. Tertio mō sumit᷑ hec sufficiētia ex parte materie de qua fit. Per elemosynā. n. fit satisfactio de bonis substātie ex terioꝛis. ꝑ ieiunium de bonis coꝛpoꝛis. per oꝛationem de bonis mentis. Quarto modo sumit᷑ hec sufficientia ex parte mo doꝝ satisfaciēdi. fit. n. satisfactio tribus modis. vel per punitōeꝫ. vel per redēptio nē. vel per supplicatōeꝫ. Pꝛimū facimus ieiunando. 2^m elemosynas dan°. tertium oꝛando. Quinto sumit᷑ hec sufficientia ex parte effectus. Per satisfactioneꝫ. n. tria magna bona nobis pꝛoueniunt. s. impetratio gratie. remissio pene. expurgatio reliquiarum culpe. Ad pꝛimum videtur valere elemosyna pꝛopter multiplicitatem intercessoꝝ. Ad secundum ieiuniuꝫ. Ad tertium oꝛatio.

¶ De ptibus satisfactiõis. Ca. 31.

e Lemosyna duplicit̃ põt accipi.
aut itentione subleuãdi necitaté
pximi: ⁊ sic ẽ op⁹ mie. aut itẽtio-
ne recõpẽsandi p debito offense diue. ⁊
sic ẽ op⁹ iustitie. Uñ pmo mõ pp̃e ptinet
ad meritũ vite. 2° mõ ad meritũ dimissio
nis pene. q2 elemosyna sic data pprie est
satisfactoria. De ieiunio quoq3 sciẽdũ ẽ q
in carne duo sunt: vnũ natura que d3 su-
stentari. ⁊ aliud vitiũ qd̃ d3 domari. Je-
iuniũ ergo qd̃ naturã fuat ⁊ vitiũ domat
bonũ ẽ. aliõ vo nõ. Orõ duplicit̃ h3 fieri.
aut p ipetratiõe bonoꝝ. ⁊ sic ẽ ps vl' op⁹
contemplatiõis: aut p remissiõe maloꝝ.
⁊ sic ẽ pp̃e pars satisfactionis.

¶ De iustificatione impij. Cap. 32.

i Ustificatio impij ẽ mot⁹ ab iniu
stitia ad iustitiã. Jn iustificatiõe
impij quattuor reqrunt̃. s. mot⁹
liberi arbitrij. ꝯtritio. ifusio grẽ: ⁊ remis-
sio culpe. Hoꝝ pma duo sunt ex pte su-
scipientis. alia vo ex pte agent̃. Predcã
q̃ttuor sunt simul tpe ñ natura. Priori-
tas ãt ⁊ posterioritas que ſm ordinẽ na-
ture est reducit̃ aliquo mõ ad ordinẽ cau
se ⁊ causati. Jnt̃ ista videt̃ hic ordo cãlita
tis eẽ. Cãliter. n. mot⁹ liberi arbitrij prior
alijs trib⁹ ẽ. q2 reqrit̃ cõsensus volũtatis
in h⁹ mutatõe. Uolũtas ⁊ libeꝝ arbitriũ
sumunt̃ hic pro eodẽ. Preterea motus
iste appellat̃ mot⁹ liberi arbitrij. Jste vo
mot⁹ q p libeꝝ arbitriũ cõsentit dõ vt p°
motori vocat̃ mot⁹ fidei. q h3 aliqd co-
gnitiõis ⁊ aliqd affectõis. sic̃ fides. Dica
mus g° q motus liberi arbitrij siue mot⁹
fidei i deũ cãliter ẽ prior q̃ mot⁹ quo de
pctõ quis conuertit̃. q2 sicut i generatio-
ne pcti prior est conuersio q̃ auersio. cu3
cõuersio causet auersionẽ. ita i ei⁹ destru
ctiõe por ẽ ꝯuersio ad deũ p libeꝝ arbi-
triũ: q̃ auersio a creatura p cõtritionem
de peccato. Quod enim primũ ẽ i cõposi
tione vltimũ ẽ i resolutiõe. Jsti vero duo
mot⁹ liberi arbitrij ⁊ ꝯtritõis sunt pores
q̃ grã infundat̃. q2 sũt cã pparatoria vt
grã det̃. Quãuis eni de⁹ sine vlla ppatõe
posset impiũ iustificare. tamẽ reqrit̃ pre-
patio ex pte nrã. qm̃ sicut reqrit̃ ppatio
ex pte materie i naturali mutatiõe ad reci
piẽdã formã. Jn mutatõe voluntaria. ⁊ h
ẽ ex ipotentia agentis s3 suscipiẽtis. Alia
rõ est q2 i iustificatiõe pctõris fit introdu
ctio vni⁹ forme ⁊ expulsio ꝯrie. iõ reqrũt̃
pdcã duo. s. mot⁹ liberi arbitrij disponẽs
ad grẽ susceptõe3. ⁊ cõtritio. i. discessio a
pctõ disponẽs ad culpe expulsionẽ. Grã
pus infundit̃ q̃ culpa remittat̃. sicut in
introductõe forme por ẽ forma q̃ expellit
a pte agẽtis q̃ illa q̃ expellẽda ẽ remoue
ri possit. Qualr̃ ãt iustificatio fiat i instã
ti vel successiue. nota distictõe3. Põt iu-
stificatio duplr̃ accipi sic̃ ⁊ gñãtio. Uno
mõ vt dicat motũ ad iustitiã cum t̃mino
eiusd̃. ⁊ sic fit successiue qñ succedit succes
siua ppatio. Alio mõ põt accipi solũmõ
mutatiõe sine motu. hoc mõ fit iustifica
tio i istãti. ⁊ hoc triplici rõe. Pria q2 fit
ṽtute ifinita ⁊ simplici q̃ imediate opat̃.
2ª ẽ q2 fit i subo simplici. s. in mẽte. 3ª est
q2 ipa forma q̃ expellit̃. s. culpa nõ por vl'
pprior ẽ q̃ q̃ introducit̃. s. grã q̃ oio sim
plex est. Ad illõ qd̃ dicit Aug. q2 mai⁹ est
iustificare ipiũ q̃ creare celũ ⁊ terrã. dicẽ
dũ mai⁹ ẽ q̃tũ ad illud qd̃ fit. q2 meli⁹ ẽ.
s3 nõ quo ad modũ faciẽdi. Quãuis enim
in iustificatõe ipij sit resistẽtia formalis. s.
ꝯrij ad ꝯriũ. nõ tñ ẽ ibi resistẽtia effectiua
q̃ aliqd resistat agẽti. s. deo. cui⁹ ṽtuti ni-
hil resistere põt. Jn iustificatiõe impij ali
qd ẽ ex pte dei. ⁊ aliqd ex pte pctõris. ⁊
aliqd ex pte ecclie. Ex pte dei duo sũt. s.
misericordia q̃ reatũ idulget. ⁊ iustitia q̃
emẽdã aliq̃ntulã exigit vel hic vel i pur-
gatorio. hec significat̃ p binos discipulos
quos misit dñs i oẽm locũ quo erat ipse
venturus. tũc qdẽ corpalr̃. nũc ãt p grãm
spũalr̃. Ex pte pctõris st̃ ẽt duo. sc3 amor
⁊ dolor. ⁊ hi st̃ due molle qb⁹ pctm̃ ꝯteri
tur. q2 ſ3 legẽ nõ debent diabolo i pigno
re obligari. Ex pte ecclie silr̃ st̃ duo. pmũ
est meritũ ⁊ pcipue xp̃i qd̃ ẽ inextimabile
⁊ alioꝝ scõꝝ q fecer̃t opa mlt̃a superroga
tiõis. q̃ oia sub ptãte clauiũ st̃ posita. vt

qđ minꝰ ē in vno mēbro eccl'ie cōpensē
in alio. Vñ si aliqs nō ē mēbrū eccl'ie non
influit in ipm meritū p̄dcm. Scđm ē in-
dulgētia quā dat ecclia ꝑ papā ⁊ ep̄os. tñ
vt ipa indulgentia tm̄ valeat q̄tū sonat.
exigiē auctoritas. ⁊ cā. s. cōis vtilitas ex ꝑ
te dātꝫ. exigiē ēt fides formata ⁊ obedien
tia ex ꝑte recipiētꝫ. h̄ ēt vt soluat illđ ꝑꝑ
qđ datē. ¶ De pnia vēialiū. Cap. 33.

p Enitentia est remediū istitutū ad
expiandū peccatū cui debeē pena
sensibilis que cū debeatur pctō ñ
solū mortali sed ēt veniali p3 ꝙ pnia ē re
mediū ꝯtra vtrūq3. q2 nō ē simpl'r de ve-
nialibꝰ sed de mortalibꝰ. q2 pnia itrodu-
cta ē ad recōciliādū amicitiā vel aia3 quā
mortale pctm̄ tollit. Licet igr̄ nō sit de ve
nialibꝰ simpl'r pnia. tñ ē ꝑ accñs. ⁊ hoc ē
tribus modis. Primo rōne dubij. vt qñ
creduntē eē mortalia. 2° rōne statuti. vt qñ
hō q teneē ꝯfiteri semel i āno non h3 nisi
venialia. 3° rōe periculi. vt qñ vēialis de-
lectatio ad h̄ ꝓducta ē. ꝙ nisi hō se auer
tat ab ea trahit in mortale. S3 de remis-
sione venialis pcti sciēdum ꝙ in duobus
casibus nō remittiē. Primꝰ ē si talis ha
beat pctm̄ mortale. qm̄ sine mortali nūq̄
dimittiē veniale. l3 ecōtra possit fieri. s. ꝙ
mortale dimittaē sine veniali. Cum enim
pctm̄ mortale tollat charitatē que vniuer
sa delicta op̄it cōstāt ꝙ exñti i pctō mor-
tali nullū veniale remittiē. Scđs est qñ
voluntas fixa manet i affectu alicuiꝰ pec
cati determinati vēialis tm̄. qm̄ illđ tolli
nō potest. ⁊ hoc multiplici rōe. Pria est.
qm̄ oē pcm̄ remissiōe idiget quo ad duo
s. quo ad culpā: ⁊ quo ad penam. s3 nō p̄t
esse 2ª remissio sine p̄ma. q2 q̄diu hō cul
pā h3 đbitor ē pene. Culpa āt consistit in
deordinatiōe volūtatis. Vñ voluntas sic
manēs pertinax reordinari nō pōt. Alio-
qn duo opposita simul essent in eodem.
Alia rō est. q2 manente cā nō pōt tolli effe
ctꝰ. sed volūtas iordinata ad aliqd est cā
venialis pcti. vñ manēte volūtate fixa in
illo nō remittiē ipm pctm̄ veniale. Scien
dū ēt ꝙ vnū pctm̄ veniale. bñ pōt dimitti
sine alio: q2 peccatu3 mortale qđ maiorꝫ
ē adherētie pōt ēt remitti sine vēiali. Alia
rō est. quia peccatū mortale ita deo displi
cet ꝙ facē ēt ip3 pctōrē deo displicē. S3 ve
niale đo displicet cū iordinatū sit. tñ ñ fa
cit peccātē deo displicere. q2 ꝑ illud non
priuaē grā s3 obnubilaē. i. q̄tum eius pro
cessus ad extiora ipediē. ⁊ ꝑꝑ h̄ vnū vēia
le ñ ipedit qn aliđ remitti possit. 3ª rō ē.
q2 vēialia nō hñt ꝯnexionē adiuicē nec a
ꝑte auersionis. q2 nō auertūt a sūmo bo-
no. nec a ꝑte cōuersiōis. ⁊ iō vnū dimitti
pōt sine alio. Nō ē āt sic de mortalibus
vbi nō dimittiē vnum sine alio. q2 cōne-
xionē hñt adiuicē ex ꝑte auersiōis. Quoli
bet mortale auertit a deo. l3 nō hēat cōne
xionē ex ꝑte auersiōis. Ex p̄dictꝫ colligiē.
ꝙ vnū mortale nō remittiē sine alio. ⁊ ꝙ
vnū veniale pōt remitti sine alio veniali.
Itē mortale remittiē sine veniali. s3 nō ve
niale sine mortali. cꝰ duplex ē rō. Pria ē.
q2 mortale ⁊ vēiale se hñt sicut hitꝰ ⁊ di-
spositio. s3 ablato hitu pōt manere dispo
sitio ⁊ ecōuerso. Scđa rō est: q2 mortale
opponiē charitati. veniale āt feruori eiꝰ.
s3 sublata charitate tolliē feruor ⁊ nō ecō
uerso. ¶ Propē qd dimittiē pctm̄
veniale. Cap. 34.

a D pcti venialis remissionē nō exi
gitur nouꝰ charitatis habitus. s3
sufficit nouus motus. q2 peccatū nō tolle
bat ṽtutꝫ hitū. s3 ipediebat eiꝰ actū. Nota
ēt ꝙ pcm̄ vēiale ñ dimittiē sine ꝯtritōe. cꝰ
h̄ ē rō. q2 q̄diu volūtas i aliq̄ veniali fixa
māet nūq̄ dimittiē: s3 volūtatē ab eo auer
tē qđ qs p̄us volebat ē displicē ei qđ vo
luit. talē āt displicētia dolor ꝯtritiōis dē.
S3 sciēdū ꝙ ꝯtritio p̄t accipi tripl'r. s. actu
vl' hitu vl' medio mō. Cōtritō i hitu ñ suffi
cit ad pcti vēial' rēissiō3. q2 tē qcūq3 pnie
ṽtutꝫ hitū hr̄et. ñ posset hr̄e vēiale pcm̄. ⁊
sic vēiale pcm̄ ñ poss3 eē cū grā. ꝯtritō q̄3 i
actu ñ sꝑ rēqriē. q2 sequēē ꝙ pcm̄ qđ qs i
mēoria ñ h3 rēitti ñ poss3: ꝑꝑ h̄ r̄qriē ꝯtritō
medio mō. s. vt pcm̄ displiceat actual'r vl'
explicite l' iplicite. dico āt iplicite q2 tal' ac
tꝰ ñ suffic: q2 displicēt explicite pctm̄ vēia

le si cognitio ferret̃ ad illud. Nota ẽt ꝙ tã feruẽs põt eẽ mot⁹ charitatis i deũ ꝙ oĩa pctã venialia ꝯsumit ẽt sine actuali cogitatiõe ipsoꝝ. qꝛ qñ qs feruẽter in deuz fert̃ displicet ei qcqd a deo r̃tardat. ⁊ ita lꝫ explicite de pctõ veniali nõ cogitet. tñ i illo motu ꝯterit̃ iplicite displicentia pcti vẽialis. vel vni⁹ vel oĩuꝫ. Sciẽdũ est ꝙ in ꝯtritiõe de vẽialib⁹ nõ exigit̃ ꝓpositũ nõ peccãdi venialit̃. sicut i ꝯtritiõe de mortali exigit̃: sed sufficit ꝙ displiceat ei pctm̃ ꝑteritũ. ⁊ infirmitas q̃ ad pctm̃ veniale iclinat̃. Quis imunis ab eo esse nõ possit. ita tñ ꝙ volũtas nõ maneat fixa i vno veniali. qꝛ illud sic retentũ nõ dimitteret̃ in ꝯtritione generali nec i spãli. ⁊ hec est rõ. qꝛ pctã mortalia sũt i ptãte nr̃a vt vitent̃ nõ solũ singula: sed ẽt oĩa. venialia v̄o ⁊ si singl'a vitari pñt. nõ tñ oĩa ꝙ ex ifirmitate ꝯtigit nãe. Multa sũt ꝓ que tollunt̃ pctã venialia que ꝓ tria ꝯp̄hẽdũt̃. p̄° sũt oĩa illa que grãm ꝯferũt vt oĩa sacr̃a ecclie. 2° sũt illa qb⁹ ipedimenta feruoris ⁊ gr̃e tollunt̃ sicut ẽ aq̃ bñdicta que virtuteꝫ inimici reꝓmit. ⁊ epalis bñdictio ⁊ alia sacralia. 3° est exercitiũ hũilitatis ex ꝑte nr̃a: sic est ꝯfessio pctõꝝ: oĩo dñicalis: elymosina ieiuniũ: ⁊ h⁹i. Et hoꝝ ẽ rõ. qꝛ cuꝫ venialia dimittant̃ ꝓ feruorẽ charitatis que iplicite vel explicite ꝯtinet oĩa illa que nata sũt de se feruorẽ charitatis excitare dicuntur venialia pctã dimittere. talia v̄o sunt oĩa que p̄dicta sunt. Uñ cũ ſm quãtitatẽ feruoris sit quãtitas remissiõis. pꝫ ꝙ ꝓut ꝓ enumerata maior vel mior excitat̃ feruor qui implicite vel explicite ꝯtritionem continet plura vel pautiora venialia dimittũtur non tñ semper oĩa.

De extrema vnctione. Cap. 35.

Mediator dei ⁊ hominũ nõ solũ vocat̃ iesus inquãtũ hꝫ saluare. ſꝫ ẽt xp̄s iquãtũ hꝫ vnctiõis gr̃aꝫ i alios diffundere qð significatũ fuit in rege Dauid q trib⁹ vicib⁹ vnctus fuit. p̄° in domo p̄ris sui i signũ regni futuri. hoc significat vnctionẽ i baptismo. 2° i ebron super iudã. ⁊ postea multa mala habuit. hoc significat vnctionẽ in confirmatione. 3° iteruꝫ i ebron super oẽm israel. post hanc in pace regnauit. hoc significat vnctioneꝫ in extremis. De substãtia huius sacr̃i sũt qnqꝫ. primũ ẽ ꝙ vnctionẽ faciẽs fit sacerdos. Secũdũ est itentio debita. Tertiũ est materia debita. s. oleum infirmoꝝ. Quartũ ẽ forma verboꝝ. hoc. s. per istã vnctionẽ ⁊c̃. quã formã dicere dꝫ inungẽs. Quintuꝫ ẽ locus inungendus. qꝛ fit ad oculos ad aures ad nares ad os ad lumbos ⁊ ad manus. In hoc sacr̃o forma verboꝝ est dep̄catiua. qꝛ istud sacr̃m videt̃ valere ꝓ orationẽ ecclesie ⁊ per moduꝫ suffragij. Dat̃ enim ad effectũ quem hõ per ꝓpria opera posset ꝯsequi si esset sanus. Unde nota ꝙ in aliquo sacr̃o verboꝝ forma non est i sola oĩone nisi i isto. Dixit. n. Jacob⁹. Inducat presbyteros vt orent super eũ. In quibusdã sacr̃is in sola enũciatione v̄borum est virtus sicut in baptismo. Ait eniꝫ dñs. Ite baptizantes eos non faciẽs mentionem de oĩone. In aliquo sacr̃o ſm q̃sdam ꝯsistit forma i oĩone ⁊ enũciatione. vt in sacr̃o pnĩe. Cõsueuerũt. n. ꝯfessores ꝑmo orare dicentes absolutionẽ ⁊ remissionẽ ⁊c̃. Et postea dicere. Absoluo te. Cũ enim in pctõ offendat̃ deus ⁊ eccl'a ꝯ͂ primum merito fit oratio. ⁊ ꝯ͂ scðm absolutio. Istud sacr̃ꝫ nõ datur nisi adultis qui pctã venialia vident̃ habere. ꝯ͂ que institutum est. nec datur alijs q̄ infirmis i periculo mortis ꝯstitutis. Sanis aũt nõ datur hoc sacr̃m. qꝛ hñt remedium pnĩe paratum: nec dat̃ nisi postulãtib⁹ qui deuotione sursũ eriguntur. Sed si sepe ifirmatur quis ad mortem sepe potest inungi. sed in vna infirmitate non debet quis bis inungi nisi eadem infirmitas vltra ãnuꝫ protrahat̃. ita ꝙ in vno anno propter eãdem infirmitatem nemo bis inungitur. Effectus huius sacr̃i multiplex est. Primus est sanitas duplex. Una est ꝑncipal̃. scilicet liberatio ab infirmitate spirituali que contrahitur per pctõꝝ veniam qbus aĩa efficitur ðbilis ad exequẽdũ actũ gr̃e ⁊ glorie. Alia est sanitas que ẽ q̃si signum

prioris sanitatis.s.sanitas corporalis. ⁊ hoc est verũ qñ sanitas corporalis expedit sanitati spũali. Tunc enim istud sacr̃m causat vtrũq3 in suscipiẽtib⁹ digne. Interdum enim vtilis ẽ sanitas corporalis.s. ad meritũ glorie cumulandũ. Ualet ẽt ad deuotionẽ excitandã ⁊ ad velociorẽ transitũ. In hoc sacr̃o sicut i ceteris tria sũt. Unũ ẽ sacr̃3 tm̃.s. exterior vnctio. Aliud est res tm̃.s. effectus duplicis sanitatis. vt dictũ est. Tertiũ ẽ sacr̃m ⁊ res.s. qdã vnctio spiritual̃ iterior.s. mẽt3 iocũditas ⁊ solatiũ.

¶ De sacr̃o ordinis. Cap. 56.

Quinq3 sacr̃a de qbus dictũ ẽ pertinẽt ad statũ persone. Sed duo de qbus dicẽdũ ẽ ꝑtinẽt ad cõem statũ ecclesie. q2 ordo ꝑtinet ad generationẽ spũalẽ. matrimoniũ vero ad generationẽ carnalẽ. Ordinẽ ꝓcedit ꝓma tonsura. q2 in omni transitu de statu ad statum cõuenienter interponit̃ aliqua dispositio media. Unde in trãsitu a statu laycoꝝ ad statũ ministroꝝ dei cõueniẽter ꝓma tonsura interponitur. fit ẽt i hac tõsura aliquoꝝ capilloꝝ. resecatio i modũ corone. q2 i ministeriũ illi⁹ assumit̃ cui seruire regnare est. Est itaq3 duplex signũ distinctum i ordinatis.s. exteri⁹ tonsura. ⁊ interius caracter. Ad eẽ ãt ordinis tonsura ñ preexigit̃: s3 ad bñ eẽ. q2 dispositio ꝯgruitatis ẽ ipa tonsura ad ordinẽ nõ necitat3. Hugo de scõ Vic. ordinem sic describit. Ordo ẽ signaculũ quoddã i quo potestas spũalis tradit̃ ordinat3 ⁊ officiũ. Hic nota ꝙ sicut in naturalib⁹ dedit deus superiora corpa in regimen inferioꝝ. sic ⁊ in spũalibus quosdã posuit superiores quosdã iferiores. vt illi potestatẽ habeãt sup istos. sicut sũt clerici q presunt i spũalib⁹. ⁊ ꝓncipes ac iudices seculares i tpalib⁹. De suba h⁹ sacr̃i sunt sex. ꝓmũ ẽ potestas ordinantis. q2 o3 vt sit ep̃s. 2m ẽ materia s. vnctio in sacerdotibus. ⁊ tactus illoru3 que tãgẽda sunt in alijs. 3m ẽ forma verborũ. 4m ẽ sexus virilis. q2 mulier nõ recipit caracterem ordinis. 5m ẽ intẽtio recta. 6m ẽ ꝙ ordinandus sit baptizatus. quia baptismus est ianua omniũ sacramentoꝝ. Quoddam est hic sacramentu3 tm̃ vt visibile signum quo potestas tradi ostenditur. Quoddam est res tm̃ scilicet gratia q̃ cõfert̃ digne recipienti. Quoddam est res ⁊ sacramentum vt caracter. Septem sunt ordines.s. hostiarius. lector. exorcista. accolitus. subdiaconus. diaconus: ⁊ presbyter: qui omnium ordinu3 est perfectissimus ⁊ terminus aliorum. Alij sunt quasi septem gradus quib⁹ ascenditur ad thronu3 solutionis. Act⁹ hostiariorum est custodire locum conseruationis sacramentoru3 ab excõmunicatis. Actus lectorum est legere prophetias. Actus exorcistarum est arcere demones ne dominentur in corpore nondum baptizati.s. per cõiurationes. Actus accolitorum est designare lumen euangelij i lumine corporali. Actus subdiaconoru3 est accipere oblationes ab offerentibus eas q3 offerre diacono. legere aute3 epistolas non est actus eorum principalis. sed consequens. Actus diaconorum est ordinare hostias in altari. Legere aũt euãgeliũ vel ꝓdicare est act⁹ cõsequs. Aẽct⁹ ꝑsbyterorũ ẽ ꝯsecrare corp⁹ ⁊ sãguinẽ xp̃i. ⁊ ẽ act⁹ ꝓncipal̃. ali⁹ ẽ ꝯñs.s. ligare ⁊ soluẽ ꝑ quẽ actũ corpus mysticũ ꝑpat̃. vt fit aptu3 ⁊ idoneũ ad ꝑceptõ3 corpis xp̃i veri. In q̃libet ordine caracter ip̃mit̃. s3 qñ fit nunc dicẽdũ ẽ. Hostiarijs qdem caracter ip̃imit̃ qñ dat̃ eis clauis ⁊ dr̃ sic. Agite tãq̃ rõem deo reddituri de rebus q̃ clauibus istis recludunt̃. Lectoribus caracter im̃p mit̃ cũ ep̃s porrigit eis librum cũ debita forma verboꝝ. Exorcistis vero cũ dat eis librũ exorcismoꝝ cũ forma verboꝝ. Accolitis ãt i verbis q̃ dicit ep̃s cũ dat eis candelabre. Subdiaconis ip̃imit̃ qñ ep̃s cũ forma v̄boꝝ dat eis calicẽ vacuũ ⁊ cetera vasa. quorũ vsus ẽ i ꝑfectiõe eucharistie. Diaconis ⁊ ꝑsbyteris ip̃rimit̃ q̃ndo ep̃s imponit manũ capiti cũ v̄bis ad hoc statutis. ꝓdictos ordies xp̃s exercuit hostiariatũ. qñ ementes ⁊ vendentes de tẽplo eiecit. Lectoratũ cũ i medio senioꝝ librũ

Ysaie apiēs legit i eo. Exorcistatū qñ de
moniacos sanauit. Accolitatum qñ dixit
ego sū lux mūdi. Subdiacōatū qñ litheo
se p̄cinxit. ⁊ pedes lauit discipulorum. Dia
conatū qñ i cena corp⁹ ⁊ sanguinē suū mi
nistrauit discipulis. ⁊ dormientes apo-
stolos excitauit. Presbyteratū qñ se i ara
crucis obtulit. ⁊ qñ in cena panez ⁊ vinuz
in corpus ⁊ sanguinē suū conuertit.

¶ De qualitate ordinādorum. Cap. 37.

Qualitas ordinādorum ꝯsistit i duo
bus. s. faciēdis ⁊ euitādis. facien
da sunt hec. Sit i moribus pudi
cus. In habitu honestus. Cibo ⁊ potu tē
patus. Cōpetēt q̄tuis nō eminent littera
tus. Māsuetus ⁊ modest⁹. Tōsurā defe
rat clericalē. Hospitalis. Doctor i p̄dica-
tiōe. Residentiā faciat i ecclīa sua vel bñ
ficio. Corrector vitiorum p virgā discipline.
Exēplū p̄beat bōe vite vel fame. Unicuz
sufficiat bñficiū hñs curā aiarum. Bon⁹ sit
gubernator familie. De necītate clericis
vitāda sunt hec. Oē crimē mortalis pcti.
Nō litigiosus. Nō cupidus. Non lusor.
Nō negociator. Nō exerceat venatiōes
clamosas. Nō sit icōtinēs. nec mulierib⁹
coinhitet. Nō sit i cōmessatōib⁹ ⁊ taber-
nis ⁊ fabulis. Nō itersit spectaculis nisi
honestis. Nō imisceat se negocijs secula
rib⁹. Non dz itēdere histrionib⁹ ⁊ iocula
torib⁹. Tabernas nō dz itrare nisi i itine-
re. Horas nō dz negligere. Iustū iudiciū
nō dz vēdere. Sacra ecclesiastica gratis
dare. Si qs eps. Non sit excōitatus vel
suspensus vel irregularis. Nō apostata.
nō sit symoniacus i ordine vel bñficio nō
solēniter penitens. Ante ordis susceptio
nē seq sz p ꝯfessiōez p̄pet. In pctō morta
li nō accedat. Primā tōsurā ñ negligat.
Nullus ordinet nisi examinatio p̄cedat.
Non accipiant simul ordines minores
cū subdiaconatu. nec ēt duo sacri ordies
simul. sz gradatiz. Nec p saltum accipiat
qs ordinē nec ab alieno epo sz a suo. nec
ꝯtra epi ꝓhibitionē ⁊ sine titulo nec furti
ue. Missā i q̄ ordiat totalit audiat. Tan
gat oia q̄ sūt tāgēda. Unusqsq3 i suscep-
tiōez sui ordinis ñ accedat nisi licenciat⁹
⁊ p̄ñtat⁹. Ieiun⁹ a ieiūo accipiat ordies.
Nō recipiāt nec ꝯferāt ordies nisi tpi-
bus ab ecclīa istitutis. Multa sūt q̄ ipediūt
ꝓmouēdū ēt sine culpa. sz nō sine cā. Nō
n. dz ꝓmoueri ignot⁹ nec bigam⁹ nec ne-
ophit⁹ nec corpe vitiat⁹ nec de illegitimo
toro nat⁹. nec fu⁹ nec obligat⁹ ad rōcinia.
qm repellit ab ordinibus. Ex p̄dictis pz
q dignitas clericalis siue ordines nō con
ferūt a quolz nec cuilibet. nec in quolibet
loco nec q̄lz tpe nec q̄libet hora. sz misse.

¶ De sacro matrimonij. Cap. 38.

Matrimoniū ē ꝯiūctio maris ⁊ femi
ne indiuiduā vite cōsuetudinē re
tinēs. Mrīmoniū p spōsalia ini-
tiat. p cōsensuz animorum expssuz p v̄ba de
p̄ñti ratificat. p carnalē copulā cōsumat
⁊ pficit. Ad hoc aūt sciendū nota q du-
plex ē pfectio. Prima ē i eē simplr. 2ª in
eē cōpleto. sic pz i puero in quo ē pfectio
q̄tū ad eē hois simplr sz ñ ē i eo pfectio
q̄tū ad eē cōpletū s3 q̄titatē ⁊ opationē
hois. Eodē mō dicē^m ē de mrīmōio i quo
duplex ē pfectio. p̄ª ē q̄ fac mrīmonium
s. cōsensus aiorum p v̄ba de p̄ñti expssus. ⁊
ad hāc nō exigit copula carnalis. 2ª. ē q̄
mrīmoniū ꝯsūat ⁊ ad hāc exigit carnalis
copula. Bonū mrīmōij triplex ē. s. fides.
vt neut aliēo thoro maculet. Proles vt
ad cultū dei nutriat. Sacrz vt ñ dissolua
tur. Licz. n. ecclīa possit pp ipedimēta mrī-
monij diuortiū facē. nunq̄ tñ pōt nec dz
mrīmoniū qd legitime celebratū ē dissol
uere. qr quos de⁹ cōiunxit hō nō pōt q̄tū
cūq3 auctoritatis sit separe. soluit āt mrī-
moniū p mortē. Sciendū q duplex ē con
iūctio i mrīmonio. ⁊ duplex ē mors cor-
rñdēs illi. Est. n. ꝯiūctio spūalis p ꝯsen-
suz aiorum q̄ soluit p mortē spūalem q̄ hō
morit mūdo p religiōis igressuz. Alia est
cōiunctio carnalis p cōmixtiōez sexuuz q̄
soluit p mortē corpalē. Est āt cā mrīmo
nij q̄drupler. s. efficiēs vt cōsensus aiorū
p v̄ba de p̄ñti expssus. Matialis. vt ipse
psone legitīe. Formal vt bñdictio. āuli
subarratio. et hmōi. Finalis duplex ē. vna

pncipalis.s.plis pcreatio et fornicatiõis euitatio.qr mrimoniũ nõ solũ i offm.sed in remediũ institutũ fuit.lz fuerit pmo so lũ in offm. Alia est scõaria et illa est multi plex.Vñ versus.Postes cõciliat.et co di scernit heres.Bis ligat alma notat. ius trãsfert auget honorẽ.Quadruplex disti guit mrimoniũ.Primũ ẽ carnale iter vi rũ et mulierẽ.Scõm ẽ morale iter deuz et aiaz.Tertiũ est allegoricum inter xpm et ecclĩa.4m anagogicũ. inter deũ et aiaz in eccla triũpbãti p cõiunctõz glorie. Põt qs accedere ad vxorẽ suã qttuor de cau sis.s.cã plis.cã reddẽdi debitum. cã vi tãde icõtinẽtie. Istis tribus modis nõ est peccatũ.4o põt fieri cã expellẽde libidis. et hoc mõ pctm ẽ veniale vel mortale fm qp libido est venialis vel mortalis. fit ãt pctm i cõiugali coitu qnqz modis. Vñ versus.Quinqz modis peccat vxore ma ritus abutẽs. Tpe.mente.loco. cditiõe. mõ.Nota qp vxor dimissa pter fornica tionẽ recõciliat viro multis modis. Vñ versus.Vltimo mecbat retinet nec cõci liat.Absens pstituit. ius fraus reuocant mulierez.Tria sũt ornamenta sponse.s. ãnulus i digito.monile i pectore. corona in capite. Primũ significat opis purita tẽ.qr i manu est opus. Scõm significat affect9 sinceritatẽ.qr in pectore ẽ affect9. Tertiũ cõtẽplatõis claritatẽ.qr in capite est pspicacitas itellectus. Multis de cau sis btã virgo fuit despõsata viro. Prio vt designaret ecclesiã despõsatã xpo. Se cũdo vt ioseph testis eẽt itegerrime casti tatz ei9.Tertio vt p Joseph origo ei9 oñ deret.qr p viros genealogia terit. Quar to ne ifamaret si generaret nõ hñs mari tũ.Quinto ne velut icõtinẽs dãnaretur. qr de tribu erat sacerdotali.et tales cõbu rebant alie adulte lapidabant. Sexto vt virgo viri solatio sustẽtaretur. Septimo vt partus diabolo cellaretur. Octauo ne iudei christũ tãq illegitimũ iuste perseq videret. Nono ne legi q cõmendat mri moniũ cõtrariari dñs videret. Notandũ qp duodecim sunt impedimẽta mrimoĩj. Vñ versus.Error.cõditio.votũ.cogna tio.crimen.Cultus disperitas.ius.ordo ligamen.honestas.Si sis affinis.si forte coire nequibis. Hec sociãda vetãt con iugia iuncta retardant.

¶ Explicit liber sextus.

¶ Incipiunt capitula libri septimi.

De fine mundi. 1.
De purgatorio. 2.
De acerbitate purgatorij. 3.
De suffragijs ecclesie. 4.
Quorum suffragia psunt et quibus: 5.
Vtrum idulgẽtie valeant defunctis. 6.
De aduentu antixpi. 7.
De vita antixpi. 8.
De modis qbus decipiet antixps. 9.
De sequentibus antixpm. 10.
De gog et magog. 11.
De helya et enoch. 12.
De duratiõe hui9 persecutionis. 13.
De morte antixpi. 14.
De confragratione mundi. 15.
De resurrectione generali. 16.
De iudicio extremo. 17.
De iudicantibus. 18.
De iudicãdis. 19.
De inouatione mundi. 20.
De penis inferni. 21
De diuersitate penarum. 22.
De gloria sanctorum. 23.
De dotibus in cõmuni. 24.
De dotibus aie in gnãli. 25.
De dotibus aie in speciali. 26.
De dotib9 corpis in generali. 27.
De dotibus corpis in speciali. 28.
De aureolis in genere. 29.
De aureolis in specie. 30.
De enumeratione celestiũ gaudiorum. 31.

Expliciunt capitula.

¶ Incipit liber septimus.

De fine mundi. Cap. 1.

Finale iudicium quedaz sunt antecedentia.quedam cõco mitantia.quedã sequentia. Antecedentia iudicium tria sunt.scilicz pena purgatorij. Ecclesie suffragia.et psecutio antixpi.Con

comitātia duo sunt.s.cōfragratio mūdi. ⁊ resurrectio corporum. Consequētia duo sunt.s.pena infernalis.⁊ gloria celestis. de quib⁹ per ordinē est dicendū.

¶ De purgatorio. Cap. 2.

Purgatorii ignis corporalis est: p quē tātūmodo spūs iustoꝝ qui i hac vita nō impleuerūt pnīaꝫ neqꝫ satisfactionē condignaꝫ affligunt. Hi qui sūt in purgatorio spem hñt euasiōis. qꝛ sciunt se nō esse in inferno.⁊ tñ ꝑpt penaruꝫ magnitudinē hoc aliqñ nō aduertunt. Multe rōnes sunt.qꝛ oꝫ esse purgatoriū. Prima est.qꝛ ſm Augustinuꝫ tria sunt genera hominū. Quidaꝫ sunt valde mali quibus nō prosūt ecclesie suffragia. Quidam valde boni quib⁹ nō sunt necessaria. Quidā nec valde mali nec valde boni qui habent venialia:⁊ his debet pena purgatorij. Secūda est.qꝛ sicut sūma bonitas nō patit ꝙ donū remaneat irremuneratū. ita sūma iustitia nō patit ꝙ malū remaneat ipunitū. Tertia est.qꝛ diuie lucis tanta est dignitas ꝙ eam soli mundi oculi cernere pñt. Unde oꝫ ꝙ quilibet veniat ad mūditiā baptismalē añꝙ conspectui diuino presentet. Quarta est.qꝛ culpa est offensiua diuine maiestatis ⁊ dānosa ecclesie.⁊ deformatio ī nobis imaginis diuie. Sed offensa requirit punitionē. dānū requirit satisfactionem. ⁊ deformatio expurgationē. ꝑpter quod necesse est ꝙ peccato respondeat pena. vel hic vł alibi. Quinta est.ꝙ cōtraria ꝯrijs curant. sed peccatū orit ex delectatione. vñ debꝫ per penā deleri. Sexta est.qꝛ nulli debet negligentia suffragari. sed si nō puniret talis videret in futuro cōmodū reportare de negligētia pnīe dilate. Septima ē. qꝛ iustū est vt spūs qui cōtempto sūmo subiecit se infimo.i.peccato subijciat postea inferiorib⁹.idest penis. Nota ꝙ anime postꝙ̄ fuerint in igne sufficienter purgate statiꝫ euolant ad gloriā:⁊ hoc patet multiplici rōne. Primo qꝛ post purgationē nulla remanet ad gloriam dissimilitudo in aīa. Unde merito illi debet iūgi. 2° qꝛ ianua celi illis semper est aperta ꝙ nullum habent obstaculū. Tertio qꝛ necesse est illos spūs in quib⁹ est charitas sursuꝫ eleuās ⁊ nihil retardās sursuꝫ eleuari ad gloriā. Quarto qꝛ cū deus sit pronior ad miserendū ꝙ̄ ad puniendū: merito debꝫ purgatos coiūgere glorie. quos purgandos subiecit pene. Quito qꝛ nō punit deus bis ī idipsuꝫ. Unde cū iste sufficienter satisfecerit in penis igniū nō amplius debet puniri ī dilatione premioꝝ. Sexto qꝛ post purgationē nō debet talis esse i purgatorio.neqꝫ ī limbo.neqꝫ ī inferno. qꝛ ñ est de numero dānatorū.ergo oꝫ esse ī celo.qꝛ post mortē nō sūt alia receptacula aīarum. Septimo qꝛ efficacior est charitas ꝙ̄ iniquitas. sed iniquitas stati ducit ad supplicia.ergo charitas statiꝫ duc ad premiū. Octauo qꝛ cessante impedimento corpora grauia ferunt deorsuꝫ ⁊ leuia sursū.sic ⁊ malorum spūs remoto carnis onere statim ferūt ad locū suppliciorum propter peccati grauitatē. Spirit⁹ vo bonorū si nō sit impedimentū alicuius culpe vel pene debite statim feruntur ad locum premiorum.

¶ De acerbitate purgatorij. Cap. 3.

In purgatorio duplex est pena. Una est dāni de carentia diuine visiōis. Alia sensus de afflictione ignis.⁊ quātū ad vtrūqꝫ.mima pena purgatorij maior est maxia mūdi. Istud patet de pena dāni.qꝛ affectus de quo desiderat sūmū bonū post hanc vitā ab oibus sanctis intensior est ꝙ̄ aliquis affect⁹ rei temporalis in ista vita. maxime cuꝫ tempus habendi aduenerit.ideo carētia eius molestius toleratur. Istud etiaꝫ patet de pena sensus.quia cuꝫ dolor nō sit eēntialiter ipsa lesio.sed lesionis sensus tanto magis dolet anima quanto magis sentit sensitiuū aliquid.ideo ab igne ī ipsa agēte maxime affligitur. Ratio acerbitatis pene purgatorij.hec est.quia cuꝫ deus magis querat emendā ꝙ̄ penā.plus ponderat ī penitentia virtutē bone volūtatis ꝙ̄ penā afflictionis. Unde plus ponderat

deus modicā penā voluntariā in p̄nti. q̄ multo maiorē nō ita voluntariā ī futuro. Sicut plus valet modicū auri q̄ multus plumbū. Vñ oȝ q̄ ibi deficit in voluntate. hic suppleat̄ ī acerbitate. De igne qui purgat aīas dupl̄r ē loq̄ndū. vł quātū ad id qd̄ mediate aīas affligit: ⁊ sic ē corpe⁹. vel q̄tū ad id qd̄ p̄rie affligit ⁊ īmediate sic ē icorpe⁹. Primo mō dr̄ ignis vere. 2° similitudiarie. sic leo verus. ⁊ leo pictus. Utrūqȝ tāgit Gre. qñ dicit. In eo ardēt dū ardorē vident. Ille aūt ignis corpore us dupl̄r pōt p̄siderari. Primo vt est istr̄m nature. sic agere pōt ī corpe ⁊ nō ī aīa. 2° p̄ut est instr̄m diuīe iustitie. sic agit ī aīaȝ imprimēdo illi sp̄eȝ suā p quā affligit̄. qr violēter illa specie īformat̄. sicut. n. aīa sȝ ordinē nāe vnit̄ corpori. vt īstituat vitaȝ. sic merito sm ordinē iustitie vnit̄ igni a q̄ suscepit penā. Nota q̄ demōes nō puniunt aīas ī purgatorio. sed illic eas adducūt: vel ēt assistūt vt cōiter dr̄. Ex p̄missione tñ dei demones ī hac vita qñqȝ bonos affligūt. sed hec ē rō. qr ī p̄nti dat̄ pugna īter demonē ⁊ hoiem q̄ demon hēt in eo p̄tātem exercitij. sed post hāc vitā ñ ē sic. Vñ ⁊ aer iste caliginosus est assignat⁹ demonib⁹ magis p̄p̄t exercitiū q̄ p̄p̄t supplitiū. De locis penalib⁹ vbi sint ⁊ q̄t. req re supra li. 4. ca° de descēsu xp̄i ad īferos. Sciendū tñ de loco purgatiōis q̄ dupl̄r assignat̄. aut sm legē cōem. ⁊ sic ē in vno loco ī parte īferi circa limbū patrū. aut sȝ dispensatiōnē sp̄alē. ⁊ sic purgant̄ aīe aliqñ in locis diuersis ī quib⁹ peccauerunt. Hoc aūt sit p̄p aliquā suā reuelationeȝ p suffragia eoꝝ qb⁹ apparēt ī illis locis. vel ēt p̄pter aliquā edificationē viuētiū. Ille ignis plus vel min⁹ cruciat sm q̄ plus vł minus q̄sqȝ p̄bustibilis secū tulit. Oportet eni p̄us q̄ facies dī videat̄ q̄ ligna fenum stipulā. ī. maiora mīma mediocria ⁊ vēialia totaliter per cremationē p̄sumāt̄. Predicta vō ignis diuersitas non est ex diuersitate ignis ardentis seu agentis. sȝ subiecti patiētis. Sicut sub eodē sole vn⁹ plus estuat alter minus. vt dicit. G. Ne cesse est aūt vt dicit Aug. q̄ tātū duret dolor quātū hesērat amor. Tāto. n. q̄sqȝ torquebitur diutius quāto affect⁹ venialibus adherebat fortius.

¶ De suffragijs ecclesie. Cap. 4.

Sicut pertinet ad diuīe iustitie seueritatē p̄p̄t venialia puniri eos. ita pertinet ad bonitatē diuīe misericordie eosdē p suffragia eleuari. Prosunt ḡ suffragia defunctis nō ad meritū vite eterne: sed ad solutionem pene. ⁊ hoc vel ad penarum mitigationē vel celeriorem liberatiōem. Sunt aūt quattuor modi suffragioꝝ generales ad quos omnes alij reducunt̄. s. orō. ieiuniuȝ. elemosyna. ⁊ sacramētū altaris. quoꝝ numer⁹ sic accipit̄. qm̄ defuncti a pena absolui p̄nt duobus modis. s. per viam gr̄e: ⁊ p viam iustitie. per viam gr̄e dupliciť. Primo p intercessiōnē publicā capitis que est in oblatione sacri altaris. Secūdo p intercessionem quasi priuatā membroꝝ. s. p orōnes iustoꝝ. Silr̄ per viam iustitie dupl̄r. Primo per modū redēptiōis pene. s. elemosynaꝝ largitionē. Scdo per modū solutionis pene. s. in ieiunioꝝ afflictiōe. Si aūt querit̄ qñ incipiat valere defuncto id qd̄ per se fieri mandauit. dicendū q̄ op⁹ operās idest meritū auctoris stati p̄seq̄t̄ mortuuȝ de bonis que precepit fieri pro aīa sua. Sed nō opus operatū idest fructus ipsius operis vsqȝ quo fiant. qr p̄rimum valet ex merito absoluto. sed 2m ex merito conditionali.

¶ Quoꝝ suffragia prosunt. Cap. 5.

Ad hoc q̄ valeant suffragia requirit̄ aliquid ex parte agentis. ⁊ aliquid ex parte mortui recipientis. Ex parte agentis requirit̄ q̄ sit in charitate ⁊ q̄ intentionē suam dirigat ad illos quibus vult vt opera sua proficiant. Distinguendū est tñ q̄ suffragia per malum p̄nt fieri dupliciť. vel vt per auctorē. ⁊ sic nō p̄sunt nisi forte per accidens. s. inquantum per elemosynas mali hoīs excitant̄ boni pauperes ad orandū p defūctis. vel vt per ministrū: ⁊ hoc dupl̄r. qr vel faci-

ens est vt minister publicus dei ⁊ eccl'ie. sicut qñ sacerdos malus celebrat missam vel agit exequias mortuoꝝ ⁊ talia sp ꝓsunt. q2 malicia ministri ñ nocet operi bo ni auctoris. sic p3 in dño iusto dante elemosynam per malũ. Si vo facit ea vt ministro priuate psone exñtis tñ in charitate siue defuncti siue alterius ét talia ꝓsunt. q2 opus illud l3 sit mortuũ quo ad ministrum. nõ tñ quo ad auctoré. Si vero malus minister facit aliqua de mandato ei⁹ qui nõ est in charitate nõ ꝓsunt. Aliqd ét exigit ex parte accipiétis ad hoc ꝙ suffragia ꝓsint illi. Primũ est ꝙ ipse sit i charitate. Vñ nõ valet his qui sunt i iferno. q2 sunt a corpe xp̃i mystico sepati. Unde nulla spũalis ifluentia peruenit ad eos: sicut ifluentia corpalis non valet mébris a corpe amputatis. Scdm est idigétia. Vñ nõ valent btis. q2 nõ sunt ampli⁹ i via sed i termino: nec pñt ad altiora ascendere. s3 potius ecõuerso illoꝝ suffragia ꝓsunt nobis. Vtrũqꝫ est i his q sunt i purgatorio s. charitas ⁊ idigentia. Vñ sicut põt bõ satisfacere ꝓ altero viuente q per se ñõ val3. ita põt ét ꝓ defuncto. Nota ꝙ suffragia ꝓsunt defunctis. sed magis ⁊ min⁹ ꝓ diuersitate meritorũ ⁊ mortuoꝝ. vel ꝓ qlitate viuoꝝ qui magis sollicitant ꝓ aliquib⁹ ꝙ ꝓ alijs. Jlla. n. suffragia q spãliter fiũt ꝓ aliquibus plus valét illis ꝙ alijs. l3 ét alijs quodãmõ cõicent. Suffragia vo que cõiter ꝓ defuncto fiunt ꝙuis ꝓ modulo suo oĩbus ꝓsint. illis tñ amplius q dũ essent i via magis meruerũt vt sibi ꝓdesset. Omnis aũt vt dictũ est suffragia nõ ꝓsint illis q sunt i celo. nec illis q sunt i iferno. tñ aliquo mõ ꝓsunt. Unde nota ꝙ valent illis q sunt i purgatorio p modũ purgatiõis. valent saluatis i celo p modũ cõiunctiõis. q2 multiplicatio saluandoꝝ augmĩtat glãm accidentalé. Valét ⁊ dãnatis in iferno p modũ diminutiõis. quanto eni3 plẽs saluãt p meritũ eccl'e: tãto pautiores dãnabũt: ⁊ ita mior eĩt pẽa p subtractioné ꝯsortij illoꝝ. Valét ét impijs faci entib⁹ per modũ meriti. Qꝫ paruulis defunctis celebrant misse mortuoꝝ. hoc nõ fit ꝓpter illorũ idigentiã cũ statim euolét ad glãm. sed ꝓpt graꝝ actionem.

C Vtrũ idulgétie valeãt defunctis. C. 6.

P Apales idulgentie ꝓsunt defũctis i purgatorio. qd p3. q2 crux aliqñ dat ꝓ duab⁹ vel tribus vel quatuor vel decé aiabus. Jn eccl'a. est. n. thesaurus meritoꝝ tam xp̃i ꝙ perfectoꝝ de quo solus papa qui h3 claues h⁹ thesauri ꝓ necessitate ecclesie põt accipere ⁊ dispẽsare. Alij aũt sicut epi nõ hñt i his ptãte3 generalé sed limitatã. ⁊ nõ nisi per sũmi põtificis dispensatõem. Dicendũ ergo ꝙ papa ꝓprie nõ absoluit defunctos a pẽa: sed quasi ꝓ eis de cõi thesauro ecclesie soluit. sicut aliter creditor liberat debitore3 a debito dum eum absoluit. ⁊ aliter amicus debitoris dum ꝓ eo debitũ soluit. s3 viuétes vtroqꝫ mõ absoluit papa. Jlli ãt quibus dat indulgentia nõ pñt eam vlterius dare nec viuis nec defunctis. ⁊ h duplici rõne. Primo q2 indulgentia non est donum collatiuum grẽ. sed priuatiuũ pene: priuatio cum nihil fit alijs cõicari nõ põt. Secundo q2 dare indulgentiã est auctoritatis ⁊ iurisdictiõis quam nõ habét laici ex eo ꝙ indulgentias ab alijs recipiunt. Unde nõ possunt defunctis impendere idulgentiam per auctoritaté. sed solum boni operis sui suffragiũ per charitatem papa põt vtrũqꝫ.

C De aduentu antixp̃i. Cap. 7.

A Nteꝙ dñs veniat ad iudicium regni Romani fiet destructio. Nã sicut dicit Glosa super Apocalypsim. Prius erit descensio ab vtroque imperio qua cõpleta aderit antichristus. hic ex parentũ seminibus concipietur. Sed post conceptum descendet spiritus maliguus in matris vterum cui⁹ virtute ⁊ operatiõe deinceps puer nascetur aletur adolescet. propter quod ⁊ fili⁹ perditionis vocabitur. Nascetur auté in babylonia d tribu dan. sicut dicit glo. super Apo. Post hoc veniet in hierusale3 ⁊ circũcidet se. dicens iudeis se esse christu3 i.

lis promiſſum. Unde plebs iudea ſpālit' ei adherebit. ſic dicit haymo ſuper Apo. donec Enoch ⁊ Helya predicātibus qui ex illis ſaluandi fuerint ad xp̄m reuertantur. Angelus bonus deputabitur primo antixp̄o ad cuſtodiam. ſed qn̄ ita obſtinabitur in peccato ꝙ dicet ſe eſſe deū ⁊ extollet ſuper omne id quod dicitur deus: aut colitur ſicut dicit apoſtolus. tunc primo deſeret eum angelus ex toto. nec habebit eum poſtmodum ad protectionem ſed ad accuſationem.

De vita antixp̄i. Cap. 8.

a Anticbriſtus erit luxurioſus ⁊ cōcupiſcibilis feminarum. vt habet' Dan̄. 11. In aperto autem per hypocriſim ſimulabit ſanctitatem vt facilius decipere poſſit. Cor ſuum per ſuperbiam magnificabit. Dan̄. 8. Et cōtra principem principum conſurget. ſ. contra deū. Et vt dicit gloſa ſuper Dan̄. 8. In tantaꝫ eleuabitur ſuperbiam. vt leges ⁊ cerimonia mutare conabitur. vel curſum temporum. Tante quoqꝫ preſumptionis erit ꝙ nō putabit ſe a deo puniendū. propter h' qꝛ iudicium differt'. p̄s. Auferunt' iudicia tua a fa. eius. Erit ēt blaſphemus. ſicut in Apoc. 12. dr̄. Unde Dan̄. 11. Aduerſus d'um deorum loquet'. Item ad maiorē dei cōtumeliam faciet imaginem ſuam adorari: ⁊ oēs ſuo caractere ſignari in manu dextra ⁊ frontibus ſuis. ſicut habetur in Apoc. Confitebitur enim ſe verum filium dei. ⁊ filium hominis. ita vt in templo dī ſedeat tanꝗ̄ ipſe ſit deus. ⁊ ſe faciet adorari. Iudei nanqꝫ templum qd' Romani deſtruxerunt reedificabūt. Affirmabit ante ſe nullum fuiſſe chriſtum. Dicitur ī glo. ad theſalonicenſes. 2. ꝙ ſicut ī chriſto ſdiuinitatis plenitudo habitat. ita ⁊ in antichriſto plenitudo omnis iniquitatis. quia in ipſo erit caput omniuꝫ malorum. ideſt diabolus.

De modis quibus decipiet. Cap. 9.

m Erito comparatur antichriſtus in Gen̄. ceraſti qui eſt ſerpens cornutus. quia quattuor cornib' armabitur. ſcilicet calida perſuaſione. miraculorum operatione. donorum largitione. ⁊ tormentorum exhibitione. Primus ergo modus ſubuertendi homies erit calida perſuaſio. Predicabit enim legē nouam prauam. ⁊ legē chriſti pro poſſe deſtruet. Predicatores enim ſui diſcurrēt per vniuerſas partes mundi. Impedient quoqꝫ apoſtoli antichriſti ne ſcriptura ſꝫ veritatem exponatur a catholicis doctoribus vel a fidelibus audiatur. ipſi autē bonos ſe ſimulabunt. ⁊ tamen mala ſuadebunt. Secundus modus ſubuertēdi erit per falſa miracula, quia per artem magicam faciet illa. Unde glo. ſuper Apoc. 13. Magica arte faciet ſtatuam loqui ⁊ futura predicere. faciet ſicut dicitur Apoc. 13. Ignem de celo deſcendere in terrā. Glo. ideſt malignum ſpiritum faciet ſuper ſuos deſcēdere vt loquātur varijs linguis. Spiritus eniꝫ malignus deſcendet ī eos in conſpectu hōminum. ſicut ſpiritus ſanctus deſcendit in apoſtolos chriſti. Unde iactabūt ſe eſſe iuſtiores apoſtoliſ chriſti qui ſpiritum acceperunt in conclaui. Item per artem magicam ſimulabit ſe mortuum ⁊ ferretur a demonibus in aera quaſi aſcenderit in celum. ⁊ ſic putabitur ab hominibus reſurrexiſſe qui prius mortuus per triduum putabatur. ⁊ tunc mirabuntur populi ⁊ adorabunt atqꝫ laudabunt eum. Eccleſia enim non faciet tūc miracula. De hoc modo decipiendi dicit p̄s. Inſidiatur in abſcondito quaſi leo in ſpelunca ſua. Glo. Recte antichriſt' comparatur leoni exiſtenti in ſpelunca. quia ī eo vis ⁊ dolus operatur. vis eniꝫ per leonem. dolus per ſpeluncam intelligitur. Gregorius. Penſemus que erit humane menti illa tentatio quando pius martyr ⁊ corpus tormentis ſubijciet. ⁊ tamen tortor ante eius oculos miracula faciet. Sicut enim antichriſtus finget ſe a mortuis reſurgere. ita quoqꝫ finget ſe ad celū aſcendere. Apoc. 13. Et plaga mortis eiuſ curata eſt. Gloſa. Arte magica aſcendet antichriſtus in aera ferentib' eū demoni-

bus. faciet arbores cito florere ꝛ arescere. mare turbari. naturas i diuersas figuras mutari. mortuos ét i cōspectu hoīuz suscitabit. Tertio decipiet ꝑ munera. Ipe nāq antixp̄s ieniet thesauros abscōditos ꝑ quos ad sequenduz se iclinabit plurimos. Ditabit ei bonis diuites hꝰ seculi. ꝛ tunc eorum falsam securitaté ad decipiendum eos ōndet. Quarto cōpellet ꝑ minas ꝛ tormenta quos aliter vincere ñ poterit. Tanta vero sicut ait dn̄s tūc erit tribulatio vt i errorē ducant̄ si fieri pōt etiā electi: ꝛ hoc inuit̄ i Apoc. vbi dr̄. Pedes eꝰ silis auricalcho. sic̄ i camio ardēti. Per pedes vltima xp̄i mēbra. Per caminum vero vehemens tribulatio designat̄. Exhibebit. n. cuncta que i p̄cedentibꝰ martyribꝰ ipleta sunt genera tormentoꝝ. sȝ in illis regionibꝰ tunc fideles maxime sunt vexādi ꝛ vehemētius vbi dn̄s fuit crucifixus. Et dicit haymo sup Apoc. Illa tentatio nō per partes. sȝ simul totū examinabit mūdū. Soluent̄. n. demones q mō ligati sunt. nec possunt nocere q̄tū vellēt. Fideles illo tēpore nō p̄dicabūt. qꝛ tanq̄ excōmunicati habebunt̄ tunc boni. nec vēdet̄ eis nec emet̄ ab eis. nisi habeāt caracterem. i. signuz aliquod ad lr̄az. vt adherentes sibi cognoscant̄. ꝛ alij interficiāt̄. Aut nomē bestie. i. confessionez oīs. aut numeꝝ nois eiꝰ. i. multiplicatioȝ operuȝ vt habet̄ i Apoc. Sicut eni antixp̄s erit crudelior oībꝰ ꝑsecutoribꝰ. ita sci tūc tp̄is fortiores erūt oībꝰ retro martyribus.

¶ De sequētibꝰ antixp̄m. Cap. 10.

Predictis quattuor modis antixp̄s multos ad se trahet. Unde Apoc. 12. Cauda eiꝰ trahebat tertiam ꝑtem stellaꝝ. ꝛ misit eas in terram. Trahet aūt malos ꝑ munera: bonos per tormēta. simplices ꝑ p̄dicatioȝ ꝛ miracula. q eni sci ꝛ iusti credebāt̄ adherebūt ei ꝑ suo arbitrio voluntatis. Habebit secū malos ꝛ maleficos. reges q̄q ꝑncipes. Unde Apoc. 13. Uidi de mari bestiā ascēdentē. Glo. i. antixp̄ȝ hn̄tē capita septem. i. ꝑncipes vniuersos ꝛ cornua decē. i. eos qui impugnāt decalogū. Nota igitur q antixp̄s veniet ī benignitate ꝛ miraculoꝝ operatiōe. ꝛ tunc a iudeis suscipiet̄ q ei sp̄alr̄ adherebūt ad quoꝝ ꝯuersionē veniet Helyas ꝛ Enoc. ꝛ antixp̄s tūc i aptam persecutionē ꝯsurget.

¶ De gog ꝛ magog. Cap. 11.

Gog ꝛ magog dicūt quidā q sit decē tribus intra mōtes caspios clause. nō ita tñ qn exire possent si permitterent̄. sed nō ꝑmittunt̄ a regina amazonū sub cuiꝰ regno ꝛ dictōe viuunt. Has dicūt iudei i fine exituras ꝛ vēturas i hierusalē: ꝛ cū suo messia eccl̄ias destructuras. Alij dicūt q per gog ꝛ magog itelligit̄ exercitꝰ antixp̄i qui i fine seculi vēiet expugnare eccl̄am. per gog ſm glo. illi ꝛ ꝑ quos latēter diabolus ꝑsequet̄ fideles designant̄. Per magog illi per quos apte eccl̄a opp̄met̄. vel ideȝ q tp̄e antixp̄i p̄us occulte ꝛ postmodū apte eccl̄am ꝑsequent̄. Scd̄m Aug. gog refert̄ ad gentes magog ad diabolū. qꝛ gog iterp̄tat̄ occl̄tatio: ꝛ magog deiectio.

¶ De Helya ꝛ Enoch. Cap. 12.

Inter occultū aduentū antixp̄i q est ꝑ natiuitatē ꝛ manifestū eius aduentū q est ꝑ p̄dicationē ꝛ aptam ꝑsecutionē: veniēt Helyas ꝛ Enoch ꝛ cōuertēt sicut dr̄ Malachye vltimo corda p̄rum i filios. Glo. qui suscipient fidē quā illi hūerunt. Uñ ꝛ xp̄iani ꝛ iudei pariter i xp̄i religiōe ꝯsentient. De eoꝝ p̄dicatiōe ꝛ sctā cōuersatiōe dr̄ Apoc. 11. Dabo duobꝰ testibꝰ meis. s. Helye ꝛ Enoch. ꝛ ꝓphetabunt. i. p̄dicabūt. 1246. i tribus āniis sicut ipse xp̄s p̄dicauit amicti saccis. Glo. Predicātes pniam ꝛ exemplū ostēdētes. hi sunt due oliue ꝛ duo cādelabra glo. i. lumen dātes alijs. Tandē antixp̄s occidet eos i hierusalem. ꝛ iacebūt corpa eoꝝ i plateis tribus diebꝰ ꝛ tribꝰ noctibꝰ cum dimidio. qꝛ nullus audebit corpa eorum sepelire ꝑpter metū antixp̄i. Occisores aūt eoꝝ erunt valde leti ꝑpter mortē eoꝝ. post dies tres ꝛ dimidiū resurgēt. ꝛ eoꝝ occisores audient vocē ta[...]. Helyas

⁊ Enoch ascēdite huc. ⁊ ascendēt ī celū in nube. Antixp̄s regnabit post mortē illoꝝ quindecim diebus.

¶ De duratiōe h⁹ ꝑsecutiōis. Cap. 13.

Regnabit antixp̄s sic dicit glo. super Apoc. trib⁹ ānis cū dimidio. vñ Dañ. 11. Jurauit ange. ꝑ viuētem ī eternū ꝙ in tp̄s. i. vni⁹ āni. ⁊ tēpa. i. duoꝝ ānoꝝ. ⁊ dimidiū tp̄is. i. dimidij anni. glo. Hoc spacio dr̄ duratura desolatō antixp̄i. Nisi aūt vt dr̄ in Math. breuiati fuerūt dies illi nō fuisset salua oīs caro. Or. n. ⁊ sup̄bos ⁊ īfirmos dicit: aspicit deus dies quos filr̄ malos itulit misericorditer breuiādos. Dicit glo. super Math. Hec tribulatio quāto ceteris grauior tanto breuitate moderatior.

¶ De morte antixp̄i. Cap. 14.

Potestate sua dñs occidet antixp̄z sicut dicit glo. sup Apo. siue ꝑ se: siue ꝑ Michaelē. Occidet aūt in mōte oliueti ī papiliōe ⁊ ī solio suo ī loco: vel circa quē dñs ascēdit ī celū. Interfecto antixpo nō statim veniet dñs ad iudiciū. sed ſm glo. sup Dañ. cōcedent. 45. dies. ī refrigeriū sanctoꝝ: ⁊ ad ꝯuersionē et pniam subuersoꝝ. Quantū aūt spaciū sit īter illos. 45. dies ⁊ finē mūdi nemo scit. Ministri vō antixp̄i post mortē illi⁹ gaudebunt ducētes vxores ⁊ dicētes. lz princeps noster mortu⁹ sit: hēm⁹ tñ ptātē pacem ⁊ securitatē. cū talia dixerint repentinus eis sup̄ueniet iterit⁹. Judei vō tunc ꝯuertent ad fidē. Sācta eccl̄a vsqz ad finem pacificata quiescet. qr extūc fraudulentia ⁊ seuitia diaboli pēit⁹ vbiqz ꝯficiet.

¶ De cōflagratōe mūdi. Cap. 15.

Ignis p̄maxim⁹ p̄cedet faciē iudicis q virtute diuina non solū ignis q est ī spera sua: sed oēs ignes qui ī terra ⁊ sup terrā sūt cōcurrēt ad mundi conflagrationē. Ignis aūt iste hēbit officiū quattuor igniū. s. ignis infernalis reprob⁹ puniēdo. ⁊ ignis purgatorij bonos a venialib⁹ purgādo. ⁊ ignis terrestris vegetabilia ⁊ sensibilia ꝯsumēdo. ⁊ oiūz hominū corpa icremādo. ⁊ ignis elemētalis elemēta subtiliando. ⁊ ad inouationē disponendo. ¶ Per illum igitur ignez ita facies terre exuret ꝙ figura mundi peribit. sicut olim factū fuit per diluuiū. Et merito primū dei iudiciū fuit per aquā ꝯ ardorem luxurie qui tūc viguit. Ultimū vō ꝑ ignem erit ꝯ torporē charitatis que tunc quasi senescente mūdo refrigescet. Istius ignis actio erit successiua. hēbit. n. initiuz mediū ⁊ finez. ¶ Prio nāqz iudicis aduentū p̄ueniet ⁊ q̄si simul fiet ꝑ illū purgatio iustoꝝ ⁊ punitio malorūz: ⁊ cineratio corpoꝝ cum cōsumptōe terre nascētiū sic dictum est. Quo facto statim erit resurrectio corpoꝝ cum aduentu iudicis ad iudicium. ⁊ tūc iflāmabit totus mūdus ꝑ circuitū. Terminato vō iudicio tota caliditas illius ignis exequet sniaz iudicis. Inuoluet. n. peccatores ⁊ trahet in infernū. Et ita pz ꝙ ignis ille aduentū iudicis precedet: ⁊ comitabit: ⁊ sequet. post predc̄a fiet mūdi inouatio. Sed īter purgationē ⁊ inouationē multiplex est dr̄a. ¶ Prio qr purgatio erit qualitatū penalium detractio. sed inouatio erit pulchrioris forme īductio. Secūdo qr purgatio est elemētorum ab impuritate quā hn̄t ex cōiunctiōe ad puritatē mutatio. Innouatio vō est a statu veteri ī statū nouū cōmutatio. ⁊ hoc est per cessationem a motu. In celis eniz ꝑpter impermixtionē nulla impuritas ē: sed imperfectio motus. Unde non erit in eis purgatio per ignem: sed a motu cessatio. ita aūt purgabunt elementa ꝙ p̄cidetur ab igne vis combustibilis ab aere obscuritas. ab aqua glacialis frigiditas. a terra vō grauitas ⁊ opacitas.

¶ De resurrectiōe generali. Cap. 16.

Deus enim sicut potentissimus est in conditione naturarum. ita est clementissimus in collatione gratiarum. ⁊ iustissimus in retributione stipēdiorum. Omnis igitur homo quecūqz in anima simul ⁊ in corpore meruit vel demeruit punietur vel premiabitur in vtroqꝫ. Unde in eisdem ipsum oporteret resurgere. Ad vocem autem tube resurgent

mortui sicut dicit apo. Duplex aũt intelligitur illa vox. ꝼm aũt quosdã vox tube est imperiũ xp̄i resurgere imperãtis. ꝼm alios vox tube est manifesta xp̄i apparitio. Unde Gre. Tubã sonare nihil aliud est ꝙ mũdo dei filiũ monstrare. Resurgent .n. oẽs nulla in eis exñte dr̃a quantuꝫ ad ordinẽ tp̄is. sed magna quantũ ad ordinem dignitatis. Nam mali resurgẽt deformes ⁊ passibiles. In bonis nã saluabitur ⁊ vitia retrahenẗ. Oẽs ṽo taꝫ mali ꝙ boni resurgent itegri corpe debita statura ꝼm etatẽ plenitudinis xp̄i. Resurrectõ igitur tria corrigit in nã. s. defectũ sicut ĩ pueris. ⁊ inutilitatis sicut in diminuta nã membroꝝ superfluũ vnguiũ criniã ⁊ hꝰi errorẽ sicut ĩ mõstruositate mẽbroꝝ. Resurgẽt quoqꝫ corpa eadẽ nã que priꝰ erãt ⁊ eodem numero ex eodẽ puluere ĩ quem reducta fuerant: ita ꝙ in quascũqꝫ horas vel sinus puluis ille dispersus fuerit. ad eandẽ aĩam redeat que ipsũ prius vt viueret ⁊ cresceret aĩauit. Nec solũ surgent corpa quantũ ad membra principalia. sꝫ ẽt saluis capillis ⁊ ceteris membris q̃ faciũt ad decorem. Resurgẽt ẽt hoĩes quãtum ad esse ⁊ quantũ ad integꝝ esse. ⁊ resurget vnũquodqꝫ corpꝰ ĩ optimo suo eẽ. Et q2 duplex ẽ mors. s. aĩe per culpã ⁊ corporis per penã. duplex est resurrectio. s. aĩe ꝑ grãꝫ. ⁊ corporis ꝑ gloriã. In resurrectione ꝯcurrent quattuor cause. s. efficiens. i. ipse deus. materialis. s. pulueres. formalis. s. coniunctio corporis ⁊ aĩe. finalis. s. vt recipiat vnusquisqꝫ prout gessit siue bonum siue malum. Resurgẽt tũc homines velociter. integraliter. socialiẗ. eternaliẗ. Et erit ista resurrectio iusta q̃n tum ad deum. perfecta quantum ad resurgentes. miraculosa quantuꝫ ad ipsam resurrectionem.

¶ De iudicio extremo. Cap. 17.

Post resurrectionẽ statim erit iudicium. Ipsum ṽo iudicium precedet trina citatio. Prima fuit per ꝓphetas. vnde illud. vocaui ⁊ renuistis. Secũda ꝑ apostolos ⁊ p̄dicatores. Luc. Misit seruos suos hora cene ⁊c̃. Tertia erit per vltimã vocem tube. ⁊ hec citatio erit preceptoria ꝼm Ricardũ. Triplex est iudiciũ. Primũ est vniforme. hoc est iudiciũ presentis ecclesie que nõ iudicat nisi de sola qualitate retributionis in genere. s. ꝙ bona bonis. ⁊ malis mala reddãtur. sed numerũ ⁊ quantitatẽ retributõis nescit. Secũdũ dr̃ multiforme. s. ꝙ quilibet experiẗ in morte accipiendo sñiam de omnibꝰ bonis ⁊ malis que gessit. sed non omnia bona vel mala statim recipit. q2 recipit in aĩa tantum: ⁊ nõ in corpe. Tertiũ dr̃ vniforme. s. vltimũ iudicium. qñ recipit vnusquisqꝫ ꝼm numerũ ⁊ quantitateꝫ siue bona siue mala in corpe ⁊ in aĩa. vltimũ iudicium est horribile ex omni pte q2 supra est iudex austerus. subtus patens ĩfernus. intus cõscia remordens. extra mũdus ardens. a dextris peccata accusantia. a sinistris demonia terrentia. contra illos boni angeli in infernum propellentes: ⁊ oẽs sancti iudicis sententiaꝫ approbantes. ⁊ omnes mali cuꝫ bonis peccata dãnatorũ cognoscentes. De qualitate iudicij nota ꝙ erit horribile. Luce. Uirtutes celorum mouebuntur. Intolerabile. Job. Quis mihi tribuat vt in iferno protegas me. ⁊c̃.Ineuitabile. Apostol. Oẽs nos oportet ma. ante tri. xp̄i. Inopinabile. q2 dies dñi sicut fur. ita in no. ve. Inerorabile. puer. Qui obturat aures suas ⁊c̃. Erubescibile. Apostolus. quem fructũ ha. tunc in illis in quibus eru. Predicta vero erubescentia erit ĩ duobus. Primo ĩ n veniendo ad iudicium. quia mali cum habeant corpora ponderosa oꝫ eos illuc portari ab angelis sicut Abacuch portatus fuit ad lacum leonum in babyloneꝫ. Secundo stando coram iudice: q2 peccata eorum omnibꝰ hoĩbus erunt manifesta. Unde illud. Reuelabo pudenda tua in facie ⁊c̃. Locus iudicij erit in valle Josaphat. ⁊ hoc multiplici ratione. Primo q2 locum iudicij oꝫ esse cõmunẽ. ⁊ ille hꝰi est. cum sit quasi medius nostre habitationis locus. Secundo q2 debet esse pu-

blicus. sed locus predictus est famosissimus propter opera nostre redēptionis q̄ ibidem gesta sunt. Tertio competit locus ille ratione negocij. qr tractandum est ibi opus misericordie ⁊ iustitie. Mons autē oliueti qui est apud illā vallem designat mīam. Iosaphat qd interpretatur iudicium designat iustitiam.

Ⅽ De iudicantib⁹. Cap. 18.

Non solum ſm potestatē diuinā. sed in forma humana christus iudicabit. qr in iurisdictiōe ordinaria iudicabit. vt deus cum tota trinitate. sed in iurisditōe delegata iudicabit vt homo. Unde nota ꝙ quinqꝫ sunt modi iudicandi. Primus modus est prime auctoritatis quo iudicabit tota trinitas. Secūdus modus est subauctoritatis quo iudicabit christus vt homo. Tertius est accessorie dignitatis quo iudicabunt apostoli ⁊ viri perfecti qui cum iudice eminentius residebunt. tanq̄ melius scientes leges ⁊ consuetudines regni dei. quibus implendis ⁊ sciendis opera dederunt. Quartus est approbationis quo iudicabūt omnes sancti ⁊ etiam angeli. Quintus modus iudicandi est culpam iudicandoꝝ manifestare. sic etiam mali iudicabunt. Iudicando christus habebit duos actus oppositos. vnum passiue ⁊ alium actiue. Primus vero est infirmitatis: ⁊ alius potestatis. In primo autem aduentu christus venit ad iudicium passiue. In secundo veniet ad iudicium actiue. In primo venit in forma infirma. In secundo apparebit in forma gloriosa. Hinc est ꝙ christū videbunt iusti in iudicio tam in natura diuinitatis q̄ humanitatis. a malis autem nullo modo videri poterit in forma diuinitatis. ⁊ hoc duplici ratione. Primo ꝓpter defectum dispositionis in ipso vidēte. quia natura sine gratia non sufficit ad dei visionem. Secundo propter demeritum delectationis que est in diuinitatis visione. quia videre dominum ſm Ioā. vita eterna est que non potest cōmunicari reprobis. Ex predictis patet ꝙ christus apparebit blandus iustis. ⁊ terribilis iniustis sicut dicit Gregorius. Quod figuratum est in colūna nubis in die: ⁊ ignis in nocte. Videbūt mali humanitatē christi vt timeant. ⁊ non diuinitatem vt gaudeant. Boni autem vtramqꝫ christi naturam videbunt. Stigmata quoqꝫ christus monstrabit. ⁊ insignia passionis eius. scꝫ crucem clauos ⁊c̄. Sedebit autem christus in eminentiori loco cum sanctis. mali vero subtus in terra quam dilexerunt. tunc Christus iudicium exercebit. tum qr vere scit merita singuloꝝ in quo sunt omnes thesauri sapientie ⁊ scientie dei absconditi. tum quia non est reus super aliquo illorum de quibus iudicabit. Non enim fecit peccatum nec inuentus est dolus in ore eius. ⁊ hec duo precipue decēt iudicem.

Ⅽ De iudicandis. Cap. 19.

Ordines quattuor ī iudicio erūt. Quidam enim iudicabuntur ⁊ dānabuntur: vt quorum merita dānabilia permixta sunt aliquibus bonis. sicut illorum qui habuerunt fidē sine operibus. Quidam iudicabuntur ⁊ saluabuntur. vt quoruꝫ merita bona permixta sūt aliquibus venialibus malis. Quidā non iudicabuntur ⁊ dānabuntur. vt quorum mala merita omnino impermixta sūt bonis vt qui caruerunt fundamento fidei. Quidam vero non iudicabuntur. sed iudicabunt ⁊ saluabuntur. vt quorum merita bona ipermixta sunt malis sicut perfectorum pauperū Christi. De quib⁹ Mathe. 19. Vos qui reliquistis omnia ⁊ secuti estis me. ⁊c̄. De predictis q̄ttuor ordinibus. nota ꝙ omnes iudicabuntur iudicio retributionis: sed non iudicio dānationis. Infideles enim qr non fuerunt ciues ciuitatis dei. tāq̄ hostes sine vlla meritorum discussione ⁊ audientia punientur. Iusti vero non iudicabuntur vt eorum merita de nouo descutiantur an bona vel mala sint. sed vt bonorum preeminentia oib⁹ manifestet: ⁊ vt ꝯ malos ap-

peat iusta snia dãnatõis. Due snie ferẽtur in iudicio: vna ꝓ bonis: alia ꝯ malos. Sẽtẽtia ꝓ bõis ꝯtinet. 7. clausulas. pᵃ est a malis vocatio. ibi. venite. 2ᵃ ẽ bñdictõ. ibi. bñdicti. 3ᵃ ẽ pr̃na dilectio. ibi. pr̃is mei. 4ᵃ ẽ remuneratiõis retributio. ibi. pcipi- te. 5ᵃ ẽ regni assignatio. ibi. regnũ. 6ᵃ est glorie ꝑpatio. ibi. qđ vob̃ patũ ẽ. 7ᵃ ẽ eterna p̃destinatio. ibi. ab origine mundi. Itẽ snia ꝯ malos ꝯtiet i ip̃a sex clausulas. pᵃ a deo sepationẽ. cũ dr̃. ite. 2ᵃ dei maledi- ctionẽ. ibi. maledicti. 3ᵃ incarceratõꝫ p hãc ꝑpositionẽ in. designatã. 4ᵃ pene acerbi tatẽ. ibi. ignẽ. 5ᵃ liberatõis desperatiõeꝫ. ibi. eterni. 6ᵃ demonũ associationem. ibi. qui paratus ẽ diabolo ⁊ angelis eius.

¶ De inouatione mundi. Cap. 20.

t Erminato iudicio stati erit inouatio mũdi q̃ ñ ꝯplebit̃ ꝙdiu pctõr ẽ in mũdo. i. quousqꝫ õtrudat̃ in infernũ. Sic. n. ille maxim⁹ ignis elem̃ta purgabit cũ hẽat ṽtutẽ expulsiuã forme extranee. sic mũdũ inouabit cũ hẽat vir- tutẽ subtiliatiuã. Mũdũ ãt inouari. i. pul chriorẽ formã accipe debẽ oñdit̃ multi- plici rõne. ꝑmo qꝛ sicut dignũ fuit ꝙ ele- mẽta purgarent̃ ꝓ eo ꝙ infecta erant pp pctm̃ hoĩs. ita dignũ ẽ vt mũdus inouet̃ pp glorificationẽ hoĩs. 2° vt creature re- munerent̃ ꝓ labore quo hoĩ seruierũt. 3° vt tot⁹ mũdus ꝓut ẽ poẽ cõformet̃ hoĩ glorificato. 4° qꝛ mũdus factus est vt hõ ꝑ speculũ creature nũc deũ cognoscat quẽ i sua natura videẽ nõ potuit. Vñ in futurꝫ oꝫ speculũ meliorari ⁊ purgari: vt in pul- chritudine creaturaꝝ amplius refulgeat spẽs creatoris. hoc auteꝫ nõ erit ad neces sitatem quin deus aliter videri nõ possit sicut modo: sed ad iocunditatem vt. s. de lectationi visionis intellectualis addatur delectatio visionis sensualis. Orbes ce- lestes ⁊ sydera propter impermixtionem nullam habent impuritatem sicut elemẽ ta: sed tm̃modo motus imperfectioneꝫ: ⁊ iõ inouabunt̃: sꝫ nõ purgabunt̃. Innouatio ṽo in illis duo reqrit. s. mot⁹ cessationẽ: ⁊ celeritatẽ splẽdoris ampliorẽ: qñ stabit sol in oriẽte. ⁊ luna i occidente vbi creati sũt. h⁹ dicti hec ẽ rõ. qꝛ corpa supiora facta sunt ad vsũ hoĩs duplr̃. Vno mõ propter necessitatem corporis. s. statum generationis ⁊ corruptiõis. ⁊ iõ cessante illo cessabit motus. Alio mõ ꝓpter dele- ctationẽ i pulchritudine creature ⁊ ꝓpter cognitiõꝫ i illis. iõ lux illoꝝ nõ cessabit: sꝫ augebitur. Circa elem̃ta nota ꝙ terra erit sicut cristallus ⁊ cõplanabit̃. Aer erit cla- rior nec habebit impressiões q̃s mõ hꝫ. qꝛ nõ erũt nubes: neqꝫ vẽti: neqꝫ pluuie: neqꝫ ros: neqꝫ nix: neqꝫ tõitrua: neqꝫ fulgura. Ignis ẽt ⁊ aq̃ fiũt puriores ⁊ manebũt nõ solũ s̄ꝫ subãꝫ: sed s̄m suas q̃litates quas habebunt quãtũ ad habitũ: sed nõ quantũ ad vsũ. qꝛ in his duobus elemẽtꝭ cũ magis vigeãt q̃litate actiue. s. frigiditas i aq̃. ⁊ caliditas in igne. magis sunt gñatiõis ⁊ corruptõis ꝑncipium. ⁊ talis effectus illoꝝ nõ erit ampli⁹. ⁊ pp hoc dicunt̃ intire. Vel s̄m aliquos dicunt̃ hec duo elemẽta iterire. qꝛ dñs tũc itercidet in illis teste Basilio sup ps. Vox dñi iter cidẽtis flãmaꝫ ignis. ita ꝙ calidũ vstiuũ ⁊ frigidũ glaciale tẽdẽt inferi⁹. pspicuuꝫ ãt i aq̃ ⁊ lux i igne manebũt. qꝛ de oĩb⁹ elemẽtis ignobile tendet deorsuꝫ. sicut grossum terrenum ⁊ opacum ac tenebrosum ⁊ hmõi. Patet ergo ꝙ celũ ⁊ terra trãsibunt quantum ad formam: sed nõ quantum ad subãm. Patet ex predictꝭ terminari trãsmutatiões elemẽtoꝝ ⁊ gñatio- nes aĩalium ⁊ plantarũ. qꝛ cãe istoꝝ cessabunt. ⁊ pp ista dicũtur elemẽta interire: nõ quantũ ad subãm: sꝫ quantũ ad actiõꝫ ⁊ passionẽ. ⁊ corpora celestia habita quiete ⁊ lumine clariori dicuntur renouari. Verũtamẽ illa que sicut dictum est saluabuntur in homine qui similitudinem habet cum omni genere creature. propter etiam hominis innouationẽ ⁊ glorificationem pñt dici omnia renouari.

¶ De penis iferni. Cap. 21.

s Icut patet diuina potentia i creãdo. dĩna sapiẽtia i gubnãdo. dĩna clemẽtia i rẽunerãdo. sic patebit dĩna iusti

tia in puniẽdo. Dignũ ē.n.vt nõ remãeat
dedec⁹ culpe sine decore iustitie. Licet ãt
pctm̃ sit trãsitoriũ:tñ erit pena perpetua
multiplici rõe. ꝑma qꝛ peccauit i suo eter
no.iõ punieꝛ i et̃no dei. 2ª qꝛ mat̃ia ignis
isernalis ē eterna.sic ꝛ pci macula iõ ꝛ pe
na. 3ª qꝛ pctm̃ ē ꝯ illũ q̷ est infinit⁹. vñ ꝛ
pena dꝫ ei eē infinita.nõ qð acerbitate sꝫ
duratiõe. 4ª qꝛ hõ ꝑ pctm̃ ꝑimit i se bonũ
qð posset eē eternũ. ꝛ iõ merito incurrit
malũ. 5ª qꝛ mala volũtas reproboꝝ eter
na ē.vellẽt.n.in pctõ si possent ꝑpetuo de
lectari.ꝛ iõ ꝑpetuo debẽt puniri. 6ª qꝛ in
ifinitũ errat cũ i iudicio ꝑ̃ponit finitũ in-
finito.silr̃ cõcupiscibilis i appetẽdo.ꝛ ira
scibilis in adherẽdo.vñ ꝛ merito pẽa erit
infinita. 7ª qꝛ dãnat⁹ de pctõ ꝑpetrato nũ
q̃ hẽbit verã pniaꝫ. iõ deus nũq̃ muta
bit punitõis illi⁹ sñiaꝫ. 8ª est qꝛ pctm̃ a vi
ta ꝑpetua sepat.s.a deo.iõ mortẽ ꝑpetuã
pctõr icurrit. Post rõnes inducãt exem
pla de eadẽ mat̃ia. Videm⁹ eni ꝙ emptõ
momẽtanea dat ius possidẽdi ꝑpetuum.
Item vulneratio momẽtanea dat mortẽ
ꝑpetuã. Itẽ casus in foueã tꝑalis qñꝫ est
detẽtio ꝑpetua. Itẽ crimẽ lese maiestatꝭ
tꝑale seruit⁹ ē ꝑpetua. Itẽ plaga tꝑalis ē
liuor ꝑpetuus. Qm̃ i pctõ ē delectatio cũ
ꝯtẽptu dei merito ꝑ̃cipitaꝛ pctõr i locũ in
fimũ ꝛ despectũ.ꝛ maxime a statu glorie
dei elõgatũ.s.i isernũ.vt a despectꝭ rebus
puniaꝛ.s. a fecib⁹ corpoꝝ mũdanoꝝ.qꝛ i
nouatiõe mũdi q̷cq̷d est ignobile in mun
do ad locũ penaꝝ defluet.ꝛ ibi horrorem
carceris multiplicabit.

De diuersitate penaꝝ. Cap̃ 22.

Cum i dãnatis sit diuersitas pctõ
rũ erit ꝛ diuersitas penaruꝫ. Vñ
cũ i pcõ sit auersio a creatore ꝛ cõ
uersio ad bonũ cõmutabile.ꝛ deordina-
tio volũtatꝭ ꝯ dictamẽ rõnis.merito pẽa
variabiꝛ ꝑꝑ ista. Vñ ꝑꝑ auersionẽ erit ca
rẽtia visiõis dine:sꝫ ꝑꝑ cõuersionẽ erit pe
na materiaꝛ incẽdij.ꝑꝑ deordinatõꝫ volũ
tatis erit pena vniuersalis.q̃ ꝯsistit i affli
ctiõe varia.acerba.ꝛ et̃na. Ignis isernaꝛ
nõ oẽs equalr̃ cruciabit.sed ab eodẽ igne
alij plus.alij min⁹ torq̃buntꝛ.sꝫ ꝙ plus ꝛ
minus peccauerunt. Sic ab eodẽ igne ali
ter vriꝛ palea ꝛ aliꝛ lignũ. Quãuis auteꝫ
ignis ille sit corporeus nec possit agere i
spm̃ ipm calefaciẽdo.agit tñ i ipm vt istrꝫ
dine iustitie ipꝫ ledẽdo. ꝛ ille dolor ē ma
xim⁹:tũ ꝑꝑ potẽtiã dine man⁹ ipm igneꝫ
mouentꝭ.tũ ꝑꝑ sensibilitatẽ patiẽtꝭ.tum
ꝑꝑ imediationẽ ꝯiũctõis. Infern⁹ ē loc⁹
tenebrosus cũ sit loc⁹ iustitie. Lumẽ ãt cũ
sit delectabile. tñ ingerit tristitiã ꝑ acci-
dens qñꝫ.s.iquãtũ oñdit aliq̷d triste. Vñ
i iferno ē aliq̷d obscuri luminis quo dãna
ti vidẽ possint vñ dolcãt ꝛ ñ vñ letẽꝛ. Re
probi vidẽt vsq̷ꝫ ad diẽ iudicij gloriã bea
toꝝ i vl̃i nõ i ꝑticulari.qꝛ vidẽt eos in ma
gna gloria.sꝫ nõ clare i q̃li. De hmõi vi-
sione ãt nõ letanꝛ sꝫ tristanꝛ.tũ ꝑꝑ iuidiã
aliene felicitatis.tũ ꝑꝑ carẽtiã ꝑ̃pe btitu
dinis. Post iustũ ꝛ vltimũ iudiciũ h̃ eis
subtraheꝛ i pena eoꝝ.cum videbũt ẽt h⁹
aspectu idignos se reputari. In dãnatis
erit fletus spũalis.s.dolor iterior.ꝛ ñ fle-
tus corꝑalis:q̷ ē cũ resolõne lachrymaꝝ.
qꝛ cessãte motu celi nulla iam erit gnãtio
vel corruptio.tñ erũt ibi illa q̃ ñ sũt cor-
ꝑalit̃.inspiciẽda.s.ꝯꝑhẽsio cerebri:ꝛ for-
matio faciei:ꝛ hmõi. Vermis quẽ dñs in
Isa.cõmiaꝛ nequaq̃ mat̃ialis ē. qꝛ nullũ
aial ꝑ̃ter hoĩeꝫ remanebit. Erit ãt ibi ver
mis ꝯscie rodẽs aiaꝫ ꝛ ñ corp⁹. In sũmo
loco sola ē leticia. In loco ifimo sola ē tri
stitia. In medio hoc ē i mũdo hec sũt mõ
ꝑmixta. Post diẽ iudicij tria loca tm̃mo
do erũt hitata.s.celuꝫ.isernus.ꝛ limbus.
Quint sunt loca penaꝝ. Regre i li.4.ð de
scẽsu xp̃i ad iferos. Octo gña penaꝝ in le
ge scripsit Tulli⁹.s.dãnũ.vicula.v̈ba.ta-
lionẽ.ignominiã.exiliũ.mortẽ.s̃uitutem.
Hec oia pñt penis isernalib⁹ adaptari.ꝑ̃
mũ pꝫ.qꝛ dãnati amiserũt deũ. ꝛ oia bõa
tã gr̃e q̃ glorie.ñ solũ i re:sꝫ ẽt i spe. Isa.
Nõ remanebit testa vt hauriaꝛ paꝝ aq̃ ð
fouea.s.dine m̃e:aut ðporteꝛ igniculus
de incẽdio.s.charitatis.qꝛ ꝫm Iere. fini-
ta ē estas.ꝯsumata ē messis.De secũdo.
Ligatis manib⁹ ꝛ pedib⁹ ꝛc̃.De.3° ꝑ̃uer.

Malei ꝑcutientes impioꝝ corꝑibus. De
4° Apoc. 18. Quātū glorificauit se ⁊ in de
litijs fuit tantū date ei tormētū ⁊ luctuꝫ.
De 5°. Jsa. Oēs facies ꝯbuste erūt. imo
tā igniominiosū erit corp⁹ pctōꝝ ꝙ aīa re
sumēs ipꝫ stupebit. qñ tā terribile id vide
bit. ⁊ vellet hēre tale sicͭ fuit: qñ comestū
erat a vmib⁹. De 6°. Mat. Proijcite eū
i tene. ex. De 7°. G. ibi mors sꝑ viuit. ⁊ h
sicͭ dr. i. Apoc. erit mors s. ōa. De 8°. Tre.
Prouiciaꝝ pnceps fcā ē sb tributo. No
ta ꝙ dānati sub tributo penaꝝ sꝑ ꝑuiēt. ⁊
tñ nūꝗꝫ ꝑsoluēt. Ex pdictis collige ꝙ erit
ibi calor ignis. stridor. tenebre. fum⁹ la-
chryme. iteriores aspect⁹ dmonū. clamor
iꝓpꝛij. ariditas sitis. fetor sulphurꝭ. ver
mis ꝯscie. vicula. carcer. timor. dolor. pu
dor. iuidia. rācor. carētia visiōis dine. abla
tio spei ois salutꝭ. Jpꝫ ēt eē qd ois cetera
appetit erit eis pēa. qꝛ qrēt oēs mortē ⁊
nō iueniēt. ibi erit sicͭ ait Dio. ꝓterua fan
tasia. demōes. ꝯcupiscētia. ⁊ furor irasci-
bilis. ❡ De glīa sanctorū. Cap. 25.

Vnūquodqꝫ tāto ꝑfecti⁹ est qnto
v magis ꝯiūgit eēndi pncipio. Nō
āt q ꝑfectū eē expectat: duplicez
hꝫ finē vltimū. Vnū extrinsecū q ē btitu-
do creata q nos i pria btificabit formalit.
Aliū hꝫ finē itrisecū q ē btitudo icreata q
nos btificabit effectiue. s. ipꝫ deū. pma. s.
btitudo creata ē tāꝗꝫ finis i q spat. Scda
vo. s. icreata tāꝗꝫ finis i q qescit. Alio mō
iudicabāt phi de btitudine: sꝫ male. Di-
cebāt eni stoyci beatitudinē i vtute animi
ꝯsistē. ꝑhipatetici āt i cognitione vitatis.
Epycurij vo i voluptate. Nos āt dicim⁹
duplicē eē btitudinē sicut dictū ē. De⁹ eni
remūerat suos ꝫ merita. Apo. Vnusqsqꝫ
ꝓpriā mercedē accipiet ꝫ suū laborē. Et
ꝑꝑ merita. Jo. i. Grā ꝓ grā. Mat. Jte ⁊
vos i vineā meā ⁊c. Et supra merita. Vñ
illud mensuram bonam. ⁊ co. ⁊c.

❡ De dotib⁹ i cōi. Cap. 24.
d Os i pria ē id qd imediate aīam
deo coiūgit. vt ē visio. dilectio. ⁊
ꝯphēsio. Sūt. n. dōa qdā prie sicͭ ē sapien
tia ⁊ itellect⁹ q lꝫ do aīaꝫ ꝯiūgāt. ñ tñ sine
bitu medio. ⁊ ꝑꝑ h nō dñr dotes sꝫ aie p
miatōes. Dotes. n. ñ appellāt dōa qlibet
q dāt aie i traductōe sui i gliā: sꝫ dōa pre
cipua ꝑ q ad actū vite gliose disponit. sicͭ i
pñti. nō appellat ꝓpe dos qdcūqꝫ donū
datū spōse i sua traductōe. sꝫ donum ꝑci-
puū d q sustētari dēat. Dotes st duplices.
qdā. n. sūt a ꝑte aie. qb⁹ deo tāꝗꝫ pncipio
vite sue sine bitu medio ꝯiungit. ⁊ ꝑ qs
traducit i āplex⁹ spōsi idissolubiles ⁊ frui
tionē. Quedā vo dotes sūt ex ꝑte corꝑis
qb⁹ ipꝫ corp⁹ sbijcit aie tāꝗꝫ pncipio vite
ne ꝑ ipꝫ aīa ab actu glīe retardet. Nōndū
ēt ꝙ dotes aie st de pmio sbali. dotes āt
corꝑis d pmio accñtali. Xps dotes ñ hꝫ:
qꝛ spōsus ē. dos āt possio spōse ē q vsum
eiusd hēbit p⁹ mortē viri. Silr nec angeli
dñr hre dotes. qꝛ cū i nuptijs sit ꝯsensus
aioꝝ ⁊ vnio nāꝝ. ꝫm ñ ē i angel. lꝫ pnᵐ hē
ant. vñ angeli ñ pñt dici spōse. vt ho. g nec
dotes ꝓpe hēbūt. Spōsis carnalr dāt 3ª.
s. dos. dōatio ꝓpt nuptias. ⁊ ꝑafrenalia.
Dos āt ē dōatio fctā spōse ex ꝑte pris. ⁊ h
ad vsū spōsi ꝓpt onera mrīmoij. sꝫ ad pos
sessionē spōse. Jn dinis āt ds pr dat spō
se dotē ad possidēdū spōsū xpꝫ ad glāꝫ ⁊
bonorē ⁊ ñ ad vsū: qꝛ bonoꝝ nroꝝ ñ eget
Dōa° āt ꝑꝑ nuptias ē q a spōso dat spōse
⁊ h erit i futuro gaudiū qd hēbit aīa in vi
siōe xpi bois. Parafrēalia ē qd hꝫ spōsa
pter dotē sicͭ st mūera q dāt sibi ab ami-
cis ⁊ h⁹i. Jstd erit i pria ꝑ gaudiū qd hē-
bit aīa d societate btōꝝ ⁊ d ꝯgratulatiōe fe
licitatꝭ eoꝝ. ❡ De dotib⁹ aie i gñali. 25

Otes aie st tres. s. cognitio. dile-
d ctio. ⁊ ibesio. siue tētio. q a qbus-
dā appellat ꝯphēsio. a qbusdam
vo fruitio. Naꝝ dotiū nūerus multiplici
ter accipit. p° ex ꝑte virtutū theologicaꝝ.
qꝛ cognitio succedit fidei. dilectio chari-
tati. ꝯprehēsio aūt spei. Accipit alio mō
ex parte potētiaꝝ aie. Cognitio āt pōt ap
ꝓpari itelligētie. dilectio voluntati. cō
phensio memorie. Approꝑant ēt a qui-
busdā alijs trib⁹ potētijs. s. rōnali. ꝯcupi
scibili. ⁊ irascibili. Possūt ēt pdicte dotes
accipi ꝫm tria que tribus personis appro

p̄riāť.ita vt ꝯp̄bēſio reſpiciat pr̄is poten
tiā.Cognitio filij ſapiētiā.⁊ dilectio bōita
tē ſpūs ſci.Circa iſtas doteſ nota ꝙ cogni
tio rei viſe i ſe pōit pn̄tiā.ꝯp̄bēſio pōit rei
ꝯtigētiā.dilectio pōit amātꝫ ad rē amatā
colligātiā. ¶ De dotib⁹ aie i ſpāli.C.26.

P Rima dos aie ē cognitio q̄ dina
eēntia videbiť tota ab oib⁹: ſꝫ nō
totalr̄ ꝑut ē iſinita. Videbiť tn̄ di
uina eēntia lipidi⁹ ab vno ꝗ̄ ab alio.⁊ iſte
defect⁹ erit ex ꝑte vidētꝫ n̄ viſi.qꝛ idē erit
viſū.Btitudo nāq̄ ꝯſiſtit i ꝑfecta oꝑatio
ne potētie altiſſime.ſ.itelligentie.⁊ circa
obiectū altiſſimū.ſ.deū.Ex ꝑte igiť obie-
cti cū ſit vnū ſimpliciſſimū nulla p̄t eē di
uerſitas.ſꝫ ex ꝑte potētie.Nā iqn̄ātū vna
potētia magis ē ꝑfecta lumie gl̄ie ꝗ̄ alte
ra.tāto ꝑfecti⁹ oꝑabiť circa vnū ⁊ idē ſubm̄
ſiue obiectū. Sic̄ idē ſol diuerſimode a
diuerſis aſpiciť. vl̄ eadē lr̄a a diuerſis le
gētib⁹.ſꝫ ꝙ ocul⁹ ē magꝫ vl̄ min⁹ diſpoſi
tus.Trib⁹ modis cognoſciť aliqd qđ eſt.
vel ſicut ē.vl̄ qd ē.ꝑmo mō cognoſciť đs
i via ēt a mal̄.2° mō videbiť i pr̄ia a bōis.
Vn̄ Jo.i.Siľes ei erim⁹.qm̄ videbimus
eū ſicuti ē.i.ſuā maieſtatē.claritatē ⁊ bōi
tatē.Tertio mō nec a bōis videbiť nec a
mal̄ nec i via nec i p̄ria.qꝛ finitū nūꝗ̄ vi-
debit iſinitū.Videbim⁹ tn̄ deū i ſe.⁊ deū
i nob.⁊ nos i đo.Cognoſcē āt deū in ſua
eēntia ē viſio meridiana.cognoſcē vͦo cre
aturas i vͦbo ē viſio matutia.ſꝫ cognoſcē
creaturā i ſe.ħ ē i ꝓpo gn̄e appellať viſio
veſꝑtia.Videbit vnuſqſq̄ʒ cogitatōes al
teri⁹ ꝑut vult iꝑe cogitās māifeſtare.Vn̄
G.Vniuſcuiuſqʒ mētē ab alteri⁹ ocul̄ cor
pulētia n̄ abſcōdet.Videbunt itaqʒ iuſti
deū vt gaudeāt.videbūt gl̄iaʒ ſcōꝝ vt cō
gaudeāt.videbūt q̄ʒ pēas reprobōꝝ.vt đ
euaſiōe piculoꝝ gr̄as agāt.Ad ſciēdū q̄lr̄
đs ſine medio videať.nota ꝙ triplex ē me
diū.ſ.differēs.obnubilās et diſponēs.ſi
ne medio igr̄ differēte videbiť đs.qꝛ dei
viſio n̄ ē ꝑ diſtātiā:ſꝫ ꝑ pn̄tiā cum iꝑe ſit
eēntialr̄:vbiqʒ videbiť ſine medio obnubi
lāte.qꝛ tolleť ſpeculū ⁊ enygma q̄ ambo
ſunt i via.Cū.n.viſus nr̄.i p̄nti non poſſit

ꝓpter debilitatē i tā excellētē lucē figi.ne
ceſſe ē hēre mediū.ſ.ſpeculū creature.qꝛ
vero iſinita ē diſtātia inter ſpeculū ⁊ rē vi
ſaʒ ꝑꝑ ħ obſcure relucet ſibi ſimilitudo.
vn̄ videm⁹ i enygmate.i.obſcure.Videbi
tur q̄ʒ ſine medio ſimilitudinarij.qꝛ de⁹
cognoſceť i ſe iꝑo ⁊ nō ꝑ aliꝗ̄ abſtractaʒ
ſimilitudinē.alias creatura eēt termin⁹ ⁊
de⁹ nō eēt vere finis oium. Nō āt videbi
tur de⁹ ſine medio diſponēte qđ ē gr̄a ⁊
gloria.Oportet.n.ꝓponem eē inter vidē
tē ⁊ viſuʒ.hec āt diſpoſitio ē ex ꝑte viden
tis ⁊ nō rei viſe.Sciēdū ꝙ multiplex ē me
diū.Primū ē pcti.Iſa.pctā vr̄a diuiſerť
inter vos ⁊ deū vr̄m.iſtđ ē mediū iꝑioꝝ.
Secūdū ē mediū creature.Apo.Inuiſibi
lia dei a creatura mūdi ꝑ ea q̄ fcā ſūt co-
gnoſci poſſūt.ħ ē mediū phōꝝ.Tertiū ē
figure.Apo.Oia i figura ꝯtingebant illis
ħ ē mediū ꝓphetaꝝ ⁊ pr̄iarcharū.Quar
tū eſt mediū ſcripture.ps.Declaratio ſer
monū tuoꝝ illu.⁊ itelli.dat par.ħ eſt me
diū theologoꝝ.Quītū ē mediū fidi.Apo
ca.Eſto fidel̄ vſqʒ ad mor.⁊ cetera.ħ eſt
mediū fideliū q̄ tanꝗ̄ i enygmate vident
deū.Secūda dos aie ē dilectio.ſꝫ iter di
lectōʒ ⁊ virtutē differētia ē duplex.Vna ē
ſcđʒ hitū.qꝛ vͦtus eſt ꝓprie id quod tran
ſitur de ſtatu gratie ad ſtatū glorie. Dos
āt ē id qđ ſupra meritū dať i traductione
ſponſe. Alia eſt differentia penes obiec-
tū.qꝛ licʒ obiectū vtrobiqʒ ſit de⁹.nō ta-
mē ſꝫ ꝙ deus.ſed erit obiectū vͦtutis in-
quantū ē ſūma bōitas.obiectū aūt dotis
eſt inquantū eſt iꝑſa aia vnibilis in vnum
ſpūm.Nota ꝙ fides ⁊ ſpes ſm rem eua
cuabiť in p̄ria.Charitas nec ſm rē nec ſꝫ
actū euacuabiť.ſed ſolū ſm modū.qꝛ iꝑ
perfectio eius tolletur.Dicit autē Augu.
ꝙ fidei ſuccedit ſpes quam videbimus.
Spei vͦo ſuccedit btitudo ad quā peruen
turi ſum⁹.ſed charitati nihil ſuccedit.qa
potius augebiť.Tertia dos aie eſt ꝯpre-
henſio aie que eſt tentio viſi ⁊ amati.vel
tentio veri ⁊ boni ⁊ primi.⁊ iſtud veꝝ eſt
ꝑut ꝯprehendere ſumiť ꝓ attingere.⁊ n̄
ꝓ circūplecti diuinā imenſitatem.

¶ De dotibꝰ corꝑis i gn̄ali. Cap. 27.

Naq̄ꝫ ꝑs ꝑfectiꝰ se hꝫ i suo toto ꝙ̄ i se. Vn̄ nūc sic̄ aia a corꝑe corruptibili seꝑata ꝑfectiꝰ hꝫ eē ꝙ̄ ei ꝯiūcta. sic i futuro recōiūcta corꝑi incorruptibili ꝑfectiꝰ hēbit eē ꝙ̄ mō. marie cū nō ipediat̄. tūc a corꝑe sic̄ mō. qn potius de glorificatōe corꝑis hēbit tūc gaudiū. Dotes corꝑis sūt quattuor. q̄rū nūerꝰ sic hr̄. Nā ad hoc ꝙ corpꝰ sit ꝑfecte subiectū aie nec impediat eā i operibꝰ glie q̄ttuor reqrunt̄. quorū duo pertinēt ad sensum. alia duo pertinēt ad motū. q̄ ad sensū reqrit̄ ꝙ sit receptibile facilit̄ spēꝝ sensibiliū ad qḋ dispōit claritas. Alteꝝ vt n̄ sit receptibile passionū ignobiliū ad qḋ dispōit impassibilitas. q̄ ad motū ēt duo requirūt̄. vnū ē vt per ꝯ̈riā icliatiōeꝫ nō resistat suo motori. ad qḋ disponit agilitas. Aliud vt corꝑa per q̄ mouet̄ non resistāt ei. ad qḋ disponit subtilitas. Alia dr̄ia talis ē. qꝛ in hoie est q̄druplex ꝯpositio. Pria ē q̄litatū ꝯ̈riaꝝ. hec ꝯpō tūc erit ꝑfecta. qn̄ q̄litates ita eq̄bunt̄. vt nulla sit pugna vniꝰ contra aliā. ⁊ hec faciet impassibilitas. 2ª ꝯpō est mãe cū forma. hec aūt ꝯpō tūc erit ꝑfecta. qn̄ mā̃ vincet̄ a forma. penes hanc ꝑfectionē sumit̄ subtilitas. 3ª ꝯpō est corporis orgāizati cū aia. ꝑfectio istiꝰ ꝯpōnis ē ꝙ oia organa sine ipedimēto sint mobilia ab aia. penes hāc ꝑfectiōeꝫ sumit̄ agilitas. 4ª ꝯpō est corꝑis cū spiritibꝰ lucidis. qbꝰ mouet̄ corpꝰ ab aia. ⁊ huic ꝑfectiōi ꝫ ꝑfectū statū rn̄det claritas. 5º sumit̄ ꝑdc̄arū dotiū nūerꝰ ꝫm ꝓꝑetates q̄ sūt i elemē tis. Nā penes aq̄ trāsparētiā sumit̄ claritas. penes terre soliditatē sumit̄ ipassibilitas. penes tenuitatē ignis sūit̄ subtilitas. penes mobilitatē aeris sūit̄ agilitas. 4º sumūt̄ iste dotes ꝫm q̄ttuor defectꝰ q̄s hēt corpꝰ hūanū a q̄ttuor elemētis de qbꝰ cōponit̄. Hꝫ. n. corpꝰ hūanū ab igne calitatē ⁊ inde nigredinē. a terra grossitiem. ab aere passibilitatē. ab aq̄ frigiditatē. ⁊ ide tarditatē. Sꝫ isti tollūt̄ ꝑ quattuor dotes corꝑis q̄s xp̄s assūpsit añ passionē suā sic̄ Hugo de sctō vic. dicit. Claritatē in trāsfiguratiōe. agilitatē qn̄ supra mare ambulauit. Subtilitatē i natiuitate: qꝛ salua virginali itegritate mr̄is natꝰ fuit. Impassibilitatē qn̄ i cena corpꝰ suū mādücādū discipulis dedit. qḋ itelligēdū ē ꝫ actū n̄ ꝫ hitū. qꝛ alit̄ derogaret̄ diuinis miraculis.

¶ De dotibꝰ corꝑis i spāli. Cap. 28.

Prima dos corꝑis ē claritas. Sꝫ nota qḋ dr̄ aliquid claꝝ dupliciter. aut qꝛ ꝑuiū. ⁊ sic dicitur vitrū clarum. aut qꝛ lucidū. ⁊ sic dicit̄ stella clara. Corpꝰ aūt glorificatū ⁊ erit ꝑuiū ⁊ lucidū. vnde vtroqꝫ mō erūt corpora clara. Duo enim sūt que nunc causant obscuritatem in humano corpore. Vnum ē materie impuritas. Alterū luminis paucitas. Tunc vero tolletur vtraqꝫ. scꝫ illa impura densitas. ⁊ obscuritas que ex modicitate luminis ē. ⁊ ideo erūt corpora clarissima. Nota ꝙ corꝑa glorificata septies erūt tūc clariora ꝙ̄ sol sit mō. sicut dominus ait. qꝛ iusti fulgebūt sic̄ sol. Isa. Erit lux lune sicut lux solis. ⁊ lux solis septēpliciter sicut lux septem dierū. Sciendū quoqꝫ ꝙ corꝑa sanctoꝝ nō eq̄liter erūt clara. qꝛ melior aia habebit corpus lucidius. vnde licet corpus christi supra modū excedat claritatem aliorꝫ. tamē in comparatione sanctoꝝ pōt claritas eiꝰ assimilari claritati solis. ꝫm id. Vobis timentibꝰ nomē meū orietur sol iustitie. i. christus. Claritas sanctoꝝ pōt respectu christi cōparari claritati stellarꝫ. vnde Apo. Stella a stella differt in claritate. hoc est ꝙ scī plus vel minus lucent ꝫm differentiā meritorum. Claritas vero puerorū qui post baptismuꝫ moriuntur anteꝙ̄ veniant ad annos discretiōis comparari pōt lumini lune. qꝛ sicut luna nō hꝫ lumē a se: sꝫ a sole. ita isti n̄ hn̄t gloriā ex merito ꝓꝑo: sed ex merito xp̄i. Baptismꝰ. n. ex passiōe xp̄i hꝫ efficaciā. 2ª dos corꝑis est ipassibilitas q̄ resultat ex virtute aie. corpus suū potenter ꝯtinētis. ita vt a nullo exteriore agēte valeat imutari. Preterea ꝙ̄uis corpora sanctoꝝ sint composita ex contrarijs. illa tn̄ cōtrarietas erit ad omnimodā equali-

tatē ⁊ cōcordiā redacta. Dixerūt qdam ꝙ
ipaſſibilitas ſcōꝝ corpoꝝ reſultabit ex na
tura qnti corpis.i.qnte eēntie. Sꝫ hoc nō
eſt veꝝ.qꝛ nihil de qnto corpore venit in
cōpoſitiōe materialium corpoꝝ inferioꝝ.
Differentia eſt inter impaſſibilitatem cor
porum ſanctoꝝ ⁊ ade in ſtatu inocentie: ⁊
pueroꝝ.qꝛ ipaſſibilitas ſcōꝝ erit nō poſ-
ſe pati. Impaſſibilitas Ade fuit poſſe
nō pati. Impaſſibilitas pueroꝝ erit nihil
pati. ⁊ hoc ñ ē ex potētia reſiſtēdi leſioni
extrinſece quā nō habebūt.ſꝫ ex ordīe di-
uine mīe q̄ nō ꝑmittit aliqd eis adhiberi
per qđ poſſint ledi. Ex quo pꝫ ꝙ ſi tales
pueri ponerent̄ ad ignem poſt reſurrec-
tionē lederentur ab eo.niſi obſtaret dina
mīa. Secꝰ ē de corꝑibꝰ glorificatis q̄ ſi ēt
ponerētur in inferno nō ſentirēt aliquam
leſionem. Subtilitas eſt tertia dos que
aufert groſſitiē corꝑis cātaꝫ ex matīalita
te elemēti. ⁊ ex cōpōne elemētaliū qualita
tū. Nota ꝙ duplex ē ſubtilitas. Una.ſ.ex
raritate ꝑtiū ſtantiū nō ꝓpinque: ſꝫ ex tali
ſubtilitate efficit̄ corpꝰ facile diuiſibile q̄
nō erit i corꝑibꝰ glorificatis. Alia eſt ex ꝑ-
fecta victoria forme ſup materiā: ⁊ huius
ſubtilitas eſt vnite ſubē. ſicut dr̄ celū ſub
tile. hoc mō erunt corpora ſanctoꝝ ſi[illegible]
lia. Et ē ſciēdum ꝙ duo corpo[illegible]
ficata nō pñt eē ſi[illegible]
duo glorificata [illegible]
corꝑe glorifi[illegible]
altius co[illegible]
ſtendi.[illegible]
cū cor[illegible]
tñ n[illegible]
hñ[illegible]
n[illegible]

rūtamen ſicut melior anima corpus ha-
bebit lucidius.ita ⁊ agiliꝰ. ita tñ ꝙ volun
tas ſcōꝝ erit cōiūcta oino rōni. Uñ volū
tas coꝝ nunꝗ̄ appetet qđ nō dꝫ. Sꝫ vo-
lūtas aīe melioris volet rōnabilr̄ citiꝰ mo
ueri corpꝰ ſuū: ꝗ̄ alteriꝰ. ⁊ ſpūs minoris
glorie nō volet corpꝰ ſuū tā cito moueri
ſic altius. Uñ pꝫ ꝙ i oībꝰ verificabit̄ dcm̄
Aug. ꝙ vbi volet ſpūs ꝓtinꝰ erit corpus.
Quare mō corpora ſt̄ tarda ⁊ tc̄ agilia. H̄
ē rō.qꝛ nūc i corꝑe duplex ē motor.ſ.natu
ra elemēti ꝑ̄dominās q̄ mouet ad mediū
locū. ⁊ volūtas aīe q̄ mouet idifferēter ad
quēlibꝫ locū. Nūc āt corꝑa tarda ſt̄ ex ꝯ̄-
ria iclinatiōe nature ad volūtatē. qꝛ t̄ra ꝑ̄
dominās naturalr̄ deorſū trahit. In futu
ro āt natura erit totalr̄ ſubiecta volūtati.
vñ ⁊ tūc corpꝰ mouebit̄ ad impiū ſpūs.

¶ De aureolis in gñe. Cap. 29.

[a]ureola ē mēt[illegible] ſpāle gaudiū ve-
niēs ex oꝑe ꝑ̄cellenti ⁊ ꝓuilegia-
to. Sciēdū āt ꝙ ſic ex gaudio pre
mij eēntialis qđ eſt aurea redūdat in cor
ꝑe qdā decor q ē i gloria corꝑis. ita ex au
reole gaudio reſultat aliqd i corꝑe. vt ſic
aureola ꝓncipaliter ſit i mēte: ſꝫ ꝑ quādā
ai re[illegible]

ſe.ſed etiã de cordibus alienis expellũt. Tertio pꝫ id ꝑ victoriã triplicũ paſſionũ Sunt.n. paſſiones inate illate ⁊ i cordi= bus alienis inflicte.ſꝫ paſſiones inatas ſu ꝑat v̄ginitas illatas martyres.illas aũt q̃ ſũt i cordibꝰ alienis p̄dicatores. Quarto diſtiguũtur aureole ſꝫ ꝙ agimꝰ ea qbus xp̄o nobiliſſime cõformamur. Ip̄e fuit do ctor veritatẽ manifeſtãdo. Martyr a mũ do paſſioné ſuſtinẽdo. Virgo puritatem ſeruando. Quinto ſumunť aureole ſꝫ pu rificationẽ in veťi teſtõ. tria nãqꝫ hẽbant aureolas.ſ.altare incẽſi arca federꝫ. ⁊ mẽ ſa ꝓpõnis. Pᵃ ſignificat aureolã martyrũ q corꝑa ſua ſuper altare paſſionis imola uerunt. Scd̃a ſignificat aureolã virginũ. qꝛ ſic̃ archa federis fuit intus ⁊ extra au= ro decorata.ita virginitas mẽtẽ ⁊ corpus decorat ⁊ ornat. Tertia ſignificat aureo= lam p̄dicatorũ qui ſunt i mẽſa ꝓpoſitio= nis miniſtrantes paneꝫ doctrine. Aureo la diminutiue diciť. ⁊ hoc i ꝯparatiõe ad aureã. Unde nota ꝙ inter aureã ⁊ aureo lã. ⁊ palmã dr̃ia ẽ. Aurea eni p̄miũ ẽ ſub ſtãtiale.qd̃ methaphorice diciť corona: tuꝫ ex ꝑte meriti. quia non rñdet generi oꝑis.ſed radici charitatis.tuꝫ ẽt ex p̄miȷ. [...] hoc efficiť hõ ꝑticeps diuinitatꝫ. ⁊ [...] perfectionis

paſſiões illatas exterius mors ſupremũ tenet locũ. Et p̄terea dolor tactus oĩbus aliȷs doloribꝰ p̄eminet. ⁊ iõ in hoc glorio ſior victoria ẽ. Scd̃o conſiderať ex cã pu gne q̃ ip̄e xp̄s ẽ. Martyrẽ.n. nõ facit pẽa ſꝫ cã.i. mors ꝑꝑ xp̄m ſuſcepta. Sciendũ ꝙ martyrio nõ debeť p̄miũ ſm ꝙ ab ex= teriori iſligiť.ſꝫ ſꝫ hoc ꝙ volũtarie ꝓ xp̄i noie ſuſtineť.qa ñ meremur niſi ꝑ ea que ſũt in nobis. ⁊ non ꝑ ea que ſunt extra nos ſic̃ nec demeremur niſi ꝑ ea q̃ ſt̃ itra nos. Quanto aũt id qd̃ qs ſuſtinet volũtarie dif ficiliꝰ ẽ volũtati ſuſtinere.tãto volũtas q̃ ꝓpter xp̄ꝫ id ſuſtinet oñdiť firmus i xp̄o fixa. ⁊ iõ excellẽtiꝰ ei p̄miũ debeť. Aureo= la ſecũda debeť virginibꝰ ꝓpter ſingula= rẽ victoriã quã de carne obtinẽt ꝯ quam quotidie bellũ geritur. Quãuis aũt ⁊ vi= due pugnẽt ꝯ carnẽ:ꝑfectius tñ virgies: qꝛ nobiliſſimũ genꝰ victorie ẽ nũq̃ hoſti ceſſiſſe. Illis v̄ginibꝰ tm̃mõ debeť aureo la q vel q̃ habueřt ꝓpoſitũ ſuãdi v̄gita= tẽ. Quis hoc ꝓpoſitũ ſit infruptũ itegri= tate tñ carnis manente. dũmõ in fine vite inueniať ad ꝓpoſitũ rediȷſſe. qꝛ virgini= tas mẽtis reparari poteſt.ſꝫ non virgini tas carnis. Si aliq̃ ſit v̄go ⁊ ſi ꝓpoſitum nõ hũit ꝑpetuo ſeruandi v̄ginitatẽ. ñ ẽ tñ dubiũ qn hitura ſit ſp̃uale gaudiũ de in= corruptiõe carnis ſup ẽẽntiale gaudiũ. ſi [...] hoc gaudebunt. qꝛ i= [...]uis pcti opportuni [...]nõt corrũpi car [...]lla q̃ violen [...] Si in= [...]dupli [...]duꝫ [...]ni

logū in fide trinitatꝫ. Ex ductu.n.ternarij in denariū fiūt trigita. Aureola tria ē pdicatoꝝ.qꝛ pfectissima victoria ꝯ diabolū obtinet̄.qn̄ diabolo ipugnāti n̄ cedit sꝫ ēt ipꝫ de regno eiꝰ expellit: ⁊ nō solū a se:sꝫ ēt ab alijs. Nec ē dicēdū vt quidam voluert̄ ꝙ aureola pdicatoribꝰ ōbeat̄ tm̄ mō illis; qbꝰ cōpetit pdicare ex officio ⁊ docē.sꝫ qbuscūqꝫ exercētibꝰ licite actum istū. Prelatis āt n̄ debet̄ hec aureola ꝗ̄nis hēant officiū pdicandi; nisi actu pdicēt.qꝛ aureola n̄ debet̄ hitui sed actui pugne.ſm illud apostoli. Nō corōabit̄ nisi q le.cer. Predicare ⁊ docere cū sit actus misericordie inter spirituales elemosynas computatur.

De enūeratōe celestiū gaudioꝝ .C. 31.

Ltimo celoꝝ gaudia sub epilogo

n

enumeremꝰ n̄ qdē singula geneꝝ. sꝫ gn̄a singuloꝝ. Tot.n.sꝫ gaudia pticularia q̄ qlibꝫ hꝫ i se vl̄ i alijs. ꝙ ea soliꝰ dei notitia cōprehēdit. ⁊ illi quos sūma sapientia voluerit ea scire. Tm̄ nāqꝫ gaudebit qsqꝫ de bono alteriꝰ ꝗ̄tū ō bono ꝓprio. qō tm̄ nō ē intelligēdū de intēsione gaudij. sꝫ de nūero gaudioꝝ. Tot igr̄ sūt gaudia ibi ꝙ oēs arithmetrici hꝰ mundi n̄ possent ea nūerare.nec geometrici mensurare.nec grāmatici dialetici ⁊ rhetorici explicare.qꝛ nec oculꝰ vidit nec au.audi.⁊ cetera. Gaudebūt scti supra se de dei visione:⁊ ifra se de creaturaꝝ pulchritudine:itra se de corpis glorificatiōe. extra se ō angeloꝝ ⁊ hoiuꝫ associatiōe. Deus oēs sensus spūales ieffabili ōlectatiōe reficiet.cū ipe sit futurꝰ obiectū oīum sensuū spūaliū. Erit nāqꝫ ōus speculū visui. cythara auditui.vel gustui.balsamū olfatui.flos tactui. Jbi erit cādor lucis estiualis.amenitas vernalis.abūdantia autūnalis.reqes hyemalis. Jbi teste Aug° fulget qō n̄ capit locꝰ.sonat qō nō capit tps. olet qō n̄ spargit flatus.sapit qō nō minuit edacitas.non erit.qō dinellat satietas. Jtē Augꝰ. Jbi deꝰ videbit̄ sine fine.sine fastidio amabit̄.sine fatigatōe laudabitur. Jbi videret̄ stultitia sapia salomōis. Jbi eēt ōformitas pulchritudo absalōis. Jbi eēt tarditas velocitas asaelis. Jbi iudicaret̄ ifirmitas fortitudo sāsōis. Jbi eēt mōtalitas lōga vita matusalē. Jbi eēt pauptas regnū aug. Jbi sꝫ Augᵐ nihil obest.nihil deest. nihil affluit. nihil defluit nihil est extra qō appetat̄.nihil intra qō fastidiat̄ Jbi sꝫ Ber.erit rōni plenitudo deus. lux volūtati.multitudo pacis.memorie ꝯtinuatio etn̄itatꝫ. Jtē Augꝰ. ō corpis ⁊ aie mira vita. O caro illaꝫ vitā amplecti debuisti vbi vita sine morte.vbi iuuētꝰ sine senectute.vbi lux sine tenebrꝫ.vbi gaudiū sine tristitia.vbi pax sine discordia.vbi voluntas sine turbatiōe.vbi regnū sine mutatione. Ber: Merces scōꝝ tā magna est ꝙ non pōt mēsurari.tā multa ꝙ n̄ pōt numerari.tā copiosa ꝙ nō pt finiri.tā pciosa ꝙ nō pt estimari. Jtē Aug. Jllō qō pmittit deus fide n̄ capit̄.spe n̄ attigit̄.charitate n̄ ꝯphēdit̄. ōsideria ⁊ vota transcendit.acquiri pōt.estimari n̄ pōt. Jbi carmina n̄ desunt.pmia nō ōficiūt. ibi nihil qō amabit̄ deerit.ibi nihil desiderabit̄ qō n̄ adsit.illa btitudo sic ait Augꝰ in duobus cōsistit.s.i necia pn̄tia ois boni. ⁊ i necia absentia ois mali. Jtē Aug. O vita vitar̄ dulcis ⁊ amabilis ⁊ sp memorabilis. vbi sūma securitas. vbi secura tranquilitas. vbi trāqlla iocūditas.vbi iocūda felicitas. vbi felix etn̄itas.vbi etn̄a btitudo.vbi btā certitudo:vbi certa visio ⁊ sine fine laudatio. Jbi affluentia diuitiaruꝫ ifluentia delitiarū ⁊ confluentia bonorum. Deniqꝫ ō gaudijs celestibꝰ repleat nos dei filius q cū pr̄e ⁊ spū scō viuit ⁊ regnat deꝰ. Amē.

Explicit compendiū theologice veritatis. Jmpressum Venetijs p magistrum Petrū de quarēgis Pergomēse. Anno dn̄i. M.cccc. die vltimo Julij.

Registrum.

a b c d e f g h i k l.
Omnes sunt quaterni.

